T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOCAELİ İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

ASUDE SAMSUN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ MUHARREM ÖZDEN

EDİRNE 2018

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOCAELİ İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

ASUDE SAMSUN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ MUHARREM ÖZDEN

EDİRNE 2018

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Balkan Çalışmaları ANABİLİM DALI

Tezli Yüksek Lisans PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Asude SAMSUN tarafından hazırlanan Kocaeli ili Balkan Muhacir Aşiretleri Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 9.-10. maddeleri uyarınca 18.10.2018 Perşembe günü saat 13:30 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul edilmesine **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Özdeş	Kabul Edildi	
Dr. Öğr. Üyesi Levent Doğan	Kabul Edildi	
Dr. Öğr. Üyesi Bülent Hünerli	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10220402
Yazar Adı / Soyadı	ASUDE SAMSUN
T.C.Kimlik No	57958241696
Telefon	5533437313
E-Posta	pandora.pndra@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Kocaeli İli Balkan Muhacir Ağızları
Tezin Tercümesi	Balkan Immigrant Dialeckts of Kocaeli City
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature ; Dilbilim = Linguistics
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Türk Dili Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2018
Sayfa	810
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM ÖZDEN
Dizin Terimleri	Kocaeli=Kocaeli ; Dilbilim=Linguistics ; Göçmenler=Emigrants ; Söz varlığı= ; Şekil bilgisi= ; Ses bilgisi=Phonetics ; Anadolu ağızları=Anatolia dialects ; Balkan Türkleri=Balkan Turkish ; Balkanlar=Balkans ; Ağızlar=Dialects
Önerilen Dizin Terimleri	

12.11.2018

İmza:.....

ÖZET

Tezin Adı: Kocaeli İli Balkan Muhacir Ağızları
Hazırlayan: Asude SAMSUN

Ağızlar, ölçünlü dilin özellikleriyle birlikte eski ve farklı dil özelliklerini barındıran bir yapıya sahiptir. Ayrıca ağızlardan oldukça zengin söz varlığı malzemesine de ulaşılabilir. Ağızların söz varlığını teşkil eden bu sözcüklerin tespit edilmesi, Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak adına çok önemlidir. Bu sebepler göz önünde bulundurulduğunda bütün ağızların dil özelliklerinin ve söz varlıklarının bilimsel yöntemlerle belirlenmesini sağlayan ağız çalışmaları dil tarihi ve kültürü açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Kocaeli'de yaşayan Balkan muhacirlerinin ağız özellikleri tespit edilmiştir. Bu tespitler yapılırken kullanılan malzeme Balkan muhacirlerinin yerleştiği 50 köyden derlemeler yapılmıştır. Çeviriyazı işaretleriyle yazıya aktarılan metinler üzerinden sesbilgisi ve şekil bilgisi incelemesi yapılmıştır. Ayrıca bölgenin söz varlığını yansıtan bir sözlük hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler:
Balkan, ağız, muhacir, söz varlığı, ses bilgisi, şekil bilgisi

ABSTRACT

Name of Thesis: Balkan Immigrant Dialects of Kocaeli City

Prepared by: Asude SAMSUN

Dialects have an extensive structure that harbors old and different language features as well as the features of standard language. Also, it is possible to reach a highly rich content of vocabulary through dialects. It is of great importance to determine these words that represent the vocabulary of dialects and that are no more in use in standard Turkish, for proving the richness of Turkish language. When these reasons are considered, studies on dialects which determine the language features and vocabularies of dialects through scientific techniques, are highly significant in terms of language, history and culture.

In this study, dialect features of Balkan immigrants in Kocaeli are determined. The materials of these determinations are the collations gathered from fifty villages that Balkan immigrants have settled. Phonetics and morphology analysis were made on the texts that were transformed into written form with transcription signs. Also, a dictionary that includes the vocabulary has been developed.

Keywords:

Balkan, dialect, immigrant, vocabularies of dialects, phonetic, morphology

ÖN SÖZ

Ağız, bir dilin tarihi, bölgesel ya da siyasi sebeplerden ötürü ses, yapı, söz dizimi özellikleri bakımından ayrılan koludur. Ağızlar dillerin tarihi değişimlerinin ve zenginliklerini ortaya koymaktadır. Ancak teknolojinin gelişmesi, eğitim seviyesinin yükselmesi, köyden kente olan göçlerin artması gibi sebeplerden ötürü kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Tez çalışmamızın amacı Kocaeli'nde yaşayan Balkan muhacirlerinden derlenen metinler üzerinde ses ve şekil bilgisi incelemesi yapmak ve yerel söz varlığını ortaya koymaktır.

Daha önce yapılan Kocaelindeki Balkan muhacir ağızları ile ilgili herhangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Tez çalışmamızda kişilerle yapılan birebir konuşmalar ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, konuşma sonrası derlenen metinler transkribe edilmiştir. Bu incelemelerin ilk defa yapılıyor olması bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırma Kocaeli ilindeki ağız özelliklerini kaybetmemiş 50 Balkan muhacir köyünden derlenen metinlerdir. Tezin hazırlanmasında daha önce yapılan akademik çalışmalar ve bölge üzerine yazılmış kitaplardan yararlanılmıştır.

Yüksek lisans tez çalışamama benimle birlikte büyük bir özveride bulunarak desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Muharrem Özden'e teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak hiçbir zaman desteğini esirgemeyerek her zaman arkamda duran sevgili anneme ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ekim, 2018 Asude Samsun

İÇİNDEKİLER

ÖZET i

ABSTRACT ii

ÖN SÖZ iii

ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI (TRANSCRİPTİON) İŞARETLERİ xiii

KISALTMALAR xvi

GİRİŞ 1

I.BÖLÜM BALKAN MUHACİRLERİ VE KOCAELİ İLİ 3

1.1.Balkanlardan Anadolu'ya Göçler 3

1.2. Balkanlardan Kocaeli İline Göçler 4

1.3. Kocaeli'nin Coğrafi Konumu ve Özellikleri 5

1.4. Kocaeli'nin İklimi ve Bitki Örtüsü 6

1.5. Kocaeli'nin Etnik Yapısı: 7

1.6. Kocaeli Balkan Muhacir Yerleşimi Olan Köyler: 9

II.BÖLÜM 21

DİL İNCELEMESİ 21

2.1. SES BİLGİSİ 21

2.1.1. ÜNLÜLER: 21

2.1.1.2. á ünlüsü 21

2.1.1.3. å ünlüsü 22

2.1.2.1.2. "k/ķ" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 23

2.1.2.1.3. "h" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.4. "ğ" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.5. "l" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.6. "n" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.7. "v" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.8. "y" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 24

2.1.2.1.8. "z" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 25

2.1.2.2. Hece Kaynaşmasından Doğan Uzun Ünlüler 25

2.1.2.2.1. ”ğ” ve “-ḳ /-k” li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü 25

2.1.2.2.2. ”h” li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü 25

2.1.2.2.3. ”r”li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü 25

2.1.2.2.4. ”y”li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü 25

2.1.2.2.5. Şimdiki Zaman Çekimlerinde –yor Eki Düşerken Bazen “y” nin Düşmesinin Tesiriyle Bazen de “y” Korunarak Önceki Hecenin Ünlüsünün Uzaması 26

2.1.2.2.6. Gelecek Zaman Çekimlerinde -acak/ ecek Eklerinde k/ğ Düşmesiyle Ünlü Uzaması 26

2.1.2.2.7. -cağız/ -ceğiz İsim Küçültme Eklerinde “ğ” li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü 26

2.1.2.2 .8. Şahıs Zamirlerindeki Uzun a Sesi 26

2.1.2.2.9.“-dıḳ/-dik, -duḳ/-dük” Sıfat-fiil Kaynaşması ve Düşmesi Neticesinde Uzun Ünlü 26

2.1.2.3. Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Olarak Meydana Gelen Uzun Ünlüler 27

2.1.2.3.1. Fiilden Fiil Olumsuzluk Ekinde 27

2.1.2.3.1.1. Şimdiki Zaman 27

2.1.2.3.1.2. Geniş Zaman 27

2.1.2.3.1.3. Gelecek Zaman 27

2.1.2.3.1.4. İsimden Fiil Yapım Eki –la/ -le Eklerinde 27

2.1.2.4. Ünlü Kaynaşmasından Doğan Uzun Ünlüler: 27

2.1.2.5. Yabancı Kelimelerdeki Uzunluklar 27

2.1.2.6. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Düşmesiyle Uzun Ünlü 28

2.1.2.6.1. -iken Zarf-fiil Eki Kelimeye Ulanırken i Ünlüsünü Kaybetmesi Sonucunda Önceki Hecenin Ünlüsü 28

2.1.2.6.2. i- Fiili Kelimelere Ulanırken Düşer ve Bir Önceki Hecenin Ünlüsünün Uzaması Olayı 28

2.1.2.6 .3. -ra/ -re , -arı/ -eri Yön Gösterme Hali Ekindeki Ünlüler Düşerken Önceki Hecenin Ünlüsünü Uzatır 28

2.1.3. İKİZ ÜNLÜLER 28

2.1.3.1. Yükselen İkiz Ünlüler 29

2.1.3.2. Eşit İkiz Ünlüler 29

2.1.3.3. Alçalan İkiz Ünlüler 30

2.2. ÜNLÜ UYUMLARI 31
2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 32
2.2.1.1. Yabancı Kelimelerde Dil Benzeşmesi 34
2.2.1.2. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi 35
2.2.1.3. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi 35
2.2.1.4. İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi 35
2.3. ÜNLÜ UYUMUNUN BOZULMASI 35
2.4. UYUM DEĞİŞMESİ 36
2.4.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 37
2.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması 37
2.5. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ 38
2.5.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi 38
2.5.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması 39
2.5.3. Geniş Ünlülerin Daralması 39
2.5.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi 42
2.5.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması 42
2.5.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi 43
2.6. ÜNLÜ TÜREMESİ 44
2.6.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi 44
2.6.2. Kelime Ortasında Ünlü Türemesi 45
2.6.3. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi 45
2.7. ÜNLÜ DÜŞMESİ 45
2.8. ÜNSÜZLER 47
2.8.1. ÖN SES ÜNSÜZLERİ 49
2.8.2. ÖN SES ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ 53
2.8.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ 54
2.8.4. ÖN SES ÜNSÜZ DÜŞMESİ 55
2.8.5. İÇ SES ÜNSÜZLERİ 56
2.8.5.1. İç Seste Tonlulaşma 56
2.8.5.2. İçseste Tonsuzlaşma (ötümsüzleşme): 57
2.8.5.3. İç Seste Sızıcılaşma 57

2.8.5.4. İç Seste Akıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler 58
2.8.5.5. İç Seste Öteki Ünsüz Değişmeleri 59
2.8.5.6. İç Seste Ünsüz Benzeşmeleri 60
2.8.5.6.1. İlerleyici Benzeşme 60
2.8.5.6.1.1. Yarı Benzeşme 60
2.8.5.6.1.2. Tam Benzeşme 61
2.8.5.6.2.Gerileyici Benzeşme 62
2.8.7. İÇ SES ÜNSÜZ DÜŞMESİ 63
2.8.7. İÇ SES ÜNSÜZ TÜREMESİ 65
2.8.8. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ 65
2.8.9. İKİZ ÜNSÜZLERİN TEKLEŞMESİ 65
2.8.10. HECE KAYNAŞMASI 66
2.8.10.1. Şimdiki Zaman Ekinde 66
2.8.10.2. Gelecek Zaman Ekinde 66
2.8.10.3. Teklik ve Çokluk I. Şahıs İyelik Eklerinde 66
2.8.10.4. Yükleme Hali ve İyelik 3. Tekil Şahıs Eklerinde 66
2.8.10.5. Yönelme Hal Ekinde 66
2.8.10.6. –dıḳ / -dik, -duḳ / -dük Sıfat – Fiil Ekinde 66
2.8.10.7. Hece Kaynaşması İle İlgili Diğer Örnekler 67
2.8.11. HECE YUTULMASI (DÜŞMESİ) 67
2.8.12. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME (GÖÇÜŞME) 67
2.8.13. YANSIZLAŞMA 67
2.8.14. SON SES ÜNSÜZLERİ 68
2.8.14.1. Son Seste Tonlulaşma 68
2.8.14.2. Son Seste Tonsuzlaşma 69
2.8.14.3. Son Seste Sızıcılaşma 69
2.8.14.4. Son Seste Ünsüz Değişmeleri 69
2.8.15. SON SESTE ÜNSÜZ TÜREMESİ 70
2.8.16. SON SESTE ÜNSÜZ DÜŞMESİ 70
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ 71
2.2.1. İSİMLER 71

2.2.1.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ 72
1) Çokluk Ekleri 72
2) İyelik Ekleri 72
3) Aitlik Eki 72
4) Durum(Hâl) Ekleri 72
2.2.1.1.1.Çokluk Ekleri 72
2.2.1.1.2. İyelik Ekleri 73
2.2.1.1.3. Aitlik Eki 75
2.2.1.1.4.Hâl Ekleri 75
2.2.1.1.4.1. Yalın hâl 75
2.2.1.1.4.2. İlgi hâli 75
2.2.1.1.4.3. Yapma Hali (Belirtme Durumu) 76
2.2.1.1.4.4. Yönelme hâli 77
2.2.1.1.4.5. Bulunma hâli 78
2.2.1.1.4.6. Çıkma (Ayrılma) hâli 78
2.2.1.1.4.7. Eşitlik hâli 78
2.2.1.1.4.8. Vasıta hâli 79
2.2.1.1.4.9. Yön (Gösterme) Hâli 80
2.2.1.1.5. Soru Eki 81
2.2.2. ZAMİRLER 81
A. Kişi(Şahıs) zamirleri 81
B. İşaret zamirleri 81
C. Belirsizlik zamirleri 82
D. Soru Zamirleri 82
E. Dönüşlülük zamirleri 82
2.2.2.1.Kişi (Şahıs) Zamirleri 82
2.2.2.2. İşaret Zamirleri 83
2.2.2.3. Belirsizlik Zamirleri 84
2.2.2.5. Soru Zamirleri 85
2.2.2.5. Dönüşlülük Zamirleri 85
2.2.3. SIFATLAR 86

2.2.3.1.Niteleme(Vasıflama) Sıfatları 86
2.2.3.2.Belirtme Sıfatları 86
2.2.3.2.1. İşaret Sıfatları 86
2.2.3.2.2. Sayı Sıfatları 86
2.2.3.3. Soru Sıfatları 86
2.2.3.4. Belirsizlik Sıfatları 87
2.2.3.1. Niteleme(Vasıflama) Sıfatları: 87
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları: 87
2.2.3.2.1. İşaret(Gösterme) Sıfatları: 87
2.2.3.2.2. Sayı Sıfatları: 88
2.2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları: 88
2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları: 88
2.2.3.2.2.3. Paylaştırma Sayı Sıfatları: 88
2.2.3.2.3. Soru Sıfatları 88
2.2.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları 89
2.2.4. ZARFLAR(BELİRTEÇLER) 90
2.2.4.1. Yer-Yön Zarfları 91
2.2.4.2. Zaman Zarfları 91
2.2.4.3. Azlık-Çokluk Zarfları 91
2.2.4.4. Durum Zarfları 91
2.2.4.5. Soru Zarfları 91
2.2.4.1. Yer-Yön Zarfları 91
2.2.4.2. Zaman Zarfları 91
2.2.4.3. Azlık-Çokluk Zarfları 91
2.2.4.4. Durum Zarfları: 92
2.2.4.5. Soru Zarfları 93
2.2.5. EDATLAR 94
2.2.5.1.ÜNLEM EDATLARI 94
2.2.5.1.1. Ünlemler 94
2.2.5.1.2. Seslenme Edatları 94
2.2.5.1.3. Gösterme Edatları 94

2.2.5.1.4. Cevap Edatları 94
2.2.5.1.5. Sorma Edatları 94
2.2.5.1.1. Ünlemler: 94
2.2.5.1.2. Seslenme Edatları: 96
2.2.5.1.3. Gösterme Edatları: 96
2.2.5.1.4. Cevap Edatları 97
2.2.5.1.5. Sorma Edatları 98
2.2.5.2. BAĞLAMA EDATLARI 98
2.2.5.2.1. Cümle Başı Edatları 98
2.2.5.2.2. Karşılaştırma Edatları 98
2.2.5.2.3. Denkleştirme Edatları 99
2.2.5.2.4. Sıralama Edatları 99
2.2.5.2.5. Sona Gelen Edatlar 99
2.2.5.2.1. Cümle Başı Edatları: 99
2.2.5.2.2. Karşılaştırma Edatları 100
2.2.5.2.3. Denkleştirme Edatları 101
2.2.5.2.4. Sıralama Edatları 101
2.2.5.2.4. Sona Gelen Edatlar 103
2.2.5.3. SON ÇEKİM EDATLARI 104
2.2.6. FİLLER 105
2.2.6.1. Şahıs (Kişi) Ekleri 105
2.2.6.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri: 105
2.2.6.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri 106
2.2.6.2. BİLDİRME (HABER) KİPLERİ 106
2.2.6.2.1. Şimdiki Zaman Kipi 106
2.2.6.2.2. GENİŞ ZAMAN 119
2.2.6.2.3. GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN 125
2.2.6.2.4. ANLATILAN GEÇMİŞ ZAMAN 129
2.2.6.2.5. GELECEK ZAMAN 131
2.2.6.3. TASARLAMA KİPLERİ 135
2.2.6.3.1. ŞART ÇEKİMİ 135

2.2.6.3.2. İSTEK ÇEKİMİ 136
2.2.6.3.3. GEREKLİLİK ÇEKİMİ 138
2.2.6.3.4. EMİR ÇEKİMİ 138
2.2.6.4. BİRLEŞİK ÇEKİMLER 140
2.2.6.4.1. HİKAYE BİRLEŞİK ÇEKİMİ: 140
2.2.6.4.1.1. Şimdiki Zamanın Hikayesi: 140
2.2.6.4.1.2. Geniş Zamanın Hikayesi 141
2.2.6.4.1.4. Bilinen Geçmiş Zamanın Hikayesi 146
2.2.6.4.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi 148
2.2.6.4.1.5. Gelecek Zamanın Hikayesi 149
2.2.6.4.1.6. Şart Kipinin Hikayesi 150
2.2.6.4.1.7. İstek Kipinin Hikayesi 151
2.2.6.4.2. ŞART BİRLEŞİK ÇEKİMİ 151
2.2.6.4.2.1. Şimdiki Zaman Şartı 151
2.2.6.4.2.2. Geniş Zamanın Şartı 151
2.2.6.4.2.3. Bilinen Geçmiş Zamanın Şartı 154
2.2.6.4.2.4. Gelecek Zamanın Şartı 155
2.2.6.4.3. RİVAYET BİRLEŞİK ÇEKİMİ 155
2.2.6.4.3.1. Şimdiki Zamanın Rivayeti 156
2.2.6.4.3.2. Geniş Zamanın Rivayeti 156
2.2.6.4.3.3. İstek Kipinin Rivayeti 157
2.2.6.4.3.4. Gelecek Zamanın Rivayeti 157
2.2.6.5. YARDIMCI FİİLLER 159
2.2.6.5.1. İsimleri Gelen Yardımcı Fiiller 159
2.2.6.5.2. Fiillere Gelen Yardımcı Fiiller 160
2.2.6.5.2.1. Yeterlik 160
2.2.6.5.2.2. Tezlik 160
2.2.6.6. EK-FİİL (Cevher Fiili) 160
2.2.6.6.1. Şimdiki ve Geniş Zaman 161
2.2.6.6.2. Bilinen Geçmiş Zaman 161
2.2.6.6.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman 161

2.2.6.6.4. Şart Çekimi 161
2.2.7. FİİLİMSİLER 162
2.2.7.1. SIFAT-FİİLLER (PARTİSİPLER) 162
2.2.7.2. ZARF FİİLLER (GERİNDİUMLAR) 164
III. BÖLÜM 168
METİNLER 168
SÖZ VARLIĞI 708
SONUÇ 796
KAYNAKÇA 798
RESİMLER 806

ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI (TRANSCRİPTİON) İŞARETLERİ

a	
ă	kısa a
a	kapalı a (a-ı arası)
á	ince a
ā	uzun a
å	yarı yuvarlak,geniş,kalın (a-o arası)
b	
P	patlamasını kaybetmiş olduğu için b'ye yakın duyulan p
c	
ç	
d	
T	patlamasını kaybetmiş olduğu için d'ye yakın duyulan t
e	
é	kapalı e
ĕ	kısa e
ē	uzun e
f	
g	
ǵ	kalın ünlülerle kullanılan öndamak g'si
ġ	artdamak g'si
Ḳ	patlamasını kaybetmiş artdamak ḳ'sı
K	patlamasını kaybetmiş öndamak k'sı
h	
l	hırıltılı h
ĭ	kısa ı
ı	
ī	uzun ı

i	kısa i
	uzun i
j	
k	kalın ünlülerle kullanılan öndamak k'si
ķ	artdamak ķ'sı
l	
Í	ince l ünsüzü
m	
n	
r	nazal n
ŏ	kısa o
o	
ó	yarı kalın yuvarlak geniş (o-ö arası)
ō	uzun o
ü	kısa ö
ö	
z	uzun ö
p	
r	
ŕ	vurgulu, titrek r
s	
S	
ş	
t	
T	patlamasını kaybetmiş olduğu için d'ye yakın duyulan t
ŭ	kısa u
u	
v	uzun u
ŭ	kısa ü
ü	
.	uzun ü

v	
y	
z	
-	ünlüler üzerinde uzunluk işareti
‘-	kendinden sonra gelen hecenin vurgu işareti
	diftong işareti
‿	ulama işareti

KISALTMALAR

AAT	Anadolu Ağızlarından Toplamalar, bkz. A. Caferoğlu.
ADÜM (I-II)	Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme, bkz. A. Caferoğlu.
a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
ATAUÜ	Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler, bkz. T. Tekin.
Belleten	Türk Tarih Kurumu – Belleten, Ankara.
BSL	Bulletin de la Société Linguistique de Paris.
çev.	Çeviren
DİAT	Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, bkz.A. Caferoğlu.
DLT	Dîvanü Lûgati't Türk.
DS	Derleme Sözlüğü (I-XI). TDK yayını
DTCFD	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara
EI	Encylopédie de l'Islam.
Ettuhfet.	Ettuhfet-üz-Zekiyye Fi'l-Lûgat-it-Türkiyye. (Çev. Besim Atalay, TDK yayını, Ankara 1945)
ETY	Eski Türk Yazıtları Bkz. H. N. Orkun.
EWT	M. Rɒsɒnen, *Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen,* Helsinki 1969.
GBBA	Güney-Batı Anadolu Ağızları, bkz. Z.Korkmaz.
GDİAT	Güney-Doğu İlleri Ağızlarından Toplamalar, bkz. A. Caferoğlu.
İA	İslâm Ansiklopedisi
İFM	İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul
JSFOu	Journal de la Société Fino-ougrinne.
KDİAT	Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, bkz. A. Caferoğlu.
KSz	Keleti Szemle
NYA	Nevşehir ve Yöresi Ağızları, bkz. Z. Korkmaz
OAAD	Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler, bkz. A. Caferoğlu.
RO	Rocznik Orientalistyczny
SBBD	Hacettepe Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara.
STİAT	Sivas-Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar, bkz. A. Caferoğlu.
TD	Türk Dili, Ankara.
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, Ankara.

TDED	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul.
TDKOBB	Türk Dil Kurultayı'nda Okunan Bilimsel Bildiriler.
TKA	Türk Kültürü Araştırmaları. (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayını, Ankara)
TM	Türkiyat Mecmuası, İstanbul.
TOEM	Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
TS	Türkçe Sözlük. (TDK yayını).
UAJb	Ural-Altaische Jahrbücher.
yy.	Yüzyıl
ZDMG	Zeitschrift der Deutschen Morgenlɒndischen Gesellschaft

KOCAELİ İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmayla Kocaeli ilinde yerleşik Balkan muhacirlerinin ağız özelliklerini bilimsel yöntemlerle tespit ederek Türkiye Türkçesi ağız çalışmalarına katkıda bulunması amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Ağız araştırmasıyla ilgili yapılan çalışmalarda Kocaeli İlinin Balkan muhacir ağızlarına dair bir araştırma işlenmemiş olarak kaydedilmektedir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ağızlar, standart dilin özellikleriyle birlikte arkaik ve farklı dil özelliklerini barındıran bir yapıya sahiptir. Ağızlarda olup, yazı dilinde kullanılmayan pek çok sözcük vardır. Bu bakımından ağızlarda zengin söz varlığından söz etmek mümkün olmakla birlikte, Türk dilinin zenginliğini de ortaya çıkarmak açısından büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda ülkemizde yapılan dil araştırmaları henüz yeterli seviyeye ulaşılamamıştır.

İşte bu çalışmamızda da Osmanlının 600 senedir himayesinde yaşayıp diliyle, kültürüyle etkileşime uğrayan Balkanlardan, Türkiye'nin Kocaeli şehrine göç eden Türklerin ağız özellikleri ve söz varlığını ortaya koymasıdır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmada öncelikle Kocaeli ilinde Balkan muhacirlerinin yaşadığı yerler tespit edilmiştir. Balkan muhacirlerinin yoğunlukta olduğu bu 50 köyün tamamına gidilerek bir ya da iki kişiden ses kayıt cihazıyla derlemeler yapılmıştır. Derleme yapılan kişilerin ağız özelliklerini yansıtması açısından önceliğimiz okula gitmemiş,

köy dışında hiç yaşamamış, yaşlı kadın olmasına öncelik verilmiştir. Derlediğimiz metinlerde halk kültürü üzerine durulmuştur. Yaklaşık 80 saatlik kayıt alınmıştır.

Ancak; bu kayıtlardan bazıları ses, rüzgar gibi sebeplerle anlaşırlığı gittiğinden kullanıma alınmamıştır. Derlemelerin yazıya aktarılmasında Türkiye'de yaygın olarak kullanılan çeviriyazı işaretleri tercih edilmiştir. Bu işaretler kullanılarak yazıya aktarılan metinlerin fonetik ve morfolojik incelemeleri yapılmıştır.

Çalışmamız 4 bölümden oluşmaktadır. Ayrıca bölümlerin sonunda sonuç, sözlük ve ekler bölümünde de Kocaeli Balkan muhacirlerine ait fotoğraflar eklenmiştir. 1. Bölüm ''BALKAN MUHACİRLERİ VE KOCAELİ İLİ''de Balkanlardan Anadolu'ya göçler, Balkanlardan Kocaeli iline göçler, bulunduğu konumu, tarihi, coğrafi özellikleri, etnik yapısı, ekonomik durumu, sosyal ve kültürel yapı, Balkan muhacirlerinin yerleşim köyleri üzerinde bilgiler verilmiştir. Balkan muhacir köyleri hakkında bilgi verilirken kaynak kişilerden edindiğimiz bilgiler de kullanılmıştır. 2. bölüm ''SES BİLGİSİ" dir. Bu bölümde metinler üzerinden eş zamanlı bir dil incelemesi yapılmıştır. Ancak zaman zaman art zamanlı olarak da karşılaştırma yapılmıştır. Hem ses bilgisi hem de şekil bilgisi bakımından iki ayrı kolda değerlendirilmiştir. 3. bölüm ''METİNLER''dir. Bu bölümde köylere gidilerek birebir görüşmelerle ses kayıt cihazına alınmıştır. Bu metinler transkripsiyon işaretleriyle çeviriyazıya aktarılmıştır. 4. bölümümüzde ise ''SÖZ VARLIĞI" yer almaktadır. Bu bölümde derlediğimiz metinlerdeki yöresel ağız özelliklerini yansıtan kelimeler açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

I.BÖLÜM BALKAN MUHACİRLERİ VE KOCAELİ İLİ

1.1.Balkanlardan Anadolu'ya Göçler

Balkanlardan Anadolu'ya göçleri dört bölüme ayırabiliriz. Osmanlı-Rus (93 Harbi) savaşına kadar olan göçler, Osmanlı-Rus (93 Harbi) savaşından Balkan savaşına kadar olan göçler, Balkan Savaşından Cumhuriyet dönemine kadar olan göçler, Cumhuriyet dönemi ve sonrası olarak ayırmamız mümkündür.

Balkanlardan bu göçlerin sebebi olarak Türklere ve Müslümanlara yapılan çeşitli baskı ve zulümler olduğunu görmekteyiz. 1877-1878 Osmanlı- Rus Savaşı'nın kaybedilmesi neticesinde kurtulmak isteyen Türkler Anadolu'ya göç etmiştir. Bu göçleri ortaya çıkaran sebep olarak siyasi politikallarla birlikte dini uygulamalardır.[1]

Balkan savaşları sonucunda özellikle Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türkler, yeni idarecilerin baskıları ve zulümleri sebebiyle Osmanlı'ya sığınmışlardır.[2]

Vidin, Tulça, Kalas, Köstence, Varna, Burgas, Ahyolu, Dedeağaç, Karaağaç, Kavala, Selanik gibi liman şehirlerinden deniz yoluyla İstanbul, Çanakkale ve İzmir'e taşınmıştır.[3] Diğer bir kısım da kara ve demir yollarını kullanarak Balkanlardan Anadolu'ya göç gerçekleştirmiştir. Bu göçler gerçekleşirken büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Bu sıkıntılar arasında açlık, salgın hastalık ve kazalar gerçekleşmiştir.

Muhacirlerin nakledilmeleri, uygun yerlere yerleştirilmeleri, barınma, yeme-içme, sağlık gibi ihtiyaçların karşılanması için Osmanlı Devleti tarafından çeşitli komisyonlar kurulmuştur.

93 Harbi sonrasında Rusya'nın 1878 Berlin Antlaşması ile kurulan

---

[1] Faruk Kocacık, ''Balkanlardan Anadolu'ya Yönelik Göçler'', *Osmanlı Araştırmaları I,* 1980, s.143
[2] Ahmet Halaçoğlu , *Balkan Harbi Sırasında Rumeliden Türk Göçleri (1912-1913),* Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s:133
[3] Faruk Kocacık, a.g.m, s. 146

Bulgaristan Emâreti ve Şarkî Rumeli Vilayeti'ni Bulgarlarla doldurmasını önlemek isteyen Osmanlı, muhacirlerin bu bölgelere geri dönmelerini sağlamak için çalışmış ve muhacirlerin bir kısmı topraklarına geri dönmüştür. Ancak bölgelerdeki mahalli idarelerin ve Bulgaristan'ın Türklere baskılarını sürdürmesi üzerine Türkler, 1879'dan itibaren kesin olarak göç etme kararı almışlardır.[4]

1.2. Balkanlardan Kocaeli İline Göçler

1699 Karlofça Antlaşması sonrası Boşnak göçleri ile Kocaeli'ne kitlesel göçler başlamıştır. Osmanlı-Rus Savaşı, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, 1924 Mübadelesi ve Cumhuriyet Dönemi'nde devam etmiştir.[5]

İzmit çevresine ilk 1806-1812 ve 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında gelmeye başlayan göçmenlere sonraki tarihlerde Kafkaslardan, Balkanlardan ve Rumeli'den gelen göçmenler eklenmiştir.[6] 19. yüzyılın sonlarında İzmit'te toplam göçmen sayısı 12.171[7] olmuştur.

Osmanlı-Rus Savaşları (93 Harbi), Osmanlı Devleti için yenilgiyle sonuçlanınca büyük toprak kayıplarına uğramıştır. Kocaeli, Rusya ve Romanya'ya kaybedilen 'Bulgaristan Prensliği, Dobruca, Batı Rumeli halkı ve Kafkaslar'dan gelen güçlü bir göçmen dalgasına maruz kaldı.[8] Varna'da toplanan göçmenlerden hayvanı ve eşyası olmayanlar deniz yoluyla İzmit ve Mudanya limanlarına[9] gönderilmiştir. Ayrıca Varna'dan İstanbul'a gelen göçmenlerde yer sıkıntısı yaşayınca Adana, Suriye,ve İzmit limanlarına[10] gönderildiler. İstanbul'a yerleştirilemeyenler ilk önce Adapazarı ve İzmit'e yerleştirildiler. İstanbul'a olan yakınlığı sebebiyle kısa sürede göçmenlerle doldu. İstanbul'dan İzmit sancağına gönderilen göçmenlerin sayısı 9.081[11] ulaşmıştır.

Göçmenlerin yerleştirilmesi işi 1859 yılına kadar Şehrameneti'ne

---

[4] Nedim İpek, *Rumeliden Anadolu'ya Türk Göçleri* (1877-1890), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s.238
[5], F. Yavuz Ulugün, ''Kocaeli'de Tarihsel Göçler'', *Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu*, Kocaeli, 2015, s.1269
[6] Atilla Çetin, *Kocaeli Tarihinen Sayfalar*, İzmit, 2000, s.78
[7] Vital Cuinet, çeviren: F. Yavuz Ulugün, *Seyahatnamelerde Kocaeli ve Çevresi*, İzmit, 2008, s.246
[8] Atilla Çetin, age, s.78
[9] Nedim İpek, a.g.e, s.33
[10]Gös. yer, s.36
[11]Gös. yer s.174

bırakılmasına karşın Kırım Savaşı sonrası hızla artan göçler nedeni ile bu sorunla uğraşacak bir komisyon kurulmasına ilişkin yasa çıkartılmıştır. Bu komisyon tarafından çok sayıda göçmen Amasya, Tokat, Sivas, Çankırı, Adana, Aydın, İçel, Bursa, Adapazarı ve İzmit çevresine yerleştirilmiştir.[12] Göçmenlerin Anadolu'da iskânlarıyla birlikte birçok göçmen köyü de inşa edilmiştir. Göçmenlerin bir kısmı da kendi imkânları ile yerleşmeye çalıştı. Örneğin 1881'de Boşnak göçmenler kendi imkânları ile Karamürsel'e gelip mesken inşa etmek suretiyle Yenibosna Sarıkum mahallesini oluşturdular[13]. Zamanla yeni gelen göçmenlerle bölgedeki Boşnakların sayısı arttı.

Balkan Harbi'nden önce Müslüman göçmenlerle İzmit 56.573 nüfus ve 12.813 hane iken Balkan Harbi'nden sonra gelen göçmen sayısı 6.771 nüfus ve 1.153 hane olarak verilmektedir.[14]

Osmanlı sonrası bölgedeki ilk kitlesel göç hareketi mübadeledir. Dâhiliye Vekili'nin Meclis'e sunduğu bilgiye göre Aralık 1924'e kadar İzmit'e sevk edilen mübadil sayısı 26.578 olarak belirtilmiştir.[15]

1923-1960 yılları arasında Kocaeli vilayeti topraklarına 39.118 göçmen yerleştirilmiştir. Bunun 5.071 hanede 17.074[16]'ü 1924-1933 yılları arası iskân işlemi gören mübadil nüfustur. Gerisi Romanya ve Bulgaristan'dan gelen göçmenlerdir. Romanya'dan 1936'da gelen göçmenler de Derince'ye yerleştirilmişlerdir.

1.3. Kocaeli'nin Coğrafi Konumu ve Özellikleri

Kocaeli Marmara bölgesinin kuzeydoğusunda yer alan bir ildir. İlin İzmit Körfezi kuzeyindeki kısmı Çatalca-Kocaeli bölümüne, güneyindeki kısmı Marmara bölümüne girer. Konum itibariyle, güneyde Sakarya ve Bursa, batıda Yalova,

[12] F. Özbay – H. Balpınar, "Türkiye'ye Yapılan Göçler ve Göçmen Olayı Üzerine Araştırma", Öğrenci Çalışması, ODTÜ Mimarlık Fak, Ankara, 1982. Aktaran Filiz Doğanay, 04.09.2018 http://www.balgoc.org.tr/gocmenyerlesim.html

[13] Nedim İpek, "Kocaeli'nde Göç ve İskan", *Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu*,Kocaeli, 2015 , s.1259

[14] Hatice Akın, "Göç Olgusu içersinde İzmit Muhacirlerine Dair Kısa Bir Değerlendirme", *Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu*,Kocaeli, 2015, s.1370

[15] Nedim İpek, *Selanik'ten Samsun'a Mübadiller*, Samsun 2012, s. 103.

[16] Nedim İpek, a.g.m. , s.1261

İstanbul illeri ve Marmara Denizi, kuzeyde de Karadeniz ile çevrilidir. Asya ile Avrupa'yı birleştiren önemli bir yol kavşağında bulunur.

Türkiye'nin en küçük 6. il'i olan Kocaeli'nin yüzölçümü 3,623 km^2'dir 2017 yılında yapılan sayıma göre nüfusu 1.883.270 dir.[17]

Kocaeli'nin jeomorfolojik yapısını, Kocaeli platosu, Samanlı dağları ve İzmit Körfezi çanağı meydana getirmektedir. İlin büyük bölümünü plato alanları oluştururken, kıyılar ovalık alanları meydana getirmektedir. Alçak ve yüksek tepeleri de barındıran Kocaeli'nin en yüksek noktasını ise ilin güneydoğusunda bulunan Kartepe (1606 m) meydana getirir. Kocaeli'nin kuzeyinde yükseltiler 650 m.yi aşmazken güneyi kuzeye göre daha yüksektir. Kocaeli'nin güneyindeki diğer dağlık alanları Naldöken dağı, Dikmen tepe, Menekşe tepe, Karkuyu tepe oluşturur. Kuzeydeki yükseltiler ise Çenedağı (645 m) ve Serçe tepe ile en yüksek noktaları oluşturur. Akarsu ağı bakımından zengin bir yapıya sahip olan Kocaeli'nin alan bakımından dar olmasından dolayı akarsuların boyları kısa debileri azdır. İldeki önemli akarsular Riva dere, Kiraz dere, Dil deresi, Yalakdere ve Serin deredir.[18]

1.4. Kocaeli'nin İklimi ve Bitki Örtüsü

Kocaeli, Karadeniz ile Akdeniz iklimin geçiş sahasında yer almasından dolayı ılıman bir iklime sahiptir. Yağış değerlerinin il genelinde 800 mm. civarında olduğu görülmektedir. Sıcaklıklar yüksek alanlarda azalırken yağış değerleri yükselmektedir. Kocaeli'ndeki klimatik özellikler çalışma sahasının bitki ve toprak yapısını da yansımıştır. Bitki örtüsünü orman ve - 275 - maki formasyonları oluşturur. Kocaeli platosunda 200 m.ye kadar makiler görülürken bu seviyeden sonra mazı meşesi ve kayın ormanları görülür. Kocaeli'nin güneyindeki alanlarda ve yükseltilerde ormanlık alanlar daha fazladır. Maki bitki örtüsünden sonra, kestane, kayın, meşe, göknar gibi orman formasyonları görülmektedir.[19]

---

[17] Kocaeli Valiliği, *Turizm Kenti Kocaeli*, http://www.kocaeli.gov.tr/turizm , 04.09.2018, s.1

[18] M. Yıldız Hoşgören, "İzmit Körfezi Havzasının Jeomorfolojisi", *İzmit Körfezi Kuvaterner İstifi*, İstanbul, 1996 s.343-348.

[19] Yusuf Dönmez, Mutlu Güngördü, "İzmit Körfezi Çevresinin İklim ve Bitki Örtüsü Özellikleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, 1995, S. 1, s. 143-152.

1.5. Kocaeli'nin Etnik Yapısı:

Kocaeli, benzeri pek az görülebilecek demografik zenginlik göstermektedir. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra hızlı bir sanayileşme sürecine girerek bu kez de vilayet ve ülke içi göçleri alır duruma geldi. Kadıköy ve Bekirdere semtlerinde Karadenizli (Laz); Bac ile Askeri Kışla ve Kırkiki Evler arasında Bulgar ve Yugoslav göçmenleri; Rasathane, Yenimahalle ve Yenidoğan semtlerinde Çingene; Askeri Hastahane semtinde göçmenler; Kozluk, Hasanpaşa Lise çevresi, Fethiye caddesi, İstiklal caddesi, İstanbul caddesi ve demiryolunun iki tarafını çevreleyen merkezi semtlerde İzmit yerlileri (azınlıkta) ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden gelip yerleşen iç göçmenler. İlçe merkezleri ve köylerde bu karışıklık azdır.[20]

Kocaeli, Balkan muhacirlerinin dışında Kafkaslardan gelen Abaza, Çerkes ve Gürcü gibi halkanlara da ev sahipliği yapmaktadır. Anadolu'dan ise Karadeniz bölgesi ağırlıklı olmakla birlikte, Doğu Anadoludan gelen insanları da görmekteyiz.

KOCAELİ DAHİLİNDE GÖÇMEN İSKAN EDİLEN YERLEŞİM BİRİMLERİ[21]

Köy /Mahalle	Memleket	İdari Birim	Köy/Mahalle	Memleket	İdari Birim
Yenimahalle		İzmit	Şevketiye		İzmit
Arpalıkihsaniye	Rumeli	"	Şirinsulhiye	Batum	"
Arslanbey	Kırım/ Mübadil	"	Teşvikiye	Rumeli/ Çerkes/ Batum	
Bahçecik	Mübadil	"	Uzuntarla		"
Balaban		"	Yeniköy	Mübadil	"
Bayraktar	Tokat/Sivas	"	Yuvacık Kasabası	Mübadil	"
Çamlık		"	Avluburun	93 Göçmeni	Kartepe
Çubuklubala	Batum	"	Sarımeşe Mah.	Rumeli, Kırım, Romanya	"
Çubuklu-Osmaniye	Artvin	"	Tepetarla	Rumeli/ Artvin	"

[20] Mehmet Pekmezci, "Kocaeli ve Çevresinde Dil Çeşitleri", *Sesim Dergisi*, S. 27, 5 Ekim 1969, s. 15
[21] Nedim İpek, a.g.m. , s.1263-1265

Dağköy	Rumeli	“	Beylerbeyi	Rumeli/ Kafkas	“
Emirhan	Rumeli/Mübadil	“	Dalca(Mesudiye)	Razgrad	“
Eşme Ahmediye	Batum, Mübadil, Karadeniz illeri	“	Hamidiye		Kandıra
Fethiye	Abaza	“	Harmantepe		“
Fevziye		“	Kabaağaç	Rumeli	“
Gülbahçekadriye	Rumeli	“	Kubuzcu	Kırım	“
Gündoğdu	Mübadil	“	Kurtyeri	Rumeli	“
Hakkaniye	Razgrad	“	Reşadiye		“
Hamidabad		“	Akkanat		Karamürsel
Hamidiye		“	Camiiatik		“

Hikmetiye		“	Çamçukur	Arhavi	“
İhsaniye		“	Debbağhane	Mübadil	“
İkraziye		“	Dereköyü	“	“
İnamiye		“	Hacı Ömer Ağa	“	“
Karaabdülbaki	Rumeli	“	Hayriye	“	“
Karatepe	Mübadil	“	Fulacık	Bulgaristan	“
Kazıklı Tatarköy	Mübadil		İhsaniye	Mübadil	
Kefeli Kırma ve Camili		“	İnebeyli	“	“
Ketenciler	Çerkes	“	İsmailağa	“	
Kısalar		“	Kadriye		“
Kızılcıklı	Rumeli	“	Karapınar	“	“
Köseköy		“	Kayacık	Boşnak	“
Kuloğlu	Rumeli/ Manav	“	Kızderbent	Mübadil	“
Kurtdere		“	Merdegöz	Mübadil	“
Mecidiye	Rumeli	“	Oluklu Köyü	“	“
Nusretiye	Türk/Tatar/ Abaza	“	Osmaniye	Artvin	“
Nüzhetiye		“	Semetler	Mübadil	“
Orhaniye	Rumeli	“	Senaiye	Artvin	“
Rahmiye	Artvin	“	Suludere	Artvin	“
Resullü Divanı	Rumeli	“	Tahtalı	“	“
Sapakpınar	Rumeli	“	Taşağıl	“	“
Sarışeyh	Çerkes	“	Tepeköy	Mübadil	“
Servetiyecami Köyü	Acara	İzmit	Valideköprü	“	“

Sultaniye	Batum/Rumeli	"	Yalakdere	Boşnak, Pomak, Mübadil	"
Süleymaniye		"	Balçık	Rumeli	Gebze

1.6. Kocaeli Balkan Muhacir Yerleşimi Olan Köyler:

Avluburun:

Köy nüfusu ağırlıklı olarak 93 harbi sonucunda Bulgaristan'ın Varna ve Tırnova şehirlerinden gelen muhacirlerden oluşmaktadır. Eski bir Rum köyü olan Avluburun, köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre 410 haneden oluşmaktadır. Avluburun Köyü, Kocaeli ilinin Kartepe ilçesine bağlıdır.

Köy ismini, çevredeki yerli halkın hayvanlarının bu buruna benzeyen tepedeki otlardan zehirlenmesi sonucunda ağılı(zehirli)burun demelerinden almaktadır.

Uzuntarla:

Köy nüfusu 93 Harbi sonucunda Bulgaristan'ın Varna şehrinden gelen Balkan Türkleri ve Çerkes göçmenlerinden oluşmaktadır. Yaklaşık 40 hane olarak gelen yöre halkı zamanla 800 haneyi bulmuştur. Yukarı mahallesinde Balkan muhacirleri olan köyün, aşağı mahallesinde Çerkesler yaşamaktadır. Uzuntarla köyü, Kocaeli ilinin Kartepe ilçesine bağlıdır.

Arpalıkihsaniye:

Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulan köylerden biridir. Bugünkü yapısını 1893 yılı sonrası göçmenler oluşturmuştur. Yine köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre köy nüfusu 120 haneden oluşmaktadır. Elverişsiz koşullar sebebiyle her geçen gün insanların köyü terk ettikleri belirtilmiştir. Arpalık İhsaniye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Balçık Köyü:

Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulan köylerden biridir. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre köy nüfusu 280 haneden

oluşmaktadır. Köyün ismi ise, Bulgaristan'daki Balçık yerleşiminden gelmelerinden ötürü köy halkı tarafından verilmiştir. Çünkü Balçık; Bulgaristan'ın Varna, Tırnova, Şumnu, Rusçuk, Filibe ve Haskovo gibi pek çok ilinden gelen muhacirlerden oluşmaktadır. Kocaeli ilinin Gebze ilçesine bağlıdır.

Eşme köyü:

Köy halkı Osmanlı-Rus savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri ile 1924 Mübadelesi sonucu Selanikten gelen muhacirlerden oluşmaktadır. Yukarı mahallede yaşayan Bulgaristan göçmenleri ağız özelliklerini kaybetmemişken; Selanik'ten gelen muhacirler de bu özelliğin kaybedildiğini gördük. Köy halkından aldığımız bilgiye göre 280 hanelik bir köydür. Eşme, Kocaeli ili Kartepe ilçesine bağlıdır.

Karaabdülbaki köyü:

Köyün ilkyerleşimcileri OrtaAsya'dan gelen Karabatoğullarıdır. Köy adını kurucuları olan Karabatoğulları'ndan almıştır. Köyün ilk yerleşimcileri Orta Asya'dan gelen Karabatoğulları olsa da köye bugünkü şeklini verenler Osmanlı-Rus savaşı sonucunda Bulgaristan'dan gelen muhacirlerdir. Çoğunluğu Bulgaristan'ın Tırnova ili Elena kazası Arık köyünden gelen muhacirlerdir.

Muhtardan aldığımız bilgiye göre Muhacırlardan ilk gelenler Yusufağalarla Fıçıcılardır.Son gelenlerde Topçulardır.1928 yılından sonra ise köye hiç gelen olmamıştır. Aynı zamanda Rumeliden göçler 1928 yılına kadar aralıklarla devam etmiştir. En son gelen kafile de 1928'de gelen Topçular sülalesidir.

Köyde her sene Mayıs ayının son pazarı Hacet duası(Yağmur duası) yapılmaktadır. Eskiden Bulgaristan'da Karabaş Bayramı adıyla yapılan ve 136 yıldır yaşatılan bu gelenek günümüze kadar gelerek çevre köylerden ve hatta İzmit gibi ilçelerden gelen insanlarla dolmaktadır.

Karaabdülbaki köyü manav ve balkan muhacir kökenli yaklaşık 80 haneden oluşan bir köydür. Karaabdülbaki, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Gülbahçe Kadriye köyü:

1893 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Son birkaç yıl içerisinde nüfus gittikçe azalmış ve sadece 85 kişi kalmıştır. Köyün bugünkü nufusunun çoğunluğu Haskovo'dan gelen muhacirler oluşturmaktadır. Gülbahçe Kadriye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Kabaağaç köyü:

Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulan köylerden biridir. Bulgaristan Yanbolu'dan 90 hane olarak gelmiş olmalarına rağmen bir bölümü Kandıra'daki diğer Balkan muhacir köyü olan Dalca'ya yerleşmiştir. Son birkaç yıl içerisinde nüfus gittikçe azalmış ve sadece 200 kişi kalmıştır. Kabaağaç, Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlıdır.

Sarımeşe köyü:

Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulan köylerden biridir. 1900 yılında 33 hane Ezerçeli ve Torlaklı göçmenler tarafından kurulmuştur.[22]

Köye 1936'da Romanya(Dobruca)'dan gelen göçmenler yerleştirilmiştir. Köy nüfusu kişiden oluşmaktadır. Sarımeşe, Kocaeli ilinin Kartepe ilçesine bağlıdır.

Şekerpınar konutları:

1989 yılı Bulgaristan'ın çeşitli şehirlerinden zorunlu göç ile gelen muhacirler için 1990 yılında kararlaştırılıp 1993 yılında tamamlanan konutlardır. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre 1050 hanenin bu konutlarda yaşadığı bilinmektedir. Diğer Balkan köylerine nazaran geleneklerine daha bağlıdırlar. Şekerpınar, Kocaeli ilinin Gebze ilçesinde yer almaktadır.

Hakkaniye köyü:

Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulan köylerden biridir. Köyün çoğunluğu Bulgaristan'ın Razgrad ilinden gelen muhacirler tarafından oluşmaktadır. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre ortalama 40 hanelik bir köydür. Hakkaniye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

---

[22] Havva Pehivan Özgür, *Ezerçe'den Çıktım Yola*, Kocaeli, 2011, s. 295

Orhaniye köyü:

Köy halkını Osmanlı-Rus savaşı sonrasında Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. Muhtardan edindiğimiz bilgiye göre köy nüfusu 190 haneden oluşmaktadır. Orhaniye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Kadriye köyü:

1876 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Muhtardan aldığımız bilgiye göre hane sayısı 57 olan bu köy Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Fulacık köyü:

Mübadele ile boşaltılmış eski bir Rum köyüdür. Nüfusu mübadele göçmeni olmayan 1920'li yıllarda Bulgaristan'ın Aydos merkezine bağlı Almadere, Çepence, Kiremitli, Kokarçeşme gibi Türk köylerinden gelen muhacirler oluşturur. 117 haneden oluşan köyde geleneklerin birçoğu devam etmektedir. Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Tepeköy:

Mübadele göçmenlerinin yerleştirilmesine kurulan köye 1960'lardan sonra Bulgaristan'dan da gelenler olmuştur. Köy sakinlerinin verdiği bilgiye göre 120 hanelik bir köydür. Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Ortaburun köyü:

Osmanlı-Rus savaşı sonrasında kurulan köylerden biridir. Bugünkü yapısını Bulgaaristan'ın Razgrad ilden gelen muhacirler oluşturmaktadır. 100 haneden oluşan köyde manavlarla birlikte yaşanmaktadır. Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Hasancıklar köyü:

Köy nüfusunu manavlarla birlikte 1893 yılından sonra Bulgaristan'ın Razgrad ve Şumnu illerinden gelen muhacirleri oluşturur. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre 50 hanelik bir köydür. Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Sapakpınar köyü:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. 140 haneden oluşan köy, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Kirazoğlu köyü:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında Bulgaristan'dan gelen muhacirlerin yerleştiği köylerden biridir. Ancak zamanla bu yoğunlu giderek azalmıştır. Köy nüfusunda şu an 50 kişi kadarı Bulgaristan muhaciridir. Kirazoğlu, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Süleymaniye köyü:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. Köy 120 haneden oluşmaktadır. Süleymaniye**,** Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Dalca köyü:

Osmanlı-Rus savaşı olarak bilinen 93 harbi sonrasında Bulgaristan'ın Tırgovişte iline bağlı Opaka kasabasından gelen muhacirler tarafından 1900 senesinde kurulmuştur. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre köy nüfusu 50 hanededir. Dalca, Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlıdır.

Dağköy:

1935 yılında imzalanan Romanya göç antlaşmasıyla getirilen muhacirlerin getirildiği eski bir Ermeni köyüdür. Bölgeye daha sonraları farklı Balkan ülkelerinden de gelenler olmuştur. Köyde halen 37 hane yaşamaktadır. Dağköy, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Sultaniye:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. Kervansaray köyü adıyla da bilinmektedir. Köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre köy, 100 haneden oluşmaktadır. Sultaniye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Kurtdere:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. 176 haneden oluşan köyde geleneklerin birçoğu devam etmektedir. Kurtdere, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Mecidiye:

Köy, Eski Cuma ve Pazarcık taraflarından gelen 93 muhacirlerinden oluşur. Alevi-Bektaşi köyüdür. 101 haneden oluşan köyde geleneklerin birçoğu devam etmektedir. Mecidiye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Tevfikiye:

Osmanlı-Rus savaşı sonurasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. Köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre köyde yaklaşık 70 hane bulunmaktadır. Tevfikiye, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Pazarlı:

Osmanlı-Rus savaşı sonrasında kurulan köylerden biridir. Köy nüfusunu Bulgaristan'dan gelen muhacirler oluşturur. Köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre köyde yaklaşık 50 hane bulunmaktadır. Pazarlı, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Ambarcı:

Bugünkü yapısını Osmanlı-Rus savaşı sonrasında Bulgaristan'dan gelen muhacirlerin oluşturduğu eski bir Ermeni köyüdür. Köy, 50 haneden oluşmaktadır. Ambarcı, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Akmeşe:

1924 mübaadelesinde Yunanistan'ın Drama çevresinden Kozluca, Gabrova, Meşeli, Horozlu ile Bulgaristan'ın Kırcali bölgesinden gelen muhacirlerin yerleştirildiği eski bir Ermeni köyüdür. Mübadeleye tabi olmayan Batı Trakya

sınırları içerisinde yer alan İskeçe sancağı Suyalısı mevkineden de muhacirler yerleşmiştir.

Gabrova'dan 167 kişi, Kurdalan'dan 396 kişi, Kozluca'dan 713 kişi, Meşeli'den 112 kişi Akmeşe'ye gelmiştir.[23] Ancak bazıları su sıkıntısı sebebiyle başka bir mübadil köyü olan Yeniköy'e yerleşmişlerdir.

Ermeniler tarafından Armaş olarak anılan köy mübadillerin gelmesiyle birlikte çevresinde çok fazla meşe olması sebebiyle Akmeşe adı verilmiştir.

Köy 70 haneden oluşur. Yunanistan ve Bulgaristan göçmenlerinden sonra Yugoslav göçmenleri de bu bölgede toprak satın alarak bu bölgeye yerlemişlerdir. Akmeşe, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Kızderbent:

1924 mübaadelesinde Yunanistan'ın Selanik Sarışaban Darovası'ndan yaklaşık 350 hanenin yerleştirildiği eski bir Rum köyüdür.

Köy muhtarından edindiğimiz bilgiye göre köyün adının tam olarak bilinemediğidir. Bu konunun hala tartışmalı olduğu ve hakkında çeşitli rivayetler söylendiğidir.Hakim olan görüşe göre, geçmişten günümüze kadar hep kızlar hakim olmuştur. Bu sebeple adı Kızderbent'tir.

Muhtardan aldığımız bilgiye göre 110 haneden oluşmaktadır. Kızderbent, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Yeniköy:

1924 mübaadelesinde Yunanistan'ın Drama kazasından gelen muhacirlerin yerleştirilmesiyle kurulan eski bir Rum köyüdür. Kozluca köyünden gelenlerin birçoğu Hacı Hasan Kozluca önderliğinde Akmeşe'den ayrılarak Yeniköy'e taşınmışlardır.[24]

---

[23] Yakup Aygil, Yakup Özkan, *Bithynia Tümlüğü İçinde Akmeşe (Armaş)*, İstanbul, 2012, s.152-153
[24] Kevser Öğütçen, Hüseyin Öğütçen, *Mübadil Muhacirler ve Akmeşe Tarihi*, Bahar Yayınları, İstanbul, 2006, s.107

Köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre yaklaşık 200 haneden oluşan bir köydür. Ancak buraya Karadenizin çeşitli illerinden de son yıllarda göç almıştır. Yeniköy, Kocaeli ilinin Başiskele ilçesine bağlıdır.

Karatepe:

1924 mübaadelesinde Yunanistan'ın Selanik kentinden gelen muhacirlerin yerleştirilmesiyle kurulan eski bir Rum köyüdür. Daha sonrasında Gümülcine ve İskeçe'den de gelen muhacirler olmuştur. Akmeşe'den Gabrovalılar ve Horozluların da bir kısmı gelip bu köye yerleşmiştir.[25]

Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre yaklaşık 70 hanelik bir köydür. Karatepe, Kocaeli ilinin Kartepe ilçesine bağlıdır.

Tepetarla:

Osmanlı-Rus savaşı sonrasında kurulan köylerden biridir. Buna rağmen köy nüfusunu 1924 mübaadelesinde Yunanistan'ın Selanik kentinden gelen muhacirlerler oluşturur. Bununla birlikte Karadenizliler de bölgede etkin rol oynamaktadır. Sarımeşe'ye bağlanan köyde 52 hanenin yaşadığı bilgisini köy halkından edindik. Tepetarla, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Avcıköy (Merdigöz):

Muhtardan edindiğimiz bilgiye göre; 1924 yılında Hasan Ağa önderliğindeki Drama'nın Sarınç köyünden 150 hane, Margarit köyünden 150 hane olmak üzere toplamda 300 hane mübadilin yerleştiriliği eski bir Ermeni köyüdür. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre 50 hanelik bir köydür. Avcıköy (Merdigöz), Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Arslanbey:

1924 mübadelesinde Yunanistan'ın Selanik kentinden gelen muhacirlerden oluşur. Bununla birlikte Karadenizliler de bölgede etkin rol oynamaktadır. Köy sakinlerinden aldığımız bilgiye göre 250-300 hanelik bir köydür. Arslanbey, Kocaeli ilinin Kartepe ilçesine bağlıdır.

[25] Kevser Öğütçen, Hüseyin Öğütçen, age, s.111

Yuvacık:

1924 mübadelesinde Yunanistan'ın Selanik kentinden gelen muhacirlerden oluşur. Bununla birlikte Karadenizliler de bölgede etkin rol oynamaktadır. Köy, 60 haneden oluşmaktadır. Yuvacık, Kocaeli ilinin Başiskele ilçesine bağlıdır.

Döngel:

1924 mübadelesinde Yunanistan'ın Selanik kentinden gelen muhacirlerden oluşur. Bununla birlikte Karadenizliler de bölgede etkin rol oynamaktadır. Köy halkından aldığımız bilgiye göre nüfusun sadece 20 hane kadarı Balkan muhaciridir. Döngel, Kocaeli ilinin Başiskele ilçesine bağlıdır.

İslamköy:

1924 mübadelesinde Yunanistan'dan gelen muhacirlerden oluşur. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre 40 hanelik bir köydür. İslamköy, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Gündoğdu:

1924 mübadelesinde Yunanistan'dan gelen muhacirlerden oluşan eski bir Rum köyüdür. Muhtardan aldığımız bilgilere göre ilk kuruluşta hane sayısı 150'dir. Eski adı Mağlıç olmakla birlikte mübadeleye tabi tutulan Rumlardan kalmıştır. Köyün şimdiki adının da bir hikayesi vardır. Anlatılana göre, köye gelen mübadillerden Tahsin Hoca'nın 'Kalkın ağalar namaza. Gün doğdu! Gün doğdu!' demesiyle birlikte öyle kalmıştır.

Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre köy, 300 haneden oluşmaktadır. Gündoğdu, Kocaeli ilinin İzmit ilçesine bağlıdır.

Oluklu:

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı olarak bilinen 93 harbi sonrası 39 hane Boşnak halkın geldiği manav yerleşimidir. Boşnakça köyün yaşlıları tarafından halen konuşulmaktadır. Oluklu, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Taşağıl:

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı olarak bilinen 93 harbi sonrası bu köye gelen Boşnaklar tarafından kurulmuştur. Kaynak kişiden edindiğimiz bilgiye göre yaklaşık 32 hanelik bir köydür. Taşağıl, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Tahtalı:

1895 yılında yaklaşık 40 hane Boşnak halkın geldiği manav yerleşimidir. Tahtalı, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

İnebeyli:

1895 yılında yaklaşık 12 hane Boşnak halkın geldiği manav yerleşimidir. İnebeyli, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Dereköy:

1895 yılında yaklaşık 13 hane Boşnak halkın geldiği manav yerleşimidir. Dereköy, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

İhsaniye:

Köy, 1878 Berlin Antlaşması sonrası gelen Boşnaklar tarafından kurulmuştur. Köyün tamamına yakını Boşnak'tır. İhsaniye, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Semetler:

1878 Berlin Antlaşması sonrası gelen 4 Boşnak aile tarafından kurulmuştur. Köy nüfusu 100 haneden oluşur. Köyde eski Boşnakça konuşulsa da genç nüfus bilmemektedir. Semetler, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Karapınar:

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı olarak bilinen 93 harbi sonrası bu köye gelen Boşnaklar tarafından kurulmuştur. Halkın tamamı Boşnak'tır. Kültürlerini korumuşlardır. Boşnakça hala yaygın bir şekilde konuşulmaktadır. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye köy, 50 haneden oluşmaktadır. Karapınar, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Hayriye:

Köy, 1878 Berlin Antlaşması sonrası gelen Boşnaklar tarafından kurulmuştur. Köy 83 haneden oluşur. Halkın tamamı Boşnak'tır. Kültürlerini korumuşlardır. Boşnakça hala yaygın bir şekilde konuşulmaktadır. Hayriye, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Yalakdere:

1924 nüfus mubadelesinden sonra Yunanistan Karacaova'dan gelen Pomakların oluşturduğu eski bir Ermeni köyüdür. Pomakça hala yaygın bir şekilde konuşulmaktadır. Kaynak kişiden aldığımız bilgiye göre köyde yaklaşık 150 hane yaşamaktadır. Yalakdere, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

Valideköprü:

Köy, 1878 Berlin Antlaşması sonrası gelen Boşnaklar tarafından kurulmuştur. Daha sonra Karacaova ve Selanik'ten de Pomaklar gelip yerleşmiştir. Köy, Boşnak ve Pomak halktan oluşur. Halk Pomakça'yı da Boşnakça'yı da iyi bilir.Köy sakinlerinden edindiğimiz bilgiye göre köyde 45 hane yaşamaktadır. Valideköprü, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesine bağlıdır.

KOCAELİ İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI İNCELEMESİ

II.BÖLÜM

(Ses ve Şekil Bilgisi)

II.BÖLÜM
DİL İNCELEMESİ

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. ÜNLÜLER:

Balkan muhacir ağızlarında yazı dilimizdeki a, e, ı, i, o, ö, u, ü temel ünlüleri yanında bir takım ses hadiseleri neticesinde ortaya çıkan ve bu temel ünlülerden çeşitli sebeplerle gelişen ünlülere de rastlanmaktadır.

2.1.1.2. á ünlüsü:[1]

Yarı kalın yarı ince, düz, geniş a ile e arası bir ünlüdür. Bu ünlü a >e ya da e >a değişmesinin ara basamağı olarak ortaya çıkar. Değişme daha çok inceltme özelliğine sahip (c, ç, l, s, ş, y, z) etkisiyle oluşmaktadır. Alıntı kelimeler üzerindeki "a" ünlülerinde sıkça görülür.

[1] Bu ünlüye Anadolu ve Rumeli ağızlarında sıkça rastlanır: Ahmet Buran,(1997): *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK yayınları, Ankara: s.21; Ahmet Bircan Ercilasun, (1983): Kars *İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara: s.51; Eren, 1997: 19;Münir Erten, (1994): *Diyarbakır Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara: s.3; Tuncer Gülendoy, (1988): *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara: s.19; Turgut Günay, (2003): *Rize İli Ağızları,* TDK Yayınları, Ankara: s.39 ;Emin Kalay,(1998): Edirne *İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara: s.15; Necati Demir (2001): *Ordu İli ve Yöresel Ağızları*, TDK Yayınları , Ankara: s.55; Necati Demir, (2006): *Tokat İli ve Yöresi Ağızları* , Gazi Kitapevi Yayınları, Ankara: s.76; Saadettin Özçelik, (1997): *Urfa Merkez Ağı,* TDK Yayınları, Ankara: s.13; Zeynep Korkmaz,(1994): *Güney-Batı Anadolu Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara: s.6; Zeynep Korkmaz,(1994); *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara: s.29.

nişánnıḳ < nişanlık (1/67), álbise < elbise (26/12), perişán̨itmezdik < perişan etmek (3/14), amelyát < ameliyat (22/196), mobilyá < mobilya (14/34), yár < yar (11/202),normálde < normalde(29/111)

2.1.1.3. å ünlüsü:[2]

Yarı yuvarlak, geniş, kalın, "a" ile "o" arası bir ünlüdür. Bu ünlüdeki o>a şeklindeki düzleşme yönüne kayma çoğunlukla şimdiki zaman ekinde görülür.
tanıyå < tanıyor (2/4), yapıyådıḳ < yapıyorduk (2/24), bilmiyåm < bilmiyorum (2/58), geçiyådı < geçiyordu (20/265), oḳuyålar < okuyorlar (18/130), yolluyå < yolluyor (16/79), ḳabarıyådı < kabarıyordu (16/102), bilemiyåm < bilemiyorum (12/73), asıyålardı < asıyorlardı (11/19), yaşıyås < yaşıyoruz (11/49), nōluyå < ne oluyor (13/11), atırlamayårım < hatırlamıyorum (13/63), olmuyå < olmuyor (14/24), diyårıs < diyoruz (24/48)

Gerek dudak ve dil oynaması, gerek tınlama bakımından a'ya daha yakın olan bu ünlü bölgemizde genellikle "baba" kelimesinde kendisini gösterir. Bunun sebebi, ilk hecedeki –a- ünlüsünün kalın-dar yuvarlak ya da kalın-geniş yuvarlak ünlüye dönüşmesi sonucu, ikinci hecedeki a ünlüsünü de kendisine benzetmeye çalışmasıdır.
åndan sōra (24/49)

2.1.2.UZUN ÜNLÜLER:

Boğumlanma süresi normal bir ünlünün süresinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlü: ā / ē / ī / m / ō / ō̄ / ū / ū̄ Türkiye Türkçesinde, yabancı kelimelerde yer alan uzun ünlüler dışında uzun ünlü yoktur. Ancak Türkçenin çok eski devirlerinde ister aslî ister ses değişmeleri sonucu olsun, uzun ünlülerin varlığı bilinmektedir.[3] İnceleme konusu olan ağızlarımızda ise çeşitli ses hadiseleri sonucu oluşmuş uzun ünlüler mevcuttur. Bu bölümde, bu ünlü oluşumlarını inceleyeceğiz:

---

[2] Ercilasun, 1983:51İ; Gülensoy, 1988:19; Demir,2006:77
[3] Zeynep Korkmaz, (2007): Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara: s221

2.1.2.1. Ünsüz Düşmesine Bağlı Uzun Ünlüler:

2.1.2.1.1. "r" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlüler:

Geniş zaman (-ar / -er) çekiminde "-r" ünsüzünün düşmesi neticesiyle:

ḳoyālar < koyarlar (1/54), asālar < asarlar (1/74), oynādıḳ < oynardık (24/32), yapā < yapar (25/20), yapādıḳ < yapardık (27/57), oynādıḳ < oynardık (11/146), geçē < geçer (1/38), kesēdik < keserdik (1/99), pişēdi < pişerdi (24/118), ḳazādıḳ < kazardık (25/21)

Çokluk eklerinde "-r" ünsüzünün düşmesiyle:

uzmanlāda < uzmanlarda (26/89),şeylē < şeyler (1/11), ġavurlā < gavurlar (20/44), Ílambalālan < lambalarla (9/93), buralāda < buralarda (18/10), kıslā < kızlar (18/153), aḳtarlā < aktarlar (19/111), sobalā < sobalar (6/40), ḳadınnā< kadınlar (8/28).

Fiil kök ve gövdelerindeki "-r" ünsüzünün düşmesiyle:

vēdi < verdi (20/205), annadıvēsin < anlatıversin (20/232), vēdik < verdik (24/152), attırıvādı < attırıverdi (38/68).

Basit ve türemiş isimlerde "-r" ünsüzünün düşmesiyle:

ḳāşısında < karşısında (26/87), tāĺada < tarlada (9/51), āḳadaş < arkadaş (17/182), maḳāna < makarna (11/115), intēnet < internet (1/81), tū̄kce < türkçe (24/45)

2.1.2.1.2. "k/ḳ" Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

Gelecek zaman eki –acak / -ecak eklerinde k / ḳ ünsüzü düşerek ünlüyü uzatır:[1]

ḳurutacāmışım < ḳurutacakmışım (2/14), bulcāsen < bulacaksın (10/11), napcānıs < ne yapacaksınız (10/29), yapcās < yapacağız (20/15), uzayacāmış < uzayacakmış (17/121), gelcēs < geleceğiz (24/5)

Kelime kök ve gövdesine "-k /-ḳ" ünsüzü düşerek uzun ünlü meydana gelir:

[1] Selahattin Olcay bu ses olayı için Eckmann ve Mansuroğlu'ndan farklı olarak şu açıklamayı yapmıştır: Eckmann ve Mansuroğlu, -acak/-ecek ekinin k'sı, -dı,-mış ve –sa eklerinden önce düşer, diyorlar. Halbuki burada da düşmek değil, iki ünlü arasında kalan k'nın yumuşayarak kaynaşması sonunda uzun bir ünlünün oluşması hadisesidir. Örn: alacak idi > alacağ idi > alacağıdı > alacādı, gelecek imiş > geleceğ imiş > gelecdmiş, yapacak ise > yapacağ ise > yapacağısa > yapacāsa (bk.Selahattin Olcay, (1995):*Doğu Trakya Yerli Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara: s.17)

āşam < akşam (15/62), ūsüz < öksüz (47/8), yūsek < yüksek (27/12), elētik < elektirik (34/123), şimik < eksşimik (27/82)

2.1.2.1.3. ”h” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

sabā < sabah (27/49), bāçe < bahçe (2/19), allā < allah (20/13), tāta < tahta (9/86), āmet < ahmet (9/111), padişā < padişah (18/8), ḳāve < kahve (18/21), zāmetmiş < zahmetmiş (18/149), siĺā < silah (18/155), yāya ḳaptan < yahya kaptan (16/7), inşallā < inşallah (16/17), bāşiş < bahşiş (19/10), bōçası < bohçası (1/51), tēlikeli < tehlikeli (3/3)

2.1.2.1.4. ”ğ” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

sālam < sağlam (26/78), çāna < çağına (26/75), ālıyo < ağlıyor (27/47), sā < sağ (20/5), dālar < dağlar (20/31), bā < bağ (9/35), yāmur < yağmur (12/109), sādıç < sağdıç (19/44), bālı < bağlı (8/13), āda < ağda (17/89), tereyāmız < tereyağımız (11/126), ç nēlē < çiğnerler (1/146)

2.1.2.1.5. ”l” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

ḳāḳmas < kalkmaz (26/81), bēki < belki (1/83), ōsun < olsun (1/14)

2.1.2.1.6. ”n” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

şallā < inşallah (16/50), sōra < sonra (1/104), sannar < insanlar (32/11)

2.1.2.1.7. ”v” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

Kocaeli Balkan Muhacir Ağzında o<u ünlü değişmesi sonucunda ilk hecede ortaya çıkan u ünlüsünün, v ünsüzünün düşmesiyle birkaç kelimede uzadığı tesbit edilmiştir.

ḳū < kov (36/101)

2.1.2.1.8. ”y” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

ādi < haydi (20/16), aramā < aramaya (11/29), būle < böyle (31/21), ūle < öyle (31/30), sūledi < söyledi (22/7), ōle < öyle (13/9), t ze < teyze (22/270), burā <

buraya (10/12), orā < oraya (10/18), p ġamberimize < peygamberimize (36/112), p nir < peynir (37/147).

2.1.2.1.8. ”z” Ünsüzünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

ācıḳ < azıcık (18/176)

2.1.2.2. Hece Kaynaşmasından Doğan Uzun Ünlüler:

Bölge ağzında f, g/ğ, h, k, n, v, y gibi aşınmaya ve düşmeye elverişli olan ünsüzlerin başında bulunduğu hecelerden pek çoğunda yanlarındaki ünlülerle birlikte düşerek kelime içindeki hece sayısını azalttıkları ve kendilerinden önceki ünlüyü uzattıkları görülür. Bu durumlarda bazen hecenin tamamen düştüğü, bazen de heceden bir sesin varlığını devam ettirdiğini görüyoruz.

2.1.2.2.1. ”ğ” ve “-ḳ /-k” li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü:

ḱādını < kağıdını (12/10), aşāsında < aşağısında (15/22), dῑnnēmis< düğünlerimiz (1/35), günām < günahım (11/165), dātım < dağıtım (17/201), bāzına < boğazına (15/78), buzā< buzağı (18/148), ār< ağır (8/14), bārıyoduḳ < bağırıyorduk (8/20)

2.1.2.2.2. ”h” li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü:

iltāp < iltihap (2/15), sābi < sahibi (26/93), mālleden < mahalleden (15/21), dā < daha (10/14), rātsızlandı < rahatsızlandı (9/77), Ĺāna < lahana (12/102)

2.1.2.2.3. ”r”li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü:

çocuḳlāmızın < çocuklarımızın (16/21), aplāmı < haplarımı (16/70), evraḳlāmızı < evraklarımızı (6/104), yanaḳlāmıza < yanaklarımıza (17/90), bῡklēmis < büyüklerimiz (1/44)

2.1.2.2.4. ”y”li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü:

nāpıcaḳlar < ne yapıcaklar (17/145), < iyi (10/72), ç zlerimis < çeyizlerimiz (33/140), ki < iyiki (33/151), nāpalım < ne yapalım (33/213), y cek < yiyecek (34/54), napāysın < ne yapıyorsun (38/203), kῡn < köyün (41/85)

2.1.2.2.5. Şimdiki Zaman Çekimlerinde –yor Eki Düşerken Bazen "y" nin Düşmesinin Tesiriyle Bazen de "y" Korunarak Önceki Hecenin Ünlüsünün Uzaması:

gel < geliyor (13/8), iç sinis < içiyorsunuz (32/3), götürūy < götürüyor (33/177), gid y < gidiyor (35/4), yerleş y < yerleşiyor (35/4), başl ysın < başlıyorsun (36/5), oḳun < okunuyor (36/5), ḳapāysın < kapıyorsun (38/201), şāp ler < şey yapıyorlar (39/72)

2.1.2.2.6. Gelecek Zaman Çekimlerinde -acak/ ecek Eklerinde k/ğ Düşmesiyle Ünlü Uzaması:

salcāz < salacağız (24/132), verecēs < vereceğiz (32/10), alcāsın < alacaksın (32/36), vercēsin < vereceksin (32/37), görcēs < göreceğiz (32/80), sūlecēdin < söyleyecektin (38/145), gitçēsin < gidiceksin (40/97), gitçēsin < gidiceksin (44/123), giricēsin < gireceksin (45/99)

2.1.2.2.7. -cağız/ -ceğiz İsim Küçültme Eklerinde "ğ" li Hecelerin Kaynaşmasıyla Uzun Ünlü:

evcēzlēne < evceğizlerine (32/151), elcēzlēmisle < elceğizlerimizle (34/36), pantulcāzı < pantoloncağızı (18/14), buncāza < buncağıza (4/152)

2.1.2.2 .8. Şahıs Zamirlerindeki Uzun a Sesi:

bā < bana (16/50), sā < sana (2/45)

2.1.2.2.9."-dıḳ/-dik, -duḳ/-dük" Sıfat-fiil Kaynaşması ve Düşmesi Neticesinde Uzun Ünlü:

oldūmuz < olduğumuzu (1/3), bild mis < bildiğimiz (1/4), ded mis < dediğimiz (25/8), ḳaldīm evde < kaldığım evde (36/ 149), ded m < dediğim (37/8), yaptī <

yaptığı (38/34), attīn < attığın (38/223), duydūnu < duyduğunu (39/3), bıraḳtīn < bıraktığın (39/75), verild < verildiği (42/59), gitmed < gitmediği (45/57)

2.1.2.3. Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Olarak Meydana Gelen Uzun Ünlüler

2.1.2.3.1. Fiilden Fiil Olumsuzluk Ekinde:

2.1.2.3.1.1. Şimdiki Zaman:

oḳuyamārım < okuyamıyorum (18/130) , tanımāyam < tanımıyorum (33/111), sormāyler < sormuyorlar (33/115), vermēyler < vermiyorlar (33/168), atırlamārım < hatırlamıyorum (34/58).

2.1.2.3.1.2. Geniş Zaman:

bilmērim < bilmem (18/131), işlemēri < işlemez (25/43)

2.1.2.3.1.3. Gelecek Zaman:

ovuşturmācaḳ < ovuşturmayacak (33/108), giremēcēdi < giremeyecekti (38/52), yapmācaḳ < yapmayacak (38/258), geçmēcek < geçmeyecek (45/84), bilemēcem < bilemeyeceğim (47/28), diyemēcem < diyemeyeceğim (49/155)

2.1.2.3.1.4. İsimden Fiil Yapım Eki –la/ -le Eklerinde:

tuplāyeler < topluyorlar (33/53), ḳurulāysın < kuruluyorsun (33/69), bālāy < bağlıyor (39/317)

2.1.2.4. Ünlü Kaynaşmasından Doğan Uzun Ünlüler:

Karşılaşan iki ünlüden birinin düşerek diğer ünlüyü uzattığı ses hadisesidir. Bölgede derlediğimiz örnekler şunlardır:

sātlıḳ < saatlik (14/135), bobānnem < babaannem (15/9), inşāt < inşaat (25/5), āyle < aile (10/72), menfāt < menfaat (43/113), vuḳāt < vukuat (45/111), zirātlıḳ < ziraatlik (45/114), misāde < müsaade (47/105) , māşı < maaşı (48/120)

2.1.2.5. Yabancı Kelimelerdeki Uzunluklar:

Bölge ağzında genel olarak yabancı kelimelerdeki uzunluklar korunmuştur. entāri < entari (3/248), misāvir < misafir (18/74), meseĺā < mesela (15/5), cumā < cuma (32/39), misāfil < misafir (33/20), viĺāyet < vilayet (38/19), ḱāmet < kamet (38/130), āmin < amin (38/137)

2.1.2.6. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Düşmesiyle Uzun Ünlü:

2.1.2.6.1. -iken Zarf-fiil Eki Kelimeye Ulanırken i Ünlüsünü Kaybetmesi Sonucunda Önceki Hecenin Ünlüsü:

sürērken < sürer iken (32/104), yürūken < yürür iken (35/79), ḳazārḳan < kazar iken (35/129), yatērken < yatarken (42/44), ḳoyārken < koyar iken (46/70), gidērken < gider iken (49/46), geçērken < geçer iken (16/125), düvērken < döver iken (12/82), oynārḳan z oynar iken (8/23)

2.1.2.6.2. i- Fiili Kelimelere Ulanırken Düşer ve Bir Önceki Hecenin Ünlüsünün Uzaması Olayı:

vārdı < var idi (25/40), giyērse < giyer ise (32/45), çıḳārdıḳ < çıkar idik (32/104), taḳārdıḳ < takar idik (32/133), sarārdıḳ < sarar idik (33/25), vārsa < var ise (33/37), yoḳtu < yok idi (33/54), yapārdıḳ < yapar idik (34/36), ekērdik < eker idik (35/13), istērdi < ister idi (37/5), ürērdik < örer idik (37/78), inērdi < iner idi (45/105), sürērdik < sürer idik (46/59), kesērdik < keser idik (47/48), çıḳārsan < çıkar isen (49/166), yatārdıḳ < yatar idik (50/51)

2.1.2.6 .3. -ra/ -re , -arı/ -eri Yön Gösterme Hali Ekindeki Ünlüler Düşerken Önceki Hecenin Ünlüsünü Uzatır:

nērden < nereden (10/38), içērde < içeride (14/3), dişārda < dışarıda (42/40), ilērden < ileriden (44/47)

2.1.3. İKİZ ÜNLÜLER

Kelimelerin veya eklerin bünyesinde bulunan ğ, h, n, v, y ünsüzleri eriyip kaybolduktan sonra, bu ünsüzlerin iki tarafında bulunan ünlüler yan yana

gelmektedir. Yan yana gelen iki ünlünün bir nefeste veya aynı hecede telaffuz edilmesine ikiz ünlü adı verilir.[2]

Bölge ağızlarında tespit edebildiğimiz ikiz ünlü örnekleri şunlardır:

2.1.3.1. Yükselen İkiz Ünlüler:

İkiz ünlüyü oluşturan seslerden ikincisi vurgulu olan veya birinci ögeye göre daha geniş olan ikiz ünlülerdir. Bölgemizde bu özelliği taşıyan ikiz ünlü örnekler şu şekildedir:

ıa:

sandıa < sandığa (34/36), ḳazıa < kazığa (50/68)

oa:

doal < doğal (3/168), doan koleji< doğan koleji (24/38), boazlāmız < boğazlarımız (33/105),

ua/uā:

suan < soğan (34/15), tuaf < tuhaf (25/10), çocua < çocuğa (33/10), yuardıḳ < yığardık (33/97), buarlaşiyis< buharlaşıyoruz (38/112), muabete < muhabbete (39/225), tuāleti < tuvaleti (45/94).

ie:

cieri < ciğeri (4/23), dier < diğer (29/40), biensinner < beğensinler (34/19), yienim < yeğenim (44/109)

üe:

küe < köye (44/87), güe < göğe (46/51), öksürüe < öksürüğe (46/56).

2.1.3.2. Eşit İkiz Ünlüler:

[2] Demir, 2001: 62.

Boğumlanma süresi eşit olan aynı türden iki ünlünün oluşturduğu ikiz ünlü türüdür. Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında bol örneğine rastladığımız eşit ikiz ünlüler şunlardır:

aa:

aar < ağır (32/38), aarlaştı < ağırlaştı (32/44), aaç < ağaç (28/16), aac < ağaç (23/194), aasıymış < ağasıymış (33/132), sonbaar < sonbahar (7/262).

ee:

eer < eğer (36/160), şee < şeye (38/69), bebee < bebeğe (39/217)

ıı:

sıır < sığır (22/161), sandıı < sandığı (35/69), çıırmazlā < çağırmazlar (35/85), sıınmaya < sığınmaya (39/33)

ii:

tarii < tarihi (32/129), siil < siğil (38/321)

uu:

uurlama < uğurlama (32/101), uurlu < uğurlu (23/29), suuḳ < soğuk (38/107), duumluyum < doğumluyum (39/117), duurduḳ < doğurduk (47/6)

üü:

büüklerimis < büyüklerimiz (32/5), küüne < köyüne (25/13), büüdük < büyüdük (32/22), düünner < düğünler (32/35), küçüüz < küçüğüz (32/141), öttüünde < öttüğünde (33/74), süüt < söğüt (26/369).

2.1.3.3. Alçalan İkiz Ünlüler:

Yine aradaki bir ünsüzün düşmesine bağlı olarak yan yana gelen iki ünlünün birincisi ikinciye göre daha vurgulu, daha geniş veya sürekli olan ikiz ünlüdür.

aı:

aırda < ahırda (12/111), aızlarım < ağızlarım (28/25), daıtırsın < dağıtırsın (33/30), çaırī < çağırır (31/64), baırdıḳ < bağırdık (33/105), aır < ağır (38/67), baış < bağış (39/439), baı < bağı (41/86)

ai/āi:

ibrāim < ibrahim (32/78), dai < dahi (29/123).

ao:

saolun < sağolun (36/159)

au:

daullar < davullar (32/56), aududu < ahududu (22/310), austoz < ağustos (1/156), aududu < ahududu (46/83),

ei:

deil < değil (3/49), deiştiriris < değiştiririz (28/7), bebein < bebeğin (33/16), gelenei < geleneği (33/58), ekmein < ekmeğin (33/117) , çiçein < çiçeğin (38/312), şeir < şehir (39/38)

ou:

souḳ < soğuk (32/3), doumlu < doğumlu (25/12), doup < doğup (32/66), dou < doğu (22/205), çou < çoğu (24/168), bouldu < boğuldu (33/33), nout < nohut (11/124), yourt < yoğurt (18/176), toum < tohum (40/17)

öü:

öütlēne < öğütlerine (35/49), öüttü < öğüttü (11/30), göüm < güğüm (36/137), böürtlen < böğürtlen (46/83)

2.2. ÜNLÜ UYUMLARI

Ünlü uyumu, bir kelimedeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirlerine uymalarıdır. Türkçe kelimelerin ses özelliklerinden en belirgin olanı ünlü uyumudur. Türkçe kelimelerdeki ünlüler kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine benzerler.

Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında ünlü uyumu oldukça kuvvetlidir. Bölge ağızlarındaki ünlü uyumu iki bölümde incelenebilir:

A. Kalınlık - incelik uyumu

B. Düzlük - yuvarlaklık uyumu

2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu:

Türkçe kelimelerin ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerinde de kalın, yine ilk hecesinde ince ünlü varsa diğer hecelerinde de ince ünlü bulunur[3] diye izah ettiğimiz kalınlık-incelik uyumunun bölge ağızlarındaki bazı eklerde durumu şöyledir:

-ken (iken) zarf fiil eki:

i- yardımcı cevheri fiili ile kurulan ve yazı dilimizde ünlü uyumunun dışında kalan "iken" zarf fiili ve bunun kelimelere eklenmiş şekli olan –ken, bölgemiz ağızlarında –ken/-oan ; –ke,-ḳa,

-kene/-kana, ; –keydin/-ḳaydın şeklinde kullanılarak ünlü uyumuna uyan bir durum gösterir.

Bölge ağızlarında yoğun olarak kalın ünlüyle başlayan kelimelerde –ḳan, -ḳa, -kana, –ḳaydın ince ünlüyle başlayan kelimelerde –ken, – ke, -kene, -keydin şekli kullanılarak, ünlü uyumuna çoğunluk olarak bir uyum göstermektedir.

yaşındayḳan < yaşındayken (1/85), dēken < derken (26/116), gidērken < giderken (28/21), sıvıḳan < sıvı iken (37/159), gel ken < gelirken (38/162), küçūken < küçükken (46/99), gezēken < gezer iken (1/133), çalışırḳan < çalışır iken (24/136), oturūḳan< oturur iken (15/55), çıḳāḳan < çıkar iken (20/165), oḳuldayḳan < okulda iken (8/145), hazırlarḳan < hazırlar iken (17/25), serinkene < serin iken (7/127),

[3] Gülensoy, Tuncer, (1994), Türkçe El Kitabı, Kayseri, s.53

sorārḳana < sorar iken (3/340), yapılırḳan < yapılır iken (23/268), çıḳārḳan < çıkar iken (28/15)

Şimdiki Zaman Eki:

Yazı dilimizde uyum dışında kalan –yor şimdiki zaman eki, bölge ağızlarında bazen ek ünlüsünün düzleşmesiyle bazen de ses hadiselerinin yardımıyla kalınlık- incelik uyumuna girmektedir.

yapıyåsın < yapıyorsun (29/13), duruyå < duruyor (1/109), gidiyi < gidiyor (24/39), kesiyi < kesiyor (26/240), bilmiyim < bilmiyorum (27/4), geliyiler < geliyorlar (32/7), yapıyıs < yapıyoruz (1/4), oluyå < oluyor (44/24), unutuyåm < unutuyorum (39/28), biliyimisin < biliyor musun (38/96), çīrılıyå < çağırılıyor (45/9), leşiyi < iyileşiyor (46/18), geziliyidi < geziliyordu (48/9) .

i- cevheri fiilin zaman eki almış biçimleri:

Bölge ağzında i- cevheri fiilin çekimlerinde kalınlık-incelik uyumuna uyduğu görülmektedir.

varmış < var imiş (30/13), vārsa < var ise (28/6), assa < az ise (4/515), katlıdı < katlı idi (33/23), yanımdadı < yanımda idi (38/23), ocasīmış < hocası imiş (38/50), izmetçidi < hizmetçi idi (45/48), ḳurucudu < kurucu idi (47/106), damadımış < damadı imiş (48/202), sorumlusumuş < sorumlusu imiş (49/9), olurdu < olur idi (24/193), āfısmış < hafız imiş (25/44)

ile edatı :

Bölge ağızlarında son çekim edatı “ile” kalınlık incelik uyumuna uyarak –la/-le, -lan/-len, -na/-ne, -nan/-nen şekillerinde kullanılmaktadır.

yimeklen < yemek ile (38/147), rumĺālan < rumlar ile (38/8),dedelēlen < dedeler ile (39/29), ḳomşuĺālan < komşular ile (38/104) , reylen < rey ile (45/127), atĺālan < atlar ile (48/9), onnarlan < onlar ile (49/17), toprāḳla < toprak ile (1/222), közlen < köz ile (25/21), puluḳlan < pulluk ile (26/140), iplen < ip ile (2/18), sıralan < sıra ile (28/10), rumnan < rumlar ile (38/24), eşēnen < eşeği ile (38/64),dedemnen < dedem ile (38/208), onunnen < o ile (41/81), atnan < at ile (44/49), paraynen < para ile (47/71), biygirnen < beygir ile (48/48), tincereynen < tencere ile (50/11), amırnan < hamur ile (1/340), anımnan < hanım ile (24/174), toprāḳnen < toprak ile (25/22),

gelinimnen < gelinim ile (2/81), ġas Ĺambasıynan < gaz lambası ile (15/17), tüfek dipç nen < tüfek dipçiği ile (20/44), çocuḳnan < çocuk ile (28/11), isted nen < istediğin ile (12/69)

ki bağlama edatı; - ki aitlik eki:

Yabancı menşe'li olup, yazı dilimizde devamlı ince şekliyle kullanılan "ki" bağlama edatı ile "-ki" aitlik ekinin bölge ağızlarındaki kalınlık-incelik uyumuna tâbi olduğunu görüyoruz.

oradaḳı < oradaki (32/11), arsındaḳı < arasındaki (38/25), urdaḳı < oradaki (39/15), evindeki (1/395), ḳarşıḳı < karşıki (15/21), taraftaḳı < taraftaki (10/182), yanḳı < yandaki (20/85).

Birleşik kelimelerde:

Bölge ağzında bu yapı genelde soru zamirleri ile kalıplaşmış halde kullanılan yardımcı fiil kullanımlarında görünmektedir.

bires (25/4), nāpıcan < ne yapacaksın (24/120), nāpalım < ne yapalım (2/75), nāpardın < ne yapardın (18/107), nāpim < ne yapayım (47/143), nāptıḳ < ne yaptık (2/112), nāporlā < ne yapıyorlar (4/178), birez (49/90).

hani / hane/ / hanḳı / ani/anġı:

Yazı dilinde kalınlık incelik uyumunun dışında kalan bu kelime bölge ağızlarında kararsızlık göstermektedir.

ani (1/422), hane < hani (20/96), hani (49/108), anġı (10/84), hanḳı (32/170)

-leyin isimden isim yapım eki:

Yazı dilinde –leyin olarak kullanılan ve genellikle zaman gösteren kelimelerin üzerinde bulunan bu ek, bölge ağzında kararsızlık göstererek –layın/-leyin, -layn/-leyn, -lan/-len, -nan/-nen, -nayın/-neyin,

-lıyın, -layen, –nin, -lin/lịn şekillerinde kullanılmaktadır.

sabāleyin < sabahleyin (38/104), āşamneyin < akşamleyin (41/36), sabāl n < sabahleyin (49/57), āşemneyin < akşamleyin (1/97), sabālayın < sabahleyin (26/158).

2.2.1.1. Yabancı Kelimelerde Dil Benzeşmesi:

2.2.1.2. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi:

zatı < zaten (45/86), bires < biraz (25/4), birez < biraz (5/142), vaḳıt < vakit (21/237), defe < defa (47/200), acamılıḳ < acemilik (29/143), afat < afet (50/220), beten < beton (12/85), domataları < domatesleri (10/198)

2.2.1.3. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi:

persel < parsel (45/115), bıras < biraz (27/71), tene < tane (47/6), nufus < nüfus (32/10), memnün < memnun (49/32)

2.2.1.4. İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi:

baraba < beraber (2/116)

2.3. ÜNLÜ UYUMUNUN BOZULMASI

Bölge ağızlarında dil benzeşmesi olayı oldukça kuvvetli olduğu halde bazı durumlarda uyum bozukluğu görülmektedir. Bilhassa balkan bölgesinde Pomakçanın tesiriyle bu sağlam yapı bozulmaya uğramakta ve kelime kök ve gövdelerinde uymsuzluklara rastlanmaktadır.

*Balkan bölgesinde bazı kelime kök ve gövdelerinde ünlü uyumunun oldukça zayıf olduğu görülmektedir:

alettirik < elektrik (15/17), aceba < acaba (20/274), amce < amca (4/58), bābünya < barbunya (13/200), çiban < çıban (46/18), ifaḳ < ufak (49/159), kiĺometro < kilometre (27/33), çocüklerde < çocuklarda (42/14)

*İyelik 3. teklik şahıs eki balkan ağzında sık sık uyum dışı kullanılmaktadır:

arabas nen < arabası ile (1/39), bobasi < babası (24/196), mayasi < mayası (5/64), ḳarısi < karısı (19/105)

*Gelecek zaman eki –acak/ecek bazen uyum dışına çıkar:

alcek < alacak (1/56), yācek < yağacak (2/160), ısırcek < ısıracak (46/11)

*Balkan bölgesinde geniş zamanın basit ve hikaye birleşik çekimlerinde uyum bozulması görülür:

oynādik < oynardık (24/32), ḳarıştırdilar < karıştırdılar (25/9), yapiliyidı < yapılıyordu (5/31), asardilar < asardılar (23/118)

*Balkan bölgesinde görülen geçmiş zaman eki –d/-di, -tı/-ti kalınlık incelik uyumuna bazen uymamaktadır:

ḳāḳti < kalktı (43/103), satTim < sattım (41/134), ḳalmadi < kalmadı (45/17)

*Şimdiki zamanın basit ve birleşik çekimlerinde –yor ekindeki y ünsüzünün sıkça düştüğü ve düşerken de kendinden önceki ünlüyü incelterek uyum bozulmasına sebep olduğu çok sıkça görülen bir ses hadisesidir. Bu bozulma y ünsüzü düşmeden de karşımıza çıkmaktadır:

seviy < seviyor (2/94), oḳuyeri < okuyor (25/54), gel < geliyor (20/102), isteyåsın < istiyorsun (40/21), bilmiyås < bilmiyoruz (42/83), yapıyå < yapıyor (45/5), al yis < alıyoruz (5/32), götürüyåsın < götürüyorsun (48/65), alıyålar < alıyorlar (14/11), ol < oluyor (7/181), diyå < diyor (50/5)

*Bölge ağzında "ile" edatının bazen kalınlık-incelik uyumuna uymadığı görülmektedir:

onnālen < onunla (2/157), aḳıylen < akıyla (16/171), ḳazmaylen < kazma ile (6/61), ḳomşulāle < komşularla (43/225)

*Bölge ağzında –lar/-ler çokluk ekleri çok yoğun bir oranda uyum dışı kullanılmaktadır:

ḳoymuşler < koymuşlar (34/5), ḳarıncaler < karıncalar (40/10), ḳazıler < kazılar (25/26), atāller < atarlar (31/70), yapāller < yaparlar (9/7), çıḳarīler < çıkarırlar (6/14)

2.4. UYUM DEĞİŞMESİ

Bazı ünsüzler, ünlü incelmesi ve ünlü kalınlaşması yoluyla uyum bozukluğuna sebep oldukları gibi iki veya daha çok heceli Türkçe ve yabancı bir kelimenin ünlülerini tamamıyla kalınlaştırarak veya incelterek, o kelimenin uyumunu değiştirebilmektedirler.[4] Yazı dilimizde görülmeyen bu tür uyum değişmesinin bölgemizde bulunan bazı örnekleri şunlardır:

a-a > e-e olması:

bene < bana (35/143), sene < sana (33/112)

ı-ı > i-i olması:

[4] Gülensoy, Tuncer, (1988), "Kütahya ve Yöresi Ağızları", Ankara, s.34

misir < mısır (1/90)

Bazı durumlarda farklı uyumda bulunan iki kelimenin birleşmesi ile de uyum değişmesi ortaya çıkar.

bires < bir-az (25/4), birez < bir-az (41/77)

2.4.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Türkçe bir kelimede düz (a,e,ı,i) ünlülerinden sonra düz; yuvarlak (o,ö,u,ü) ünlülerden sonra ya dar-yuvarlak (u,ü) veya düz-geniş (a,e) ünlülerinin bulunabilmesi şeklinde izah edilen düzlük-yuvarlaklık uyumu, bölge ağızlarında düzleşme eğiliminde karşımıza çıkmaktadır.

*Şimdiki zaman çekimlerinde –yor eki düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından düzleşme tarafındadır:

geliyiler < geliyorlar (32/7), bilmiyim < bilemiyorum (38/12), yapıyi < yapıyor (1/308), giymiyi < giymiyor (35/64), kesiyis < kesiyoruz (41/162), açıyıs < açıyoruz (13/142), veriliyi< veriliyor (31/38)

*Dudak ünsüzlerinin ve r ünsüzünün tesiriyle bu ünsüzlerin yanında bulunan yuvarlak ünlüler bölge ağzında düzleşme eğilimi göstermektedir:

çabıcacıḳ < çabucacıḳ (1/449), bele < böyle (45/12), çamır < çamur (7/14), yımşar < yumuşar (26/159), yavrım < yavrum (34/12), pamıḳtan < pamuktan (3/200), tavıḳ < tavuk (47/118), sabın < sabun (14/270), yımtalar < yumurtalar (26/78), avıç < avuç (11/121), ḳabıḳlarından < kabuklarından (24/78), mıstavanın < mustafanın (26/245). bızā < buzağı (18/148)

2.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması:

Kocaeli Balkan Muhacir Ağızları düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından sağlam bir yapıya sahip olmasına rağmen bazı kelimelerde bu eğilimin yuvarlaklık lehine bozulduğu da görülmektedir.

furuna < fırına (4/120), böyük < büyük (24/103), böyütselē < büyütseler (18/148), gösel < güzel (16/50), yörüyelek < yürüyerek (14/11), büber < biber (35/13)

Şimdiki zaman –yor eki bölge ağzının ova bölümünde bazı köylerde düzleşerek yuvarlaklık uyumunun dışında kalmaktadır:

soruyå < soruyor (20/232), anliyådıḳ < anlıyorduk (42/5), ḳaçıyå < kaçıyor (46/27), diyemiyåsın < diyemiyorsun (50/230)

2.5. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

2.5.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi:

Bölge ağızlarında rastladığımız bir ses hadisesi olan kalın ünlülerin incelmesi, derlediğimiz metinlerden şu şekilde örneklendirilmiştir:

a>e değişmesi:

kirez < kiraz (1/5), ayve < ayva (25/64), bene < bana (9/116), būdey < buğday (28/92), parçe < parça (18/27), eme < ama (4/6), tene < tane (36/3), bires < biraz (32/11), eraziye < araziye (1/201)

a>i değişmesi:

paniyir < panayır (28/5), ziman < zaman (47/128)

ı>i değişmesi:

Bölge ağızlarında kelime başında, ortasında ve sonunda görülen bu ünlü değişmesinde c, ç, l, r, s, ş, y, z ünsüzlerinin tesiri açık olarak görünmektedir:

idilez < hıdırellez (9/10), misir < mısır (6/3), patlican < patlıcan (35/13), girepli < gırepli (16/168)

Şimdiki zaman çekimlerinde –yor ekinin düşmesi ile kendinden önceki yardımcı kalın "ı" ünlüsünü "i" ye dönüştürdüğü görülmektedir. Bu ünlü değişmesinde düşen "y" ünsüzünün inceltici özelliği ve tesiri de etkilidir:

ser lē < seriyorlar (1/59), ver < veriyor (27/6), söl m < söylüyorum (7/71), ḳonuş sın < konuşuyorsun (12/66)

o>ö değişmesi:

çöcükler < çocuklar (10/47)

u>ü değişmesi:

çöcük < çocuk (1/57)

u>i değişmesi:

fas le < fasulye (1/100), vurul y < vuruluyor (24/106), ifaḳ < ufak (47/78), boyli < boylu (46/4)

2.5.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması:

e>a değişmesi:

Bölge ağızlarında örneği en bol olan ünlü değişmelerinden biridir:
ḳādaşlarnın < kardeşlerinin (15/31), satan < zaten (33/6), domataları < domatesleri (10/198), habar < haber (35/175), ḳıymatlı < kıymetli (43/153), ḳuvatlı < kuvvetli (46/12), bāçalardaydıḳ < bahçelerdeydik (21/38)

i>ı değişmesi:

istanbuldan < ıstanbuldan (20/120), hanḳı < hangi (32/170), bıras < biraz (5/64), vaḳıt < vakit (23/249)

ü>u değişmesi:

nufus < nüfuz (32/10), ruz ā < rüzgar (15/18)

2.5.3. Geniş Ünlülerin Daralması:

a>ı değişmesi:

candırmanın < jandarmanın (29/131), çıırmazlā < çağırmazlar (35/85), orayı < oraya (24/116)

Bölge ağzında "y" ünsüzünün daraltıcı etkisiyle –ma olumsuzluk ekinde bu ünlü değişmesine rastlanır:
almıcan < almayacaksın (33/37), bıraḳmıcaḳsın < bırakmayacaksın (26/377), unutmıcaḳsın < unutmayacaksın (22/42).

Yine gelecek zaman –acak ekindeki "a" ünlüsü "ı" ya dönüşür:
nāpıcan < ne yapacaksın (24/120), atlıcan < atlayacaksın (26/234), yatıcaḳ < yatacak (39/285)

e>i değişmesi:

Bölge ağızlarında örneklerine sıkça rastlanan bir ünlü değişmesi olarak görünmektedir. "y" ünsüzünün inceltici etkisiyle bu ünlü sıkça "i" ye dönüşmektedir: yimekleri < yemekleri (20/92), yerden < yirden (20/149), zeytin < z tin, biyindim < beğendim (1/385), biygirlen < beygir ile (11/29), ç zlerimis < çeyizlerimiz (33/140), çiyis < çeyiz (3/144), çiyiz < çeyiz (15/96), iziyet < eziyet (3/4)

*Bölge ağızlarında “ğ” ünsüzü kanaatimize göre düşmeden önce “y” ye dönüşmekte ve sonra daraltıcı özelliğinden dolayı da düşerken kendinden önceki e ünlüsünü “i” ye dönüştürmektedir:

diyişik < değişik (41/34), d nik < değnek (3/380), d şmiş < değişmiş (49/23), dirmennērde < değirmenlerde (7/108).

*et- yardımcı fiili bölge ağızlarında tarihi seyri içindeki haliyle it- olarak da görülmektedir:

perişán‿itti < perişan etti (3/14), amelyát‿itmişlē < ameliyat etmişler (35/115), itibā itmek < itibar etmek (18/161), izā ideyim (9/20), duva iderler < dua ederler (23/8), inḱar‿iden < inkar eden (23/11), aspāl‿iderler < hasbihal ederler (23/10), merak‿ itmeyin < merak etmeyin (29/82)

*gine, gice, ni, yi-, di- kelimeleri bölge ağzında eski şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla yazı dilimize göre bu kelimelerde de i< e değişmesi önemli bir ses hadisesi olarak tesbit edilmiştir.

gine < gene (1/215), ḳına gicesi < kına gecesi (41/9), ni diyim < ne diyeyim (7/37), giceleri < geceleri (36/90), sopa yidik < sopa yedik (29/143), didim < dedim (22/35)

*-ecek gelecek zaman ekinde, gelecek zamandan önce kullanılan fiilden fiil yapma olumsuzluk ekinde veya gelecek zaman ekiyle kullanılan fiil kök veya gövdesinde i < e değişimi yine yoğun olarak görülmektedir:

gidicek < gidecek (2/100), dinnemicek < dinlenemeyecek (10/6), ekicek < ekecek (24/121), olmicek < olmayacak (25/47), ūreniceksin < öğreneceksin (43/140), evlenicek‿oldu < evlenecek oldu (21/188)

o > u değişmesi:

Kocaeli Balkan Muhacir Ağızlarında en belirgin ses özelliklerinden birisidir. Bölge ağzında pek çok örneği bulunan bu ünlü değişmesi ilk, orta ve son hecelerde karşımıza çıkmaktadır.

dūm < doğum (1/208), sūra < sonra (9/4), suvan< soğan (43/5), bubalāda < babalarda (1/86), bubāne < babaanne (22/79), buva < boğa (25/62), cūrafya < coğrafya (23/300), curabıylan < çorabı ile (29/83), zurdan < zordan (39/14), şēriye çurbasi < şehriye çorbası (44/21), yūrt < yoğurt (1/361), yuvurursun < yoğurursun (31/167),

yullar < yollar (45/72), çucuḳlānı < çocuklarını (25/5), duurdu < doğurduk (47/6), usmannı < osmanlı (39/132), mulla < molla (29/39), nūt < nohut (8/252), pumaḳ < pomak (45/71), pantulunum < pantolonum (24/201), ucaḳlıḳ < ocaklık (23/184), uralara < oralara (25/20), urman < orman (3/260), ḳıtlıḳ ͡uluştu < kıtlık oluştu (39/118), uva < ova (22/94), hurunnar < horonlar (42/68), ūlum < oğulum (36/3)

*o zamiri bölge ağzında yalın halde veya çekime girdiğinde genellikle u şeklinde karşımıza çıkmaktadır:

u < o (38/52), undan < ondan (33/15), unnar < onlar (23/9), una < ona (4/160), unun < onun (3/10), unu < onu (43/116)

*Bölgenin balkan bölümünde Pomakçanın yoğun etkisiyle beraber ilk hecede o sesi yoktur diyebiliriz. Bu ünlünün yerine u ünlüsünün bulunması balkan bölgesinin en belirgin özelliğidir.

uyunu < oyunu (44/117), çuḳ < çok (49/8), duḳus < dokuz (50/53), tuprā < torağa (45/131), tuplāsın < toplarsın (39/42), sufra < sofra (12/113), suba < soba (50/61), buynuzlarına < boynuzlarına (37/10), uḳulun < okulun (26/87)

*Bölge ağzında –yor şimdiki zaman ekindeki o ünlüsü yerine u ünlüsü kullanımı da sıklıkla görülen bir ses hadisesidir:

duyuyum < duyuyorum (1/242), ḳoyuyus < koyuyoruz (2/16), görüyunus < görüyorsunuz (3/123), oluyu < oluyor (23/16), götürüyusun < götürüyorsun (29/14), görünüyumuş< görünüyormuş (5/80), sulandırıyulā < sulandırıyorlar (8/96)

ö>ü değişmesi:

Kocaeli Balkan Muhacir Ağızlarının en belirgin özelliklerinden biri, geniş-yuvarlak ünlülerin dar-yuvarlak ünlülere dönüşmesidir. Bu sebeple bölge ağzında ü < ö ünlü değişmesinin pek çok örneği mevcuttur. Bu değişim genellikle ilk hecelerde görülmektedir.

şӱle < şöyle (26/3), üttӱnde < öttüğünde (46/9), üle < öyle (1/12), küyde < köyde (24/44), ӱrenmedik < öğrenmedik (2/11), üküzünü < öküzünü (3/38), ülürse < ölürse (6/20), ürnek < örnek (49/56), gürmesdik < görmezdik (23/4), süledim < söyledim (45/168), büle < böyle (7/11), ӱlen < öğlen (10/261), ӱsüzün < öksüzün (4/241)

2.5.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi:

ı>a değişmesi:

Bölge ağızlarında örneklerine çok sıkça rastlanmayan bir ses hadisesidir : ḳayası < kayısı (25/65),

i>e değişmesi:

poletiḳa < politika (24/50), deye < diye (10/228), neneni < nineni (4/55).

u>o değişmesi:

yoḳarı < yukarı (24/23), oyoncoḳlar < oyuncaklar (24/30), poan < puan (30/5), ḳopḳoru < kupkuru (11/89).

ü>ö değişmesi:

böyütselē < büyütseler (18/148), gösel < güzel (16/49), ökümet < hükümet (38/10), böyük < büyük (42/23).

2.5.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması:

a>o değişmesi:

bobamın < babamın (24/28), bobāne < babaanne (11/53).

a>u değişmesi:

Bölge ağızlarında örneklerine çok sıkça rastlanmayan bir ses hadisesidir. Baba kelimesinde karşımıza sıklıkla çıkan bir ünlü değişmesi olarak görünmektedir.

bubam < babam (49/8), çuvul < çuval (1/415).

*Gelecek zaman ekindeki veya gelecek zamandan önce kullanılan fiilin gövdesindeki ünlünün değişimi de karşılaştığımız bir ses hadisesidir:

dōrucan < doğrayacaksın (3/425), oḳutucam < okutacağım (19/104).

e>ö değişmesi:

böbeklerin < bebeklerin (3/249), mövlit < mevlit (32/101), töbüle < te böyle (4/161), yövmiyeyle < yevmiye ile (29/176)

ı>u değişmesi:

furuna < fırına (4/20), yūn < yığın (23/141).

i>ö değişmesi:

böberler < biberler (21/7), böber < biber (4/453).

i>u değişmesi:

çuḳulatalar < çikolatalar (31/94)

i>ü değişmesi:

büber < biber (35/13), püskῡtü < bisküviyi (5/47)

2.5.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi:

o>a değişmesi:

orazlar < horozlar (48/115), doḳtar < doktor (37/63), andan < ondan (11/9).

*Bölge ağzının Boşnak köylerinde şimdiki zaman eki –yor yerine kullanılan –yå eklerinde bu ünlü değişimi görülmektedir:

bilmiyårıs < bilmiyoruz (40/5), diyårıs < diyoruz (50/10), getiriyås < getiriyoruz (43/22), kesiyådım < kesiyordum (42/9), yapıyå < yapıyor (45/5), uyuyå < uyuyor (44/4), geliyådı < geliyordu (47/57)

o>e değişmesi:

Bölge ağzının ova bölümünde bazı köylerde şimdiki zaman eki –yor yerine kullanılan –ye eklerinde bu ünlü değişimi görülmektedir:

bilmiyem < bilmiyorum (1/96), yaḳıyes < yakıyoruz (7/12), diyes < diyoruz (14/375), kesiyes < kesiyoruz (37/152)

o>ı değişmesi:

Bölge ağzında şimdiki zaman çekimlerinde görülen bir ses hadisesidir:

çalışıyım < çalışıyorum (9/154), yatıyım < yatıyorum (19/159)

o>i değişmesi:

Bölge ağzında şimdiki zaman çekimlerinde görülen bir ses hadisesidir:

hatırliyim < hatırlıyorum (24/76), veriyim < veriyorum (26/390), bilmiyim < bilmiyorum (27/4)

o>u değişmesi:

duyuyum < duyuyorum (1/242), urman < orman (24/16), uralara < oralara (25/20), usmannı < osmanlı (39/132), urġanik < organik (49/248)

ö>i değişmesi:

bile < böyle (50/9)

ö>e değişmesi:

bele < böyle (45/10), eyle < öyle (49/113)

u>ı değişmesi:

Bölge ağzında örneklerine sıkça rastlanan bir ünlü değişmesidir. Bu değişmede dudak ünsüzlerinin etkisi ve ünlü benzeştirmesinin rolü olduğu görünmektedir.

pabıçlar < pabuçlar (24/4), mıslıḳ < musluk (25/31), ıfaḳ < ufak (25/36), abıḳat < avukat (25/43), havlı < havlu (26/77), yımtalar < yumurtalar (26/78), çamır < çamur (15/20), tavıḳdan < tavukdan (20/48), yavrım < yavrum (18/4), davul < davıl (46/24), armıt < armut (25/64), hamır < hamur (43/102), tabıtın < tabutun (25/51), sabın < sabun (37/67), pamıḳtan < pamuktan (3/200), çubıḳ < çubuk (17/120)

u>i değişmesi:

ḳomşi < komşu (26/3), ergivan < erguvan (46/20).

ü>i değişmesi:

çünki < çünkü (24/45), fasile < fasulye (50/10)

2.6. ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesi, sözcüğün asli şeklinde bulunmayan bir ünlünün sonradan çeşitli sebeplerle ortaya çıkmasıdır. [5]

2.6.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi:

Kocaeli Balkan Muhacir ağızlarında özellikle ç,l,r,s,ş ünsüzlerinden önce ünlü türemesi görülmüştür.

l / Í ünsüzünden önce:

ilimon < limon (11/120), iĺāzım < lazım (24/97), ilimonata < limonata (42/59), ileyenin < leğenin (41/62)

ş ünsüzünden önce:

işeyi < şeyi (5/51)

s ve ç ünsüzünden önce:

Bölge ağzından bir kelime üzerinde görülen bu ses olayında, ünlü türemesi ile birlikte ismin üzerindeki ünlüyü düşürdüğü, hatta kelimenin başındaki ünsüzü değiştirdiği görülmektedir.

ıscaḳ < sıcak (14/126), ıççacıḳ < sıcacık (50/88)

[5] Süer Eker, (2003): Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayınları, Ankara: s.235

r ünsüzünden önce:

Bölge ağzında çokça görülen bir ses olayıdır.

irecep < recep (22/227), ıramazan < ramazan (18/87), urumca < rumca (49/13), ıras < rast (20/13), ireçel < reçel (31/112)

2.6.2. Kelime Ortasında Ünlü Türemesi:

Kelime ortasında ünlü türemesi, bölge ağızlarında çokça örneği olan bir ses hadisesi olup genelde yabancı kelimelerin üzerinde görülmektedir:

amıcam < amcam (4/135), amucamın < amcamın (18/144), miliyon < milyon (50/20), miliyar < milyar (41/77), debiremden < depremden (19/114), teyip < teyp (1/12), sipordu < spor (48/55)

2.6.3. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi:

Bölge ağızlarında çok sık rastlanmayan bir ses hadisesidir.

sūracīma < sonracığım (7/3), sōracīma < sonracığım (49/158), sōnacīma < sonracığım (3/34)

*Bölge ağızlarında –ken zarf-fiil ekinin ünlü uyumuna uyarak –ken/-kan şekillerinde kelimeye ulanmasından sonra a ve e ünlülerinden birinin türetilmesiyle genişletilip –kene/-kana şekilleriyle kullanımı çok sıklıkla görülen bir ses hadisesidir.

gidēkene < gider iken (2/228), giydirirkene < giydirir iken (4/251), ḳızġınḳana < kızgın iken (5/114), alırḳana < alır iken (10/72)

2.7. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Ünlü düşmesi, sözcüğü oluşturan asli ünlülerden birinin kaybolması demektir.[6]

Bölge ağızlarında genellikle vurgusuz olan orta hece ünlülerinin kısaldığı ve bazen düştüğü görülür. Düşen ikinci ve bazen üçüncü hece, hemen daima açık hecedir. Bölge ağızlarında tespit edebildiğimiz başlıca ünlü düşme türleri, sebepleri ile birlikte aşağıda gösterilmiştir.[7]

*Akıcı, yarı ünlü, sızıcı ve patlayıcı ünsüzlerden birisinin arasında bulunan dar ünlüler çoğu zaman bölge ağzında düşme eğilimi gösterirler:

[6] Eker, 2003: 234
[7] Gülensoy, (1988), s.41

orda < orada (26/3), burda < burada (31/4), nerde < nerede (10/11), ursını < orasını (26/93)

* Ünlü ile biten bir kelime ünlü ile başlayan diğer bir kelime ile bağlantılı ise ilk kelimenin son hecesindeki ünlü düşer ve ikinci kelimenin ön ses ünlüsünü kendi açık hecesi gibi içine alır.[8]

Bu ses olayı bölge ağzında çok sık kullanılır.

dāT m‿işTe < dağıtıyormuş işte (1/242), güzeld‿ama < güzeldi ama (41/43), fayd‿olur < faydalı olur (50/154), hast‿olsun < hasta olsun (44/176), işT‿ama < işte ama (5/7).

*Bölgede yön gösterme eki almış zamirlerin üzerindeki yönelme hali eki genellikle düşme eğilimi gösterir.

buray < buraya (21/62), oray < oraya (41/5), nerey < nereye (14/461), şuray < şuraya (19/7), uray <uraya (26/33)

*Yine kelime kökleri üzerinde "ra,re" heceleri bulunan bazı kelimelerde de yönelme ve yükleme halinin düştüğü örneklere de rastlanmıştır.

sufray < sofrayı (23/241), paray < parayı (22/18), sıray < sıraya (32/155)

*Bölge ağızlarında vurgusuz orta hece ünlülerinin düştüğü tespit edilmiş olup, örnekleri şu şekildedir;

emne < emine (20/199), aḳḳaten < hakikaten (20/12), amelyát < ameliyat (1/216), arfe < arife (4/42), azze < azize (29/198), azze < azize (32/78), daḳḳada < dakikada (24/5).

*"iken" zarf-fiil eki, fiil ve imin üstüne gelirken "i" ünlüsü düşer.

gidērken < gider iken (28/21), gel ken < gelirken (38/162), yaşındayḳan < yaşında iken (1/85), yapılırḳan < yapılır iken (23/268)

*"-acaḳ/ -ecek" gelecek zaman eki, fiil çekimi sırasında ilk ünlüyü düşürür.

olmācaḳ < olmayacak (3/19), güvenmēceklē < güvenmeyecekler (4/265), yapmācaḳ < yapmayacak (38/258), edemēcek < edemeyecek (24/178)

*"ile" edatının kelimeye eklenmesi ile "i" ünlüsü düşer.

[8] Gülensoy, (1988), s.41

ḳara Ĺambalālan < kara lambalar ile (27/58), hamırlan < hamır ile (36/77), atĺālan < atlar ile (48/9), paralan < para ile (5/52), parmānlan < pamağın şile (15/75)

*i- fiilinin kullanımında ünlü düşmesi:

katlıdı < katlı idi (33/23), yanımdadı < yanımda idi (38/23), ocasīmış < hocası imiş (38/50), izmetçidi < hizmetçi idi (45/48), avurmuş < gavur imiş (18/138)

*Ünlü birleşmesinden dolayı ünlü düşmesi:

nōldu < ne oldu (24/69), mābet < muhabbet (16/213), āmet < muhammet (14/355).

2.8. ÜNSÜZLER

Kocaeli Balkan Muhacir ağızlarında "b, c, ç, d, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z" ünsüzlerinin yanı sıra şu ünsüzlere rastlamaktayız.

ünsüzü:

Kalın ünlülerle kullanılan ön damak g ünsüzüdür.[9]

avur < gavur (18/138), tez ā < tezgah (24/77), lüzjā < rüzgar (7/106)

ġ ünsüzü:

Kalın ünlülerle kullanılan arka damak g ünsüzüdür.

ġabān < kabağın (3/424), ġatta < katta (3/56), ġoynumusa < koynumuza (20/253), ġurabiye < kurabiye (44/17), ġara < kara (32/88), ġarġa < karga (14/256), ġuruş < kuruş (12/32)

ḱ ünsüzü:

Kalın ünlülerle kullanılan ön damak k ünsüzüdür[10]

ḱātlı < kağıtlı (5/46), ḱafirun < kafirun (23/235), beḱarsınıs < bekarsınız (35/49)

ḳ ünsüzü:

Kalın ünlülerle kullanılan arka damak k ünsüzüdür.

yapārdıḳ < yapardık (22/285), atḳı < atkı (15/4), ḳalva < kalfa (4/121), ḳanavçe < kanaviçe (31/106), ḳaza < kaza (29/128), ḳımızı < kırmızı (1/462)

K ünsüzü:

Yarı tonlu, k ile g arası bir ünsüzdür[11].

[9] Krş. Gülsevin, 2002: 14; Kalay, 1998: 38

[10] krş.Kalay, 1998:39; Gülsevin, 2002:15; Sağır, 1995:399

Bu ünsüz bölge ağızlarında ulamalarda veya g ünsüzüyle başlayan kelimelerle karşılaşan kelimelerin son sesinde bulunur. Bazı örneklerde bu iki durum dışında vurguyla, k ile g arası bir ses oluşturan yapıya sahiptir. Bölgede yaptığımız derlemelerde bu ünsüz değişiminin g ünsüzüyle başlayan kelimelerle karşılaşmadan da k ünlüsünün bu değişime uğradığını göstermektedir.

esKi < eski (1/15), renK renK < renk renk (2/197), esKiden < eskiden (3/102), peK < pek (16/137), KeşKek < keşkek (26/123), ekmeK < ekmek (30/150)

Ķ ünsüzü:

Yarı tonlu arka damak "ķ" ile "ġ" arası bir ünsüzdür. Yine bu ünsüz bölge ağızlarında ulamalarda veya g, ġ, k, o ünsüzüyle başlayan kelimelerle karşılaşan kelimelerin son sesinde bulunur. Bunun dışında bazı örneklerde bu iki durum haricinde vurguyla , ķ ve ġ arası bir ses oluşturmaktadır. Bölgede yaptığımız derlemelerde bu ünsüz değişiminin g/ġ ünsüzüyle başlayan kelimelerle karşılaşmadan da ķ ünlüsünün bu değişime uğradığını göstermektedir.

başĶa < başka (3/27), çoĶ‿azaldīnda < çok azaldığından (5/79), ķīĶ gün < kırk gün (4/160), Ķullar < kullar (32/19)

Ĺ ünsüzü :

Kalın ünlülerle kullanılarak ince telaffuz edilen ön damak l ünsüzüdür[12] Bölgede bu ünsüz yoğun olarak yabancı kelimelerde karşımıza çıkmaktadır.

Ĺāna < lahana (1/223), Ĺāp < lakap (24/209), Ĺaciver < lacivert (24/126), Ĺoķme < lokma (47/98), fiĹanı < filan (45/55), piĹastik < plastik (24/31), piĹaķa < plaka (7/189)

*Bölge ağzında bu ünsüz sadece yabancı kelimelerde değil aynı zamanda çokluk eki,vasıta hali eki ve fiillerin veya isimlerin kök veya gövdelerinde de işlek olarak görülmektedir.

zurnayĹan < zurna ile (8/8), urumĹālan < rumlar ile (38/8), ķara Ĺambalālan < kara lambalar ile (27/58), atĹālan < atlar ile (48/9)

P ünsüzü :

Yarı tonlu, "b" ile "p" arası bir ünsüzdür[13]. Bölge ağızlarında bu ünsüz ulamalarda veya b ünsüzüyle başlayan kelimelerle karşılaşan kelimelerin sonunda

[11] krş.Gülensoy, 1988:19; Gülsevin, 2002:15; Sağır, 1995:400
[12] krş.Kalay, 1998:40; Gülensoy, 1988:20; Gülsevin, 2002:15, Sağır, 1995:401

bulunur. Bu iki kullanım yerinin dışında vurguyla da bu sesin oluştuğu örneklere rastlanmaktadır.

eP ḳāḳtılā. (17/42), bandırıP (13/28), savuruP (7/106), telleyiP, pullayıP (14/11), iP (27/59), geliP (16/53).

ŕ ünsüzü:

Titrekliği uzatılan r ünsüzüdür. Bölge ağzında bu ünsüzün kullanımı genellikle vurguya bağlıdır. Derlediğimiz metinlerdeki örnekler şu şekildedir:

tupŕā < toprağa (45/130), bulġuŕu < bulguru (50/223), pişiŕip < pişirip (44/7), peŕşenbe < perşembe (34/134)

T ünsüzü:

Yarı tonlu "t" ile "d" arası bir ünsüzdür[14] . Bu ünsüzün bölge ağızlarındaki kullanımı, vurguyla yine "t" ile "d" arası oluşturulan ünsüzlere rastlanmaktadır.

Tane (2/16), geçTi (7/70), çekTim (3/12), başTan (31/38), ācTan (17/5), annaTayım (13/4), işTe (14/12), Tabi (21/4), yoḳTur (48/44), üsTüne (47/30)

2.8.1. ÖN SES ÜNSÜZLERİ

Yazı dilimizde olduğu gibi derleme bölgemizde de ğ ünsüzü ön seste bulunmaz. l ünsüzü ise o-'dan değişme bir ünsüz olup örnekleri bölge ağzında yoktur. j ünsüzü bölge ağzında ön seste kullanılabilmektedir. f, l, m, n, p, r, ş, z ünsüzleri ile başlayan kelimeler genellikle yabancı kaynaklı kelimelerdir.

Yine bölge ağızlarında yabancı kelimelerin ön seslerinde bulunan l ve r ünsüzlerinin önlerine a, e, ı, i, ö, u ünlülerinden birini alarak öntüreme olayını gerçekleştirdiğini ünlülerle ilgili bölümde ele almıştık. Bununla beraber bölge ağızlarında r'li ve l'li kelimelerin öntüreme almamış şekilleri de bulunmaktadır.

r- ünsüzü:

rāt < rahat (2/126), rāmetli < rahmetli (1/483), razġırad < razgrad (3/345), remezan < ramazan (37/71), rāmen < rağmen (2/102)

l- ve Ĺ- ünsüzü:

---

[13] krş. Gülensoy, 1988:20; Gülsevin, 2002:15; Sağır, 1995:403

[14] krş. Gülensoy, 1988:19; Gülsevin, 2002:15; Sağır, 1995:405

Íāna < lahana (1/223), leyle < leyla (4/49), Íāp < lakap (24/209), léva < leva (4/498),Íoḳme < lokma (47/98), fiÍanı < filan (45/55), piÍastik < plastik (24/31),litra < litre (31/200)

l- ve Í- ünsüzleri bazen n-, r- > l-, Í- ünsüzü değişimi sonucunda ortaya çıkmıştır:

l-, Í- < r-[15]:

lençbēlik < rençberlik (17/220), lençbelcilik < rençbercilik (26/170).

l-, Í- < n-[16]:

ÍayÍon < naylon (38/105)

Bu olayın örnekleri pek az olmakla birlikte ön sesteki bu değişmelerin benzeşmezlik olayı sonucunda ortaya çıktığı muhakkaktır. Çünkü, l-, Í- ünsüzü bu bölgede yeteri kadar kuvvetli değildir ve örneklerde de görüldüğü gibi bir ünlü öntüremesi ile kendi durumunu sağlamlaştırmaktadır.[17]

Diğer kelime başı ünsüzlerinin durumuna bakacak olursak:

z- ünsüzü:

Yabancı kelimelerde dikkati çeken bir ünsüzdür.

zaman (50/9), zatan < zaten (32/25), zatan <zaten (34/51), zịtin < zeytin (8/115), zengin < zengin(50/7), zilli maşa < zilli maşa (20/84), z nep < zeynep (11/152), zati < zaten (19/84)

Bölge ağzında bu ünsüzün Türkçe ve yabancı kelimelerde z- < s- ve s- < z- değişimi de görülmektedir.

z- < s-[18]:

zümbül̡oyası < sümbül oyası (31/105), zümbül < sümbül (33/64)

s- < z-[19]:

satan < zaten (33/6)

n- ünsüzü:

---

[15] krş. GBAA: läşbär (sözl. 116b); Gir. leçberlik, Fat. leşber (KDİAT, 334a)
[16] krş. Yoz., Kır., Niğ. löbed (OAAD. 250b); Kas. letio (AAT., 240b); Ter. leşder "neşder" (STİAT., 251a); Tok., siv. löbet (STİAT., 251b); Mar. löbetçi (GDİAT.,295b)
[17] Gülensoy, 1988, s. 50
[18] krş. GBAA: zopu "sopa" (53-13)
[19] krş. Mar. sate "zaten". Mal. sevg "zevk" Gaz. suryet "zürriyet" (GDİAT., 304b, 306a)

Bölge ağızlarında bu ünsüz yabancı kelimelerle, ne soru zamiri ve bundan türeme kelimelerde görülen bir ünsüzdür. Daha önce belirtildiği gibi l- < n- değişmesi dışında başka bir değişiklik yok gibidir.

nikā́ < nikah (45/3), nūt <nohut (8/252), normál < normal (44/24), numrası < numarası (21/335), nufus < nüfus (32/10), nasī < nasıl (16/115), ni < ne (7/7)

Bölge ağzında bu ünsüzün n- < l- değişimini gösteren bir örneğe de rastlanmıştır.

nūsalıḳ < lohusalık (39/227)

c- ünsüzü:

Genellikle yabancı dillerden alınan kelimelerin ilk sesidir.

cian < cihan (22/194), ciyerimi < ciğerimi (1/19), cenāze < cenaze (33/75), cumā < cuma (8/8), cezā < ceza (14/214)

Bölge ağzında bu ünsüz yine ünsüz değişmeleri neticesinde karşımıza çıkan bir ünsüz olma özelliğini göstermektedir.

c- < ç-:

caba < çaba (25/74), cingenelēdi < çingeneler idi (10/159), curabıylan < çorabı ile (29/83), cınarın < çınarın (17/118)

c- < j-:

candırmalā < jandarmalar (23/95), candırmanın < jandarmanın (22/13), civkof < jivkov (24/19)

c- < s-:

ciġarayı < sigarayı (30/266)

Bölge ağzında yalnız bir örnekte ise bu olayın tersi ç- < c- görülür.

çeket < ceket (35/7)

f- ünsüzü:

Bölge ağzında örnekleri bol olup genellikle yabancı kelimelerde bulunmaktadır.

faline < fanila (47/91), fasile < fasulye (30/170), fıḳara < fukara (25/39), fatmeye < fatmaya (17/197), fıstannar < fistanlar (15/4), fabriġa< fabrika (3/80)

h- ünsüzü:

Bölge ağzında genellikle yabancı kelimelerde bulunan bir ünsüzdür.

hıdrılezi < hıdırellezi (3/319), hamırını < hamurunu (47/28), hopis < hapis (12/47), huvāda < hovarda (24/212), habar < haber (35/175)

Bu ünsüz, derlediğimiz metinlerde ünsüz değişimiyle de karşımıza çıkmaktadır.

h- < p-:

hoşetini < poşetini (38/105)

h- < v-:

hur< vur (46/7), hücüt < vücut (14/285)

m ünsüzü:

Genellikle yabancı dillerden alınan kelimelerin ilk sesidir. Bölge ağızlarında bol örneği bulunan bir ünsüzdür.

mācırlar < muhacirler (35/4), maḳāna < makarna (11/111), mēdiven < merdiven (14/262), merḳo < marka (14/227)

p- ünsüzü:

Bu ünsüzle başlayan sözcüklere alıntı kelimelerde bolca rastlanır.

p nir < peynir (11/107), popatġa oyaları < papatya oyası (36/18), pilinçli < pirinçli (44/6), poletiḳa < politika (24/50), pēlivannar < pehlivanlar (7/59), pabıç< pabuç (4/81), pumaḳça < pomakça (49/149), patatiz < patates (14/4)

p- < b-[20]:

Bölge ağzında yoğun olarak rastladığımız bir ünsüz değişimidir. Örnekleri şöyledir:

paytar < baytar (47/83), piner < biner (39/428), pıçān < bıçağın (43/7), piçerdöver < biçerdöver (3/127)

p- < f-:

pıtrafcı < fotoğrafçı (3/135), pırın < fırın (44/7), paytun < fayton (29/15), pındıḳ < fındık (24/104).

ş- ünsüzü:

şennik < şenlik (1/96), şeyirlilē < şehirliler (4/31), şebbō < şebboy (36/54), şeriv < şerif (38/181), şāne < şahane (38/293), şömüne < şömine (7/188)

ş- < ç-:

[20] p- < b- için krş. Kas. pahlava, piraz; Çan. paolava, Çor. panga (AAT., 247a); NYA. pallavı, palta, pıçal, parga (NYA., s.83).

şekip < çekip (1/112)

ş- < s-:

şaşım < saçım (31/11), şalça < salça (36/64)

v- ünsüzü:

Türkçe kelime başında görülmeyen bu ünsüz, kelime başındaki b'lerin v'ye dönüşmesiyle sonradan ortaya çıkmıştır. bar < var, bar- < var-, ber- < ver- gibi örneklerden başka yabancı kelimelerde, yansıma ve ünlem sözcüklerinde görülür.

vālīmızın < varlığımızın (3/43), vidyo < video (48/184), vişna < vişne (41/184), viĺāyet < il (38/19), vapıra < vapura (23/88)

2.8.2. ÖN SES ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

k- > g- değişmesi:

Bilindiği gibi k- ünsüzü ET.'den bu yana tarihi bir gelişme içinde süregelmiş, fakat Türkiye Türkçesinde tonlulaşarak yerini g-'ye bırakmıştır: gün, göç, gece, göz, gir-, gez... gibi.

Bölgemiz ağızlarında pek bol olmamakla birlikte, bazı ET. kelimelerin aynen yaşadığı görülür. Yeri geldikçe ele alınıp işlenen bu tür kelimelere k- ünsüzü de birkaç örnek vermektedir.[21]

kölge[22] > gölge (49/107), köSlēmize < gözlerimize (4/317), kündüs < gündüz (22/354)

ķ- > ġ- değişmesi:

Yazı dilimizde kelime başında kullanılan tonsuz, art damak ünsüzü k-, diğer Anadolu ağızlarındaki gibi, bölgemiz ağızlarında da genellikle tonlulaşarak ġ-'ye dönüşmüştür. Bu değişim Türkçe kelimelerin yanında yabancı kelimelerde de görülür.[23] Bölge ağızlarında bu değişimin bol örneği mevcuttur.

ġızanāmassın da < kazanamazsın da (20/259), ġızılcıķ < kızılcık (30/288), ġazasız < kazasız (20/120), ġurabiye < kurabiye (44/17), ġāġa < karga (24/217), ġan < kan (20/262), ġoyun < koyun (3/80), ġaste < gazete (10/215), ġaybediyåm < kaybediyorum (40/58), ġara < kara (32/88)

---

[21] Gülensoy, 1988, s. 52

[22] bkz. GBAA.: kölgä, kölgü (sözl. 116a, b); NYA. oolge (54/38); Çan. kölge (AAT., 250a); Siv. Kölge (STİAT., 259).

[23] Gülensoy, 1988, s. 53

t- > d- değişmesi:

Eski Türkçede sözcük başında görülmeyen d- ünsüzü, Batı Türkçesinde geniş ölçüde yaygınlaşmıştır. Bugün artık Kocaeli Balkan muhacir ağızları bölgesinde ve diğer ağızlarda oldukça yaygın olarak görülmektedir. Derlediğimiz metinlerden aldığımız örnekler ise şu şekildedir:

dabi < tabi (43/208), darana < tarahana (41/178), dadı < tadı (36/26), dadlı < tatlı (49/168), daḳım < takım (25/37), duzaḳ < tuzak (50/159), dorun < torun (3/166), desti < testi (45/95)

d- > t- değişmesi:

Bölge ağzında t- > d- değişimine göre daha az görülen bir ünsüz değişimidir. Örnekleri şu şekildedir:

tā < daha (11/42), tiken < diken (27/37), temin < demin (25/72), tomatiS< domates (4/323)

p- > b- değişimi:

Bölge ağzında sık görülen bir ünsüz değişimidir. Ayrıca metinlerimizde yazı dilindeki karşılıklarının tersine eski b-'yi devam ettiren birkaç Türkçe kelime bulunmaktadır. (bınarbaşı < pınarbaşı (32/165), bunarlarda < pınarlarda (15/10)

Derlediğimiz metinde bulduğumuz örnekler şu şekildedir:

bidesi < pidesi (4/14), beynir < peynir (4/8), batlican < patlıcan (6/43), bazartesi < pazartesi (31/134), bazar: < pazar günü (4/47), barça < parça (16/70), barmaḳ < parmak (10/169), bāmaḳ < parmak (3/426), baġzartesi < pazartesi (7/201)

s- > z- değişmesi:

Ön seste bulunan tonsuz s ünsüzü bölge ağızlarında bazı kelimelerde tonlu z ünsüzüyle telaffuz edilmektedir. Metinlerimizdeki örnekler şöyledir:

zümbül < sümbül (33/64), zümbül oyası < sümbül oyası (31/105), zoba < soba (10/13), zopa < sopa (1/37), zebeple < sebeple (38/27)

2.8.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ

Yapılan araştırmalara göre, Çağatay grubu (Özbekçe, Yeni Uygurca) ile Oğuz grubu lehçelerinde pekçok kelimede söz başında y-, v-, h- türemesi

bulunmaktadır. (Bu konuda bkz. T. Tekin, ATAUÜ, s. 196-213)[24]. Diğer Anadolu ağızlarında örnekleri bol olan ünsüz öntüremesi Kocaeli Balkan muhacirleri bölgesinde de yaygındır. Çoğunlukla h- olmak üzere y'li şekilleri de görülmektedir.

h- ön türemesi[25]:

Poppe, Altay dillerinin karşılaştırmalı ses bilgisinde Ana Altaycada söz başında bir p- tasarlamakta (bkz. Nikolaus Poppe, Vergleichende Grammatik der altaischen Sprachen, Teil I: Vergleichende Lautlehre, Wiesbaden, 1960, s. 10) ve bu ünsüzün Orta Moğolcada h-, yeni Moğol dillerinden Mongour'da, f-, x-, Mançucada f-, Nanaycada (Goldi) p-, Evenkide h-, Korecede p- ve ph- ile temsil edildiğini belirttikten sonra aynı sesin Ön Türkçe ve Ana Türkçede h- ile temsil edildiğini, bu h- sesinin bugün yalnız Güney Doğu (Çağatay) grubu ile Güney-Batı (Oğuz grubu) lehçesinde korunduğunu kaydetmektedir. Talat Tekin'e göre, Poppe'nin görüşünü kanıtlamak üzere Türk dil ve lehçelerinden getirdiği dört örnekten üçü kandırıcı sayılabilir (bkz. ATAUÜ, s.214). Yine T.Tekin'e göre, bu örneklerin büyük kısmında, söz başındaki h- sesi asli uzun ünlünün etkisiyle türemiştir[26]. (bkz. a.g.e., s. 214)

h- öntüremesi:

hörsü < örsü (1/250), hilāç < ilaç (2/168), haspirin < aspirin (7/252), haskellik < askerlik (28/166), hayve < ayva (30/288), haraba < araba (50/53)

y- öntüremesi:

yesir < esir (82/33) ~TT.esir < Ar. esmr (ötekiTürk lehçe ve şivelerindeki y- türemesi örnekleri için bkz. T.Tekin, ATAUÜÜ,s. 196-209), yingilizce < ingilizce (26/381), yörme < örme (21/11), yörnek < örnek (21/34)

2.8.4. ÖN SES ÜNSÜZ DÜŞMESİ

h- düşmesi:

[24] Gülensoy, 1988, s. 55

[25] krş. öteki Anadolu ağızlarında h- prothése'i için örnekler: GBAA: häntäri (76-6); El. haoibet "akibet", Tun., El. hayva "ayva", heyva "ayva"; El. helbet (GDİAT., 287-288); Gir., Or. hambar, Or. hanbar, Gir., Or. hayva (KDİAT., 327-328); Ams. holta "olta", hüş "üç" (AAT.,234b); Çan. Hanbet "Antep" (233a).

[26] Gülensoy, 1988, s. 55

Bölge ağzının en belirgin ses hadiselerinden biridir. Derlediğimiz metinlerde çok sıklıkla rastlanan bu ses hadisesinin örnekleri şu şekildedir:

afif < hafif (26/408), aberleri < haberleri (1/203), aftasonu < hafta sonu (24/12), afıza < hafıza (38/187), aḳ < hak (11/89), aḳsızlıḳ < haksızlık (24/69), alil < halil (10/107), ariç < hariç (20/193), ayret < hayret (21/80), em < hem (50/62), elva < helva (15/150), imayesinde < himaye (49/12)

y- düşmesi:

inge < yenge (10/80), üsük < yüzük (15/29), uḳarı < yukarı (22/219), üzük < yüzük (17/117), ifḳa < yufka (37/154)

v- düşmesi:

uramazsa < vuramazsa (7/214)

2.8.5. İÇ SES ÜNSÜZLERİ

2.8.5.1. İç Seste Tonlulaşma

Tonsuz ünsüzlerin tonlu hale gelmesidir. Bölge ağızlarında, içses çift ünsüz bulunan yerlerde, birinci ünsüz tonsuz olsa bile, ikinci ünsüz genellikle tonlu veya tonlulaşma eğilimindedir.[27]

-ç- > -c- değişmesi:

ācın < ağaçın (1/262), temizlikci < temizlikçi (21/212), baḳıraca < baḳraça (16/116)

-ḳ- < -ġ- değişmesi:

başġa < başka (39/5), ḳocaġarı < ḳocaḳarı (20/15)

-k- > -g- değişmesi:

keşgek < keşkek (36/27), pişgir < peşkir (35/65), esgiden < eskiden (42/5)

-t- > -d- , -T- değişmesi:

gitTi < gitti (1/16), yetişTirdik < yetiştirdik (4/326), memneketTen < memleketten (5/3), annaTdıklarım < anlattıklarım (6/57)

-p- > -b- , -P- değişmesi:

Bölge ağzında bu ses hadisesi oldukça az örneğe sahiptir.

nāPcan < ne yapacaksın (37/5), ḳaPlāda < kaplarda (6/45)

[27] Diğer Anadolu Ağızları için bkz. : A. Caferoğlu, Anadolu ağızlarında konson değişmeler, TDAY 1963, S. 1-32

-f- > -v- değişmesi:[28]

Bölge ağzında çokça görülen bir ünsüz değişimidir.

yuvḳayı < yufkayı (4/15), mıstava < mustafa (28/159), taravtan < taraftan (38/51), misavir < misafir (16/128), sever < sefer (42/49), çarşav < çarşaf (47/14), şeriv < şerif (38/181), ḳava < kafa (20/236)

-s- > -z- değişmesi:

avustozdan < ağustosdan (7/263), erkezin < herkesin (45/8), otbüzün < otobüsün (26/33), nüfuzu < nüfusu (35/100)

2.8.5.2. İçseste Tonsuzlaşma (ötümsüzleşme):

-v- > -f- F- değişmesi:

pilafın < pilavın (45/8), baḳlafa < baklava (47/27), merdifen < merdiven (10/19).

-d- > -t- , -T- değişmesi:

gitçēmis < gideceğimiz (20/15), aptırāman < abdurrahman (25/117), aptes < abdest (47/151).

-b- > -p- değişmesi:

aptezimizi < abdestimizi (50/233), aptırāman < abdurrahman (25/117), ayakḳapa < ayakkabıya (15/6), pempe < pembe (34/114)

-z- > -s- değişmesi:

assa < azsa (26/82), teskere < tezkere (23/85), diyemessin < diyemezsin (29/38), çiyisinde < çeyizinde (16/150)

2.8.5.3. İç Seste Sızıcılaşma:

-b- > -v- değişmesi:

sova < soba (43/142)

-ġ- / -ḳ- , -ğ- > -y- değişmesi:

buydeyleri < buğdayları (20/248), buydayı < buğdayı (50/220), tereyāyı < tereyağı (43/48), çocuyu < çocuğu (47/71)

-g- / -k- , -ğ- > -y- değişmesi:

[28] -v- ~ -f- değişimi üzerine fazla bilgi için bkz. : A. Caferoğlu, Türkçe "v" morfemi, TM XVI, 1971, S. 27/38 v not 75'teki makale.

biyend < beğendiği (39/356), ciyerimi < ciğerimi (1/19), deyil < değil (45/10), iylence < eğlence (26/325)

-ğ- > -v- değişmesi:[29]

Bu ses olayı, Türkiye Türkçesi Ağızlarına Kıpçak Türkçesinin bir hediyesidir. Bölge ağzındaki örnekler şöyledir.

suvanı < soğanı (43/5), avustoz < ağustos (14/373), dovum günü < doğum günü (24/40), övütcen < öğütüceksin (39/27)

-ç- > -ş- değişmesi:

-ç- > -ş- değişmesi de Kıpçak Türkçesi özellikleri arasında sayılmaktadır.[30] Aynı durum Kıpçak Türkçesinin kolu olan Kazak Türkçesinde de yürürlüktedir.[31] Bu ünsüz değişimi bölge ağzında çok yoğun olarak kullanılmaktadır.

ḳaştım < kaçtım (47/12), ḳaş < kaç (44/11), göz̲aştīmamaḳ < göz açtırmamak (34/105), geşti < geçti (16/174), genşler < gençler (32/4), çişekler < çiçekler (37/10), ic̲işe < iç içe (38/8), genşlik < gençlik (50/148)

2.8.5.4. İç Seste Akıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler:

Bölgemiz ağızlarında da akıcı ünsüzler arasında değişme olayına rastlanmaktadır. Başlıca türleri şunlardır:

-h- > -y- değişmesi:

h ünsüzünden kaçan bölgemiz ağızlarında yaygın bir şekilde görülen ünsüz değişmesidir:

vallayi < vallahi (46/7), ev sayibi < ev sahibi (21/310), zeyirleniyis < zehirleniyoruz (47/167), şayit < şahit (43/224), şeyirlerde < şehirlerde (4/52)

-m- > -n- değişmesi:

şindi < şimdi (34/10), şindiki < şimdiki (14/27)

-n- > -y- değişmesi:

göynüm < gönlüm (4/132), türkyeyin < türkiyenin (30/73), ḳapıyın < kapının (42/40)

-r- > -l- değişmesi:

---

[29] Korkmaz, 1994: 3-7

[30] Recep Toparlı – M. Sadi Çöğenli, Nevzat H. Yanık, (1999): El – Kavânînü'l Külliye Li – Zapti'l – Lügati't – Türkiyye, Ankara: s. 10/a

[31] Mustafa Öner, (1998): Bugünkü Kıpçak Türkçesi, TDK yayınları, Ankara: s.15, 232, 235

selbēs < serbest (6/117), melyem < merhem (21/280), bāli < bari (22/93), biĺāder < birader (48/26), mübālek < mübarek (37/126), sülekli < sürekli (37/143)

Bölgede bu ünsüz değişimi –rak/-rek bağ fiil ekinde de sıkça görülür:

yörüyelek < yürüyerek (14/9), ḳaçalaḳ < kaçarak (10/271), sūleyelek < söyleyerek (31/68), gidelek < giderek (35/24)

-y- > -n- değişmesi:

Bölgede bu ünsüz değişimi genel olarak vasıta halinin kullanımında görülmektedir:

elinnen < eliyle (2/197), öküz̧arabasınnan < öküz arabasıyla (9/21), ağasınnan < agasıyla (20/267)

2.8.5.5. İç Seste Öteki Ünsüz Değişmeleri:

-d- > -c- değişmesi:

şinciki < şimdiki (37/31), şincik < şimdi (37/3)

-c- < -j- değişmesi:

mücde < müjde (48/49)

-g- < -ğ- değişmesi:

eger < eğer (46/4)

-l- < -n- değişmesi:

melekşe < menekşe (36/14), dölüm < dönüm (39/74)

-r- < -l- değişmesi:

silkeynen < sirke ile (4/482)

-n- < -r- değişmesi:

ḳadan < kadar (23/68)

-m- < -n- değişmesi:

ḳarımca < karınca (31/197)

-v- < -y- değişmesi:

küvē < köye (32/61)

-n- < -k- değişmesi:

elentirik < elektrik (24/205)

-j- < -ş- değişmesi:

Rumeli ağızlarına has bir ünsüz değişmesi olan bu ses hadisesi Kocaeli Balkan muhacir ağzında genellikle kelime sonlarındaki ş ve ç ünsüzlerini dönüştürür. üj < üç (36/4), yavaj < yavaş (38/5), taj < taş (46/127), ij < hiç (31/160), bej < beş (46/14), ujları < uçları (1/48), ojluķ < hoşluk (3/181), bajķa < başka (8/12), atej < ateş (9/10), ojalar < hocalar (40/43), yetmij < yetmiş (39/10), ātmıj < altmış (13/59), ķamıj < kamış (7/140)

2.8.5.6. İç Seste Ünsüz Benzeşmeleri:

Ünsüz benzeşmesi, ünsüz değişmesi hadisesidir. İçseste yanyana bulunan veya komşu kelimelerin son ve önsesleri bazen diğeri tarafından ya tamamen veya kısmen kendisine benzeştirilir. Ünsüz benzeşmesi hadisesine diğer anadolu ağızlarında rastlandığı gibi Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında da oldukça sık rastlanır. Diğer ağızlara göre örnekleri oldukça bol bir ses hadisesidir. Ünsüz benzeşmesi ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki şekilde ortaya çıkan bir ses hadisesidir. Bölgede derlenilen örnekler ise şu şekildedir.

2.8.5.6.1. İlerleyici Benzeşme:

Bir kelime içinde bulunan iki ünsüzden birincisinin ikinciye kendisine benzetme olayıdır.[32]

2.8.5.6.1.1. Yarı Benzeşme:

Birinci ünsüzün ikinciye etki ederek ona kendi özelliğinden birini veya ikisini vermesi veya onu, yalnız bir veya iki özelliği bakımından kendisine benzetmesi demektir.[33]

-ml- > -mn- :

Bölgede örnekleri bol olan bu ses hadisesini şu şekilde gruplandırdık:

***Sonu –m ile biten isimlerin üzerine gelen –lar/-ler çokluk eki arasında ortaya çıkar:**

adamnar < adamlar (4/378), dedemner < dedemler (12/71), isimneri < isimleri (6/144), dönemnerde < dönemlerde (19/49), bayramnar < bayramlar (9/48),

[32] Gülensoy, 1988, s. 61
[33] Gülensoy, 1988, s.61

dayımnarın < dayımların (22/155), durumnarında < durumlarında (23/9), ortamnarda < ortamlarda (24/131)

***İsimden fiil yapma eki –la/-le ; isimden isim yapan -lı/-li ve –lık/-lik eklerinin birleşmesiyle görülür:**

devamnı < devamlı (30/155), adamnıḳ < adamlık (28/144), adımnıḳ < adımlık(23/167), dilimnērdik < dilimlerdik (41/192), pişirimnik < pişirimlik (44/12)

***İle edatının birleşmesinde görülür:**

annemnen < annemle (6/89), t zemnen < teyzemle (24/63), adımnan < adımla (23/167), buvamnan < babamla (38/113), ninemne < ninemle (21/343), amcamna < amcamla (38/158)

***-layın/-leyin eklerinin birleşmesinde ortaya çıkar:**

āşemneyin < akşamleyin (21/237), āşemnin < akşamleyin (29/28), āşamnēn < akşamleyin (47/57)

***Kelimenin bünyesinde bulunan –mn- ünsüzlerinin –ml- ye dönüşmesi:**

damnaya < damlaya (29/161)

-nb- > -mb- :

Bölgede bu ses hadisesi komşu iki kelimenin son ve ilk sesleri arasında görülür:

ombeş < on beş (40/54), ombaşı < on başı (22/206).

2.8.5.6.1.2. Tam Benzeşme:

Boğumlanma yeri, tınlama rengi, ağız kanalının açıklığı gibi bazı özellikleri olan ve yalnız bir noktada ayrılık gösteren veya hiçbir benzer noktaları bulunmayan ünsüzlerin her yönden birbirine benzemesi demektir.[34]

-nl- > -nn-:

Bölge ağzında en çok örneğine rastladığımız ses hadiselerinden biridir.

***Sonu –n ile biten kelimelerden sonra kullanılan –lar/-ler çokluk eklerinin arasında oldukça işlek bir şekilde kullanılmaktadır:**

fırınnar < fırınlar (21/149), ayvannar < hayvanlar (31/7), ḳadınnarı < kadınları (1/207), bunnarı < bunları (17/18), sannar < insanlar (13/70), pēlivannar < pehlivanlar (7/59)

[34] Gülensoy, 1988, s.61

***İle edatının birleşmesinde görülür:**

onnan < onunla (21/382), sabannan < sabanla (7/4), unnan < unla (49/212), bununnan < bununla (48/67), ḳabūnnan < kabuğunla (12/119), ḳazannan < kazanla (19/139)

***İsimden fiil yapma eki –la/-le ; isimden isim yapan -lı/-li ve –lık/-lik eklerinin birleşmesiyle görülür:**

zenginnik < zenginlik (48/146), şennik < şenlik (21/242), ōretmennik < öğretmenlik (4/223), gelinnik < gelinlik (9/125), çimnik < çimlik (19/49)

-yl- > -nn-:

***İle edatının birleşmesinde görülür:**

öküs‿arabalarınnan < öküz arabaları ile (19/29), şeyinnen < şeyiyle (10/187), elinnen < eliyle (2/197), ötekinnen < ötekiyle (41/136), bizimkinnen < bizimkiyle (45/150)

-ml- > -mm-:

elcēzimme < elcezimle (21/5)

-ly- > -ll- :

bālle < balya (18/11), fasille < fasülye (43/11)

-sl- > -ss-:

assında < aslında (14/212)

-şy- > -şş-:

eşşā < eşya (38/260)

2.8.5.6.2.Gerileyici Benzeşme:

Bir kelime içinde yanyana bulunan iki ünsüzden ikincisinin birinci ünsüzü kendisine benzetmesi olayıdır.[35]

-rl- > -ll- :

tüllü < türlü (3/194), bulġaller < bulgarlar (38/7), gelillērdi < gelirlerdi (35/57), azıllar < hazırlar (23/123), onnanan < onlarla (19/32)

-zc- > -c- ø -c-:

āccıḳ < azcık < azıcık (3/103)

-hç- > -çç-:

[35] Gülensoy, 1988, s.61

boççaları < bohçaları (46/32)

-zs- > -ss-:

olmassa < olmazsa (37/7), satamassın < satamazsın (3/49), assa < azsa (4/515), diyemessin < diyemezsin (29/38)

-şs- > -ss-:

ḳonussun < konuşsun (22/376), bes seneden < beş seneden (38/130)

-ts- > -ss-:

yassıya < yatsıya (20/12)

-kş- > -şş-:

aşşam < akşam (40/9)

-rş- > -şş-:

peşşimbe < perşembe (8/8)

-nş- > -şş-:

işşallā < inşaallah (16/17)

-sc- > -çç-:

ıççacıḳ < ıscacık < sıcacık (50/88)

-hç- > -şş-:

başşeyi < bahçeyi (9/89)

-ğ- ø -y-> -yy- :

yāyyi < yağıyor (M.D.D)

2.8.7. İÇ SES ÜNSÜZ DÜŞMESİ

-r- düşmesi:

lēnçbēlik < rençberlik (17/220), tāĺada < tarlada (9/51), bāmaḳ < parmak (3/426), bādaḳ < bardak (10/115), bıldīcın< bıldırcın (24/216), dȭd < dört (10/59), ḳāşı < karşı (2/176), vāsa < varsa (8/37), tēlik < terlik (43/178)

-h- düşmesi:

Bölge ağzında çokça rastlanan bir ünsüz düşmesidir.

abdurāman < abdurrahman (26/312), bāriye < bahriye (6/102), ḳabāt < kabahat (22/185), bōçalā < bohçalar (1/50), bāçeden < bahçeden (2/19), tarana < tarhana

(17/22), z n < zihin (28/112), yāya < yahya (29/23), şeir < şehir (3/154), mābet < muhabbet (16/213), mārem < muharrem (16/125)

-n- düşmesi:

sōra <sonra (8/14), şallā < inşallah (16/49), sannıḳ < insanlık (22/39), sannarı < insanları (4/41)

-ğ- düşmesi:

Bu ünsüz düşmesi bölge ağızlarında sık olarak görülmektedir.

açıḳ̄retim < açıköğretim (3/160), austoz < ağustos (1/156), bādat caddesinde < bağdat caddesinde (24/9), bārıyādıḳ < bağırıyorduk (8/20), sālam < sağlam (22/197), sīr < sığır (22/320), s l < Siğil (6/82), sūḳ < soğuk (21/362), sālıḳ‿ucā < sağlık ocağı (23/231)

-l- düşmesi:

bēki < belki (1/83), ōsun < olsun (30/61), anadın mı ? < anladın mı? (22/13), ḳarānıḳ < karanlık (32/110)

-y- düşmesi:

āşe < ayşe (21/25), t ze< teyze (10/34), şüle < şöyle (47/11), ş tan < şeytan (48/119), nise < neyse (32/9), üle < öyle (40/15)

-k- , -ḳ- düşmesi:

ūsüz < öksüz (4/241), āşam < akşam (1/35), ufacıḳ < ufakcık (14/132)

Bölge ağzında gelecek zaman eki –acak/-ecek'teki k ünsüzü genellikle düşme eğilimi göstermektedir:

tamamlıcēdik < tamamlayacaktık (1/162), dicēsin < diyeceksin (4/88), bilcēdim < bilecektim (10/214), gidecēmizi < gideceğimizi (23/87)

-t- düşmesi:

çiflik < çiftlik (2/146), dos < dost (9/3), serbes < serbest (22/9).

-d- düşmesi:

şimi < şimdi (27/8), günüzleri < gündüzleri (23/11).

-s- düşmesi:

Bu ses hadisesi genellikle ikinci tekil şahıs zamiri üzerindeki s ünsüzünün düşmesi sonucunda karşılaştığımız bir durumdur.

yapmışın < yapmışsın (38/118), etmişin < etmişsin (21/197), aḳlıymışın < haklıymışsın (50/151).

2.8.7. İÇ SES ÜNSÜZ TÜREMESİ

-y- türemesi:

Genelde yabancı kelimelerde görülen bir ses hadisesidir.

āyilesinin < ailesinin (45/3), ismeyil˛aġa < ismail aga (29/17), dayrelerde < dairelerde (23/14)

-v- türemesi:

duvā < dua (23/8)

-h- türemesi:

sahat < saat (38/159)

-n- türemesi:

çeşint < çeşit (7/256)

2.8.8. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Kelime kökünde herhangi bir sesin, yan yana iki kez tekrarlanmasıdır.[36]

-c- / -ç- > -cc- :

küccüK < küçük (4/97), ḳoccaman < kocaman (41/11)

-ç- / -c- > -çç- :

küççüktüm < küçüktüm (41/6)

-m- > -mm- :

ammā < ama (30/90), hemmen < hemen (41/89), tammām < tamam (30/9)

-ş- > -şş-

eşşek < eşek (6/75)

-t- / -d- > -tt-

ayrıyetten < ayrıyeten (4/114)

Bölge ağzında aynı cinsten iki ünsüz arasındaki ünlünün düşmesiyle meydana gelen ünsüz ikizleşmesine de rastlanmaktadır:

haḳḳat < hakikat (43/45), daḳḳada < dakikada (24/4), yanna < yanına (15/9)

2.8.9. İKİZ ÜNSÜZLERİN TEKLEŞMESİ

[36] Eker, 2003: 244

Yabancı kökenli sözcüklerde çift ünsüzlerden biri, kimi zaman düşer. Derlediğimiz metinlerde rastladığımız bazı örnekler şunlardır:
kuvetli < kuvvetli (26/351), sünet < sünnet (42/46), mālede < mahallede (35/63), lezeti < lezzeti (1/280), hidirelez < hıdırellez (34/59)

2.8.10. HECE KAYNAŞMASI

İki bağımsız hecenin birbiriyle kaynaşarak tek hece haline gelmesi olayıdır. Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında birçok şekilde görülmektedir.

2.8.10.1. Şimdiki Zaman Ekinde:

gel < geliyor (13/8), iç sinis < içiyorsunuz (32/3), götürūy < götürüyor (33/177), (36/5), oḳun < okunuyor (36/5), ḳapāysın < kapıyorsun (38/201), şāp ler < şey yapıyorlar (39/72)

2.8.10.2. Gelecek Zaman Ekinde:

salcāz < salacağız (24/132), verecēs < vereceğiz (32/10), alcāsın < alacaksın (32/36), vercēsin < vereceksin (32/37), görcēs < göreceğiz (32/80), sūlecēdin < söyleyecektin (38/145)

2.8.10.3. Teklik ve Çokluk I. Şahıs İyelik Eklerinde:

Son sesi g (ġ), k (ḳ) ünsüzleri ile biten kelimelere bu ek geldiği zaman, baştaki ünlüsünde hece kaynaşması görülür:
yetişkinl mde < yetişkinliğimde (1/496), būklēmis < büyüklerimiz (2/8), ellēmizi < ellerimizi (47/62), yaşlāmıs < yaşlarımız (30/12)

2.8.10.4. Yükleme Hali ve İyelik 3. Tekil Şahıs Eklerinde:

çöoū < çocuğu (4/156), bebē < bebeği (34/10), çiçē < çiçeği (13/47)

2.8.10.5. Yönelme Hal Ekinde:

burā < buraya (10/12), ekmē < ekmeğe (20/188), ocā < ocağa (31/18), yapmā < yapmaya (42/20)

2.8.10.6. –dıḳ / -dik, -duḳ / -dük Sıfat – Fiil Ekinde:

oldūmuz < oldduğumuz (1/3), verild < verildiği (42/59), yaptī < yaptığı (38/34), ded m < dediğim (37/8), gitmed < gitmediği (45/57)

2.8.10.7. Hece Kaynaşması İle İlgili Diğer Örnekler:

samsaḳ < sarımsak (12/117), bōzlarnı < boğazlarını (30/164), d rlendiriliyå < değerlendiriliyor (50/32)

2.8.11. HECE YUTULMASI (DÜŞMESİ)

Kelimede yer alan ve birbirine benzeyen hecelerden birinin düşmesidir.[37]

önden < önünden (14/12), yandan < yanından (4/185)

2.8.12. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME (GÖÇÜŞME)

Göçüşme kelime içindeki seslerin yer değiştirmesidir.[38] Tespit edebildiğimiz örnekler şunlardır.

yanlız < yalnız (21/12), kirbit < kibrit (35/6), gölmek < gömlek (47/91), çölmekTen < çömlekten (37/81), çaşraf < çarşaf (33/90), dabriḳa < darbuka (44/70)

2.8.13. YANSIZLAŞMA

Anadolu ve Rumeli ağızlarında iç seste ses tellerinin titreşimine dayalı bir ünsüz benzeşmesinden kaçma temayülünün oldukça baskın olduğu görülmektedir. Anadolu ağızlarındaki bu farklılaşmayı seslerin mahreçlerindeki (boğumlanmalarındaki) belirsizlik ile izah etmek mümkündür. Bu duruma dil biliminde yansızlaşma (neutralisation) denilmektedir. Buradaki durumu da bir yansızlaşma temayülü olarak adlandırmak uygun görülmektedir.[39]

-çt- > -çd :

āçdan < ağaçtan (1/524), içd < içtiği (35/55), kireçden < kireçten (29/149), ḳaçdım < kaçtım (2/122), üçde < üçte (41/28)

-çt- > -şd- ~ -şT- :

[37] Eker, 2003: 243
[38] Eker, 2003: 241
[39] Hayati Develi, (1996): "Türkiye Türkçesinde İç seste ünsüz Benzeşmesi ve Yansızlaşma", 3. Uluslar arası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, s.298-302

bişdik < biçtik (29/11), ķaşdım < kaçtım (47/12), geşTi < geçti (16/174), işdiklerinde < içtiklerinde (46/36)

-ft- > -fd- :

tarafdan < taraftan (36/5), çārşafda < çarşafta (23/324), hafīfdi < hafifti (26/408)

-ht- > -hd- ~ -hT- :

sabāhTan < sabahtan (23/48), bahTını < bahtını (32/94),

-kç- > - kc- :

türkce < türkçe (40/5), geldikce < geldikçe (28/165)

-ķç- > - ķc- :

boşnaķce < boşnakça (43/129), yaptıķca < yaptıkça (26/57)

-kt- > -kd- ~ -kT- :

elekden < elekten (32/140), dikTim < diktim (21/7), çekTik < çektik (29/3)

-ķt- > -ķd- ~ -ķT- :

baķdım < baktım (20/19), yoķdu < yoktu (32/8), yoķTu < yoktu (26/6)

-pt- > -pd- :

yapdıķ < yaptık (25/26), etapda < etapta (24/43), yapdıķların < yaptıkların (36/124)

-pk- > -pġ- :

şapġa < şapka (4/254)

-sk- > -sg- :

esgiden < eskiden (42/5)

-st- > -sd- ~ -sT- :

üsdüne < üstüne (43/102), kesdim < kestim (35/146), isTeyen < isteyen (1/180), üsTüne < üstüne (26/68)

-şt- > -şd- ~ -şT- :

işde < işte (43/197), çıķmamışdı < çıkmamıştır (2/87), yaşda < yaşta (12/124), enişden < enişten (20/272)

-şķ- > -şġ- :

başġa < başka (39/5)

2.8.14. SON SES ÜNSÜZLERİ

2.8.14.1. Son Seste Tonlulaşma:

-p > -b , -P değişmesi:

arb < harp (12/51), heP < hep (35/172), ķaynaTıP < kaynatıp (2/16)

-ç > -c değişmesi:

ic < iç (43/11), üc < üç (35/5), hic < hiç (24/16), įlac < ilaç (41/16)

-k > -K değişmesi:

küçüK < küçük (21/40), yemeK < yemek (35/141), terliK < terlik (7/7)

-ķ > -Ķ değişmesi:

çocuĶ < çocuk (12/129), ķırĶ < kırk (31/79), ParmaĶ < parmak (14/41), şavĶ < şavk (12/39)

Ulamanın Etkisiyle Son Seste Tonlulaşma:

dolceK‿eve < dolacak eve (1/57), erkeK‿olunca (2/7), genşliK‿işde < gençlik işte (50/148), damad‿evine < damat evine (26/84), ic‿unutmam < hiç unutmam (29/14)

2.8.14.2. Son Seste Tonsuzlaşma:

-z > -s değişmesi:

Bölge ağzında çok sık olarak karşılaşılan bir ses hadisesidir.

beyas < beyaz (26/126), ascıķ < azıcık (38/3), namas < namaz (35/136), biras < biraz (1/3), gös < göz (31/15), oroslara < horozlara (7/215), yalnıs < yalnız (16/47), otus < otuz (38/98).

2.8.14.3. Son Seste Sızıcılaşma:

-ç > -ş değişmesi:

genş < genç (4/538), üş < üç (2/6), ķaş < kaç (44/11), iş < hiç (14/299), geş < geç (35/99)

-y > -v değişmesi:

küv < köy (33/176)

2.8.14.4. Son Seste Ünsüz Değişmeleri:

-j > -ş değişmesi:

markaş < makyaj (14/382)

-ş > -j değişmesi:

Bölge ağzında çok sık olarak karşılaşılan bir ses hadisesidir.

yavaj < yavaş (38/5), bej < beş (35/5), atmıj < altmış (1/83), yetnij < yetmiş (17/223), oj < hoş (13/91), ḳamıj < kamış (7/140), ḳıj < kış (21/4), atej < ateş (37/142).

-f > -v değişmesi:

tarav < taraf (38/295)

-v > -f değişmesi:

piĺaf < pilav (33/26)

2.8.15. SON SESTE ÜNSÜZ TÜREMESİ

-k türemesi:

şimdik[40] < şu imdi ok (3/401), şindik < şimdi (50/33),

-m türemesi:

bilem < bile (50/9), illem < illa (3/196)

-n türemesi:

bilen < bile (4/214)

-t türemesi:

pisḱ̄üt < bisküvi (20/196)

2.8.16. SON SESTE ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Bölge ağzında kelime sonlarındaki h, l, n, r, s, t, y ünsüzlerinin düştüğü görülmüştür. En sık düşen ünsüzler olarak h ve r ünsüzü tesbit edilmiştir.

-h düşmesi:

Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında kelime başında, ortasında ve sonunda en çok düşen ünsüzlerden biridir. Bölgede derlediğimiz metinlerde sonda düşen h ünsüzü ile ilgili örnekler şu şekildedir:

saba < sabah (4/6), siyā < siyah (35/63), allā < allah (3/6), sal < salih (4/247), siĺā < silah (20/46), niḱā < nikah (45/3)

-l düşmesi:

nası < nasıl (33/23)

-n düşmesi:

[40] Büyük bir ihtimalle Eski Türkçedeki "ök" kuvvetlendirme edatının kalıntısıdır.

zate < zaten (4/377), zati < zaten (23/61), zata < zaten (32/25), zatı < zaten (45/85)

-r düşmesi:

Bölge ağzında çokça görülen bir ses olayıdır.

vā < var (20/19), bi < bir (32/3), ġadā < kadar (10/49)

*İsim çokluk ekleri ve fiil çekimlerinde kullanılan üçüncü şahıs ekleri –lar / -ler' deki r ünsüzü bölge ağzında genellikle düşmektedir:

candırmalā < jandarmalar (23/95), meyvalā < meyveler (1/6), çarıḳlā < çarıklar (7/17), ḳıvırcıḳlā < kıvırcıklar(21/7), biygirlē < beygirler (36/10), Ílambalā < lambalar (29/115)

*Sonu –r ile biten fiillerin emir ikinci teklik şahıs çekimlerinde düşme eğilimi yoğundur :

geti < getir (44/176), du < dur (1/14), otu < otur (26/5)

*Şimdiki zaman eki –yor' un sonunda bulunan r ünsüzü bölge ağzında genellikle düşmektedir:

isteyåsın < istiyorsun (40/21), bilmiyås < bilmiyoruz (42/83), yapıyå < yapıyor (45/5), al yis < alıyoruz (5/32), götürüyåsın < götürüyorsun (48/65), alıyålar < alıyorlar (14/11), ol < oluyor (7/181), diyå < diyor (50/5)

*Geniş zaman üçüncü teklik şahsında bulunan r ünsüzü bölge ağzında hemen hemen hiç kullanılmamaktadır:

pişiri < pişirir (26/365), veri < verir (50/24), götürü < götürür (44/124), oturu < oturur (14/3)

-s düşmesi:

domate < domates (41/125)

-t düşmesi:

eş dos < eş dost (9/3), abdes < abdest (10/70), ras < rast (36/111), serbes < serbest (22/9), çif < çift (26/10)

-y düşmesi:

bi şē < bir şey (40/8), er şe < her şey (32/43)

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. İSİMLER

Canlı cansız bütün varlıkları, kavramları tanıtan sözcüklerin tümüne isim denir.[41]

2.2.1.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ

1) Çokluk Ekleri

2) İyelik Ekleri

3) Aitlik Eki

4) Durum(Hâl) Ekleri

2.2.1.1.1.Çokluk Ekleri:

Nesnelerin, varlıkların birden fazla olduğunu belirten isim işletme(çekim) ekleridir.[42]

-lar / -ler:

ḳıslar < kızlar (31/21), küvler < köyler (3/349), çöcükler < çocuklar (10/47), genşler < gençler (15/41), pabıçlar < pabuçlar (24/4), cınarlar < çınarlar (28/8), ülümler < ölümler (33/233)

-lā / -lē:

fındıḳlā < fındıklar (1/8), çarıḳlā < çarıklar (7/17), arabalādan < arabalardan (14/132), rumlā < rumlar (49/15), deliḳannılā < delikanlılar (42/52), mācırlā < muhacirler (38/37)

-nā / -nē:

olannā < olanlar (13/4), ayvannā < hayvanlar (7/3), fırınnāmızda < fırınlarımızda (21/149), torunnā < torunlar (34/47), sannā < insanlar (25/38)

-nar / -ner:

onnar < onlar (17/12), bunnar < bunlar (13/14), dērmennerde < değirmenlerde (7/177), gelinnere < gelinlere (14/17), günneri < günleri (38/107), isimner < isimler (31/143), ḳadınnar < kadınlar (34/22)

-yın / -yin, -įn:

[41] Tuncer Gülensoy, (1995): *Türkçe El Kitabı*, Bizim Gençlik Yayınları, Kayseri: s.177
[42] Gülensoy, 1995: 177

Bölge ağzının balkan ve ova kollarında, Anadolu ağızlarında çok işlek olarak kullanılan –gıl / -gil ekleri yerine -yın / -yin ekleri çokluk ekleri olarak kullanılmaktadır:

anamyin < annemler (27/3), anamyın < annemler (19/108),

bubamyin < babamlar (27/3)

2.2.1.1.2. İyelik Ekleri:

Nesnenin veya kavramın hangi kişiye ait olduğunu ifade eden isim işletme ekleridir.[43]

Teklik I. Şahıs:

Bölge ağzında bu ek yazı diliyle aynıdır:

bubam < babam (50/3), anam < annem (14/436), Ḳızanım < kızanım (18/8), nenem < ninem (10/70), aġam < ağabeyim (39/24)

Son sesi k (ḳ) ~ ğ ve r ile biten kelimelere geldiğinde hece kaynaşması sebebiyle ünsüz düşmesi, ünlü karşılaşması veya ünlü uzaması hadisesi görülür.

ayāmda < ayağımda (15/55), sevdicēmi < sevdiceğimi (37/59), anacīm < anneciğim (36/105),ḳādaşlāmı < kardeşlerimi (34/43), çocūm < çocuğum (29/30)

Teklik II. Şahıs:

Bölge ağzında bu ek de yazı diliyle paralellik göstermektedir.

āzına < ağzına (40/102), ḳıymatlın < kıymetlin (33/234), bōçan < bohçan (1/55), gönnünden < gönlünden (2/220), ananın < annenin (4/292).

Birinci teklik şahıs iyelik ekinde olduğu gibi bölge ağzında genellikle çokluk eklerinin sonunda kullanılan "**r**" ünsüzünün düşmesiyle hece kaynaşması hadisesi görülür. k (ḳ) ünsüzünün düşmesiyle beraber yine bölge ağızlarında hece kaynaşması görülmektedir.

ayān < ayağın (37/158), genşl nde < gençliğinde.

Teklik III. Şahıs:

[43] Gülensoy, 1995: 177

Bölge ağzında bu ek yazı dilinde olduğu gibi **"–ı, -i, -u, -ü, -sı, -si, -su, -sü"** şeklinde kullanılmaktadır. āzı < ağzı (4/514), burnu (46/56), tāĺası < tarlası (9/130), yıfķası < yufkası (19/76), anānesi < anneannesi (39/46), boçāsı < bohçası (1/51)

k (ķ) ünsüzünün ünsüz yumuşaması neticesinde ğ'ye dönüşmesi ve bu ünsüzün düşmesiyle ya da kelimenin aslında bulunan ğ ünsüzünün düşmesiyle "–ı, -i, -u, -ü " 3. teklik şahıs ekleri bölge ağızlarında genel olarak ya ünlü uzaması ya da ünlü karşılaşması hadisesiyle karşımıza çıkmaktadır.

analī < analığı (39/113), çocū < çocuğu (4/156), çiçei < çiçeği (46/15), misir˛ekmei < mısır ekmeği (49/185).

Bölge ağzında bazı kelimelerde **"-ı, -i, -u, -ü"** şeklinde kullanılması gereken 3.teklik iyelik eki **"-sı, -si, -su, -sü"** şeklinde kullanılmaktadır.

ķırĺantesi < kırlanti (1/45), sabāsı < sabahı (49/11), şēsi < şeyi (19/3), siĺāsı < silahı (18/155).

Çokluk I. Şahıs:

Genelde yazı diliyle paralellik gösterir. Üzerinde kullanıldığı isimlerin çokluk eklerindeki "**r**" ünsüzünü düşürerek karşılaştığı ünlüyü uzun ünlüye dönüştürür.

ķoyunnāmız < koyunlarımız (34/111), dn̄nēmizde (1/12), köSlēmiz < gözlerimiz (4/318), tanıdıķlāmıza < tanıdıklarımıza (5/123), gencl miz < gençliğimiz (24/36), küyümüzden < köyümüzden (32/108)

Bölge ağzında genellikle yazı diliyle paralellik gösteren –mız / -miz / - muz / -müz çokluk 1. Şahıs iyelik ekleri, çok sıklıkla –mıs / -mis / - mus / -müs şekline de dönüşmektedir:

bubālamıs < babalarımız (39/116), lafımıs < lafımız (38/195), geleneklēmis < geleneklerimiz (31/36), analarmıs < analarımız (5/3), yicēmis < yiyeceğimiz (20/47), türkülēmis < türkülerimiz (31/68), bn̄klermis < büyüklerimiz (5/6)

Çokluk II. Şahıs:

Genelde yazı diliyle paralellik gösterir. Üzerinde kullanıldığı isimlerin çokluk eklerindeki "**r**" ünsüzünü düşürerek karşılaştığı ünlüyü uzun ünlüye dönüştürür.

kendiniz (10/60), bubanıza < babanıza (29/83), ḳızlānız < kızlarınız (10/151), ayānızı < ayağınızı (4/385)

Bölge ağzında genellikle yazı diliyle paralellik gösteren –nız / -niz / - nuz / -nüz çokluk 2. Şahıs iyelik ekleri –nıs / -nis / - nus / -nüs şekline de dönüşmektedir: kendinise < kendinize (20/50), bubanısa < babanıza (14/232)

Çokluk III. Şahıs:

Bölge ağızlarında 3. çokluk şahıs iyelik ekleri "–ları /-leri, -narı/-neri ,-lān /-lēn, ,-nān /-nēn "şeklindedir.

tāĺaları < tarlaları (23/71), āḳadaşları < arkadaşları (16/210), boazları < boğazları (15/73), çocūları < çocukları (2/62), dūnleri < düğünleri (6/23), günneri < günleri (44/91)

2.2.1.1.3. Aitlik Eki:

İsimlerin üzerine gelerek bunların kime veya neye ait olduğunu bildiren isim işletme ekidir.[44] Yazı dilinde ünlü uyumuna uymayan bu ek bölge ağzında ünlü uyumuna uyarak –ki, -kı, -ku, -kü şeklinde görülmektedir.

üteki < öteki (50/96), oradaḳı < oradaki (32/11), arsındaḳı < arasındaki (38/25), urdaḳı < oradaki (39/15), evindeki (1/395), ḳarşıḳı < karşıki (15/21).

2.2.1.1.4.Hâl Ekleri:

2.2.1.1.4.1. Yalın hâl

İsimlerin hiçbir unsura bağlı olmayan teklik, çokluk ve iyelik şekilleridir.[45]

kirez < kiraz (1/5), misir (33/59), dūn < düğün (8/6), çurap < çorap (11/50), duva < dua (23/8), öküs < öküz (27/10)

2.2.1.1.4.2. İlgi hâli

İsmin başka bir isimle ilişkisi olduğunu ifade eden durumudur.[46]

-ın, -in, -un, -ün:

[44] Eker, 2003: 297
[45] Ahmet Buran, (1996): *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri*, TDK Yayınları, ankara: s.37
[46] Buran, 1996: 61

bubamın < babamın (50/3), ḳızanın (4/165), p nirin <peynirin (11/111), davılımın (18/90), avırın <gavurun (18/146)

-nın, -nin, -nun, -nün:

yımırtanın < yumurtanın (6/90), candırmanın < jandarmanın (29/131), sābinin < sahibinin (35/47), fasilenin < fasulyenin (49/206), ḳuyunun (41/101).

*Çokluk ekinden sonra kullanıldığında; **-lān/–lēn, -nān/–nēn** şeklinde de görülmektedir.

yapraḳlān <yaprakların (30/106), ḳızlān< kızların (11/215), ḳalvalān < kalfaların (4/124), bük̄lēn<büyüklerin (28/11)

*Yine k (ḳ) /ğ veya **y** ünsüzüyle karşılaştığında bazen ünlü uzaması veya ünlü karşılaşmasına sebep olmaktadır.

çocūn < çocuğun (33/27), kūn < köyün (39/313), ellēnde < ellerinde (26/9), allān < allahın (5/8).

2.2.1.1.4.3. Yapma Hali (Belirtme Durumu)

Geçişli fiilin etkisi altında kalan ismin içinde bulunduğu haldir. Belirtme durumu, adı kendisine etki eden geçişli eyleme bağlayan haldir.[47]

-ı / -i:

ciyerimi < ciğerimi (1/19), ācı < ağacı (17/54), mācırı < muhaciri (13/65), avşamı < akşamı (14/7), yıfḳayı < yufkayı (31/43), ayaḳabısını < ayakkabısını (28/71)

-u / -ü:

dūnü < düğünü (31/35), duydūnu < duyduğunu (39/3), südü < sütü (28/179), çocūnu< çocuğunu (33/229)

-nı / -ni , -nu / -nü:

epsini < hepsini (34/5), üsTünü < üstünü (28/189), üzūnü < yüzüğünü (15/30), buynuslarını < boynuzlarını (19/33)

-(y)-ı / -(y)-i, -(y)-u / -(y)-ü:

[47] Buran, 1996: 98

bōçayı < bohçayı (1/53), ayveyi < ayvayı (2/21), sabāyi < sabahı (40/25), tenkeyi < tenekeyi (45/93), bobayı < babayı (12/129), arbayı < arabayı (22/88)

*Ayrıca k (ķ) > ğ değişimiyle sedalılaşan ğ ünsüzünün düşmeleriyle oluşan diftonglara ve uzun ünlülere ve kök ve gövdesinde /a/, /e/ düz-geniş ünlü bulunduran isimlerde ekin /ā/ şekline dönüşmesine sıklıkla rastlanmaktadır:

aşā < aşağı (17/38), ekmē < ekmeği (13/105), gelenei < geleneği (33/58), baı < bağı (41/86)

*Bölgede belirtme hali, bazı isimlerin sonunda tamamen ortadan kalkarak eksiz şekilde kullanılmaktadır:

ortalīy < ortalığı (8/55)

2.2.1.1.4.4. Yönelme hâli

İsmi fiile yönelme ve yaklaşma göreviyle bağlayan durum ekidir. Eylemin hareketinin yöneldiği ve kendisine yaklaşılan nesne, cümlede yönelme durumunda bulunur.[48]

-a / -e, -na / -ne, -ya / -ye:

t zeye < teyzeye (31/3), māleye < mahalleye (28/45),bubana < babana (16/32), üzerne < üzerine (17/5), allāma < allahıma (42/11)

Diftong ile kullanımı:

bebee < bebeğe (39/217), küe < köye (44/87), güe < göğe (46/51), öksürüe < öksürüğe (46/56)

*Yönelme hāli eki bölge ağzında birinci tekil ve ikinci tekil şahıs zamirinin üzerinde kullanıldığı zaman bazen zamirin ince ünlüsünü korur ve ince olarak kullanılır.

sene < sana (40/4), bene < bana (35/143)

Hece kaynaşması ile:

burā < buraya (17/51), parmā < parmağa (46/37), sabā < sabaha (28/191), orā < oraya (10/18), el‿öpmē < el öpmeye (33/231)

*Bölge ağzında yönelme halinin eksiz şekilleri genellikle yön gösteren zarflarda veya soru zamirlerinde bulunmaktadır:

[48] Buran, 1996: 134

nerey < nereye (14/461), orey < oraya (41/5), buray < buraya (22/75), oray < oraya (46/73), boray < buraya (49/6)

*Yine bölge ağzında yönelme hâli eki nadiren **–ı , -i** ve hece kaynaşması yoluyla şeklinde görünmektedir.

orayı < oraya (18/6), nereyi < nereye (24/139)

2.2.1.1.4.5. Bulunma hâli

Bulunma eki ismi yalnız fiile bağlayan ve fiilin gerçekleştiği yeri gösteren hal ekidir.[49]

burda < burada (17/10), sāda < sağda (7/22), nikā́da < nikahda (14/119), ilēde < ileride (21/269), üsTünde < üstünde (47/92)

*Bölge ağzında sert ünsüzle biten kelimelerden sonra **–da, -de** eki kullanımı da yoğun olarak görülmektedir.

etrafda < etrafta (1/142), sātde < saatte (50/59), sivasda < sivasta (49/38), etapda < etapta (24/43)

2.2.1.1.4.6. Çıkma (Ayrılma) hâli

Geldiği isimde, fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığını ifade eden haldir.[50]

küyden < köyden (13/8), bāçeden < bahçeden (2/19), ācTan < ağaçtan (17/5), ḳaymāndan < kaymağından (13/153), ilēden < ileriden (21/116), urdan < oradan (7/7)

*Sert ünsüzle biten kelimelerden sonra **–dan, -den** şekli de kullanılmaktadır:

ācdan < ağaçtan (7/121), topraḳdan < topraktan (33/95), ḳulaḳdan < kulaktan (30/255),

*Bölge ağzında bu ek bazı kelimelerde yarı yumuşak ünsüzle kullanılmaktadır.

avuztosTan < ağustostan (9/154), savculuḳTan < savcılıktan (22/71), yoḳsusluḳTan < yoksuzluktan (11/42)

2.2.1.1.4.7. Eşitlik hâli

[49] Buran, 1996: 177
[50] Buran, 1996: 202

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin oluş ve yapılış tarzını gösteren eşitlik, gibilik ve benzerlik ifade eden hal ekleridir.[51]

-ca, -ce:

güzēlce < güzelce (36/64), ḳolayca (1/510), āylece < ailece (24/99), kövce < köyce (17/76), ayaḳca < ayakça (10/255)

-ça, -çe:

düzçecik < düzcecik (1/48), genişçe (10/65), ḳısçe < kızçe (26/35), asça < azca (21/281)

*Bölge ağızlarında eşitlik hali eki bazen küçültme ekiyle beraber kullanılmaktadır:

büyücecik (1/320), düzçecik < düzcecik (1/48), çabıcacıḳ < çabucacık (30/184)

-caḳ, -cek:

büyücek < büyükçe (41/38), küçücek < küçükçe (21/143), şindicek < şimdice (49/6)

2.2.1.1.4.8. Vasıta hâli

İsme, fiilin ne ile, nasıl, nezaman yapıldığını göstermek için getirilen hal ekidir.[52]

-la/ -le:

topraḳla < toprak ile (1/222), onnarla < onlar ile (2/74), aḳla < ak ile (3/303), yımırtayla < yumurta ile (4/15)

-lan/-len:

yimeklen < yemek ile (38/147), rumĺālan < rumlar ile (38/8),dedelēlen < dedeler ile (39/29), ḳomşuĺālan < komşular ile (38/104) , reylen < rey ile (45/127), atĺālan < atlar ile (48/9)

-na /-ne:

tirenne < trenle (8/114), zamanna < zamanla (12/41), telefonna < telefonla (16/217), onna < onunla (20/98)

-nan/-nen:

rumnan < rumlar ile (38/24), eşēnen < eşeği ile (38/64),dedemnen < dedem ile (38/208), onunnen < o ile (41/81), atnan < at ile (44/49), paraynen < para ile (47/71), biygirnen < beygir ile (48/48)

---

[51] Buran, 1996: 266
[52] Buran, 1996: 235

-nna /-nne:

arḳadaşlarınna < arkadaşlarıyla (19/51), arbasınna < arabasıyla (22/89), unna < onunla (23/249)

-nnan /-nnen:

arabasınnan < arabasıyla (9/21), şeyinnen < şeyiyle (10/187), taşınnan < taşıyla (12/81), būnunnan < bununla (22/104), ḳomutanınnan < komutanınla (22/227)

-yla /-yle:

ḳotiḳayla (25/73), sopayla (26/63), suyla(27/72), yabayla (17/37), yımırtayla (7/88), yıldızıyla (14/497), anımıyla (21/385)

-ylan /-ylen:

suylan < suyla (13/166), maşaylan < maşayla (7/187), lambaylan < lambayla(41/67)

2.2.1.1.4.9. Yön (Gösterme) Hâli

Fiilin gerçekleştiği yönü gösteren bir ek olmakla beraber, aslında ismi fiile bağlayan hal ekidir.[53]

-arı, -eri:

yoḳarı < yukarı (24/23), yuḳarı (1/103), uḳarı < yukarı (22/219), ileri (10/252), içeri (26/409)

-ra, -re:

oraya (41/113), urayā < oraya (33/60), uralānı < oraları (39/3), buranın (32/11)

-ar, -er:

uḳarda < yukarıda (38/205), iler < ileri (9/13)

-ara, -ere:

Bölge ağızlarında bu ek bazen yönelme haliyle hece kaynaşmasına uğrayarak -ara, -ere şekline dönüşür.

yuḳara < yukarı (23/156), dışara < dışarı (21/162)

-a:

Bölge ağzında -ra yön gösterme ekleri sonra kelimesinde r sesini kaybetmekte olup a şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

sōna (36/10)

-ā:

[53] Buran, 1996: 286

Bölge ağızlarında -arı yön gösterme eki, -r ünsüzünün düşmesiyle veya -ğ ünsüzünün düşmesi ve ünlü karşılaşmasıyla -ā şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

aşāda < aşağıda (30/176), aşāsında < aşağısında (8/45), aşādan < aşağıdan (26/201)

-ray, -rey:

Bölge ağzında –ra, -re yön gösterme ekinden sonra kullanılan yönelme hali ekinin düşmesiyle karşılaştığımız bir yön gösterme ekidir.

buray < buraya (46/100), oray < oraya (43/28), şuray < şuraya (33/161)

-r:

orda < orada (48/11), burda < burada (39/4), urda < orada (49/3), urdaķı < oradaki (50/132)

Bölgedeki bazı köylerde yön gösterme eki –lā, -lē şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

-lā, -lē:

bolĺāda < buralarda (16/80)

2.2.1.1.5. Soru Eki

İsmi fiile bağlayan ve ismin soru şeklini yapan hal ekidir.[54]

mı, mi, mu, mü:

bilmsiniz mi? < biliyor musunuz ? (1/70), nāssın, misin? < nasılsın, iyi misin? (17/182), üle mi ķızım? < öyle mi kızım ? (7/13), demi? < değil mi ? (14/215), sis bilonos mu? < siz biliyor musunuz ? (21/36), . animesun mu? < animasyon mu ? (50/86), gitdiniz mi? < gittiniz mi ? (49/46), diyim mi? < diyeyim mi ? (49/20), uķundun mu? < okundun mu? (39/60)

2.2.2. ZAMİRLER

Kişi, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini tutan sözcüklere zamir denir.[55]

A. Kişi(Şahıs) zamirleri

B. İşaret zamirleri

[54] Gülensoy, 1995: 179

[55] Zeynep Korkmaz, (2003): *Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara: s.397

C. Belirsizlik zamirleri

D. Soru Zamirleri

E. Dönüşlülük zamirleri

2.2.2.1.Kişi (Şahıs) Zamirleri

Kişi adlarının yerine kullanılan zamirlerdir.[56]

I.Tekil Şahıs:

ben (39/3), beni (48/129), bene < bana (9/116), bende (46/15), benden (43/153), benim (16/3), bana (22/5), bā < bana (11/9), bennen < benimle (2/156)

II. Tekil Şahıs:

sen (16/5), senin (39/282), sene < sana (40/4), seni (48/128), sende (35/157), senden (1/573), sana (7/8), sā < sana (10/5), sennen < seninle (2/156)

III. Tekil Şahıs:

o (21/67), u < o (50/38), onu (21/69), unun < onun (4/116), ona (48/52), unu < onu (24/136), una < ona (50/143), ondan (37/92), onun (15/27), undan < ondan (33/15)

I.Çoğul Şahıs:

biz (50/3) , bis (39/9), bize (17/153), bizim (48/4), bizi (23/92),

bizimkiler (34/4), bizde (7/9), bizden (43/130)

II.Çoğul Şahıs:

siz (24/3), sizin (21/58), sizden (11/217), sizi (47/9), size (48/8)

III.Çoğul Şahıs:

onnar < onlar (24/21), unnar < onlar (23/9), unnarın < onların (26/107), onnarla < onlarla (2/74)

Kişi Zamirlerinin Genel Çekim Tablosu					
Yalın Hāl	**İlgi Hāli**	**Yükleme Hāli**	**Yönelme Hāli**	**Bulunma Hāli**	**Ayrılma Hāli**
ben	benim, bēm	beni	bana,bene, bā	bende	bende, benden
sen	senin	seni	sana, sene,	sende	senden

[56] Korkmaz, 2003: 405

			sā		
o, u	onun, unun	onu,unu	ona, una	onda,unda	onda,ondan, undan
biz,bis	bizim	bizi	bize	bizde	bizden
siz	sizin	sizi	size	sizde	sizden
onlar,unlar onnar,unnar onnā,unnā	onların,onnarın unnarın unların onnān, unnān	onları onnarı unnarı	onlara onnara unnara	onlarda onnarda unnarda	onlardan onnardan unnardan

2.2.2.2. İşaret Zamirleri

İsmin yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir.[57]

bu:

bu (24/8), bunun (39/119), burdan < buradan (50/5), bunun (43/121),bordan < buradan (28/15)

şu:

şu (39/14), şunu (22/361)

o/u:

o (28/4), urdan < oradan (7/7), orda < orada (21/48), urda < orada (50/4), unu < onu (49/149), u < o (50/24)

bunlar/bunnar/bunnā/bunna:

bunnarı < bunları (44/86), bunnā < bunlar (1/450), bunnar < bunlar (50/110), bunnarın < bunların (43/5), bunnādan < bunlardan (3/195)

şunlar/şunnar/şunnā:

şunnar < şunlar (2/154)

onlar/onnar/onnā/unnar/ unlar/unnā:

[57] Korkmaz, 2003: 420

onnarı < onları (15/11), unnarın < onların (26/107), unnarnan < onlarla (47/33), onnar < onlar (24/7), unnar < onlar (23/9), unnardan < onlardan (50/60)

İşaret Zamirlerinin Genel Çekim Tablosu						
Yalın Hal	**İlgi Hali**	**Yükleme Hali**	**Yönelme Hali**	**Ayrılma Hali**	**Bulunma Hali**	**Eşitlik Hali**
bu	bunun	bunu	buna	bundan	bunda	bunca
şu	şunun	şunu	şuna	şundan	şunda	şunca
o/u	onun unun	onu unu	ona una	ondan undan	onda unda	onca unca
bunlar	bunların	bunları	bunlara	bunlardan	bunlarda	bunlarca
bunnar	bunnarın	bunnarı	bunnara	bunnardan	bunnarda	bunnarca
bunna	bunnan	-	-	-	-	-
bunnā	bunnān	-	-	bunnādan	bunnāda	bunnāca
şunlar	şunların	şunları	şunlara	şunlardan	şunlarda	şunlarca
şunnar	şunnarın	şunnarı	şunnara	şunnardan	şunnarda	şunnarca
şunnā	şunnān	-	-	şunnādan	şunnāda	şunnāca
onlar	onların	onları	onlara	onlardan	onlarda	onlarca
onnar	onnarın	onnarı	onnara	onnardan	onnarda	onnarca
onnā	onnān	-	-	onnādan	onnāda	onnāca
unnar	unnarın	unnarı	unnara	unnardan	unnarda	unnarca
unnā	unnān	-	-	unnādan	unnāda	unnāca

2.2.2.3. Belirsizlik Zamirleri

Hangi isimlerin yerlerini tuttukları açıkça belli olmayan zamirlerdir.[58]

[58] Korkmaz, 2003: 433

başķa (28/163), başġa < başka (39/5), başĶa < başka (1/332), başķası (2/210), bajķa < başka (8/12), hep (46/25), ep < hep (21/5), hepsinin (49/28), epsi < hepsi (7/8), epsine < hepsine (33/154), herkez < herkes (35/139), herkes (32/57), erkes < herkes(18/8), erkesin < herkesin (14/111), biri (43/11), birisi (17/57), birsini < birisini (41/23), birsi < birisi (28/51), öteki (48/14), ötekini (47/81), ötekinin (7/197), kimse (33/111), fiĺancana (32/153), şeysi (10/4), bazısı (41/10), kimisi (34/9)

2.2.2.5. Soru Zamirleri

İsmin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir.[59]

kim (21/86), kimin (20/196), kime (48/5), kimde (40/38), ne (50/3), neden (16/69), niden < neden (39/271),ni < ne (7/7), nereyi < nereye (24/139), nası < nasıl (1/299), nasıl (14/6), nerde < nerede (9/48), nerden < nereden (21/53), ni ķadar < ne kadar (11/138), nezman < ne zaman (21/117), hangisi (46/94)

*Bölge ağzında "ne" soru zamiriyle kalınlaşmaya uğrayan fiillerin oluşturduğu soru zamirlerine sıkça rastlanmaktadır.

nāpcan < ne yapıcaksın (17/224), nāpıcas < ne yapacağız (14/447), nāpalım < ne yapalım (37/86), nāpçaz < ne yapacağız (1/302), nōlcaķ < ne olacak (8/194), nōlur < ne olur(3/97)

2.2.2.5. Dönüşlülük Zamirleri

Dönüşlülük zamiri, şahıs zamirlerini daha güçlü kılmak için, anlamca pekiştiren bir tür şahıs zamirleridir.[60]

Bölge ağzında dönüşlülük zamiri "kendi ve kēni" sözcükleriyle karşılanmaktadır.

kendi (8/20)

kendini (21/3)

kenlēne < kendilerine (17/18)

kendimis < kendimiz (43/13)

[59] Korkmaz, 2003: 441

[60] Korkmaz, 2003: 415

kendimize (3/13)

kēni < kendi (32/27)

kēnimiz < kendimiz (8/115)

Dönüşlülük Zamiri Genel Çekim Tablosu		
1.Tekil Şahıs	kendim	kēnim
2.Tekil Şahıs	kendin	kēnin
3.Tekil Şahıs	kendi, ken, kendisi	kēni, kēnisi
1.Çoğul Şahıs	kendimiz, kendimis	kēnimiz, kēnimis
2.Çoğul Şahıs	kendiniz, kendinis	kēniniz, kēninis
3.Çoğul Şahıs	kendileri	kēnileri

2.2.3. SIFATLAR

Sıfatlar, isimlerin renklerini, biçimlerini, durumlarını, yerlerini, sayılarını belirten sözcüklerdir.[61]

2.2.3.1.Niteleme(Vasıflama) Sıfatları

2.2.3.2.Belirtme Sıfatları

2.2.3.2.1. İşaret Sıfatları

2.2.3.2.2. Sayı Sıfatları

2.2.3.3. Soru Sıfatları

[61] Tahsin Banguoğlu, (1974): *Türkçenin Grameri*, Baha Matbaası, İstanbul: s.341

2.2.3.4. Belirsizlik Sıfatları

2.2.3.1. Niteleme(Vasıflama) Sıfatları:

İsimlerin renklerini, biçimlerini, durumlarını gösteren sıfatlardır.[62]

Ḳoca tencerelēde < koca tencerelerde (1/105), ifaḳ çucuḳları < ufak çocukları(17/250), zengin‿āyle çucū < zengin aile çocuğu (50/192), ḳımızı örtü < kırmızı örtü (13/53), yū̄sek‿ev <yüksek ev (7/21), güsel‿oyalar < güzel oyalar(14/37), bū̄k gelin < büyük gelin (21/106), beyas patisḳadan < beyaz patiskadan (47/11)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları:

İsimleri işaret, sayı, soru, yoluyla belirten ya da onların belirsizliğini anlatan sıfatlara belirtme sıfatları denir.[63]

2.2.3.2.1. İşaret(Gösterme) Sıfatları:

Önüne geldikleri ismi işaret yoluyla belirten sıfatlardır.[64]

bu:

bu küyden < bu köyden (13/8), bu kövlüler < bu köylüler (17/43), bu medyan < bu meydan (37/73), bu memneket< bu memleket (39/13), bu båba < bu baba (43/82), bu yōrt < bu yoğurt (46/106), bu uḳulun < buokulun (26/87)

bu işaret sıfatıyla "gün" kelimesinin birleşmesi sonucu içinde bulunduğumuz zamanı anlatan zaman zarfı oluşmaktadır.

böyün < bugün (18/11)

şu:

şu patatizleri < şu patatesleri (14/233), şu tekellēn ḳalınnında < şu tekerleğin kalınlığında (28/8), şu sātTe < şu saatte (41/140)

o:

[62] Banguoğlu, 1974: 345
[63] Korkmaz, 2003: 385
[64] Banguoğlu, 1974: 351

o tabıta < o tabuta (21/63), o sufra (17/162), o daranayı < o tarhanayı (41/182), o gösel‿atırayı < o güzel hatırayı (16/87), o zaman < o zaman (12/11), o ekmē < o ekmeği (14/106)

u:

u zaman < o zaman (50/9), u mālenin < o mahallenin(4/41), u bayram yimekleri < o bayram yemekleri (20/92), u işin < o işin (22/165), u şekilde < o şekilde (23/68)

2.2.3.2.2. Sayı Sıfatları:

İsimlerin sayılarını belirten sıfatlardır.[65]

2.2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları:

Varlıkların sayısını gösteren sıfatlardır.[66]

ḳīḳ sekis yıl < kırk sekiz yıl (13/60), üc‿āşam < üç akşam (1/35), üj gün < üç gün(17/64), ḳīḳgün < kırk gün (114/84), üc barmaḳla < üç parmakla (50/10), bi ḳoyun< bir koyun (7/30), bi divan < bir divan (14/34), dō̄t duvar < dört duvar (21/18)

2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları:

İsimlerin sıralarını belirten sıfatlardır.[67]

birinci sınıva < birinci sınava (3/73), yedinci çocū < yedinci çocuğu (4/171), yedinci avşam < yedinci akşam (5/56), ikinci bülük < ikinci bölük (8/113), bilinci çapa < birinci çapa (26/114)

Bölge ağzında sıra sayı sıfatı yapma eki olan –ınci,-inci,-uncu,-üncü -eki nadiren –ıncısı, -incisi şeklinde kullanılmaktadır.

yedincisi avşamı < yedinci akşamı (14/173)

2.2.3.2.2.3. Paylaştırma Sayı Sıfatları:

İsimlerin kaç parçaya ayrıldığını belirten sıfatlardır.[68]

birer çay (32/34), birer‿āşam < birer akşam (23/91), ikişer tāne < ikişer tane (4/536), ikişer Tene < ikişer tane (20/202), üçer dō̄der yapraḳ < üçer dörder yaprak (39/178)

2.2.3.2.3. Soru Sıfatları:

[65] Banguoğlu, 1974: 353
[66] Banguoğlu, 1974: 353
[67] Banguoğlu, 1974: 354
[68] Banguoğlu, 1974: 354

Önüne geldikleri ismi soru yoluyla belirten sıfatlardır.[69]

ḳaç, ḳaş:

ḳaç yıl (13/60), ḳaç ayvanın < kaç hayvanın (17/254), ḳaç çeşint < kaç çeşit (7/256), ḳaç kişi (21/183), ḳaç ani şiy < kaç ani şey (49/214), ḳaş táne < kaç tane (44/11)

ne ḳadar, ne ḳadara, ne ḳada, **ni ḳadar, ni ḳadan:**

ni ḳadar‿uzaḳ yerde < ne kadar uzak yerde (11/138), ne ḳadan yā < ne kadar yağ (41/78), niḳadar < ne kadar (21/70)

hangi, hanḳı:

angi taraftasın < hangi atarftasın (11/3), angi aralıḳlālan < hangi aralıklarla (26/138)

nasıl, nası:

nası yimek < nasıl yemek (4/17), nasī Tatlı < nasıl tatlı (6/51), nasī sevgili < nasıl sevgili (19/102), nasī saçın < nasıl saçın (30/232)

2.2.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları:

Önüne geldikleri ismin özelliklerini, sayılarını yerlerini belli belirsiz olarak anlatan sıfatlardır.[70]

başḳa, başġa:

başḳā tüllü < başka türlü (4/529), başḳa bürek < başka börek (47/137), başḳa bi yölesel oyun < başka bir yöresel oyun (8/172), başḳa dün̄ yimeklermis < başka düğün yemeklerimiz (13/146), başġa gölenek < başka görenek (49/39)

bāzı:

bāzı şiylerde < bazı şeylerde (19/112), bāzı çöcüklerde < bazı çocuklarda (42/14)

birḳaç, birḳaj, biḳaç :

bi ḳaç imza < birkaç imza (14/475), bi ḳaç sefer < birkaç sefer (31/34), bi ḳaç Tane < birkaç tane (2/16), bir ḳaj tene < birkaç tane (16/167), bir ḳaç kişi (1/185)

bir, bi, bir iki, bi iki, om beş, y mi, ombej, on‿iki, yed‿sekis, iki üç, ik‿üç, üş dō̄t, dō̄T bej :

[69] Banguoğlu, 1974: 352
[70] Banguoğlu, 1974: 352

üc gün üc‿āşam< üç gün üç akşam (1/35), üj gün < üç gün (17/54), yedi sekis yaşlānda < yedi sekiz yaşlarında (39/417), dȭt sene < dört sene (12/4), . ombej‿erkek ombej ḳarı < on bej erkek on bej karı (4/111), üş sefer < üç sefer (22/38), üş yüs kiloyu dȭt kiloya < üç yüz kiloyu dört kiloya (12/48), bej kişi < beş kişi (19/142)

biraz, biras, bıras:

biraz dantel (1/296), biras yumta < biraz yumurta (16/ 171), biras‿ekmek < biraz ekmek (49/172), biras tarnayı < biraz tarahanayı (22/265), biras yassı bi taş < biraz yassı bir taş (38/221), bıras pul < biraz pul (10/137)

bütün, bitin:

bütün tincereler < bütün tencereler (49/184), bütün küy‿alḳı < bütün köy halkı (13/43), bütün gelinneri < bütün gelinleri (17/85), bitin ḳomşiler < bütün komşular (48/64)

çoḳ, çoĶ, bi çoḳ:

çoḳ Tatlı < çok tatlı (1/490), çoḳ güsel isimner < çok güzel isimler (16/26), çoḳḳalaba < çok kalabalık (10/24), bi çoḳ yimekler < birçok yemekler (31/37), çoĶ tatlı < çok tatlı (17/29)

falan, fiĺan:

falan müzik (1/13), fiĺan ḳopçasını (37/83), falan davetlileri (41/12), falan bi şiy < falan bir şey (43/89)

her, er:

er sene < her sene (1/7), er işi < her işi (7/4), her şiy < her şey (43/25), er tüllü < her türlü (17/244), her çeşit yimek < her çeşit yemek (41/59)

öbür, übür, öteki, ötekinsi, üteki, öte:

üteki māleden < öteki mahalleden (50/96), öbür küyden < öbür köyden (13/9), übür dünyadan < öbür dünyadan (16/44), öteki tüllü < öteki türlü (4/320), üteki taĺayı < öteki tarlayı (22/118)

azcıḳ, ascıḳ, acıḳ, ācıḳ:

azcıḳ tereyā < azıcık tereyağı (41/128), azcıḳ yāla < azıcık yağla (1/445), ascıḳ süT < azıcık süt (33/37), ācıḳ gübre < azıcık gübre (26/144)

2.2.4. ZARFLAR(BELİRTEÇLER)

Fiilleri çeşitli yönlerden niteleyen kelimelere zarf denir.[71]

2.2.4.1. Yer-Yön Zarfları

2.2.4.2. Zaman Zarfları

2.2.4.3. Azlık-Çokluk Zarfları

2.2.4.4. Durum Zarfları

2.2.4.5. Soru Zarfları

2.2.4.1. Yer-Yön Zarfları

Fiilin yönünü belirten zarflara denir.[72]

buray < buraya (17/50), burdan < buradan (26/224), burda < burada (16/8), buradan (30/121), burā < buraya (10/12), boray < buraya (49/8), orayı < oraya (18/6), uraya (4/141), içērde < içeride (14/3), yuḳarı (31/67), uḳarı < yukarı (32/109), dışarı (21/3), yanda (43/181)

2.2.4.2. Zaman Zarfları

Fiili zaman yönünden niteleyen zarflardır.[73]

sōna < sonra (2/11), gene < yine (41/133), emen < hemen (43/136), bugün (26/20), sabā < sabah (41/28), bo‿yşam < bu akşam (32/149), ayşamdan < akşamdan (35/147), ātıḳ < artık (1/11), şindi < şimdi (17/3), ep < hep (37/144), undan sura < ondan sonra (4/7), esKiden < eskiden (23/3), gice < gece (40/56), evelinden < evvelinden (28/148)

2.2.4.3. Azlık-Çokluk Zarfları

Fiilin anlamını azlık-çokluk kavramı yönünden belirten sözcüklerdir.

az, as:

as pişiris < az pişiririz (31/54), as toplanor < az toplanıyor (10/258), az vādı < az vardı (30/65)

---

[71] Muhittin Bilgin, (2002): *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: s.262

[72] Bilgin, 2002: 265

[73] Bilgin, 2002: 266

azcıḳ, ascıḳ, acıḳ, ācıḳ:

görēdim‿azcıḳ < göreydim azıcık (10/17), ascıḳ süpürdüm < azıcık süpürdüm (21/364), aScıḳ ḳalınca < azıcık kalınca (4/253), ascıḳ bo̅le ḳavurus < azıcık böyle kavururuz (11/116), vārdı ācıḳ < vardı azıcık (7/221)

bayā:

bayā geçērdi < bayağı geçerdi (31/151), bayā çoḳ aşāsında < bayağı çok aşağısında (21/157), bayā rābet‿uldu < bayağı rağbet oldu (49/95)

çoḳ:

as çoḳ annayabiliyårus < az çok annayabiliyoruz (49/54), çoḳ vādı < çok vardı (7/156), çoḳ vérmek‿istērdim < çok vermek isterdim (20/101), çoḳ‿oldu (22/33), çoḳ‿asta olmuşlar < çok hasta olmuşlar (16/10)

pek:

pek vérmesdik < pek vermezdik (20/201), pek yoḳ (22/122), peK yapmayıs < pek yapmayız (16/137), pek bilmem (40/51)

biraz, biras, bıraz, bıras, birez, bires:

biraz azaltıyo < biraz azaltıyor (26/221), biraz benziyå < biraz benziyor (49/96), biras beklesin < biraz beklesin (1/438), biras‿alcan < biraz alcan (14/86), bıraz tā toplanınca < biraz daha toplanınca (44/67), birescik bekliyim < birazcık bekliyorum (5/65), biras ḳonuşalım < birazkonuşalım (45/160)

hiç, hic, iç, ic, iş:

hiç‿atırlamayå < hiç hatırlamıyor (24/33), iç ḳalmadı < hiç kalmadı (1/15) ic‿unutmam < hiç unutmam(48/70), bilmesdik iş < bilmezdik hiç (12/114)

fazla:

fazla yoḳtu (44/63), fazla geliyi < fazla geliyor (13/193), fazla çıḳıyı < fazla çıkıyor (32/12), fazla ulması için < fazla olması için (50/8)

2.2.4.4. Durum Zarfları:

Fiilin nasıl yapıldığını belirten kelimelerdir.[74]

böle, bo̅le, büyle, büle, bülem, bülece:

[74] Bilgin, 2002: 273

böle Ḳızverdi mi < böyle kızarıverdi mi (4/24), bo̅le götürverdi < böyle götürüverdi (14/7), büle yayacān < böyle yayacaksın (44/8), bülem göbek‿atērdik < böyle göbek atardık (7/43), bülece gidiyå < böylece gidiyor (41/14)

öle, o̅le, üyle, üle, ülece,:

üle yapıyådıḳ < öyle yapıyorduk (44/27), öle alınırdı < öyle alınırdı (9/21), . ū̅le ottutudulā < öyle otutturdular (22/124), ülece gesdim < öylece gezdim (43/29), üyle ded m gibi < öyle dediğim gibi (48/6)

şüle, şöle:

şüle oturaĺm < şöyle oturalım (26/3), şüle gösteriyim < şöyle göstereyim (43/47), şüle olcek < şöyle olacak (3/61), şöle vuro < şöyle vuruyor (9/6)

güzel, güzelce, gözel, güsel:

güzel‿oluyå < güzel oluyor (44/9), güzel geçēdi < güzel geçerdi (1/65), güzelce yıḳārdi < güzelce yıkardı (42/80), gözel çıḳmış < güzel çıkmış (30/7), güsel ḳoḳuyosun < güzel kokuyorsun (20/3)

zaten, zatı, zati, zātı, zāti, zātin :

zaten duymuyoro < zaten duymuyor (30/34), zaten‿üzülüyåm < zaten üzülüyorum (43/19), zatin biraz tā toplanınca < zaten biraz daha toplanınca (44/67), vārdı zāti < vardı zaten (19/124), yoḳtu zātı < yoktu zaten (10/158), zātin bıraz tā toplanınca (44/67)

iyi, , yce, ce:

iyi gördün mü (30/128), ce dū̅ne benziyi < iyice düğüne benziyor (1/177), bilorsun < iyi biliyorsun (17/147), yce ḳullan < iyice kullan (13/205)

2.2.4.5. Soru Zarfları

Fiili soru yoluyla niteleyen zarflardır.[75]

ne dērdik (17/5), ni d m‿artıḳ < ne diyeyim artık (7/7), nasıl duror < nasıl duruyor (21/118), nezman gidiyådıḳ < ne zaman gidiyorduk (41/119), niye gēdin < niye geldin (39/13), nērde bulcāsen‿ama < nerede bulacaksın ama (10/11)

[75] Bilgin, 2002: 281

2.2.5. EDATLAR

Tek başlarına anlamı olmayan, cümle içinde yanyana geldiği kelimeyle anlam ilgisi kuran sözcüklere edat denir. Arapça bir kelime olan edat "alet" ve "vasıta" demektir.[76]

Bu bölümde Kocaeli Balkan muhacir ağızlarında geçen edatları değerlendirdik.

2.2.5.1.ÜNLEM EDATLARI

Sevinç, öfke, hayret gibi duyguları; seslenme, cevap verme gibi durumları anlatan sözcüklere ünlem edatları denir.[77]

Ünlem edatları şunlardır:

2.2.5.1.1. Ünlemler

2.2.5.1.2. Seslenme Edatları

2.2.5.1.3. Gösterme Edatları

2.2.5.1.4. Cevap Edatları

2.2.5.1.5. Sorma Edatları

2.2.5.1.1. Ünlemler:

Çeşitli duygu ve isteklerimizi coşkulu bir şekilde ifade etmeye yarayan kelimelerdir.[78]

ah, āh:

ah benim yavrılarım‿**ah** (7/166), **ah** be çalġıcılar bi tarafTa iki Tane çalġı (12/27), **āh** ne güsel‿olurdu (14/297), **āh**, ne ḳadā sevap (16/126), **ah**, be ḳızım (42/10), **ah** yavrım (11/217)

hā, ha:

[76] Necmettin Hacıeminoğlu, (1992): *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul: s.5

[77] Gülensoy, 1995: 200

[78] Gülensoy, 1995: 200

ha buralarda rumlā vārmış (30/13), **hā** işTe seksek (44/116), **ha** ver‿oynamā git (7/254), para da etmes şindi, **ha** (12/105), **ha,** edirnede çoḳ güsel (22/3), **ha** aḳpınar mı hanḳı köv (32/171)

ā, ē, a, e:

e damat zaten pinemezdi o zamannā (1/42), **ā** valla afacan ḳızannara bıçḲın dēler (32/177), **e** tabi bunnar zénginnik şeyleri (28/53), **ē** yani o şekilde ayata devam (23/41), **e** buna aldırış‿etmedi bisim tūk alḳı (3/20), **a** bizim de üle (44/38)

ōf:

ōf, ben de zobayı yaḳcām, Tatlıları pişir cem (14/196), **ōf**, bizde misir feĺan ōle bi‿ş miz yoḳ (19/68), **ōf**, eskiden bi de keşkek yaparlardı (10/174), **ōf**, bis‿esKiden ne ḳadan‿ dik (13/76)

ōh, ohō :

paranı aldın mı ōh (22/10), ōh ūle işte (31/54), ohō, mis gibi olur(13/155), ohō, ḳısları ordan‿orā, ordan‿orā ḳoşarlar (14/179)

aman, amman, amān, ammān:

amān ḳaç sene oldu ātık‿üle şeylē (1/11), **aman** neyse işTe (44/100), pindik vapıra pindik **amman** yarabbim (23/88), **ammān** be yavrım (16/31)

yā:

yā dayı, dedi niye? (49/50), yapTılar **yā** be yavrım, ḳonutlar yaptılar **yā** (16/6), **yā** bis satın almadıḳ bis‿o zaman **yā** (1/98), dā evelde ōle oluyådı da şindi pazara döndü **yā** dūnner (13/20), örorum yā tabi ben (16/55)

bē, be, ba:

bē yavrım oralarını bilemorum ki (16/3), evel‿ōleydi **be** ḳızım (14/8), e bediriye yapār temizl **bē**, sen niye yaparsın temizl (10/14), ḳavurma **be** çocōm, demiş (22/256), ben bitmişim **ba**, bitmiş (47/55)

ay, āy:

ay çoḳ ḳomikti (10/84), **āy** benim gösel ḳızanım (16/196), sōra **āy** buram‿ārıyo, **āy**, şuram (28/184), şindi **ay** ġızanım‿ālıyere (20/263), **ay** bana māni sorma (39/330)

vay:

vay o benim sesimi alıyorā (7/128), **vay** sen bā ayaḳabını çeviremessin (12/57), ay, üldürmesinnē ḳızanım, **vay** ḳızanım (39/112), **vay** mari yinge (35/29)

2.2.5.1.2. Seslenme Edatları:

Hitap durumlarında kullanılan edatlardır.[79]

yav, yāv, be yav, be yāv:

yav, diyårım tas kebabı vār (49/263), şeker vermeslerdi ki mūtar vermiyi yāv (12/40), yav dedim ben buna néden sormadım (26/385), uy, şindi ōle be yav (20/242), esKiden çoḳ çoḳ çok‿ di be yāv (33/110)

adi, ādi, aydi, ayde, āydi, āyde:

ādi gē baḳalım (20/3), **adi** bi tene dā (47/194), bıraḳ da **aydi** gidelim dedi (22/182), **āydi** baḳaĺm ḳızlar (14/252), nedir‿**āyde** bil‿işTe (7/240),

hēy:

hēy, néler yaptıḳ. néler yaptıḳ (41/40), **hēy** (26/301)

ēy, ey:

ēy, üküsnen‿armannar biçil (26/148), zübeyde anım bize, ali rıza bey bize, **ēy** allām. ni yicēs, āşama yicēmis yoḳ bizim, demiş (20/46), **ey**, neler bilirim, neler (11/3)

mari:

ben ne annadayım **mari** ḳızanım (20/79), gel **mari** (26/249), hu, **mari** gē bu tarafa (32/93), gē **mari** buraya (39/369)

bire:

ayde **bire** vayde **bire** (7/207), gē **bire** buraya (39/369)

2.2.5.1.3. Gösterme Edatları:

Bir kişi, durum ve nesne gösterilmek istenildiğinde kullanılan edatlardır.[80]

te, tē:

te şindi gidiyorun izmiTe (26/43), ācTan‿onu alırmışlar **te** ḳakormuşlar (15/49), **te te** urda (7/41), **te** burda bisim bi fakil çocuḳ vārdı (20/50), adamın türbesi var‿işte **te** yoḳarda (14/352), **tē** yedi sekis‿araba olur (12/23)

[79] Gülensoy, 1995: 200
[80] Gülensoy, 1995: 200

işte, işTe, işde:

üş‿ay görev yaptıḳ sōra bitti gitti **işTe** (12/4), bubānnem de démiş, **işTe** ben bu da usmannı ḳadını bu démiş (39/131), ne olsun **işte** (26/12), yani **işde** ādetler (43/198), e al‿**işde** tamam (50/26), åndan sōra burayı **işte** üle (47/9)

hah:

hah, edirne de çoḳ güsel (22/3), **hah** er şiyi yaşamaḳ iĺāzım işTe (24/97)

2.2.5.1.4. Cevap Edatları:

Kabul ve reddetmeyi ifade eden edatlardır.[81]

evet:

Bölge ağzında yaptığımız derlemelerde hemen hemen hiç karşılaşmadığımız, işlek olarak kullanılmayan bir cevap edatı olarak görünmektedir.Bu edat yerine genel olarak **hē, he** cevap edatları tercih edilmektedir:

hē, he:

he oyoncaḳlar (24/30), **he**, göḳan, göḳan (12/15), **hē** pazıya yuvḳa derdik bis (7/135), **hē,** kilve, kilve (26/326), **he**, tā dereden getiriyådıḳ suyu (41/64), **he**, beni de ōle almışlar (14/9)

āyır:

a, **āyır‿āyır** (14/266), **āyır**, o zamanḳi zénginner de davul, zurna şey yapmas. aynı sade getirmler gelini (28/48), **āyır** ya āyır (49/235), **āyır**, at‿arabaları da vārmış meseĺā (13/38), **āyır** bi ūretmen bi oḳulda bilinci sınıvı bi ūretmen (23/304)

deil, deyil, dēl, d l:

ama önceden öle **deildi** (27/9), şindi yoḳ genşlē esKisi gibi **d l** (1/308), görücü **dēl** ya (4/59), yani adet işTe o paradan **d l** ya adet ya adet (2/41), bugün cumētesi **d l** mi? (10/29)

tabi, Tabi:

hüzünnü, aşḳlı sölenir **tabi** (27/100), e, **Tabi** asında bi ısım‿aḳraba olmuş‿oluyu **Tabi** (23/15), **tabi**, ḳızım (13/165), u zamannar **tabi** bizim‿usmannı imayesinde uldū için (49/12)

[81] Gülensoy, 1995: 200

ēh:

ēh‿işTe biras (30/77), **ēh**, nēse (18/155), **ēh** işTe şindi bi‿şey ḳalmadı yavrum (17/12), **ēh** şindi dūnden başlayalım bis (13/15)

elbet, elbetteki, helbet, helbette:

e **elbet** çeribaşı (38/70), **helbet** atırlıyıs da bitTi gitTi şindi (7/15), **helbette** oḳu (2/30), **elbetteki** arancek (19/35)

tamam:

he, **tamam** bubānne **tamam**‿atmış‿üş çoḳ ḳomik bubāanne diyo onnar da (2/244), **tamam** mı ḳızım (17/17), tamam, ōlum, ḳızım baḳ (49/267), . e, **tamam** sis canlandırmaḳ‿istiyonus da **tamam** (28/186), bis de bulġaristan mācırıyıs **tamam**‿ ama burdan tā dedelerimisin dedeleri gitmişler (14/421)

2.2.5.1.5. Sorma Edatları:

Sorma anlamı ifade eden edatlardır.[82]

hani, hane, ani, ane:

genclere diyårım **hani** bırdaki yēnnerime diyårım (49/108), ḳuyunun‿etraFında **hani** bu foḳlör‿ekibinde elbiseler giyiliyo ya aynı o şekilde (48/83), **hane** tatlı geçinsinner deye (34/29), **ani** şē diye (18/177), erkese sekizer dölüm‿**ane** yer‿olmadīndan (39/73)

niçin:

biliyå mısın‿ama **niçin** satTim (41/134), genş **niçin** gidiyå (50/161), **niçin** bōle oldu bilmem (5/32)

2.2.5.2. BAĞLAMA EDATLARI

Kelime, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağlama görevi yapan edatlardır.[83]

2.2.5.2.1. Cümle Başı Edatları

2.2.5.2.2. Karşılaştırma Edatları

[82] Gülensoy, 1995: 200
[83] Gülensoy, 1995: 201

2.2.5.2.3. Denkleştirme Edatları

2.2.5.2.4. Sıralama Edatları

2.2.5.2.5. Sona Gelen Edatlar

2.2.5.2.1. Cümle Başı Edatları:

Anlam olarak cümleleri birbirine bağlayan edatlardır.[84]

ama, ema:

ama ḳaç sene oldu (5/25), **ama** epsini ya ḳaybetTi ya da satıldı (34/9), **ama** şindi ōle düün yoḳ (19/5**), ama** doḳus tene, on tene çücüḳ duurduḳ (47/6), **ema** benim görümcemne şindi gir‿içeri diyolā (4/114),

çünkü, çünki, çünküm:

çünkü yas yāmırı (39/171), **çünkü** çalışmıyås (13/82), **çünkü** azrayil bütün‿o dolu sulara ḳılıcını soḳmuşTur (23/328), **çünki** urda hem usmannıca uḳumuş hem tūkce uḳumuş (49/14), **çünki** ordaKi alḳ bulġarcayı bilmesdi (24/45), **çünküm** ben candırmanın çocuḳlarına çektim, sūledim, anadın mı vijdanen (22/13)

eger, ēr, eyer:

eger çoḳ‿uzun boyli ise (46/4), acaba **eger** birsi ölürse, ölüm çıḳarsa o yani ölürmüş güya (17/123), **ēr**‿ij sesi çıḳmassa bu çocuḳ‿ülcek diyålardı (33/220), **eyer** şeylik yapaydılā en‿azından ben bi kere bej‿altı ay‿apis yatārdım (22/249)

ḳāy, ḳayrı, ḳāyrı, ḳāyrıḳın, ḳayı, ḳāyı, ḳāyḳın:

ḳayrı onu bilemēcēm (18/131), **ḳāy** yāmır‿istemiyi yani onnā sevmiyi onnā (1/9**), ḳāyrı** askerlik çoḳ‿oldu ya (9/4), **ḳayrıkın** alīlar (19/42), **ḳayı** şindi bi‿şey ḳalmadı yavrum (17/13)**, ḳāyı** bende üleydi (47/23), **ḳāyḳın** ārılar geçmiyå (41/17)

ille, illem:

ille onnarnen yicek (47/146), **illem** gelene yavrım, istēsenis saḳızın birini cebinde bıraḳ, birini vē (18/185), **ille** bisle barāber gelcek. ādi ġuzum yiyin bunnādan da (3/167)

yalınız, yannız, yannıs, yānız, yānıs:

---

[84] Gülensoy, 1995: 201

yānız diploması çoḳ gözelmiş (30/5), **yānıs** bi ālarım da allān gücüne gidcek diye üzülürüm (16/179), **yalınız** ben, tabi ben deyil (40/56), **yannız** bizim şindi alfabe yuḳ. şindi buşnaḳların vār (49/11), **yannıs** ben (42/108)

yoḳsa, yōsa:

yoḳsa çocük‿ona benzer (42/16), **yoḳsa** şaplā yersin derler ya işTe (15/140), saçı **yōsa** keltoş deris (38/239)

belki, bēlki, belkin bēki:

belki bunnar da biberleri görüktῡ onnarı (30/108), **bēlki** geçērken görmüşündür (17/173), **belkin** ḳural yönünden d şiklik yani yapılan yimeklēn **belkin** bayram‿için. azırlanan yimeklē de bi ḳısmı aylenin telaşına göre (38/147), **bēki** gördünüs telezonnarda. telezonda nasī yapiliyå (42/125)

zaten, zate, zāten, zāte, zata, zatan, zātan, zatı, zatın, zāti:

zaten evelden çay yoḳ (40/65), **zāte** eskiden‿üle şi yoḳtu ya (6/12), **zata** şindi genş nesil gelip gittikce burda da olsa ısım, aḳrabaya gidiyor (32/25), **zati** sal amca dedi (41/136), **zāten** şindi böle kendi kendine (27/86), **zatan** ḳar yādī zaman gürünüyådı. urda ḳavaḳlar büle dışardaydı (50/43), **zatın** ya biri gelcek ya biri gitçek (44/114), **zātan‿**o eskisinden dā kötü şindi gidiyo ḳıs (45/4), **zāti** çoḳ kürek‿az‿aşınır demişler (11/91)

mādem:

mādem bu memneket bu‿ḳa mdi, uzman niye gēdin (39/13), **mādem** geldin, git (5/80)

yāni:

yāni bizim‿o meşūr köy dῡnünü yapamadıḳ bis, salonda (39/293), **yāni** bununki iş çıḳmas (11/59), **yāni** bisde ḳutlanmıyodu (6/30)

güyā, göya:

güyā kileçlenme eriyåmış, güyā (41/22), **güyā** acaba eger birsi ölürse, ölüm çıḳarsa o yani ölürmüş. yani ḳısa uzun (17/123), **güyā** onu mezarlā götürdü (4/290), **göya** bā o ıstanbullu (20/123)

2.2.5.2.2. Karşılaştırma Edatları:

Karşılaştırılan iki veya daha fazla ögeyi birbirine bağlayan edatlardır.[85]

ya/.....ya/:

şindi bi ülke **ya** ḳumpludur der, **ya** bi şiy (49/235), **ya** vercōsün **ya** alcāsın (4/217), zatın **ya** biri gelcek **ya** biri gitçek (44/114), **ya** eşeklen **ya** atlan gidērdik ḳasabalara (32/30)

ya/..... yahut/:

ya iki üc Tane keçi, ḳoyun keser, **yahut** da dana keser (28/52), **ya** tāĺa açıcān, **yahut** odun kesicēn (21/202)

ne/ ni.....ne/ ni:

ne sabā **ne** gelmek, **ne** gitmek (21/348), **ne** sirkeyle **ne** unnā (49/193), **ne** yalan bil lē **ne** yemin bil lē (20/122), **ni** yapıp **ni** yapıcās (20/26)

hem/ em.....hem/ em:

çünki urda **hem** usmannıca uḳumuş **hem** tūkce uḳumuş (49/14), ben **hem** gitmek‿ istiyårım **hem** ḳorḳuyorun (48/74), ondan sōra **em** ḳōḳuyom **em** pindim (17/203), **em** basḳın‿ōmasın‿**em** de yaptī işe göre (39/23)

de /da…….de/ da:

bi ḳız bi yére gidecek **de**, üsTünü başını o yir‿için giycek **de** (44/63), işlemesini **de** yapārdılar, doḳumasını **da** yapārdılar (17/3), esKiden **de** vārdı, şindi **de** ara ara oluyå (48/5), küçüK‿eltim **de** orda, ben **de** burda (21/40)

2.2.5.2.3. Denkleştirme Edatları:

Birbirini yerini tutabilecek iki öge arasında bağ kuran ve birbirleriyle karşılaştıran edatlardır[86]

veyā:

ona göre para vercen **veyā** bōday vercen (17/254), beşibirlik‿istersin **veyā** şindi altın derler (32/35), öküz‿arbası **veyā** at‿arbası (9/22)

2.2.5.2.4. Sıralama Edatları

[85] Gülensoy, 1995: 201
[86] Gülensoy, 1995:201

Ard arda gelen kelimelerin, kelime gruplarının, cümlelerin sonuna gelerek kendilerinden önceki ve sonraki kelimelere, kelime gruplarına ve cümlelere bağlayan edatlara denir.[87]

Bölge ağzında ile sıralama edatının kelimeye bitişen şekli şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

-la/ -le:

toprạkla < toprak ile (1/222), topla < top ile (2/165), pantulla < pantolon ile (18/15), biygirle < beygir ile (27/9), yneyle < iğne ile (35/43), barmaḳla < parmak ile (50/10), sabınla < sabun ile (21/298)

-lan/-len:

yimeklen < yemek ile (38/147), rumĺālan < rumlar ile (38/8),dedelēlen < dedeler ile (39/29), ḳomşuĺālan < komşular ile (38/104) , reylen < rey ile (45/127), atĺālan < atlar ile (48/9), onnarlan < onlar ile (49/17), közlen < köz ile (25/21)

-na /-ne:

tütünne < tütün ile (39/160), elinne < elin ile (31/169), düvenne < düven ile (17/35), benne < ben ile (47/146), gelinne < gelin ile (44/41), ekenne < eken ile (2/142), suvanna < soğan ile (12/120)

-nan/-nen:

rumnan < rumlar ile (38/24), eşēnen < eşeği ile (38/64),dedemnen < dedem ile (38/208), onunnen < o ile (41/81), atnan < at ile (44/49), biygirnen < beygir ile (48/48), tincereynen < tencere ile (50/11), amırnan < hamur ile (1/340)

-nna /-nne:

paranna < paran ile (1/561), onna < o ile (20/98), arbasınna < arabası ile (22/89), ḳonteynırınna < konteynırınla (24/180), gel nnen < gelinliği ile (29/84)

-nnan /-nnen:

tekbirinnen < tekbiri ile (4/395), arabasınnan < arabası ile (9/21), ḳabīnnan < kabuğu ile (12/119), sālıncānnan < sağlıcağın ile (16/207), şiylerinnen < şeyleri ile (19/122),

-yla /-yle:

[87] Gülensoy, 1995:201

ḳuvayla < kova ile (30/102), suyla < su ile (31/116), şeyle < şey ile (32/111), depsiyle < tepsi ile (17/163), sırayla < sıra ile (13/110), yımırtayla < yumurta ile (7/88)

-ylan /-ylen:

zurnayĺan < zurna ile (8/8), şeylen < şey ile (21/363), mübadeleylen < mübadele ile (49/7), māniylen < mani ile (33/65)

*Bölge ağzında yaptığımız kayıtlarda "ve" sıralama edatına hemen hemen hiç rastlanmamıştır. Bu da bu edatın konuşma dilinde çok işlek kullanılmadığını göstermektedir.

2.2.5.2.4. Sona Gelen Edatlar

Türkiye Türkçesinde yazı dilinde kullanılan "**ki**" bağlama edatı bölge ağzında **ki, ḳı** şeklinde ünlü uyumuna uyarak da karşımıza çıkmaktadır.

ki, ḳı:

e şindi angini annaTayım ki sā (19/56), bis çocuḳlarımısı būtmedik ki yavrım, babānneleri baḳıyådı (33/80), baḳtım ḳı davıl, zurna sesi (48/80), ōlanla ḳız biribirini sever. ōlan‿annesine der ki ben falan ḳızı seviyom (6/6)

ise:

Bölge ağzında "**ise**" edatı genellikle kendinden önce gelen kelimeye bitişik olarak kullanılır.

elti vāsa elti de oturū üle. (1/42), tutārsa mayısta yapacek yavrı (11/100), demir toḳadım bardā, biri ḳırılīsa biri tā (20/271), büle bazıları isterse sūlüyes (37/119), şindi alırsan‿onnardan‿üc miliyon, ozman çoḳ‿ucuz (41/77)

bile, bilem:

evin‿içi almadı beni bilem (48/190), kéndim bile doḳudum ben‿onnan (19/92), ben dūnümde bile taḳım‿elbise giymedim (9/122), indi yüs‿elli ġuruşu ḳaydırıvermsin ġızannā almıyoru bile d l mi (20/270)

deil, d l:

yoḳ yoḳ maḳaslan falan d l (15/80), ésKisi gibi d l (29/77), doḳuz‿alemessen mümkün deil (3/55), yimekler de üle bi iki çeşid d l (36/6)

2.2.5.3. SON ÇEKİM EDATLARI

İsmi işletme ekleri gibi kullanılan edatlara denir.[88]

diye, deye:

Bölge ağzında sıkça bu edata rastlanır.

ḳapları alcam, geri döncem diye (48/78), şu sātTe gelcem diye (41/140), āzını ḳaşıycaḳ, burnunu mu diye (33/103), ona şiy‿ōsun diye (35/3), . bıraları parlasın gelinnerin diye (44/54), dērdi, senin ḳızın senin‿ōlun‿olcaḳ deye. bilirdi (15/80)

dōru, dūru:

şindi duvara dōru ya çocoḳ (21/230), yastīnı, yoráanını, dā çoḳ şeyini andan sōra sedirlerimis vārdı şūle tātadan uḳarı dōru, duvar kenarlarını (33/141), a tabiki yeni nesil, ij biri bilmiyå dūru dürüs (43/127)

için:

u zamannar tabi bizim‿usmannı imayesinde uldūiçin (49/12), tā osmannı zamanından ḳalma olduḳlar‿için (32/174), köyün‿ayvanını gütmek‿için (17/254), haskellik‿için de vārdı ya (28/166)

gibi:

onun gibi geniş‿uzun büle yapraḳli (43/221), şindiki gibi ḳapalı dolap mı vārdı (33/143), şindi biS üyle dedmm gibi bis evlendik (48/6), şindi sizin gibi yapıyorler bizim burda da dūnneri (4/147)

ḳadar, ḳadara, ḳadan, ḳadana, ḳadā:

er‿şeyi yetişt ḳadar (15/14), . istedm ḳadar ḳonuşuyi adam ya (12/63), bi otuz santim ḳadara (3/265), bu duvayı yassıya ḳadan yedi kere oḳuyan (20/12), bu ḳadana bi tincereynen duymamıs iĺāzım (50/11), ama tūklerin‿oldū ḳadā da rumlā vārmış (38/6)

göre:

Bu edata bölge ağızlarında yönelme halinden sonra rastlanır.

[88] Gülensoy, 1995:201

anca kéndine göre yapmiş (43/156), soyismine göre yani (15/136), bi de onu çerge dērdiler, éski şiylere göre onnanan süslēler‿onu (19/31), ip şeklinde oraya asıyoduḳ‿ ama nıfısa göre (30/111), nüfüse göre ymcek ver lermiş (12/122)

ḳarşı:

bi zamannar, avrupa usmannıya ḳarşı aşālıḳ bi ḳompleks vārdı (49/213), sābā ḳarşı üjde ḳaḳarlādı (4/38)

öte, beri :

tabi bazen‿öte gündüs‿ötede olorum (21/381), avluburun‿öte tarava ḳal (9/131), aḳpınar şeyden‿öte sapancada bu (32/171), ama o inanç mı inanj diyålar‿ama ben çocuḳlūmdan beri ep çıḳıyå (33/74), yani aşā yuḳarı elli üş senesinden beri (22/237)

başḳa:

gerek yoḳ başḳa şiye (44/112), tuz su başḳa yoḳ (4/12), başḳa bi şi yoḳ yani böle (5/85), ya merdigöz ya başḳa bi küy çārirlerdi (40/42)

berāber, baraba, berabē:

demiş, iki sene biz berāber ḳaldıḳ (49/33), anacī bizim bu torunnan berāber‿öldü anacī (4/290), bi dek bana ayit d l de baraba aldıḳ (2/115), alil‿ā ba dedi ki çetinne bis berabē gitTik (39/301)

2.2.6. FİLLER

Fiiller iş, hareket ve oluş bildiren sözcüklerdir.[89]

2.2.6.1. Şahıs (Kişi) Ekleri:

Çekimli fiildeki şahıs ekleri, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın hangi şahıslar tarafından yapıldığını bildiren bir gramer kategorisidir. Dolayısıyla bu ekler, fiildeki oluş ve kılışı, bir şekil ve zaman kalıbı içinde şahıslara bağlayan eklerdir.[90]

2.2.6.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

Şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek ve gereklilik çekimlerinde kullanılır.

---

[89] N.Hacıeminoğlu, (1991): Türk Dil. Yap. Bak. Fiiller, Kült. Bak. Yayınları Ankara, S.12

[90] Zeynep Korkmaz, (2003): T.T. Grameri (Ş.Bilg) TDK Yay. Ankara S.571)

Teklik I. Şahıs;

-m, -ım, -im, -um, -üm

Teklik II. Şahıs;

-sın, -sin, -sun, -sün

Teklik III. Şahıs : -Ø

Çokluk I. Şahıs:

-z, -ız, -iz, -uz, - üz,

-s, -ıs, -is, -us, -üs

Çokluk II. Şahıs:

-nız / -niz, -nuz / -nüz, -nıs / -nis, -nus / -nüs, -sınız / -siniz, -sunuz / -sünüz,

-sınıs / -sinis, -sunus / -sünüs

Çokluk III. Şahıs:

-lar / -ler, -lár / -lér

-la / -le, lā / lē

2.2.6.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

Bu ekler iyelik kökenli olup, görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılmaktadır.

Teklik I. Şahıs: -m

Teklik II. Şahıs: -n

Teklik III. Şahıs: -Ø-

Çokluk I. Şahıs: -k, -ḳ, Ḳ[91]

Çokluk II. Şahıs: -nız /-niz, -nuz / -nüz, -nıs /-nis, -nus / -nüs

Çokluk III. Şahıs: -lar / -ler, -lár / -lér, -la / -le, -lā / lē

2.2.6.2. BİLDİRME (HABER) KİPLERİ

İşin, oluşun, hareketin gerçekleşme zamanını, işin olduğunu, olacağını veya olmakta oluğunu veren haber kipleridir.[92]

2.2.6.2.1. Şimdiki Zaman Kipi

[91] Zeynep Korkmaz'a göre zamir kökenli I. Teklik ve Çokluk şahıs ekleri olan –yın / -yin, -yuz / -yüz, şekilleri Eski Anadolu Türkçesi –van / -ven, -vuz / - vüz şekillerinin devamıdır (bkz. Zeynep Korkmaz, (1964): "Eski Anadolu Türkçesi'ndeki –van / -ven, -vüz / -vuz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları", TADY Belleten, S:43-65

[92] Korkmaz, 2003 : 583

Fiilin hali hazırda yapıldığını bildiren kiptir.[93]

Teklik I. Şahıs:

-yorum:

unuTamıyorum (3/16), ḳoyuyorum (4/9)

-yım:

çalışıyım < çalışıyorum (9/154), yatıyım < yatıyorum (19/159), topĺayım < topluyorum (24/4)

-ayım:

yapayım < yapıyorum (41/4), surayım < soruyorum (49/152)

-yim:

bilmiyim < bilmiyorum (1/238), topliyim < topluyorum (3/164), gezmiyim < gezmiyorum (4/264)

-iyim:

veriyim < veriyorum (26/390), biliyim < biliyorum (20/187)

-yum:

duyuyum < duyuyorum (1/242)

-yüm:

sȫlüyüm < söylüyorum (46/7)

-ıym:

yaḳıym < yakıyorum (42/84)

Bölge ağzında şimdiki zaman ekinin bu kullanımında ünlü ile biten fiillerin son ünlüsü veya olumsuzluk eki -ma /-me ekinin ünlüsü ortadan kalkarak ekin bünyesinde bulunan ünlüyle birleşmekte ve hece kaynaşması hadisesi oluşmaktadır:

bilmiym < bilmiyorum (41/25), Tökeym < döküyorum (27/73), geleym < geliyorum (24/6)

-iym:

veriym < veriyorum (33/181), yapiym < yapıyorum (5/62), gidiym < gidiyorum (6/136)

[93] Korkmaz, 2003 : 610-611

Bölge ağzında şimdiki zaman ekinin bu kullanımında ünlü ile biten fiillerin son ünlüsü veya olumsuzluk eki -ma /-me ekinin ünlüsü ortadan kalkarak ekin bünyesinde bulunan ünlüyle birleşmekte ve hece kaynaşması hadisesi oluşmaktadır: ediym < ediyorum (3/187), istiym < istiyorum (39/40), atırliym < hatırlıyorum (24/203)

-uym:

buluym < buluyorum (13/123)

-yåm:

atırlamıyåm < hatırlamıyorum (13/63), oḳuyåm < okuyorum (14/366), annıyåm < anlıyorum (50/152), baḳyåm < bakıyorum (47/75)

-ıyåm:

çalışıyåm < çalışıyorum (49/80), annatıyåm < anlatıyorum (48/103), çıḳıyåm < çıkıyorum (44/109), alıyåm < alıyorum (43/31)

-iyåm:

gidiyåm < gidiyorum (47/74), seviyåm < seviyorum (45/151), biliyåm < biliyorum (44/34)

-uyåm:

duyuyåm < duyuyorum (41/40)

-üyåm:

görüyåm < görüyorum (45/21), üzülüyåm < üzülüyorum (44/145).

-yem:

istemiyem < istemiyorum (40/36), atırlayem < hatırlıyorum (45/79), bilmiyem < bilmiyorum (1/96)

-iyem:

yapiyem < yapıyorum (1/518)

-üyem:

görüyem < görüyorum (41/15)

- m:

kes m < kesiyorum (13/188), doldur m < dolduruyorum (7/218), bil m < biliyorum (14/206)

Bölge ağzında şimdiki zaman ekinin bu kullanımında, ünlü ile biten fiillerin son ünlüsü veya olumsuzluk eki -ma /-me ekinin ünlüsü, ekin bünyesinde bulunan ünlüyle birleşmekte ve hece kaynaşması meydana gelmektedir. Bu ses hadisesinden sonra genellikle uzun bir ünlüye dönüşüm olmaktadır:

bilm m < bilmiyorum (11/101), atırlam m < hatırlamıyorum (1/14)

-ūm:

ḳoyūm < koyuyorum (31/201)

-ű̄m

ölçű̄m < ölçüyorum (31/201)

-rim:

bilm rim < bilmiyorum (38/216), dirim < diyorum (36/57)

-orum:

baḳorum < bakıyorum (22/31), bilorum < biliyorum (17/136), edorum < ediyorum (21/4)

-yom:

diyom < diyorum (3/108), seviyom < seviyorum (6/6), geliyom < geliyorum (9/155)

Teklik II. Şahıs:

-ıyērsin:

baḳıyērsin < bakıyorsun (3/59)

-ıyīrsın:

baḳıyīrsın < bakıyorsun (27/64)

-iy rsin:

gidiy rsin < gidiyorsun (35/35)

-yisin:

yiyisin < yiyorsun (3/188)

-ıyısın:

yapıyısın < yapıyorsun (49/82)

-iyısın:

istiyısın < istiyorsun (44/131)

-iyisin:

veriyisin < veriyorsun (32/46)

-yusun:

çalışıyusun < çalışıyorsun (29/12)

-uyusun:

ḳuyuyusun < koyuyorsun (26/10)

-ysın:

nābaysın < ne yapıyorsun (20/229), toplaysın < topluyorsun (2/15), durulaysın < duruluyorsun (27/73)

-ysin:

olamiysın < olamıyorsun (25/41), edeysin < ediyorsun (14/458)

-ıysin:

yaḳiysın < yakıyorsun (1/237),

-iysin:

çaliysin < çalıyorsun (25/41)

-iysın:

içiysın < içiyorsun (2/16), geliysın < geliyorsun (39/154)

-īysın:

baḳīysın < bakıyorsun (1/42),

- ysın:

gid ysın < gidiyorsun (11/63)

- ysin:

bekl ysin < bekliyorsun (12/10)

-ysun:

doymuysun < doymuyorsun (35/35)

-uysun:

uturuysun < oturuyorsun (27/76)

-ūysun:

tutūysun < tutuyorsun (12/76)

-üysün:

götürüysün < götürüyorsun (39/204)

-ūysün:

görūysün < görüyorsun (25/44)

-yåsın:

istiyåsın < istiyorsun (40/21), bilmiyåsın < bilmiyorsun (41/106), diyåsın < diyorsun (43/200)

-iyåsın:

ekiyåsın < ekiyorsun (40/96), açiyåsın < açıyorsun (43/142), yapiyåsın < yapıyorsun (44/96)

-ıyåsın:

başlıyåsın < başlıyorsun (40/99), yapıyåsın < yapıyorsun (44/122)

-üyåsın:

götürüyåsın < götürüyorsun (40/98)

- sin:

gel sin < geliyorsun (2/149), pişir sin < pişiriyorsun (13/156), ver sin < veriyorsun (7/138)

- sın:

götür sın < götürüyorsun (27/66), ḳonuş sın < konuşuyorsun (12/66)

-īsın:

ḳıvırīsın < kıvırıyorsun (22/95), alīsın < alıyorsun (23/139)

-uyosun:

suluyosun < suluyorsun (3/41)

-ıyosun:

alıyosun < alıyorsun (3/45), salıyosun < salıyorsun (8/121)

-üyon:

sürüyon < sürüyorsun (3/46)

-ıyon:

çıḳamıyon < çıkamıyorsun (3/91)

-üyosun:

görüyosun < görüyorsun (8/131)

-yon:

diyemiyon < diyemiyorsun (9/162), biliyon < biliyorsun (10/19)

Teklik III. Şahıs:

-yor:

duymuyor (9/113), diyor (15/62)

-ıyor:

ayrılıyor (3/353)

-iyor:

geliyor (29/156)

-yı:

başlıyı < başlıyor (23/24)

-ıyı:

yapılıyı < yapılıyor (14/51), ḳaçıyı < kaçıyor (49/22), ḳaçırıyı < kaçırıyor (48/20), çıḳıyı < çıkıyor (32/12)

-yi:

kesiliyi < kesiliyor (2/43), ayırıyi < ayırıyor (3/75), istiyi < istiyor (13/180)

-y :

ḳoḳuy < kokuyor (7/182), déy < diyor (1/390)

-iyi:

ediyi < ediyor (2/42), biliyi < biliyor (30/179)

-ıyi:

atıyi < atıyor (6/73), yapılıyi < yapılıyor (14/99)

ıy :

yapıy < yapıyor (17/62)

-yu:

diyu < diyor (49/84)

-uyu:

oluyu < oluyor (50/88)

-üyü:

görüyü < görüyor (48/17)

-y:

getirmiy < getirmiyor (35/16)

-ıy:

yapıy < yapıyor (34/30)

-īy:

ḳalḳīy < kalkıyor (34/133)

-iy:

dayaniy < dayanıyor (1/8), geliy < geliyor (35/6)

- y:

dayanm y < dayanmıyor (1/8), gidil y < gidiliyor (36/13), süslen y < süsleniyor (35/96)

-uy:

oluy < oluyor (37/155)

-ūy:

olūy < oluyor (32/80)

-üy:

götürüy < götürüyor (27/76)

-ű̄y:

olű̄y < oluyor (19/35)

-yå:

uymuyå < uymuyor (1/6), büyüyå < büyüyor (40/97)

-uyå:

oluyå < oluyor (2/15), ḳoyuyå < koyuyor (48/236)

- :

getir < getiriyor (25/17), gel < geliyor (13/8), al < alıyor (7/115)

-ıyere:

ālıyere < ağlıyor (20/263)

-yeri:

deniyeri < deniyor (18/26), isteyeri < istiyor (20/196)

-iyeri:

gidiyeri < gidiyor (38/82), geziyeri < geziyor (18/155), veriyeri < veriyor (20/100)

-uyeri:

oluyeri < oluyor (24/216), oḳuyeri < okuyor (25/54)

-üyeri:

gülüyeri < gülüyor (24/142)

-iyere:

biliyere < biliyor (7/231)

-ri:

gidēri < gidiyor (28/173)

-yoru:

ḳoyuyoru < koyuyor (4/9), taḳmıyoru < takmıyor (18/26)

-yoro:

geliyoro < geliyor (20/24), çıḳıyoro < çıkıyor (21/121)

Çokluk 1. Şahıs:

-ıyoz:

yapıyoz (2/129)

-yız:

yapmıyız < yapmıyoruz (9/105)

-yiz:

istiyiz < istiyoruz (9/104)

-is:

seris < seriyoruz (14/32)

-ıyıs:

açıyıs < açıyoruz (13/151), alıyıs < alıyoruz (1/544),

-yis:

dikiyis < dikiyoruz (1/3)

-iyis:

biliyis < biliyoruz (13/15), veriyis < veriyoruz (1/80), yapiyis < yapıyoruz (7/108)

-yıs:

baḳmayıs < bakmıyoruz (42/3)

-iyıs:

kesiyıs < kesiyoruz (46/109), ḳonuşmiyiyıs < konuşmuyoruz (45/23)

-yus:

gülüyus < gülüyoruz (49/117), gidiyus < gidiyoruz (45/15), oturuyus < oturuyoruz (33/166)

-yüs:

sürüyüs < sürüyoruz (44/137)

-yås:

yiyås < yiyoruz (41/33)

-iyås:

ekiyås < ekiyoruz (40/93), giriyås < giriyoruz (45/16)

-ıyås:

alıyås < alıyoruz (41/130), çıḳıyås < çıkıyoruz (42/33)

-uyås:

ḳonuşuyås < konuşuyoruz (41/141), duyuyås < duyuyoruz (13/87), ḳoyuyås < koyuyoruz (47/50)

-yes:

yiyes < yiyoruz (1/465)

-iyes:

açiyes < açıyoruz (5/40)

- z:

gid z < gidiyoruz (5/39)

- s:

ör s < örüyoruz (1/76), çek s < çekiyoruz (33/62)

-ūs:

örūs < örüyoruz (31/193)

-yz:

uyuyz < uyuyoruz (49/72)

-ys:

eleys < eliyoruz (14/61)

-ıys:

ḳızdırıys < kızdırıyoruz (14/62)

-i̧ys:

yapiys < yapıyoruz (7/194)

-uys:

ḳoyuys < koyuyoruz (14/61)

-iyeris:

biliyeris < biliyoruz (24/18)

-orus:

yutorus < yutuyoruz (22/278), gidorus < gidiyoruz (22/278),

-yoros:

döşüyoros < döşüyoruz (4/21)

Çokluk II. Şahıs:

-yosunus:

biliyosunus < biliyorsunuz (2/74)

-ysınıs:

sulaysınıs < suluyorsunuz (1/281)

iysınız:

göriysınız < görüyorsunuz (31/75)

-orsunuz:

gelorsunuz < geliyorsunuz (21/53)

- siniz:

Bölge ağzında şimdiki zaman ekinin bu kullanımında, ünlü ile biten fiillerin son ünlüsü veya olumsuzluk eki -ma /-me ekinin ünlüsü, ekin bünyesinde bulunan ünlüyle birleşmekte ve hece kaynaşması hadisesiyle genellikle uzun bir ünlüye dönüşmektedir:

bil siniz < biliyorsunuz (1/70)

iyåsınız:

biliyåsınız < biliyorsunuz (41/105)

Çokluk III. Şahıs:

-ıyılar:

yapıyılar < yapıyorlar (27/91)

-yiler:

bekliyiler < bekliyorlar (24/146), yiyiler < yiyorlar (23/98)

-ıyiler:

atıyiler < atıyorlar (14/299)

-iyiler:

geziyiler < geziyorlar (25/6)

-uyular:

ḳunuşuyular < konuşuyorlar (49/45)

-iyalar:

çalışiyalar < çalışıyorlar (29/175)

-yeler:

söyliyeler < söyliyorlar (7/231)

-iyeler:

yapiyeler < yapıyorlar (47/23)

-ylar:

istemeylar < istemiyorlar (17/13), umursaylar < umursuyorlar (43/125)

-ıylar:

salıylar < salıyorlar (41/69)

-īylar:

yapīylar < yapıyorlar (37/25)

-iylar:

gidiylar < gidiyorlar (36/133)

- ylar:

gid ylar < gidiyorlar (35/30)

-uylar:

ḳoyuylar < koyuyorlar (29/151)

-ūylar:

alūylar < alıyorlar (32/31)

-yler:

yıḳayler < yıkıyorlar (27/67)

-ıyler:

salıyler < salıyorlar (5/9)

-īyler:

baḳīyler < bakıyorlar (34/49)

-iyler:

çāriyler < çağırıyorlar (36/161)

- yler:

d yler < diyorlar (8/14), gid yler < gidiyorlar (40/44)

-uyler:

ḳoyuyler < koyuyorlar (44/38)

-ūyler:

oturūyler < oturuyorlar (11/14)

-ṻyler:

ḳonuşṻyler < konuşuyorlar (5/13)

- ler:

sevm ler < sevmiyorlar (6/160), d ler < diyorlar (15/27)

-üler:

buzüler < bozuyorlar (11/17)

-ṻler:

sülṻler < söylüyorlar (43/9)

-īylē:

annattırīylē < anlattırıyorlar (21/112)

-iller:

atiller < atıyorlar (14/93)

-yålar:

uyuyålar < uyuyorlar (50/55), ḳoyuyålar < koyuyorlar (14/12)

-orlar:

üraşmorlar < uğraşmıyorlar (17/165), yırtılmorlar < yırtılmıyorlar (22/131)

Olumsuzu:

Şimdiki zaman ekinden önce kullanılan **–ma, -me, -mı, -mi, -mu, -mü** olumsuzluk ekleri bölge ağızlarında kullanılan olumsuzluk ekleridir:
bilmiyådıḳ < bilmiyorduk (2/9), gitmiyilē < gitmiyorlar (1/88), diyemiyon < diyemiyorsun (9/162), bilm m < bilmiyorum (17/143), sevmiyi < sevmiyor (1/9)

2.2.6.2.2. GENİŞ ZAMAN

Geçmiş, şimdi ve geleceği kapsayan zaman dilimini içeren haber kipidir.[94]

Teklik I. Şahıs:

-im:

verim < veririm (7/96)

-rım:

arcarım < harcarım (50/77)

-arım:

yaparım (12/202), ḳoyarım (14/210)

-ırım:

alırım (39/357)

-rim:

üflerim (14/498),

-erim:

düverim < döverim (7/254), iderim < ederim (21/5)

-ērim:

özlērim < özlerim (36/41)

-irim:

deyiştirebilirim < değiştirebilirim (30/45)

-um:

doyurum < doyururum (2/101)

-rum:

oḳurum (11/169)

-urum:

oḳuTurum (18/127)

-üm:

[94] Korkmaz, 2003: 637

götürüm < götürürüm (16/38)

Teklik II. Şahıs:

-sın:

Bölge ağzında geniş zamanın bu kullanımında fiilin gövdesinde geniş zaman ekine benzeyen bir hece varsa, geniş zaman eki sadece şahıs ekiyle de karşılanmaktadır:

başlārsın (3/38), tuplārsın < toplarsın (17/36), boyārsın (22/132)

Aynı durum ünlüyle biten fiillerden sonra da karşımıza çıkmaktadır.Ünlüyle biten fiilerin üzerine getirilen –r geniş zaman eki genellikle düşme eğilimi göstermekte ve kendisinden önceki ünlüyü uzatmaktadır:

koyāsın < koyarsın (1/101), geçir sin < geçirirsin (19/98), ḳarıştırīsın < karıştırırsın (31/48)

-rsın:

bālarsın < bağlarsın (17/32), tuplarsın < toplarsın (13/152), yıḳarsın (11/132)

-arsın:

yaparsın (17/9), yolarsın (22/173), yıarsın < yığarsın (26/157), dunarsın < donarsın (50/45)

-ārsın:

yıḳārsın (11/132), oynārsın (17/193), Ḳurārsın < kurarsın (7/145)

-ırsın:

alırsın (22/107), sayılırsın (7/102), parçalanırsın (48/213)

-rsin:

dersin (3/415), yirsin < yersin (10/131)

-ērsin:

işlērsin (22/132), piçērsin < biçersin (17/27)

-irsin:

ō̄renirsin < öğrenirsin (2/163), gelirsin (10/162)

-īsın:

ḳarıştırīsın < karıştırırsın (14/70)

- sin:

gel sin < gelirsin (32/104)

-ūsun:

doyurūsun < doyurursun (1/108), vurūsun < vurursun (6/69)

-ű̄sün:

götürű̄sün < götürürsün (3/170)

-ēsin:

kesēsin < kesersin (1/462)

Teklik III. Şahıs:

-r:

yetişir (1/6), ḳonur (35/42), uyur (44/42)

-ar:

yapar (30/177), uçar (5/136)

-er:

gider (20/109), ister (30/125), bekler (12/125)

-ır:

uynanır < oynanır (26/80), çīrır < çağırır (45/45)

-ir:

ylenir < eğlenir (48/21), bilir (38/273)

-ur:

durur (45/188), olur (23/20)

-ür:

götürür (43/93), ű̄tür < öğütür (30/159)

-ı:

bastırı < bastırır (3/317), yaptırı < yaptırır (11/144)

-i:

pişirili < pişirilir (3/406), getiri < getirir (26/367)

-u:

oturu < oturur (6/9), duru < durur (19/15)

-ü:

götürü < götürür (44/124)

Çokluk I. Şahıs:

-ız:

yūrtlarız < yoğurtlarız (1/309),

-rız:

toplarız (2/176),

-arız:

daḳarız < takarız (20/16)

-ırız:

toplaşırız (1/383),

-iz:

veriz < veririz (26/13)

-riz:

yériz < yeriz (1/367), deriz (3/107)

-liz:

çizeliz < çizeriz (1/191)

-eriz:

gideriz (35/79), çekeriz (41/25)

-iriz:

geliriz (39/7)

-uz:

dolduruz < doldururuz (17/131)

-ıs:

ḳarıştırıs < karıştırırız (1/476), ayıttırıs < ayıttırırız (14/78)

-rıs:

durularıs < durularız (13/128)

-arıs:

tutarıs < tutarız (1/93), yaparıs < yaparız (39/180), atarıs < atarız (17/173),

-ırıs:

alırıs < alırız (39/316),

-is:

veris < veririz (14/171)

-ris:

deris < deriz (1/191),

-eris:

gideris < gideriz (39/315), çekeris < çekeriz (21/116), keseris < keseriz (47/116)

-iris:

getiriris < getiririz (39/190), ḳavrayabilirs < kavrayabiliriz (49/96)

-us:

ḳonuşurus < konuşuruz (34/119)

Çokluk II. Şahıs:

-rsınız:

çārpılırsınız < çarpılırsınız (27/83)

-ırsınıs:

ḳurtarırsınıs < kurtarırsınız (22/3)

-ursunuz:

olursunuz (30/123)

-ārsınıs:

yapārsınıs < yaparsınız (31/75)

-ursunus:

olursunus < olursunuz (26/96)

Çokluk III. Şahıs:

-lar:

yaḳālar < yakarlar (2/49), doldurūlar < doldururlar (17/12)

-rlar:

dōrarlar < doğrarlar (9/61)

-arlar:

yaparlar (9/21), tutarlar (13/33)

-ırlar:

ḳaynatırlar (13/158)

-ūrlar:

olūrlar < olurlar (17/36)

-ler:

giyēler < giyerler (14/21), getirirler (45/152)

-rler:

yirler < yerler (7/219), derler (14/48),

-arler:

baḳarler < bakarlar (32/118)

-erler:

iderler < ederler (21/241), giderler (46/3)

-ırler:

çalışırler < çalışırlar (30/87), alırler < alırlar (31/71)

-irler:

gelirler (44/69), sarḳıtirler < sarkıtırlar (4/72)

- rler:

gel rler < gelirler (31/81)

-īlar:

alīlar < alırlar (14/105)

-ūlar:

oturūlar < otururlar (13/110)

-iler:

geçiriler < geçirirler (25/27)

-üler:

götürüler < götürürler (28/12)

-la:

çalālar < çalarlar (15/39), toplālā < toplarlar (22/313)

-rlā:

yaparlā < yaparlar (4/491)

-ālā:

dolālā < dolarlar (6/52), bālālar < bağlarlar (30/184)

-ılā:

patlatılā < patlatırlar (1/90)

-ēlē:

gidēlē < giderler (20/239)

Olumsuzu:

vermes < vermez (3/57), bilmem (4/212), almazdıḳ (1/273), yapmas < yapmaz (2/4), büyümeyis < büyümeyiz (5/3), unutmam (6/138), gitmezlē < gitmezler (8/212), gelmes < gelmez (22/55)

2.2.6.2.3. GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN

Fiilin geçmişte yapıldığını veya görüldüğünü anlatmak için kullanılır.[95] Bölge ağızlarında görülen geçmiş zaman eklerinin kullanılışı aşağıdaki örneklerde görüldüğü yazı dilimizden farklı bir özellik göstermemektedir.

Teklik I. Şahıs:

-dım:

başladım (1/395), azırladım < hazırladım (13/67), annadım < anladım (7/43), ayırdım (14/4)

Yalnız bölge ağızlarında sert ünlü uyumu kuralı bazen görülmez. Yani bu ekin "**-tı, -ti, -tu, -tü**" şekilleri bölge ağızlarında bazen"**-dı, -di, -du, -dü**" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

çalışdım < çalıştım (50/18), baḳdım < baktım (49/47)

-dim:

geldim (48/131), vēdim < verdim (1/161), térledim < terledim (18/19), gēdim < geldim (3/9), evlendim (15/22)

-dum:

ḳoydum (46/74), urdum < vurdum (39/425), yovūdum < yoğurdum (2/132), dōdum < doğdum (22/78)

-düm:

götῡ̈düm < götürdüm (2/207), gō̈rdüm < gördüm (29/35), ō̈düm < ördüm (3/240)

-tım /-Tım:

yapTım < yaptım (1/408), annaTtım < anlattım (13/93), baḳtım (14/435), atTım < attım (48/88)

-tim /-Tim:

[95] Korkmaz, 2003:584

gitTim < gittim (39/96), dikTiğm < diktim (21/7), gectim < geçtim (45/165)

-tum /-Tum:

unutTum < unuttum (3/80), ḳunuştum < konuştum (49/68), unuttum (48/31)

-tüm /-Tüm:

düşTüm < düştüm (1/25), bi̱ttüm < büğüttüm (21/24)

Teklik II. Şahıs:

-dın:

yapdın < yaptın (50/128), atırladın < hatırladın (21/53), aldın (33/205), annadın < anladın (22/10)

-din:

geldin (17/266), gecdin < geçtin (11/5), öfkelendin (8/206)

-dun:

doldurdun (10/253), dōdun < doğdun (14/129), oldun (33/89)

-dün:

gördün (6/82), dökTürdün < döktürdün (8/196)

-tın /-Tın:

ḳāḳtın < kalktın (9/153), yaptın (48/208), annaTın < anlatın (19/103)

-tin/-Tin

éktin < ektin (39/160), iyad‿etTin < iade ettin (24/53)

-tun/-Tun:

ḳunuşTun < konuştun (3/101)

-tün /-Tün:

öptün (22/270)

Teklik III. Şahıs:

-dı:

başladı (1/212), ḳaçdı < kaçtı (2/122), aldı (10/45), ḳaldı (27/102)

-di:

vēdi < verdi (1/55), geldi (17/183), giydi (41/9), düseldi < düzeldi (38/55)

-du:

sordu (30/58), çıḳıyodu < çıkıyordu (23/31), atıram‿oldu < hatıram oldu (6/138)

-dü:

öldü (14/463), düküldü < döküldü (50/103), düzērdi < düzerdi (15/99), büyüdü (1/127)

-tı /-Tı:

atTı < attı (4/172), ḳāḳtı < kalktı (16/192), baḳtı (22/220), çıḳTı < çıktı (27/60)

-ti /-Ti:

kesti (2/20), gitTi < gitti (18/119), bitTi < bitti (22/36), pişti (31/48)

-tu:

yoḳtu (2/150), çoḳTu < çoktu (20/152), tuttu (14/7), uluştu < oluştu (39/118)

-tü /-Tü:

ötTü < öttü (1/330), görüştü (14/398), düşTü (25/33)

Çokluk I. Şahıs:

-dıḳ:

atışīdıḳ < atışırdık (1/33), taşırdıḳ (9/90), boyārdıḳ < boyardık (27/60), yalvarīdıḳ < yalvarırdık (22/16)

-dik:

düverdik < döverdik (7/104), dērdik < derdik (18/109), ürendik < öğrendik (6/134), gidēdik < giderdik (10/164)

-duḳ:

biçiyoduḳ < biçiyorduk (12/92), ekiyoduḳ < ekiyorduk (23/150), asıyoduḳ < asıyorduk (30/112), ḳazıyoduḳ < kazıyorduk (19/132)

-dük:

örüdük < örüyorduk (7/52), sürdük (14/380), gödük < gördük (20/279), götürülüdük < götürürlürdük (21/163), öyütürdük < öğütürdük (7/108)

-tıḳ /-Tıḳ:

yatTıḳ < yattık (4/234), açtıḳ (6/93), yapmışTıḳ < yapmıştık (19/80), ḳarıştıḳ (15/158), atTıḳ < attık (22/369)

-tik /-Tik:

gitTik < gittik (2/6), çektik (4/314), yetiştik (15/11), bitTik < bittik (13/80), çékTik < çektik (47/6)

-tuḳ /-Tuḳ:

oḳutTuḳ < okuttuk (2/28), tutTuḳ < tuttuk (14/247)

-tük /-Tük:

gölüştük < görüştük (19/177), dökTük < döktük (28/180)

Çokluk II. Şahıs:

-dınız:

aldınız (1/141)

-diniz:

tikēdiniz < dikerdiniz (4/165)

-dinis:

geldinis < geldiniz (3/334)

-dınıs:

bulamadınıs < bulamadınız (8/136)

-dunus:

duydunus < duydunuz (23/235)

-tiniz:

gitTiniz < gittiniz (7/21)

Çokluk III. Şahıs:

-dılar:

attırīdılar < attırırdılar (4/81), ayırdılar (9/33), yapārdılar < yapardılar (17/4), bālardılar < bağlardılar (13/48)

-diler:

dediler (14/119), get diler < getirdiler (21/125), vermediler (50/172), ver diler < verirdiler (15/151)

-dular:

tutdurdular < tutturdular (49/243), sordular (30/63), ḳoydular (10/240)

-düler:

gördüler (17/129), görüşū̄düler < görüşürdüler (14/401), düşürdüler (21/354), sömürdüler (45/85)

-tılar / -Tılar:

yapTılar < yaptılar (16/6), ḳāḳtılar < kalktılar (17/42)

-tiler / -Tiler:

gitTiler < gittiler (14/327)

-tular / -Tular:

tuttular (14/6)

-dılā:

başladılā < başladılar (2/63),

-dilē:

erteledilē < erteledi̇ler (26/185)

-dulā:

Taḳıyodulā < takıyordular (19/12)

-dülē:

sürüdülē < sürüyordular (7/115), götüdüler< götürdüler (21/276)

-tılā:

daḳtılā < taktılar (22/27)

Olumsuzu:

gōmedim < görmedim (1/243), ūrenmedik < öğrenmedik (2/11), bulamadın (13/168), gelmedi (7/83), inanmadım (14/443), doldurmadı (21/174)

2.2.6.2.4. ANLATILAN GEÇMİŞ ZAMAN

Fiilin önceden gerçekleştiğini veya başkasında duyulduğunu bildiren haber kipidir.[96]

Teklik I. Şahıs:

-mışım:

alışmışım (50/76), annamamışım < anlamamışım (8/260), ḳurtaracāmışım < kurtaracakmışım (2/14)

-mişim:

bitmişim (47/55), gelmişim (9/115)

-muşum:

bulmuşum (10/48), oḳumuşum (12/67)

-müşüm:

görmüşüm (37/25)

Teklik II. Şahıs:

-mışın:

[96] Korkmaz, 2003 : 599-600

yapmışın < yapmışsın (38/118), raslamışın < rastlamışsın (14/456)

-mişin:

gelmişin (21/9), gidēmişin < gidermişsin (1/553)

-muşun:

oḳumuşun < okumuşsun (3/400)

-müşün:

bṻmüşün < büyümüşsün (21/197)

Teklik III. Şahıs:

-mış:

vārmış < varmış (48/196), astalanmış < astalanmış (1/329), uzācāmış < uzayacakmış (17/121)

-miş:

gidēmiş < gidermiş (1/229), sülēmemiş < söylememiş (34/12), çismiş < çizmiş (38/18)

-muş:

urmuş < vurmuş (29/99), alıyomuş < alıyormuş (3/294), oymuş (16/24)

-müş:

ülmüş < ölmüş (8/186), göcmüş < göçmüş (3/9)

-mıj:

uyumamıj < uyumamış (11/33)

-mij:

etmij < etmiş (9/115), demij < demiş (10/116)

-muj:

olmuj < olmuş (45/36)

-müj:

düşmüj < düşmüş (170)

Çokluk I. Şahıs:

-mışıḳ:

yapāmışıḳ < yaparmışız (1/298)

-mişik:

beklemişik < beklemişiz (1/341)

Çokluk II. Şahıs:

-mışınız:

duymamışınızdır < duymamışsınızdır (4/300)

-mişiniz:

gitmişinizdir < gitmişsinizdir (8/13)

Çokluk III. Şahıs:

-mışlar:

bayılmışlar (17/50), cannandırıcakmışlar < canlandıracaklarmış (13/92), çıḳamışlar < çıkarmışlar (14/183)

-mişler:

çekmişler (50/11), ġaybetmişler < kaybetmişler (10/117), biyenmişler < beğenmişler (15/136)

-muşlar:

ḳoymuşlar (23/20),

-mışlā:

yatīmışlā < yatırmışlar (1/149), çıḳmışlā < çıkmışlar (21/121)

-muşlā:

ḳoymuşlā < koymuşlar (4/3), otuttūmuşlā < otutturmuşlar (18/123)

-müşlē:

ölmüşlē < ölmüşler (4/104), görmüşlēdir < görmüşlerdir (30/109)

Olumsuzu:

bulememişlē < bulamamışlar (3/109), annamamışım < anlamamamışım (8/260), ḳonuşamamışım (10/112), uyumamıj < uyumamamış (11/33), bulamamışlā < bulamamışlar (22/125), g memiştir < girmemiştir (14/158)

2.2.6.2.5. GELECEK ZAMAN

Fiilin daha sonra gerçekleşeceğini ifade eden kiptir.[97]

Teklik I. Şahıs:

-cam:

[97] Korkmaz, 2003 : 623

annatcam < anlatacağım (7/46), ḳoyacam < koyacağım (46/74), yapcam < yapacağım (4/260)

-cām:

ḳoycām < koyacağım (10/239), yaḳcām < yakacağım (14/196), atırlıcām < hatırlayacağım (28/165)

-çam:

annatçam < anlatacağım (9/17)

-acam:

yapacam < ayapacağım (29/158)

-ycam:

ālaycam < ağlayacağım (19/105)

-cem:

pişir cem < pişireceğim (14/196), yicem < yiyeceğim (21/213), verecem < vereceğim (49/153)

-çem:

gitçem < gideceğim (1/312)

-ycem:

işliycem < işleyeceğim (11/54),

-icem:

gidicem < gideceğim (9/8)

Teklik II. Şahıs:

-can:

bulcan < bulacaksın (1/394), ḳullancan < kullanacaksın (2/104), nāpcan < ne yapacaksın (14/160)

-çan:

baḳçan < bakacaksın (5/110), annatçan < anlatacaksın (25/118)

-acan:

yapacan < yapacaksın (10/5)

-ycan:

yıḳaycan < yıkayacaksın (14/120)

-cen:

toplicen < toplayacaksın (2/19), dinn cen < dinleyeceksin (4/293), dökcen < dökeceksin (7/187), d cen < diyeceksin (23/327)

-çen:

gitçen < gideceksin (5/4)

-icen:

çekinicen < çekineceksin (3/291)

Teklik III. Şahıs:

-caḳ:

ḳoycaḳ < koyacak (1/120), yapcaḳ < yapacak (2/97), olcaḳ < olacak (3/19), uzācaḳ < uzayacak (17/124)

-çaḳ:

yapçaḳ < yapacak (7/113)

-acaḳ:

yanacaḳ (21/115), çıḳartacaḳ (39/291)

-cek:

olcek < olacak (44/91), gidcek < gidecek (35/62), bilcek < bilecek (8/50), ölcek < ölecek (25/50)

-çek:

gitçek < gidecek (5/19), geççek < geçecek (25/118)

-ecek:

verecek (44/16), gidecek (29/179), yidirecek < yedirecek (20/145)

Çokluk I. Şahıs:

-caz:

çarcaz < çağırcağız (49/4)

-cāz:

ısıtcāz < ısıtacağız (1/249), atcāz < atacağız (4/505)

-cas:

boacas < boğacağız (20/28), nāpıcas < ne yapacağız (14/447), çıḳıcas < çıkacağız (50/81)

-acaz:

yapacaz < yapacağız (2/140)

-cez:

yapcez < yapacağız (4/320),

-cēz:

incēz < ineceğiz (33/4)

-ces:

gideces < gideceğiz (8/125), vérices < vereceğiz (18/157), yices < yiyeceğiz (7/222)

-çez:

gitçez < gideceğiz (1/327),

-çes:

kesçes < keseceğiz (9/46)

-ices:

okitices < okutacağız (47/32)

Çokluk II. Şahıs:

-canız:

yapacanız (13/31),

-cānız:

tutcānız < tutacaksınız (7/20)

-cānıs:

sorcānıs < soracaksınız (30/4),

Çokluk III. Şahıs:

-caḳlar:

aracaḳlar < arayacaklar (1/113), yapcaḳlar < yapacaklar (7/194), alcaḳlar < alacaklar (14/6)

-acaḳlar:

baḳacaḳlar (17/19)

-caḳlā:

yapcaḳlā < yapcaklar (14/53)

-acaḳlā:

alacaḳlā < alacaklar (14/53)

-cekler:

etcekler < edecekler (13/190), görcekler < görecekler (14/318), getircekler < getirecekler (21/124)

-ycekler:

isteycekler < isteyecekler (43/154)

-icekler:

ḳaldirecekler < kaldıracaklar (43/34)

-ecekler:

diycekler < diyecekler (32/178)

-ceklē:

yapilceklē < yapılacaklar (39/57)

Olumsuzu:

ḳaybetmicekler < kaybetmeyecekler (13/136), diyemēcem < diyemeyeceğim (49/155), bilem cem < bilemeyeceğim (48/135), unutamıcam < unutamayacağım (3/16), dinlemēcen < dinlemeyeceksin (4/293), olmācaḳ < olmayacak (3/19)

2.2.6.3. TASARLAMA KİPLERİ

Fiilin yapılıp yapılmamasındaki isteği,emri,şartı ve gerekliliği ifade eden kiplerdir.[98]

2.2.6.3.1. ŞART ÇEKİMİ

Fiilin gerçekleşmesi başka bir eylemin olması şartına bağlı olduğu durumlarda kullanılan kiptir.[99]

Teklik I. Şahıs:

-sam:

yaḳalanırsam (17/204), annaTsam < anlatsam (42/65), ḳonuşuyåsam < konuşuyorsam (35/61)

-sem:

yésem < yesem (1/377), sōlesem < söylesem (14/255), disem < desem (21/246)

Teklik II. Şahıs:

[98] Korkmaz, 2003: 647
[99] Korkmaz, 2003: 676

-san:

yapcāsan < yapacaksan (31/165), istiyåsan < istiyorsan (42/77), atsan (14/129)

-sen:

desen (44/10), gelmessen < gelmezsen (22/90), ver sen < verirsen (15/35)

Teklik III. Şahıs:

-sa:

vāsa < varsa (8/37), yaparlarsa (30/188), bulunursa (13/167), ķopāsa < koparsa (14/92)

-se:

yaķalayabil se < yakalayabilirse (1/192), gitse (14/98), gelirse (40/10)

Çokluk I. Şahıs:

-saķ:

yapsaķ (40/36), uyusaķ (41/18), olursaķ (45/21)

-sek:

demesek (4/520), ölürsek (6/130)

Çokluk II. Şahıs:

-sanıs:

istiyåsanıs < istiyorsanız (43/15),

-senis:

istēsenis < isterseniz (17/194)

Çokluk III. Şahıs:

-salar:

yapsalar (8/38), ķapatmasalar (10/216)

-seler:

vérseler < verseler (44/97), bilseler (16/126),

Olumsuzu:

göndermese (18/168), kesilmese (19/165), olmasa (13/87), görmese (14/449), olmasan (21/316), ulmasaydı < olmasaydı (50/133)

2.2.6.3.2. İSTEK ÇEKİMİ

Fiilin yapılması veya yapılmaması istendiği durumlarda kullanılan kiptir.[100]

Teklik I. Şahıs:

-yım:

annatayım < anlatayım (39/154)

-ayım:

baḳayım (49/148), sayayım (46/20), yapayım (41/4)

-yim:

bālıyim < bağlıyayım (47/191), söyliyim < söyleyeyim (45/83), sükrediyim < şükredeyim (42/11)

-eyim:

geleyim (48/131), diyeyim (43/220)

Teklik II. Şahıs:

-asın:

sıḳasın (1/539)

-esin:

beklesin (1/338)

Teklik III. Şahıs:

-a:

yapa (M.D.D)

-e:

ede (M.D.D.)

Çokluk I. Şahıs:

-alım:

çıḳalım (1/82), yaPalım < yapalım (7/135)

-yalım:

başlayalım (13/15)

-elim:

keselim (14/221), edelim (21/287), gidelim (50/233)

-yelim:

yiyelim (2/95), déyelim < diyelim (3/314)

[100] Korkmaz, 2003: 648

Çokluk II. Şahıs:

-asınız:

baḳasınız (M.D.D)

-esiniz:

göresiniz (M.D.D)

Çokluk III. Şahıs:

-alar:

yapalar (M.D.D)

-eler:

edeler (M.D.D.)

Olumsuzu:

yémeyelim < yemeyelim (1/501), ḳonuşmayayım (17/46), bālamayın < bağlamayın (21/50), ḳalmayaĺm < kalmayalım (50/220), israf ̧etmeyesin (8/120)

2.2.6.3.3. GEREKLİLİK ÇEKİMİ

Gereklilik kipi, eylemin yapılması gerektiğini bildirir. Türkçede gereklilik ifadesi yalnızca fiillere –malı,-meli eki getirilerek yapılan çekimlerden ibaret değildir. Gereklilik ifade etme konusunda Türkçe çok büyük bir zenginliğe sahiptir.[101] Çalışmamızda Batı Trakya- Gümülcine ağzında gereklilik çekimi olarak yazı dilimizde kullanılan –malı,-meli biçiminin çok az kullanıldığı tesbit edilmiştir. Bölgede gerekliliğin genel olarak çekimi fiille beraber kullanılan "Íāzım" veya "iĺāzım" kelimelerinin oluşturduğu kalıplarla karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde biz sadece metinlerde bulduğumuz bu tür kullanımları örneklendirmeyi doğru bulduk.

çalışması Íazım < çalışmalı (4/445), oynamalı (19/9), yaşamaḳ ̧iĺāzım < yaşamalı (39/144), yapmasi Íazım < yapmalı (43/60), bilmelisin (50/123)

2.2.6.3.4. EMİR ÇEKİMİ

[101] Korkmaz, 2003: 693

Emir kipi,fiilin yapılmasını ya da yapılmamasını emir yoluyla anlatan kiplerdir.[102]

Teklik I. Şahıs:

Yoktur.

Teklik II. Şahıs:

gel (1/24), baḳ (49/267), olsun (48/13), ḳoy (46/63), otur (25/118), sök (13/183)

Teklik III. Şahıs:

-sın:

ısınsın (1/398), bārsın < bağırsın (17/251), annaTsın < anlatsın (7/100), ḳurtarsın (48/220)

-sin:

yisin < yesin (1/91), vérsin < versin (7/129), gitsin (49/265), afetsin < affetsin (47/130)

-sun:

ḳorusun (13/130), razı ōsun < razı olsun (21/126), uḳutsun < okutsun (50/193)

-sün:

büyüsün (44/193), büyütsün (43/73), görünsün (42/98)

Çokluk I. Şahıs:

Yoktur.

Çokluk II. Şahıs:

-ın:

yapın (2/94), ḳalḳın (39/58), çalışın (29/103), yatın (11/27)

-yın:

oynayın (1/151), yudumlayın (10/4), annayın < anlayın (12/46), daḳmayın < takmayın (20/185)

-in:

gidin (6/6), eĺal‿edin < helal edin (18/156), verin (22/24)

-yin:

dinneyin < dinleyin (4/404), diyin (5/129), isteyin (6/6), sūleyin < söyleyin (39/9)

[102] Korkmaz, 2003: 665

-un:

oturun (11/11), buyrun < buyurun (35/68), emanet˳olun (28/198)

-ün:

görün (38/176)

-yün:

büyüyün (22/200)

Çokluk III. Şahıs:

-sınnar:

ḳurmāsınnar < kurmasınlar (19/20), ālasınnar < ağlasınlar (17/251), yazsınnar < yazsınlar (14/99)

-sinnē:

dinnesinnē < dinlesinler (20/206)

-sinner:

yisinner < yesinler (47/100), vermessinner < vermesinler (19/22), ōrensinner < öğrensinler (14/423), geçinsinner < geçinsinler (23/55)

Olumsuzu:

gelmēsinnē < gelmesinler (7/74), görmesin (47/132), yapmasınnā < yapmasınlar (3/57), görmesinner < görmesinler (10/50), yapmayın (50/15), şımāmayın < şımarmayın (14/209)

2.2.6.4. BİRLEŞİK ÇEKİMLER

2.2.6.4.1. HİKAYE BİRLEŞİK ÇEKİMİ:

2.2.6.4.1.1. Şimdiki Zamanın Hikayesi:

Bölge ağzıyla ilgili yaptığımız derlemelerde birleşik çekim olarak bu kullanıma bir örnekte rastlanmıştır.

įriyadın < eğiriyordun (3/279)

Bu zamanı karşılamak için bölge ağzında genellikle geniş zaman hikaye yapısı kullanılmaktadır. –yor ekinin tarihi serüveni gözönünde bulundurulduğunda bu ekin Eski Türkçe'de yardımcı fiil olarak kullanılması ve daha sonradan ekleşmesi

bu çekimde olduğu gibi –yor ekinden tamamen vazgeçilerek Eski Türkçe'de şimdiki zamanı karşılayan geniş zaman yapısına bir dönüş olarak düşünebilir.

2.2.6.4.1.2. Geniş Zamanın Hikayesi:

Teklik I. Şahıs:

-ardım:

ḳoyardım (10/218), çıḳardım (21/8)

-ārdım:

yapārdım < yapardım (4/11), atārdım < atardım (16/107), yatārdım < yatardım (22/241)

-ērdim:

giyērdim < giyerdim (7/55), sürērdim < sürerdim (21/185), gümērdim < gömerdim (49/114), édērdim < ederdim (19/65)

-ırdım:

şaşırdım (8/126), oynatırdım (11/218), çalışırdım (20/99), alırdım (24/3)

-irdim:

giydirdim (39/247), amelyát ̧ettirdim < ameliyat ettirdim (21/327), geçirdim (3/336)

-ordum:

eḳordum < ekiyordum (4/447)

-rdım:

tarārdım < tarardım (11/44), esaplardım < hesaplardım (26/181)

-rdim:

yirdim < yerdim (22/368), dērdim < derdim (50/110)

-rdum:

oḳūrdum < okurdum (14/369)

Teklik II. Şahıs:

-ārdın:

çıḳārdın < çıkardın (3/300), yapārdın < yapardın (4/19), duyārdın < duyardın (14/165)

-ērdin:

kesērdin < keserdin (6/62), gidērdin < giderdin (13/78), giyērdin < giyerdin (48/138)

-ırdın:

arıTırdın < arıtırdın (7/158), alırdın (28/144)

-irdin:

getirdin (3/384), gelirdin (42/20)

-ürdün:

götürdün (44/135)

-rdin:

dērdin < derdin (17/188),

-īdın:

yaptīdın < yaptırdın (27/69), ḳarıştırīdın < karıştırırdın (26/258)

-ū̄dün:

örū̄dün < örürdün (14/123)

Teklik III. Şahıs:

-ardı:

çalardı (9/82), çıḳardı (3/185), baḳardı (4/126), ḳoşardı (8/237)

-ārdı:

atārdı < atardı (2/34), çıḳārdı < çıkardı (22/165), yapārdı < yapardı (29/17)

-erdi:

dökerdi (2/25), giderdi (3/390), giyerdi (10/91)

-ērdi:

giyērdi < giyerdi (4/287), pinērdi < pinerdi (5/26), gezērdi < gezerdi (8/243)

-ırdı:

annaTırdı < anlatırdı (1/396), alırdi < alırdı (4/84), atılırdı (5/8)

-irdi:

işleTirdi < işletirdi (1/370), evlenirdi (2/62), serilirdi (9/87), gelirdi (4/41)

-urdu:

olurdu (4/52), unutTurdu < unutturdu (3/341), ḳurulurdu (9/81), bulunurdu (30/132), ḳonurdu (31/193)

-ürdü:

yürütülürdü (23/306)

-rdı:

uzardı (17/125)

-rdi:

sūlerdi < söylerdi (13/139)

-rdü:

büyūrdü < büyürdü (23/151), yürūrdük < yürürdük (24/32)

Çokluk I. Şahıs:

-ardıḳ:

atardıḳ (6/40), ḳurardıḳ (5/134), ḳāḳardıḳ < kalkardık (12/97)

-ārdıḳ:

toḳārdıḳ < dökerdik (4/25), baḳārdıḳ < bakardık (7/3), yapārdıḳ < yapardık (36/20)

-erdik:

güderdik (3/166) baḳerdik < bakardık (5/47), gezerdik (4/37)

-ērdik:

gidērdik < giderdik (4/40), biçērdik < biçerdik (12/91), ḳoyērdik < koyardık (4/86)

-ırdıḳ:

araşırdıḳ (3/429), ḳızartırdıḳ (4/24), sallanırdıḳ (9/82), ḳullanırdıḳ (6/27)

-irdik:

yetiştirdik (4/326), ilgilenirdik (6/4)

-urduḳ:

uçururduḳ (5/134), doḳurduḳ (11/62)

-ürdük:

gözükürdük (4/101)

-rdıḳ:

sārdıḳ < sağardık (1/499),

-rdik:

sülērdik < söylerdik (5/105), yérdik < yerdik (1/497), derdik (2/237), döşērdik < döşerdik (4/29)

-rduḳ:

doḳurduḳ (11/62), oḳurduḳ (17/228)

-īdıḳ:

çārīdıḳ < çağırırdık (2/189), toplanīdıḳ < toplanırdık (3/26)

- dik:

pişir dik < pişirirdik (4/356)

-uduḳ:

oturūduḳ < otururduk (35/88)

-ūdük:

görūdük < görürdük (4/102)

Çokluk II. Şahıs:

-ardınız:

yapardınız (M.D.D.)

-erdiniz:

sererdiniz (M.D.D.)

-urdunuz:

hururdunuz < vururdunuz (M.D.D.)

-ürdünüz:

gürürdünüz < görürdünüz (M.D.D.)

Çokluk III. Şahıs:

-rlardı:

pullarlardı (14/22)

-rlerdi:

derlerdi (7/140)

-llardı:

ḳaçırıllardı < kaçırırlardı (44/21)

-llerdi:

isteller < isterler (9/7)

-ellerdi:

çekellerdi < çekerlerdi (3/404)

-arlardı:

yaparlardı (13/25)

-ērlerdi:

dizērlerdi < dizerlerdi (12/101)

-ālardı:

yapālardı < yaparlardı (14/21)

-ēlerdi:

gidēlerdi < giderlerdi (19/117)

-ilerdi:

verilerdi < verirlerdi (41/60)

-ulardı:

vurulardı < vururlardı (50/221)

-lādı:

sorālādı < sorarlardı (3/75)

-ilēdi:

getir lēdi < getirirlerdi (4/33)

-rlēdi:

yirlēdi < yerlerdi (49/188)

-irlēdi:

gelirlēdi < gelirlerdi (16/188)

-dılar:

oynādılar < oynardılar (13/114)

-rdılar:

boyārdılar < boyardılar (23/116), toplārdılar < toplardılar (36/44), bālardılar < bağlardılar (13/48), toplardılar (17/117)

-rdilar:

budārdilar < budardılar (40/31)

-ardılar:

çıkardılar (10/223)

-ārdılar:

taḳārdılar < takardılar (11/70)

-erdiler:

döverdiler (17/227)

-ērdiler:

yapērdiler < yapardılar (42/81),

-ırdılar:

alırdılar (44/59)

-irdiler:

verirdiler (9/46)

Olumsuzu:

bilmesdin < bilmezdin (13/27), ḳullanmıyodum < kullanmıyordum (2/90), ḳalmasdı < kalmazdı (1/269), demesdik < demezdik (9/89), ayıramasdılā < ayıramazdılar (3/227), bıraḳmazdı (10/95), giydirilmesdi < giydirilmezdi (14/124)

2.2.6.4.1.4. Bilinen Geçmiş Zamanın Hikayesi:

Teklik I. Şahıs:

-dıydım:

yaptıydım (45/79)

-d ydim:

geld ydim < geldiydim (36/28)

-dūydım:

uldūydım < olduydum (30/10)

-tıydım:

ḳaştıydım < kaçtıydım (40/111)

-dimdi:

evlendimdi (25/27)

Teklik II. Şahıs:

-d ydın:

ḳaybeld ydın < kaybolduydun (33/4)

Teklik III. Şahıs:

-dıydı:

ḳuvaladıydı < kovaladıydı (45/79)

-duydu:

ōlduydu < olduydu (21/227)

-Tıydi:

batTıydi < battıydı (17/13)

-dıdı:

ķaldıdı < kaldıydı (1/33)

-didi:

geldidi < geldiydi (24/16)

-tıdı:

çıķtıdı < çıktıydı (5/13)

Çokluk I. Şahıs:

dıydıķ:

aldıydıķ (4/56)

-dīydıķ:

ķaçırdīydıķ < kaçırdıydık (45/6)

-d ydik:

indird ydik < indirdiydik (14/4)

-dūyduĶ:

ķuydūyduĶ < koyduyduk (31/8)

-tıydıķ:

yaptıydıķ (15/12)

-tīydıķ:

attīydıķ < attıydık (20/4)

-tidik:

geştidik < geçtiydik (27/10)

-dükTü:

gördükTü < gördüydük (14/15)

Çokluk II. Şahıs:

-tıydınız:

yaptıydınız (M.D.D.)

-tiydiniz:

geştiydiniz < geçtiydiniz (M.D.D.)

Çokluk III. Şahıs:

-dīydılar:

aldīydılar < aldıydılar (44/21)

-dịydiler:

geld ydiler < geldiydiler (48/39)

-tīydılar:

yaptīydılar < yaptıydılar (44/38)

Olumsuzu:

almadīydılar < almadıydılar (42/21), duymadıydıḳ (50/6)

2.2.6.4.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi:

Teklik I. Şahıs:

-mıştım:

başlamıştım (10/217)

Teklik II. Şahıs:

-mıştın:

yapmıştın (39/51)

Teklik III. Şahıs:

-mıştı:

yapmıştı (8/186), yaralamıştı (16/229), ḳurtarmıştı (38/326)

-mışTı:

çıḳmışTı (19/154)

-mişti:

bitmişti (45/19)

Çokluk I. Şahıs:

-mıştık:

toplanmıştıḳ (8/227)

-mışTık:

yapmışTıḳ < yapmıştık (19/80), bıraḳmışTıḳ < bırakmıştık (24/166), bālamışTıḳ < bağlamıştık (26/351)

Çokluk II. Şahıs:

-mışdınız:

āmışdınız < almıştınız (M.D.D)

Çokluk III. Şahıs:

-mıştılar:

yapārmıştılar < yapmışlardı (15/48)

-mişlerdi/ -mişlēdi:

pişirmişlēdi < pişirmişlerdi (4/127)

2.2.6.4.1.5. Gelecek Zamanın Hikayesi:

Teklik I.Şahıs:

-cādım:

yapacādım < yapacaktım (8/100)

-cēdim:

dēcēdim < diyecektim (43/113)

-çēdim:

gitçēdim < gidecektim (25/119)

Teklik II.Şahıs:

-cēdin:

dinnēcēdin < dinleyecektin (45/122)

Teklik III.Şahıs:

-caķtı:

nñōlcaķtı < ne olacaktı (10/31)

-cādı:

olcādı < olacaktı (22/136)

-cēdi:

gįdecēdi < gidecekti (26/111)

Çokluk I.Şahıs:

-cēdik:

vercēdik < verecektik (49/155)

-ecēdik:

kesecēdik < kesecektik (50/63)

Çokluk II.Şahıs:

çıḳārcādınız < çıkaracaktınız (M.D.D.)

Çokluk III.Şahıs:

-ecēdiler:

gelecēdiler < gelecektiler (47/89)

Olumsuzu:

görmecēdi < görmeyecekti (40/66)

2.2.6.4.1.6. Şart Kipinin Hikayesi:

Teklik I. Şahıs:

-saydım:

çıḳarsaydım (3/86)

-seydim:

ōrenseydim < öğrenseydim (10/214), bilseydim (24/3)

Teklik II. Şahıs:

-seydin:

yiseydin < yeseydin (13/199)

-saydın:

olsaydın (15/32), otūsaydın < otursaydın (14/362)

Teklik III. Şahıs:

-saydı:

ḳaybulmasaydı < kaybolmasaydı (49/22), olsaydı (19/64), ḳarışsaydı (14/433)

-seydi:

itseydi (22/136), gelseydi (24/184)

Çokluk I.Şahıs:

-saydıḳ:

saḳlasaydıḳ (19/90), yazsaydıḳ (38/309), ulsaydıḳ < olsaydık (50/156)

Çokluk II.Şahıs:

-saydınız:

çārsaydınız < çağırsaydınız (M.D.D.)

Çokluk III. Şahıs:

-seydiler:

sūleseydiler < söyleselerdi (42/66)

Olumsuzu:

kestirmeseydim (22/125), olmasaydı (30/81)

2.2.6.4.1.7. İstek Kipinin Hikayesi:

Teklik I. Şahıs:

-aydım:

baḳaydım (4/6), olaydım (10/219), suraydım < soraydım (7/264)

Teklik II. Şahıs:

-aydın:

olaydın (7/265)

Teklik III. Şahıs:

-aydı:

olaydı (13/6)

Çokluk I.Şahıs:

-eydik:

göreydik (13/6)

Çokluk II. Şahıs:

-aydınız:

göreydinis < göreydiniz (14/15)

Çokluk III.Şahıs:

-aydılar:

çıḳaraydılar (17/115)

2.2.6.4.2. ŞART BİRLEŞİK ÇEKİMİ

2.2.6.4.2.1. Şimdiki Zaman Şartı:

Bölge ağzıyla ilgili yaptığımız derlemelerde birleşik çekim olarak bu kullanıma hiç rastlanmamıştır.

2.2.6.4.2.2. Geniş Zamanın Şartı:

Teklik I. Şahıs:

-āsam:

sayāsam < sayarsam (26/122)

-ū̄sem:

ölū̄sem < ölürsem (2/204)

-ērsem:

gidērsem (11/204)

Teklik II. Şahıs:

-āsan:

baḳāsan < bakarsan (2/230)

-īsan:

çıḳarīsan < çıkarırsan (3/173)

-arsan:

sorarsan (4/319), doḳursan (22/135), atlarsan (26/203)

-ārsan:

çıḳārsan < çıkarsan (49/167), Ḳoyārsan < koyarsan (40/101)

-ersen:

sürersen (5/131), gidersen (8/128), düşersen (48/213), sabredersen (16/178)

-ērsen:

ekērsen < ekersen (12/135)

-ırsan:

ḳazanırsan (22/108), alırsan (31/200), annatırsan (32/58)

-irsen:

annatabilirsen (8/239), bıraḳtırabilirsen (16/86)

-ursan:

dururşan (8/207), bulursan (15/15), olursan (22/21), uyursan (49/259)

Teklik III. Şahıs:

-rse:

istērse < isterse (6/143)

-arsa:

çıḳarsa (9/74), ḳoparsa (38/224)

-erse:

éderse < ederse (3/192), severse (11/162), düşerse (38/340)

-ārsa:

tutārsa < tutarsa (11/100), ḳopārsa < koparsa (19/62)

-ērse:

gidērse < giderse (12/23), yéterse< yeterse (19/129), düşērse < düşerse (36/160), geçērse < geçerse (28/80)

-ırsa:

alırsa (12/81), ḳatılırsa (10/179)

-ırse:

ḳalırse < kalırsa (41/156)

-irse:

gelirse (19/74)

-ursa:

olursa (8/107)

Çokluk I. Şahıs:

-arsaḳ:

yaparsaḳ (30/173), sayarasaḳ (43/105)

-ırsaḳ:

ḳalırsaḳ (6/130)

-ursaḳ:

olursaḳ (9/13), bulursaḳ (23/65)

Çokluk II. Şahıs:

-irsenis:

bulabilirsenis (9/128)

Çokluk III. Şahıs:

-lerse:

istēlerse < isterlerse (23/31)

-arlarsa:

yaparlarsa /30/188)

-ırsalar:

annaşırsalar < anlaşırlarsa (48/17)

-ırlarsa:

ayrılırlarsa (23/40), alırlarsa (33/146)

-ūlarsa:

olūlarsa < olursalar (23/35)

-ürselē:

büyürselē < büyürseler (26/63)

Olumsuzu:

yapmaslarsa < yapmazlarsa (30/188), bıraḳamassan < bırakamazsan (16/87), ḳoymazsanız (8/145), çalışmassan < çalışmazsan (4/515), vérmezseniz (3/86)

2.2.6.4.2.3. Bilinen Geçmiş Zamanın Şartı:

Teklik I. Şahıs:

-diysem:

vermediysem (49/151), doyurdiysem < doyurduysam (47/178)

-düysem:

gördüysem (48/99)

Teklik II. Şahıs:

-tiysen:

kestiysen (47/21)

Teklik III. Şahıs:

-dıysa:

yazdıysa (43/65), ḳaldıysa (49/152)

-diyse:

vérdiyse < verdiyse (42/3)

-duyse:

olduyse < olduysa (41/68)

-d se:

geld se < geldiyse (39/217)

-dῡse:

gördῡse < gördüyse (39/240)

-tıysa:

yattıysa (21/65)

Çokluk I. Şahıs:

-Tıysaḳ:

yapTıysaḳ < yaptıysak (19/137)

Çokluk II. Şahıs:

-tiysen:

ettiysen (16/17)

Çokluk III. Şahıs:

-tılarsa:

yaptılarsa (14/385)

2.2.6.4.2.4. Gelecek Zamanın Şartı:

Teklik I. Şahıs:

-cāsam:

yapcāsam < yapacaksam (1/224)

Teklik II. Şahıs:

-cēsen:

çekcēsen < çekiceksen (26/5)

Teklik III. Şahıs:

-cekse:

verilcekse < verilecekse (5/19)

Çokluk I. Şahıs:

-cāsaḳ:

ḳoycāsaḳ < koyacaksak (9/11)

Çokluk II. Şahıs:

-cāsanız:

yapcāsanız < yapacaksanız (16/33)

Çokluk III. Şahıs:

-caḳlāsa:

yazcaḳlāsa < yazıcaklarsa (22/120)

2.2.6.4.3. RİVAYET BİRLEŞİK ÇEKİMİ

2.2.6.4.3.1. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Bölge ağzıyla ilgili yaptığımız derlemelerde birleşik çekim olarak bu kullanıma hiçbir örnekte rastlanmamıştır. Bu zamanı karşılamak için bölge ağzında genellikle geniş zaman rivayet yapısı kullanılmaktadır. –yor ekinin tarihi serüveni gözönünde bulundurulduğunda bu ekin Eski Türkçe'de yardımcı fiil olarak kullanılması ve daha sonradan ekleşmesi bu çekimde olduğu gibi –yor ekinden tamamen vazgeçilerek Eski Türkçe'de şimdiki zamanı karşılayan geniş zaman yapısına bir dönüş olarak düşünebilir.

2.2.6.4.3.2. Geniş Zamanın Rivayeti:

Teklik I. Şahıs:

-urmuşum:

ḳonuşurmuşum (10/111)

Teklik II. Şahıs:

-irmişin:

ḳaybetirmişin < kaybedermişsin (38/213)

Teklik III. Şahıs:

-rmış:

sınarmış (16/180)

-rmiş:

denermiş (16/181)

-armış:

yaparmış (3/392)

-ermiş:

düşermiş (23/295)

-ērmiş:

gidērmiş (10/24)

-irmiş:

içirmişler (10/116), bekletirmiş (11/388)

-urmuş:

oḳurmuş (10/109)

-āmış:

yapāmış < yaparmış (1/410)

-ēmiş:

gidēmiş < gidermiş (1/413), dēmiş < dermiş (2/125)

- miş:

işlen miş < işlenirmiş (1/45)

īmış:

yapılīmış < yapılırmış (1/115)

Çokluk I. Şahıs:

-ārmışıḳ:

yapārmışıḳ < yaparmışız (46/12)

Çokluk II. Şahıs:

-ımışınız:

çarımışınız < çağırırmışsınız (47/9)

Çokluk III. Şahıs:

-lēmiş:

derlēmiş < derlermiş (4/156), isterlēmiş < isterlermiş (20/45)

-urlarmış:

bulurlarmış (31/197)

-ırmışlar:

alırmışlar (15/49)

-ırlarmış:

uyanırlarmış (50/60)

Olumsuzu:

getirmemiş (10//19), gelmeslēmiş < gelmezlermiş (28/196), çıḳamaslarmış < çıkamazlarmış (31/77)

2.2.6.4.3.3. İstek Kipinin Rivayeti:

Bölgede yaptığımız derlemelerde bu yapıya hiç rastlanmıştır.

2.2.6.4.3.4. Gelecek Zamanın Rivayeti:

Teklik I. Şahıs:

-cāmışım:

ḳurtarcāmışım < kurtaracakmıyım (2/14)

Teklik II. Şahıs:

-cāmışın:

ḳatlayacāmışın < katlayacakmışsın (1/138)

-cēmişin:

vericēmişin < verecekmişsin (8/139)

-ücēnmiş:

görücēnmiş < görecekmişsin (21/64)

Teklik III. Şahıs:

-cāmış:

olcāmış < olacakmış (8/139)

-ıcāmış:

yapıcāmış < yapacakmış (18/163)

-cēmiş:

gidecēmiş < gidecekmiş (22/76), düvcēmiş < dövecekmiş (22183)

Çokluk I. Şahıs:

-cēmişik:

gidecēmişik < gidecekmişiz (49/4)

Çokluk II. Şahıs:

cāmışınız:

sorcāmışınız < soracakmışsınız (30/4)

Çokluk III. Şahıs:

-cālarmış:

yapcālarmış < yapacakmışlar (10/174)

-cēlermiş:

getircēlermiş < getirecekmişler (21/170)

Olumsuzu:

yapmacāmış < yapmayacakmış (43/9)

Derlenilen metinlerde öğrenilen geçmiş zamanın ve gereklilik kipinin rivayet birleşik çekimleriyle ilgili örnek olmaması sebebiyle bu bölümde metin dışı derlemeyi uygun görmedik. Bu yapıların bölge ağzında işlek bir kullanımı olmadığı sonucuna vardık.

2.2.6.5. YARDIMCI FİİLLER

2.2.6.5.1. İsimleri Gelen Yardımcı Fiiller:

ed- :

tarif‿ed m < tarif edeyim (1/124), devam‿ediyi < devam ediyor (2/43), davet‿ edildiler (13/117), tariF‿edeyim (7/43), şiy‿edorum < şey ediyorum (21/4), israF‿ edilmiyådı < israf edilmiyordu (50/22), devam‿ediyi < devam ediyor (43/126), diḱat ‿edicēn < dikkat edeceksin (42/15)

et- :

sünnet‿ett cek < sünnet ettirecek (1/183), yardım‿ettik (2/116), şikiyet‿etcekler < şikayet edecekler (13/190), küvür‿etmeyis (7/130), āç‿etmişler < ağaç etmişler (14/483), mābet‿etdik < muhabbet ettik (49/69)

it- :

memnun‿itsin < memnun etsin (21/56), iziyet‿ittilē < eziyet ettiler (3/4), amelyát‿ itmişlē < ameliyat etmişler (35/115), bātnı açık̟‿itsin < bahtını açık etsin (32/94), merak̟‿itmeyin < merak etmeyin (29/82)

ol- :

çoban‿olūdu < çoban olurdu (1/192), iltāp oluyå < iltihap oluyor (2/15), ayırlı olsun < hayırlı olsun (17/134), yara olur (7/150), güsel‿olurdu < güzel olurdu (14/288), fayd‿olur < fayda olur (50/154), āşam‿oldu < akşam oldu (48/10), meşġul‿oluyes < meşgul oluyoruz (47/34), boronşit‿oldu (46/65), yardımcı oluyålar < yardımcı oluyorlar (45/74), sōbet‿olsun < sohbet olsun (44/8)

ō- :

razı ōsun < razı olsun (21/77), kör‿ōsun < kör olsun (20/238), şiy‿ōsun < şey olsun (35/3), düünner‿ōmasdı < düğünler olmazdı (32/39), bataḳlıḳ‿ōsun < bataklık olsun (38/193)

2.2.6.5.2. Fiillere Gelen Yardımcı Fiiller

2.2.6.5.2.1. Yeterlik:

-bil :

vurabilirse (17/191), arıdabil sen < arıtabilirsen (7/158), yapabilcēmi < yapabilecek mi (14/84), giyilebilor < giyilebiliyor (21/15), gürebiliyåsın < görebiliyorsun (50/140), annayabiliyårus < anlayabiliyoruz (49/52), ayarlıyabiliyåsa < ayarlayabiliyorsa (48/23), alabil miyim < alabilir miyim (1/573), . satabil sek < satabilirsek (20/257)

Olumsuzu:

bilemessin < bilemezsin (14/355), annayamazdın < anlayamazdın (50/133), ūrenemessin < öğrenemezsin (49/146), alamazlāmış < alamazmışlar (1/494), zeyirleyemezsin < zehirleyemezsin (2/169), çeviremessin < çeviremezsin (12/54)

2.2.6.5.2.2. Tezlik:

-var:

oturıvarīdıḳ < oturuverirdik (1/292), annaTıvarın < anlatıverin (18/149)

-ver:

Ḳızverdi < kızıverdi (4/25), çıḳıver mişin < çıkıvermişin (9/148), geliverem < gelivereyim (10/85)

2.2.6.6. EK-FİİL (Cevher Fiili)

Ek eylem, isimlere ve isim soylu sözcüklere gelerek onlara yargı anlamı kazandıran unsurdur.[103] Gümülcine ve yöresi ağızlarında da er- > i- değişimine uğramış olan i- yardımcı fiili kullanılmaktadır.

[103] Eker, 2003: 297

Derlemiş olduğumuz metinlerde ek-fiil ile kurulmuş kelime örnekleri çok fazladır. Bu bölümde sırasıyla "Şimdiki ve Geniş Zaman", "Bilinen Geçmiş Zaman", "Öğrenilen Geçmiş Zaman" ve "Şart" çekimlerini ve örneklerini göreceğiz

2.2.6.6.1. Şimdiki ve Geniş Zaman:

Teklik I. Şahıs:

ayvalıḳdayım (1/28), astayım < hastayım (2/95), oḳulundaydım (3/85), izmitliyim (6/123), bölümündeyim (8/141), ordayım (9/154), ordanım (15/22), rātsızım < rahatsızım (16/16)

Teklik II. Şahıs:

evdesin (3/445), bacımsın (4/77), güselsin < güzelsin (12/145), tatlısın (19/105), davılcısındır < davulcusundur (20/128), uçurumdasın (22/116)

Çokluk I. Şahıs:

şeyis < şeyiz (22/226), burdayıs < burdayız (24/5), yeniyis < yeniyiz (13/138)

2.2.6.6.2. Bilinen Geçmiş Zaman:

Teklik I. Şahıs:

askerdim (6/102), ḳadındım (11/89), candarmaydım < jandarmaydım (12/31), yaşındaydım (17/87)

Teklik III. Şahıs:

öleydi < öyleydi (17/11), ābimdi < abimdi (21/97), di < iyidi (48/61), éskidendi < eskidendi (39/356)

2.2.6.6.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman:

Teklik III. Şahıs:

meşelikmiş (17/50), cingeneymiş < çingeneymiş (13/11), yerdēmiş < yerdeymiş (14/159), dōrumuş < doğruymuş (50/219), surumlusumuş < sorumlusuymuş (49/9), . pilannımış < planlıymış (45/72)

2.2.6.6.4. Şart Çekimi:

Teklik III. Şahıs:

çirkinse (44/198), biriyse (42/15), bürekse < börekse (40/21), şēse < şeyse (38/239), bük̄se < büyükse (30/285), kişise < kişiyse (26/354)

Ek-fiilin hikaye, rivayet ve şart kiplerine bölgemiz ağızlarında bolca rastlanmaktadır:

gel lēdi < gelirdiler (1/110), gidēdik < giderdik (2/32), deniyodu < deniyordu (3/18), yaporduḳ < yapıyorduk (4/24), pinērdi < binerdi (5/26), yapārdıḳ < yapardık (6/4), ḳarışırdı (8/55), indirdi (10/18), edērdik < ederdik (11/44), biçērdik < biçerdik (12/91), oḳunurdu (15/84), duyārdıḳ < duyardık (16/13), yapıcāmış < yapacakmış (18/163), çıḳıyomuş < çıkıyormuş (19/147), isterlēmiş < istermişler (20/45), gidecēmiş < gidecekmiş (22/76), yapmışlardı < yapmışdılar (23/62), çalışiyerse < çalışıyorsa (24/147), gelirdi (25/3), bāsedersek < bahsedersek (26/5), dērseniz < derseniz (27/83), geçērse < geçerse (28/80)

2.2.7. FİİLİMSİLER

Fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen; ancak, şahıs ekleri alarak çekime girmediği için yargı bildirmeyen bitmemiş fiillerdir.[104]

2.2.7.1. SIFAT-FİİLLER (PARTİSİPLER)

Kimi eklerle, fiilden sıfat türeten; bir yanıyla fiil özelliği gösteren, bir yanıyla da isimleri niteleme özelliği olan yapılara denir.[105]

-an, -en :

bu devre kötü diy**en** gösü kör‿olur. (29/116)

yāmur duvasi burda oḳuy**an** ḳadınnar vardı (17/248)

namas ḳıl**an**‿olcaḳ ki oca da ossun (13/89)

bayram yap**an** ḳısların yanna geldi mi dērdi (14/242)

ama şindi yetiş**en**‿için normáldir (50/76)

geç**en** sene yine geldi beyle ünüversiteden. (49/3)

yani dēdik ona şindi yaniye baḳ**an** yoḳ yiy**en** yoḳ (1/106)

ani böle güllere kon**an** renkli böceklē var ya bızınġa denir (5/135)

he, o suyla çalış**an** tıḳırtı o. (12/89)

ama bunnar‿ep‿eskiden ol**an** şeylerdi. (6/55)

---

[104] Zeynep Korkmaz, (2007): Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara: S.59

[105] Ergin, 1998: 333

şindiKilēden nası annayamiyåsaḳ o zamnnā da onnādan i şiy annaşılmay**an**‿areketler (24/51)

çufalıḳ‿ésKiden yapıl**an** makinalar (26/259)

ikinci gün dişērden gelen misaFirlere yimek verilirdi (43/39)

-caḳ, -cek:

rüz ar çıḳı**caḳ** da tınas atıcaḳsın. (7/106)

aman çocuḳ gel**cek** diye her şiyi kéndim‿azirliyådım (42/7)

yani yavrım‿ic méraḳ‿edil**cek** gibi d l (34/12)

ek**cek**‿oldūn yeri sürüyon (3/46)

nerde oḳuy**caḳ** kıs (9/56)

Yine **–acak/-ecek** sıfat-fiil eklerinin ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ön damak ve arka damak /k/ sinin düşme eğilimi gösterdiği ve kendisinden önceki ünlüyü uzattığı çokça görülen bir ses hadisesidir:

ne yap**cā**nı o bilir yavrım (18/189)

baştan başlaya**cā** ḳadar bi basardım(21/371)

bu aftada gelmey**cē** tutTu (24/4)

bi msanın ḳarısı öl**cē**ne erkē ölsün (29/94)

-dıḳ / -dik , -duḳ / -dük:

Bölge ağzında bu ekle türetilmiş geçmiş zaman sıfat – fiili, genellikle, iyelik ekleriyle birleşerek, sıfat veya ad görevinde kullanılan sözcük kurulur. Bu ekin iyelik ekleriyle birleşmesiyle ünlü ikizleşmesi veya ünlü uzaması hadisesi görülmektedir.

bil**d** mis ḳadarıyla meyvemizi yetiştiriyis (1/4)

ıdrelezde önceden benim gel**d** mde çoḳ şeyler‿oluyådı ama artıḳ yapmıyolā genşlē (2/48)

eyer bizim yaşa**dī**mız bölgede zaten biz yüz‿atmış ane tūkTük‿orda (24/43)

buj çiçeyi bāk yarın‿ol**dū** zaman bunu bālēyceksin (46/17)

dōt kişinin sür**dū̄**nü iki günde, bej kişinin sür**dū̄**nü üj günde sürērdim, ymmi bej lira. (21/184)

Bölge ağzında bu ekle kurulmuş geçmiş zaman sıfat – fiili, çıkma durumu ekiyle birleşerek geçmiş zaman zarfı kurar:

ḳınadan◡önce ḳıS ḳaç**Tıḳtan** sōra bi afta mylence oluyådı o evde (48/19)

yıḳa**dıḳTan** sōnra o suyu bȭle süz (27/67)

tarator burda şeye dellē yürtlan saltayı dōra**dıḳtan** sōnacīma ona tarator dellē (3/29)

ondan sōra bi◡meydan◡otur**duḳtan** sōra ḳaynananın şeyinden ḳāḳ**tıḳtan** sōra epsinin ◡ellerini öper gelin (17/71)

-mış / -miş, -muş / -müş:

bi avansına bi yıl çalış**mış**◡oluyosun (3/176)

2.2.7.2. ZARF FİİLLER (GERİNDİUMLAR)

Zarf – filler cümlede fiili niteleyerek zarf görevi yapan kelimelerdir.[106]

-ınca / -ince , -unca / -ünce:

yere şey yapālā alıp◡onnarı çmnēlē onnarı bisim köyümüzde oluyå iki seneye gel**ince**ye oynālādı (1/146)

bizim mācırlarda buray◡āçlıḳ gör**ünce** bayılmışlar buray almışlar, yerleşmişler burā. (17/50)

o daya baḳ**ınca**, ind miz yérlere faĺan ḳorḳtu yani (48/212)

bi de tabi kendi mayasından◡o tepsiye ḳoy**unca** ekmē ani maya biraz ḳalıyo ya (2/132)

-dıḳça, -dıḳca, -dikce, -duḳça, -dükce; -tıḳça, -tikçe, -tuḳça, -tükçe:

bunnā osmannı zámenında osmannı al**dıḳca** devam◡étmiş. (3/125)

ellēnen◡unnarı büle zil Taḳarlā. zilden büle u vur**duḳca** büle ses yapar◡o. (6/27)

er ḳuran◡oḳu**duḳca** başlıyom◡adama. memurlā, em de memurlā dērdi (22/19)

evlenmeden◡ünce siz düt**Tükce** benim de aḳlıma geliyo (23/34)

zata şindi genş nesil gelip git**tikce** burda da olsa ısım, aḳrabaya gidiyor (32/25)

-araḳ, -erek:

epsi bil**erek** gidiyéler (14/450)

übür◡amcam, ülü ul**araḳ** bıraḳmışlā şeye (49/19)

---

[106] Ergin, 1998:338

geçmez, ben‿otur**araḳ** onnara emir veriyåm (47/59)

çocuḳlā denir ki ḳoş**araḳ** yiyin (39/235)

Bölge ağzında bu zarf fiilin –**alaḳ, -elek, -erekten, -elekten, -alaḳtan** şekillerine de rastlanmıştır:

sülērdim, dabrıḳa da çalārdım, büle ça**lalaḳ** sülerdim ben kendim (36/42)

bizim küyden gid**elek** ş‿ānda istanbulun‿en zengin‿āylelēnden (35/23)

ālay**alak**, sızlay**alaḳ** gitTiler (29/144)

-p, -ıp, -ip, -up, -üp:

şindi gid**ip** gelme pek ḳalmadı ḳızım (28/130)

bi de şu çınar yapraḳlānı idrar‿iltāp‿oluncá bunu toplay**iP** bunu yeşilken bunun yaprānı bunnā çınar (2/13)

yanaḳlāmıza da ıslay**ıp** sürēdiler. rengli çenberin boyasını çıḳardırlādı yanaḳlarınız (17/90)

şindi bi ācın‿üsTüne çatalaḳ çutalaḳ misir ḳoçannarını bo͞le ġasa bandır**ıP**, onnarı bo͞le yaḳmdiler (13/27)

arabanın‿üsTüne kilim‿ötēdilē sopa ger**ip**‿üsTüne öküz‿arabasının kilim‿örterlē (7/27)

bisden gör**üp** yaptılarsa bilmem‿artıḳ(14/385)

-madan, -meden:

yani ana‿ali görün**meden** virdiler(21/175)

ambarı buşalT**madan** ḳuyacaḳsın (50/218)

yani iç bil**meden** gitTik (2/6)

emir veril**meden** dedi, emirsiz‿iç bi iş yapılamas dedi (8/166)

e, o ḳīḳlan**madan** evin‿içine et gelirse çocū ḳaldırīsın. çocū bastırīsın‿onun‿üzerne (11/142)

-ḳan, -ken:

neden mi oynamālā mūtarın‿abisini büle büle şımarīlıḳ yapalım dē**ken** yatīmışlā oynā**ḳan** büle çoḳ sert düşū̄müşlē yere. (1/148)

ondan sūra yapādık. suyu ḳaynar**ḳan**‿içine yuvḳayı ḳoyorsun böle (4/15)

āyle ḳızlı. nenem, abdes‿alır**ḳana** ḳollarını sıvardı(10/72)

oturu**ḳan** topūn yanndan bi ḳaşıntı oldu (15/55)

orda ayvan‿alır**ḳan** şey yaparḳan ḳıvırīsın paçaları(22/95)

Bölge ağzında kullanılan bu zarf fiil ekinin **ḳana, -kene /-ḳaydın, -keydin, -kedin** şekilleri de oldukça yoğun bir şekilde fiilerin ve isimlerin üzerinde kullanılmaktadır:

-ḳana, -kene:

tabut **gidēkene** bi tabıta baḳıyolā ani tabıttan böle atıyomuş kendini geri geri o zaman da cenaze çıḳāmış (2/229)

eme ozmana ġıdā bi şey sorā**ḳana** tam tıraḳ cevabını alırsın (3/339)

-dınan/ -dinen/ -dunan/ -dünen, -tınan/ -tinen/-tunan/ -tünen,-dien/

-duan /-düen, -tien:

Bölge ağzında da kullanılan bu zarf-fiil yapısı **-ınca/-ince** zarf fiil ekinin işleviyle bölgede çok sık kullanılmaktadır. Zarf-fiil ekinin kurgusu hakkında **-dıḳ/-duḳ** yapılı sıfat-fiilin üzerine **ile+n** edatının getirilmesiyle **(-dığınan/-duğunan- -dığı ilen/ -duğu ilen)** oluştuğu tesbiti yapılabilir.

bi sefte ol**dünen** ḳurumadı ya. (1/408)

ema ben bu türkiyeye geldi geleli gel**d nen** sırta gel**d nen** biz daldıḳ burda kereste fabriḳasına (4/516)

demiş bunu asan dayın, dedi ür‿iste**d nen** geldim bül̄e bül̄e dedi (22/63)

ama öncesi şindi bi tas‿ayranı olmayarı içine bi parçe mis ekmei ol**dünan.** (18/27)

iste**d nnen** ḳonuşiyi. (12/69)

işTe öl**düyünen**‿üsTüne bi beyas çarşef‿atarıs. (42/152)

dūn dön**dūnen** gidiyålar, iki sāt. (44/95)

-a / -e:

ama git gid**e** git gid**e.** a hastaliyi de ḳazandım, sactan (40/35)

ep‿ama ayān birini kaldīcān büle çöv**e** çöv**e**, çöv**e** çöv**e** o Taşı süttütTürūdük büle işTe. (1/200)

giderken kōḳ**a**, ḳōḳ**a** gidorum. (17/206)

davulu burdan düv**e** düv**e** giderler (13/43)

III. BÖLÜM
(Metinler)

III. BÖLÜM
METİNLER

1. **Avluburun Köyü / Huriye Yüksel (65) –** (günlük işler, türkü, düğün, çeyiz, bayramlar, düğün, evlilik adetleri, yöresel oyun, asker eğlencesi, sünnet, çocuk oyunları, doğum adetleri, halk hekimliği, hıdırellez, kırklama, meslekler, oya, dantel, atasözü, mutfak eşyaları, batıl inanışlar, ekmek yapımı, akıtma, mamaliga, kabak köftesi, pekmez, tereyağ yapımı, yayık yapımı, peynir yapımı, komşuluk ilişkileri)
2. **Uzuntarla Köyü / Hatice Andiç (63) –** (köyü hakkında bilgi, halk hekimliği, nazar, evlilik, bayramlar, hıdırellez, köyde günlük hayat, gelin kaynana ilişkileri, günlük işler, çeyiz, oya, dantel, ölüm adetleri, batıl inanışlar, çalgı aletleri, karışık)
3. **Arpalıkihsaniye Köyü / Kazım Yılmaz (70) –** (göç, çocuk oyunları, meyve-sebze isimleri, meslekler, askerlik, eski okul anıları, misafirperverlik, evlilik, köken bilgisi, düğün, tarlada kullanılan aletler, günlük işler, aile, akraba isimleri, çeyiz, giysi adları, oya,dantel, kırklama, batıl inanışlar, bilmece, mani, karışık, ad koyma, bebek giysileri, hıdırellez, nazar, akıtma, arefe çöreği, cızlama, dürme, kapama, kabak çorbası, kış hazırlıkları)
4. **Balçık Köyü / Emine Korkmaz, Mehmet Korkmaz (78, 76)** – (köyün tarihi, günlük işler, ekmek yapımı, pide yapımı, kapama tarifi, ciğer çorbası, erik kompostosu, düğün yemekleri, bayramlar, kına gecesi, gelin alayı, düğün anıları, eski giysiler, çeyiz, kız isteme, düğün sonrası, mani, türkü, askerlik, karışık, doğum öncesi adetler, doğum sonrası adetler, yemek yeme adeti, kapı kesme parası, kırklama, çocuğun ilk yüremesi, düğün kıyafetleri, bulgarlardan çekilen çileler, göç hikayesi, sünnet düğünü, ad koyma, bebek giysileri, şimdiki insanlık halleri, evlilikte yeni adetler, çalgı aletleri, hıdırellez, eskiden günlük işler, bahçe işleri, oya, dantel, mutfak araç-gereçleri, yöresel oyunlar, çocuk oyunları, ay isimleri, çocuk oyunları, bayramlar, eski giysiler, evlilik bağı, akraba isimleri, meslekler, sebze-meyve isimleri, batıl inanışlar, hayvan isimleri, halk hekimliği, kış hazırlıkları, lakaplar, haskovaya ait özellikler, türkiye hakkında görüşler)

5. **Eşme Köyü / Müyesser Yıldız (85)** – (köy hakkında bilgi, kız isteme, kına gecesi, arefe çöreği, asker uğurlama, düğün, kış hazırlıkları, oya, dantel, bayram, hıdırellez, günlük işler, ölüm, batıl inanış, ekmek yapımı, gölün hikayesi, çalgı aletleri, ad koyma, mani, mamışka yemeği, karmakarışık yemeği, kaçamak, tikvenik tatlısı, kakoşka yemeği, vücut kusurları, yöresel oyunlar, halk hekimliği, çocuk oyunları, sebze-meyve isimleri)
6. **Karaabdülbaki Köyü / Ali Uyur (83)** – (günlük işler, kız isteme, gelin alayı, yöresel oyunlar, ölüm adetleri, sünnet, çalgı aletleri, hıdırellez, akıtma, pide tarifi, ekmek yapımı, yöresel yemekler, bayramlar, bahçe araç gereçleri, çocuk oyunları, halk hekimliği, batıl inançlar, askerlik, ad koyma, komşuluk ilişkileri, mani)
7. **Gülbahçekadriye Köyü / Hakime Turaç (72)** – (günlük işler, çeyiz, eskiden aydınlatma, eski kıyafetler, düğün, balık parası, kız isteme, karışık, askerlik, bayram, hıdırellez, köyün hikayesi, akraba isimleri, ekmek yapımı, akıtma, günlük işler, ekmek yapımı, kırklama, mutfak araç-gereçleri, tütüncülük, ayran, yufka, tarla işleri, kış hazırlıkları, eski günler, ev eşyaları, halk hekimliği, nazar, meslekler, mamaliga, tatlı, peşmet, çocuk oyunları, oya, dantel, mani, bilmece, bitki, sözler, mevsimler, ad koyma, hayvan isimleri)
8. **Kabaağaç Köyü / Mustafa Şahin (85) –** (günlük işler, düğün alayı, çeyiz, kına gecesi, çalgı aletleri, ölüm, sünnet, hıdırellez, meslekler, sebze-meyve, bayram, bayram yemeği, pide yapımı, akıtma, asker uğurlama, hacca gitme, askerlik anıları, mutfak araç-gereçler, yöresel oyunlar, çocuk oyunları, ay isimleri, halk hekimliği, batıl inançlar, akraba isimleri, karışık, komşuluk ilişkileri, anı)
9. **Sarımeşe / Mustafa Dice (74) –** (karışık, kız isteme, hıdırellez, çalgı aletleri, gelin alayı, mani, türkü, bilmece, çocuk oyunları, meslek, bayramlar, halk hekimliği, yöresel yemekler, komşuluk ilişkileri, tarlada ekilen bitkiler, hayvan sağaltma, özel günler, eski ev eşyaları, tarım aletleri, göç, asker uğurlama, vücut kusurları, ad koyma geleneği, ölüm, düğün kıyafetleri, köy)
10. **Şekerpınar Köyü / Nevize Kuşkuoğlu (75) –** (karışık, meyve-sebze, göç, düğün, çeyiz, akrabalık isimleri, giyim-kuşam, nazar, halk hekimliği, tarla işleri, tarhana, kapama, bayramlar, mani, çalgı aletleri, sünnet düğünü, hıdırellez,

keşkek, kış hazırlığı, komşuluk ilişkileri, okul zamanları, bulgar zulmü, ad koyma, türkiye hakkındaki görüşleri)

11. **Hakkaniye Köyü / Sülbiye Taşçı (75) –** (karışık, düğün, bayramlar, çeyiz, giyim-kuşam, oya, dantel, kış hazırlıkları, yöresel yemekler, mani, kırklama, çocuk oyunları, ilahi, türkü)
12. **Orhaniye Köyü / Raşit Kurul (98)-** (askerlik, düğün, göç, tarla işleri, tarla m
13. **Kadriye Köyü / Emine Bulut (68)-** (karışık, kına gecesi, gelin pullama, göç, komşuluk ilişkileri, kavil ekmeği, kırklama, yöresel yemekler, kıvırma, yöresel yemekleri, karıştırma, akıtma, kış hazırlıkları, halk hekimliği)
14. **Fulacık Köyü / İsmigül Gültepe, Fatma Gültepe (61, 56) -** (karışık, düğün, kına gecesi, gelin alayı, çeyiz, oya, dantel, hanımeli oyası, elti patlatan oyası, nigar oyası, patik, günlük işler, ekmek tarifi, akıtma, döndürme, kırklama, göbek bağı gömme adeti, köstek kesme, batıl inançlar, bebek giysileri, eski giyim-kuşam, eski evler, ölüm adetleri, hıdırellez, çocuk oyunları, masal, korku hikayesi, meslekler, bayramlar, mani, bilmece, tekerleme, vücut kusurları, mutfak eşyaları, tarlada kullanılan aletler, yöresel oyunlar, bitki isimleri, halk hekimliği, dokuzlar dede türbesi efsanesi, gün, ay adları, makyaj malzemeleri, gelin pullama, takı merasimi, yüz görümlüğü, akrabalık isimleri, karışık, hayvanlar, kış hazırlığı, nazar)
15. **Tepeköy / Ayşe Taşçı – (67) –** (eski giyim-kuşam, tarla işleri, kış hazırlığı, akrabalık isimleri, hıdırellez, bayram, yağmur duası, halk hekimliği, nazar, bebek giysileri, oya, dantel, çeyiz, göç, renkler, karışık, papara, batıl inanç, isim, lakaplar, karıştırma, cızlama, börek, ölüm adetler, ahiret kardeşi, höşmerim, bilmece)
16. **Ortaburun Köyü / Rahime Filiz (76)-** (göç, ad koyma, gelin- kaynana ilişkisi, çeyiz, oya, dantel, patik, günlük işler, yöresel yemekler, karıştırma, ekmek yapımı, tarla işleri, evlilik adetleri, gelin pullama, hıdırellez, akrabalık isimleri, kalıp sözler, düğün ekmeği)
17. **Hasancıklar Köyü / Fatma Topçu, Hüseyin Topçu (73, 70) –** (eskiden kullanılan eşyalar, çeyiz, günlük işler, tarlada kullanılan aletler, sebze-meyve, göç, bayram, çalgı aletleri, kına geceleri, gelin alayı, gelin, damat kıyafetleri, ad koyma, lakap, günlük hayattaki sözler, hıdırellez, batıl inançlar, hayvan sağaltma, halk hekimliği, ağaç, bitki isimleri, köy hakkında bilgi, doğum gelenekleri,

mevlit, kış hazırlığı, yöresel yemekler, kahve kültürü, çocuk oyunları, türkü, askerlik, karışık, okul yılları, doğum, tarla, pekmez yapımı, çiçek isimleri, yağmur duası, çobanlık, heyel molla)

18. **Sapakpınar köyü / Hanife Bostan (92) –** (çeyiz, karışık, dua, beddua, ninni, ilahi, mani, anı, türkü, okul anısı, göç, misafirperverlik)
19. **Kirazoğlu köyü / Hediye Çiftçi (68) –** (düğün, çalgı aletleri, kına gecesi türküsü, gelin arabası süsleme, gelin pullama, gelin alayı, sağdıç, bayramlar, saya gezme, hıdırellez, yöresel yemekler, gömme böreği, bebek kıyafetler, oya, dantel, çeyiz, ad koyma, halk hekimliği, batıl inanışlar, ölüm adetleri, meslekler, muhacir evleri, göç, eski kıyafetler, ev işleri)
20. **Süleymaniye köyü / Emine Yıldız (88) –** (karışık, şiir, bayramlar, hıdırellez, mani, türkü, dualar, evlilik, kına gecesi, gelin alayı, kıtlık, meslekler)
21. **Dalca köyü / Fatma Bostan (88) –** (günlük işler, karışık, eski eşyalar, meslekler, evlilik, lakap, hıdırellez, halk hekimliği)
22. **Dağköy / Nefise Yılmaz (86) –** (karışık, göç, evlilik, çeyiz, eski kıyafetler, hayvanlar, günlük işler, askerlik anısı, yöresel yemekler, dızmana, tarhana, halk hekimliği, tarım aletleri, meslekler, tahıllar, sebze-meyve, hıdırellez, ad koyma, akrabalık isimleri, günlük konuşmalar, deyim, atasözü, kalıp sözler, eski ev eşyaları, eski günler)
23. **Sultaniye köyü / Hasan Özden (94)** – (kız isteme, kına, düğün, başlık parası, damat tıraşı, gelin alayı, göç, meslekler, askerlik, ad koyma, çocuğun ilk adımı, diş, saç, hıdırellez, sünnet, tarlada kullanılan aletler, tarlada ekilen ürünler, tütün ekimi, mısır ekimi, keten ekimi, ayçiçek ekimi, şömine, atasözleri, deyimler, eski kıyafetler, hayvancılık, nazar, nazarla ilgili deyimler, halk hekimliği, yöresel yemekler, çörek, dızmana, döndürme, haftalık rutinler, tarhana, karıştırma, kış hazırlığı, batıl inançlar, çocuk oyunları, akrabalık isimleri, ev eşyaları, eski okul yılları, çalgı aletleri, çeyiz, dantel-oya, ölüm, ağaç, çiçek isimleri, atasözleri)
24. **Kurtdere / İsmet Ferik (66)-** (karışık, göç, çocuk oyunları, bulgarların zulumleri, evlilik, muhacir evleri, meslekler, avcılık, yöresel yemekler, tarlada ekilen ürünler, bitki, çiçek isimleri, sünnet, lakaplar, hayvan adları)
25. **Mecidiye köyü / Mehmet Deniz (72)-** (askerlik, sünnet, marteniçka, hıdırellez, düğün, çalgı aletleri, ölüm adetleri, nazar, lakap, hayvan adları, sebze-meyve

isimleri, çiçek, bitki adları, tarlada kullanılan aletler, mani, atasözü, deyim, kalıp sözler, yöresel yemekler, mani, ad koyma)

26. **Tevfikiye köyü / Hasan Yılmaz (65) –** (düğün, çeyiz, kız isteme, başlık parası, karışık, dünürcülük, kına gecesi, davetiye, gelin alayı, damat tıraşı, gelin adağı, geze, düğün yemekleri, hıdırellez, bayramlar, bayram yemekleri, meslekler, hayvancılık, askerlik anısı, mevlid, akrabalık isimleri, giyim-kuşam, mani, saya, ad koyma, sünnet, çalgı aletleri, kurban, halk hekimliği)
27. **Pazarlı Köyü / Ayşe Toprak (67) –** (göç, düğün, kına gecesi türküsü, mani, çeyiz, kırklama, ekmek yapımı, tarhana yapımı, akıtma, kapama, hıdırellez, arefe çöreği, mani)
28. **Ambarcı köyü / Recep Kılıç (72)-** (bayramlar, hıdırellez, mani, düğün, yöresel yemekler, hayvancılık, damat tırai, ölüm, batıl inançlar, akrabalık isimleri, çocuk oyunları, tarım ürünleri, hayvan, ağaç isimleri, dualar, beddualar, atasözü, komşuluk ilişkileri, eski kıyafetler, ad koyma, isimler, mani, kış hazırlıkları, salça yapımı, yufka, tarhana, halk hekimliği, nazar)
29. **Akmeşe köyü / Hüseyin Karaduman (92) –** (askerlik, meslekler, komşuluk ilişkileri, göç, düğün, türkü, bayramlar, anı, tütüncülük, tarla aletleri, eski araç-gereçler, askerlik anısı, muhacir evleri, yöresel yemekler, atasözleri, eski günlük konuşmalar, kıtlık dönemleri, ad koyma)
30. **Kızderbent köyü / Yusuf Günseçkin, İsmail Tunçay (30) –** (karışık, göç, köyün tarihi, askerlik, mani, türkü, tütüncülük, tarla işleri, kaçamak, yöresel yemekler, düğün, çalgı aletleri, giyim- kuşam, hıdırellez, köyün çevresi, akrabalık isimleri, meyve- sebze isimleri)
31. **Yeniköy / Havva Uslu (70) –** (karışık, günlük işler, mani, düğün, pirinçli börek, kaçamak, pırasalı kaçamak, karmaca, gelin alayı, türkü, kırklama, ölüm, sünnet düğünü, hıdırellez, meslekler, bayramlar, bayram yemekleri, tarhana, çalgı aletleri, oya, dantel, giyim-kuşam, kış hazırlığı, kuskus tarifi, meyve-sebze, mutfak araç-gereç, yöresel oyunlar, çocuk oyunları, gün, ay adları, coğrafi isimler, hayvan isimleri, ad koyma, halk hekimliği, batıl inanışlar, efsane, masal, asker uğurlama, ekmek yapımı, bilmece, komşuluk ilişkileri, el işi, çeyiz, yer-yön isimleri, ölçü, ağırlık isimleri)

32. **Karatepe köyü / Hüseyin Adıberi (75) –** (karışık, evlenme adetleri, sünnet adetleri, gelin alayı, akraba, isimler, dua, beddua, kalıplaşmış sözler, hikaye, asker uğurlama, meslekler, çalgı aletleri, batıl inançlar, hıdırellez, helva yapımı, bayram, civardaki balkan muhacir köyleri, lakaplar)
33. **Tepetarla köyü / Fahriye Özatlar (67)-** (karışık, evlenme adetleri, doğum, kırklama, gelin alayı, bayramlar, özel günlere özgü yemekler, damat boğuldu kurabiyesi, kolaç tarifi, karmaca, kapama, ekmek, dızmana, hıdırellez, mani, meslekler, batıl inanışlar, ninni, çalgı aleti, takı merasimi, çocuk oyunları, hamilelik dönemi, komşuluk ilişkileri, çeyiz, köy hakkında bilgiler, tarla işleri, nazar, halk hekimliği)
34. **Avcıköy / Ahmet İnal (72)-** (göç, düğün, başlık parası, çeyiz, ad koyma, bebek giysileri, kırklama, çalgı aletleri, bayramlar, hıdırellez, çiçek isimleri, ağaç isimleri, atasözleri, mani, deyimler, hayvan isimleri, renk isimleri, ay isimleri, meslekler, tarım aletleri, haftanın günleri, bilmece)
35. **Arslanbey köyü / Hüseyin Kozluca (82) –** (göç, günlük işler, günlük konuşmalar, evlilik, atasözü, sünnet, bayramlar, hıdırellez, gelin türküsü, tütüncülük)
36. **Yuvacık köyü / Zeynep Küçük (82) –** (sünnet, düğün, çalgı aletleri, oya, dantel, eski bayramlar, kına gecesi, hıdırellez, ağaç ve çiçek isimleri, sebze-meyve isimleri, pekmez yapımı, salça yapımı, tarhana yapımı, bilmece, ninni, dualar, beddualar, tütüncülük, halk hekimliği, çocuk oyunları, komşuluk ilişkileri, nazar, isimleri)
37. **Döngel köyü / Salih Kanat (75) –** (evlilik, çalgı aletleri, çeyiz, mani, hıdırellez, kına gecesi türküleri, ramazan, bayram, karmakarışık yemeği, kaçamak, tikvenik tatlısı, akıtma)
38. **İslamköy / Mehmet Tekin (84) –** (göç, akrabalık isimleri, fıkra, köyle ilgili eski hatıralar, ad koyma, bayramlar, isimler, çocuk oyunları, vücut kusurları, roman halkı, atasözleri, deyimler, izmit muhacir köyleri, lakaplar, komşuluk ilişkileri, bulamaç, cevizli ekmek, höşmer, gölle, mani, hıdırellez, batıl inançlar, ölüm adetleri)
39. **Gündoğdu köyü / Halil Birol, Mümine Birol (86, 82) –** (karışık, göç, köyün tarihi, köy işleri, tütüncülük, doğum, adım çöreği, kırklama, tay çöreği, ilk diş,

bebek giysileri, tarhana, evlilik, kına gecesi, düğün yemekleri, gelin alayı, damat tıraşı, mani, çalgı aletleri, yöresel oyunları, akraba evliliği, akraba isimleri, hıdırellez, bilmece, çocuk oyunları, kurban, kaçamak, karmaca, muhacir böreği, bulamaç, sütlaç, kabak kıvırma, karışık, giyim- kuşam)

40. **Oluklu köyü / Hayriye Çetin (89)-** (hıdırellez, nazar, yağmur duası, akrabalık isimleri, düğün, misafirperverlik, kalıp sözler, dualar, tarla işleri)
41. **Taşağıl köyü / Ahmet Akın (72) –** (karışık, halk hekimliği, meslekler, hıdırellez, köyde günlük işler, düğün, temizlik, tütün, hayvancılık, ulaşım, domates çorbası, yöresel yemekler, boşnak böreği, düğün çorbası, etli patates, erişte, pura, baklava, bayram tatlıları, bayram yemekleri, kış hazırlıkları, ramazan hazırlıkları, nazar, yöresel oyunlar, çalgı aletleri)
42. **Tahtalı köyü / Ayşe Sancak (75) –** (doğum, hamilelikle ilgili batıl inanışlar, ad koyma, batıl inanışlar, asker uğurlama, sünnet, evlilik, çalgı aletleri, mani, yöresel oyunlar, boşnak evleri, hıdırellez, köy toplantısı, kına gecesi kıyafeti, düğün kıyafeti, gelin süsleme, dualar, beddua, atasözü, kırklama, ölüm)
43. **İnebeyli köyü / Salih Aygün (67) –** (genel, tarım ürünleri, hayvancılık, düğün, çalgı aletleri, köy halkı, dualar, beddular, meslekler, misafirperverlik, yöresel yemekler, anı, eski giyim-kuşam, kız kaçırma, başlık parası, kız isteme, bayramlar, bayram yemekleri, kahve kültürü, batıl inanışlar)
44. **Dereköy / Ayşe Yıldız (68)-** (yöresel yemekler, kına gecesi, düğün, gelin alayı, makyaj malzemeleri, düğün kıyafetleri, çeyiz, çalgı aletleri, eski giyim-kuşam, eskiden komşuluk, hıdırellez, cuma muhabbetleri, kış hazırlıkları, köyde günlük hayat, çocuk oyunları, tarla işleri, tarlada kullanılan aletler, boşnak evleri, batıl inançlar, nazar, kırklama, al bastı, boşnaklara özgü günler, dualar)
45. **İhsaniye köyü / Halil Kanat (76)-** (düğün, sünnet, düğün yemekleri, köyün kuruluşu, çocukluk yılları, türkü)
46. **Semetler köyü / Fatma Akkanat (71)-** (batıl inançlar, ağaç, çiçek isimleri, yöresel oyunlar, çalgı aletleri, evlilik, atasözü, deyimler, ölüm, halk hekimliği, göç, yardımlaşma, yöresel yemekler, nazar, erkek isimleri, kız isimleri, kırklama)
47. **Karapınar köyü / Hatice Özfidan (82)-** (kıtlık, evlilik, düğün yemekleri, bayramlar, meslekler, çeyiz, bayramlar, bayram yemekleri, atasözleri, deyimler, halk hekimliği)

48. **İhsaniye Köyü / Cahit Soydan (72)-** (düğün, çalgı aletleri, kına gecesi, gelin alayı, giyim- kuşam, atasözleri, deyimler, eski aletler, yöresel oyunlar, asker uğurlama)
49. **Yalakdere köyü / Selahattin Güneş (75)** – (karışık, göç, akrabalık isimleri, evlilik, genel **)**
50. **Valideköprü köyü / Hasan Bozacı (77)** – (göç, günlük işler, atasözü, deyim, insanlık ilişkileri, atasözleri, tarlaya ekilen ürünler, fıkra)

1.

Anlatan: Huriye Yüksel
Öğrenim Durumu: İlkokul
Yaş: 65
Derleme Yeri: Avluburun
Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(günlük işler)

bis‿evde oldūmuz‿için biras ekiP dikiyis. domatizimizi, salçamızı yapıyıs yani. bild mis ḳadarıyla meyvemizi yetiştiriyis. ev‿işleri tā́la bi.

işlē yapıyıs. fındıḳ yetişir, kirez, ceviz, üzüm, fındıḳ, ayva, elma o Tür meyvalā yetişir. yani onlālan geçimimizi sālıyås. onnā da pek‿uymuyå er sene uymuyå biribirine. yāmırlā yāyå çürüyüP gidiyålā. kirez zaten iç dayanm y. incir de aynı. fındıḳlā yine dayaniy da kirezlen‿incir o Tür meyvalā iç dayanm y. ḳāy yāmır‿ istemiyi yani onnā sevmiyi onnā.

(türkü)

amān ḳaç sene oldu ātık‿üle şeylē. māni olūdu önceden dūnnēmizde bílasa dūnnēmizde olūdu üle māni söylenirdi. o zaman teyip büle falan müzik yoḳTu. genşlē kendileri sölēdi āzlāndan. onnā oynaTīdı yani şey yapādı. nası dū şindi atırlam m ki. ḳısa ōsun‿o zaman. bilemedim şindi. biras topālayım şindi. esKi şeylē iç ḳalmadı. önceden çoḳTu ama şindi iç ḳalmadı. yaşlılāmızda gitTi. bis ḳaldıḳ yaşlı olduḳ ġayri. söyleyim‿o zaman bi Tāne. ama sesim de çıḳmıyo yani:

ālama yar‿ālama anam
ciyerimi dālama
mavi yazma tes‿olur‿anam
yüreyimi dālama.

ayva ayva ayvalan da gel◡anam
ayva nar◡olam da gel
asta düşTüm gelmedin de anam
bari can verem de gel.

ayva ayvalıḳdayım anam
ayva toplamaḳtayım.
esKi günner◡aḳlıma gelince
oturuP◡ālıyårım.
tāĺalāda sölēdik ḳızlālan◡oturuP sölēdik◡işTe büle mānilē. biribirimisle üle atışīdıḳ. üle ḳaldıdı.

(düğün)

önceden dīnnēmis üc gün üc◡āşam sürüyodu. bi āşam◡erkek◡evinde iki āşam ḳız◡evinde oluyodu. önceden öküz◡arabas nen◡alınīdı gelinnē. şindiki gibi araba faĺan yoḳ. āşama ḳadā davılā olū. ezana ḳadā sabāTan◡ezana ḳadā gelin◡eve inmez. ezan geçē yani gelin◡eve indirene ḳadā üle oluyodu. öküz◡arabas nen büle zopalālan büle şey yapılī onun◡üsTüne hasır◡onun◡ūsTüne de kilim◡atılī büle onun◡içine de gelin◡oturū arabanın◡içine ḳaynana oturū yanına. elti vāsa elti de oturū üle. e damat zaten pinemezdi o zamannā. baḳīysın◡uzmannā üle.

(çeyiz)

ç zin◡içine çevre yapılīmış◡önceden būklēmis zamanında. Ĺastik yerine uçḳur denir büle işlen miş. ḳaryolaya eter denir. ḳırĺantesi olur, tülbenti, terl olūdu esKi üleydi yani. yataḳ◡örtüsü, patik üle bild miz şeylē işTe. yün◡ipl nden örülūdü. erkeyin çorabı ayrı olūdu, ḳadının çorabı ayrı olū. erkeyin çoraPları düzçecik beyas olū, ḳadının çorabı büle ujları biras renkli alacalı olū, alaca ḳoyulū belli ōsun diye büle. üle işTe bōçalā ḳoyalā Tülbentleri ayrı ayrı sarıP bu damadın bōçası, bu ḳayınpederin bōçası bu ḳaynananın bōçası üle ḳoyulū belli ōsun diye büle götürülūdü çocūn evine seril di. onnā büle bi odaya. bi afta mı durcek on bej gün mü durcek sōra toplanī.

aynı bōçayı yine yerine ḳoyālā. üle ver lē. ḳaynananın‿elini öpēlē ver lē. ḳaynatanın‿elini öpēlē ver lē. bu senin bōçan‿işTe. tamam‿işTe gelin sana bōça vēdi. onnā şindi ḳalmadı yavrım ḳalmadı. esKidi şindi ç z beyaz‿eşya alcek, çöcüK‿ev‿alcek ḳız ev‿alcek onnā dolceK‿eve. esKi bisim göznurlāmıs peşkirlēmis, peşkir dēlēdi iki ucu işlen di. şindi onnā baḳan yoḳ yoḳ baḳan. satan yoḳ şindi büle çekyatların‿üsTüne ser lē. önceden bisim zamannāda tavanın‿altına ip geril iplē asılī, tülbenTlē faĺan büle o şekilde süslenir. ç zlē ḳapḳarannıḳ‿olū. Íambayı yaḳmadan iç bi şey göremezsin. o tarafTa asılī bu tarafTa çevrelē asılī, çoraPlā asılī tülbenTlē asılī ne bilem ben giysilē asılī. tıḳışıḳ bi odada olū epsi.

(bayramlar)

bayramlāmıs çoḳ güzel geçēdi esKi çocūlūmuzdaki bayramlāmıs. çocūlā çoḳ ḳalabalıḳ büle şeker toplamā gidil di. bayram yerleri olūdu meseĺā. nişánnıḳ ḳızlā olūdu onnān‿evlerinde bayram yapılīdı āşama ḳadā meseĺā don‿anteri büle giyeceklere bis o zaman don‿anteri dēdik. yolĺāladı büle bi bōça çocūn evi, ḳız‿evine yollādı bi bōça geline büle basmanın‿üsTüne ġıreP. işTe gıreP bil siniz mi? ipek‿işTe ipek gırePleri yollāla o ġırePin‿üzerne büle dikēlē, süslēlē. üsTüne büle yalancı küpelē, yalancı bilenziklē, yalancı yüzüklē, ep‿iplikle tutTurūlā büle. bi ip gerilē bu duvara meseĺā şindi bu odanın duvarı buraya bi ip gerilē büle basmaları aşā kadā sarḳıtılā. asālā onnarı üsTünde ġırePlē, çoraPlā, çeşit çeşit‿incilē dizili ġırePin üsTüne tutTurū büle o zaman‿altın nerde üc bej altın takalā geline tamam. ne büle esas bilenzik vā ne bi şiy sāteydi epsi. sāteden bilenziklē ġırePlen‿üsTüne tutTurū incilē üle tutTurū ama bi güzel durū bi güzel durū erkez‿ona baḳmā gel bu odada da bayram‿olū. tā önceden üleydi. şindi onnā baḳan yoḳ. şindi bayram bile çocūlā bile çıḳmıyå. şeker veriyis‿alan yoḳ. bi de neden şindi intēnet çocūlā epsinin‿elinde büle ep onnā baḳıyå. bis‿önceden bayram gelsin de çıḳalım soḳaḳlā diye para da toplayım diye baḳādıḳ. şindi bā ben atmıj bej yaşındayım benim bēki o

zamannā elli sene önceyi annaTayım ben size. elli seneden bile çoḳ dā önce on yaşındayḳan toplādık mürvet büle ḳoşa ḳoşa māleyi bitirilim diye şekermis çoḳ‿ōsun diye ḳaçādıḳ. e bubalāda para yoḳ‿o zaman fak lik. nerden para bozmā diye er gün bise şeker para. şindiki çocūlā sabāleyin parasını almadan oḳula gitmiyilē. bise üle analāmıs annelēmis bubānnelēmis ne ḳurutTuysa elma mı ḳurutTulā cebimize biras elma ḳurusu koyalā. ceviz mi kurutTulā misir patlatılā. ādi ḳızım sen git‿oḳula şindi onnā yisin bugün. bis para bilmezdik. şindiki çocūlā ū az ver sin neden az vēdin atālā yatālā yere çoḳ vē diye bārīlā. bayramlāda baḳ şeker‿alıyıs gel lē tutarıs diye gelen yoḳ. soḳaḳlā bomboş ātıḳ. soḳaḳlāda iç çocū gezen yoḳ yani. bayram mı iç belli olmuyå yani. benim torunnā da diyem ben‿eski bayramlā arıyåm diyem şindiki bayramlā bayram yerine mi bile bilmiyem diyem. büle şennik deyil. yemeklē azırlanī āşemneyin ona gidil yemek yapılıyī. çorba o da bulġurdan olcek büle. yā bis satın almadıḳ bis‿o zaman yā. bulġur çorbası yapādıḳ ya amırı açādıḳ büle ḳıymıḳ ḳıymıḳ kesēdik‿onu büle yapādıḳ bi tencere çorba. yanına bi tencere fas le. yanna Turşunu ḳoyāsın, saltanı yapāsın, börek dēdik o āşamına üş dörT tepsi börek pişir sin. büzme amırı dēdi bubānnelēmis büle tatlı yerine açalādı incecik amırı açālā. büle onu büle büzēlē oḳlālan onu büle yuḳarı çıḳarılā sōra onu yellendilē pişirilē tepsilē ḳoyalā tatlı suyla aşlālā onu. ḳurban bayramında etlēle pişirilē Ḳoca tencerelēde gelennē Tabaḳ Tabaḳ ḳoyālā yedir lē şindi. yani dēdik ona şindi yaniye baḳan yoḳ yiyen yoḳ. bise gelene ne tatlı gel di şindi yiyen yoḳ. ekmeklē pişēdi fırınnāda tepsi tepsi çoḳ. gelen misaviri doyurūsun gelen misaviri şindi gelen sende bej daḳḳa duruyå ādi sōra gidiyi o zaman dışāki köylēden gel lēdi büle bisim dışāki köylēde aḳrabalāmıs çoḳtu. yatıya gel lēdi Ḳoca tencerelēlen yemekleri pişir dik misavirlēmis gelcek diye. şindi taḳsiyle gel lē seni bej daḳḳa görülē āydi şekip gidilē. iç bişi ḳalmadı yavrım adet madet ḳalmadı ġayri. aracaḳlar‿ilēde.

(düğün)

bi de dūnnēde gelin ekmē diye ekmek yapılīmış. üsTüne büle amırın‿üsTüne pişmeden‿üzüm ḳoyulūmuş. üzerne sepil miş bi de çörōdu. büle onnā ince ince Küçük Küçük kesēlēdi dūne üle çārılīdı davetiye yoḳtu önceden ekmekle çārılādı. dūnümüs vā diye ekmeklen. bi Tane bi ḳadın bulunūdu çoḳ fena oḳuyucu olū o, büle be taḳā önü āḳası un ḳoycaḳ‿ona o un toplaycaḳ buraya gidē o evden ver lē ona bi tabaḳ‿un‿o da sana şu ḳadācıḳ bi ekmek ver te büle kesēlē onu ama mis gibi. ḳokā o ekmek. üzüm sepēlē üsTüne pirinç, çörōdu, aşaş, gelinin telinden tel kesēlē Küçük Küçük‿ondan sepēlē, süslēlē o ekmēde te bu ḳadā te bu ḳadā parmāmı tarif‿ed m sana te bu ḳadā te bu ḳadā ḳıyalā o ekmē er‿eve bi ekmek. çoluḳ çocuḳ vāsa onnāda bi ekmek. erkesi o ekmekle dūne çārīlā o köyü er gün bi köyü gezē. Ḳoca köyü gezē ama bu köy o zaman KüçükTü büle deyildi. şindi büyüdü buralā. sabātan çıḳā o köycü gezē em kendine un toplā, o dūne şindi oḳuyucu ḳız‿evi tutTuysa çocū evi de ona bi basma ver . o besine bālā o basmayı ḳız‿evi tutTuysa oḳuyucuyu ḳız‿evi de bālā ona basma çocū evi de bālā ona basma. bi basma bālālā ona bi de un toplā işTe o da ona ḱar‿olū. er‿evden‿er‿evden bi çuval‿un yapā işTe yapā. bēki de gezēken ḳışın‿onu yér‿işTe.

(yöresel oyun)

bi de genşlēmizin‿adeti vā sayıcı derlē. sayıcı deris bis sayıcı oynālā. o da bu aylarda oynanıyå ama geçenlēde mūtarımıs‿oynaTmiyi bisi şindi saḳatlandı diye. o da şindi erkeklē ḳız ḳılīna girēlē şindi başlānı ōtēlē büle ḳız gibi olūlā. bi de çan‿olū büle bi zopaynen‿ucuna çanları bālālā. ondan sorā gel işTe sayıcılā şey‿olū:

sayıcı geldi duydunuz mu
selam vēdi aldınız mı

etrafda ne ḳadā ḳız vāsa erkek gelin baışlıyå ḳız vāsa damat baışlıyå. ama çoḳ güzel‿o adetlēmis çoḳ güzel‿olū bisim. ama bi gōsen bi ḳalabā bi ḳalabā köyün çolū çocū Takılī onun peşine sanki büle soḳaḳ dolusu bi de teke dēlē erkeklē şindi ḳızları ḳaçırılā, ḳızları ḳaçırīken onnarı da yaḳalālā. yere şey yapālā alıp‿onnarı ç nēlē

onnarı bisim köyümüzde oluyå iki seneye gelinceye oynālādı. bi geçen sene oynamadılā bi bu sene oynamadılā. ben bildim bileli oynālā ep. neden mi oynamālā mūtarın‿abisini büle büle şımarīlıḳ yapalım dēken yatīmışlā oynāḳan büle çoḳ sert düşm̄üşlē yere. mūtārda ḳızmış neden büle yaptınız diye ādi şindiden sōra oynayın da görem demiş. er‿evden de para veril di ona bej Tane bej vē on vē kimsi gönnünden ne kopāsa vē. evden ḳaç vēsen vē. kimsi şeytan ḳılīna girē büle maske taḳā yüzünü boyā kimsi büle çoḳ güzel üsTünde de oraḳ‿olū. çoḳ güzel tavsiye edēdim yani ōsa. önceden bi āşam gezelēdi yani ūsusi beklēdik‿onu. sayıcı gezcek sayıcı gezcek deye beklēdik‿onu. tam şindi oynālādı austoz‿aylānda oynālādı işTe şindi iki senedir oynamıyålā. çoḳ güzeldi bis meraḳ edēdik beklēdik‿onu. şindi büle on yajında büle çocūlā geçen āşamlā onnādan gördūlē işTe çıḳmışlē oyniyilē işTe benim te buralāda. te buraya geldilē tınġır tınġır oyniyilē bej on şeye, sen yō muydun burda. ele çıḳtım onnā para vēdim. gitTilē büle gezdilē. bi āşamda diyilē ben te ōda bāçedeyim işTe diyilē bi ḳaç‿eve dā gitseydik elliyi tamamlıcēdik diyilē ḳırḳ sekiz lira mı ḳırḳ yedi lira mı paraları olmuş. biribirlēne annaTıyilē. te bu da yolda. bi ḳaç‿eve gitseydik dā elli olcekti diyilē. televizona çekim‿olseydi ani o zamanne şindi yani çoḳ güzel diḳḳat çekēdi. çok eylenceliydi. kim oldūnu tanımasın yani kim oldūnu tanımasın giyinilē ḳılıḳ ḳıyafetinden ḳız mı erkek mi oldūnu annayamāsın. bi Tane de ḳocaḳarıdan‿olūdu büle yaşlı āline girēdi işTe bi Tane de dede olūdu. onnā ḳolḳola giriP onnā gezēlēdi üle onnarın yanında yapālādı. sen nerden büle seni de Tanıyaḳ. izmitTen mi. kimsi düşmüj kimsi de kars dāna kimsi muşa kimsi düşey‿işTe buranın çocūlariyde.

(asker eğlencesi)

eylence yapılıyi. onnā da bi gelin bi damaT‿eksik. saz çalā, oynālā. üle dūn gibi eylenir genşlē. teflē meflē onnā esKi vādı. şindi onnā ḳalmadı. şindi esKilē üle yapmazdı şindiki genşlē gibi yapılmazdı eylence. emen büle çıḳadıḳ ḳāvenin‿önne askerlē ordan‿el‿öpēlē geçir dik, yollādıḳ. şindiki genşlē yapıyå eylence. ce dūne benziyi ce dūn. bi damaT gelin yoḳ. esKi mevlit de oḳutūlēdi cam de.

(sünnet)

sünnet dūnünde isTeyen eylence yapıyå. esKilēden iç yapmazdıḳ. ā büle bi meseĺā benim abimin dūnü oldu. o dūnde on bejinde pazartesi sabāları davıllā yollamazlā şindi bi sünnetci getirilē ḳoca köyün‿içine bi öküz‿arabası koşālā. sünnet‿ett cek çocūları o arabaya toplālā. oḳula bi sünnetci gel . ōda kesēlē. ordan erkez çocūnu eve alī gidē. şindi kimsi sade bi Taneye getir mevlidini yapıyå , er şeyini yapıyå. kimsi bir ḳaç kişi bi yere toplaşıyi yapıyå çeşiT çeşiT. esKi ḳalmalā yapmiyilē şindi. esKi yapılannā yoḳ‿ātıḳ zate şindi ne tadı tuzu yoḳ. ne bayramnān ne dūnnēn üle esKisi gibi tadı tuzu yoḳ. esKimiş üle.

(çocuk oyunları)

esKi nerde büle televizon, çeliK çomaḳ oynādıḳ. çeliK oynādıḳ çıraḳ deris. zopayı büle üj şey yapalā dayre çizeliz‿onun‿içine ḳoyarıs zopayı. bi Tane de çoban‿olūdu esKi. çoban yaḳalayabil se seni o çobannıḳTan çıḳā sen olūsun. meseĺā yaḳalayamazsa çoban‿o olū. çeliK de deris çeliK de oynādıḳ. bi ḳuyu açādıḳ‿onu da zopayı büle onun‿içine atādıḳ. çoḳ güzel bisim oyunnāmıs‿üleydi. tombala onu da büle kilim taşlānı dizēdik bi bezin‿içine toplādıḳ. çorap keselēni top gibi yapādıḳ üle yapādıḳ‿onu da tombik tombala da oynādıḳ. ip‿atlādıḳ, seksek de olūdu epsi vādı. çoḳ şeylē oynanīdı esKi çizgicik vādı meseĺā çizgicik oynādıḳ. o te büle çizēdik büle çizgi bölēdik‿onu oda oda büle bi Taş‿atādıḳ‿onu ōdan‿orā çizgicik dēdik. ep‿ama ayān birini kaldīcān büle çöve çöve, çöve çöve o Taşı süttütTürūdük büle işTe. ama şindi çocūlān‿iç birisi bilmiy üle oyunnarı. şindi oyundan iç‿aberleri yoḳ. çocū oyunnānın iç birini bilmiy şindikilē. şindi çocūlā ḳoşuḳoşturūken aylan peşinde. te büledik bis şindi.

(doğum adetleri)

esKi üle şindiki gibi astaneye gitmek yoḳmuş. normál kendi evinde meseĺā oḳumuş‿ebe de olmazmış meseĺā bu köyün yaşlı ḳadınnarı gel miş dūm yaptırmā ani büle şey yapmā o zaman astane gitmek yoḳmuş. büle mecbur ḳalınmadan gidilmezmiş‿önceden.

(halk hekimliği)

ayva yaprā ḳaşıntıya iyi gel meseĺā bis ḳocaḳarı ilacı yaparıs. bu yılancıḳ kesē ḳocaḳarı doḳtora onu başladı mı ben de köstebek‿ilaçlarım. o köstebek olū insannā da büle çıban gibi mō mō olū. onu doḳtora gitse de doḳtor‿ona bi çare bulamaz. iltāp ḳapmış dē, apse yapmış dē, amelyát‿edē ama gine yeniden çıkā. ilaçlamadan geçmes kesinlikle. bununki de üle yine sarılıḳ. uriye abla da sarılıḳ‿ilaçları yapā. yılancıḳ taşlānı yapıştırī oraya geçēse geçē o. ep büle gece ārīcaḳ. ep büle zivir zivir yér büle bacānı o ārı. er zaman ārīsa üşüTmedendir‿o. benim ded m géce ārī. ilaç ḳullansan da fayde etmezse o ḳocaḳarı ilacı olū. åndan sorā sannā da büle ḳızıl ḳızıl suratında ḳızıl ürü dēlē. būda bis‿ebelēmisden ninelēmisden ȭrendik. onu da bis büle ilaçlālā topraḳla büle onu köşeli köşeli sarā bi de ḱādı ilaçlā yapTīlā o da geçē o zaman. Íāna meseĺā yaḳılī sürülū o da çıban‿için yaḳılī. yapcāsam‿üle yapcan.

(hıdırellez)

önceden ḳutlan mış ıdrelez. ya önceden ateş yaḳılīdı salıncaḳlā ḳurulūdu önceden. meseĺā bisim bu yaḳın çevre köylēde bayraḳlā den . orda piĺaf faĺan yapılīmış. ōda ḳoç köyden kesil miş ayvan kesil miş. gelen giden orā gidēmiş ḳutlamaḳ‿için. ōda da büle aynı şeye salıncaḳlā ḳurulūmuş. eylencelē olūmuş ōda da aynı. bis gitmedik‿ama duydūmuzu söyliyis.

(kırklama)

bu eraziye abla yapıyå ya bebek ḳıḳlamasında. o bebek zarāsız‿oldū için ḳıḳbastı ḳıḳbastı diyilē ya şu da bi ḳocaḳarı vā onnā başḳa yēden gelme. o ḳazana getir bi yüklen ḳoca ḳazan getir oraya ḳoyuy o bebek‿ilaçlaTcaklē bej‿altı Tane ḳız topliy yanna çocū topliy. erkez o ḳazanın‿altına odun atıyå. oná sorilēmiş ne yaḳıysin. ḳıkbasiy yak m, ḳıḳbasiy yaḳ m ḳaç kere deditTiriyolē bilmiyim. şindi görmedim duydūmu söyliyem size. onu o ḳızı da o bebēde o ḳazanın üsTünde çevirilēmiş büle. ḳaç kere çevirilēse. åndan sōra bitēmiş‿işTe. sōra o bēbēn annesi o yanında götūdū

çocūlara saḳız‿al miş birer Tane saḳız dāT m‿işTe tamam bitTi. ḳıḳ bastıyı ilaçladıḳ. onu duyuyum‿üle. ama gidip de gȫmedim yannerinde ama duyuyom‿üle.

(meslekler)

ben bubam şindi büle ustadī. ani o tāĺalā sürmē pulluḳlā olū siz bilmezsiniz‿onnarı. nēden bilcēniz öküzlēlen‿olūdu. öküzlēlen ḳoşālādı. uzun bi odunu olūdu onun. orda pulū olūdu. pulū benim bubam yülēdi, dövēdi büle çekiçlen. ben de bubamın çocū körük çekēdim‿ona büle. ani büle ısıtcāz ya. åndan sōra bubam‿al büle bi hörsü vādı onun büle ḳoyā pullū büle dövē onu çekiçlen. åndan sōra bi de iyēlemesi vādı onun büle bi de iyēlē. suya ver onu. o bil di onu puluklā üle yūlēdi ḳazma çapayı yūlēdik ep ben körük çekēdim bubama. o büle onu ḳızdırī ḳızdırī dövē iyēlē. büle pırıl pırıl olū. gelennere al çapan bitti, al çapan bitti. saat doḳuz buçuḳ‿ona ḳadā çapa yülēdik bis bubamnen. benim bubam‿üle ustadī üle işTe. araba yapādı ani öküz‿arabaları olūdu büle iç bil misiniz bilmem. tekēleklē büle mavi mavi. üle bubam yapādı onnarı işTe benim. öküzlēn büle boyunduruḳlānı yapādı. büle öküzlē büle ḳoşiceklē ya büle onnarı yapādı büle güzel güzel. erkez de benim bubama gel di. arabamı yap, pul mi yap, çapalāmı yūle, saplānı yap. pek‿ustadī bubam. meseĺā su getir dik sītımısda, odundan büle su taşīdıḳ. baḳīdaḳTan taḳmak‿için büle su taşıma için kētēlē onu büle odun su ācın omuzlāla bu su ācı uzundu ama bu su ācı uzundu ama bu su ācı büle uzun odun būda başında bi baḳīdaḳ‿alīsın oP ḳaldır‿omzuna pınarın başından‿eve get risin suyu üle taşīdıḳ. şindi allā şükür sulāmız geldi. ne su taşıyáz ne bi şey. esKi çoḳ çilemiz vādı. dā sālıḳtıydıḳ‿önceden şindi üle mi. üşüdük ḳışınnan meseĺā ġırip olūduḳ büle ḳızız yeni geliniz meseĺā ḳaynam dēdi, sabāleyin ḳalḳādıḳ īlamū ḳoydum‿iç bi bādaḳ. bi de ġıripin‿apı iç dēdi, sabāleyin ḳalḳādıḳ‿iç bişiymiz ḳalmasdı. ne doḳtora gidēdik ne bi şeye. araba bile yoḳmuş köyde önceden. köyde kendi imḱannāndan yani. şindi çanta dolusu ilaç‿içeyis yine astayız yine asta. önceden iç almā bi şey yémezdik. şeriye çorbası alalım, makāna alalım iç bi

almazdıḳ. ep kendimis yapādıḳ makānamızı da kendimis yapādıḳ. yaz‿oldun mu tarnamızı da kendimis çorbamızı da kendimis, bulġurumuzu da kendimis dövēdik. dibeklē olūdu dövēdik. ḳaynatīdıḳ kendimis, aşurel mizi kendimis yapādıḳ. bulġur kendimisden keşKek kendimisden, unumuz kendimisden. tāĺalāda būday biçēdik yaz oldun mu arman dövēdik ekinnēmis ōsun diye. mis lē ḳazādıḳ ḳazādıḳ bu eylülden sōra misir ḳırādıḳ. ḳoca çitleri mis doldurūduḳ. şindi nēde bu misir yoḳ. ilaçlı ātıḳ, tadı lezeti yoḳ‿ātıḳ. şindi er sabā çeşmeyi açıp sulaysınıs ne biber oluyå dōru düzgün ne domatis‿oluyå. önceden ḳuyudan getir dik birer bādaḳ su dökēdik toplamasını bitiremezdik. çoḳ ver di ama yoḳ şindi yoḳ‿ātıḳ sulādan tabi. önceden kuyulādan getir dik birer bādaḳ birer bādaḳ dökēdik. çoḳ ḳandīmazdıḳ‿üle dibi ıslandı he dēdik. o ḳadā su yoḳtu ki pınarlāda da zaten yoḳtu ki pınarlāda su ōmazdı iç.

(oya, dantel)

esKi dantel de yoḳTu bisim günümüzde üle yeni yeni çıḳmıştı ama benim iç yoḳTu dantelim. ḳanevçe işlēdik bisim günümüzde ḳanevçe çoḳTu. büle patisḳanın‿üzerinde ḳanevçeyi dikiver dik. alıver dik‿onu elimize. em de büle Ĺambalā olsa ne ani esKi ḳara ġaz Ĺambalā olūdu. bi tenekenin üzerine ḳoyādıḳ‿onu oturıvarīdıḳ başına. işle baḳalım ḳanevçeyi işle. görümcen vāsa görümcen ç zine işlē. kādeşin vāsa ḳādeşin ç zine işlē. kendine bi paḳ‿işlē ātıḳ‿işle baḳalım‿işle. işleyen‿işlē, işlemeyen çorap örū̄, terlik‿örū̄. dantel örmē bilmezdik. gidēdilē satın biraz dantel alīdılā. onun‿ujlāna dikēlēdi. he tamam ḳızın ç zi azır‿oldu. yastıḳlā işleme, minderlē işleme, yataḳ‿örtüleri işleme, ḳırlentlē işleme ep‿işleme. avlulā işleme episi işleme. nası yapāmışıḳ nası görū̄müş bu gözlēmis? çoḳ ḳanevçe işledik çoḳ. şindiki genşlē iç meraḳ bile etmiyōlā iç baḳmıyålā bile. paran vāsa azır‿alıyålā. iç ḳanevçe yapmiyilē eskileri de toplayilē. kesip kesip bi şeylē yapTıriyilē. ben bazı benim ḳızlām sandıḳ bekçisi diyilē bis napçaz onnarı diyilē. a gözlerim diyiyem keşKe er gün ḳanevçe işlesem diyerim‿onnara gözlē görse de diyem bi işlesem.

mekik‿oyası yapalāmış meseĺā büle. oj ben de görmedim yapmadım ama yapannā vāmış. mek n‿arasından‿ipl seriyisin, sokuyisin öbürkü mekiye iki Tane mekik‿olū. onnan büle çıt çıt mekik‿oyası den di. boncuḳ‿oyası yapılīdı şindi ne oyası yapıyi genşlē denmiş‿o. şindi yoḳ genşlē esKisi gibi d l. şindi ep şeyirdekileriyle ayıramazsın burdakilerinnen. önceden ep‿erkez şalvar giyiyådı yani genş ḳadını ferece örtünūdük bis‿önceden. te bā ben sana gösteriyem bā bu benim‿eski ferecem. ben bunu bi yere gidēken büle örtüniyim büle gitçem yere. ḳışın da çoḳ‿iyi oluyō iç üşünmüyå bunnalā. sarılıyim büle örtüniyim gidiyim gitçem yere.

(atasözü)

kel öldūnde sırma saçlı olū, kör‿öldūnde badem gözlü olū. bisde büle bir söz vā. ep bunu sölēlē.

(mutfak eşyaları)

āç ḳaşıḳlā vādı. āç ḳaşıḳ olaraḳ geç l di ama üle çiçēdi dalıydı gülüydü yoḳmuş‿onnā. ācı oyup da yapalāmış‿önceden. kepçe gibi büyücecik de yapalādı onu büle önceden yemek ḳoymaḳ‿için üle devir faĺan yoḳtu üle metal bi şey.

(batıl inanışlar)

meseĺā benim‿annem tāĺadan geliyådı biçmekTen bunu yaşadıḳ bis büle dedi ki mezarının yanında da abisinin‿evi vā. siz bu alt yoldan gidin dedi ben būdan mezarlīn‿ōdan gidem ki dedi yarın‿onnā biçmē gitçez mi diye soram dedi. bis gidiyis‿onun yanından‿o dediyimis ḳuş büle çoḳ‿acı acı ötmüş büle yandan büle ce sürterek geçmiş. sōra işTe çoḳ sürmedi dayım‿astalanmış. baḳ dédi dédim ya ben size dédi ḳuş dédi ötTü dédi. dayın baḳ dédi astalandı dédi. ōlunun ḳınası olūken‿o astaneye gitTi dayım. bi afta on gün‿içinde öldü dayım. üle oldu yani baTıl‿inanç ona inanīlādı yani. başḲa inanç salı çāşanba çamaşī yıḳatmazlādı būklēmis. işTe o da asta olmicák astaneye gidē düzelmezmiş. salı çāşanba onnā ekseriyetTen yapTırmazdı būklēmis. iki bayram‿arası dūn yapılmazdı. o da baTıl‿inanç. onu da yaptīmazlādı. cenaze oldūnda bi satıcı geld nde dēlēdi ölü çıḳcaḳ ona da inanīdılā.

(ekmek yapımı)

önceden paḳ maya yoḳtu. şindiki baḳḳallādan‿alıyås ya maya şindi. o zaman‿eyşi amırnan yapılīmış sāde. kendimis‿üreTimişiz‿o eyşi amırı. amırı biras şey yapıp åndan sōra onu eyşisin diye beklēmişik. åndan sōra biras‿eyşimeye ḳabarmā başlayınca sōradan yeniden amırlayıp‿üle ekmek yapāmışıḳ. büle ḳabāsın diye şey‿alınmazmış iç büle baḳḳaldan. yoḳmuş zaten‿üle bi yiyecek. kendi imḱannāmıznan yapāmışıḳ. fırınnā vāmış‿önceden. topraḳtan sobalāmıs‿olūmuş. åndan sōra meseĺā onu büle tūladan onu örūdü benim‿anam bil di. üsTünde olūdu onun büle. ḳapaḳlā olūdu. ōda ateşte yanādı. būda bavulu olūdu. bavuluna ekmē atādı büle mis gibi pişēdi onnā büle. üsTünde de yemeklēmis pişēdi. ayġazımız yoḳ‿o zaman bilmiyis. nēde ayġaz‿o zaman ep‿o sobayı yaḳādıḳ. ōda ekmek pişēdi būda yemeklēmis pişēdi. çayı da meseĺā onun‿üsTünde pişir dik‿önceden. şindi fırında yapıyıs büle topraḳtan tūladan‿ekmē pişiriyis. büle atıyıs fırının‿içine ekmeklē pişiy fırının‿içinde ama şindi büle eskisi gibi būda da ekmek yapan ḳalmadı. erkez şindi azır yapmā başladı ama ısıcaḳlāda da yaptīmıs‿ekmeklē bozuluyå yani avalā çoḳ ısıcaḳ‿oldū için bozulū yani yiyemiyåsın. bozuliyi yani ısıcaḳlādan dolayı. şindi erkez azır‿alıp da yiyå. esKi burā ekmek faĺan gelmezdi. erkez kendi büle tāĺaya gidēdik. ḳoca güne çalışīdıḳ çalışīdıḳ āşemneyin gelcēz‿eve ekmēmis yoḳ‿evde napcās. emen bi çörek yapādıḳ. ekmē çörek dēdik‿ona bis. emen biras‿un‿elēdik‿oraya biras ḳabātma tozu atādıḳ, ḳarbonat‿atādıḳ‿ona emen‿onu büle biras yūrt koyādıḳ‿ona büle vāsa inēmiz sādīmız‿emen yovurūz şu ḳadācıḳ bi amır dā ḳalabalīsaḳ dā büyük yovuruz fazlaşıḳ‿ sanına göre yapādıḳ yani. emen‿onu bi kişi ekmē yapā,bi kişi de ateş yakā. emen‿onun‿üsTünü yūrtlarız. üsTüne de büle aşaş seperis. çörōdu seperis mis gibi. yūrtlarız‿ekmēn‿üsTüne süreriz bavula. emen o pişē yarım saaTe. çıḳarız‿onu sōra yemek de yaparız sobanın‿üsTüne sōra yériz. åndan sorā dinneniris‿işTe. şindi geldik tāĺadan ḳoşun‿ekmek‿alın. savulayın‿āsınnā. önceden çay bile olmazmış yani bu köyde çay bile bilinmezmiş,

yapılmazmış‿önceden. sadece īlamur‿onu içē. şindi benim bubamlā ḳāve işleTirdi o yüzden onnā bil di, yapalādı ama ben iç içmezdim‿o çayı sevmezdim çocūken. iç m diye istemēdim īlamur içēdik‿ama onu içmezdim ben. ḳara çayı içmezdim ben. sōra sōra bu çay çıḳTı. önceden yoḳTu sadece sabāleyin tarana çorbası yapılīmış‿esKi. yanına bi suvan turşu otur baḳalım yé. büle esKi benim‿anamın büle bis‿ona dēdik siz anne dēsiniz şindi. büle bi toprak çanā vādı benim‿anamın. ā ōsa da anacīmın taranasını çanādan yésem şindi. sabāleyin büle oturū o ḳuru ekmē pıçaḳĺan büle dōra dōra. soba yanā ōdan çorba pişē ōdan. oraya bi tabāda süT ḳoyā. inē sār. o tarnayı da dökē o ekmēn‿üsTüne tarnayı. o onu üle ḳapāyıken‿o onu ḳabarī yeniden o süT de pişē o da. o sütü de devir tarnanın‿üsTüne biras da ḳuru eyşimik vāsa büle biras da ḳuru eyşimik serē onun üsTüne Ḳoyarıs büle sofraya yir sofrası. sannarı salarıs‿orāya toplaşırız‿onun başına. erkezin‿elinde bi ḳaşıḳ yé baḳalım. yé baḳalım bi dā ama iç büle domatise, bibere baḳmazmış. bi gün yingesi işTe dedem sormuş‿işTe gelinine. ḳızım démiş biyendiniz mi annenizin Türlüsünü démiş. ben biyindim buba yiyim‿ama demiş cevriye yémiyo démiş. ıştınma ḳızım ıştınma démiş. diplēnden ıştır‿aşı olmazsa yani yémez demiş. yani eve gidince yér demeye getiriyå. ama ben niye baḳayım ki domatise bibere déy . sandıḳta zaten bitmezdi ki sucuḳlā bitmezdi déy . er zaman‿etilisi olū, tuzlusu olū pişirilēmiş, yūrulūmuş. annem büle et ḳıyma gel miş büle baltaynan ḳıyılīmış‿o zaman‿etlē. gelennere de tabā büle bük̄ bük̄ küfteleri büle yapāmış. etimis iç‿eksik olmazdı déy meseĺā dēdi üle Türlü yémēni faĺan iç béyenmezmiş‿ama dédi sōra dédi evlendim. evlenince nēde bulcan ki dédi bubanın‿evindeki gibi. emen yémē başlamış. olmayınca başladım yémē diye annaTırdı yani bubasının bi ḳızı oldū için dedem‿ona ḳāvesinin bi köşesine yapāmış büle sobanın yanna üsTünde bekleTirmiş sūḳdan gelince üşümüş de ısınsın deye. tek ḳız bi evin bi ḳızı olū olmaz şeye dēdi. bi de çorbasını da kelle. kelle çorbasını da yapāmış‿anānem. paça yapāmış ondan da büle şey yapāmış.

paçayı işTe etin bi tarafından yapālāmış içine de un ḳarıştırī ḳavrup büle ḳatālāmış işTe büle. çoḳ güzel olūmuş‿o paça da o eti dēdi. çiy yériz dēdi o eti tuzun‿içinde. tuzlan ḳarıştırīlāmış‿o eti. bi de baltalan da dā güzel bi lezet‿olūdu. makinaylan‿olmazmış‿önceden‿esKi. bisim büle bi āç‿etmiş. yastāç gibi deriz. onun‿üsTünde ḳıyādıḳ bis de baltalan bayram sabāları eti üle. sıra sıra ḳıyādıḳ üle ḳaynanalan‿eltiynen bis‿ayrı ḳıyarız üle ep yēdik. daha lezetli olūdu üle. eveliki gün de ekmek yapTım. fırında piş dim sefte yapTım. bi sefte oldūnen ḳurumadı ya. sen yapmā bil misin ekmek yapmā. manavlā on bej günde bi ekmek yapāmış. bis macırlā gibi deyiliz. er zaman yaparıs. taze yapā, taze yéris. benim y nim ebe emşire o balıḳesirde. tayini çıḳtı, gitTi oraya. ne baḳḳal diyi ne bişiyi diyi. araba bile yoḳmuş. bi süT‿arabası saTāmış‿onda da bi sabā gidēmiş bi āşam diyi. āĺa getir yilē ekmek diyere ama démiş ne yiyebiliyōs ne bişi. bayaTi eyşi gibi oluyō démiş. sōra eşine démiş ki vural sen bi çuvul‿un‿al démiş bi de fırın‿al démiş. eşi de démiş ki napcān sen‿unu fırını démiş. o da démiş ki ekmek yapcām démiş. ādi şūdan démiş. sen ekmek yapacan démiş şaşırmış‿o da birisi bişi yapmasa da çoḳ diḳḱatli baḳādı annem büle ekmek yapāken bakmış ona diḳḱatli. åndan sōra pişirmē başlamış sōra da amır açmā başlamış gene büle gözleme deris‿işTe büle. åndan sōra ḳomşuları démiş beray démiş nēden‿ō̃rendin‿amır‿āçmayı demişlē, bubānnemden‿ō̃rendim démiş. ani yapmazdı ama çoḳ diḳḱatli baḳalādı démiş. ama āĺa dedi iç yéyemezdik dedi. alışmışıḳ bis Taze Taze yémē. iki üş gün‿oldu mu atādıḳ köpeklere atarıs bis‿o ekmekleri. yémiyiz‿üle yani görmed mis‿için. ama onnā nası ḳoruyålā on bej gün‿o ekmē bilmiyim. bi de çoḳ ḳalın‿olūmuş‿onnarın‿ekmē. nası pişiyi nası yapıyi bilmiyim. tabi amır ḳalī içi. āĺa dédi yéyemedim ben dédi kendim yaptım dédi ekmek dédi. biras yéyim‿işTe sōra dédi. onnādan tarnada olm yi zaten‿içi de emen küfleniyi. kendin yaptīnda büle ilkinde dōra tarnaya büle ne güzel‿oluyi. önceden çoḳmuş yani evimizin geleni gideni.

(akıtma)

aḳıtma olū bisde benim‿annem de çoḳ yapādı aḳıtmayı. bi tasa un ḳoycen meseĺā bi iĺave ḳoycen. talebe misin sen. işTe ḳaç kiş sen ḳoycen unu. unun‿içine biras ḳarbonat‿at. åndan sōra süTün vāsa süT ḳat yoḳsa su ḳat. üle onu büle çīp çīp çīp tabi yımırta da ḳatabil sen kat‿işTe ama büle onu çoḳ ḳarıştīcan. şindi ilēden ḳarıştırīsan dā oluyi şindi aḳıtma yapcen diyelim. onu bi de onu ḳar biras beklesin‿o. sōra yeniden pişiricen zaman durul durul çalḳala çalḳala büle ḳaşıḳlan kepçeynen ez‿ez‿onu büle aḳıtma ḳıvamına getircen. åndan sōra duru olcaḳ büle topālaḳ‿olm caḳ. åndan sōra tavaya ḳoycan onu ayġaza. ḳızcaḳ büle tavaya yā dökcen büle az‿az döküp döküp ḳızdırcan büle yaydır‿onu tavanın‿aldī ḳadā yaydır‿onu. o belli oluyå zaten‿üsTünden‿üstü sararıye büle. onun şeyiynen‿aḳtarmā şeyiynen alcen‿üsTünü azcıḳ yāla onun. çevir‿onun‿altıda ḳızāsın ḳıpḳırmızı åndan sōra al tepsiye yeniden dök ḳızdır sōra teḳrar ḳoy. esKi bis sacda pişirédik bis ateşTe büle sacda pişirédik‿ama nası oluyōdu büle sacın‿aldī ḳadā yālādıḳ. büle Ḳocaman Ḳocaman olūdu. şap şap bi tepsi aḳıtma pişirédik çabıcacıḳ‿olūdu. şindi ateş yoḳ nēde pişécen. sobada piş sen bunnā da esKi sobalā gibi d lki bunnā da çoḳ‿odun‿istiy ḳızmıyi çabıcacıḳ. esKi bisim sobalāmıs‿olūdu büle āçacıḳ. üsTüne sacı ḳoyāsın ḳızarır er yeri çabıcacıḳ. em de yā üle sürdürmezlēdi yavrum‿üle şindiki gibi ḳaşıḳla büle gezd demezlēdi. benim ḳaynamda büle bi çıbī vādı. çıbıḳ büle yarıḳ. buraya bi temiz bez bālādı buraya beyas tülbentTen olūdu. oraya bi tabā biras yā ḳoydurūdu o yāya da bezi bandırcan saca anca sürcen. üle ya yoḳ‿anca sürcen. åndan sōra dökcen‿aḳıtmayı üle pişécek‿ama önceden güzel pişēdi aḳıtmalā. unundanmış neyindenmiş bilmem iç yā sūmezdik‿o zamanna güzel güzel pişēlēdi. şindi ben büle ḳaşıḳla pişérim gezdiriyim‿üle olmıyi. işTe istēsen‿onun‿arasına benim‿annem‿üsTüne sütTe dökēdi arasına eyşimik de dökēdi. ḳatlāsın‿onu åndan sōra pıçaḳle onu dörT köşe dörT köşe kesēsin. bi yerde tavada tereyānı eriT sin‿ōda içine de biras ḳīmızı biberi atāsın biras da süT ḳaynaTīsın‿ōda o süT ḳaynamā başladı mı bi devirisin‿o aḳıtmanın‿üsTüne

eyşimikli de içi anam bi güzel‿olū bi güzel. şindi amır da yasaḳ, doḳtorlā yasaḳlıyå ne yiyes ne yapays‿esKimiş‿onnarın‿epsi genşlikteymiş. er‿aḳıtmanın‿arasına eyşimik sep‿er‿aḳıtmanın‿arasına sep. esKi bisim büle ḳazıcaḳlāmız‿olūdu demir ḳazıcaḳlāmız şindi bıçaḳ‿oldu. pıçaḳlan kescen‿onnarı te büle te büle kescen‿onnarı bi de büle döncen şindi al bunu gözlēnin‿önüne te büle dilimcik dilimcik‿olū büle dilimcik. büle kesēsin kesēsin‿onu. o sütü de devir sin‿üsTüne biras ḳapāsın‿onu biras yımşar‿o sōra açıver sin‿onu oh mis gibi oluver . tereyāla çoḳ güzel‿oluver .

(mamaliga)

bi de mamaliġa deris bis‿ona misir‿unundan‿olū o. o büle ḳaynak suyun‿içine tencereyi ḳoyarız. onu da büle ḳarıştırıs ḳarıştırıs pişē o büle pik pik tepsiye. istē tepsiye dökēsin‿onu istē tabaḳ tabaḳ ḳolaç gibi yapāsın‿onu ayrı ayrı. onun‿üsTüne de üle süT de dökebil sin üle aynı ded gibi yāyı da dökebil sin‿aynı o da üle yén . pekmezle de yén üle.

(kabak küftesi)

bi de ḳabaḳtan küfte olū. mücver deris ḳabaḳtan ḳabaḳ küftesi deris. mücver demesdik‿esKi bilmezdik ki o zamannā. ḳadılekTe ormannāda ot‿olū. ḳadılek küftesi dēdi annem rāmetli yapādı onu büle pişir di aşlādı onu. içine un ḳatā içine bārat ḳatā işTe yımırta faĺan ḳızātīdı. büle unnan ḳarıştırīdı onu. åndan sōra ḳaşıḳnan‿alī ḳoyādı tavanın‿içinde üle yapādı çocūken çoḳ yēdik‿onu.

(pekmez)

esKi bis bu köyde ḳamış ekēdik duydunus mu iç ḳamışı. onu mengeneyle makinası vādı. sıḳādıḳ‿onu suyunu Ḳaynatīdıḳ pekmez‿olūdu. çoḳ Tatlı pekmez‿olūdu. elma Ḳaynatīdıḳ, armuT Ḳaynatīdıḳ, pancar Ḳaynatīdıḳ‿ayva Ḳaynatīdıḳ ne bilim ben er şey şindi iç biş cik. şeker bulunmasdı esKi şeker yerine pekmez ḳoyālādı Tatlının‿üzēne. pekmezi sulandırīdıḳ‿onu dökelēdi Tatlıya. esKi şekeri alamazlāmış yoḳmuş baḳḳal bile yoḳmuş‿önceden. ama iç‿asta da olmazlamış‿esKi‿ep büle sālıḳlılāmış. ep kendilēni yaptıḳlānı yérlēmiş. benim yetişkinl mde de üleymiş. gidip

de bis adaPazarından‿izmitTen bi şi almazdıḳ‿iç‿ep kendi yapTīmızı yérdik. şindi uy‿ekmek de al, çorbalīda al‿er bişiyi al. dā ileri ben biliyim küçüklῡmden mandalāmız vādı bisim sārdıḳ‿onu. yā yapādıḳ‿onnādan, tereyā yapādıḳ‿onnādan. anamın büle çölmekleri vādı. tereyāyı eriTirdi ā ḳızım dēdi şindi bol bol yémeyelim dēdi. manda bıraḳcaḳ dēdi o zamana ḳalsın bu yālā dēdi. dolap‿olmadī için‿eriTirlēmiş de saḳlālāmış‿o zaman iç bozulmazmış çölmeklēde toprak çölmeklēlen bozulmazmış. şindi bıraktı şindi ep‿o çölmeklēden ḳullanīdıḳ bis. ep tereyā yérdik bis yemēmize de tereyā ekmēmize de tereyā sürῡdük‿üle geçiniP geldik bis. şindi tereyāyı aliyiz‿ama acaba tereyā mı ḳatḳı maddesi mi. tereyā mı acaba ne o bilen yoḳ.

(tereyağ yapımı)

onun ḳaymāndan yapılī zaten bu tereyā. süT alıyōs yūrTu mayalıyıs‿o yūrTun‿üsTünden ḳaymānı al baḳ ben ḳolayca bi de tereyā tarifi ōreTeyim sana. şindi olsa vēsem sana ben‿arada yapıyim‿ama sana şindi yoḳ. o üsTü al‿ani bi şişeliklē oluyō ya al‿onu. iki yūrt‿üsTü oldun mu onu azcıḳ da süT ḳoy‿içine onu doldūma büle ce çalḳala çalḳala çalḳala bayā bi çalḳala onu veriyō te büle bi tereyā. şişenin‿içinden toplaycen ḳaşıḳnan al sana tereyā. onu büle ḳarışTıra ḳarışTıra döndüre döndüre toplaycen. iki kere de onu çeşmenin‿alTında yıḳa ayrannı suları dökülsün sen‿onnā bi kere de bitir sin‿iki kere de. ben torunnāma gelcekleri zamannā yapiyem ben yiyemiyim‿onu bazı şeyleri ātıḳ da yapiyem yédiriyim‿onu. emen Ḳavanozunu al Ḳavanozu. ani robotlā vā ya mikser‿onun‿içine de ḳoy ḳapat ḳapānı onun‿içinde de oluy . ben denedim‿onu onda da oluy . ben şişede yapıyim‿alıyim‿elime şişeyi, oTuriyim tabruye çalḳalıyim.

(yayık yapımı)

yayıḳ yapılimiş‿esKi‿āçdan. toḳmā bi de zopası olūmiş. tekēlek gibi ācı kesēlēmiş, onu büle yayīn‿içine yapālāmış‿ama büle yayıḳ yapcek şeyi önceden ıslaTīlēmiş‿önceden ḳurumiş ya yayıḳ dışına çıḳmasin diye su tutālāmış‿ayran

yapicek‿olan‿işTe tereyā yapcek‿olan suyu çıḳāTīlāmış‿aḳmasın deye. üle dā güzel‿olūmiş yayıḳ‿ayrani. sōra toḳmaḳla düştū̄ yeri ḳaldırīsın büle toḳmādan çıḳā o yā parçec alīsın toplāsın‿onnā ē tamam‿olmuş bu dēsin dökēsin‿onu bi Ḳocaman tencereye. yāyı toplāsin‿üsTünden‿olū sana büle bi yā. süT de alīlāmış sadece yūrt deyil sütün Ḳaymāndan da alīlāmış‿önceden‿annelēmis. süT Ḳaymānı toplālāmış ēle manda sütünden çoḳ yā düşē. büle er yayık‿āzından‿alTına büle düşēdi ben ḳızḳan.

(ekşimik yapımı/lor)

şindi yā düvmek mi ḳaldı. ayrandan da eyşimik kestir dik bi sürü eyşimik. yūrtTan‿oluyō. siz çökelek gibi bil siniz. yūrtTan süzēsiniz‿onu büle bi besnen bi tencerenin‿üstüynen‿onu büle sıḳāsın sıḳasın‿olū sana büle bi eyşimik dökēsin‿onu büle bi tencereye. tuzlāsın‿onu büle amırlā ḳoy, nerē ḳoyāsan ḳoy‿onu içine. yūrtları yémeyince eyşiyince bis‿üle yaparıs. kesTirip yani süT döküvē onu yūrdun‿eyşidiysen ateşe ḳoy‿o büle fıḳlādı mı ind ḳoy. olū sana biras‿eyşimik‿işTe. bis yapıyis yani üle. saTın‿alıyiz ya o süTü yūrdu ama azır yūrtlādan şindi alıyıs kendi elimizlen mayalıyıs. yūrdun‿eyşidimi de süT‿al biras ḳatıvē yūrdunun‿içine piş üle oluyå biras‿eyşimik‿işTe. ben‿üle yapıyim. ben satın yūrTdan yémiyim. bis kendimis mayalıyis zaten. benim inēm yoḳ‿ama ben kōmşulādan‿alıyim büle yéyim‿üle. kendim yapıp yéyim. önceden vādı ayvannāmıs‿ama şindi yoḳ.

(komşuluk ilişkileri)

esKi ḳomşuluḳ‿işleri çoḳ‿iyiydi. şindi yoḳ‿üle. meseĺā senin şindi tāĺada işin vā benim de işim bitTi. ben sana yādım‿etmek zorundayım bi‿ama. ep beraber bitir miş millet‿işini. kime bitēse ona gidēmişin yardıma onda ona erkez bitir miş. şindi üle yoḳ ki. şindi bisim mālede inēni sāmıyō şindi ama ben sāmıyōm şindi. bi sabā kendine sāsın bi sabā komşuna. o ḳomşuna vér sin bi baḳır süT‿üle iç parasız. meseĺā yayıḳ ver sin şindi ani yayıḳ dedik ya. o oduna dökēsin bi su bādak ayran,

Tatlı ayran büle içicek gibi. büle küçücük baḳırcıḳlāmız‿olūdu bisim büle. o baḳırcā bi baḳır‿ayran‿üsTüne de iki üş ḳaşıḳ‿içine de yūrt ḳoyāsın‿onu ā şindi yoḳ ḳomşuya vēme. nēde satmaḳ bisde yoḳtu üle geçin dik bis. şindi bi iki kiĺo da olsa satıyilē. paranna bile alamıyisin bazı yēlēden. esKi bis süTcü gelmesi ç yoḳtu buralāda. erkez sā erkezin‿evinde eyşimik piynir kendi yapması tereyālā iç‿eksik‿olmazdı. şindi inē baḳamıyis gayri ancā büle olannādan‿alıyōs büle mecbur. köylē de üle olmā başladı. būdan erkez‿önceden ḳapısını açıḳ bıraḳī gidēdi tāĺaya şindi ep ḳapılā kitleyip de gidiyilē. ama çoḳ yabancılā geliy . kirez‿ayında meseĺā iç kimse ḳalmıy köyde. erkez tāĺada oluyå o zaman kirezda köy de bomboş. köyü soysālā köyün aberi olmaz‿o zaman. e ḳamera yoḳ köyümüzde şu araba geldi bu araba gitTi deyi yoḳ‿üle bi şey mecbur. önceden kitlemeden‿açık gidil miş tāĺaya. kimse de gelmezmiş‿önceden yabancılā yoḳmuş. ele şindi asat zamannā fındıḳ zamannā meseĺā kirez zamanı bisim köyün misaviri bitmes‿erkez gel o zamannā. bāçelēden toplanī, izin‿alīlā senden‿alabil miyim ḳoparabil miyim kimsi izin‿alī gidē kimsi şindi ḳomşunun bāçesinden alıyålā koparıyålā. meseĺā bā şindi cevizlē dörTünü doldūmadım şindi bā diḳḱatli olun diy ırsızlıḳ başlādı şindi ceviz ırsızlī. ör s mejbur dıvarları.

2.

Anlatan: Hatice Andiç
Öğrenim Durumu: Yok
Yaş: 63
Derleme Yeri : Uzuntarla
Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(köyü hakkında bilgi)

burası ep mācir mālesi çerkes karşisi. orası çerkes onnarı tanımiyim ben. bi̅üklermis tanıyå çerkesleri. onnā fazla şey yapmas bizim mācırlara. şindi ne söyleyem sen sō.

(halk hekimliği)

bizim günümüsde ben üş Tane ōlanım vā benim. yani iç bilmeden gitTik. o zaman yoḳtu bizim günümüsde yoḳtu doḳtor feĺan. bizim şindi nāpiyilēdi doḳtora gitmesdik ya ḳız‿olunca ḳalçadan geniş diyålādı büle bi̅üklēmis‿ama erkeK‿olunca bi önü büle sivri Toplu olūmuş. ani doḳtor bilmiyådık ya. ā bu ḳız yapacák yani ḳalçadan geniş ḳız. yani meseĺā ben üş Tane yaptım. iç doḳtora gitmedim‿ama yani dūmu astanede yaptım. ne oldūnu bilmedim episi de erkekti. i̅renmedik gitmedik bilmedik. sōna otTan sizin de bild niz şeyler yapādıḳ. nane limon mide bulantısına. bi de şu çınar yapraḳlānı idrar‿iltāp‿oluncá bunu toplayiP bunu yeşilken bunun yaprānı bunnā çınar. bunun sarısını d l de yeşilini toplayıP ḳurutacāmışım büle arasiná ondan sōna bi de iltāp oluyå ya onu söküyomuş. bunun yeşilini toplaysın yeşilini sōna kurutuysın işTe bi kaç Tane ḳaynaTıP çay gibi içiysın. īlamurun‿içine çoḳ şey ḳoyuyus. şindi çoḳ biliyolā ya portaḳal ḳabū, elma ḳabū, īlamur, ayve yaprā da çok iyi şindi. öksürē feĺan iyi. ayvenin yaprānı topluyos yazdan‿onu ben‿iplen diziyom büle ipe neylen kurutuyom bilm m bāçeden gidip toplicen ātık dökülüyo zaten o. o bi şeye satılmıyo ya. yaprā dökülüyo zaten ayvenin tarlaya, bāçeye. eşmede çok ayve. būda herkes kesti ayveyi erikçilē döndü.

(nazar)

ḳurşun dökTürüyos. küçük̄en nazarlıḳ takıyådıḳ işTe. şey yapıyådıḳ biz de ḳurşun döküyådıḳ. benim küçük̄ ōlan çoḳ şey‿olūdu nazar‿olūdu. hemen gözünde arpacıḳ çıkādı. yaşlı bizim kocānnemiz vādı öldü. o ḳurşun dökerdi çok gel di. mālle ona gel di ḳurşun döktürmē. gene vā şu an. nazara ḳarşı biz bi oḳurus büle bük̄lēmis bil se büle suya oḳuTuruz. içiris yani nazara karşı. benim gelin géldi geçen köseköyden gözü kançanā olmuş nazar‿oḳutTuk. allām yarábim hepsimizin gözlerinden yaş‿aḳTı. esne esne esne āzımızı tutTuk artıkın. ani okurus biz yani nazar da oḳuruz. o çalışıyo ya çoḳ pıratik o da erkez şey yapıyomuş iş yerinde nazar‿ olmuş. helbette oḳu.

(evlilik)

gelin‿alayı vādı eskiden vādı gidēdik ḳız‿evine. cumartesi günü gelin el‿öper şeker‿ atılır. sōra üle işTe. yani büle ayaḳabısını, aynasını büle ayna tutuluyodu. erkez para atārdı aynaya para, ayaḳabıya para e gelinin şeylerini getiridilē minder sandalyesi vā ya gelinin minderine para atārsın bizim köyde üle. üle yapılīdı da ḳına ḳōmā dérdilē ikindide. şindi de vā. ikindi oḳunsun geline ḳına ḳomā gidiliyi evine. gelin işTe ded m gibi çıḳartıyolā erkez‿oturuyo büle gelin kızı gelinin‿evine dōru dışarıya yer yapıyolā hazırlıyolā. yaygılā yayılıyo. sōra herkes‿oturuyo. geline ilayi oḳurlā. gelini çıḳarTırlar. gelin işTe ḳaynananın‿elini öptükTen sōra yaḳınlānın sōra arḳadan yingelē yani yaḳınlānıylen gelinin bi ayaḳabısını bi şeysini yani para topluyolā. yani adet işTe o paradan d l ya adet ya adet. sōra evine gel lē sōra teḳrar‿ işTe dün̄ oluyō gece. o ḳına kōmā ded m ep vā bizim köyde devam‿ediyi. şindi bizim dün̄nerimisde çoḳ fazla yemek yapılmaz. sadece bi pílaf bi de dana kesiliyi.

(bayramlar)

ya bayramlāda ne yapicáz hepsimis ne bil m ben baḳlavasını yaparıs dolmamızı sararıs e bild miz yemekleri işTe.

(hıdırellez)

ıdrelezde önceden benim geld mde çoḳ şeyler‿oluyådı ama artıḳ yapmıyolā genşlē. sadece şuraya bi ateş yaḳālar, üsTünden atlālar. ama benim geld mde nāpıyolādı bi sene taḳvim yaprānı toplālardı mānili ya. şindi māni bilmiyom da yaprālarında māni vā. ıdrelez‿aḳşamı ḳızlar gezer. ḳızlar, çöcüklē beraber gezerlē. erkez bi şey‿atar. ama sen atTını biliyon‿oraya ne atTıysan. bi bakırcıḳ vā. baḳırcī kapatıyolā oraya sen dūme mi atcán, küpe mi atcán, toḳa mı atcán. ille bi şi atcán sen‿o baḳırcīn‿ içine. şindi benim‿atTīm çıḳarsá çekiyilā ordan bi taḳvim parçasını çıḳartıyolā taḳvim parçasını bakalım şansına ne çıkıyo. üle yapıyolādı. gül‿ācına bi şi bālamazlā. bi de şey yapıyoduk biz çocuḳḳen‿üzümü büle kesiyoduḳ. şişeye üzümden su damlıyōdu ıdrelez gecesi. o suyu büle kesiyoduk şişeye üzümden suyu saçımızı yıḳıyoduḳ çok‿uzaTīdı. bū̄klēmis‿üle diyōdu. ıdrelezden‿ıdreleze ama bilmiyåm. yapıyoduk‿işTe. ıdelezi bekliyoduḳ. emen‿erkez şişesini ḳoyar, üzümünü keser bādan, bālar şişeye orāya damla damla aḳar, suya ḳarışTırıyoduḳ saçımızı yıḳādıḳ. esKiden bizim orda şindi saç kesiyile. erkezin büle uzun saçları vādı. saç‿ örüyoduḳ bizde öyleydi ḳızlar. esKiden on bej on‿altı yaşına girdin mi buranın çocūları evlenirdi. çerkeslerin ḳızları otuz‿otuzbeş dedin mi evleniyolā. bizimkilē de onnara benzemeye başladılā.

(köy hakkında bilgiler)

burdan‿aşā ind nizde duraḳ vā aşāda köprü vā o da su da aḳıyo, ordan direk gitçēniz iç bi yere sapmadan aynı yol sizi dümdüs avluburuna götürcek. ep sādan ep sādan yabancı yoḳ. avluburun da mācır. orda bi burun daha vā ya orda ortaburun‿o da mācır. o sola sapıyo orda da var. ordan yaḳın‿olaraḳ asancık da vā işTe. ötekileri bayā ilēde. burda çerkesler de vā. onnar aşā da oturuyolā, biz burā yuḳarda. onnar birbirine yaḳın, kendilerini béyeniyolā ya ondan. arabada bi görsen. meraba, nasılsın, arabada nasıl, burda öyle. ayır, biribirilerine yapıyolā arabada. meraba, nasılsın ani şeye izmite gidiyoz ya, ani bizim buranın arabaları o mālleden bizim mālleden de onlā da piniyo ya kendilerine yapıyolā ani bize de pininçe Tanı Tanıma bis buranın‿ insanı oldūnu biliyosunus. aynı onnarla beraber gidiyos. arabada bi demiryolā.

meraba sana diye. girip‿oturulā, bi şey demeslē. nāpalım üle. erkezin milleti milletine demişlē ya işTe. ben veriyåm selam ama onnā yapmıyolā işTe. benim‿ amcamın gelini vā burda, ōlan kardaşı çerkeslēden ḳız ḳaçīdı. bi tane gelmiyo buraya işTe kocasının‿abası oluyo. kendisini béyenmiş gelmiyo. gelmiyo iç gelmiyo. ani çerkesler cana yaḳın‿olur, olur, ḳaynanaya baḳā derlē ama bi tabaḳ yemēni bile camdan vēmiş ḳaynanasına.

(gelin kaynana ilişkileri)

ben sana annaTayım siz yabancı d l ya. benim şindi kendi gelinimnen bāsedeyim. iki gelinim vā, dört torunum, ikisi kız çocū. şindi burda benim işTe altlı üslü oturuyis. bā urma āçları bile gözüküyi evin‿önünden yaḳına ben üste oturuyim. şu alçaḳ evin‿ ötesindeki. şu alçaḳ‿evin‿emen‿ötesindeki mavi ḳapılı orda. dā gelinim benim‿ evime çıḳıp‿oturmamışTır ben sana bi şey söylim mi. sayġı denen bi şey yoḳ. ayvalıḳ köyünden işTe dedim ya ortaburun, ayvalıḳ, asancıḳ ama o manav. ḳaçdı da geldi gelin. bi kere dā bana yuḳari çıḳmamışdır. bā benim ḳızım yoḳ. üş‿ōlum vā. bi bayramda bi camı mı silmemişTir. ben kendim halımı yıḳarım. o çöcū̄nen şöle oturur ben de emen burda betonda halı yıḳarım. o da bana büle bakā. ben ic ap map bilmiyōdum, ḳullanmıyodum. ben şindi ap ḳullaniyim. sinir‿astası oldum‿ama üle ḳavgamıs şeyimiz‿olmadı. ıştırmam yani ama içime ata ata kendim‿asta oldum. bana da üle diyo şu da parḳ vā , oturuyos parḳa da benim ḳaynam da sā seksen bej yaşında da benim geline demiş ki ḳızım demiş‿oraya gitmişlē. annenin demiş ki ic ḳızı yoḳ demiş. seni de çoḳ seviy demiş ondan sōra çıḳ yuḳarı yapın sen yap, anne gel, anne nāpaĺım , ne yiyelim, ne içelim de demiş. yoḳ demiş, ben rātsızım demiş astayım demiş. ic bi şeyi de yoḳ. yapmıyo, yapmaz‿işte gelin ḳaynana üle. ye düşen‿ , kötüye düşen kötü. napican, yapcaḳ bi şey yoḳ. önceden bizim köyde benim alam vādı rāmetli öldü alam. rāmetli üş tane gelini ḳocası ölmüş, kendi dul ḳarıydı evlendi, üş gelini idarētTi. üş gelin duruyodu bizim köyde. şindi iki eltiyle alt‿üste dursan‿ ayrı da dursan geçinemiyolā. çocūlānı ben büyüttüm. baḳ bu ḳoca yaz biri orta ikiye gidicek biri bu sene anaokuluna gitçek bi tane evde durmālā. ben doyurum, yedirim,

içirim. bubānnesi bubānesi der‿ona rāmen. çocūlarını ben büyütTüm. o kendi aşāda baḳıyá keyfine. bilmez ic bilmez ḳıymet. olmuyo ben doḳtora bile annatTım da rātsız‿oldum büle büle annatTım. o zaman dedi bu apları kullan dedi, ya da evden çıḳartcan dedi. ben‿onu yapamam dedim ben de. ama olmuyo işTe görüyosun ya olmuyo. meseĺā küçn̄ünü bana bıraḳıyo, bn̄ünü alıyo. bn̄ de sölemiyo, aynı anası gibi annesi gibi. ōretmiş onu. nerē gidēlēse bana küçn̄ünü bıraḳıyolā, bana nerē gitt ni sölemiyolā. ādi bubānnene sōra arabaya piniyile būdan duraḳTan üle sölemez gidiyi da sōlemes. bana soruyolā gelin napıyo ne ediyo. e ātık mālle biliyo komşulā. ben de dedim ki oşgeldiniz, iyi sen nassın. o buda oturuyo, izmitTe evlendi. üle işTe. zaten ben‿onu yoḳ sayıyim‿ama bi bayramdan bayrama çıkay yukari başḳa türlü çıḳmaz. ic çıkmıyi. dā ic çocūnu alıp gelmemişTir. sebep yoḳ, gelmiyo işTe. e nāptıḳ bilm m. gelmiyo inatlıḳ‿işte, bilmiyom neye inaTlık‿edē. ne‿olur ne gider bilmiyom. öteki gelinim‿ayrı o merkezde oturuyi. köseköyün merkezinde. o ama beraber bi ōlum dā vā ya şindi evde bi ōlum dā vā beḱar‿o. dayre aldıḳ beraber, ep beraber. dayreleri vā duruyolā. bi dek bana ayit d l de baraba aldıḳ. biráz ḳızın babası yardım‿ettik biraz biz yardım‿etTik dayrede oturuyolā onnā şindi kendi evleri. bu da şindi çekemiyo ōlanı yiyomuş şindi yiyomuş büle yeni ōrendim. diyomuş ki üş şey sōlücem sana diyomuş benim büyük‿ōlana. ya kiraya çıḳāsın, ya ev‿alīsın ya da seni bıraḳırım demiş. būdaki gelin diyomuş büyük gelin. ōlana benim‿o da ev‿alırız‿o zaman demiş‿ōlan demiş. çocuḳ da bilmiyom‿ātık. yani üle gelin kaynana arası üle. bis‿ ic ıştırmadık aynı onun‿arḳadaşı gelinin‿arḳadaşı da buraya ḳaçdı. o geçinemedi. çocū anasının‿evinde dōrdu, oTuruyo. ayrıdılar Ḳocasından, bizim de ōlan‿işTe. ne ōlan‿ ıştınır sakindir, ne de biz sesimizi çıḳartTık. bizimki tabi oturuyo. kendi bubası da diyomuş ḳızım diyomuş bi şeyden de ḳusur ḳalmıyon demiş. ayvalıḳ da ani ne‿olūsa mevlitse mevlit dn̄nse dn̄n ne‿olūsa ic bi yerden de ḳalmıyon ḳızım dēmiş bubası. e serbes, rāt serbes şindi balkonda da yemek yiyodu. çocūları toplamış, çoḳ fena çoḳ bild n gibi d l.

(günlük işler)

ekmek yapıyoz. ekmek yapımımız būda mālledе ic bi işTe bi gelin yapā bi ben yapā. bizim mālle de ekmek yapan yoḳ. ic erkez hazır‿alıyo. şindi sabā bi geli baḳallara bi de ōlen de geliyim. ic kimse ekmek yapmıyo mālledе. bi ben yaparım bi benim gelin yapar‿işTe. ekmek tarifi mi şindi ekmē yovūdum ya bi ḳaşıḳ paḳ maya ḳoyuyom. bi de tabi kendi mayasından‿o tepsiye ḳoyunca ekmē ani maya biraz ḳalıyo ya. onu da buzdolabına ḳoyuyom buzlā koyuyom şişmesin diye şindi ekmēm bitTi, ekmek yapacām. amuru sabātan erkenden çıḳarıyom buzluḳtan orda üle ḳabarıyo kendinden sökülüyo ya sōra bi ḳaşıḳ yemek ḳaşıyınan pak mayayı yarım ḳaşıḳ da toz şeker sōra ılıḳ suynen o ḳabarıyo. ḱasede ḳabarıyo ondan sōra alabild ḳadā un su işTe tepsim ne ḳadāsa ona göre yovuruyom. tepsi de yapıyom böle dörT tane bölme ḳoyuyom somun gibi dörT tane tüplü fırınım vā ona sürüyom pişiyo böle. yuvḳa da yapıyıs. tā yapçāz şindi çocūlā da geldi işTe şindi yapacaz. Tarana yapıyos, yuvḳa yapıyoz. salçamızı yapıyoz‿işTe biber, domatis üle. eken yoḳ bu da biliyomusun. burası çok Tembel bizim ekenne bi şi yok. emen biras biber, domatis, misir. Tarlamız yoḳ‿evin yanında bāçem vā Tarla yoḳ. ayvan da yoḳ‿işTe. ineklē süT satıyola. emen sāyo makinaylen alıyosun kiĺosu üş‿oldu. yımırta Tavuk‿işTe şindi yeri olan baḳā. benim yerim müsayit d l. çevrili büle etrafı ya ḳısa. yımırta satılıyo būda şu ev satıyo. aşāda benim bi aḳrabam vā o satıyo. dışāda geziyo ya ḳapalı d l yani çiflik gibi. bunun tam sarı oluyo ya dışāda gezenin‿oluyo organik yani. Tanesi bi lira. bā işTe būda geziyolā köy yımırtası diye pālı veriyolā. burası çoḳ pālı. süT üş lira. ani onu yabancı sütçülē belki yapā ama bizim burada üle bişi yoḳ. ama būda ḳonşu emen saydī gibi alıP gel sin. esKiden ben de baḳıyodum‿ama. zor şindi dolduḳ. esKiden oḳḳā ev yoḳtu. baḳıyodum da esKiden mālle epsi benden‿alıyodu o zaman. şindi çoḳ sıḳışıḳ baḳcek yer yoḳ. erkez bāçesi vā ya olmuyo. ep ḳapalı da yımırtlamıyo. onun‿için baḳamıyo. büle salecen yerin‿olcek. şindi bizim olmuyo bizim çoḳ sıḳ biribirine. burası da işTe mera büle. inēni saĺamiyele yasaḳ belediye zabıta geziyo ama dinlemiyolā. sadece şunnā laz. şu bej tane ev vā, onnā gürcü d l lazmışlā. kefken

tarafından gelmiş onnā. onnarın bu ayvannā. kimse baş‿edemiyo assında bura yasaḳ yani kötü dediklerinde sennen bennen bişi yoḳ da ā buraya zabıta geliyi baş‿ edemiyo. sayġısız salilē. zabıta bile baş‿edemedi onnālen. işTe yasak burā ayvan ḳoymaḳ‿ama yoḳ yapmilē. e ben şindi konşudan ōlunun gübresi vā dédim ya inek baḳıyi diye gübre getiriyom şindi ḳıvīcıḳ yeri hazīlicām. döküyom yāmur da yācek ya dedim ḳışlıḳ ḳıvīcīnı, taze suvanını taze taze. büle arabalā geliyo her gün dışādan getiriyile. bāçesi olan da yapmıyo çok Tembel bā benim‿eltim vā, ortanca eltim. biz üş eltiyis. onun beyi yapıyo, ic çıḳıp baḳmaz. beyi bellē, fideyi yetiştir ne ekē ne toplarım demiş beyine. ben severim yani yapmasını. ōrenirsin yani yapmasını. salata alıyoduḳ arabalādan Ĺastik gibi yere düşēdi aynı. şindi sen bizim salatalādan topla yere düşsün emen gevrek ya yarılıyo böle. ama onnar‿ic yarılmıyo, onnar aĺden‿alıp getiriyola sıcān‿alTında. maydonos da ektim ben bu sene dere otu ektim‿ama sen bu sene benim‿evin yanına bi k pi geldi. sen géce yedilē benim dere otlāmı yedi Tane k pi atTık bu sene. hilāç günā. ani götūdük aşā çamlā, çamlıḳ vā aşāda bıraḳTık geldik. ani zeyirleyemezsin canlı ayvana. gelmemesi için bi şiy yoḳ. onnar gel nēden gel se. onnar géce çıkıyolā. dere otlāmı ic bıraḳmadılā. maydonozum vā maydonos ekiyisın. tabi er şeyim vā. tabi er şey‿ekmen Ĺazım ya. böle arḳadan olmuyo ki arabadan olmuyo. semiz‿otu biz kendimis ekmiyos da onnā üle bizim bāçemizde kendil nden çıḳīlē. ani Tohum‿alıp ekmiyos. kendinden semiz‿otu, o Tohum dökülüyo ya yaz geldi mi çıḳıyo onnā. toplaşıyos bazen büle bizim bi kāve günümüz oluyo. ben emen bi sıcaḳ‿ekmek yaparım. kimisi tereyā getir . emen o bi semiz‿ otunu toplarız. emen bu benim ḳāşıda Komşum vā işTe gelin‿ama bize uyuyo işTe yaşlı demiyo. ondan sōra o emen onu şey yapā salatasını yapā, üsTüne pul biberini süslē üle yaparıs yani.

(çeyiz)

esKiden ç z‿olarak tülbent, patik meseĺā nişan‿almā gidēsin ani ayaḳabısını, elbisesini, tabi küpesini esKiden set met yoḳtu bizim‿altın geçiyodu benim

günümde. ani istiyolādı bi de. on‿altın mı olcek bilmem ḳaç bilezik, başlıḳ parası vādı ḳaḳTı o şindi. önceden vādı başlıḳ paramız. kimisi bi istē kimisi bi buçū istē kişiye göre kimi iki istē. mesela ic yatā ani ḳoyun yünü oluyo ya ani yorġan yatā yapıyon dolduruyom ya onu da ōlan tarafı yünnēden yataḳ, yorġan, yasTıḳ onu da ōlan tarafına o sana bālı. oTuz kilo mu isticen, y mi kilo mu, elli kilo mu. onu da ōlan tarafı yıḳā, tertemis getirir, ani bizde meci diyoduḳ seni beni çārī bişi pişiris. ani dideklelis ya onu ani şeyi doldūmā için didme diyoduḳ. elimizlen büle KaPatıyoduḳ. böle meci yapādıḳ, meci diyoduk‿ona biz Ḳomşuları çārīdıḳ tabi onca yün sen ben iki kişi yapabil mi ani toplaşıyoduḳ bi géce çārıdıḳ. bu avşam böle yünlülen. vala şindi istiyolā mı bilmiyim de ama önceden vādı. şindi onnā belki de istemezlē ātıkın erkez azır‿alıyo ya ūraşması vā. şindi yine alınī ama yani yorġan, yataḳ zaten alınmıyo da azır alīlá şindi. yorġan ille alınıyo da azır alınıyo. ama bizim günümüzde vādı.

(oya,dantel)

tülbent oyası oyalādıḳ, patik yünden. bā şindi azır şeylē çıḳtı. ipler‿azır çıḳTı. o zaman böle ip yoḳTu. çeTik biz patik diyoz‿işTe. benim rāmetli annem‿onu böle şey yapıyodu. elinnen yünnen‿ip yapıyodu. bayā alıyoduḳ, renK renK boyuyoduḳ. esKiden bu azır yünnē yoḳTu ki al‿ör al‿ör. patik ben kendim‿ördüm ç zime büle ani desennen. şindi torunnā yapTım yīlı. torunnā veriyim şindi. bā diyomuş şindi çocūlā yolluyomuş diyomuş biraz küçū̄ yapmasın bubānnen büyücek yapsın diyomuş çocūlā yolluyomuş. sen bi günü ben‿evde yōdum. böle çekmecelē Ḳoydum. onnan sorā küçū̄ söledi. büyū̄ sölē mi o da çekmiş‿anasına, anası gibi. bubānne dédi annem patiklere baḳTı dedi. kimisi dēmiş biraz küçük‿olmuş diyomuş, kimisini büyük yapsın bubānnen diyomuş. bā durmuyom yine onnara patik yapıyom. onnā āsınnā ben ölū̄sem diye ç zlerine yapıyom. ben nası araya büle nası desennē ḳoyuyom. o bilmez de torunnā işTe. o isTer bilsin torunnā. gene de geçenlēde yeni bi ōnek çıkmışTı. ḳız bana büle diyola ki senin nası büle şeyin vā. gene de gitTim geline götū̄düm ki al bunu giy dedim ani büle toplantı yerine gidēken ani büle d şik ya eski

õneklēden d l. şindi d şik õneklē geliyo gene vēdim, dayanamadım. ben büle bi insanım ya büle bi insan. nası insanım ben bilmem başķası ōsa vēmez. gene götūdüm ayāna vēdim. ani böle bi bebek mevlidi oluyo bi cemiyetlēde baķıyom onnarı giyiyo ayāna. işTe üle yapıyoduķ. patik, tülbent, çorap da örülüyodu bayā ķışlıķ çorap‿ örüyoduķ. o zaman tabi etek geçmiyodu, şalvar geçēdi bizim köyde. esKiden şalvarlıķ alınıyodu. üle işTe dā ne bileyim küpesini altınını, bilezik istelēdi. mesela benim günümde on‿altın‿iki bilezik. işTe bi on‿altın‿iki bilezik bi dizi. bilmiyom bizim ātıkın vā mı. yüz görümlū şindi bilmim napā. esKiden üle yüz lira. yüz lira da çok paraydı o zaman damaT da. şindi ķına da altın vā. o zaman bizim günümüzde yoķtu. ani şindi ķınada altın vādı o yoķTu bizim günümüzde.

(ölüm adetleri)

erkez‿evinden ne bilim ātıkını. gönnünden ne geç rise kimi çorba yapā, kimisi yemek yapā, kimisi ekmek götürū yani ille bi şi kimin gönnünden ne geçēse onu götürū. ölünün yeni olūsa antarisi çoķ yaķını oldū zaman‿alıyo. yelek‿ōsun, ırkası ōsun, tülbenti ōsun, salvarı ōsun, bizim köyde yané. alıyolā yani.

(batıl inanışlar)

şindi cenaze bugün yerde ya bazı gün bi Tane urdacı geçmez. bazı gün de cenaze yerdeyken urdacı geçer. meseĺā o alıcı ya o urdacı geçsin‿aftasında on bej günde cenaze çıķıyo. bi de evin tepesinde acı acı bayķuş çoķ fena ötēse o zaman da yaramıyo, cenaze çıķıyo o evde. bi de büle erkez şey yapmış. tabut gidēkene bi tabıta baķıyolā ani tabıttan böle atıyomuş kendini geri geri o zaman da cenaze çıķāmış. ani erkeklēde durūken ortlā ya böle, üle oluyomuş. ama dikatli bakāsan yani. ani tabıt götürūken afiv yuķarı yapıyomuş‿ afiv yuķarı. olūsa da yine cenaze çıķıyomuş. yani baķan baķıyo da benim‿aķlıma gelmiyo üle şeyler. ama urdacıyı gözletiyos. bā baķaĺım bugün urdacı gelcek mi. bazı gün geliyo, bazı gün gelmiyo. o günü gel se cenaze çıķıyo.

(enstirüman)

şindi çalmaķ yoķ çalġılā geliyi. esKiden dabruķa tabi ķızlar şarķı sölüyodu böle saz takımı şeysi yoķtu ki. ani sen ben sölüyodu. yoķtu sadece dabruķa bi de biz‿ona

dāriye derdik. şeyleri de vādı böle ḳasnaḳta gerilé, zilleri de vādı def gibi. yaş‿aldıḳ nerden atırlıyem başḲa.

(karışık)

torunna būdaydı da bu sabā gittilē. köseköydeki torunna da būdaydı. gelin çalışıyo ya dedeleri ananeleri hacıya gitTi. ben bakıyom‿onnara. şindi üzüyolā ya beni şunnara bak diyom. siz benim yaşımı biliniz mi. yō diyolā bana şindi. ātmış üş yaşındayım diyom ben. çüş diyolā bubānne, çok bubānne diyolā. şindi gene yaramazlık yapıyolā benim yaşım kaç benim. he, tamam bubānne tamam‿atmış‿üş çoḳ ḳomik bubāanne.

3.

Anlatan: Kazım Yılmaz
Öğrenim Durumu: Lise
Yaş: 70
Derleme yeri: Arpalıkihsaniye
Göç Ettiği Bölge: Kırcaali / Bulgaristan

(göç)

ķīrcalı bulġarstanın‿en tēlikeli yeri. bis de çoķ zāmet etTiler be bisi ġızım‿urda. iziyet‿ittilē dā dōrusu. şindi ben yetmiş‿üc senisi tū̄kiyeye misaviriyetTen geldim. ozman tabiki yaşımıs génşti. génş yaşta da bisden yurtdışına çıgış‿izni sınırlı. eme yādım‿ettilē allā razı olsun yādım‿edennēden. gēdik burē ben‿üc‿ay ġaldım burda aķrabaların yanında. burda aķrabalā vā bin doķuz yüz y mi bej senesinde gēme. bulġarstandan göcmüş onnāda. onnara misavirlē gēdim. tabiki yaşlā ölmüş‿eme unun çolū çocū vā‿āla da gidiP geliyoz meseĺā tıraķyada. burdan döndükten sōna adım adım takip‿edildim. o dörT seni yetmiş yedie ġıdā çoķ zāmet çekTim. yani ic sannā çoķ kötü oldu yavrım. assında oranın ālkı bise ic‿iziyet‿etmedi eme bis kendi kendimize. yani dā dōrusu afedersin türk ahurları perişán‿itti. şiḱayet‿iderlē ādi baĶaĺım emniyete şiḱayet‿iderlē ādi baĶalım‿emniyete git‿emniyete gel. gel git gel yani o dörT yılımı ic‿unuTamıyorum unuTamıcam da yani. şte ondan sōna onnāda toparladıla ķavayı eme geç‿oldu sōna nōldulā şte ġaķtılā bis gēdikten sōna dā bis‿ urdayken deniyodu tek m let olcaķ. tek m let olcaķ burda yani isim tū̄k‿ismi olmācaķ deye bole bi olay vādı. e buna aldırış‿etmedi bisim tū̄k alķı. ep‿olmas yapamaslā bilmem ni. eme nōldu seksen doķuzda assında seksen‿altıda faĺan patladı o olay da seksen doķuza ġıdā devam‿etti. seksen doķuzda gēdilē burēyi biyenmedilē gitTilē.

geri gitTilē şte bole bi olay. artık nilē ōrenmek‿istersiniz başķa nilē. bis yétmiş yedi de gēdik.

(çocuk oyunları)

şindi önceki oyunnar ni olurdu meseĺā civis ķabuķlarınnan oynādıķ yani. başĶa bi şi yoķ. televizon yoķ meseĺā radyo yoķ. ancak üle o şekilde. toplanīdıķ yaşlılā genşlē erkez birāda sōbetle geçēdi yani.

(meyve sebze isimleri)

esKiden civize bis ġoz dēdik. patatis ķombil dēdik. onnarı unutTuk be ġızım. batlıcana meseĺā bis domatis demezdik batlıcan dēdik‿ona. şindi meseĺā saltalıķ deniyo buna eme bis āni domatisle salta yapılıyo burda bis‿ona tarator dertik. tarator burda şeye dellē yūrtlan saltayı dōradıķtan sōnacīma ona tarator dellē. bis buna tarator dēdik. üle bişē yani. başķa ni olabilē vala ġızım‿aġılda ġalmadı bişē gitTi.

(meslekler)

evet tütün bisim genilde bölgemis tütün. şindi meseĺā tütün‿ilkin başTan‿ikinci ayda başlārsın. tā artık‿ikinci seniye ķadar‿ücüncü seneye ġıdā devam‿eder. yani ikinci ayda Tūm atāsın siyā Tūmu. unu ġarıķ‿ocaķ deris‿ona. o ocaķTa git gel başına sula. iki günde bi kere suluyosun. otunu yoluyosun. o kücücük çıķıyo. çıķTıķtan sōna yani bi on bej santim ġıdā oldu mu tāĺayı götürüp‿ekiyosun. şte bi ara ilkin başTan ni záman bis‿elli yedi de ķomünis‿idaresi bisim‿olan vālīmızın epsimizin topladı. üküzünü arabasını şēni ķōparativ yapTı. ķōparativde üküslere devlet baķıyo. urdan sabāleyin‿alıyosun. bi çif‿üküs geliyon. ekcek‿oldūn yeri sürüyon. avşam yini üküsleri urā götürüyon yani o şekilde üleydi. tütüncülük yani bisim bölge tütün. özel ‿olan‿ic bişi yapemessin bisim zámenimisda bis gelene ķadar. meseĺa şindi sen bi beber mi üretTin sen bunu satamassın. mümkün deil devlet‿el ķoyuyo devlet. o satın ‿ektirmiyo nōlcaķ devlet‿iki dönüm yir veriyo sē. dekár dēdik bis‿ona urda. iki dönüm yir veriyo. iki dönüm yire ni ekēsin. meseĺa genelde būday‿ekiyoduķ‿o iki dönüme. sōna būdayi topladıķtan sōna dmrmeni götürüp‿unnā çeviriyosun. unnā şte çıķarmaya çalışıyosun. bi kişiye un devletTen‿almā ġaķsan sekiz kiĺo un veriyo ayda

bi kişiye. doḳuz‿alemessen mümkün deil. ya yazın bi şeker‿alemessin şeker yokTur. o memneketTe yazın şeker yoḳTur. şeker vermes niye vermes ḳomposta yapmasınnā die. ḳomposta yaparsan çünkü devletTen‿almıcaksın ya kendin yapcan ya bole bi olay. baḳıyērsin üle.

(askellik)

askellikte ētim yoḳ ġısım siĺā ētimi satın ic şiy‿itmiyosun. şte şu şüle olcek bu bole ondan sōna ücüncü ayda y mi dörT‿ay‿askellik vādı bisim zámenimisde. çif tertiplere y mi altı ay. d şiyo. ḳırḳ sekiz dūmluyum. meseĺā ben yirmi altı yaptım‿eme unu nası yapTım‿o askellik denmes. inşātTa temelden başladıḳ bi inşāta on dördüncü ġatTa benim‿askell m pitTi. ondan sōna aldıḳ deskereyi gēdik‿eve. tabi ayrım çoḳ. meseĺā pomaḳlar‿onnar‿ayrı. şindi pomaḳ‿olan‿onnar bulġarca ḳonuşū eme ismi tūkTür. müslüman başḴa pomaḳ başḴa. onnar meseĺa dinini vēmiş‿eme dilini vēmiş dérler. şindi meseĺā bulġarca unu öldürsen de bi kelime tūkce ḳunuşTuremessin pomā yani o tūkce ḳunuşmas. eme niresi vā bulġari muammādien denir onnara yani pomaḳ müslümannara. eme übürleri bise türk dérlē. bisim şindi türklē onnar da müslüman‿olan niresi vā. bisde türkce ḳunuşma vā. onnarda türkce ḳunuşma yoḳ. bi de seni tūk ve pomaḳ oldūnu nirden‿ayıriyi isminden‿ayıriyi. şte bana ātta ep sorālādı sen pomaḳ mısın die. şindi isim tūkce. kunuşmā başladı mı ayıramıyo dilden. çünkü bis bulġar küvlerini düşTük‿evlerimis yani. çoḳ şiy geçti başımızdan da evlē yanınca bi bulġar küvüni gitTik. tūk gelmedi dört yıl‿urda unnalan barāber düşTük ġaḳTıḳ barāber çocūlalan. on bi yaşında çocuḳ şindi nōlcaḳ‿iki ayda unutTum ben tūkceyi. yani üle bi olay. allā kimseyi yabancı yanna düşürmesin. kendin niysen unu çekmelisin. o ayrım ġayrım şüle. pomaḳlara iş ver lē. o adam meseĺā memur da yapılī şiy de yapılī eme tūklēden ic bişi yapılmas.

(eski okul anıları)

şindi meseĺā ben zirāt‿oḳulundaydım. ununcu sınıva on birinci sınıva çıḳarsaydım diploma alcaḳTım. bise dédilē ya tū̄kiyeye gitmiceniz‿imza verisinis oḳulunuza devam‿édirsinis ya da imza vérmesseniz dışarı. bis‿imzalemediḳ‿ununcu sınıvın sununda bi yılımıs ġalmışken zirāt müendisi oḳudūm ālde çıḳTıḳ gēdik şte burē ġuzum. ben‿imza vérmem mümkün mü ben tū̄kiyem nası. belki dédik bi zámen gelir gideris. imza vérince eme çıḳamıyon şte. o seni bālıyo durum‿üle şte ġısım. diplomayı almadan gēdik şte burē gısım. ondan sōna başladıḳ burēlēdē çalışmā tū̄kiyede. gebzede de çalışTıḳ. urda fabriġalāda çalışTıḳ. ġoyunumus vā tavīmıs vā bācemis vā. arımıs vā er bi şēmis vā çoḳ şükür. cenab-ı allā bise bu memneKeti nasip ‿étTi. būdan ācca gitTik baḳ. ācılıḳ nasip‿étti. yavrım bis‿ancaḳ‿ununçün gēdik‿şte bu memneketlere. eme zāmet çekTik ġısım‿ac yatTıḳ. geld mis zámen‿ac yatTıḳ yetmiş yedide ic‿iş yoḳ. şte bisde üle.

(misafirperverlik)

misavir‿için allā ni vérdiyse. iziyet‿ōmas o zámen. allā ni vérdiyse yénilir. ani dēler ya kime gitTin nası ḳunuşTun‿acı mı ḳunuşTun datlı mı deye ani üle söz vādır‿ esKiden. şindi ben‿ic kimseyi şindi kötülemek‿istemem de sevmem‿eme şindi bisim manaflāda bu āccıḳ ḳısıtlı. ikram‿olayı çoḳ‿az. ben burē meseĺā şindi oḳumaḳçin geliyo adam meseĺā bi şi oḳumaḳçün geliyo allā ni vérdiyse şindi baḳ bu vā. ben bunu gelene datTırmam iĺāzım. yani unu mutlaḳ suretTe yapmaḳ zorundayıs‿ undan sōna diyolaki ya sen‿amca burēli deilmisin. ya ben diyom beni burēyle ġarışTırmayın çünkü deilim diyom yani ġarıḳ. bütün bu yas sancıḳlā gélmişlē su bulememişlē içmē ya. nası bole bi şē anlamıyom ya. şindi de bisi bekliyolā gölün başında arılā. çoḳ fena ısırılā d ḱat‿édin. şte bole be ġısım. bis bole gördük bole devam ediyo allāma bin şükür.

(evlilik)

bis‿iki seni nişánnı ġaldıḳ ingennen görüşme yoḳ‿eme. ancaḳ‿üle o ḳarşıki māledendi ben bu māleden. ni düünde görüşebil sin ic bi yérde görüşme yoḳ.

memneketTeyken diyom. küvlerimis bole ḳarşı ḳarşıyaydı bi görüşme yoḳ. en son şte ni zámen düünümüze bi y mi gün ġala niḱā gitT mis zámen‿ozman şte. bi ifaḳ meraba merabamıs vā. o ġıdā şte. bisim‿evl mis bole baḳ‿élli senedir‿évliyis. allāma bin şükür‿ic‿en‿ifaḳ bi şiyimis‿olmamışTır. en‿ifaḳ bi tartışma ni yoḳ bole bi şi olmamışTır. allā çocūlāma da üle dedim. bi ġısım bi ōlum vā. evlendikleri zámen topladım baḳ yavrım. şindi sis bisim hareketlerimisi görüyunus. unun dédim yarsını yapın‿ömür boyu geçinirsinis.

(köken bilgisi)

bis‿aslen ġonya ġaramannıyıs. ingen‿erzurum horasannı. bunnā osmannı zámenında osmannı aldıḳca devam‿étmiş. osmannı aldıḳca yani sürmüş burdan uralara. bis yedi küvdük‿osmannı ġaramannı yani osmannı zámenı. ondan sōna bin doḳuz yüz‿atmış senesi bise bi ak tanındı. devletini urdan gelen köken geri dönebilir. bisde u anlaşmayla géldik burē assında. neden ġaramandan göndermişlē unu bilmiyom be ġısım. şindi çocūlāda araştırıyola bilgisayarnan yani intēnetTen yani çoḳmuş. meseĺā rumanyada çōk bulġarstanın‿iç bölgelēnde ġaramannı çoḳ. urda ālk mı çoḳmuş da bunnarı dātmışlā şte ic‿unu da bilmiyom. o zámenna üleydi yavrım.

(düğün)

gelinni ġapalı gel di bisim zámenımısda unu yasaḳladılā başladılā başı açıḳ olcek dédilē bole olmicek. ondan sōna bunu giydirmedilē meseĺa şu şalvā giydirmedilē unu yasaḳladılē. ḳaçta yasaḳladilē élli doḳus senesi. ifaḳTım tā ozmannarı. dédilē baḳ tūkiyelilē fistan giyiyé siz neden bunnan durūsunus. eme genelde bisim bölge ġırcāli bölgesi bu giysiyi giyer yani urda üledir. yöre olaraḳ‿eme meseĺā içersi üle deildir içersi biras dā açıḳTır. sōna sōna er şē aynı oldu ya. pindirdik ingeni demet gitmiyo. demeT‿ālaya gitmiyo. ingeni pindirmişlē bi atın üzerni üle geldi yani. atla gēdi üküs ‿arabasıynin çiyis gidiyi.

(tarla alet-gereç)

oraḳ meseĺā ellik vādır şu üş parmā daḳarsın‿oraḳ‿ununnan biçilir meseĺā ekin. burda piçerdövernen biçiliyi bis ic piçerdövernen piçmiyis. piçmētik gibi bişi ep‿ ellendi bisim. bires‿engebeli bölgemis. üle piçētik yani sōna armana getir sin‿ armanda düven dēlēdi ācTan yapılīmış‿altına taşlā dizil miş‿o düven dēlē üküslēlen başlāsın dönmē. sıcaḳ basā ġıdā. sıcaḳ bastımıdı bisim‿üküs dönmezdi de ādi baḲaĺım gidēdi de gölgeye ayvan‿üraş da dur‿o‿zman. ni günnē yaşadık bis ġuzum şindi üle diyorum. o‿zmannā yapılan‿işlē bi filme alınsaydı inanki başından bi tüllü ayrılamassın. bole olaylā eme o‿zman‿üle imḱanlā yoḳmuş. meseĺa ni ḳamerası vā ni resmi vā ni resim çektirme olayı. resim yoḳ nēde çektircen. resim makinası yoḳ satın. meseĺā şēre gidēdin pıtrafcı vādı urda çaḳā sē gel dē ombej gün sōna gelcen‿alcan. onnarı yıḳıyo patlıyo şte bilmem napıyo. üleydi şindi taḳ die çekiyo adam‿al resmini veriye elini. ya üle ġuzum.

(günlük işler)

günnük‿işlē de napaĺım be ġuzum bej ḳoyun bi inek. unnarı sırayla güdersin. bugün ben güderim. meseĺā bej ḳoyun‿eme biri ġoyunun‿on ġoyun satın yoḳtu ilk başTan. sōna sōna türedi. yine bej ġoyunum vā bugün benim yine güdüyom. küvlüyü topliyim küvlünün ayvanını bi gün ben gidiyom bi gün ġomşu gidiyo. dā ertesi gün öbür ġomşu gidiyo üle üle sıraynin. bādaşıḳ dédik‿ona da üle güderdik şte. sōna ġış günü napāsın ġāve yoḳ. dükan yoḳ. andan sōna kesēsin bi ġucaḳ‿odun. ġışın da tütün yapıyoduḳ. paspal yapıyoduḳ. ondan sōna deng yapıliyi. deng derlē şüle dörT köşe sandīn‿içini yıarlā. şurdan bāĺāsın kenarından. götürūsün gel devlet‿unu alır. sē ġarıḳ bi şey ḳoymuşTur meseĺā deyelim bi kişiye dörd dönüm tütün ekmē. mecburiyete ḳoyuyo. dörd dönümden diyo sē dörd yüz kiĺo tütün çıkarācāsın. dörd yüz kiĺo tütün çıḳarīsan normál derdik‿ona. normál unu doldurabil sen sē yüzde yetmiş tütününün parasını alabil sin. yani unu çıḳaramassan‿undan sōna aşā düşüyodu artık. yüzde şini. e ic çıḳmadī seni de oluyo meseĺa. bi seni ic tütün

dolduramadıḳ ic para aĺamadıḳ. bi avansına bi yıl çalışmış‿oluyosun. eme bazen de bazı yıl cenab-ı allā yādım‿ediyo. bi ton yerini iki ton çıḳarıyosun. ozman da şte müḱavatlandırılīsın. müḱavatlandırma da nidir. şte sē bi tāta parçası teneki parçası taḳālā madaĺon die. sōna gezdirilē seni o şeir bu şeir. ġoyunnāmıs vā şindi. er şeyin‿ en başı datlılıḳ. aylede uzur çoḳ‿önemli. sālıḳ ojluḳ‿olduḳTan sōna en başı o yavrım. **(aile)**

benim gelin de ġaradenizli. ordu mesūdieden. allā şükür y mi y mi bej sene oldu. dorunum vā. üniverste ikiyi çıḳardı. unun devamında tıraḳya ünüverstesindeydi. unun devamı da şindi eskişeirde açıḳ̄retim de devam‿ediym. iki seni de şindi unun‿ inşātı da yetişmedi. bi Tanesi de son ġısım vā. lise sonda bu seni son senesi olcaḳ‿ inşallā. sizlē gibi gözel ġısım vā dorunum. bizim eses‿evimis ilimtepede. bis‿ önceden būda ġalıyoduḳ yaz ġış. şindi yazın būda ġışın‿urda. şindi dorun da vā. dorun da bazen geliyo bubasına yādım‿édiyo. bubası ġoyunnara baḳıyo. gelin çalışıyo dā āla. unun da bi senesi vā‿allā nasip‿éderse. bis de avşam gēdik. canımıs sıḳıldıḳca bi oraya gidiyos bi burē gidiyos. ep bole meseĺā avşam bis gēdik. o ünüversteye giden dorunu da bisle barāber geldi. urda ġalmadı. ille bisle barāber gelcek. ādi ġuzum yiyin bunnādan da. baḳın‿unu da nası yapāsınız tadın‿epinis‿ ondan da bi ġaşıḳ. doal baldır‿o. ic bi ġarışım yoḳTur. bis başḳa ic erangi bi şey. ni ilacı vā burē satın‿ilac atılmiyi ni de ic bi şi. şte eses ākiki bal bu. yiyisin büle bi işTe.bisde üle ayrım yoḳ. bisde epsini ġızan deris. meseĺā ben şindi burda baḳıyim. ani ġıs‿olunca bilmim ni. bisde ġıs‿yerkek‿ayrımı yoḳTur yavrım. evĺad bise bunu cenab-ı allā bunu verdiyse ġıs da aynıdır yerkek de aynıdır. bisde yoḳ‿ayrım. manavlāda accıḳ vā‿o ayrım. şindi benim ġıs şurda bi māleden‿evli. şte şindi urda ġıslā accıḳ or görülüyo gibime geliyo. eme olmadı iç‿evlad‿ayrılır mı. asla. bi ġısım vā benim bi de ōlum sā ossunlā. o vaḳıt dayremizi de satTıḳ. ikisini de birer dayre alıvēdik. ister otursunnā ister gezinsinlē. ġısım‿ic‿istemedi ic. eme onnā baḳ bis de

mal davası gibi bi şi de yoḳtur. eme bisim demedın ablaları vā şeyi vā. ni bölüşebiliyolā ni paylaşabiliyolā. yapmayın diyom‿ōlum yapmayın. bu ölümlü dünya. ic bi şi götüremicen. er şē burda ġalcaḳ. ben vallā onnara güvenimedim. şindi şē dēlēse sē seda ġırda ġalilē deye gitTim kendime de bi dayre aldım napim. yoḳ yani yoḳ annaşamiceklē. demet bisim ġıs şey‿étti ġarıḳ fazla ḳarışmıyo eme öbürleri yiyceklē birbirlerini eme napcen şte. bi annaşamadılā gitTi. durum üle ġuzum.

(akraba isimleri)

bisde erkese aġa cice denir. bak bisde ābi yoḳ. ābi die bi şey yoḳ. dayi yoḳ. amca yoḳ. ḳadınnara cice derlē büyüklerini. abla ābi unu da genelde burē gēdikTen sōna başladıḳ. benim dörd Tane cicem vā. ben de yerkek bi Tane. yerkeklere de aġam derlē. burda yoḳ alaymış yoḳ tiyzeymiş. yoḳ amcaymış yoḳ dayiymış. bunnarı bis ic sülemestik. eme bulġarlā onnarın kendi adında üleydi. kendi adında meseĺā sitriḳo sitrinos galeoḳa galmanḳo. onnar‿üle. onnar da üle. meseĺā ġalmanḳo diyo amıcasının‿anımına. amıcası galeyeḳo. dayisına sitriḳo diyo. hanımına da sitrino diyo. onnarın da dili o. onnar farḳlı. bis ġısa meseĺā bulġarca moma deris. çocā moice deris. bubaya tapḳo ḳadına da mayḳa denir. bi ara çoḳ fena zorladılā. kesinlikle dédilē tükce ḳunuşulmaycaḳ. beni isimden‿ayırīdılā. başḳa Tüllü ayıramasdılā ki. meseĺā annem benim rāmetli dükána girmiş bole. bi gibi bi yere. yoḳ ‿alıyile getiriyo. yoḳ ġahurca ḳunuşcaksın illem yoḳsa mal vérmeslēdi. bilmeyen nāpcaḳ. bilmiyisen gitmicen ġuzum‿almā.

(çeyiz)

çiyizi nōlcek y mi döşek y mi yorġan. on ġat şalvā. ġat derken gömlē şalvā on ġat. ondan sōna ni gömlēdi bunnar. doḳuma gömlē yapılīdı pamıḳtan. demeT‿alıyodu ġıs doḳuyodu. ey gidi ey ni günner geçti be. bisden‿öncekilē satın‿ep doḳumaydı. döşek yapādıḳ. halı malı yoḳtu ki uzman. misavir geldi mi döşek‿atarsın. döşek dēlē. as doldurūlā şöle içini yünnen. undan sōna dışıda doḳumadır he dışıda doḳuma. ben çoḳ doḳudum unnarı. ablamın çiyislēnde ātta bi tanesinde çuvallıḳ deris bis urda. onnan

doḳuduḳ. ben şindi ablamlā ġıs‿oldū için ben bi yerkek. çorap‿õdüm. oya õdüm. ondan sōna doḳudum. şindi şi édiyo yerkek şeyini yoḳ ya. onnar ġıs‿oldū için ben şindi aynı onnar napıyōsa ben de aynısını yapıyom. urdan belli meseĺa ifaḳlıḳtan‿ itibaren yaparım. ben çorap örerim. oya örerim. ondan sōna işleme yaparım. bunnarı ēp‿onnarnan barāber. esKiden‿ic bi şi yoḳ‿ic bişi. oḳuldan geliyin şte o ġıdā. he patik çorap, potin.

(giysi adları)

ferece vādı. beyas başörtü. eşarba çemberi dēdik bi de yaşmaḳ dēdik. don şte bu altımızdaki bir de entāri de üsTümüzdeki. don‿entāri dēdik. yannānı işled m‿için biliyorum. ayır şindi o ġuşaḳ yaşlılā da ossa genşlē de ossa o ġuşaḳ çoḳ‿ . ben de ġuşandım. çoḳ‿iyi bi şidir‿o ġuşaḳ. insanın belini o kadar‿ tutuyo ki. aba potur derlē. meseĺā şindi potur biras genişTir. aba ḳısadır. eme o ḳuşā altına sardīn zámen bi de keçe derlē. ayaḳlāna sarālā. unu giyd m zámen‿ic‿üşümessin. bubam doḳsan yedi yaşında mefat‿étti. burda mefat‿étti. adam‿elini baston‿almadı. eme ġuşā belinden çıḳarmadı. bole dimdik. ic bükülmedi. bastonda da ic‿elini almadı. gidē gel di bole maşallā ic demessin ki doḳsan yaşındaki adam. eme o ġuşā ic çıḳarmadı. ġuşaḳ çok şey. meseĺā o ġıdā yük taşımış‿urmandan. araba yoḳ. üküs yoḳ bi şi yoḳ. er şē devletTe. alīsın parayla almaḳ zorundasın. ayvanın‿o günkü şeyini devlete ödüyosun. ḳunuştūn zámen. eme nōlcaḳ. urman yaḳın. ġuşān belinde. gidiyon kesiyon bi āc ḳısa ḳısa. yükleniyon sırtına getiriyon. ben çoḳ yük taşıdıḳ. urda ḳullandıḳ. ġuşaḳ çoḳ güsel bi şi. bi de o uzundur. şindi genşle yoḳ yapmas. dörT‿ arşin. bi arşin ni ḳadardı be haci. bi metreden fazla. yani şöyle yedi sekiz metre bi şey dolālādı. şu ḳadar genişl nde olur‿o. bi otuz santim ḳadara. doĺa allā doĺa. doĺa allā eme dimdik durūsun. ni bübrēn‿ārī ni belin ārī. ic bi şiyin‿ārīmas. öyle olā. aba Potur çoḳ‿ dir. o abayı düverlē. şeyde oyunculā da giyilē ya şindi onnarın‿epsi el‿emē. şte onnarı toḳmaḳnan düverlēmiş ġısım. o ġabarıyī o aba oluyo. yani

doḳundū bile ic belli olmuyo düvüldū̃ zámen. unu üle dū̃vme yerleri vā. meseĺa şindi makineleşti ya. o dönen toḳmaḳla ıslayıP düvüyosun haci. o ısladīn düvdükçe ġabarıyo. şindi rd n‿ipliklēlen doḳuyon. eme o dört gücüynen doḳunuyo. yani o dörd gücü. döşē doḳudūnuz iki gücü. yani dörd Tane ayaḳ basma yeri vādır. şindi bi üc dörd iki öle basāsın. dördlüdür ayaḳlā he. öbürü ikilidir. bi unu basāsın. āzlıḳ‿açılī bi bunu basāsın‿āzlıḳ‿açılī. öbüründe dört Tani āzlıḳ‿açılī dēşik dēşik. ēp‿iplē dēşik yerlēden geçer. unun sırası bole olmaz. unun sırası bole gözlen baḳtīn zámen‿unun sırası bole çapraz olur. tabi onnar dörd gücülü. ey gidi günnē be. ġuzum bana eski günnēmi atırlatTın. ipi riyadın bole bole.

(oya dantel)

ya o vādı. zincir çekēsin bilmim nāparsın. oyalar vādı ya. san yapmā yapmā unuTuyo.

(kırklama)

ḳırḳ tane daş toplāsın. unu bi suyun‿içini atarsın. önce anne banyo yapā. sona bebē banyo yaptırīsın‿üle.

(batıl inanışlar)

bisde sarılıḳ vādır bi de gelincik derlē. sarılıḳ‿şte ona sarı Tülbent‿örterlē sarılıḳ gitsin die. assında sarı örtü dā çoḳ āstalıḳ yapar. niye öyle ki. şindi bi çocā bi piceme giydir. devamlı sarı giydir. o çocūn benizi sarı olur. yani o picemenin rengini o vücut ‿alıyo yavrım. bunu bilmenis iĺāzım. baḳ genelde sarıdan çekinicen. sarı uzaḳ durcaḳ çünkü benizi devamlı sarı olur. böbeklerin meseĺā büünü ḳadar on‿on‿iki yaşlāna ḳadar sarıdan ḳaçın. çocūn benizinin sarı olmemesı için o rengi giydirmicen şte. sarıyı alıyomuş vücüt‿unu çekiyomuş. burda da sarı örtüyolā. er yörenin‿ayrı ayrı. çoḳ yanlış‿işlē vā. şindi çoḳ şeylē vā çoḳ. şindi onnarı meseĺā şindik bisim tavīmıs vā d mi. gün‿açtī zámen tavīn yımırtladī yérden yımırta alamassın. yımırta aldīn zámen nolur diceksin. baḳan kör dérlē. avşam göremes gece yarısından sōna başlā görmē. holluḳtan yımırta alamassın bi. sobanın yanınādı şindi gerçi ḳalorfer vā da. sobadan sıcaḳ bişi çıḳārdın. ondan külü dökemessin gün battıḳtan sōna yani

çarpılırsın allā muhafaza. he aynı sıcaḳ su gibi. ondan sōna oḳutursun sōna al ocaĺaĺan başın derde girer. sōna oca da bulemessın. unu düzeltene ġıdā aḳla ġarayı seçersin şte. ve bole şeylē vā. bunnar da dōru şeylē yani çok. he meseĺā baḳ‿odunu ters huramassın fırına. dūm yapamas. ayvanın meseĺā şindi ayvanın şindi ben baḳıyom. geld mden beri söylüyom. komşulā bu çalıyı ters temelle soḳma fırına. ayvan dūm yapamas. bu sefer veterner getirmen gerekiyo. bilmem noluyo bi sürü iş. oyuydu buyuydu bunnar çok tēlikeli şeylē. çalıyı ön‿olaraḳ‿ör. yani şindi burda bi ayvancıḳ dördū zámen‿eme bunnar vā ġızım. bunnar vā yani meseĺā şindi masal derlē. gündüz masal tutamassın. yani şindi bis gündüz masal‿oyununu oynuyos d mi. çocuḳan meseĺā gündüz tutamassın. gündüz tutTūn zámen nōlur. senin ġoyununu ḳurt yér. susturulādı bisi. masal‿ancaḳ‿avşam. avşam déyelim masal tutāsın.

(bilmece)

masal masal bastırī

şindi gel bastırı.

ādi baĶaĺım bil nidir d mi. uyḳudur.

o meseĺā uyḳunun masalı odur. sorūsun birini. bildi bildi. bilemedi ādi baĶaĺım bi dā sorāsın. urda puan ḳaybeder. bi Tane dā niydi hacı.

yaḳından baḳāsın pek çoḳ

yanına gidēsin ic yoḳ.

bilemedim ġısım kör duman. şindi yaḳından baḳāsın pek çoḳ‿eme yanına gidēsin ic yoḳ. gitTikçe nōluyo. göremiyosun‿şte aynin‿üle. ah ġızım ah. yoḳ başḳa bild m pitTi.

(mani)

yoḳ ben bilmem māni. şindi bu küve geld misde bilen biliyo. bilmeyeni atırlatmaya çalışıyos. bi gün ḳomşumuzun biri gelmiş şu taravdan. bana bi şi sordu. o anda da aḳlıma gelmedi. e ḱazım‿amca dédi senin bilmed n bişi vā mı dédi. demekki oluyomuş bilmed mis bi şey de vāmış. demekki unun sordū şeyde de bilmed mis bi şi

vāmış. o da benim şeyimi boşlūmu yaḳaladı. soruyi sannā soruyi. bild miz ġıdā yol göstermē çalışıyos. bole napaĺım be ġuzum be napaĺım. siz de allā razı ossun baḳ. geldinis. bislere esKi günnēmisi atırlatTınız. keşKe dā uzun boylu bişi olsa aḳlımıza geleni aḳTarabilsek. eme dāldı yavrım. ben ġalp ḳırizi geçirdim. altı ay‿arayla iki sefer. o benim zeḱayı çoḳ sildi. çoḳ sildi eme. ben telefon rēberi asla ḳullanmadım‿ ozman ġıdā. er şey ḳavamdaydı. eme unu geçirtikTen sōna çoḳ ḳaybetTim ġuzum. yarıya yarıya tam. yarıdan da fazlasını ḳaybettim. bazı şeyleri unutuyom. eme ozmana ġıdā bi şey sorāḳana tam tıraḳ cevabını alırsın. yürür bi de gidēdim‿eme şte o unutTurdu. buna da şükür allā.

(karışık)

bisde yoḳ‿o. eşmelileri de biliyim ben. onnā içerden. onnā bulġarstanın içersinden. burda da ōlanın yeri vā da. urdan biliyim eşmelileri. yarı göcmen onna da yarı yerli. onnā şumnu razġırad. onnar‿içerden. onnarın ḳunuşmaları bile başḳa. bazı kelimelerini bis bile anlayamıyos yani. türkce ḳunuştuḳları ālde. bazıları geliveri gidiveri diyo. onnar ġonyalı d l‿eme. bisim gibi d l. bisde geliyo gidiyo o şekilde. eses bisim o yedi küv çoḳ gözel ḳunuşur. yani ḳunuşması üledir. eme bazı küvler üle d l. gelivere gidivere. geliye gidie. yarım‿olaraḳ bıraḳır kelimeleri. eme bisde üle d l. yalnız türkcenin ġırameri yoḳ. yani başḳa dillēdeki gibi. bulġarcanın ġırameri vā. şindi meseĺa bir ḳadın bir yerkek diyorus bis. eme urda üle d l. edin vā. edom vā. edno vā. üce ayrılıyor. bilē onnar yüzlē gibi. yani o şeyin de bi ġırameri vā. oḳunuşun o şte bisde yoḳ. tūkcede şte o olmadī için er şeyi bis şindi ḳarıştırıyorus. bi ḳadın. bi ġarı. bi ġarı derlē ya urda. bi ġarı bi adam. bi d l‿assında. ḳadınınki dēşik‿olması gerekiyo. bi ḳadın bi adam bi çocuḳ. ep bi bi bi gidiyo. ayır ālbuki bir d l. edimış ednajena ednodete. baḳ üce ayrılıyé. bu olmadī için bis‿er şeyi ḳarışTırıyos bole biribirini. yöre yöre dēşik.

(ad koyma)

genelde bisde meseĺā benim dörd Tane ġıs ġardeşim vā. ben yerkek‿oldūm‿için bubam bana kendi ismini vermiş. buna diḱat edil . şindi yaşamayan meseĺā dielim‿er şey‿allān‿elinde eme şindi bi çocuḳ‿oldu. bi isim ḳoydun. yaşamdı öldü. meseĺā nōlur bu sefer. ikinci dōrdūn çocua bubası ya da dedesinin‿adı verilir. bilmiyim şindi ni annamda geliyi. dā yaḳın benimseme mi unu bilemem‿eme o ḳunur yani.

(bebek giysileri)

bisde de bi şi yoḳtu. bu bez yoḳtu. şalvāları kes. çarşafları kes. er gün yıḳa. er daḳḳa yıḳa üleydi. e nayĺon ḳullanamıyosun. nayĺon çıḳtı bi ara eme nayĺon sālıa zararlı. vücuda ḳullanamassın.

(hıdırıllez)

hıdrılezi ḳutlāsın baḳ hıdrılezi gözel atırlatTın. hıdrıllez günü asla banyo yapmācaḳsın. hıdrılez günü banyo yapan kişide beyas beyas noḳtalā oluşur. şindi vā meseĺa sannarda ben görüyom. hıdrılez günü banyo yapan kişi o şē yaḳalanır. beyas beyas bole görmüşsünüzdür mutlaḳa siz de görmüşsünüzdür. sannarın yüzünde elinde. yüzünde olur. vücudunda olur. bunnar hıdrılezde banyo yapan kişilēdir. hıdrılez günü dışardan‿odun getiremessin. bi şi elini alıP getiremessin. alırsan git baḳ. ben aşādan bi çalı aldım. elimde unutTum. d nik gibi bi şiyi. ablabımın yanına gittimdi. şuraya geldim‿aḳlıma geldi. oraya duvā dayadım. aynı yaz‿aynı oraya yılan gelir. urda yılanı görūsün. bi de odun yaḳcan meseĺa d mi. hıdrılez günü içeri aldın bi ḳucaḳ‿odun getirdin. mutlaḳ suretTe o eve yılan girer. bis asla en çoḳ‿ona diḳḳat‿ ederis. sabāleyin meseĺa hıdrılez sabā kül bu evin çevresini bütün dolayını küllen gezer bole dökerek. yani haşere olmaz‿o senin‿evinde. dökersen‿olmaz gün dōmadan‿önce. şindi ısırġan. ısırġanı bilirsiniz eralde. hıdrılez sabānda ḳalḳıcan belini ısırġan burē arasına ḳısTırıcan. eme vücuda dēmicek‿eme. unu belinin‿ ārmaması için çoḳ faydası vādır. unu avşamdan‿elicen. o gün elēsen sinek çok‿olur. hıdrılez günü bi un‿ele. o yaz sinek‿olur. sōna giderdi āclān‿oraya. meyve yapsın die. çoḳ meyve yaparmış. āḳḳaten de yapardı. üle derdi rāmetli annem.

(nazar)

nazara oḳurus ġısım. nazara oḳurus. ḳurşun pek dōru görmüyorus ḳurşun‿işini. baḳ nazarın‿ilacı. yedi defa ayetel kürsi oḳucaḳsın. üş defa ihlası. üş defa felaḳ. üş defa nas. ondan sōna ġuranın‿alfabesini o. eme epsinin başında bismillā çekerek. ġuranın alfabesini. elif be te se oḳucāsın. en sununda fatihanın suresinden sōna yedi seferde gene üflücen yani āstanın‿üzerini. suya oḳumuşun suya üfle. āstanın‿üzerni oḳumuşun ona üfle. bismillā inşallā ic‿asta diyi bişicik ġalmas. bunu o da yapar ben de yaparım. eme nazar boncūna güvenme. bu şimdik şeye giriyō. bu tapmaya giriyo. āni sen‿ona güvenmeyip de buna nası. vādı ep yapmışızdır. ūrenene ġıdā ep yapmışızdır. eme unu bis ġaldırdıḳ bole bişi yoḳTur. çekellerdi de yine bi şiy yoḳtur.

(akıtma)

şindi bi tani aḳıtma denir. o bayreme üş gün ġala pişirili. unu mayalāsın bole ni derlē kırep gibi olur. mayalı olur delikli olur.

(arife çöreği)

arefe gününde çöreg deris bis o da mayalı. ani şüle ufarlaḳ. ona ḳaba çöreg deris bis. unu da bayram sabā yapādıḳ.

(cızlama)

o ince hamırı döküyon tavanın‿içini çeviriyon ġuzum. eme çok da lezzetli oluyo. keşKe zámanımız‿ossa da yapıp yesek.

(dürme)

dürme dersin bole o da çok gözel‿olur. ḳatmer ḳatmer dolāsın‿unu bole. dolāsın sōna tekrar‿açarsın. tekrar dolāsın. o da çoḳ gözel‿olur.

emen‿olur satın. üle çeşit çeşit olur. bisim yörede pílaf yoḳtur. bis pilaf yemeyis.

(kapama)

ġapama dēdik tavuḳlan‿üle gapeme yapādıḳ. burda pilafsız yemek geçmiyi. bisde yoḳtu üle. pilinç vā bisde eme üle o şekilde pişirmek yoḳtu.

(kabak çorbası)

ġabān çorbasını yapardıḳ. eme rende d l. rende gözel‿olmas. ince ince ġabān bol tazikli yeri vā‿onnā yapardıḳ. unu ince ince dōrucan‿iki bāmaḳ genişl nde. unu da üle eritcen tāta ġaşıḳnan. çoḳ güsel‿olur.

(kış hazırlıkları)

salça yaparıs. turşu ḳurarıs. domatis, beber, saltalıḳ turşusu. meseĺa öbür taraftayḳan ġış‿azırlīnda şeker biriktirmē ūraşırdıḳ. şeker biriktirmē ġızılcıḳ kurarıs. ġızılcıḳ‿o çoḳ güsel bi şiydir çünkü ḳavanos yoḳ. ḳavanos vā ġapā yoḳ. adam ḳavanosu satıyi ġapānı satmıyilē. yapmasınnē die. bis napādıḳ fıçılāre ilaçlan ḳurādik. şindi meseĺā domatis tozu vādır. bilmiyom şindi burda vā mı ġapaḳ‿oldū için. ḳavanos yapıyos meseĺā burda ġısılcī faĺan. urda ġısılcıḳ tozu. unu domatis tozunu ḳatardıḳ. meseĺā otuz kiĺo ġısılcıḳ ḳoyuyosun bisim şindi fıçımıs vādı. ona otuz kiĺo ġısılcıḳ ḳoyāsın. otuz kiĺo de şeker ḳoyarsın. ondan sōna o ilaçtan ḳoyuyosun yedi sekiz paket. onnā yüzer ġırammıydı niydi haci üle bişeydi. unu ondan sōna alıyon ġapatıyon. ġışın‿ altTan çeşmesi vādı meseĺā. açıyorsun‿o ḳadar mükemel bişi olur‿o ġısılcıḳ. yani memneketimizde önemliydi ġısılcıḳ. oturup misavire de iḱram‿edēdik. su yerine unu içēdik yani. ḳasımda kesēsin üş tane ḳahurmalıḳ deris bis‿una. ḳavanos yoḳ dolap yoḳ bişi yoḳ. ḳahurmalıḳ yapıyosun. ya da pastırma. bisde ġışın çoḳ‿olur. asāsın dışarı memneketTe. urda ġış‿en‿aşā iki metre geçer. dörd metreye ḳadar ḳar‿olur. bi kere ġapadī zámen bi ay evdesin. ni ayvanın dışarı çıḳabilir ni sen dışarı çıḳabilirsin. üle bi ġış vādır. dādadıḳ bis. yapcēn er şey‿urdadı. yani yapcān‿et. ġışın‿et yapardık. etli yemeklē. patatesli yemekle pilinçli. bisde ḳusḳus. em de o yapma ḳusḳus ic‿acıḳtırmas oruçTa. acıḳtırmas mübarek doḳ tutar. süt yımırta bulġurlā oluyo ya. bunnā yapādı. belki ben de yapmışımdır.

4.

Adı Soyadı: Emine Korkmaz, Mehmet Korkmaz
Yaş: 78, 76
Eğitim Durumu: İlkokul
Derlenen Bölge: Gebze-Balçık
Göç Ettiği Bölge: Haskova / Bulgaristan

(günlük işler)

sabā ḳaḳtım ne yapaym. ayvannara baḳaydım‿eme. şindi ġayri baḳamıyoru. içērde yemek yapıyoru. undan sūra yemek yapıyorun içērde. içersini temizlemeye çalışıyo.
balçıḳ küyünden burada urdan gelmişlē mācırlā. undan ḳoymuşlā. malçıḳ mınçık gibi.
bild m ḳadā gördm̄ ḳadā te bu. ḳāvaltıda sabā çay koyuyorum. beynir ḳoyuyorum. ḳaşar ḳoyuyoru. sucuḳ ḳoyuyoru.

(ekmek yapımı)

ū ekmek önceden yapıyorom. arada sırada yapıyorom. önceden‿ep yapārdım‿ema. şindi yapmıyorom. ic biş cik ḳatmam. tuz su başḳa yoḳ.

(pide yapımı)

su bidesi yapıyoru. et bidesi yapıyoru. yapādım‿ema şindi yapmērim ḳızım. şindi böle yımırtayla yōrūduḳ‿amuru. ondan sūra yapādık. suyu ḳaynarḳan‿içine yuvḳayı ḳoyorsun böle. içine nōt. tepsiyi döşörsun. içine beynir ḳoyorsun. önceden çoḳ‿ olordu da şindi yapamorum. nası yimek‿annatTıram. börek yapārdıḳ.

(kapama tarifi)

ḳapama deris biz sen de yapārdın deme? şindi eti pişiriyoros. pirinci bulġurnan ḳarıştırıyoroz. ḳavuruyoroz‿unnarı Ḳavuruḳ. furuna sürüyoros. undan sūra eti döşüyoros. eti üsTüne büle.

(ciğer çorbası)

çorba yapıyoros. et ḳoyoros‿içine. cier ḳoyoroz. ayvan cieri, ḳoyun cieri, ne cieri olursa olsun te. yaporduk‿epsini yapordoḳ. undan sūra amur pişir dik. ḳızartırdıḳ. böle Ḳızverdi mi unnarı şey‿edērdik. o amuru pişirdi mi yādan şekeri suyun‿içine toḳārdıḳ. ondan sūra öle yerdik.

(erik kompostosu)

undan sūra erk pişir dik. undan sūra onnarı da su su içine ḳoyārdıḳ. şekeri bi güsel döşērdik‿üsTüne. çoḳ yapārdıḳ.

(düğün yemekleri)

işTe dūnnērde keşKek pişir dik. küyde şindi şeyirlilē dūne çārmışsın. şeyirlilē börek yapıḳ. onu bulġurdan mı yapcaḳ pirinçten mi yapcaḳ tepsiynen getirid . māleye epsine dūne sölērdik getirilēdi. unnardan sūra da dūne gelennere verēdik böle.

(bayramlar)

he çörek. ḳulaç ḳulaç pişir dik. baḳ şindi sizin burda yoḳ. bayramda amur ḳızarttırīz. mālenin çocuḳları gelirler‿elinnen sepet mi alcaḳlar. böle şile yaparlādı bezden şile. gezerlēdi mālle mālle. üş tane dört tane mālle gezerdik bis. pişir lerdi bayramnāda sabāleyin. sābā ḳarşı üjde ḳaḳarlādı. iki yüz tane mi pişircekler ḳaç tane. üşüz tane mi. dört yüs tane mi. ḳaç taneyse pişir lerdi. kızartırlardı ḳulaçları böle. biz geliyos bu māleden. unnar geliyoro öteki māleden. başḳası da gelirdi. biz gidērdik‿o māleye. u mālenin‿ sannarı da gelirdi. çocuḳları da gelirdi. burda māleye yakın ya birbirine.

cemāt burda cemāt d ller. şindi çocuḳlar‿arfe günü gezcekler. ep gene urda gene geziyilē. aynısı devam ediyorlē.

(kına gecesi)

şindi dūnneri bi ḳına gecesi yapiyorle. dūnnērde de yapādık‿amur. ḳadir gecesi de yapardıḳ. u zamannar da gel di çocuḳlā. dūnden‿eveli cuma avşamı eveli. bi gün eveli doyurūlardı. cuma avşemi ana ḳınasi diyilē. cumurtesi avşam çocuḳ ḳınası diyilē. bazar günü ḳız ḳınası diyilē. bazar‿avşemi de dūn. üç gün ḳına yap diler. ḳına derlerdi ḳına. biri ana ḳınası. avşemneyin toplanırlardı ḳomşuların‿epsi. mesele leyle ḳızını vercek. ḳızının ḳınasına gelirlē. cuma avşamı, cumartesi avşamı çārırler.

(gelin alayı)

gelin‿alayı bundan eveli küylerde olurdu. şindi şeyirlerde restorantlarda olur. esKiden üleydi. alırsın ḳardaşları çıḳarsın. ne zaman‿everirken. ḳardaşlar teslim‿ ederdi. şindi böle ḳızlar‿āyla birlikte ortalarında ḳızlar‿en‿önde olurdu böle. çıḳıp dūne şindi bi öküz‿arabasiynen ya da atlen. neneni atlen getirdim. neneni o zamannā atlen‿aldıḳ, atlen. üle aldıydıḳ.

(düğün anıları)

o zamannā oyun da yaptırmazlardı. bunun‿amceleri sertti. oyun da yaptik‿o zaman. görücü dēl ya. ben bunu odun getirmiş bi yerde. benim de inişte m var. inişte m götürdü beni buna baḳmā. o odun yüklenmiş sepetnen‿arḳasına. bir derede ben de bunu bi itiverdim. ḳaydı suyun‿içine. dedi bunu mu düşünüyorsun. inişte m de geldi sūra. nene fazlaysen öle gezme. işinnen gücünnen. bunnā odun‿almā gelmişlē. ben de vardım. bi emanet diyim. yani bi kere Ḳonu komşu söledi undan sūra. bis fakirdik ‿ama nenenin durumu di. bi kere geldi olmadı. bi kere tutundula da olmadı bozuldu bizim‿iş. anam bubam beni fakir deye vermek‿istemedi buna. evlend m‿evi görsen sen. burda oturcan deye. ahır bile bizim evden di. neye öle diyisin bā bizim bu evde

öle. burası da öle bā. yeni gelin‿idim. çıḳtım tavan ḳatına. tepsi ḳoydum. yāmur yādı mı evden su aḳārdı. sūra da nişánnandık. bi yaz da nişánnı durduḳ. bi Ḳurban yolladıḳ. bi altın taḳārdıḳ ḳoçun ḳafasına. şindi neneye de bi altın taḳdılā. para işTe para vērdik. ondan‿eveli o ḳadā altın yoḳtu. para vārdı para vērdik. ḳurban vārdı o zamannā. ḳurbanın ḳafasına bālardıḳ. şindi mesele küpe yolluyolā dimi. küpeleri taḳārdıḳ koçun ḳulaḳlarına. altını da ḳafasından sarkıtirler böle altını. çiçeklelēdi süsleleēdi ḳoçu. böle boynuzluydu bi de. urbayı da onnan yollālādı. şindi urbada gel di bize. urba ded m çamaşır. gelinliklē gel di. son‿afta taḳārdık. şindi o taraFlāda vardı gene. geçen sene bizim ḳızı ver ken gene vārdık. ç z gitti undan sūra çıḳārdıḳ ḳızı. burda şindi bi afta vārken yolluyōla ç zleri. şindi ḳız‿evinde vazgeçse bile çocuḳ o yaz yine aynı olur. şindi sen benim ḳardaşımsın bacımsın dimi. sana gelcek bej metro basma. buna gelcek beş metro basma. ōlan ḳardaşım varsa ayaḳabısı potin gelirdi. yani ülelerdi evelinden bizde. ema artıḳ yoḳ şindi.

(eski giysiler)

bizim‿urda ayaḳabıya pabıç derlēdi. potin de derlēdi. potin de potin‿attırīdılar ḳızın ḳardaşlarına. tiyzilerine basma attırīdiler basma derlerdi. accıḳ da dayileri vārsa dayilerine de böle ġaĺoş derlē ġaĺoş. ġaĺoşlerden‿attır dilē. ediye olarak. onnarda ona Ḳarşi ediye alırdi.

(çeyiz)

biz de damada koyērdik. ḳayneye ḳaynataya unnara da ayrıyetten basma ḳoyardik. gümlek ḳoyādıḳ. entere dērdik şunnara. bunnara şalver diyoros. şindi onnā nērde. onnā geçmiş ġayri. altı sekiz ḳat mi dicēsin doḳuz ḳat mı dicēsin yurġan düşek. yurġannarı yuvālādıḳ. yuvālādı yurġannarı düşekleri. bi tane sandıḳ vardı. u sandīn‿ içine ḳoyālādı. o sandīn‿usTune yastıḳları yuvarlālādı. altı tane mi olcaḳ sekiz tane mi yastıḳ. unnarı yuvālādıḳ. undan sūra alay gel di. çıḳartilēdi alay. aynaya baktirilēdi. alayı gösterilē. undan sūra alayı gösterirlēdi. undan sūra aynayi ḳırdırıyoru böle. undan sūra gene asiyolē yanına. sūra ç zleri alırkene anaya en

altından düşek çıḳarttirilē. gitti ya ḳız. undan sūra çocuḳ tarafi alcekti ama epsini. epsi de böle dizililē sıra sıra. öbürküsüne sen. sen oburkusune ḳadā ḳoyuluyolā böle. alıyolē böle toparlıyolē ç zleri. undan sūra örtülerin‿üzerine yatırıyōlē çocuḳları. undan sūra ḳayınpeder para veriyoru bu küccüK çocuḳlere. örtülerin‿üzerne atıyōler böle. undan sūra da gelini aldımı da şeker atıyolā böle arabenin‿arḳasiynan. biz de çoḳ‿adet var.

(kız isteme)

şindiki ḳızlān‿epsi oḳuyoru ḳızım. biz de mesele bitirmedik‿iç ḳız çocuḳ yoḳ ḳızım. eskiyi tabi ben‿esKiden‿istemē salārdıḳ. istemē dünür salārdıḳ. gözükürdük. birbirimizi görūdük. birbirimize baḳārdıḳ. baḳārdık‿öle evine mevine geçirmezlerdi. iç‿aramadım ya neneni. bi kerem vārdık. biz ġaribandıḳ.anam bubam atmış yaşında. ben son çocūm. ep‿ölmüşle anam ḳardaşlarım‿ep‿ölmüşlē. durmuşlā bi yaşına girer girmez‿ep‿ölmüşlē. en geri işTe ben. bubamın adı da mēmet. bubamın‿adını ḳoymuşlā bana da. iki ḳız ḳardaş var. onnar büyük de. onnarın‿arasında çocuḳ‿ ölmüş. erkek çocuḳ‿ölmüş. biz ḳıza da erkē de ḳızan deriz.

(düğün sonrası)

şindi biz‿evlenmişiz. böle şeye çārīyolā anamlar. cezē cezē yani gezmē çārīlā ḳāveye götürüyolā. yirmi çeşit yemek‿olur‿urda. çorbası, ḳapaması, börē, tatlısı. ni yoḳ ki epsi var. ombej‿erkek ombej ḳarı geliyolā bize. ben şindi evlenmişin. ḳız dostlarıma ḳız‿aḳrabalarıma epsine ediye gönderiyorun .böle epsine başörtüsü götürüyorom. epsine veriyorom. epsine veriyorom. undan sūra damadı çārīyolā yimek yemē aşāya. yimek yedikten sūra ayrıyetten bi dā çārīyolā damadı. ema benim görümcemne şindi gir‿içeri diyolā. görmeycez diyorlā cezēde. ḳız‿arḳadaşlarıma gitTim‿ediye vermeye. gir‿içeri dedilē. sūra ver dedilē. unun taraFı yine yimek verdilē öle. aynı verdiklerinden. bir tabān‿içine böle biri āzıma biri bundan biras bundan. tökēlēdi bizde. sūra biz de çārdıḳ om bej ḳarı ombej‿erkek. biz de yaptıḳ‿aynısını.

(mani)

vārdı bizde de. annaTsın ben bilmiym. a nasıldır ben bilmiym. üj günde bir çeyrek asıltir ben bilmiym derler de. bi tane ḳalvaynen‿adamnen çalışīdıḳ bizim taraFtan.

ā nasıldır ā nasıldır

taştan toprā yakışır

şu bizim ḳalvalān çocukları

üj günde bir çeyrek‿asılır.

adam da böle der baḳardı. ben fazla bilmiym ya. bilirse bu bilir. bu bana türkü çārīdı. esKiden gezmē çocuḳlā ḳızlā māni atarlādı āani. sümüklü paça pişirmişlēdi ḳaynanam derdi bi şi derdi. ne derdi. bize de atārlardı māni de ne bilem.

(türkü)

uy ne çārīdım. o şeyi gösterēdin. baḳ dedim tūçe dedim. anan ne türküler çārdı dedin. taşların toprān‿arasına çıḳardı da türkü çārīdım dedim. em‿ineklere baḳardım dedim, em de türkü çārīdım dedim. unutTum ġayri artıḳ‿unutTum. yok‿istemērim . göynüm iç ḳaldırmıyoro. unutmuşum vala çoḳ‿esKidendi çok.

(askerlik)

askere giderkene ben‿anam bubam yaşlı. bi de bu vārdı ḳız vardı. amıcam beni götürdü. ama ep ben bunnarı düşünüyom. parayı düşünüyom. para yoḳ pul yoḳ. ben iç parasız pulsuz gitTim‿öle askere. kimsi çocuḳları çalışmıyo ema parası da var pulu da var.

(karışık)

sizin memneketiniz nere uzaḳtan mı? ḳocēli ünüversitesi dōtorun yeri. umuttepe d l mi? dōtorun yeri işTe. neneniz de çıḳıyō uraya. görme dōtoru var‿urda. astanede üş kere gözünden amelyát‿oldu. şükür bi dōtor var‿urda çok‿ . izmitTenmiş bunnar ta. ama dōtor var‿o çoḳ . bi tane de ḳocaman‿erkek var. o tā būkleri. o yaşlı. benim

gözlerimi yapanın‿adı berna ḳızım. biliyo musun. ē sen edirne mi? edirne çoḳ‿ be. cieri var. biz‿işTe edirneden yuḳari seksen metro ilerdeyiz. bizim torun da şindi sözledik ya onun sözlüsü de anaoḳulu ūretmeni oḳuyo. te bu sene son senesi. edirnede o da. te bu sene nişánımız var. işTe Ḳızın son senesi. şindi sizin gibi yapıyorler bizim burda da dūnneri. dūne vārdıḳ yarın bi afta olcaḳ dūnneri Ḳardaşımın ḳızının ḳızını verdilē. iksi de sizin gibi şindi. büle aynaya baḳtırıyilē . öle almā geliyorlē ya ḳızı. ayneya baḳtırıyorlē. aynayı parçaletTirilē ḳırdırilē ayneyi. üle üle şindi bizim bu verd mizin‿annec m yoḳtu. bunun‿anası yoḳtu. kızcēze ep bu baḳtı. ama ḳız yirmi yedi yaşında gitTi. ḳız ḳardeşinin torunu. buncāza ep bu baḳtı. şindi evlendm yere gitcek. gitcē yerde çoḳ‿ . dedeleri vā meslekleri var. çoḳ ḳazançlılā durumları .

(doğum öncesi adetler)

biS de üle yoḳtu. burda vā burda seçiyorlē. önceden dōtor mōtor yō idi. göbēne bālama derlēmiş şey derlēmiş. çocū olmazse ne yapcek. allā allā yapcek iç bi şiy olmazdı. şindi tüp mü diyilē burda ni diyilē. urda da vārmış şindi. ünceden yoḳtu.

(doğum sonrası adetler)

iç bi şi yaptīmız yoḳ. dört gün bej gün‿astanede yatıroyorlā bizi. ayde al çocū eve. bi şey yoḳ. undan sūra bi ay ḳīḲ gün sūra biz geze deriz. burda mevlüt derlē una. sen isted n ḳadā götür töbüle. ben ḳızımın ḳızına üj tane aldım urba. yere serdilē. ne istersen‿al işTe. ben büle üj tane ip‿aldım ḳıza. göttūm‿ediyelelen ya. alTınını götürūsün. küpesini götürūsün. götürūsün‿işTe gönnünden ni ḳopārsa. ya gene de aynısını ben ded m gibi üş sūra mı olcek. dört sūra mı ḳadın. elbiseleri yurġannarın‿ üzerine tikēdiniz ya. ḳızanın elbiselēni. aldīnız ediyelerin‿epsini yurġana ḳoyadınız ya dikēdiniz. epsinde üle tek tek tiktim. unnarı annat ḳızlara. annatTırıyorom te annatTırıyorom. şindi bā böle tek tane bi bi bi bi epsini tikiyoros. undan sūra battaniye oloyoro. undan sūra battaniye bittikten sūra başḳasına başlıyoros. unu toḳuyoros. undan sūra oluyoro. o bitinceye dek onu da tek tek dokuyoros. o bitinceye

dek unnarın epsini de tek tek tek tikorsun. ura vārdı mı epsini büle ip geriyoro büle. ipe seriyoros unnarı. te bu ōlanın da anası yoḳ‿ep ben baḳtım bunada. ya. bu ōlanın anası da yedinci çocū dūrmadan atTı kendini balḳondan aşā yedinci ḳatTan. iki yaşında üksüS ḳaldı. iki yaşından beri askerl ni pitittirdim. evini yapTım. arabasını aldım. epsinde öle yaptıḳ. kimseyi açıḳta bıraḳmadıḳ‿iç. şindi gene yaporlā gene yaporlā. alorlā gene. serorlā gene. ep‿aynısını yaporlā. bundan sūraydı parayı ipe dizorsun. u zaman asorsun ipe. parası olan çok asor ḳızım. çoḳ paraydı u zaman. bōzına asorsun böle. şindi burdan giden ḳıza burā ḳadā asorlā para. ya. damada da öle una da öle. yeni dōmuş çocā da asorlā ḳıza da. dolar mı asorlā nāporlā buraya ḳadā astılā. biz gene altın götürdük. biS altın‿astıḳ. bizden başḳa da altın‿asan yoḳ.

(yemek yeme adeti)

esKiden bis‿aynı tabaḳta yirdik. ḳaşıḳ‿istifi denirdi. şindi ayrı ayrı tabaḳlāda yeniyor ya. bis yapmasdıḳ‿öle. erkes bi tabaḳtan. bi sineye yapar yirdik.

(kapı kesme parası)

gelinin başörtüsünü iki kişi burdan iki kişi de burdan tutoru. böle gelinnin başörtüsü üzerne ḳapıda tuttoru iki yandan. para atorlā. undan sūra Ḳaynaları topladı epsinde. sen toplamışın ben toplamışım götürüyoro. şindi te burasına para ḳoyuyodulā. başörtüsüne para ḳoyuyoro. ḳız taraFı alıyoro. yingesi ḳapıdan çıḳarıyorolā. ḳapıdan gelirken ḳaynayı koymuyorlā ḳapı açılmıyoru. ḳapı dedi açılmēri dērdi yingesi. undan sūra Ḳaynası para çıkārdı. esKiden öle yapordulā. para verdi gelinin ḳaynası. undan sūra gene gelini çıḳarīken dayisi gelini öle çıḳārdı. damada öle teslim‿etTi para. arabanın‿önüne duruyorlā para. biz de öle ḳızım. ama mç bıraḳmamışlā āla şindi devam‿ediyoro.

(kırklama)

ya. ḳıḳ günnük‿oldu mu yaporlā. yirmi gün‿oldu mu yirmi tane çaḳıl Taş toparlorsun. undan sūra yirmi tane de ekin ḳoyorsun‿içine. buydey ḳoyorson. yirmi günnük‿oldu mu yarı ḳīḳı öle. undan sūra bütün ḳīḳında ḳıḳ Tane çaḳıl toplorsun.

ḳıḳ Tane de buydey koyorsun. undan sūra da içine para ḳoyorson. undan sūra suyu sen‿atmışın. parayı da sen alcāsın. biz de adet böle.

(çocuğun ilk yüremesi)

vala ep yaparlādı ema naparlādı şindi iç bilmorum. çocuḳ‿ilk yürümeye başladı nene. napaĺım kim diyor‿onu. undan sūra çok şey‿adetler var‿ama unnarı ben yavrum unutmuşum‿epsinden. biS köyden çıḳalı bayā oldu ya. ḳıḳ sene oldu en‿az. şindi bizim‿adetler öle. neneyi de atnan getirdim. atın iki ḳuyrū dūdülü. ayır ya bubamnarnan. dede çekti dede. atın‿ucundan çektim. atın‿önden getirdim. öbür‿atTa vardı ema öbür‿at ızlı.

(düğün kıyafetleri)

geline o zamannar şalvar tikerlēdi. şalvar tiktilē böle ipekli. başına ġırepnen. ġırep asorlādı. biS de verilen ḳız‿ep ḳapaklı.

(bulgarlardan çekilen çileler)

ḳızım bu bulġarlā şalverlere ceza yazordu bize. ben de böle etek metek giyemordum. biras sūra ḳapıya gelmişlē polislē. yanımızda bulġarlardan polisler naporlā. ben de çıḳtım‿urdan. neden çıḳtım ben bilmem. undan sūra giderken‿urdan polislē geldi. urda ceza verdilē elime. öle bişey olor. ceza ödedim‿ep‿urda. yasaḳ ḳızım‿urda. adlarımız bilen dēşik. adlarımızı bilen dēştirdilē. benim‿adımı ḳoydulā silviy ya. silviya bulġarlā. bulġar ismi ya. nelē yaptılā ḳızım bize. bu ḳapının kilidinden başḳa dedenne ā da bu ḳadā demirnen‿aşāsını deldik de öle kitledik ḳapıları. gelmesinnē diye. köpeklēlen geldilē. adlarımızı dēştirmiye mecbur ḳaldıḳ yani. ya vercō̄sün ya alcāsın. ne işkencelē. çocūn birsi adını dēştirmemiş. demişlē al bunu. askere de gitcek. ne demiş‿adını dēştir demiş. ḳıredi de vermemişlē bobasına. dēştiriyorlā sen neden dēştirmorsun demiş. bobasını askerlē zērliyoru adını neden dēştirmedi diye. öldü. çoḳ gördük çoḳ çoḳ. şindi serbes ema yoḳ. böle türkce iç ḳonuşamazdın‿önceden. türkce iç bi şi yoḳ. şindi serbes. ḳızlā çoḳ‿oḳuyoro. hasḳovada oḳurlē. bizim yēnner var. iki üş ḳız. ikisi ō̄retmennik ḳazanmışlā. biri de

emşire olaraḳ çıḳtı. ikisi de emşire çıḳtı. iki tane de ikiz vardı. ikizin biri ōretmen biri emşirelik ḳazanmış. haskovide oḳuyōlā. edirneye çoḳ yakın‿urası. edirneye seksen kiĺometro. yaḳın çoḳ.

(göç hikayesi)

nası göçebiliriz. aldılā ellerinde bir raḳı. sınırdışı sınırdışı. onnar sınırdışı ettilē. dedilē yirmi dört saatTe gitcēniz. bizim tē ikmetin‿annānelerine bir gecede bütün topa üratTılā. bi gecede bi şi getiremedi şöle. arabası vardı. arabasına da külüstür. al bunu getir demiş anasına almamış. sūra türdūnüz yere ḳadā türün demiş. sūra bi yaḳaya götürün demiş. yaḳanın‿aşāsından tekerleyin gitsin demiş. ġavura ḳalmasın demiş gelinin‿anası. undan sūra onnar gene kendi üsTüne geçirttirmişlē arabayı. urdan buraya getirttilē arabayı da. gittilē aldılā. yine anāneleri aldı arabayı. çoḳ gördük çoḳ. bi afta yatTık uralarda.

(sünnet düğünü)

sünnet dūnünü yaporler şindi yaporler bilmem şindi. mevlüt yaporlē. oḳuma yaporlē. ḳurban kestirirlē. ikmetin kendine de yaptıḳ da paraları da vermedilē dā. ikmeti yaptıḳ da üş tane de te ōlanı be. çarşıda gebzede yaptıḳ te. üş tanesini de ḳāvede. epsinin paralarını yingesi aldı ya. yaptıḳ yaptıḳ. mēmedi de yaptıḳ. mēmette sen vardın‿eral. anānesi vardı böle. ben vārdı. benim torun mēmed ḳoyduḳ. o anası ölenin çocū. ben mesele öle yapamam. bi ūsüzün‿epsini yingesi aldı ya. anasının ḳardaşı aldı. undan sūra altın da vardı. altın çoḳtu. unnarı da götüreyim diye çoḳ‿üraştı ama ben dedim çocuḳnan ḳız torunum vardı benim. ḳızımnen ben‿arabanın‿içine ḳattılā. o altınnar da gitcēdi. öncak‿arabanın‿içinden de alcādılā çocūn‿altınnarını. ūsüz olmuşlā. ūsüz te. ūsüzün parasını insan‿alır mı?

(ad koyma)

ölen çocūlā oldu mu tabi. o zamannā sāl n‿adını ḳoymaları gerekordu. ḳız‿olursa anasının‿erkek‿olursa bobasının‿ismini de ḳoyordulē.

(bebek giysileri)

paşalı derlēdi. şöle uzun tikerlēdi böle anteri gunteri de yoḳtu. biz buna anter diyoros. çocuḳlara giydirikene de paşalı diyoros. dört bej yaşına ḳadā şöle paşalı derlēdi. uzun‿içine yine bi şi giydirirsin de üstüne paşa. son bej altı yaşına geldi mi de pantol diktirirlēdi. pantol giydirirlēdi. aScıḳ ḳalınca evde naporsa gezer. oḳula başlayınca pantol diktirirlēdi. te burda ḳızlā var. ne elbise vardı ne şapġa vārdı urda u zamannā. ne ırḳa vardı uralāda. şindi böle sivil gezerlē. iç ne varsa onu giydilē. ema şindi bizim burda ḳızlā oḳul‿için de ayrı giyerlē. tütün‿ekērdin. böle ç zin‿içine çocū güneje yatırīdın. tütün ek baḳam. eĺalem gidor. ben de gideyim derdim. ben yalnızdım. iştedi. undan sūra yatırīdım‿urā. tāleyin‿urda yerine. gene gitTim şöle ceviz vā. cevizin dalından beline sancaḳ ḳurarım‿ōlana. undan sūra cevizin yaprā sallanor böle. dedim çocā yılan gelor dedim. ne yapcam ben şindi allām dedim. ben yanına da varamam. ḳorḳarım da ben‿undan. o zaman cevizin yaprā sallanırmış çocūn‿üzerinde. ne zāmetlē çektik ḳızım. ne şeylē çektik duysan görsen. şindi işimiz bitmiş. yaşlanmışız.

(şimdiki insanlık halleri)

evet‿esKiden di insannıḳ. şindi kimseye güvenilmiyo. ben de tek gezmiyim. benim çocuḳlā da gezmiyo. bundan sūra da dā iç güvenmēceklē. geçen āḳan mıydı çocūn‿adı. on iki yajında öldürmüşlē. kendi ōlunu bi dayrede yaşorlāmış. aynı dayrede kendi ōlunu öldürmüş. siz de izlediniz mi bilmem‿onu. neydi Ḳanalın‿adı neydi. neydi programcının‿adı ḳız. seda mı sedā mı. tv avsamda tv avsam. tv sekizde. avsam program yaporlē. şindi şindi pazortesi yine yaporlē. saat üj bucuḳ dört. dördü ombej geçer. kendi ōlanını epimiS. şindi sen bi dayrede olsan. bubanın Ḳardaşlarının ḳızannarını öldürsen. niye öldürmüşlē ki unnarı. burda iç kimseye güvenilmeycek. evli misiniz beḱar mı. he ḳızım‿ . yaşayın yaşayın. ele gidip de napcānız‿iç. dā oḳul bitiriyorlē naptın. yirmi bej yajında evlendi benim Ḳocaman‿ōlan. burā geldi nenen. onun Ḳüçū̃ evlendi. burda evlendi. yavuḳlusu vardı zor getirdik‿ema burda evlendi. anası kendini bejinci ḲatTan‿atTı burā kendisi. biz büyütTük ya. dōtoru varmış. dōtoru demiş‿ona. burda densi diyorlē. fabrika şurda.

araba parçası çıkarıyo onnar. usta yardımcısı oldu ġayri. bi güzel ben‿oḳula saldım da onu. son sene bi bilgisār geldi. oḳulu bıraḳtı. ama şindi aldıḳ gene. gene oḳula aldıḳ. ema atole mi d rlē ne diyirlē. ani urda çocuḳları götüryorlar ya. urda çoḳ‿ başarılı olmuş. maşalā.

(evlilik yeni adet)

sizin şindi burda nene. dūn daldıḳtan sūra yemē gidorla mı gelinnē. he bizim burda da gidorlā. te şindi bunnar da öle adet çıḳarmışlā. dūn dāldıḳtan sūra dittile. yeme dittilē. önceden yoḳtu biSde. dūne sade dūn. dūn‿evi böle olurdu. bissürü ḳız toplanırdı. oturūdu. dūn bittikten sūra erkeS evine giderdi. kimi atnan gidērdi. gelinneri götürūdü. ben atnan gitTim. kimsi arabaynan getir di. kimsi atnan giderdi. üleydi yoḳtu iç. esKiden şalvar giydirirlēdi. ayaknan şey olmasın diye pinerken. şindi üle bişi de yoḳ. biz bin doḳuzūz atmış sekiz senesinde evlendik. esKiden erkekler pantol giyērdi. ḳadınnar şalvar. ani ata pinorsun ya. arabaya pinsen belki giymorsun ama ata pinerken giyorsun. şindi arabası gelor. arabaynen gidor hep ya. şindi bizim bu ḱazım. geçen sene dūnü vārdı bunun ḳızın. anacī bizim bu torunnan berāber‿öldü anacī. güyā onu mezarlā götürdü. mezarlā anasıynen vedalaşmā. öle ḳaldı urda. çoḳ zor anasızlıḳ. en zor şey. seni dōran‿o. aḳıl veren‿o. en ḳıymetlisi o. ananın yeri bobanın yerinden farḳlıdır dolmaz. önce ananın bobanın aḳlını dinn cen. başḳa kimsenin aḳlını dinlemēcen. başḳa dinnerseniz bi yere varamazsınız. çünkü ananın bobanın dinn cen. ananın taraFını da bobanın taraFına da bakmeycen. çünkü unnar da güvenme. şindikiler anan boban dışında aḳıl‿alorlē. neyseki bizim ḳızlā iç‿öle olmadılā. anam var. bobam var. dedem var. nenem var diyorlē şaşmoyerlē. yirmi doḳuz yaşında ḳız var bizim. amıcasına bile gitmedi. gitmorlē. şindi evelki gibi d l. kimsi biraz bēndi mi ḳaçaḳ‿alırlēdi insannā. kimsi de bi oḳuma yaperdi. ne bilem ḳız duremezdi. ōcalar vārdı. çoḳ derin‿ōcalā vārdı. oḳuyorlerdi ḳıza. böle siz duymamışınızdır. allā ḳorusun. birinin yemēni yemezlē şindi bizim ḳızlā. bizim bu torun‿erkek kimsenin yemēni yemez nenesinden başḳa. allā var da yemorlā. canım‿istemor diyorlā. yemorlar.

(çalgı aletleri)

davulnan ġırnata vardı. unnar vardı yalnız. ötekilē yoḳtu. şindi böle restorantta. ep türkü çalorlē sana.

(hıdırellez)

ıdrellez yaporlē çoḳ. ō ıdrelezde sancaḳ başında. gece gündüz yapardıḳ‿esKiden‿ep.

(esKiden günlük işler)

bā şindi. arman döverdik. düvenner vardı. düvennerin‿üsTüne piner‿arman düverdik. undan sūra ḳoparativ yaptılā. sūra bi şi görmedik ġayri. esKiden öküzlē vardı. öküzlenen döverdik bi çit. eli doḳuz senesine ḳadā düvennen dövmüşlē. sūra ḳoparativ‿oldu. bi ara giderdik‿arman dövmeye. bi ara gidēdik tütün toplādıḳ. sūra tütün dizmē. undan sūra gel dik‿arman dövülmüş. biraraya toplā. unnarı yelesiynen savurcān. samanı götürūsün. bıydayı ayırırsın. çoḳ zāmet vardı. çoḳ zāmet çektik çoḳ çoḳ. şindikiler bilmorlar. undan sūra ḳombayn deriz. böle piçmē şeylē gelir ya böle şeylenen. kombayn işTe. sabā ḳadā nenelē vā böle vardiyenen. sen ben bej kiji on kiji toplanırdıḳ. sabā ḳadā arman düverdik. şey‿olurdu yani bu köSlēmize tiken gibi batārdı samandan köSlēmiz. undan sūra bizim yēninde bu sene son senesi. anaoḳulundan‿o da. bu sene son senesi. adı sevgi bulursun belki. sorarsan‿onnar bilir. şindi aynı onun da nişánını yapcez. nenen altın‿aldı gene ona. öteki tüllü bileziklerini de aldı.

(bahçe işleri)

tomatiS topla. tomatis toplorom size. ōsun‿ōsun. ba bu bizim bāçemiz. şindi gelin sizde dolaşın bāçede. ba şindi burda bizim‿ineklēmiz vādı esKiden. inekleri satTık. yapamadıḳ‿unnānan. bi yere gidorsun sāmaya adam yoḳ. bā bunnarın‿epsini biz küççük fidannadan yetişTirdik. bā incirden yiyin. tutun dallarından. te bā patlorler‿ep. bā armutları bilen dibine düşeni aloruz. otunu motunu ep ben yoldum. te burā. te bā şurada üj Tane tavıḳ var. bā bunnarda taptaze. unnar yeşil ya. üj Tane bu kökenden. bi kökü de aşāda. ba cevizleri de ben ḳozdan‿ekTim. küççük ḳozdan.

te bā burā gelor. te çocuḳ da şurda var. paḳ‿evi vā şurda. paḳ‿oḳulları var sanayinin‿içinde . çocuḳ da urda oḳudu. orda oḳudu eme lise sona geldi mi bi bigisar‿için oḳumadı. bıraḳtı. biz de bulġarstandan bi bilgisar‿aldıḳ. şindi . ozamnna bilgisar getittirdik‿imtānı vardı. geçti şindi . çocuḳları da var. torunnā da var. evli eşi var. iki yaşında tek bi çocū var. şu taraFa baḳ. şuraları da bi gezin bā. te şu yoldan gezin şu yoldan. ḳızılcıḳ da vā. ḳızılcıḳ da yiyin yiyin. ossun ossun. çoḳ va be ḳızım. em biz‿iç yemeyiz. gebzeden gelennē ḳonu ḳomşuya ep veririz. elma da vā elma.

(oya, dantel)

esKiden‿ep‿örērdik. evimizde iç‿ışıḳ yoḳTu. İamba vādı böle küççük. kenarı vardı. önümüze ḳoyārdıḳ‿onu böle. ep‿ō̄rürdük. ep‿ō̄rürdük biz. işTe kendi ep kendi şeylerine taḳārdıḳ. çemberlere te böle başörtülerine. bunnar bizde yoḳTu bunnar. biz de başḳaydı bunnar. tülbentTi bizde. yaşmaḳtı ep‿unnarı oyalardıḳ. böle başḳa bişi yoḳtu. şu anda zatē öle şeyle yoḳ. annayamorum ḳızım sizin laflādan. elimizde örū̄dük ya. öle mekik şeyi yoḳtu. elimizde örū̄dük.

(mutfak araç-gereç)

mutvak biz‿iç bilmezdik. mutvaḳ‿iç yoḳTu bizde. yemek‿işTe bi durdūn‿odada bi soba ḳoyādın. sobanın‿üsTünde yapādın yemek. tencerede yapādıḳ. yapcāḳ‿oldūmuzu tepsi de yapārdıḳ. undan sūra sobanın‿içine ḳaḳādıḳ. bilimisiniz furunun‿içine. furun sobasının‿içine. ateş yanārdı. biz‿içinde yemēmizi pişir dik üstünde de. şindi aynı sobalādan vā burda da şindi. ya ya tūladan.

(yöresel oyunlar)

oyunnā ep‿oynādık. ep‿oynādıḳ. nērde şindi. eskisi gibi yōk‿ātıḳ. şindi sizin gibi aynı üle oyunnada oynorlē. ḳınada da ep‿oyun. böle d l ep‿ oyun. şey oyunu tā köçē oyunu. ya.

(çocuk oyunları)

nelē yapādıḳ ya. çamırdan tepsi yapādıḳ. tas yapādıḳ çamırdan. undan sūra bi ḳaç kez toplānīdıḳ. evde ne varsa götürūdük. ateş yaḳādık. pişir dik‿içinde yirdik. bunnādan‿evelkilēden şindi nēde. ep de öle yapadıḳ be. bunnarı bazen‿aklıma da gelor bazı kere. çamırdan‿evirik yapādıḳ. şey yapādıḳ. fasule pişirmē şöle çölmek küççücük çamırdan. tepsi yapādıḳ. sac kesmē deriz böle bazlama pişirmē yapādıḳ. çoḳ güzel‿olurdu çoḳ. nērde yoḳ şindi nēde.

(ay isimleri)

bizim bulġarca sülelēdi. eme onu ben bilemem. amıcaya sorcāsın‿onu. ben bulġaryadan dōdum da bi kere bilmedim bulġarca. e işte sen süle. ocak‿ayı şubat‿ayı. ne vārdı başḳa. yanuari, fevruari, april, mayıs, yuni, yuli, avuztoz, eylül, ekim, kasım, aralıḳ. ya, bulġarca. türkcesi e aynı işTe. eylül ekim ḳasım. ben burda ōrendim bunu da.

(çocuk oyunları)

çocukken çelikcik‿oynādık. çelik çomaḳ. böle d neklen çelik yapādıḳ. atTırīdıḳ‿onu böle. atTırīdıḳ tē onu bu ḳadā. taşın‿üsTüne ḳoyorlā böle. sopa vardı elimizde. burda ḳuyu vā. ḳuyu yaparlādı böle ḳarşımızda. onu böle kim vurup da kim ileri ḳoyver se o geçē. o gene oyun devam‿ederdi. öteki tüllü devam‿etmezdi. kim ḳazanırsa o devam‿edērdi. o şindi düştü mü bunnā geçēdi yatāna. ḳuyu vardı böle çelikcik. saḳlanbacıḳ‿oynalādı. saḳlanbacıḳ‿evlerde öle. yatān‿altına, saman‿altına saḳlanırlādı. bulmazlādı çocuḳları. buldu mu emen‿onnar düşērdi. emen‿onnar düşērdi.

(bayramlar)

yapılīdı yapīlıdı. iç‿onun Ĺafı bile olmaz. zate bizim küyde bulġarlā yoḳtu. bulġarlā içeri taraFtaydı. esKi bayram‿adamnar gidērdi bayram namazna. sizin gibi çocuḳlā tā küççük çocuḳlā bayram namazna gelirken‿adamnarın yoluna çıḳārdıḳ. kimsi birer Tane şeker vermē derdik. urdan geldi mi şindi Ḳurbanı keserlēdi. bizim Ḳurban

ḳuyusu ḳazıyorlē. böle ayreten Ḳurbanı ḳuvet şekniynen götürorsun böle oḳuyaraḳ. ḳafasına böle bi bez ḳoyorlā. böle bezi verebilirsin başḳasına. kestikten sūra. böle bi bez d l de avlu. undan sūra keserlēdi Ḳurbanı. ḳuyuya ḳarnını bārsaḳlānı epsini atārdıḳ ḳuyuya. böle epsini atārdıḳ. nenen paçalarıynen işkembe yapārdı çoḳ güzel‿olurdu. böle ġıram‿atmazdıḳ‿iç. köpek şeyi yemesin diye. ayānızı önce temizlēledi. sac‿ayālan vādı. nsac‿ayānı böle ateşe tutārdı. maşayı Ḳızdırıp Ḳızıdırıp yaḳārlādı tavayı. çoḳ tatlı olūrdu. şindi yapmorlē he yapmorlē. nenen yapārdı da bi iki seneye ḳadā. şindi yapamor ġayri. şindi köre yapārdıḳ. te būdan Ḳurbanın burdan yanını tepsinin‿içine Ḳüççük Ḳüççük. tabān‿içine Tuzlu su. bi Tane Ḳulaç‿alīsın. önüne bayram Ḳulacı. onu yedir lē. onu iç ir lē. Ḳuyunun yanına götürūlē. susuS gitmesin diye. Ḳuyunun yanna ḳadā. undan sūra içerse içor. yirso yer. yimezse Ḳulacı Tuzlu suyu ḳuyunun‿içine atorsun. ya biz de üle. şindi gene bulġaristanda devam‿ettorulē. biz başḳa yerde bilmezdik. yazıḳ burda Ḳurbanı sekiz doḳuz kişi arabanın‿içinde kestilē. yazıḳ Ḳurbana. bizde dāda ḳırda bırda kesmiyilē ḳızım bizim. Ḳuyu iĺāzım. tekbirinnen‿allau ekberinnen‿oḳorsun. ḳadının biri baḳ burda ni dedi. bā şindi sizden‿ sannā. şu ḳomşuya gezmē gelmiş. siz dedi ġavurdan mı gelmemisiniz. ġavurdan mı geldiniz dedi bize. yüzüme dedi te büle. eme oldum oldum te büle. ḳadına dedim bak dedim. biz ġavuruz‿ema bulġaryada biz ġavurca iç bilmoruz. bulġarca bilmezdik‿iç dedim. biz Ḳurban keseriz dedim. kuyumuzda açıḳtır dedim. Ḳurbanı da oḳuyaraḳtan götoros zatē dedim. undan sūra ḳarı dedi. özür dilerim dedi. özür dilesen nōlur dedim. söyledin bi kere dedim. ama undan sūra da mç bi şi diyemedi. eme Ḳurban kesmeyen de mç yoḳ buralāda. bazısı da vā. altını var bilmem neyi vā ema kesmor‿işTe. kesmesi iĺāzım‿ema kesmesi. can taşor. ananızın bobanızın sözünü dinneyin kızım. kimsi anasının bobasının sözünü dinlor.

(eski giysiler)

bā mesele ben sizin tabiatınızı çoḳ biyendim. kimsi var buraya ḳada şey giyor. şindi bu ḳız‿ossun gelin‿ossun. bu mejburdur giymek. ep böle giycek‿işTe. dūnde giycek‿ep böle fistan giyer. em pantol giyer. rāt em. ben bi kere başörtümü şöle

arḳama alıp da da bi kere gezmiş‿adam d lim. iç de çenem‿altında. ter damlācaḳ yine çenem‿altında durcek. mş bi kere dā açmış‿adam dmlim şöle. böle ḳısa ḳolu giymedim. şimdi baḳorum telezyonda ḳoca ḳadınnar‿açmış başını gelorlā böle. epsi de ḳısa ḳısa. genşsiniz siz giyebilirsiniz. yapabilirsiniz de kime ne. eme şey görmüyom böle ḳısa ḳollu giycēsen temem buraya ḳada giyme. eme şindi bulġarstanda da öle olmuş. bulġaistan nasılsa aynı siz de üle. bulġarstanda da te buralara ḳadā giyorla. iç giyme de gezsin. sizin okul bitor mu. iç bizim de çocūn sözlüsü o da bu sene pitircek‿inşallā. anaoḳulu ōretmeni ya olur ya. çocuḳ da böle politikli. sannarı çalıştırī. sā ossun analı bobalı būn de ḳızım en güzeli o. çocuḳ ḳardaşınız var mı. ossun ossun yeter. eli ayā güzel‿ossun.

(evlilik bağı)

burdaki komşula yaḳın‿aḳraba gidorlē. mesele sen şindi amcanın ḳardeşine gitsen‿o d l. ḳonuşamor. asta olor. saḳat‿olor. bi tane burda çocuḳ yaptı öle dal gibi. bi ḳızıynen bi ōlu var ḳomşunun. iki ḳardeş çocuklariydi anḳarada. öle olmaz. çocuk ḳadın‿insannar‿epsi çocuḳ. eme baştan‿olmuş ġayri. evelden‿öle alıp verorlā. unnar da öle görmüş‿eral. alıp vermē insan mı yoḳ. unnara göre insan yoḳmuş sözde. annatTırıyorlē allā biliyo. bizim bulġarstanda ḳardaşım‿evlendi. dıdının dıdısı baḳıp şey diyo. unun‿anası ne bildi de ne süledi. nelē süledi. şindi bu bilmem sizde de vā mı. anasının ḳız ḳardaşının çocūnden bu ḳadın. bizde üle yoḳ. üle bi evlilik bizde yoḳ‿iç. zatē o āsa da ne anan versin ne boban. istemeyin geri çevirin. ḳızını da görümcesine verdi. ḳızı da görümcesine hala diyoro. Ḳaynanasına ana demeye başladı şindi. diyoro ama hala diyoro. bizde üle yoḳ. ya hala diyoro ḳızı.

(akraba isimleri)

būklerine aġa diyorsun. küççüklerine gülüm diyorle. gülüm dersin küççüklerine. cije dersin. ḳardaşları bu en būkleri ya cije derle buna ḳardaşları. erkekler de ḳardaşlarına aġa diyorlē. amıca şindi bizde yoḳtu. onnara da aġa denirdi. bizde aġa cije va. başḳa laf yok. kimsi tete der‿eme onnar başḳa taraFdan. biz cije deriz. hala da demoruz cije

deriz. ema şindi hala diyorlā. bizim şindi çingenelē var‿urda. türk çingeneleri var da. unnar şindi hala derledi ep. hala derlē şindi. ema bizde gene yoḳtu. şindi hala diyorlē. bobasının ḳız ḳardaşına hala diyorlē. ömere de dedim. bu çingenelē hala diyorle dedim de demekki üle demek iĺāzım dedi. şindi aġa derler. aġaya dayı derlē burda. urda yoḳ yoḳ. şindi bizim te aḳrabalā bazı dayı diyorlē. anasının kardaşına dayı diyorlē. iki ḳardaşım vardı ema ikisi de vefat‿etTi. üç ḳızı vā onun da. üç ḳızı da araba sürorlē. bizim bulġarstanda ep‿araba sürorlē ḳızlā. on‿iki sene oḳul‿oḳuması. iç‿oḳumasa da mejbur‿oḳul‿oḳuması. şindi ḳazanamorlā mesele gidemorlā. evde başḳa işcāz yapcek. napalım‿erkezi de oḳutamorlā. bi de ḳazanmorlā. ḳız ḳazanmadan nerē salcek. üle dēl mi. çalışması Ĺazım. oḳuması iĺāzım.

(meslekler)

tütün ekoroz. mis , bıyday‿armut. kendim‿eḳordum. aydan‿aya gelordu bu. tek başıma eḳordum. ḳaynana vā ama tiyar. dana vādı. ḳoyun vādı. demir‿onnar cingelē yapādı. var ya burda diyilē cingelē. unnar demirden‿ annar. erkezin bi meslē. mesele çalġıyı da unnar çalor. çalġıyı da çocūlā evlenirken ḳızlā evlenirken unnar tutorlā. ciġuli ciġuli. u da bizim şērdendi de öldü.

(sebze-meyve isimleri)

domatis eḳoruz. böber eḳoruz. patlıcan‿eḳoroz. fasule eḳoroz. epsini eḳoroz. ni vāsa eḳoruz. mercimek, fasile. mis , arpa, bıyday. kumpil‿eḳoroz. buraya geldim‿eme. sefte geldim‿eme. şurda kirada durūduḳ. neresiydi orası be. ekmek‿almā geldim. dedim‿askeriye durū orda. ne cezēsin tiyze dedilē. dedim ḳumpil‿annamadıla. sūra dedim patates.

(batıl inanışlar)

a epsine inanırız biz‿unnarın. başḳa yoḳ da. dimi öttü mü insan çıḳıyo. ölüyor insan. baykuş dēl de ḳuḳumak. ḳoḳomaḳ da derlē biz de. ḳoḳomaḳ diyirlē. kimsine dmrlē ḳoḳomaḳ gibi gözlerini devirdi dmrlē. ḳoḳamaḳ gibi adam va burda çoḳ. biz ḳokōmā

iç görmüyoz ḳızım. alıp geçēdi te burdan‿ötTürūdü. dedi ötTü dedi. te on gün sūra te bu adam vefat‿etTi. öldü gitTi. anḳaraya gitTik. mç sevmem‿anḳaraya. siz gitTiniz mi vardınız mı anḳaraya iç bilmem. çoḳ sūḳ. çok ḳarlı. çoḳ taşlık. ep tepe tepe taşlıḳ. çoḳ‿ilē ema bunun ḳardaşları. unun da burda evi vadı. iki ḳatlık. bizde te burayı satılā çıḳardıḳ. izmitin‿er yerinde çoḳ yetişm. er şey yetiş . er yer depo. er yer. bizim torunnā çoḳ‿oḳudulā. epsi oḳumuş. diş doḳtoru oḳudulā. kimyacı oldulā.

(hayvan isimleri)

inek, manda, keçi, Ḳoyun. beygir‿eşek. ḳatır‿epsi vārdı urda.

(halk hekimliği)

ayve yaprānı ḳaynat. çayı çoḳ güzel‿olur. şunnarı toplayın ḳasımda. anan da dizsin bi ipe. ipe dizērdik. baḳārdıḳ böle. Ḳururdu. īlamur da çoḳ‿içērdik. bunun bobası da çoḳ‿adaçayı içērdi. miş çoḳ. bazende ketere yaprā toplādıḳ. ketere bilmezsiniz siz. ketere yaprā unnar ormannarda olūrdu. bunnarı toplārdıḳ. unnar da gel miş derlē. sūra ḳızılcık toplādık. ḳızılcıḳ bilimisiniz. unnarı topla yapārdık. güyüm vādrı güyüm. ḳaramıḳ‿unnarı topladık. erkTen yapadık. ḳamıştan yapadıḳ. ḳayısıdan yapārdıḳ. kirezden yapādıḳ konserva. azır yoḳtu bizim. ḳışın ni vārsa o vārdı. ya ep‿azır. ḳışın iki yüz ḳanavaz. üş yüz ḳanavaz yapārdım. saltasını domatisini epsini. turşu da ḳurur nenen.

(kış hazırlıkları)

Ílāna turşusu yapārdım. böber turşusu yapādım. böberleri böle soldurūduḳ. ḳaplarını soyārdıḳ. silkeynen bastırīdıḳ. onnā ġayretTen çoḳ güzel‿olūrdu. ema şindi yapamoruz. ḳız yapor da biz yapamoruz. ḳız‿altınoluḳda. unnarın durumu dā . biz nenenle böle buralādayız.

(lakaplar)

ne zorun vā. asıḳ duruyo yüzün derlē. ne yaptılā da üle durorsun derlē. saçı olmayana kel derlē. kimsi keleş derlēdi. bi de te şurdan saçları dökülmüş. baḳ bizim de dökülmüş. joḳoko derlē. ossun gözleri ossun. çoḳ kitap‿oḳumaḳTan gidiyo o da. işe girdin mi bari oḳuma ātıḳ. ne için‿oḳorsun.

(haskovaya ait özellikler)

bizim uralāda ḳuzu çevmme çoḳ yaparlā. böle şişe geçir lē. ateşe verilē. çevirme burda da yaporlē emma bizim‿urda çok yaporlē. er‿afta yaporlē. bizim‿urda neneyi götürdüm gidērken. ep dönor böle. ep dönor . ep pişor. ep dönor‿ep. bi yerken saptıḳ te uraya. nası köftelē güzel. istērsen danalā var. istērsen ḳoyun da vā. şindi burda şu caminin yanında küftelē pişir çocuḳ. bizim bu ḳadā bu ḳadā. soror ne istorsun. satannar da türk ya. istērsen dana küftesi dersin. dana küftesi çıḳaror‿unnar. şindi mesele bulġerlē vā urda. bulġerlē istiyo başḳa. bulġerlere başḳa atorlē. sıtarası bū̄k. yani erkes‿için önemlisi bū̄k. ucuz ucuz. şindi yüz doḳsan léva. bulġar parası bi ḳoyun. aşā yoḳarı yirmi bir yirmi üj kilo. bizim bura şindi burdaki bi milyar para urda dört yüz seksen. bā bir milyar para ne ḳadā ġavurun ḳazancı var. ben‿urdan‿emekli oldum. burdan da emekli oldum. şindi alorum‿urdan götorum bi sene. ben bulġarstandan‿alorum. burdan‿almadım‿iç‿işin. iç çalışmadım. seksen doḳuz da geldik. doḳsan doḳuz da torununu aldıḳ. iki yüz milyon para alorum bulġarstandan. una atTırdıḳ şindi para. altı ayda bi kere mektup‿ataroz. sā mı ölü mü diye. mektup‿istiyorlē anḳaraya. şindi mayıs da atTık. bi de yılbaşında atcāz. mektup da iki yüz ḳıḳ. üç yüz ḳıḳ da öle verorlē para. bi bazār parası. ġavurda ḳalcāna aloruz. tütünçifl mi. urda da var macur. iç vārmadım‿ema urda da yaşayan vā. urda bizim dip komşulādan var. ḳırcāliden de vā. şekerpınarda da çoḳ var. ya. bizim‿ sannā çoḳ daldı. er yere çoḳ. macur ḳonutları dedin mi unnar gösterilē zatē. çoḳ büyük‿epsi macur‿unnarın. şurdan döncēniz küprünün‿altından dōru ura. sādan sādan gidorsun. bi benzinnik vā. benzinnmn‿urdan‿ününden geçorsun. şurdan geçcēn. emma yavaş git‿arabolā geçor‿urdan.

(türkiye hakkında görüşler)

türkiyeyi b niyoroz. gençlere ben diyorom. çalışcaḳsınız‿etcēsiniz. kimsenin‿āzı baḳmocasınız diyorom. erkez‿assa az. çoḳsa çoḳ çalışacaḳ. bi gün çalışmassan da olmaz. kimsi çoḳa üzeniyo. işini b nmor. işini bıraḳor. ema olmor öle. ema ben bu türkiyeye geldi geleli geld nen sırta geld nen biz daldıḳ burda kereste fabriḳasına. üç kişi ḳaldıramor böle. ceviz ḳocamaz. bi çīrdım da iki kişi geldilē. belki iki yüz üç yüz oḳḳa vā bi kerestede. şu ḳada var şöle. kürek dipç yapālādı. seksen doḳuz da geld mizde biz‿uraya daldıḳ. ben de ḳolay yaporum dedim. demesek‿adi giremicez. u zaman da yaşlīdıḳ. bayā yaşlīdıḳ. üle girdik. u adam da alla bereket versin‿aldı. siġortamızı da verdi. ünce para ödedik. on yedi milyar para ödedim. şurda dā ayvan güderken. mūtara verdim. e arsamızı satTıḳ. em torunu everdim‿em‿emekli oldum. önceden de tā memneketTe vādı. u arsayı da satTıḳ. şindi bu evin‿üsTünü ḳaldırdıḳ. iç zāmet de olor. ema emek de olor. zāmet olmadan‿emek olmor. şindi siz de oḳucāsınız siz de bi yere yerleşcēsiniz. sen tā ḳaç sene oḳucān. maşallā. bizim‿urda da ep‿ōretmenl ḳazanmış ḳızlā da. araba da çoḳ sürūlē urda maşallā. on‿üj sene oḳurlē urda da. on‿üj sene sūra pitiriyorlē kimsi de gidemor nāpcek. tikiş yapor. başḳa bi iş yapor. napcaḳ. çalışor‿ema iş yoḳ‿urda. iş ossa keşke. başḳa tüllü er şey‿ucuz‿urda. bi dana mesele diyem‿etin kilosu dört kilo diyorlē dört. burda ḳaça gelor bilmem. en çoḳ gelsin‿altı yedi lira. altı yedi milyon kilosu u derece. etlē erşeylē ucuz‿urda. biz burdan memnunuz ḳızım. biz burdan‿emekli olduḳ. baḳ bu alor. ben‿alorum burdan. bi sekiz yüz‿alorum burdan. urdan‿aloruz. üç yüz burda yedi sekiz yüz milyon aloruz bulġarın parasıynen. oraya da gidoruz. ayda üç milyar üç milyar sene de olur üç yüz milyar. unnan biz‿işimizi çoḳ göroruz. geldik yine torunna bilezik‿aldıḳ. yirmi iki ayar mı diyirlē ne diyirlē. unnardan‿aldıḳ. şindi gene bunnar da gene ikişer tāne aldıḳ. bilezik d l. altın‿aldıḳ. bilez dūnde ascek şindi. o yüzden ikişer bi arada altın. bi buçuḳ‿altın. iki tane altın iki tane bilezik dört Tane ascek. genş‿olannā ni sülēsin diyo. sālıḳ, başoşlu. çalışcek.

5.

Adı Soyadı: Müyesser Yıldız

Yaş: 85

Eğitim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Eşme

Göç Ettiği Bölge: Tırgovişte / Bulgaristan

(köy hakkında bilgi)

bis burda dōma burda büyümeyis de analarmıs bubalarmıs géldi memneketTen. mācırız dōru diyen ḳızım da aḳıl ḳalmadı bende de.burası ep mācır. gitçen‿uralāda.

(kız isteme)

ḳız isteme oluyu işTe. gidiyelē bṻklermis istiyi. sōra veriyilē. ondan sūra dṻn‿oluyi. öle şeylē işT‿ama. aman be nerden durcaḳ ḳafamda. zāte oḳuryazarl m da yoḳ. sade bi allān‿emri peygamberin kavliyle denirdi. verdiklerinde de silā atılırdı. anlaşılsın diye. verildi anlamında. bi iki kere sıḳılırdı avaya. salıyler avaya.

(kına gecesi)

ḳına gecesinde önceden‿ilkinde baba gecesi denirdi. eylence olmaz. sōra normal ḳına olur. ḳız‿evindedir. tabi o zaman‿erkeklē gelemiyidi üle ḳız‿evine. ḳızlā erkeklē ayrı oluyidi. ama şindi ep biarada. üle ḳonuşṻyler biarada. çıḳtıdı şindi biri de.

(arife çöreği)

cevizli ekmemiz vā. arefe günü yapiyiz‿ekmek. cevizli ekmek de yapiyiz. eşimiz dostumuz geliy . yiyeS içiyez. mayalı ekmekTen yapiyiS. yayiyiS. böle yayiS böle

yatır S yastācın‿üsTüne. sepiriS üsTüne cevizi. yā döküyiS. onu büle büle kesiyiS. tepsiye yerleştiriyiS. fırının‿içine ḳoyuyiS. evin‿önünde fırınımız vā. dā üsTüne yımırta ḳoy. çörōdu yapiyiS. gitçek şindi o da. verilcekse alıp yapcek.

(asker uğurlama)

esKi adetlē ḳaḳtı be. biz māciriz‿üle gerçi de. bulġarstan mācırı. şindi askerlere eylenti yapiyilē. sünneTde bu sene kestiriyi bi yıl sōra yapiyi eylenti.

(düğün)

ben de öküz‿arabasiynen geldim burayi. gölün boyundan geldim. evlendim. öküz‿ arabasiná pindim. ama ḳaç sene oldu. o zamandan beri benim ḳafamda ni ḳaldi. fındıḳten‿üzeri böle ḳapatilirdi. pinērdi gelin‿üzerine. davullā çala çala gelinirdi. öküzlerin boynuzlarına mendillē bālanırdı. çala çala oynaya oynaya gelirdi.

(kış hazırlıkları)

onnarın‿epsi vā ḳızım. yufkasi vā. tarna vā. sōra taş yuFḳasi vā. makarna epsini yapiyiS. büle taşimiz vā. ḳoyuyoz‿onu. yakiyiS‿altıne ateşi. açiyiS. sūra onun‿ üsTüne gevretiyiS. ḳusḳus yapmiyiS ḳızım‿o çoḳ‿anġāreli. öncelēden yapıliyidı de şindi iç yoḳ. epsi azır. epsini azır‿al yiS. niçin bȫle oldu bilmem.

(oya, dantel)

önceden‿oya yapārdıḳ. şindi örtmiyilē bile ḳafasini. nāpceklē tülbenTi. unutTum bile ben.

(bayram)

şindi bayremleşmē bile gitmiyi millet. dōrusunu ḳonuşūsan. ḳomşularla z canım. allā şükür. hiç bişiyimis yoḳ. sorunumuz yoḳ. bā burda manavlada vā. bunnar da manavlā. beraber yaşiyiS gidiyi. çıkiyiS buraya berabē. avşam‿ezanı oḳuniyi gid z‿ eve. burda mābet vā. oturiyis būda epimis. salçayi yapiyis beraber. bi ona bi ona.

yuFḳayi açiyes. açiyilē işTe. yūriyile amuru. üsTüne cevizi. kesiyilē fırında. sōra pişiriyis.

(hıdırellez)

mısir pişiriyis‿idrellezde. küllü misir. aşā māllede şeker veriliyi. būda yoḳ. būda bi yol‿oldūnden gelmiyilē buıraya. aşālā dā çoḲ. sabā namazından çıḳtilē mi odalā. burda bi ḳul bile gelmiyi. alsan bile şeker gelen yoḳ. yol vā ya yoldan geçmiyilē. aldiklerini de atiyilē. oraya buraya ḱātlı şekerleri. şureye benim bāçeye. güye şeker‿ atmişlē. püskūtü almiyilē. yemiyilē ki. önceden bize versinlē de yiyelim diye baḳerdik‿üle ḳızım.

(günlük işler)

burda ayve, ceviz, incir, erik, kirez. tāĺa işi yoḳ. üle çapa mapa işi yoḳ. azır‿er şey para. oraḳ moraḳ yoḳ. bāçe yapTıḳ. işey bāçe meyvenin‿altında mısir olū mu. böle oldu mi olmuyi. er şey paralan. onun‿için. eşme de şey vā. göl vā. oraya şeye geliyilē. piknē geliyile. adabazarından geliyilē. izmitTen geliyilē. erkes çoḲ bēniyi.

(ölüm)

bi ḳat veriyilē bizim de canım. ayaḳabasını meseĺā. peynesini şeyini. bi ḳat veriyilē. öldükten sōra da pilav yaptıriyilē. üle. yedi avşám ḳuran oḳutuyilē. yedinci avşám tülbent dātiyilē. mevlit oḳunuyi. yedisi ḳırḳı onlerin‿epsi var. kimse oḳutmiyi ama bizim burası oḳutiyi.

(batıl inanış)

bis de batıl‿inanış yoḳ ḳızım. iç duymadım‿üle bi şey.

(ekmek yapımı)

kendimis yapiyis ekmē. mısir ekmē yoḳ bizde. al yiS bi çuval‿un. ben yapiym. kendimis yapiyiS. fırında yapiyiS. dolduriyim tepsilere. fırının‿içine. başTan yōvuriyiS. bıras‿ev mayasi. bires paḳ maya Taşiyi. almm‿onnarı. tepsilere döş m.

birescik bekliyim. ḳabāsın diye. ḳabārdı mı yaḳıyim fırını. dolduriyim fırına. ondan bi fırın‿ekmek. ḳapinin‿önünde fırınım vā.

(gölün hikayesi)

burda adam çit süriyimiş. sȫlenen‿oydu bize. adam çit süriyimiş. sōra ermiş gelmiş. undan sōra bişi istemiş. suydu bişiydi. ondan sōra git demiş‿ācın‿altında iç demiş. sōra sen‿o zaman‿iç‿arḳana bakmadan kimseye bi şiy demeden git demiş. ermiş gezmiş kimse bi şiy vermemiş. o çit sürenlē sabancı al demiş‿o ācın‿altında isted n ḳada iç demiş. aslında içmeyi istememiş de. ermiş ya denemiş. sen demiş iç burda durma. pılını pırtını topla. ḳayaya çıḳana ḳadā miç‿arḳana baḳma demiş. o ermişmiş. o da onun ded gibi yapiyi. iç bakmiyi. çıḳıyi yuḳari. burası göl‿oliyi. atta çoḴ su azaldī zaman seḳa ḳampın‿orda cami varmış da orda. caminin minareleri bile görüniymiş. bazen‿esKiden yani. sapanca gölünün iḱayesi bu. yani sabancı. sapanca sabancıdan geliyi. adı da ordan ḳalmış yani. sabancı çit sürüyi. ermişe su mu verdi ne verdiyse artıḳ. sen‿iç burda durma. git demiş. ḳurtarmış‿onu. şurayı çıḳ. arkana bile baḳma git demiş. sōra baḳiyi ki ep göl‿olmuş. atta dedim ya çoḴ‿azaldında caminin minareleri görünüyumuş‿atta. seḳa ḳampının‿orda. gölün‿içinde. mādem geldin, git.

(çalgı aletleri)

davul, ġıraynet. zurna yani. şindi öle bişi yoḳ.

(ad koyma)

genellikle ramazan da oldiyse ramazan derlē. recep de oldiyse adıyla geldilē recep. eşleri varsa süĺaleden ḳoyalım derlē. başḳa bi şi yoḳ yani böle.

(mani)

evinde fendi

geliyi efendi

mēmet iseymiş ayşe

ayşeyi sevmiş mēmet‿efendi.

böle üç beş ķız birbirine atarlādı.

iyne ipl ben geçirim

yárimin annesiyle ben geçinirim.

yárin adı ramazan

atladı arabadan

biz gelini vermeyiz

ķaynana olmadan.

gelinin‿adı sultan

davullā çalar çan çan.

derdi öbürleri de.

üle işTe. önceden çoĶ sülērdik.

(mamışka yemeği)

biz de mamışķa vardır. ķāvaltılarda olur. üzerne piynir yā gezdiril .

(karmakarışık yemeği)

meseĺā mamaliġa derlē. biz‿ona ķarmaķarışıķ derdik. piynirnen unuynen yā gezdir. tuz‿at. baķçan, ona göre atçan.

(kaçamak)

ḳaçamaḳ da yapılırdı evet. su ḳaynadī zaman‿atarsın belirli bi eti. ḳatılaşana ḳadā bires un‿atarsın. ḳarıştırīsın paça olmasın diye. ondan sōra çıḳarttın mi piçaḳla kesilmez. ipnen kesersin. bıçaḳ kesmez ki ḳızġınḳana. iplen kesiyisin.

(tikvenik tatlısı)

ḳabaḳları rendeliycen. yuFḳanın‿üzerne gezdircen yāyı. öle açcan yālıcen. sōra onnarı böle sarcan te böle te böle. atcan fırına sōra. üzerne şekernen ceviz sepcen üle oluyi.

(kakoşka yemeği)

ḳaḳoşka diyile. ḳoḳoş d l‿ama. o manada deil yani. şindi pazıları yani yufḳaları pişiriyisin. üj ḳat‿olcek. tepsiye diziyisin. tavıḳnan‿āşla. sōra dökülüyi üzerne. ḳırmızı süs biberni gezdir. üzerne tereyāyı dök. bazen ceviz de sepiren oluyi.

(vücut kusurları)

saçı olmayana gündüz feneri deriz bis. tanıdıklāmıza. topala topal. köre, özürlü deriz ne diycēz. isĺa olmayan çocuḳlara da ḳopil deniliyi. ḳulaḳları duymasa ona samut deniyi. samıt da deniyi.

(yöresel oyunlar)

yöresel oyun ne olcek. çiftetelli ḳasap şindiki. önceden davul zurna. özel bi oyun yoḳ.

(halk hekimliği)

ayve yaprānı içersin. ārı vārsa geçiyi. aĺambur içersin. sōra başḳa ne çeşit‿astalıḳ diyin ki. bizde Ĺāna d l de gözünde arpacıḳ çıḳarsa süT sürerlē. yeni dūm yapmış‿ ananın süTünü sürersen m gelm. ēmen geçiyi. bi dāda çıḳmaz. astane yoḳmuş‿o zamannā bişi yoḳmuş nāpsınnar.

(çocuk oyunları)

salġaç ḳurardıḳ. saklanbaç‿oynardıḳ. bızınġayı uçururduḳ. bızınġa bilmiyi misiniz. ani böle güllere konan renkli böceklē var ya bızınġa denir. ayāna ip bālarsın‿onun. çoḳ güzel uçar. bızz diye uçuyo ya ondan adı bızınġa.

(sebze-meyve isimleri)

fasule. ḳabaḳ, domatis, kumpil, mısir, saltalıḳ. bubucuḳ var meseĺā. siz ona başḳa bi şi diyisiniz. neydi aḳlıma gelmiyi. ani vā ya dur bi. bo̅rtlen bo̅rtlen. biz ona bubucuḳ deriz. bucu bucudur ya. ondan üle deniyi. ayve, kirez, elma. sōra armut, ḳabaḳ. sōra başḳa ne diyim. sen de dur. kirez dedim ya. erik vā. dōru biz de nar denmiyi biz de ona ḳalina deniyi. evet. sen süleyince geliyi aḳlıma. yeter dimi bu ḳadā. aşāya git birez de. baḳ‿aşālāda da çoḳ macır vā.

6.

Anlatan: Sevinç Uyur

Yaş: 83

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Karaabdülbaki

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(günlük işler)

günnük‿işlēde renşberlik yaparız bis. misir‿ekeris. bıyday‿ekeris. arpa ekeris. üle. tāĺaynan‿ilgilenirdik‿işTe dedim ya. renşberlik yapārdıḳ. ayvancılıḳ yaparıs.

(kız isteme)

ōlanla ḳız biribirini sever. ōlan‿annesine der ki ben falan ḳızı seviyom. gidin‿isteyin o ḳızı der. giderlē. ona dünürcü olaraḳ giderlē işTe. allān‿emri peyġamberin ḳavliynen isterlē. maḱūl görürlēse olur derlē. görmezlēse yoḳ‿olmaz veremeyis derlē. bizim şeylē ep böle. oturu ep böle.

(gelin alayı)

yoḳ yoḳ bizde ḳurban murban‿üle şey. bizde öküz‿arabasında‿üle şiy yaparlā. annadın. zāte eskiden‿üle şi yoḳtu ya. büle bol‿araba yoḳ‿annadın mı. e onun‿ üzerini de büle ḳaparlā annadın mı. arabanın‿üsTünü. üle giderlē işTe gelini almā ḳalabalıḳ. görümce meseĺā aḳrabalā yani ḳız‿evine. giderlē urda işTe. ḳızı evden çıḳarīler. oyunnar moyunnar‿oynanır‿annadın mı. ḳına yaḳarlā bilmem ni yaparlā. undan sūra alırlā ḳızı arabaya. getir lē ōlan‿evine.

(yöresel oyunlar)

çiftetelli, arman dallı oynanır. üş‿ayaḳ‿işTe ōron bunnar‿oynanırdı.

(ölüm adetleri)

ülümden sūra şindi birsi ülūrse bisde defnederis. undan sūra onun giysilerini fakire fuḳaraya verirlē. işTe yerinde ḳuran‿oḳunur. büle işTe.

(sünnet)

sünnet dūnleri bimiyom. benim sünnetimde dūn mūn olmadı. dūn yapmadıḳ. ama sondan çıḳtı dūnlē mūnlē işTe. saz cümbüş tutuluyo faĺan fiĺan‿işTe. bi ḳaç tane ōlan sünnet‿ettiriyo urdan. işTe çalıp‿oynarlā faĺan fiĺan.

(çalgı aletleri)

unnarı ḳullanırdıḳ. dabruḳa olur. def‿olur. annadın mı. ellēnen‿unnarı büle zil Taḳarlā. zilden büle u vurduḳca büle ses yapar‿o. üle işTe aynı.

(hıdırellez)

ıdrelez bisde ḳutlanmazdı. yāni bisde ḳutlanmıyodu. ama bazı yerlēde ḳutlanıyo ama. aTeş‿ederlē büle. toplanirlē urda. yemek faĺan yaparlē annadın mı. çalerlē uynarlē. bazi yerlēde var‿annadın mı. bisde yoḳ.

(akıtma)

aḳıtma yaparis. amuru büle azır şeklinde açarlā büle yuvḳa. unnan‿işTe bide yaparlā. bide deris bi de.

(pide tarifi)

onu büle düşerlē içini. eyşimik deris. onu ḳatarlā. onu büle pişirlē. güzel‿olur. undan sūna Íāna ḳoyarlā.

(ekmek yapımı)

ekmek fırına atardıḳ. şindi ḳuzine sobalā çıḳTı unnarda pişiriyolā. üle işTe.

(yöresel yemekler)

yemek çeşiT çeşiT‿olur. meseĺa sebze yemē olur. ne bilēm‿et yemē olur. tabi tabi. dolma yapıl işTe. biber dolması olur. domatis dolması olur. baTlican dolması olur, annadın mı. sebze büle et üsT‿üsTe büle ķat düşerlē. onun bi oş‿ismi vardı da neydi atırlayamaycan şindi. unnar yapılırdı büle annadın mı. toprak̬ ķaPlāda yapılīdı. eskilēde yaparlādı büle toprak̬ ķaPlāda. undan sūra onu fırına veriyolā.

(bayramlar)

bayramlā sizler gibi. sabāleyin giderdik bayram namazına. bayram namazı ķılınır. undan sūra gelin . evde çoluk̬ çocūlan bayramnaşırsın. aķrebaları z ret‿idersin. bayramnaşırsın‿üle bayramlā. bayrama özgü tatlı yoķ da ekserietTe bayram Tatlısı olurdu. amırdan yaparlā annadın mı. ya nasī Tatlı şindi büle amırı yuvarlā açarlā büle. oķĺalan açarlā onu büle. sūra oķĺalan‿onu dolālā oķĺaya. çekerlē oķĺayı içinden. u amırı büle ĶıvırıP ĶıvırıP döndüre dizerlē annadın mı. içi boşluk̬‿olur‿onun büle. tamam mı. unu büle fırına veriP‿onu fırında gevreTirlē. ķızartırlā onu büle. tekrar‿ onu büle şerbet yaparlā. dükerlē. amırı üle aşlālā. üle işTe Tatlı olurdu. ama bunnar‿ ep‿eskiden olan şeylerdi. bunnar‿eskiden vardı ķızım. şindi meseĺa adam Tatlıyla üraşmıyo evde gidiyo. pastaneden‿alıyo Tatlıyı geliyo tepsiynen. ey gidi ey. benim‿ annaTdıklarım ep‿eski zāte bunnar.

(bahçe araç gereçleri)

ķazma, tırpan‿orak. oraķ gene evde būday biçiyoduķ. annadın mı oraklan. şindi makinelē çıķTı. makinelē biçiyo. dövüyo faĺan fiĺan. ķazmaylen da meseĺa misir ķazardıķ. misiri ķazardın çünkü kesērdin‿onu. annadın mı kesersin. baltaylen‿odun kesersin. annadın mı bunnarı yapardın. ķazmayla da tütün ķazardıķ.

(çocuk oyunları)

çocukken ceviznen büle mile oynuyorduķ. yani onu işTe çocuķlā oynar. onu büle işTe annadın mı. mileyi bi şeye dizerlē onu büle. burdan‿atarlā büle. şōle yaparlā atarlā. sūra işTe devirdiklerini alır. üle işTe bi şeylē annadın mı. çomaķ da oynarlā.

ona bi ḳazıḳ taḳarlā. onu büle üsT‿üsTe büle çelik derlē onu ḳoyarlā. zopaylan‿onu büle vurūsun. o büle giderlē. yüz yüz‿elli metre gider. annadın mı. onun‿urda ḳarşılama bekçisi olur. karşılerse o geçer senin yerine. sen geçersin‿onun yerine. geçersin sen onu ḳarşılamaya. üle oyunnar‿işTe. çıraḳ‿oyunu vardır çıraḳ. urmandadır. urmana gidersin büle. urda beklmcēsin. aticēsin. yine unun başında yine mistik çoban‿olcek. sen‿onu yıktīn zamane ḳadā da o gidip‿atTīn zopayı alıp gelmse gene atıyi. ama gelip alamāsa noluyo. çoban‿o oluyo o zaman. üle güzel‿ oyunnar vardı. başḳa bilmiyim. uzun‿eşşek‿oynardıḳ‿uzun‿eşşek. uzun‿eşşek‿iki kişi büle iki kişi bu yane. biri onun‿üsTüne atlā. biri bunun‿üsTüne atlā. arḳadan gel . o onun‿üsTüne atlā. bu bunun‿üsTüne atlā. o bunun‿üsTüne piner. ḳıyasıya üle oynanır.

(halk hekimliği)

şindi ne anlatsam. Ĺāna bil misin. siyāsı da var. beyazı da var. o siyāsından Ĺānanın yapraḳlarından ne bil m şindi çıban çıḳtı bi şi çıḳtı. onu‿o Ĺāna yaprānı ısıTırsın. zendirip‿ısıTırsın. zendircen‿işTe büle büle küçük ḳalcaḳ. s lin‿üsTüne Ḳabatirlē. meseĺā benim şuremde gördün nü iz var. bu ben dōdum zamanda üş bujuḳ dörT yaşlerinde bi çocūdum. benim‿annem bana Ĺāna yapmış. bizim bi ḳomşu da gelmiş Ĺāna almış. lānayı alan. bu gördü benim gōsümü böle açıḳ. annadın mı. dedi büle. anamın‿adı da aticeydi. atice abla nedir bu çocūn‿ali büle faĺan fiĺan. e işTe bilm m deye o da işTe. adını sülemiş‿işTe. annadın mı üle işTe. o zaman doḳtora gidemessin. nirde doḳtor. o zamannar doḳtor da yok ki. doḳtor bulamıcan. sen dedi bana amerikan bezi. amerikan bezi derlē eskiden. gümlek‿olurdu ondan‿eskiden. şindiki atlet. atlet olurdu ondan‿eskiden. annadın mı. annemnen‿unnarı şi yapardı. iplik iplik‿ayırdı unnarı. bi de yımırta istedi annemden. yımırtayı da aldı ḳırdı. o iplikleri o yımırtanın sarısıynan büle bulamaç yapTı. bulamaç yani annadın mı. onu büle eliynen şüle bişi yapiyi. Ḳolaç bilimisin Ḳolaç. bilm sin. onu büle yaparaḳ

yaranın‿üzerine ḳapatTı. o beznen bāladılā büle. ertesi sabā bi açtıḳ‿onu tertemiz‿
olmuş. yani üle. önceden ḴocaḴarı ilaçları oluyodu ya. başḳa bilm m ḳızım.

(batıl inançlar)

bayḳuş tabii. üle bişilē olurdu. unnar büle Ḳoca ḳafalı bi ḳuştur. o ütTū zamanda büle ye yurmazlā yani. ütcek‿o büle acı acı. ona diyilē. bilm m başḳa ḳızım.

(askerlik)

askere giderken yirmi yedi kişiydik küyde. yani gitTik. üç seferde aldılā bizi askere. yirmi yedi kişiyi üçe böldüler‿işTe. en son ben ḳaldım. yani en son ben. annadın mı. bütün sevdiklerim gitTi. arḳadaşlarım sevdiklerim gitTi. onnar senelik gitTi. en son ben gitTim. bāriye askerdim ben. denizde yapTım. ama askere ḳadā küyden çıkmışlīmız yoḳTu. bi şey bilmiyoduḳ‿o zamannar. babamlan babamla bis‿izmite ḳadā geldik. askerlik şubesine gitTik. evraḳlāmızı aldıḳ faĺan fiĺan. urdan‿indik istasyona. bindim trene istanbula. bubam ḳaldı burda. o baḳtı baḳarken ben‿ona baḳTım. öle ḳaldım. şindi askere gidenlerin‿istanbulda trenlē. aydarpaşa önüne. urdan nerē gidcēni bilmiyom ḳızım. sorduḳ‿ordakilere işTe güzerġahı ordakilere. sorduḳ annadın mı. gidiyom işTe soruyom. şurdan vapura pincen‿işTe şurdan gidicen diyolā. ordan‿işTe bilmem ni olcek. üle üle urdan ḳasımpaşa. ḳasımpaşada askerin toplantı yeri varmış. uraya gitTik‿annadın mı. sora sora bulduḳ. derler ya sora sora ḳāve bulunur. bulduḳ‿işTe sonunda. gitTik‿uraya annadın mı. benim‿ üsTümdeki elbiseyi soyundurdulā. annadın mı. askeriye elbisesini verdilē. benim‿ üsTümdeki elbiseleri atTıḳ çöpe annadın mı. urdan‿iskenderuna ētime gitTik. üş‿ay‿ iskenderunda ētim gördük. ētim bitTikten sūra tekrar‿istanbula geldik. sarıyerine vardıḳ. sarıyerinde sekiz taneden fazla gemi vardı. gemide askerlik yaptıḳ‿üş sene. nası geçti. yüzmē bilmezdim. yüzmē bilmiyodum. şindi gemiyi verdikten sūra yüzmē bilenner yüzmē istiyolā. tabi zamanı gelmeyince de selbes‿edilmiyi yüzmek de. neyse zaman gelmiş şindi işTe. aziranın bilmem ḳaçında. denize girilecek selbes. bi sabā erkenden‿annadın mı. neyse ḳalḳtıḳ çıḳtıḳ‿erkenden. dedik ne var‿ama çıḳtıḳ.

sabā geçtim‿aniden soyunun dedilē bize. soyunduk. sūra döndü işTe bunun‿ arḳasına. bunun‿arkasında da ḳapaḳ var. burdan da ġup denize atlāsın. annadın mı. ben gitmedim ben ḳaldım. yüzmē bilm m. nerē gitcēm. neden gitcēm. ḳomandan dedi ki sen niden gitmedin aşā dedi. dedim ben yüzme bilmiyom. nerelisin sen dedi. dedim izmitliyim dedim. izmitlileden adam nası bilmez dedi. er yer deniz‿orası dedi. izmitTe er yer deniz‿urası dedi ya denizdi. ben dedim bi kilometre dān tepesinde oturuyom dedim. nasī deniz göreyim dedim. nerden‿ō̄rencem ben yüzmeyi dedim. nerden bilcem ki ben yüzmeyi. nası ō̄reneyim şindi dimi. olmaz dedi ya. da erken yaşta ō̄renmen gerekir dedi. büle dolaplāda urda can yele varmış. urdan can yele aldırdı bu bana. onu al dedi şindi bu bana. atla dedi. atla denize dedi. yani dedim ben de nolursa ossun dedim. annadın mı. ölürsek‿ölürüz. ḳalırsaḳ ḳalırız. zıpladım. urdan‿atladım. bi daldım suyun‿içine. o şey çıkardı suyun yüzüne. o can yele annadın mı. sūra ben büle başladıḳ. çırpınma faĺan fiĺan. yani biraz‿ō̄renmişTim. sūra bi gün gemiynen‿işTe derinceye geldik derinceye. derinceye körfeze geldik. urda dedilē arḳadaşla. adi dedilē denize girelim. yaz günüydü de o zaman. atladıḳ denize girdik. biraz da yüzmeyi ū̄rendik ya. annadın mı. urda ni olduysa benim‿ ayāma bi ḳıramp girdi. ben bi gitTim. bizimkiler yüzmeyi şaşırdı. aşādan yuḳarı bi topuḳlan. bi çıḳtım. bi da girdim‿aşā. sūra bi da. ben gidiym‿ama gidiym. bōlcam yani. arḳadaşla farḳ‿ediyolā. onla yaḳaladıla beni. çıḳardılā sudan beni. üle bi atıram ‿oldu benim de işTe. unutmam‿onu. başḳa yoḳ. bi askerlik‿anım var büle. onu da unutmam yani.

(ad koyma)

ramazanda gelen ramazan ḳonur. bayramda gelen bayram konur. er zamanki isimlē işTe. āmet m met‿ayşe fatma. atice anife. nuriye m rem. faĺan fiĺan‿işTe. isimle büle. annesi babası nasıl istērse üle. veya bū̄klē ne istērse üle konur. annenin‿ismi olur. babanın‿ismi olur. yaşasın diye babanın‿isimneri konur. üle işTe.

(komşuluk ilişkileri)

ḳomşuluk‿ilişkileri çoḳ‿ di. şindi de ilişkisi yoḳ ki. şindi iç bişi yoḳ. eskiden ḳapı mapını kitlemek yoḳtu ki eskiden. şindi git ḳapını kitle. ḳapını kitlemek de yetmiyo ḳırıp giriyolā. bu şindi dōru mu. şindilēde ḳomşuluḳ‿ilişkisi faĺan ḳalmadı ḳızım. a ḳızım aynen‿üleydi. şindi ḳalmadı üle. epsi bitTi. epsi bitTi. ēpsi gitTi. şindi benim ḳaldīm‿ev de damadın‿evi bu. ben‿ēsabının kurūnda d lim‿ama benim‿işTe anım üldü. bu ḳız da benim‿evde ben de rātsız‿oldum. rātsızım yani. getirdile beni aldılā. burda. şindi burda benim bi tane erkek torunum var. bi tane de ḳız torunum var da bi. şindi nası annatayım bunnarı da bilmmm ki. bizim‿eskiden‿annemlerin babamnarın da ossun veyahut da başḳa bük̄lerimisin yanında ayāmızı büle bacaḳ bacaḳ‿üstüne bi atıp da oturamazdık. bacaḳ‿uzatıP‿oturamazdıḳ. şindi bu iki tane torun. bi ḳız biri de ōlan. sā ossunnar gene. çekyatın‿üsTüne yatıyorlē. bi seksen‿uzanıyola. babası geliyo iç. yani oturur‿insan. ḳalḳar. baban gelmiş. insan bi dōrulur. yoḳ ḳızım yoḳ. şindilēde,

iç saygı maygı yok. undan sūra ḳızımnan damadıma sölüyom. sūra şey yapıyosun da.

diyolā. olmuyo. mç‿onnar da bi laf söyletmiyola. insannıḳ gitTi yani. insannıḳ‿üldü ya. yeminnen sölüyom ḳızım. valla insannıḳ‿üldü. sevm ler ātıḳ kimseyi.

(mani)

mani bilmeyis bis. mani lazlar da çoḳ‿olur. bis de zor. lazlar da var.

7.

Adı Soyadı: Hakime Turaç

Yaşı: 72

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Kadriye

Göç Ettiği Bölge: Haskovo / Bulgaristan

(günlük işler)

oraḳlan‿arman düvērdik. ayvannara baḳārdıḳ. undan sūracīma ayvannā sürūdük sabannan. er‿işi yapardıḳ. odun çekērdik‿öküz‿arabas nen. öküz‿arabalarinen‿üle.

(çeyiz)

vārdı vārdı ḳızım da ne bi şiy ḳalmadı artıḳ. eskilēden ne ossa vārdı. şindi de yapiyilē. terliK yapārdılē. urdan‿uçḳur yapārdılē. işlēdilēr belēne taḳmā. urdan ni d m‿artıḳ sana. don‿anteri vār tā ilēde vā. don giyås. er şey vārdı şindi epsi bitTi gitTi. e eskiden iç bi şiy ḳalmadı bizde.

(eskiden aydınlatma)

fener yaḳārdıḳ. gece şeylē vārdır büle eski şiy. ġaz İambaları yaḳārdıḳ ḳızım. şindi epsi bitTi gitTi. şini ceryannar geldi. şindi ceryan yaḳıyes. küyde ḳandil dērdik ḳandil yaḳārdıḳ. şiy unnarı bilmezsiniz sis. e yavrum‿epsi bitTi geçTi. üle mi ḳızım? vārdı ḳızım vārdı da çamırda gezērdik. şindi yollā yoḳTu. ışıḳ yoḳTu. bataḳta çizme giyērdik. er şey bitTi gitTi. helbet atırlıyıs da bitTi gitTi şindi.

(eski kıyafetler)

çarıḳlā vārdı. çarıḳ giyērdik. öküz derisinden çarıḳ yapārdılā. bālādılā ipnen. tāĺa sürūdülē onnā ipnen. ayaḳabı yoḳTu. e çember. ōrtmelermis vārdı, çember dērdik.

böle tülbent gibi d lde beyaz◡örtmelermis vārdı. siyāyı örtmezdik. unnarı bilmēseniz sis dimi. e ō̄renmeye geldiniz. e nası aḳlınızda tutcānız◡onnarı ḳızım sis. şu yuḳarda vārdı biri unarda gidin. şu yū̄sek◡evde. gitTiniz mi una da. e uraya da gidērsiniz şindi. emen sāda üçüncü yū̄sek◡ev. uraya da baḳārsınız. e ne diyem◡artıḳ size.

(düğün)

öküz◡arabasinen gelin◡almā gidērdilē. öküz◡arabasine kilim gerēdilē üsTüne arabanın. davul, zurna çalāla. yörülē uzaḳlara. gelin◡almā gidilē. tel taḳadılā ünnēne. gelinnerin şeytan gibi. ilēde üle şeytannā vārmıştilē gezermişlē. şindi yoḳ◡üle şeytan. ilēden◡üleydi. üle ḳızım. arabanın◡üsTüne mi. arabanın◡üsTüne kilim◡ötēdilē sopa gerip◡üsTüne öküz◡arabasının kilim◡örterlē. gelin◡almā gidērdilē öküz◡arabasinin. oturūrlā öne. gelini de oraya geri oturtūrlar. damadı da öle gidērlē. gelini alır. öle davullu zurnalı gel dile. geldikTen sūra ya bi ḳoyun ver dile ya bi dana. gelin◡ inmezdi arabadan. he he öle işTe. e vārdı ḳızım◡işTe yüz görümnū̄.

(başlık parası)

başlıḳ parası tā ilēden vādı ama şindi yoḳ. yurġan dikērdik◡yünden. ḳoyun yününden nēlen. ç z yapārdıḳ◡içine ḳoyū yünü yayıp ç z yapādilē üle. ilēden◡üleydi ḳızım. epsi geçip bitTi gitTi ḳızım. e ben bil dim de sis bilm siniz dimi. bilmed nizi de soruyonus.

(kız isteme)

e unutmuşunus siz. ni diyim üle. e evelden gidedilē ḳız◡istemē dünürlē gidēdilē ḳız istemē. nışán yapārdıḳ, dū̄n yapērdik◡aynı. başlıḳ parasi istērdilē.

(karışık)

evelkilē annatcās gel buraya. evelkilēri annatcās sen dā bilirsin. evelkilēni annat diyo te böle. te te urda. sis şindi sülbiyeye gitçēnis benim tarif◡etT m yere. bilgiler◡ üle yavrucum◡işTe. şindi siz ne surādınız. tā evelden dū̄nlēri derneklēri bayremleri

sorilē. macir‿işi yapārdıḳ bülem göbek‿atērdik. e annadım. ben şindi nası ne tariF‿
edeyim size.

(askerlik)

e askerlik‿anımı ben nası annatcam. yirmi yaşında gitTim geldim işTe. dört sene askerlik yapTı. bāriye askeriydim. topçüydüm denisde. gemideydim yani.

(bayram)

o eskiden bayramnāda böle salınġaç ḳurulūrdu. iki tane kişi binēdin. iki kişi ortasına, üş kiji sallanīlādı böle. sallanīlādı ilēden. zincirlennen‿ayvan zincirnēnen şöle bö āç ḳuridilē. sōra tāta ḳoyedilē arasına. pinerdilē sallanidilē. pinerdi erkes sallanırdi. bi arḳa saç‿örūdük böle pelik. ne saç ḳaldı artıḳ ne saḳal. epsi döküldü artıḳ. ḳurdele taḳārdıḳ‿onnara. uzundu böle saçlā. pelik dērdik sıḳ sıḳ‿örūdük‿onnarı pelik. sıḳ sıḳ böle pelik. şindi öle erkeklēde vā. örülē öle. boncuḳlu taḳke giyērdik. ben bilerim taḳke giyērdik. bi üj dört giyērdim boncuḳlu taḳke. giyērdim şeker toplama gidērdik. para vērmek yoḳtu evelden. şeker vērmē sevin dik. şindi almilē bile. para beklilē şindi. evelden para yoḳ bile. şindi para da bēnmiyolē. al baḳalım yirmi lire bēnmiyo.

(hıdırellez)

bizim burda ıdrelez‿olmas. ıdrelez‿olmasdı da gidērdik. güreş tutārdılā pēlivannar. alḳacıḳ‿olūdulā. ḳarşıda o. böle ġıv ġıv ġıv ġıv davullā vurūdulā. güreş tutādılā pēlivannar böle şappudu şappudu. edirnenin‿ıdrelezine benzemes burasi. azlıḳ ya, ḳalabalıḳ‿olmadī‿çin . ıdrelez‿ep vā. ḳalabalıḳ‿olmadī‿çin, ḳarşısı ḳalabalıḳ ya ondan orda yapadılē. ḳurban keselē, pílav pişirilē dāTırlē millete öle işTe. unnar gene vā. aynı unnar gene vā. edirneden mi gelmnis sis. e yavrularım sisi ben sülbiyeye yollim. o dā annaTır size. sis nerden geldinis. babalānıs nērden. annenis nērden. e sis de ḳarmaḳarışıḳ benim gibi.

(köyün hikayesi)

ġavurlā vārmıştılā işTe ḳovmüşlē ġavurları. denislere dökülmüşlē işTe. e kitaptada da yaziyo ya zaten. öle ġavurla türk ḳarışıkmışıḳ. tarihte ḳızım tar oḳuyonus sis. bizim yaş geçTi artık. bis yaşadıḳ geçTi bitTi arTıḳ. bū̆klēmis bil rdi yavrum. bise annaTırdılā. bū̆klēmis bilirdi. annaTırdılā onnar bise, ben de sise söl m‿öle işTe. ġavurlā vārmıştı. ḳovmuşlā ġavuru. şindi de unnar zıt bise. kimnerdi unnar. ermenilē būrdan ḳovdulā diye zıt. ya askerlik yapilē. ġavurla öldürüyolā askerlēmisi. niye yapilē askerlik. ġavurla gelmēsinnē deye, arp‿olmasın deye. bulġaristandan da yunanistandan gelmiş‿işTe bisim bū̆klērmis buraya. yunanistanlı yoḳ bisim burda. ep bulġaristanlı. bisim bū̆klēmis şindi atırlasam da sülesem sana. e hasḳovdan gelmişlē. hasko. hasḳodan gelmişlē hasḳo. hasköy hasköy. hasḳovda hasköy de dérlē.

(akraba isimleri)

a benim uşaḳlarım‿a. ḳızan da derlē. bis‿uşaḳ diyos. küçük‿uşaḳ da derlē. çocuḳ da derle ama bis‿uşaḳ deris. bisde de macir. bis de öle deris. teyze deris bis. meseĺa benim çocuḳlarım ḳız ḳardaşıma teyze derlē. boba tarafına hala derlē. meseĺa benim bobamın ḳardaşının tarafına. bunnarın dedeleri neydi o taşcı. taşcı d ldi de neydi o. aḳlıma gelmedi şindi. bulġaryadan geldilē ama aḳlıma gelmedi onnarın köyleri. bis burda dōmuşus büyümüşüs. on yaşında gelmiş bunun bobānnesi. on yajında gelmiş.

(ekmek yapımı)

e vārdı tabi ḳızım. ekmek yapadilē. ekmek yapadilē fırınnāra. dū̆nde ekmek yapılır. dū̆n‿ekmē, ekmekle çāridilē. ekmek kesēdilē onu böle üzerni süslēdilē. öle çāridilē üzerni böle. maḳarna amuru gibi böle yapıdilē. böle keser keserdilē,, üzerne yımırtayla yapiştir dilē böle. üzerne çörek‿otu. hoş geldin kızım‿a ḳızım‿uşaḳla şey ō̆renmeye gelmişlē. evelkilerini ama ben de onu sülbiyeye yollim‿ama o dā annaTır. dōru sis gidin‿uraya ḳızım. yemeklēri be ḳızım‿aynı yemekleri be ḳızım.

(akıtma)

aḳıtması un‿atarsın, tuz atārsın, ḳarbonat‿atarsın böle ḳarıştırīrsın. ilēden saclā vārdı. sac dērdik. sac yanın‿üsTüne ḳoyerdik. sac‿üj ayānın üsTüne Ḳoyarsın. üsTüne yānın sacın. sūra üsTüne incecik dökērsin. sıviken bıraḳ. aḳıtma dērdik. sādım sādım vār içerde. içerden verim. bunnarı süzmedim dā. uvaḳlā evelkilē ne diyi. biras da sen annaT. evelkileni geçmijleri diyilē. bunnara masal gibi gel . maya d l, masal d l. sen annaT‿uvaḳlāra bild ni. çalıcaḳ dērdik bis‿ilēde. yūrt demesdik bis çalacaḳ derdik. çalıcak vār mı ḳomşuya git çalıcaḳ ‿al derlēdi. ū benim‿uşaḳlārım. ben sizi sülbiyeye yollim‿o annaTsın sise.

(günlük işler)

baḳ sen de biliyon‿ujundan. sen de benim çocūm sayılırsın‿ama. ep‿annaTırlādı ama ḳalmadı tebi. ilēden fakirlik vārdı yavrum‿ama artıḳ yoḳ‿öle fakirlik. düvennen arman düvērdik. böle iki Tane tātaya şey çakıp. töböle çaḳmaḳ. sert böle. çaḳmaḳ taşı dērdik, çaḳmak taşı. töböle sert taş. onnan‿arman dövērdik. tınesini‿atārdıḳ yabaynan. rüz ar savuruP götürūdü. tınesini bi tarafa, samānı bi tarava. rüz ar çıḳıcaḳ da tınas atıcaḳsın. çuvallāra ḳoyārdıḳ‿onnarı. su dirmennērde gidērdik. alīrdıḳ budayları. su dērmenlēnde öyütürdük. elekTen‿elē ekmeḳ yapārdıḳ. gene yapiyis de.

(ekmek yapımı)

amuru yorūrus. fırına işTe böle fırına atārdıḳ. he maya. maya bıraḳīdıḳ‿eskiden‿onu. amurdan bires bıraḳīdıḳ. un Ḳoyarıs‿içine. bires‿ōgürūdük. un ḳoyārdıḳ‿içine. Ḳabartirdik. e öle yavrum‿işTe. öle ḳızçāzım‿işTe. epsi bitTi gitTi zaten. geldi geçti öle işlē. yapçaḳ da y cez.

(kırklama)

ḳıḳ bas gidērlēdi. ölü bas derlē. mezarlıḳTa yıḳaylē çocū. ölü toprā al , sürūdülē ona. ḳıḳ ḳaşik su ḳoyülē. ḳıḳlādıḳ‿işTe çocū, ḳıḳ günnük‿oldu mu. suya ḳıḳ ḳaşıḳ su ḳoyup. süpürge teli atıp ḳıḳ günnükken‿ilēnde. yıḳārdıḳ‿onu teknede.

(mutfak araç-gereçleri)

āçTan teknelē vārdı. böle Ḳoca ācı oyālādı. içine böle ekmek‿onda mayalādıḳ. o ācın içinde böle. öle şindi su dērmenlēnde ǖtürdük. yor dik‿onu amuru. ekmekliklē vārdı. ācı oyardilē tek tek. tabaḳ bi şey yoḳ. ḳullancaḳ sān mān‿ep‿ācdan. āçdan‿er şey. çanaḳlā vārdı āçdan. suvācı vārdı. baḳırları alır, çeşmeye gidērdik. öle yavrum. suvācı derdik. taḳārdıḳ baḳırları. getir dik, taşīdıḳ.

(tütüncülük)

yoḳ bis yapmadıḳ. bis yapmadıḳ ama yapamişlē bu yanda. görǖdüm çocūdum ben. sabā erken serinde ḳıridilē onnarı yapraḳlānı. topleydilē ç de. ç deris bis. ç düşer ya gece yımşer ya. yapraḳlānı topleyip, küfelere doldürip serinkene. getiridilē eve. unnarı dizelēdi. denK derlēdi. denge dizip dizip Ḳurutüdulē. vay o benim sesimi alıyorā. ah yavrım. annat bari birazını. a yavrım sesimi alıyo. onnar‿ep benim. e vérsin vérsin. bisetmeyis yavrım küvür‿etmeyis de çocū yardım. a benim‿uşaklarım.

(ayran)

yayıḳ düvērdik‿āçtan. yayıḳla vārdı. toḳmaḳla loppuru loppuru zoppuru zoppuru. ayran he. yayıḳ derdik.

(yufka)

hē pazıya yuvḳa derdik bis. yufḳa. başḳa günnük‿işlērde ne yaPalım.

(tarla işleri)

buyday buyday. buyday, mısir çapaynen ḳazārdıḳ. ayvannā sürǖdük. ayçiçē, undan sūra ḳamış‿ekērdik. şeylē vārdı. sıḳı dērdik. burdan ver sin‿urdan. uraya oturū bi kişi, oraya oturū. sıḳārdıḳ‿onun suyunu. aydar, ḳoşārdıḳ‿ona. aydar, dönērdik. bi kişi aydardı ayvanı. iki kişi de oturūrdu. sıḳārdıḳ. ḳamıj dērdik, ḳamıj. ḳamıj derlerdi. üle tavada Ḳaynatırdıḳ‿onu. bal tavaları vādı. kepçeyle ḲarıştırıP pekmez yapılīdı.

(kış hazırlıkları)

ḳış hazırlıḳlānda mısir‿ekērsin. buyday‿ekērsin. çit‿örūsün. mısiri doldurūsun‿ uraya, çitin‿içine. ḳış hazırlıḳları, odun getir sin dādan yaḳmā. öküz arabasinen‿ undan sūra Turşu Ḳurārsın. salçe yaparsin. tarana yapardik. şindi de yapiyis. biber Turşusu ḳurūduḳ. bi şeyde yemek yērdik.

(eski günler)

tapansıra dērdik. çorbayı dökērdik‿ona. āç ḳaşıḳlan‿āç ḳaşıḳ. şindi erkesin tabā ayrı. oturūdu erkes. ḳaşıḳlalādı onu giderlēdi. ḳaşıḳ‿āç ḳaşıḳ. ḳaşıḳ‿āçTan. āç ḳaşıḳ epsinin. ḳırılır‿o da yarılır, āzına sīmaz. āzın yara olur. şindi satın alma er şey. e üle yavrum‿işTe. er şeyin Tadı vārdi. şindi er şey sūni gübre atiyilē. o Tadi yoḳ. meci dērdik. sopalālan düverdik. e meci dērdik. loḳum yoḳtu. ḳabaḳ pişir dik tek tek. peşḳa dērdik topraḳtan. er‿evde onnardan vādı.

(ev eşyaları)

asır şil‿āsırı yayārdıḳ‿içeri. sazdan yapılma āsır. kilim yoḳtu. ḳuru yerde durūduḳ. pirelē çoḳ vādı. pireleden‿uyuyamasdıḳ. pireleri bilmn mi sen. e görmüşündür. ama şindi yoḳ‿onnar. bit de vārdı bit. bit dā vā. ama bisde yoḳ da ōlan da üreş. bitlenen ġaz sürūdülē. bitli bitli gezērdilē. arıdabil sen‿arıTırdın. bit bindi mi mayala o seni, gezer. e ġaz vārdı ilēden. ġaz sürūdülē.

(halk hekimliği)

ilēden‿astalıḳ yoḳtu öle. atta mç yoḳtu o ḳadā. e ayva yaprā. o çiçeklē vā işTe beyas beyas papatyalā. ilaç‿otTan. Īānayı yaḳı tüttürūdük. ilaç‿attırīdıḳ ḲocaḲarılara. unnar ilaçlalādı. ilaçlamayı unnar yapārlā. üle yavrum.

(nazar)

nazara ḳarşi nazarlıḳ taḳıniyidik te. şindi ben taḳındim. nazar boncū, nazara ḳarşi. nazar‿okuyuduḳ. şindi üle nazar bi şiye inanmiyilē. ah benim yavrılarım‿ah.

(meslekler)

eskiden mandaylen‿üraşırdıḳ. mandalā vādı. ḳoyun, keçi. unnarı saardıḳ. yürt yapārdıḳ, piynir yapārdıḳ, yirdik. ilēden satılmasdı. ērkesin vādı. şindi ama kimse de yoḳ. bi bisde vā. te şindi iki kiji geldi. sülbiyenin de inē vārdı. düşmüj‿öldü. sülbiyeninki ölmüş. bi inē vādı düşmüj‿ölmüj o da. ani tel direklēn‿altına şey yaptılāra, oydulā, açtılā ya. su içmē inmiş. baḳmiş, ḳalmış‿orda. uyumuş‿o yuḳarda. ayvan su içmē gitmiş. gitmiş‿aramış‿ayvanı. sineklē dolmuş‿orda. üle yavrum. ilēden kimse kimseye bi şey satmazdı. şindi o, paraynen‿alınıyoro. erkes yaptīni yirdi. tereyā yaperdik. er şey orġanik. ayvan gübresi aterdik. şindi sūni gübre atiyis‿ iç bi şeyin tadını almiyiris. iç bişeyin Tadı yoḳ. ekmen de Tadı yoḳ. āzının da Tadı yoḳ. iç bi şeyin Tadı yoḳ. eskiden‿ekmek yapārdıḳ böle fırınnāda. mis gibi ḳokerdi. böle dērmennerde yapārdıḳ. ūtürdük‿onu. elekten eleyip şindi. toS biberi yapārdıḳ. dibekte yapārdıḳ. düverdik‿onu dibekte, toS biberini. te yapcām‿onu gene şindi. astım‿uraya. kendimis yapiyis‿onu böle dibekte. kendim yir, kendim yaparım. satın almayı sevmim. ne ḳatiyilē onun‿içine deye. bires mısir‿unu ḳoy‿içine. bires de ḳabaḳ çekirdē, ol mis gibi ḳokuy ya.

(mamaliga)

mamaliġa yapār yirdik. oḳlan ḳarıştırīdık‿onnan. mısir‿ununu ūtüp dmrmende eleyip. mamaliġa dērdik. yapārdıḳ. ḳaşıḳlā tepsiye çıḳārīdıḳ. tepsiye dükerdik‿üle. artıḳ ya süt dökērdik‿üsTüne ya artık bi şeye bancan. ya yōrda bancan‿onu ya yımırta pişiriP üsTüne dökcen. banacan‿öle yicen. ateşe ekmek gömerdik. küle maşaylan. böle bacalıḳlā vādı. bacalıḳlā vādı örmē. tek yaḳārdıḳ. şömüne işTe öle bacalıḳlā vārdı. tātadan‿odundan yaḳārdıḳ. piĺaḳa dērlēdi. piĺaḳa o özlü çamırdan yapārdıḳ. piĺaḳa özlü çamır. özlü çamır piĺaḳa. oğmır oluyo böle ondan‿özlü. çamır oluyo böle undan taS gibi yapaysın böle būk. onu dayarsın‿ateşe. ḳızar‿orada. amırı ḳoyāsın‿üsTüne. saca ḳoyar, üsTüne de ḳapatırsin. ḳabarır, pişer. tel tel‿olur, yirsin. bi kendine yapersin. şindi onun da Tadı yoḳ. yürt yapersin, yürdun tadı olur. yürtlā

yirsin, ayranla yirsin. sıcacıḳ‿ekmek. üle yapiys. üle yapcaḳlar da işTe yapan genş yoḳ.

(tatlı)

tatlı ilēden‿evde yaperdiḳ meseĺa bis. mısir‿ununa yazerdik. oḳlā dērdik. oḳĺālan yazardıḳ. yazdıḳtan sūra büzerdik‿ötekinin‿üsTüne. tatlıları üle dizērdik. öküz‿ünü derlēdi. öküz‿ünü tatlıları dizer böle aşlarsın‿onu mısir‿unūnan. öküz‿ünü derdi bana böle. öküz‿önü gibi olur. dört bej tepsi yaperdim bayramnarda.

(peşmet)

peşmet yapārdıḳ. bayram‿avşemleri yirdik peşmet. baġzartesi, cuma avşemleri peşmet yaperdilē. āmırı ce açersin, kesip kesip kesip dāTirlā evlere. sevap ḳokerdi. baġzartesi, cuma avşemleri evlere. öle evelki gelenneklē.

(çocuk oyunları)

he domuz derlēdi. domuz‿oynārdıḳ.bi ḳuyu açārdıḳ‿erkesin‿elinde bu ḳadā böle bi sopa. oynarlādı işTe. birisi çoban‿oluyodu. oynardık‿oyuncak deye.

ayde bire vayde bire

kel tepeden gelen

misavirim geldi teyze

bi ördek versene bana.

arḳa arḳaya tutunurduḳ. soḳaḳta vaḳ vaḳ vaḳ ördek‿olūduḳ. yaḳāladıḳ birini. ördek keserdi misavirlene. evelki oyunnarı annaTıyom. evelki oyunnar çelik. çelik böle bu ḳadā şey ḳoyerdilē. atardilē geri gidērdi. o çoban sopayı urabil se çıḳar çobannıḳ. uramazsa yine çoban‿olurdu. evelki oyunnar‿öleydi. aynısı aynısı. berāber būdümüsden. oroslara ge gē pili pili deris. gē gē yem‿atarsın tavuḳlara. şindi geh meh demeslē orda bolluḳtan buldūnu yirlē. yiyen güneye kümese. şindi ilēden yoḳmuştu. bi parçe yem‿aterlemiş. gē gē sabaleyin, avşemleyin yir. doyarsa doyer,

doymazse o ḳadā. şindi öle ḳalasıya. şindi ekmē ayri, mısiri ayri şindi. ēpsini üle ḳarişik doldir m önnēne yirler‿onnarı. ilēden avşemden sabāya yicek‿olmazdi. kendimise bulamasdık ki. unnara nası bulcēs. avşeme nerden bulcās acaba. sabāya nerden bulcās‿acaba. ben buraya geldim‿on yedi yaşımda. mısir‿unumus vārdı ācıḳ. açıs‿aç. tā́laya gidērdik ne yices. bi yımırta ḳıridi bobānnem. ḳarıştırip‿onu yirdik. ekmek ḳaliyidi ekmek. tā́laya gidiyos çapaynen çalışmā. çalışmā gidiyos böle. çapaynen ḳazārdıḳ, biçerdik. saba ne yicez acaba düşünürdük. gitmiş ḳaynatam bi yerden bi teneke un‿almış. bobānnem sabā ḳaḳmış. bazlama deris bis. sac‿üstünde bazlama. bazlama piş rmiş. yımşacıḳ böle. iç ḳatlamamış. iç ḳatıḳsız yedik. üle yavrım.

(oya, dantel)

neyle işlēdilē işTe. ḳanaviçe, mekik‿oyası āla dā vā. āla dā vā da mekik‿oyası, te bā sis‿oraya gidin. o Ḳarı annaTsın sise. o dā bilgili. ay benim ḳuzucuḳlarım.

(mani)

mani mi o ḳarı tā biliyere. e āla söliyeler te manileri.

yūsek yūsek tepelere

ev ḳurmasınnar

āşra āşra memnekete

ḳız vermesinner.

diye sölüyorlā ya işTe bu maniler. öle sölüyorlā işTe.

(bilmece)

bilmece bildirmece

el‿üstünde ḳaydırmaca

nedir‿āyde bil‿işTe **(sabın)**

çuḳurcuḳta tıngırcıḳ **(dērmen)**

dērmen‿ama un dermeni.

sizin‿otlar bisim‿otlar

kel tepede otlar. **(makina)**

alçacıḳ dallı

yemesi ballı **(çilek)**

çoḳ masallā anatılırdı da unutmuşum‿onnarı ben.

yeraltında yālı kayış. **(yılan)**

dal‿ucunda giSli sandık. **(cevis)**

(bitki)

ılambur ḳaynatırsin‿ateşte işTe çay‿olur. āla dā yapıliyi ya. tabi asta oldun mu ġırip oldun nu ılambur‿içerdilē. āp bulabilirsen‿içersin tabi. haspirin derlē, haspirin‿ içerlē.

(sözler)

ses‿etme düverim seni. ıştınma. şīmāma. uz dur. ha ver‿oynamā git. şīmāma ama şindi. kör‿olası, git başımdan. a benim yavrularım.

dünyanın ḳaç çeşint‿āli vā ḳızım. gitcen şindi oḳumadan. en‿azından kendin‿oḳur, kendin yirsin. ilēden oḳuma yoḳtu. bis camiye gidērdik. eski yazı oḳumā. eski yazı oḳumā camiye. eliften başlādıḳ. elif,be,te,se,cim,ha, dal,zel, sin,şın,sad,dad,lamelif,ye. bitTi elif şindi. urdan geçersin başḳasına. elif‿üstüne, elif‿ ötresine. onu oḳutulē bize. yeni yazı yoḳTu.

(mevsimler)

yaz, ḳış, sonbaar, ilkbaar. güz deris bis güz. şindi güzlededi āva. bobānneme sorārdım. bobanne neden güz diyirsiniz. ḳızım derdi ḳasım‿oldu mu avustozdan sōra

eylül, ekim güz derdi. suraydım. güz nasıl oluyo bobānne. öle derdi bobānnem. avalar sōya derdi, güz derdi. olaydın da sūraydın sen de.

(ad koyma)

akime ḳoymuşla bana da dedem ḳoymuş. iç‿ bi ad ḳoymamış bana. akime ḳoycam ben demiş. akim bey dērlērdi küçükken bana. üj günnük bebē alīdı. beni, en bū̄kleri ben. doḳuz ḳardaştıḳ‿en bū̄kleri ben. gidērdin ḳomşuya. ḳoyardın‿önüne. sabā namazında namaz ḳılādı. ayḳırīdı ḳulāna. üj kere ayḳırīdı. ayşe, fatme ne ḳoyacāsan. ayşe, ayşe. fatme, fatme. isim‿öle ḳonurdu. ezannan ḳulāna. asan, üseyin gene aynı işTe. çoluḳ çocū olmayan bobasının‿ismini bile ḳoyuyo be kızım. dedesinin‿ismini ḳoyurlē. şindi dēşti ep. başḳa başḳa adlar. denis, güneş, gövde bilmem ne. şindi yeni isimlē öle. ilēden‿ayşe, fatme, memet, üseyin, asan, ömer, bekir, yāya. öle evelki isimlē.

(hayvan isimleri)

ġū ḳuşu bayḳuşa deris. ḳırlangıç buralāda ep vā. ġuġuḳcuk öterlē ya. sabā ḳalḳāsın böle ġuġuḳ deye öter.

8.

Adı Soyadı: Mustafa Şahin

Yaş: 85

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Kandıra- Kabaağaç

Göç Ettiği Bölge: Yanbolu / Bulgaristan

(günlük işler)

valla burda erkez müşterek çalışır. bu senin görevindir yoḳ bu senindir yoḳ. görev muḳaddes. erkez‿aynı işi yapar. ār‿ama hafif. yani bu ḳadın‿işidir. bu erkek‿işidir.

(düğün alayı)

eskiden dūn‿alayları ḳadınnarın‿oldū yere erkeklē kesinlikle gidemesdi. gidemes ded n şōle baḳamasdı da. ama şindi demoḳrasi var. öküz‿arabıynen, davulnan zurnayĺan‿annadın mı. faḳat gelin‿öküz‿arabinan. eskiden dūnner de peşşimbe, cumā günü olurdu. pazar günü deyil‿annadın mı. üj gün sür rdi.

(çeyiz)

şindi çeyisde erkezin maddi durumuna göre dēşir. ama bisim bu küyümüsde bin doḳuz yüs‿atmış bej senesine ḳadar bajḳa bi cinsiyetTen, bajḳa bi milletten‿evlenme feĺan yoḳTu. izmite bālı bi köy var. aḳḳaniye diye. belki gitmişinizdir. ordan‿ alınırdı. ama atmış b den sōra ḳarışTı dēşti. d yler erkezde üle bilin .

(kına gecesi)

sōra dūnnerde bisim çocuḳlūmus‿oluyo bu. şindi ḳıs tarafı bi Taraf‿oluyō tabi. erkek tarafı bi Taraf. şindi ḳız taravına erkek taravı kıs taravına kadınlā tabi, erkeklē yoḳ. bi

üş bej yaşındaki çocūlar. ḳarışTırıcı şey yoḳ. erkek taravı ḳarışmas. tepsi tepsilerde yaparlādı. mumlar yaḳarlardı. unnara ediye götürūlerdi. bis de aradan‿amin deyip bārıyādıḳ. örf‿ādet ōleydi ama unnarda gitTi tabi. tar te ḳaldı. ḳadınnar kendi kendine oynarlādı işTe. sōra bi de benim ḳafam taḳılıyō ona. eskiden çoḳ çoḳ küçūken annatTīm seksen senesi. seksen senesi dediysem ben bej yaşındada sōraları d l yani. ḳadınnar‿oynārḳan şindi elinde mendil‿oluyōdu. böle böle sōraları oynamā başladılā. sōra sōra göbek‿atmā başladılā. ondan sōra ḳadın‿erkek bi arada olmā başladı. ama o dedém zaman kesinnikle ne bi erkek hatta bi erkek sinek bile giremesdi. bıraḳ‿insanı yani üleydi.

(çalgı aletleri)

ḳadınnā Tef çalādı. meseĺa sesi güzel‿olan ḳızlā Toplanırlā bi araya büle. bi Tanesinde def‿öbürü de yardım‿ederdi. başḳa yoḳ bisde. çalġı yoḳ derken‿erkek taravı meseĺa dışarda tutardı. davul, zurna yani üle yoḳ. o yani. üle yerel‿olaraḳ çalġı yoḳ.

(ölüm)

bi kişi öldükTen sōra o gün bugündür hale devam‿eder. ölen kişinin‿evine yedi gün ḳuran‿oḳunur ve sıfta şey gibi ḳadınnā da üle. erkek d l sanki iç. erkeklē yoḳ. erkeklē de aḳşam camide yapılır. o zaman‿üle. yoḳ yoḳ‿üle bi şi yoḳ.

(sünnet)

e bisim çocūlūmusda ne ḳadā ufaktıḳ. vaḳtı müsāt‿olan biri dūn yapar. sünnetci getirir. ne ḳadā çocū vāsa e şindi belediyele yapıyo ya onun gibi. erkezi onnā kesiyō. var yani olmaz mı. yapsalar‿aĺa aynı.

(hıdırellez)

ıdrelez‿önceden‿olurdu ama şindi olmas. ıdrelez çoḳ‿annamnıydı. şurda on bir seneden beri deyişTi. ıdreles şöle önceden būk‿āçlā vardı. şindi sen ḳonuşucāsan ben

dur m. ben ḳonuşucāsan sen dur. üle d l mi ama. ıdreles iki Tane ḳıs çıḳar. ev‿ev gezer. biri başḳa öbür başḳa. ev ziyareTinde bi ḳıs. ellerinde su var. sen gelirsin onun şeysine bi şey ḳoyarsın. niyet‿olaraḳ ḳoyarsın tabi. unnar tabi ne ḳoydūnu bilmeslē. sōra onnar bitTi mi tabi. sabā günü ıdreles sabā şu dermenin‿aşāsında ḳoca bi āç vardı tabi yıḳıldı o dermen şindi. unun‿ātına gidilirdi. şindi urda seni pek kesin‿ annayıP bilemicēm. şindi bi kıs çocū ama ya anadan‿ūsüz ya babadan. onu bilemicem‿ama o olacaḳ. üle bi çocū olcaḳ. yani bi çocū d l. bi yetim midir üle bi çocū olcaḳ. üle bi çocū buluyōlādı. üzerne de bi örtü örtüyōlādı. o suyu bulan şey‿ içersinde o şey‿içersinde unun içersinde şindi bi kişi mani sūler. unu da erkez bilir de yani annayan bilcek. bi mani sūler. şindi erkez baḳıyo. o şeysin‿içine erkez dışarda bekler. o çıḳarır bi tane içinden. o maniyi sūledm zaman o maniyi çıḳarır. ama üzellikleri de var maninin. maninin üzellikleri de var. hüzünlü, aşḳlı, ālaḳlı oldū da sülenir tabi. tabi kimsine hüzünlü çıḳar, kimsine de sanki ünüversteyi ḳazanmış gibi veya tayin‿olmuş gibi. o şeye üzülüyō ya seviniyo. şindi undan sōra bitti miydi bi ḳarışırdı ortalīy. şindi bunnar‿inaj diyorom ben şindi. o şey suyu var ya ani onu attıḳları su o ḳaldı. şindi o suynan‿elini yüzünü yıḳaybilen güzel‿olūmuş. o en meşūru o. atej bi de o. salınġaç da üle sallanırlādı. beşik, sekiz‿on Tanesi bi salınġaçTa.

(meslekler)

bisim burda iç bi meslek yoḳtu. kömürcülük vardı. kömürcülük. kömür yapılırdı orman bol. manġal kömürü yani bajḳa meslek yoḳ. yani tütün mütün bajḳa meslek yoḳ. şindi fındıḳ tabi. fındıḳcılıḳ var.

(sebze-meyve)

şindi meyve sebze ani dedim ya eskiden de burası bizim yerimizdi ya şindi bu yıl geldikTen sōra dolay küylēde meyve nedir, sebze nedir pek bilen nadirmiş. bizimkilē evel ūrenmişlē. çünkü bizimkile gelmişlē ya būdan geldikleri zaman bu yuḳarı yol yapmışlā. dişine tırnāna taşıyaraḳ. diyer küylere başlamışlā yol yapmā. çünkü niye görmemişle adam. unnara zor gelmiyo ama bizimkilē üle bıraḳmış. sōra küyün

ķonumu urda genij yollā güzel. üle üle bu gene . diyer küylē de iç geçemezsin‿iki adım üteye geçemessin. a bu bi. ikincisi bis çocūken‿ayvan güdüyos. şindi diyer yaķın küylerde arazide toplanırlādı. ķavġa iderlēdi. gerçi bis‿unnarı pataķlādıķ‿ama neyse. şindi bize ġavur derlēdi. çünkü bu yaķın küylēdeki çocūlā ep‿ūle. bize ep ġavur derlēdi. bulġar ġavuru derlēdi. bulġaryadan geldik ya. ama bizimkilē gelmişlē, bizimkilē gelmiş. tā evi yapmadan cami yapmışlā. bisdik bulġarlā. ama tā dip küylēden bilen bize gel ledi cumaya. bayram namazına cami yoķ‿o zaman. ama şindi var tabiki. tabi şindi cami yoķ‿unnarın. unnarın yoķ bise gel lēdi. unnā üle.

(bayram)

bayramnā işTe annadayım size. eskilē salınırdı salınġaçTa. el‿öpülū̄, ev ziyareti yapılır ama eylenti de yapılır. eylence o aynı salınġaç‿o ācın‿ātına aynı ıdreles gibi. dışardan gelen misavirlere camide sabāsı misavirlē paylaşılırdı. meseĺa üj gün‿üj kişi beş kiji erkez kendi gücüne göre, doyurabilcē yedirebilcē kiji alırdı. yapabilcē kijiye göre ziyavet‿edebilcē kijiye göre misavir‿alırdı camiden. yani dedik ya bajķa küylerde cami yoķ. yani ķalabalıķ‿olulādı yani bunnar. bunnā da teyzi ediliyodu yani üj kiji bej kişi. durumuna göre büle.

(bayram yemeği)

şindi üle o zamannā öle bi adet vārdı. on‿iki çeşinit‿olcaķ. on‿iki çeşint. bunun‿ içinde tatlısı var, tuzlusu var, vesāresi var. şindi tatlı da saraylı derlē. ozmannā bisde yapılan tatlı. saraylıymış, büzmeli bi tatlı bisde yapılan‿o. saraylı o mejūr. er‿evden börek yapılīdı. pide yani o ayrı börek.

(pide yapımı)

şindi onu amuru yazıyolā. tepsinin‿içine iki Tane amuru ķoyorum. artıķ‿eyşimikli mi yapcaķ, piynirli mi yapcek. onu ne yapacāsa o ayrı. onu bi güzel sefte. onun‿ üzerne de bi amur‿açıyo. biras sōra gene bi sefte bi amur dā açıyo. süper de olur yani.

(akıtma)

aḳıtma var bisde ama yemek d l. şindi āmuru sulandırıyolā. bu şindi d lde eskiden yapılanlā yani sūled m. amuru sulandırıyulā bunu şindi. tava atejde. tavayı döktūn zaman‿o su zaten şindi büle kendi kendine. döküyo büle. emen bi daḳḳa olmuyo yarım daḳḳaya alıyo onu büle. olor büle aḳıtma. ama yemek d l. bi lāmacun gibi bi şey. ama ḳatḳı yoḳ. yani amur sadece. sadece amur. ama vala özel yemek‿üle işTe. bajḳa da yoḳ yani. atta yapacādım şindi de ḳonuşuyis diye durdum.

(asker uğurlama)

asker‿ūrlama erkez çıḳar büle. askere gitcek‿olan zatē önceden ej, dost, aḳraba faĺan fiĺan gider. gidecē zaman da ḳonu ḳomşu peşinden gider. ama eskiden şindi gidecē zamannā tebl geliyo. adam çıḳ git şu an. adam piniyo gidiyo.

(hacca gitme)

ünceden para dāTıyōlāmış. eskiden hacca giden bi kiji yedi kiji. eskiden giden‿adam ḳaç kiji olursa üj bej bozuḳ para datīrlēmiş. yannız‿ūrlamaya gidennere dat miş büle. unnar da paylaşıyomuş yani üle.

(askerlik anıları)

şindi var‿olmaz‿olur mu. ben şindi askerl anḳara mamaḳta yapTım. altı ay urda ētim gördüm. altı ay sōra gitTim siirte. siirte gitTim‿ama özel‿ētim gibi, tim gibi yani. yani özel‿o zaman. başḳa illere dātırlādı. o renk‿olaraḳ büle. s rte gitTim. s rte muabere komutanı ikinci bülük‿olaraḳ gitTim. ben d l sadece üş‿arḳadaş. yine gitTik. giderken de ḳara tirenne gitTik çaf çaflālan. o tunele girince o şeynen bis şindi birbirimise baḳıyos şindi, gülüyos, görmüyos ya kēnimizi. onun‿içi de simsiyā böle, z tin gibi. o şeynen s rte gitTik. indik trenden. urdan bekledik. s rte gitmeye bekledik. üş gün, urda vesayit yoḳ. gitTik s rt. dedi bi hamama girelim. urayı da

bilmiyos. nēse gitTik hamama. s rtte hamam‿altın ḳıymetinde. tabi o zaman s rtte. girdik hamama. hamamda sūk musluḳ‿iç yoḳ. sıcaḳ‿olannarı ḳaynatmışlā. sıcaḳ‿ açmışlā. fazla şey etmiyēsin diye. israf‿etmeyesin deye suyu. nēse sōra yıḳandıḳ. urda yıḳandıḳ‿ama bis yıḳandıḳça kirleniyos. allā allā sabunu salıyosun. tüyler yapışTı üzermise. dedik ki hamamcıya. olmaz dedi be ya. buranın suyu tuzlu. dā yapıştırıyomuş. tatlı suya para ver sin, tatlı su alıyosun ya, nēse. onu üle bitirdik. bülē gitTik. olay burdan sōra başlıyo zaten. bülē gitTik sabāleyin. ḳaḳtıḳ. assında durulmas. ama gel de bunnara a sor. ētime gideces şindi. o tāĺaya gidcēsin şindi. o cebi yoḳ. atla, ḳatırlā. veyahut da eye at. ya bi ḳoştu arḳadaş, şaşırdım. alla deyorum bunnar ne meraḳlı diyom da ayvannar. nēse bunnarın ḳatırların‿üstleri vārmış‿onnarı kim ḳapsın deye gideyomuş. geri geri gidersen ḳırçıllanıp‿üzerne de ḳalıyomuş‿ ondan deye gidiyolāmış. nese gitTi unnar. bis ḳaldıḳ. bize de gönderdilē bi ḳatır. gidiyos şindi, tek sıra. yol yoḳ. şindiki gibi d l. patiḳada gidiyos, tek sıra. ḳarınca gibi, arḳa arḳaya. sen‿öndeki adamın‿ensesini görüyosun. tek sıra, yan yana yoḳ gitmek. yoḳ‿üle. nēse gidiyos tek tek. şindi ben ḳatırı yularınnan tutTum. şindi ḳatır bi metre iki metre geriden geliyomuş. sırtındasın tabi. sen zaten bi şey görmüyosun. arḳada yolcu var. şindi tabur ḳomutanlā da yanından geçiyomuş. benim yanımdan geçerken şöle baḳtı bana. sen dedi, yeni gelennerden misin dedi. evet dedim. üle olmaz ḳatır başı dedi. e neden bāsetTmni de bilmiyom tabi. dā ilk sabā bismillā. başḳa adam bulamadınıs da ḳatırı buna mı bu adama mı verdinis dedi. dedi adam ana baba evinde gibi görmemiş dört bacaḳlı kedi dedi. meyer ḳatırın dizginini ḳısa tutacāmışın. büle ḳurdele gibi ḳatlayacāmışın. şöle elinde ḳatırın‿elinin çenesi ātında olcāmış. büle silā da büle vericēmişsin. ben ḳatırı dā ḳoluma taḳTım yuları. başTa gidiyos. nēse dēştirdilē beni. ḳatır‿elden gitTi. nēse gitTi,k ḳurduḳ malları. meseĺa şindi ben iş tesisat bölümündeyim. şindi bana bi telefon verdilē. ḳablocular da getirdi. s rtin emen dışında, içinde şindi olmuşTur. bi getirdi on iki amelelik sātlan. bi amelesi bāladı ucunu ḳablonun. bāladım‿onu. nēse telefon e-8 diye bi telefon. gitTikleri zaman telefon çalışmıyo, pilleri de var. şindi oḳuldayḳan ep telefonu

sökük. parçalayıp da ḳoymazsanız eyer yeşil sekiz. büle ḳalın sopaynen dövüyolā, ince de d l. büle üçe sekiz son ḳalasıya onunla dövüyoladı. üle toḳatlā faĺan d l. eyer toparlayamasan telefonu o cezalı. nese ben baḳtı telefon çalışmıyo. allā allā. şindi söktün telefonu annadın mı. meyerse telefonu ayizenin ḳonuşma şeklinin tersine ḳoymuşlā. ḳapanmış, devreden çıḳmış telefon. düzeltTim. bi telefon‿etTim santrala. santralda bozuḳ deye arızalı deye yazıyo demek benim telefonda. buyur dedi. he ḳonuşmada günej bi bej‿o zaman parola. üle alo malo yoḳ. bir bej bej, günej bi bej. he annaşTık‿o zaman. bizden bu. ḳonuşmaya ondan sōra giriyosun. parolayı sülecen ‿üle gircen. günej bi bej bi bej günej, evet. dedi, ya dedi, senin‿attın‿arızalı dedi. sen, dedi. nası ḳonuşuyosun, nası yazıyosun dedi bana santralcı. ya dedi telefon‿ arızalı. ya dedi, telefon‿arızalıydı ama düzeltTim dedin. ya dedi aradan iki daḳḳa geçmedi, telefon çaldı. sen dedi, at boyuna düz dedi. yani nerde olursa vermiyola ya. atlā büle yerde serili. gitTim buldum. belki bej‿üz metre ḳadā gitTiysem santralın başına. o asteymen oturmuş sandalyanın başına. santralcı baḳmış‿ona yoḳarı. yol veriyo erkeze. ben şindi gitTim tabi, ḳaḳTI ayā. baḳ şindi urasını iç‿unutamıyom. asteymen‿ayā ḳaḳtı. dedi o telefonu sen mi yapTın dedi, bana. evet ben yapTım dedim. sen dedi, ḳutlarım dedi. bizim tuġaya dedi, santrala gönderdik de dedi, tamiri mümkün d l deye rapor yazmış. telefonun tamiri mümkün d l deye rapor yazmış. seni dedi ḳutlarım. bis de ḳorḳtuḳ tabi büle. ama dedi, askeriyelikTe bi kayde var dedi. eyer‿emir vermeden‿iç bi şey yapılamas dedi. sana dedi kim‿emir verdi telefonu düzeltmē. bekliyom‿üle. bana iki Tane asıldı. allā rızası için gel de bunu açıḳla. baḳ şindi telefonu yapıyo ama adet var, usul var, ḳayde var diyo. emir verilmeden dedi, emirsiz‿iç bi iş yapılamas dedi. kim emir verdi dedi sana bunu deye. e kimse vermedi. he dedi bi kere baḳtı bana. olay bu.

(mutfak araç-gereç)

mutvaḳta sade çatal, bıçaḳ var‿işTe. başḳa ne ossun. rende de var‿işTe. he cam den çıḳtīmısda eskiden tāta ḳaşıḳ vardı tabi. āç ḳaşıḳ yani.

(yöresel oyunlar)

ḳandıra çiftetellesi var‿işTe başḳa nolsun. başḳa bi yöresel‿oyunumus yoḳtu işTe.

(çocuk oyunları)

çocuḳ‿oyunnarı nolsun‿işTe er yerde aynı. çocuḳ‿oynar‿işTe. tabi en sonunda ḳavġa. bol bol kavġa en güzel‿üzell bu işTe.

(ay isimleri)

yoḳ yoḳ‿aynı işTe. ocak, şubat. he pardon pardon. şindi ocaḳ, şubat dōru da martta dōru. ay dōru şindi şȫle yapayım ben sana. ḳarıştırcan yoḳsa sen. ben sana sayayım. ikinci ḱamir bir yani bu şubata giriyon. oldu mu ādet. yani bu oḳuldaḳı şey. şubat iki, mart‿üş, nisan dört, mayıs bej, aziran‿ātı, temus yedi, āstos sekiz, eylül doḳuz, birinci tesiri on, ikinci tesiri on bir, birinci ḱanun‿on‿iki. yani ikinci ḱamiri tesciri bunnar vardı. bizim‿oḳulda sülüyoduḳ bis. ama dēşti tabi sōra.

(halk hekimliği)

ya unnar‿er yerde var ya. ne unnar‿üle batıl‿inanj. şindi öldürücü astalıḳ ne bitkisi olcaḳ. ḳader‿o ḳader. şindi ne astalīdı o be. nazife abla yapardı rāmetli. ḳızcāzın birine de yapmıştı. şindi adam‿ülmüş. onu ben bires şeye yoruyom. ani bi astalī nası aşısı yapılıyo ya direnci yȳsek‿oluyo. ben de aynı üle iştTe. direnci yȳsek‿oluyo ama neticede de düzeltme işi. ani şindi adam‿ülmüş. ḳıḳ sene evel, elli sene evel‿ ülmüş. onun mezarından toprak‿alıyo. getiriyo toprā sürüyo. o da düzeldim deye inanıyo. inanj yani inanj. batıl‿inanj. şindi ama bi de şu var. astalıḳda tedavinin yüzde doḳsanı moraldir. moral gittimidi iş bitmişTir. moral önemli. işTe ben diyom ki o adam moral alıyomuş kendine. cesaretnen kendine moral veriyomuş‿undan düzeliyo. moralden bu ondan d l. bu bu, undan yani. meseĺa şindi okumaya ḳurşun dökerlē. ḳurşun dök. yoḳarda ḳurşun ḳafasında. ya nōlcaḳ ḳurşun dökmüşTe? ḳurşun bi yerine diymiyo. sen diyeni yaḳmıyodu, ısıtmıyōdu. e diyerin şindi ne faydası var bu ḳurşun sana. ama ḳurşun dökTürdün ya sen şindi o tamam, rāt. zindeleniyōsun.

moral‿işTe. bugün bile astalīn‿en būk tedavisi, müdürü moral. ha bi de ikincisi işTān da varsa vallā iç ḳorḳma. astalīn ne olursa ossun. ben seksen bej yaşındayın. bu annatTīn s rtTe elli üş senesinde ve aḳciyer‿astalīna yaḳalandım ve ciyerlerimden su aldılā. askerlik de yapTım he āla dā yaşıyorun. e süreya paşa astanesinde yatTım. gōs ḳanseri geçirdim. ama āla da iç moralden vermedim. şu anda da purostat ḳanseriyim. dünya iç‿umrumda d l‿iç. banane ya. ölmez ya baḳ devamlı ilaç ḳullanıyorun. bütün ḳış‿astanedeydim. üj‿altı, doḳuz. on‿iki defa şeye girdim. seyansa, günnük tedaviye. ya aḳlımda tutmadım, bıraḳtım. moral bi de benim gibi asta olanlar seksen yıldır gitTilē. niye. ḳāve köşelerinde, siġara içiyo, yoḳ bilmem ne. e işTe bunu dedim ya o zaman‿iç ḳorḳma. ben şindi ḳocaḳarıya ḳızdın mı er şey dālır. öfkelendin mi baḳarın ḳabul‿edecek bi şey yoḳ. giderin. sen bekle sen kendi yaptīnı ye şindi. bu ḳadar basit. ama sen durursan şindi olmaz. yani moral. moral moral tabii de işTe bi de yemek. yani sadece yetmiyo moral. yemek de olcaḳ.

(batıl inançlar)

he ḳocaḳarı şeyleri işTe. sōra cuma günü arabaynen bi yere gitmeslē. bi de ḳasım günü sanki bi şey olcek diye işe gitmezlē. unnara göre ḳasımmış. ayvan faĺan ḳoşmazlā. bisde yoḳ‿üle bi şey.

(akraba isimleri)

teyzeye tiyza ya da tēze derlē. dedeye abba denilirdi. on bej seneden beri ḳayboldu. ben şindi torunnarıma abba dedirtiyom. baḳtım şindi ḳayboluyo. ben de ḳaybedilmesin dedim. o yüzden abba dedirtiyom. şindi neydi o bi tane dā vardı. o çoḳ‿önemliydi. he nineye ana, anaya nine denirdi. yani anneye nine, nineye anne denilirdi. yani baḳ şindi kendi dōran‿annesine nine der. bobānnesi veya anānesine de ana derdi. anneye nine, nineye ana. tam tersi yani. bi sebebi yoḳ yani. böle geldi böle devam‿eder. ani dedik ya bulġaryadan geldik deye işTe urdan büle geldi.urda āla üle. ablaya meseĺa abu derdik, abu.

(karışık)

meseĺa ısırġan‿otu var ya ısırġan‿otu ona bis demeyis. bis‿ona ḳopriva deris. ama o bulġarcası eralde. āla dā o duruyō. bo̅rtlene ḳapine. unnar da bulġaryadan gelme. ḳarpuz he bis bostan deris‿evet. fasule demesler‿unnar başḳa. fasiĺadır. ḳumpir deris patatise bis. şindi bobānnem şey anānem rāmetli bis çocuḳtuḳ tabi. toplanmışTıḳ‿urda. ben şindi size bubanġa yedircem derdi. bubanġa ya. meyerse bubanġa dutmuş. duTun adı bubanġaymış. bubanġa yedircem derdi bis de bilmesdik. ani o bulġaryada mejbursun ya o dili ḳonuşmaya. mejbursun yani. üle yapamıyon kendi adetini faĺan rātlıḳla. mecbur‿üreniyoz bis de. taliġa meseĺa at‿arabası. yonġa āç parçası. bunnar ep bulġaryadan ḳalma.

(komşuluk ilişkileri)

eskiden ḳomşuluḳ‿ilişkileri di. ancaḳ şindi azaldı tabi. ani o komşun‿ se zaten abinde ossa ḳardaşın da ossa onun gibi dir. ama d lse zaten‿iç bişeyne yaramas. eskiden vardı ama işTe şindi azaldı. kimse kimseye pek yardım‿etmes‿oldu. bizim burda bile önceden birine bi şey‿ossun‿erkez ḳoşardı yardıma. artıḳ azalıyo tabi.

(anı)

ben şindi bi anımı annaTayım vaḳtinis varsa tabi. annaTabilirsen‿annaTayım. he baḳ şindi oldu. şindi ufaḳ çocuḳTum. şindi şurda dolmuştu. şurda bizim ḳāvelerimis vārdı. şindi ḳāve gündüs kimse yoḳ. şindi o zaman bis‿önceden‿ilk‿üçüncü sınıfa gitTik. sōra dördüncü beşinci sınıfa gitTik. üle diploma aldım. yani ünüversteye gitTik gibi bi şey‿oluyo. şindi işTe bugünkü ünüversteden‿ o zamannar. şindi müfettişlē gezērdi küyleri. oḳulları büle u zaman. şindi müfettiş geldi oḳula. şindi geldi müfettiş ḳāveye. şindi bütün‿olay burda. şindi ḳāvecilik yapıyos ya.şindi içilmiyō. eskiden‿erkez‿ep ḳāve içerdi. ocaḳta yoḳ büle dibek. bisim küyde yapmā yoḳ. şindi müşteriye şindi onu yapcan. müşteri de tütünden‿aha da bu ḳadar mum gibi yaḳtı mıydı o tütünü. çaḳmaḳ yoḳ. şindi müşteriye yaḳması için çatal maşayla atej götürcen annadın mı. o āzını deydiricek de sen yaḳacan. bunnar‿üzellikleri yani ḳāvecil n. bi de şindi ḳāvenin üzell var. şindi ḳāveden‿annayannar dibi tutTu der.

nolmuş çekilmiş ḳāve bi ḳutu der. unnarın da āzırları yoḳ. kendin yapcan. çekicen, ḳavurcan, dökücen. yani üle azır paketlē yoḳ. nēse bi Tanesi akiki ḳāve. bi Tanesi de nūtla ḳarışıḳ ḳāve. o geldilē şindi. de ki bi Tanesi. ḳāve var mı annayalım dedi. var dedim tabi. bana dedi bi sade ḳāve yap dedi. ben şindi o güne ḳadar sāde ḳāvenin noldūnu iç duymamışım. içen yoḳ ki. bol şeker ḳoycan vesayir. şindi var dedim. ötekilēde dedi ki bizimkilē sade olmasın dedi. ben de dedim o enayi bunnar. bunnara ḳarışıḳtan yapacām. o sadeyi de ḳarışıḳsızdan yapacām. o sade ḳāve istedi ya. şindi o sade ḳāve isteyene sade ḳāveden yapTım. götürdüm verdim. valla ya baḳ‿āla gülüyom. o sade ḳāveyi verd m‿adam dedi. ya dedi sen sade ḳāveden‿annamıyon dedi. baḳ‿āla gülüyom. esas dedim sen annamıyon. asıl‿ötekilē sade ḳāve d l. şindi çocūḳtum ya. annamamışım. sen dedim ya ḳāveden‿annamıyon dedim. sōra yine bu çocuḳluḳ‿olayı. bunnar‿unutulmayannar. seksen senelik‿anı yani bunnar. şindi gene çocuḳluḳ‿olayı. şindi birinci sınıftayın. şindi gene müfettişle geldi. şindi u zaman, şindi u zaman d l de er zaman‿olur. vint vint. vint tāta ḳurusu. şindi vint nedir bilmeslēde gerçi çocuḳlā. şindi vinti işliyos. müfettişte geldi o an. dersimis tāta ḳurusu. sordu. evinizde dedi tāta ḳurusu olan var mı dedi. müfettiş dedi. enişтem vardı da üldü rāmetli. ayır‿efendim dedi. bizim burda tāta ḳurusu olmaz dedi. gerçekten de olmaz. tāta ḳurusu üle er yerde olmaz. tāta ḳurusu bölgede olan bi aşeredir. tāta ḳurusu biliyonus dimi. tāta ḳurusu dedi olmas‿üle er yerde. şindi üle sülüyon‿ō̄retmene. ēten derdik bis. ō̄retmeni ēten kişi ēten. şindi baḳ aynısı benzer. aynı ḳāve olayının çocuḳlū gibi. ō̄retmen bizi üçe ḳadar‿ēten. şindi nası dedim ben ya. şindi atırlamıyom da çocuḳlūmda. nası dedim. biz de var tāta ḳurusu dedim. a o da şaşırdı ēten. nasıl yavrum dedi. sordu da kimse bilmiyo tāta ḳurusu. çocuḳlāda bilen de yoḳ. gören de yoḳ. şindi müfettiş dedi ki bana. yavrum dedi sen de varmış demek ki. getir de tāta ḳurusunu. görsün‿arḳadaşların dedi. getiririm tabi dedim. baḳ‿olaya. çıḳtım‿oḳuldan. o cami şindi bizim‿ev de burda. geldilē şindi. ben tāta ḳurusunu tāta parçası zannediyom. şindi babam burda dedim ya ḳāvemis faĺan vārdı burda. ḳuru üzüm faĺan‿oluyō ya büle şeylerde. ḳuru üzüm‿eskiden sandıḳlarda oluyodu büle. sandıḳlāda. o sandıḳlara da atılmıyodu da içine, önemli bi şey.

üzerindeki döşemeleri, tātaları unnarı biriktirmişlē. unnarı toplamış bi yere. büle elli santim boyunda meseĺa. büle toplamış. bālamış da telle. büle odunnuķta duruyodu. ben de zannediyom‿unnarı tāta ķurusu. şindi ben geldim şindi. unnarın bi Tanesini yüklendim. geldim‿oķula. gitTim. ani dedi tāta ķurusu. ķoydum‿önüne. al‿işTe tāta ķurusu bunnar, dedim. müfettişe dedim. ya ani tāta ķurusu getircekTin dedi. al‿işTe tāta ķurusu. yani bunnar da üle tā çocuķluķtaki anılar işTe. yoķ ķızım yeter bu ķadar. fazla tıraş cildi bozar.

9

Adı Soyadı: Mustafa Dice

Yaşı: 74

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Sarımeşe

Göç Ettiği Bölge: Kovancılar Köyü / Bulgaristan

(karışık)

eskileri bilmem ya bilmem. çoḳ‿eskileri bilmem. eskiden de böle işte aynı eş dos‿ işte kimsi ūrlar sūra gelemeyen‿ōsa kendin gidersin. ḳāyrı askerlik çoḳ‿oldu ya.

(kız isteme)

kıs‿isteme şöle. būk deden‿olur, yaşlı ḳomşun‿olur. onnarı öne sürersin, onnar gidip isteller yani. yani bi söz şeylik yapāller‿ama valla ben de şindi oralarını pek beceremem yani. yō, annadım da işTe. şindi ben de gidicem de işim vādı ama.

(hıdırellez)

idilez yapīlıyor buralarda da. ya şindi idilez telezonlarda gördūnüs gibi atej yaḳılır bazē. üzerinden‿atlanır bazē faĺan‿öle bi şey yani. bi şiy ḳoycāsaḳ‿üle küplere yani.

(çalgı aletleri)

şindi esasen da çoḳ‿iler dayancaḳ‿olursaḳ da bayannar kendi alinde dāre māre vārdı ya sis de bilirsiniz yani. dabruḳa d l. dabruḳa ayrı, dāre ayrı. dāre böle olur, gene būk. onu böle böle vur şey yapiyi ya onu telezonnarda göster . çoḳ var‿onnardan ya. şindi dabruḳa uvaḳtan şöle vurō o d l. he a bisim böle böle vurdurolar‿orda o d l. dāre fallan diyorlardı eskiden. annatçam şindi onu da.

(gelin alayı)

gelin‿alayı şindi şöle. gelin‿alayı olur. olur da eskiye göre afedersiniz bis şindi eskiye göre ḳonuşuyorus. meseĺa şindi ben kendim şey yapaym‿izā ideyim. öküz arabasınnan, böle bi şey yaparlar. üzerne hasır gererlerdi. gelin‿öle alınırdı işte. yoḳ. arba yoḳ. taksi yoḳ. öküz‿arbası veyā at‿arbası.

(mani, türkü)

ya şindi māniynen benim pek‿işim‿olmas. valla şindi ben sana bi şey diyim mi. ben öksüs büyüdüm. bis dāda bayırda. ḳoyun‿ayvan peşinde. öle büyüdük bis.

gelin gelin doslar

aḳşama dūnümüs var

çalacaḳlar dabruḳa

atacaḳlar avaya.

ḳaranfilin‿izi

kim bilir ḳalbimizi

bi afif yel‿esti

ayırdılar‿ikimisi.

(bilmece)

ya küçūken‿aynen yapılırdı. meseĺa ayvannara baḳarkan ya da dāda, bāda sölenirdi.

yer‿altında yālı ḳayış. yılan‿aynen.

elsis mi elsis, ḳolsus mu ḳolsus. bil baḳalm ne. dere bilemedin.

bir yorġanım var.Tüm dünyayı boyar ak‿ile. ḳar‿ani yār ya er tarav‿olur beyas.

çarşıdan‿aldın bir tane. eve geldim bin tane. nar‿o da işte.

(çocuk oyunları)

he çocuḳ‿oyunnarı saḳlanbaç‿oynardıḳ. ebecilik‿oynardıḳ. bi de çelik çomaḳ biliyoduḳ. onnarı oynardıḳ.

(meslek)

valla bis de meslek yoḳ. bis fabriḳada gittik, çalıştıḳ‿işçi olaraḳ. ordan‿emekli olduḳ. şindi emekliyis yani. kesçes‿ātıḳ iş miş yani. verirdiler yani.

(bayramlar)

eski bayramnar nerde be ḳızım. eski bayramnar nerde şindi ya. annadın da şindi eski bayramnar şöle. birasda biliyonus‿eski bayramnar. bis köylüydük, yoḳtu. yoḳluḳ vardı bisde. yoḳluḳ vardı. ani afedersin, bi para mara alıp da markete git, şeker meker alay o bile yoḳtu bisde. o bile yoḳtu yani düşün. dedim ya sana ayvan peşinde, tāĺada, dāda, bāda. yani o ne oraḳ biçtik ne tāĺa yaptıḳ. ne düvennen‿arman düvdük ne beni oraḳ biçtik çoḳ. arman düvdük çoḳ. ama tabi zaman zaman tarım‿aletleri biras çıḳınca tıraktörlē faĺan‿işler ḳolaylaştı.

(halk hekimliği)

nerde oḳuycaḳ kız. tekirdā? he traḳya, edirne tamam. ya şindi bizim anenelerimisin meseĺa gelennekleri bi bildikleri vardır meseĺa. bazı şeylerde ilaçlar yapıyorlardı yani. vardı öle bi iki tane bayan vardı ama onnar da çoḳ‿oldu gideli.

(yöresel yemekler)

valla bisim‿en gelenekli meşūr yemēmis taranadır. bazı südün varsa südlü yaparlar. böle bi tencere. onu şey yaparlar. bi de ekmek dōrarlar‿içine tamam. en güzeli. yoḳ turşu seven‿olursa yinir‿ama genelde turşu da oluyordu ama öle. ya şindi ḳızım ben size bi şey diyim mi bis de dadlı pek‿olmasdı. neden diceksin. dedik ya köylü. bisde yoḳtu o zaman. ani küçüklū, eskileri annaTacaḳsaḳ. şindi genelde evde sis de yapıyorus ya irmik, un‿elvası gibi şeyler de olur yani. ḳompusto, erik ḳompustosu faĺan de olurdu işte. pirinç pilavı olur. yani veya bulġur pilavı olur. bunnar yani.

(komşuluk ilişkileri)

e eskiden ḳomşuluḳ‿ilişkiler dā başḳaydı ḳızım. şindi deyelim ki bi gün‿iki gün‿üş gün‿arḳadaşa gidersin. iki üş gün de o sana gelere. imece usulü yapılıyodu yani.

(tarlada ekilen bitkiler)

en başta buyday, mısır, ayçiçek, e genelde bunnardı yani.

(hayvan sağaltma)

ayvannarı işte böle dāda, bayırda gidorsun. aḳşam gidince sālırsa onu sāyodun. artıḳın iki kilo, üş kilo, bej kilo ne gelirse. ne çıḳarsa ayvandan. şindiki gibi d l tabi. boşça deris bis. meseĺa bir ot vardır. ondan şey yaparlar. delēler onu taḳarlar. boşça deris bis. boşça deris bis. valla onu o ḳadar bilmmm de dereni. meseĺa ḳoyunnar vārdı. meseĺa büssürü ḳoyunnar var. o ḳoyunnar rātsızlandı mı onun ḳulānı delerler. emen‿o boşça otundan şey yapıp taḳarlar. bi iki ḳalır, o ḳadā.

(özel günler)

yok bisde öle bi dēşiklik. tabi yani şindi anenelerimisden gelme şeyler olabilir. er millette vardır‿öle dēşiklik. şindi meseĺa bayramnarda böle salıncaḳlarda ḳurulurdu. erkek, kız faĺan beraber sallanırdıḳ. onnarı atırlıyorum. bi türkü çalardı. öle giderdi yani.

(eski ev eşyaları)

işte mutvaḳta bi şey yoḳtu ki. bi kere mutvāk yoḳtu. bisim fırınnar dışardādı. tūladan ‿olurdu yannarına. torpaḳtan‿olurdu. tātadan‿āç ḳaşıḳlarımıs vardı. savannar vardı. savannarda yemek ḳonulurdu. āsır yere serilirdi. o zaman‿odalarda yoḳ‿öle er‿oda da kilim faĺan. işTe dışarda analta olurdu. tuvalet de dışardaydı şindi evin‿içinde d l‿ öle. ayvannarı ḳoyuyos he ār ya ār demesdik. öle başşeyi sulamaya şindi çeşme yoḳtu. baḳırġaçlar vārdı o zamannar. onnarnan taşırdıḳ. şindiki gibi ortum faĺan yoḳtu öle ḳolay d ldi ḳısım. he marḳuç derdik bis‿ortuma. ama sulama için d l yani. yoḳ bis çiveye enser d l, şayḳa deris. bulġaryadan gelme zaten burası da. bulġarcadan

‿eral. çunkü eskiden ampul mu vardı. er tarav ḳaranlıḳ. ḳara İambalālan iş yapārdıḳ. öle işte.

(tarım aletleri)

şindi bis‿eskiden öküzlēle ḳullandīmıs, çif sürdūmüs pulluḳ derdik. saban derlē, pulluk denir. yani dedén gibi isimner‿öleydi. yani oraḳ, ḳazma, tırpan, keser. isimner aynı yani. aynı aynı isimner. genelde aynı.

(göç)

romanyanın ḳovancılar köyünden gelmişiz. ben bilmim de babamlar öle der. romanyanın ḳovancılar köyünden gelmişis. ama dedim ya bulġaristana bālı şindi oralar. bizim geldémis zaman romanyaya bālıymış‿oraları. böle şindi neirde geçiyo ya e arp yapmışlar romannar. koyunnara ḳadā yapmışlar. bi misal verim yani öle. e ondan sōra da almannar‿orda şey yapınca burda diyince, bulġarlara demijler. bulġarlar da burdan‿orasını istiyiz demişler. sınır gene tuna nēri. şindi eralde dobrucaya yaḳın ġalbe. bi şiy yapmıyız be.

(asker uğurlama)

valla asker‿ūrlama da ben ne dūn‿oldu ne bayram‿oldu. sabāleyin çekTik gittik. var şindi var. var‿adetler şindi. yoḳ bisde öle āyam şāyam yoḳtu.

(vücut kusurları)

ya şindi kısım vatandaşa isim taḳmak pek‿uyġun d l‿ama al‿ālar, velālar meseĺa isim olaraḳ yani. İaḳap‿olaraḳ yani. hac‿āmet, hacı asan meseĺa. böle hacca gitmilere eskiden‿öle denirdi. yaramas çocuḳlara da ḳopil denirdi. görmeyene kör denir. duymayana samut derlerdi. duymuyor ya samut gibi durma derlerdi.

(ad koyma geleneği)

dedemin‿ismi benim‿ismim. dedem vevat‿etmij. ben gelmişim dünyaya. dedemin ismini bene şey yapmışlar.

(ölüm)

ya şindi tabi köylü oldū için genelde un‿elvası yapıyolardı. un‿elvası yapıyolardı yani. şindi üj‿aḳşam, yedi aḳşam veya ḳırḳ‿aḳşam da erkekler veya bayannarın‿ arasında da oḳuntu olur yani. valla bisde zaten‿o ḳadā ḳalabalıḳ‿olmasdı zaten. ane de yoḳ. yoḳtu yane o . yoḳ. mum faĺan bis de o adet yoḳtur. ölümün giysi zaten köylüyüs be ḳısım. öle taḳım‿elbiseydi eskiden nerde. ben dūnümde bile taḳım‿ elbise giymedim.

(düğün kıyafetleri)

valla onu şindi ḳıs taravı angi rengi isterse yeşil‿olur. ḳırmızı olur, pembe olur. onnar olur. ama gelinnik genel‿olaraḳ beyasdır yani biliyosunuz.

(köy)

burası şindi ep göçmen. ama şindi dışardan gelenner de var yani. genelde burası mācır köyü. valla öle bajḳa kişi bulabilirsenis‿ olur‿ama. ben diyemem bi şey. bajḳası için ben bi şey diyemem yani. yani dedin ya burası köy yani. eski köy. erkesin bej dönüm, on dönüm tāĺası var. buralarda tāĺaları var yani. öle yani. yani şindi avluburun var ama. avluburun‿öte tarava ḳal . burdan‿ilerde tarav tepetarla var. orası da mācır. ama işTe buralar‿ep ḳarma. buralar, emek‿evler faĺan‿ep sonradan gelmelerde var. oraları dışardan gelennerle de çoḳ yani. ben bajḳa yerler pek bilmim. yani bild m şeyler var ama yani ḳarıştı er tarav. sade bi kere köy yani çoḳ sērek bulunur. onun‿için çoḳ sērek olur. bū̃k derbent‿orası gürcü de var ġalba ama macir da var‿ep. gürcü çoḳ‿evet. ama macır köyüydü orası. macırlar‿āla var. acısu oralarını bilmim pek. orda belki macır da vardır‿ama çoḳ‿az vardır. orası çoḳ ḳarışıḳ. şiveli bulamassınıs yani. oranın kültürü ḳarışıḳ‿ep. ya bis genelde ḳartepeye yerleştik. bilindik saf köyler burda. ama şindi bilin mi manavlarla da iç‿içe yaşadīmısdan‿artıḳ geleneklerimisden emen‿emen benzedi. yani manavlarla m aramıs. sadece onnar biras dā tembeller yani. pek bi şey yapmaslar. tarlaları var‿ama

ekip biçmesler pek. dā tembeller‿onnar. eşme var‿orda da. eşme izmiTe bālı. eşmeden sōrası adaya bālı. onu bilm m. uzunTarlada emen kenarda ḳalıyo. bi macır mālesi var. bi de çerkes mālesi var‿orda da. suadiye biras ḳarışıḳ. lazı var, gürcüsü var, çerkesi var, manavı var. orası çoḳ ḳarışık. avluburun gittinis mi. avluburunda da var. avluburuna en ḳolay şeyden gidiliyomuş aberin‿olsun. uzuntarladan çıḳıverēmişin‿oraya. şindi tamam da bana ben de gitmedim‿oraya da bana öle dediler. uzuntarladan‿eralde şeyden ġalba macır mālesinden‿emen dik çıḳıver mişin ‿oraya. annadım tabi. e o yanda şindi adabazarına dōru macır köyleri var. he izmit‿ olcaḳ. yani şindi oraya gitt nis zaman gene sizi yönlendirirler yani. faĺan fiĺan yerde macırlar var deye. ya şindi tepetarla bires sapa ḳalıyo şindi. tepetarla yolun kenarına ḳalıyo. ya bisimki de sapanca yoluna göre bires şey ḳalıyo ama burası tepetarladan bū̄k yer tabi. valla ben buraya yeni geldin şindi dā. adabazarından çıḳtın, körfezden yarımcaya geldin. ordan ḳāḳtın buraya gel. yani şu mevsimi tadamadım şindi. yazları çalışıyım ben‿adabazarında iş buldum. yazları ordayım. avuztosTan sōra da buraya geliyom tekrar‿işTe. ayvannar, ekinner faĺan. yani ben çingeneler gibi geziyom böle. ya sende mi körfez. ya şindi körfez fabriḳa ya orası. fabriḳalar var‿orda ep. evet, oranın‿avası pistir. şindi yicek‿içcek‿ordaymış. ordan‿emekli olduḳ zatē. ġazal diyolardı ġazal. pek‿onnar zate ep‿aynı yerdeydi bi şeyin‿içinde. benim‿ōlum da orda çalışıyo da. ya burası güzel tabi. meseĺa burdakiler burda ḳalannar da diyorlar meseĺa dedelerimis‿ormanı ḳırmışlar. ev yapmışlar. ep tarla yapmışlar‿ep‿ep öle. benim‿anım‿ölünce işte ben de ḳızın‿evine geçtim. damadın‿evinde ḳalıyom‿öle. bāçe işleri faĺan yapıyom‿öle ḳalıyom. vala işte bi şey diyemiyon öle yani.

-10-

Adı Soyadı: Nevize Kuşkuoğlu

Yaş: 75

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Gebze-Şekerpınar

Göç Ettiği Bölge: Razgrad / Bulgaristan

(karışık)

he işcen mi. bi‿şicik‿işmicen. ablacım sis bi‿şiy ister misinis. çay‿için birer Tane. ya ḳuru ḳuru sōbet‿etmeyelim ya. yudumlayın bi‿şeysi. ḳızım birer tane çay ver bise şiy.

bunnarı küylerde yapacan. küylerde yapsan emencecik cevap verirler sā. tamam‿ona sorcān da o da şindi duymācaḳ seni. veremēcek cevap. dinnemicek seni. işcen mi b şey. he işcen mi. bi‿şicik‿işmicen. ablacım sis b ‿şi ister misinis. çay‿için birer Tane. ya ḳuru ḳuru sōbet‿etmeyelim ya. yudumlayın bi‿şeysi. ḳızım birer tane çay ver bise. isim demēsler bisde be ya. adım de sen. adım de. ḳulaḳlarım biras ār. ben yaşlı astalıḳlı bi ḳadınım be. asta bi ḳadın. engelli bir ḳadınım. ben ḳanser‿astası bi ḳadınım. e işte bilmoro. şindi gene kendi temizl mi kendim yapmā üraşorum. nērde bulcāsen‿ama. baḳ şindi ben burā geçmē üraşorum‿ama. ep bi yerden bi yere çoḳ şiyler beyecena büyümüj. geçmē üraşorum‿ālimden. bi ġazeta alam da zobanın yanna da silcēm diye. o yüsden geldim. e bediriye yapār temizl bē, sen niye yaparsın temizl . e gelin dā gelin gelmediydi ama onun temizl ni kim yapcaḳ. o şeyi tātile vardı be. tātilden geldi. torun vār. merdifenden sildi. torunu éj görmedim da sabātan beri iç. ij sabātan beri torunumu görmedim dā be. getird n ben de görēdim‿azcıḳ.

orda be ya. getircekler mi? ayī ayī. orā aşā indirdi. kelin‿üşüncü ķatta baķoru. bedriye oķadān‿aşā üşüncü ķattan‿aşā merdifenden biliyon. dıj merdifenden‿aşā. önce gētird nde de bā getirmemiş. assında şōle. yeni gelmiş burasınnan bunun dıjında neķā olcaķsın. yani buranın şeysini de ķullanoros. yani buranın şivesi de ķaçor‿ arada. bi tane yer‿olcaķ. bulġaristana götürem ben sizi. orda ō. bā ġızanım, nabarsın bā ġızanım. misin bā ġızanım. anannar geldi mi ananlar. gēldi anamlar. ālim get rdi mi onnarı. he ālim getirdi onnarı içerdeler. olmuş. çoķ ķalabalıķmış. ķafa çoķķalaba ķafa. almacılar da gidērmiş. almacılar gideyörler de gelen de var. küçücük böbeklerle t‿būle bulġaristana gitmişler. geliyörler‿ama bulġaristandan bu ara mı beri geçörler, yayan‿ama. şu ķadacıķ dā iki üj‿aylıķ bebek. öle gelörler. eralde bulġaristana varmışlardır. ç t vatandaj yapmā eralde. belki ōlan dōrdu ne bil sin. dōrudur. t‿jen‿ ōle gōdük hani. bir‿afta oloyor geleli. geçen cumētesi geldim. bugün cumētesi d l mi? sis şindi napcānıs bunnarı. gelorom gidorum eptir bunnar. olor mu. geliverēs gidiverēs diyos da bis nasī aynı. nereye vardın d l. nerē vardın deris ya meseĺā bi de. n‿ōlcaķtı başĶa.

(meyve-sebze)

alma da deriz élma da deris. anadan dōma alma biliris. burā geldikten sōra álma demē başladıķ. yani álma da deris, alma da deris. çocū da diyō ya nerman t ze sen nasī álma diyorsun‿álma. erik, alma, kires, cevis, şeftali, ōlambī. aķlınısda ķalcaķ mı. baķ bu da macī. hanġısı? baķ biliyor hanġısı diyor gördün mü.

(göç)

nērden geldinis diyor. ikimis de aynı küydenis. ġoncalar küyündenis. ġoncalar küyünden geldik. ġoncalar küyü.

(düğün)

dūnner‿eski zaman dūnneri. olordu. davıl, zurna vādı gene. öküz‿arbası, at‿arbası da vādı ama. çoḳ‿eskiden‿öküz‿arbası vādı. ama şindilēde atlan. gelini arbanın‿ üssüne ḳoyarlardı. at‿arbasının‿üssüne. ç zi de öküz‿arbasının‿üssüne ḳoyarlardı. kemal amcamın dūnünü görmeyi çoḳ‿isterdim. beygirlen getir lerdi. beygirle götürdüler‿aşā māleye ama öküz‿arbasınen geldiler. gelincē ḳadar‿emen‿öküzlen‿o arbayı aldı. emen parça parça aldı. biri tekēlēni aldı. biri tekēlēni aldı. her şey gitti. sōra bi tāta mı ne ḳaldı arbanın‿üstünde. niye ōle ḳaldı. ḳaldıramadılā eralde. para isteyörler çöcükler. sōra yeniden‿arabayı düzmek‿çin para alcaḳlar. ben de yine cam parçası bulmuşum eralde. o ġadā Ḳocaman‿olsam‿alırmıydım. cam parçasını aldım. yanımda arḳadaşım da var. ezdim‿onu. tātanın‿üstünden. bizi görmesinner bi şey demessinner diye eralde. şōle yaptım camları. elimi kestim, kestiler. bi dā ellermisin camı. töböle aldık, sildik. ama ellermis‿ep ḳan buldu. bu ḳadā başḳā bilmim dūnnleri. başḳa fazla dūne de gitmedim zātı iç.

(çeyiz)

ç ze ne ḳoyardın diyo. yorma yapardıḳ çoḳ. sōra ēdik. oroḳ çoḳ yoḳtu o zaman. patik yani. o zaman şalvar vādı. şalvar vādı da doḳuma şalvar vādı. doḳuma yani. doḳūdum ep‿eskiden. iki üj yorġan‿anca o ḳadā bi şey. pırtı yoḳ. pırtı yoḳtu önceden. sōra bollaştı. sōra bollaştı pırtılar. ōle basma masma ōle bi şey yoḳtu ḳızım. sōra çıḳtı bunnar. şindiye ḳadar y mi yorġan, y mi döşek. o y mi yapmış. ben y mi dōt yapcan. ellen doḳurlardı. sōra onnarı gōnek yaparlardı. gōnek dikerdinis kendiniz. o onnar bitti ġayrı. onnar çoḳ‿eskiden vardı. şindi ġāḳın basma toplandı. er şey bollandı. basmaları ananın çoḳ ç zi vardı. bunun‿anasının. anamın çoḳ ç zi vardı e? anasının çoḳ ç zi vardı. şalvarı vardı. anamın şalvarları dā duruyōdu böle sandīn‿ içinde. durur durur. böle doḳuma, el doḳuması. sōra bezden, ne diyorlar‿ona bilmorum. gōnek mi diyorler‿ona ne diyorler. gōnek gōnek. he ōle vardı genişçe. ananın‿er bişeysi vardı. e gōnek vardı. bōle bezden, ḳolları genişçesine. bezden,

ḳolları geniş. onnar gōnek. e işte gōnek.üstüne de bi yelek. doḳuma ḳolları bōle üstüne g rlēdi. ani oyuncular bi gösterideki oyuncular, sāneye çıkorler ya bōle a işte ōle. üzerne giyorler. üstüne de bi yelek. cins‿onnar. gōnekler, yelekler. doḳuma onnar. gōnekler ḳolları geniş bōle sallanıyo. ama onnar giyorler bōle abdes‿alırken ḳıvırıyordu nenem‿onnarı. onnar zengindi. ḳıvırıyordu nenem‿onnarı abdes‿alırken. babānnem‿ōle. bis nenem diyos babānnemise. bunnar zengindi, zengin. āyle ḳızlı. nenem, abdes‿alırḳana ḳollarını sıvardı. ba nene ne onnar derdim. bā ġızanım derdi. abdes‿alırḳan sen buna güveniyon mu derdi. o yüzden gōneklerini sıvırırdı. ben de ōle bişey yoḳtu. ben üş yaşındayḳan babam‿ölmüş. bir yaşındayḳan da ḳız ḳardaşım gelmiş. dā üj tane de aġam var‿orda duran. anam besleme olunca ġocaya gitmiş. sāken dā ḳaç tane baḳcaḳ. dedemin de bōle poturları vardı. er şey kendimis yaptıḳ ḳızım.

(akrabalık isimleri)

bis abiye aġa deris. aġam geldi deris baḳ. teyzeye cije deris. halaya da abla işte ona da bişey diyorus. amca ḳardeş onnar‿ep aġam. yengeye meseĺa inge deris. nevize cije. ḳardeşe küçük ḳardeşe ġadam. çocuḳlara ġızan. benim ġızanım da t‿orda. bu ġızanın anası, dedesi. be ġızanım. e bibi yoḳ bisde. babı mı yoḳsa. babı derlēdi de bisde bulġaryadaki ġavur ḳarılara denirdi. meseĺa televzede sinamaya baḳarḳan, tıraḳyada bōle şeylē ivedik d l de anġısiydi o? biri ḳonuşuyo ya kimdi o ya? ay çoḳ ḳomikti. bōle geliverem, gidiverem. beni zātı çoḳ‿anlıyorler. bōle biyere gittim mi. abla göçmen misin sen diyorler. yerleşmiş bi dil var yani. em buranın, em‿oranın şivesini ḳārıştırıyorus. gē ġızanım. gē buraya. ḳafayı da vurmasın. çocūm çöcūm demesdik bis. gē ġızanım, bā ġızanım. çocoḳ çoḳ demeslerdi. ōlannara çocoḳ derlerdi. gē ġızanım derdik bis de.

(giyim kuşam)

dedim ya dedemin poturu vardı. potur giyerdi. ḳuşaḳ taḳardı. fes taḳardı ḳāfasına. ḳırmızı, altına da potur denilen yazlī vardı ince. adanalılar nasī geldi buralara.

adanalılar‿ani āları düşük‿olur ya buraları ōleydi işte. adamnarın‿āları uzun‿olurdu aşāda. ḳadınnarın şalvarı gibi d ldi. benim babānnem bej vaḳıt namas ḳılardı. iç bıraḳmazdı. orujunu tutardı. orujunu astayḳan bile iç bıraḳmazdı. bōle ilaçları atardı. bōle içiyo diye illaki tutardı. nenemin bi tane taḳkesi vardı. bōle taḳke bōle üstüne de beyas yaşmā vardı üstünde. nenem, sen bu taḳkeni ne batırıyorsun ḳafana döşek, yorġan dikiyorsun. o zaman yorġan, döşek dikiyo, taḳıyō ḳafasına. ā nene sen ḳafana batırcāsın. yoḳ bā ġızanım, yoḳ. yaşmaḳ ḳaymasın diye demi. tülbent‿üssü dimi. bone ḳoyorlar şindi. bone ḳoyor meseĺa. üstüne de bōle ince tülbent. sōra başḳa baş‿ örtüsü. a bōle ince, sōra da üstüne dā ḳalını. önce ince sōra da ḳalını ḳoyorlar. bi baḳtım nenemin‿içinde taḳke varmış. o taḳkesine soḳormuş. ben de ḳafasına yapor sandım. taḳkesi de sālam bōle. yani fes ḳalınlīnda düşünün. yani sert bōle onun‿üs şeyinde. bōle onu ḳafasına. bōle güsel duruyo yani. eski osmannı zamanındaa eski osmannı ḳadını yani. işte şalvarını iç çıḳartmıyor. üssünde taḳımı var gene. gōnek var ‿ama o beyasları giyor. bunun dedeleri mēmet‿ocadır. mēmet‿oca bilirsinis sis de. dā onun ġardaşı asan‿aġam vardı. asan‿aġanın‿ōlu da gene alil‿oca vardı. şumende oḳumuş. öle d lmidi? ben bilmiyorum. şumende oḳumuş‿alil‿aġam. ben de bilmorum valla. ben bir yaşındayḳan‿oḳurmuş‿o. şumende oḳurmuş‿o, dā oḳula getirmmiş. sōra okudū yerden babam‿astamış. o gene ā getirēmiş‿ama ben bi yaşındādım. çoḳ ḳonuşurmuşum, çabuḳ yiyormuşum bilmem neymiş. bi de nazar‿ āmış bana. ondan sōra iç ḳonuşamamışım. bi dā da ḳonuşamamışım.

(nazar)

bilmem‿anam çoḳ şiyler yapmış. çoḳ şiyler yapmış. suya oḳurlarmış. ayı. ḱāreden gelen, acılıḳtan gelen bi tas varmış. bōle bādaḳ gibi bi şey. onnan ḳīḳ gün su içirirlēmiş. onnan ḳīḳ gün su işte içirmişler. oja demij ben bilmem‿onu, seniya bilir‿ onu. ala duruyor‿ama. birileri almış da vēmemiş mi. ġaybetmişler‿onu. tas dēdim şey küçük bişey gena. bādaḳ, ḳap gibi bi şey. işte onnan ḳīḳ gün su içirmişler. o suyu içince işte geçiyormuş. ojanın‿oḳudū başka, anamın‿oḳudū başka, öbürkünün‿ oḳudū başḳa. başım‿ārayor derdim, emen‿oḳurdu. annemin ḳardaşı ojadır. anamın

tarafı da çoḳ oḳumuştur. anam da oḳurdu da, anam genş‿öldū̄nde bis yetim ḳaldīmısta bis bişey oḳuyamadıḳ. ya, alemin babası seni oḳutur mu. onun dō̄t tane varmış. bis de bej tanemişiz. alemin babası seni oḳutur mu? ayāma bi ç t papıj‿alırdı bu‿āşam. sabāneyin nerē ḳorsan. bi de baḳorum, ġaybolmuş. ben yalnayaḳ gezorum. ep‿ayaḳlarım, ep dikenler batmış. götürō̄lar bir de beni. nere götürō̄lar su daşımā götürolā. giderken şapırttıyō, yaz günü taşırıḳan şapırdıyo. urdan dikenner‿ ayaḳlarıma batōr. ayaḳlarım batōr‿o dikenner. sōra ġabarıyor. bō̄le şişor yine. dopallaya dopallaya su getirorom.

(halk hekimliği)

ayā bişey yapamorus. ayā bişey gelmoro. vā gene de. olmor. ayva yaprānı çay yerine içerdik. olambīdan da içerdik de yoḳ‿o zaman şeker yoḳtu. fıḳaralıḳ vādı çoḳ. ya, çayı kim yapcaḳ, tarna. sabā oldu mu tarna. bi parça suvan ḳırāsın, yirsin.

(tarla işleri)

Íāna da vardı da Íāna ō̄le ēkez de yoḳtu. ēkez yetiştiremiyor Íānayı. kimin varsa suyu o yetiştircek. ya, ya, nasī taşıcān‿onu. Íānanı ekcēn, bulġurunu ekcēn, biberini ekcēn, domatizini ekcēn, alma, armut, ayva var mı ne ekcēn.

(tarhana)

tarnayı yōrtla yaparıs. içine bıras pul ḳoyarıs. bıras da biber ḳoyarıs. Ḳuruturus. acı biberleri Ḳuruturus. bıras da acı biber ḳoyarıs‿içine. onnarı işte ascıḳ yōrtla. sis yōrt dersin‿ama bis ġōrt deris. boyu boyu yaparıs onu. yōrus, yōrus, yōrus bō̄le tutarıs‿onu. bastırīs‿onu. eyşiyinceye ḳadā durayī iki üj gün ḳadar. eyşidikten sōra ḳalḳayī onnarı bi dā vuros, bi dā yōrus. yeniden bi dā yōrus. on, on‿iki gün tutarıs. dā fazlasīnan dursa da iç zarar‿etmes. iç zarar‿etmiyo. kapi biberi çoḳ. sis ne bilem ḳapiyi bilorsunus mu? ḳırmızı biber‿ani. sis ḳırmızı biber diyorsunus bis‿ona ḳapi deris. bis‿oranın şeysini ḳullanıyıs‿ala. ō̄le duymuşuḳ, ō̄le biliyos. ya, ḳapi. orda ḳırmızı biberlē ama ḳapi. bis alışmışıs ḳapi. burā geldik geleli de ḳapi deris.

(kapama)

ya, ya ḳapama. ḳapama nasī yapılcaḳ. aşlarsın tavī. pirinci de ġavırırsın. aşladīn suyu pirincin‿üstüne dökersin. taḳarsın fırına. pişer.

(bayramlar)

ya bayramda tatlı yaparıs. yemek yaparıs. gelcek‿olannar geliyo. kiminin‿ aḳrabalarnıs geliyi, ḳızlānız geliyi. ḳomşulardan gelen‿olor. ōle. e eski bayramlar‿e onnar yoḳ ġayri. onnar‿öldü. onnar‿öldü ġayrı. eskiden toplaşırtırdı ḳızlar. eskiden bi cevis vardı. bi de ġuyu vardı orda. orā ḳızlar toplaşırlādı. orada dittiri dittiri kimsi dambıra alīdı önüne, kimsi çuvu çuvu oynarlardı. üj gün‿oynarlardı.

(mani)

valla ben‿ij bişē atmadım. ama atannar vardı. o zamannar ben‿ij bişe atmadīdım.

(çalgı aletleri)

yoḳtu ij bişē. sadē dambıra vardı. ōle davıl mavıl yoḳtu. çevre küylerde de yoḳtu zātı. ōle çalġı çalannar cingenelēdi. onnar çalālardı.

(sünnet düğünü)

sünnet dūnü ij yoḳtu. ōle dūn zātı yoḳtu. abē bile vermezler. kesm ḳomşu alırsın‿iki üj tane yımırta gidersin, baḳarsın, gelirsin. o ḳadar vardı. başḳa bişē yoḳtu.

(hıdırellez)

ıdrēlez mi. ıdrelezde gidēdik bayıra. abē veriyorlardı. o zaman ben ġocaman d ldim ama gene abē verorlardı ben de giderdim. çişek toplamā. çişek baharda ne güsel‿ açılmış çişek bāsana. çişeklerlen‿orda bayır güllerini toplādıḳ. ondan sōra bi da ḳofanın‿içine ḳoyardıḳ. bi dā ḳofanın‿içine ḳoyālardı. sōra ıslālādı onu. b‿āşam ıslālardı. bıraḳırdıḳ, ōterdik‿üstünü. bıraḳīdıḳ. sabālayın gelirdik. kim atcāsa barmānda yüsük olsa atardı içine. ondan sōra bi māni sōlēlerdi. ondan sōra op. ya, ona sōlēlerdi bi māni. iki yüsük yoḳ‿ama baḳırın‿içinde. māniyi sōledi mi çıḳarīlardı

yüsük kiminse. õle bişeydi işte. yani õledi. çoḳ güseldi işte de şindi yoḳ ġayrı. iç bi şey ḳalmadı.

(keşkek)

õf, eskiden bi de keşkek yaparlardı. şindi yapcālarmış yaḳında da ne bilem ne oldu, ne gitti de. bilmorum.

(kış hazırlığı)

ekin götürüyos. nasī götürüyos. varsa küçük, kendinden çıkmış bişē canlı. kuş‿işte nēse ḳuş deris‿onnara. ġocaman şey götürmicēs ya oraya. ēkez ġocaman şey götürrse, y mi kişi ḳatılırsa, y mi tane tātadan‿olmas. ēkez‿işte küçük müçük bi şiyler götürūdü. götūmeyen de olurdu. yoḳsa götürmēcek. ama ekin mekin götürūdük. o ekinneri ıslayıP bõle daşdan ḳayalar var bõle. toḳmā var bõle. onnan vurōsun bõle. bi õle, bi bõle. bi vuruyo bi vuruyo. bi öte tarafa vuruyo. bi öte taraftaḳı bi beri taraftaḳı vuruyo. ekinnen ḳapları soyulmā başladı mı. soyuluyor mu. onnarı yeniden‿öne doldurolā. iki ḳazan mı ḳaç ḳazan. ḳara ḳazannara ḳoyuyorlā. o gün ıslōlar, yıkorlā, paḳlıyolā o gice pişiriyorlā. gice pişiriyōlar. onu yaporlē pişmiş. kim pişirmişse pişmiş. sabā oldu mu dātorlā. al bi tas sen, al bi tas sen, al bi tas. al bi tas sen. ne ḳadā verorlerse yani alıp gelorsun. etinnen‿er şeyinnen. ḳışlıḳ‿õle olur. şindi ekmē biçildi mi er şey azır‿olur. amırlandı mı o zaman yaporler. şindi zamanı geldi ġayrı. şindi yapılcaḳ. ama şindi yoḳ da erken dā. satın‿alcaḳlar. illa bm şey yaporlā. a satın‿almā şeylē var ya. onnardan alcaḳlar. ille yemē de yapcaḳlar. ḳomşu ḳomşuya yapcaḳlar ya. ḳomşu ḳomşuya niyetine girmişler. sōra biri tavıḳ da almış. azır tavıḳlardan. e bi cenaze çıḳmış. o tavıḳları da o iş‿için‿azırladım‿ama dedi, şindi dedi, sıḳıntıya geldi çoḳ dedi. şey geçirmiş ḳalp ḳırizi geçirmiş. acele ölmüş. bi gicede evde ḳalmış. õleye ḳadar gömmeleri iĺāzımmış. emen dedi, tavıḳlarla yaptıḳ yemek dedi. ben yimedim de o annatırdı. emen dedi, yaptıḳ yemek dedi. keşkeklē ḳalmadı tavıḳ dedi. keşkekli tavıḳ yine tūkiyeye geldi. gene alcaḳtı tavıḳ. gideken götürcek. orā gidörler yaz günü. domatis, biber ekörler. salta ekörler‿işte bi şey‿ ekörler‿ama tavıḳ baḳmorler. tavī baḳmā da zor gene. yeri var da domataları

yicekler, biberleri yicekler. zararlı o da yani. dāsı azır. azır‿alcaḳlar. yapcās yine dedi. şindi tūkiyeden döndü. bilmorum bayrama da yapabilir mi, yapamas mı. belki bayramdan sōra yapar‿onnar orā. orā yapmorlar mı yaporlar. orā bisim ḳomşular kendi kendine, bi ḳomşumus yapor‿ep kendi kendine. yapor‿ep keşkek yapar. ama bōle keşkek yapar, külā yapmas.

(komşuluk ilişkileri)

yoḳ birlikte yapılmasdı. ēkez tarnasını kendisi yapardı. ēkez kendi yapardı. er şeyimi kendi yapardı. birlikte yapılan şeylē ben bilmerim. birlikte yapılan şeylē oḳumaḳ. sadē ḳuran. annem gelirdi bā meseĺa emen çārım ḳomşuları gel lerdi. bi oḳurlādı. sen derdi ḳāḳ, loḳum dāT. şeribet yap. ben de oḳadar yapādım. annem āşamdan‿āşama geliyo. toplaşıḳ gene oḳumuş ḳarılar var. epsi de oḳumuş. eski zaman ḳarıları ep‿ oḳumuş. ben bilmerim sadē.

(okul zamanları)

ben başladım, baştan. elif, beyi ōrenmē başladım. alfabeleri ōrenmē, geldiler camiyi ḳapadılā. biz‿orā otururus. oturmā bi şey yoḳ‿orda. t‿öle t‿bōle yerlerde oturuyos. geldiler yolda. baḳtılar bise t‿şōle. demediler‿iş bişeycik‿ama ḳorktuḳ bis. demediler ij bi şey. bi elif, be ōrenseydim, bi a, b ōrenseydim bilcēdim‿ama ōrenemedim. şindi gözlerimde kör‿oldu ġayri. iç bi şey göremorum. ama ġaste dersen‿oḳorum da arapçasīnen bilmorum. arapçasını bilmed m gücüme gidiyor. ḳapatmasalar‿ōrenirdim. dā yeni başlamıştım. dur dā yeni başladım dā küçūdüm. ya, bi yazardı oja onu bana. āşama gelirdim. çoḳ ḳalabalī ya iki ayle. çoḳ ḳalabalī da verāse ḳoyardım birini bi yeri. sabā olurdu, yoḳ. ben‿onu ācıḳ büyük‿olaydım bilirdim nerē ḳoycāmı. sabā olurdu gene giderdim‿ojanın yanına. oja da ben ḱādım gene ḳayboldu ba. gene yazıyırdı. ondan sōra üş gün gittim, bej gün gittim. ne ḳadar gittiysem.

(bulgar zulmü)

ġavurlar geldi ḳapıya. baḳtılar bise dōru. ojayı çīrdılar. çıḳardılar‿ocayı. aldılar, gittiler. ya, ya bulġarlar. ondan sōra adi dediler siz de gidin eve. bis de gittik‿eve. sōra dıj kapısına, oca ḳapısına birer kilit ḳoymuşlar. bi dāda açmadılar. zorla, zorla yaptılar. ōlum ne ḳadā ālattılar. küçük‿ōlum ne ḳadā āladı. şindi ben verdim‿ismini ḳoymamışlar. kendileri başḳa ḳoymuşlar. ondan sōra bā ben bu ismi istemorum. git deyiştir. gitti sūledi. deyiştirin bu çocoḳ çoḳ‿ālayor deye. sen yaparsın bu çocō böle dediler. çocū da yürüttüm. baḳ dedim çocū da aldım. baḳ‿istemor dedim. yoḳ diyorlā. seni annen ḳandırdı diyorlā. dmştirmediler. ōle gene yeniden tūkiyeden‿ aldıḳ. aldıḳ tūkiyeden de türk‿adını almā yine olmaro gene şindi. başḳa divlete gittiler mi türk adını istemeslermiş. ya almanyaya gidiyo, türk‿adını istemeslermiş. ispanyaya gittilē türk‿adından bōle yaparlāmış. bulġar‿adı olsa olcāmış. ama bulġar‿ adını da gene çocoḳ‿istemor. ben napaym. deyiştirdik‿epimis dēştirdik. tüm ayleler dēştirdi. dēştirmeyen‿ayle de var da bis ep dēştirdik.

(ad koyma)

kendi isted ni de ḳoyundurmorlardı. ben‿ij kendim ḳoymadım. eşim ḳoydu bedri. sōra ġaynanamın da ölmüş ḳādaşı varmış. ölmüş ḳādaşı. o da salim ḳoydu. bis baştan ḳızım oldu. ḳaynanam çoḳ sevindi. ḳızım‿oldu. ben bunun‿adını bedriye ḳoycām dedi. onun da adını bedriye ḳoydular. ben iş ḳarışmadım‿isimnerine. ne isterlerse onu ḳoysunlar. isim şeyi olmaz ya. ama ben‿istesem ben ġoyarım. ama ben‿ istemedim ġayrı. bi şey de sōlemedim.

(türkiye hakkındaki görüşleri)

ben insannā geldikten iki sene sōra geldim. zorlan geldim. biz de zorlan göç‿ettirdilē. zorlan‿aldıḳ. zoru zoruna aldı bizi. geldi işte bā. burası geldi. çocūm beḱardı. çocūmle berabē burda ḳaldıḳ. ḳızım‿evliydi. çocūm beḱardı. gene b tanesi gene orā ḳaldı. ama çoḳ fak lik‿orā. yaḳında te b afta oluyo ama çoḳ fak lik. e bende iç işitm m. ḳulaḳlar ne çalışā. bi gün fasle toplamā vardım. inegöle misavir gittik. orā

inegöle şey varmış. günnere giderlemiş. ingemle ikimis gittik. ḳardaşımın ḳarısıyla ikimis. bi ḳadın var‿iş ama dedi arbaya pinmek, servise pinmek, çoḳ zor dedi. ama ben yanımda pinmeyin dedi. bā dicekler bis ḳalabalī çoḳ . sen de mi gitcēn derler dedi. sis gene ileri başḳa bi yere gidin dedi. bi yerden pinin dedi. onun yaptī gibi gittik‿ama üstüne üst bi doldurdun mu bekirköye gittik. bekirköy. bursa yanda. üstü üstüne bi pindirdi mi. ben de ciyazım var. ciyazım da su istemȭr. ben şapır şapur terledim. ayaḳca gittik bȭle inilcek gibi bi yer‿olsa inecēdim de ters bi yerdeydi. ben ciyazım çoḳ pālı, ȭle d l mi? epey de pālı. ben orda bi gün iki milyon y mi beş santimmiş gene. gitt m gün de gene. orān gittik gene. orā āşama ḳadā bize şey toplattırdılā. fasle, yeşil fasle. dün toplamışlā, bis demişlē bȭle toplaycās. as toplanor diye nankör, dün güne ḳarşı toplattırdılā. çoḳ toplatmış. yere ottururus yersi su gibi, çamır. bā ala yerlerimis çamır. o ḳarı ḳaldırıyor‿orası günej yaḳor. ele orası. o ḳadın gene bize yardım‿etti. yardımcı olan ḳadın ūlen‿olmuş. ȭleye ḳadar mı neymiş. tuvlete eşemē gitmiş. bizim ḳafalarımısa gün dēdiren yaprālar var ya tōmları ḳırmış. getirēdi bisim ḳafamıza ḳoymuş. kendileri alışıḳ ya gitmē. onnar bȭle kepeli bi şiyler giymişlē. bizim olmadī gibi bise getirmemişlē bi şey. bi de ūlen‿oldu. bis de ḳafandan‿atcās‿oldu. bisim yanmış. bugün dedilē üş tane günde yanmış, çatır çatır ḳafamda. ōranın dedilē, ekmēde de yemicēs dedilē. sade bizi ascıḳ dā erken götür dedilē, ayaḳca gitmeyelm dedilē. bu sabā ayaḳce geldik dediler. e işini gördü mü baḳor gene. birinci bisden başḳası gene varmış. ben‿oturabildim. başḳası oturamadı gene. ḳaldılar, ayaḳta gene. ama ben oturdum. zoru zoruna soḳuldum‿aradan. ama arbadan indik. onun‿arbasından indik. ḳaraları giymiş bm ḳadın. taḳır tuḳur götūdü tālalın‿içinden bisi orā. sōra indik‿ordan ḳaçalaḳ pindik‿ama t‿ȭle oldum. bi tane de manta vardı. bulġaristan mantosu. ottūm yerde, arbada bişicik yoḳ‿ȭle. yere otorsun. orā ḳalmış yerde. sōra ertesi gün gene yollamış. istēse gene yollamasın dedim gitmicēm. parasını da vermedi. ij de vermesdim dedim. mantımda ḳalsın dedim. ij bişicik istemörüm dedim. benim ciyazım ḳaç para. o yüsden gitmedim. gene paramı yollamış. iki milyon y mi beş santim. ondan sōra mantımı da yollamış. bi dā yoḳ. zātı sōra gidēken de gezerken de ḳızımnan gebzede ani ingem gider de sen gitme dediler.

adi gidelim, adi gidelim. gene getördü beni orā. küye nerē. mābet biter mi t‿ōle oldu işte. e işte sis de ḳarşıḳ. sis nerē. e tırabzon. benim de ḳomşum vardı tırabzon. çoḳ‿
285 di, bilmorum.

11.

Adı Soyadı: Sülbiye Taşçı

Yaş: 75

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Hakkaniye

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(karışık)

gecdin. angi taraftasın sen? ey, neler bilirim, neler. e işTe sen de neler gördün, neler yaşadın, onnarı anlat. ne iş yapaysın genşlmnde, dūnler, bayramlar, dernekler‿ annattı.

ben de ıslamadım te buraları. aydı, gē sene ācıḳ burayı. nērden gecdin ḳıs?

(düğün)

birincisi dünürler geldiler, aldılar, götürdüler beni. dünürler geldi sultaniyeden buraya. ondan sō y mi gün ben dūnsüz‿öküsle sürdüm, beygirle taradım. e ama onnarı annatayım ben size. andan sō y mi gün sōra bā dūn yaptılar. cumētesi günü bugün babam‿öldü. sabāsı gittik. babamı defin‿ettik. ordan geldik. o āşamı güvē de ḳoydular. çoḳ şeyler yaşadım. masalara geçelim. geçebiliris. gē oturun‿ācıḳ. ḳızım bm sene sōra doum yaptım. on yedi gün yaşadı, sōra çocūm‿öldü. ondan sō bi ḳızım dā yaşadı. sōra o da öldü. alt‿āy yaşadı, öldü. ondan sōra beyim‿askere gitti. askerden geldi. iki düşTü, iki öldü askere gideli. yavrum‿işte ōle. ya annatsana evelkileri. oturūyler işTe.

(bayramlar)

eskiden yavrum bayramnarda toplaşıp, çalıp‿oynuyōduḳ. def çalıyōduḳ. ne bilem yāni, ne annatayım ki. buzūler şindi. esKisi gibi yoḳ.

(çeyiz)

eskiden ç zleri ip asıyålardı evin‿içine. kiriş vārdı evlerde. tāta ev. bo͞le asıyådılar, duvarlara bo͞le duvarlara asıyådılar. o͞leydi ç z. çurap, patik, tülbent, ġırep dērdik‿o͞le bi‿şey. ni bil m. ben ç z yapmadan geldim. babam‿astādı benim. ç z yapamadıḳ. bi abim, bi ablam‿evlendi. beni de o͞le du͞nsüz verdiler. dünürler gelince götürün dedi babam. ben‿astayım, du͞n yapamam dedi. e buraya da geld m‿āşam‿aç yatTım desem inanmassın. inanmassın‿ekmeleri yoḳTu y cek. çoḳ zordu. o āşam gelin geldi diyi küylü toplaştı oynamā. ama benim ḳarnım‿acıḳtı. yavrum bi‿tanecik cacıḳ buldum. onu paylaşım size. ossun köy cacī. al ḳızım‿al sen de. ondan sō millet gitTi, dāldı işTe ben de ekmek y cēs sanıyorum. ḳaynam yapın yataḳları da yatın‿uşām dedi. bis de yattıḳ. uşām derlerdi o zaman. ama allā rāmet‿eylesin. yerde yatmasın da nurda yatsın yavrum. iş‿uyumamış mı. ḳaynatam beni evde bıraḳtı. biygirlen buyday ‿aramā gitTi. nērde buldu, öüttü, geldi. ḳaynanam‿iç uyumamış. iki tepsi aḳıtma dökmüj bo͞le. onnarı bi tepsisini do͞de kesmij, bo͞le ḳamıj pekmezi yapārlardı ondan‿ az‿etmij. birisi Tatlı birisi tuzlu iki tepsi. ocaḳlıḳ bi de. zopa yoḳ yavrum‿o zaman. ayġaz yoḳ. ḳandil yakıyås. ġaz Ílambası yaḳıyås. iş‿uyumamıj mı ḳaynanam. allā rāmet‿eylesin yāni ikisini de. çoḳ sekis sene ḳaynanamın yanında yaşadım. izmiTe gitTim. sekis sene de izmiTde durdum. sōra onnar yaşlandı. ona buna su getitt diler çeşmeden. niye bisi dōrmuşlar, niye bū͞tmüşler, dedi ḳocam. işten çıḳtı. geldik. onnara izmet‿ettik. elimisde öldü. bej sene ḳaynatama baḳtım. ḳaynanam ani öldü. o ani öldü. bo‿yşam geldi, yarın‿ayşam‿öldü. sōra ev yaptırdıḳ‿işTe. memnunum‿ işte. onnarlan berabā yaptırdıḳ. birlikTe bulduḳ buray. burda ōlum‿oturuyådı. yoḳ, gitti ḳandıraya. bu evi biyenmediler. onnar da o͞le ḳaçtılar‿işte. o͞le yaşıyås. iki tane ōlum var. biri askere gitcek şindi, çalışmıyo. ikisi de çalışmıyo çocuḳların. yavrum‿

õle işte. ḳocam‿askere gitti. iç‿izne gelmedi. yoḳsusluḳTan. tā bise para yolluyådı askerden. elle oraḳ biçiyoduḳ. öküzümüs, biygirimis vārdı. öküzlerle sürüyüdüm. dönērdim biygirle, tarārdım‿işTe bis de õle ḳarnımızı doyurūduḳ. doyurūduḳ‿un‿ edērdik. çoḳ şükür bu günnerimize. inşallā. allā size de yaşatmasın yavrum. şindi iş fakil yoḳ. ekmēmis de var, şekerimis de, bulġurumus da, ġazımızda. gazı saḳlıyålardı eskiden. ḳalıyådıḳ ḳarannıḳta oturuyōduḳ. õleydi. şindi allā bu rātımısı bozmasın. diyim, dedim ya. eskiden def çalālardı. oynarlardı da, geldiler diyim ya. benim de vārdı ya, zilli. e dāre dērdik, dāre. ḳoltūna ḳıstırmalı benim‿iç ç zim yoḳtu be ḳızım. atın ne ḳadar‿ibesinin gösü olur. bi gösüne bej ç t çurap, bi gösüne altı ç t terlik ḳoyduḳ. erkek çurabı, ḳadın çurabı işte. e õle kendimis yün‿işleyip de yapıyådıḳ. bunnar‿ala yün‿işliyå. kendimis yapıyås, işliyås. el m de var, örekem de var. benim torun‿oḳuldan gelmij. bu ne demij dedesine. ḳocaḳarı demij dedesi de. bobānne bu ne dedi, benim torun. öreke derler buna ḳızım, dedim. el derler buna, de derler. sümek‿işliycem. dedene çurap yapıcām. ama dedem ḳocaḳarı dedi, dedi. ḳocaḳarı ḳızım em sümūnü çeker, em sümēni çeker, derdim. ondan õle demiştir deden ḳızım, dedim. ala örekede taḳılıdır sümēm. şindi meraḳ‿ediyå, torunnara gösteriyåm. ḳışın yapıyåm yāni çurap. işliyåm. evet boyuyådıḳ. işleyip, onu ḳatlayıp, ḳırıtıp, boya alıyådıḳ. onun‿içine ḳoy. cevisin ḳabīndan bile yapıyådıḳ. ḳāverengi oluyådı boyalar. yāni bununki iş çıḳmas. bu cevisin ḳabūndan. e ḳaynatıyåsın‿onu. suyunu salıyåsın‿ipi. tabi, bu gümüş yelē bile sal‿ona, ḳāverengi olur. cevis ḳabūna yeşil ḳabūna ḳaynatcān‿onnarı. e aḳmeşede var. ḳīmızı, ḳīmızı. o suya salıceksin. kilim doḳurduḳ yavrum. çuval doḳurduḳ. onnarı õle boyārdıḳ. ipleri yāni, er şeyi kendimis yapārdıḳ. gid ysın şindi ep‿azır.

(giyim-kuşam)

eski ḳıyafet ḳaynanamın şindi görüyåm telezyonnarda onu ben. bõle gelinn vārdı. dūnümde giydirdiler bā onu. sōra bana yorġan diktiler‿ondan. telli, buraları çoḳ süslūdü yāni. tüllūdü etekleri. ipek şalvarlar‿olūdu. paçaları şeyli. ama şindi şalvar

giymiyi. şalvar giyiyi. zor‿oluyådı o etekleri toplamaḳ. üraşılmıyådı. çarıḳlarda olūdu. yaşmaḳ, don‿anteri. ben dūnümde giyecek yoḳ. o ayşamı rubadan don‿anteri diktim. ḳaynanam şaşırdı. ḳıs‿onu ne zaman diktin, dedi. ç zimden‿o taḳılarımdan‿ aldım. bana taḳārdılar. o atārdı iki metre basma. bu atārdı bi metre şalvarlıḳ. yāni işTe şiy don‿anterilik. e diktim sırtıma da. ḳaynanam şaşırdı. bi dā dedi, ben‿iş bej tane çocūma don dikmedim, dedi. sen yapacān‿artıḳ bana, dedi. ḳaynatama da ona da ben diktim. ama ben yapıyådım, küyümde. o manav küylerine ç z gölmek dikiyådıḳ bis annemlen. maḳina dikişi gibi bōle āḳadan‿āḳadan‿ ne ardı dērdik. onu bis ben çekiyodum. annem kesiyodu, dikiyodu. ben de üslerine ne ardı çekiyodum. annemden ōrendim.

(oya, dantel)

onnarı bilirdik. onnarı da yapārdıḳ. ben çoḳ mekik‿oyası da yapārdım. ama şindi artıḳ iltāplı romatizmalar bizi māfetti. bōle işte. ātıḳ tutmuyō yāni. yapamıyå san. elin tutmuyå ātıḳ. mekiklerimi görümceme verdim. tütünçiflikte görümcem var. ben‿ ātıḳ yapamıyåm. al bunnarı dedim. o yapıyå. o alır da şeyi yapıyå. mekik‿oyasından yapıyå. o genç. tabi ben‿onu küçük buldum. yedi yaşındaydı ben‿onu buldūmda. elli bir sene olmuş yavrum‿evleneli. esap‿edemiyådım. babama yeni taş yaptırmış. dere taşıydı. abim‿orda oḳudum. elli bir sene olmuş‿evleneli. çoḳ şükür bugünüme. üj tane ölüm var yavrum. bej de dünyada. üj de düşük. on bir tane çocuḳ‿annesiyim. ij ni bi dikişim var, ne bi‿şeyim var. en küçük ḳızım bi yaşındayken‿ōle ḳanama oldum. astaneye gittik. aldılar yataḳları. otuzyedi yaşında adetten kesildim. şindi de ij bi şeyim yoḳ. ḳopḳoru. m şindi. dupduru ḳadındım. doḳtora dedim. benim‿aḳḳımı yedin dedim. niye dedi? ben bi tane dā yapcaḳtım dedim. ḳızım‿olcaḳtı dedim, ḳızım dedi. zāti çoḳ kürek‿az‿aşınır demişler. yapmışın yapcān ḳadar dedi. dā ne yapcān dedi. yapmışın yapcānı, dā ne istiyōn dedi. ōle şaḳa yaptım‿ona. mdim. şindi safra kesemi de aldırtTım. ōle işTe yarım‿insanız‿ama buna da şükür. kendi işimizi

kendimis görūs. orda bāçem var. burda bāçem var. bōle ūraşiyås‿işTe. onnar da ķardeşim geldi tā adanadan. misavirim var. onnara dedim biber ķızartaĺım. yemēm var‿ama biras biber ķızartaĺım dedim. ķardeşim seviyå domatizi. onun‿için. çoķ‿ ayvanımız, ķoyunumuz vārdı ama azaltTık şindi. doķuz tane ķoyunumus var. bm tane inēmis var. bi ay önce inēm çuķura düştü, öldü. para aramā çuķur‿açmışlar. benim‿adam da görmemiş. sabatan tā ölmüş‿orda. iki aylıķ yavrısı ķaldı. ama büyüdü. yiyo er şeyi. er‿şeyi yiyo şükür. onu da ķurtārdıķ. ķızı vardı. ķızını da aşılatTırdıķ. tutārsa mayısta yapacek yavrı. inek‿almıyå. bekleycēs‿onu. bilm m‿onu. çoķ‿üraştıķ. dinnenec‿m. yavrım yedi tane inēmis vārdı. aftanın‿üj günü sārdım. astaneye otobüsümüs vārdı. izmite sattīmı satıyådım. satamadīmı adabazarında ķızım vārdı. ona gidiyådım. bozķutlardan ķandıra sapāna yörüyådıķ. ordan adabazarına. adabazarı arabasına ōle gidip geliyådım. gene otobüse yetişiyōdum. derinceye süt görüyōdum. izmitte dātınca tekrar derinceye gidip gelebiliyōdum. yedi tane inek sāyodum. şindi bacaķlar çoķ‿ bile taşıyå beni bacaķlar. onca yükle on kilĺoluķ damcanlarlan. eyşimik, p nir bis kendimis yaparıs.

(kış hazırlıkları)

p nir, eyşimik. onnarı yapıyås. eyşim bile ķaynanam bōle sıcā sıcāna sıķıyådı. aynı p nir gibi salamuraya ķoyuyådı. ķışın çıķar bm tane maķānaya sepeleye iç‿erimes. maķāna yap. gözleme yap. nur deris bis‿ona. p nirin suyuna bile ķaynatırıs. ondan da yine eyşim si yaparıs.

(yöresel yemekler)

aķıtma, sızma, dızmana, ķara çurba. kendimis çurba keseris. amur‿açıp keseris çurbayı. mantı keseris. ya maķāna gibi erişte gibi keseris. ondan sōra küçültürüs bi de. küçük küçük yaparıs. ķare ķare bōle. ķızartırıs, zobada ascıķ bōle ķavurus. peçķa, e tabi. yeşil mercimen‿içine ķatarım. yeşil mercimek pişirince. ōle. suvan yemē yaparıs. yumta ķırarıs‿içine. ne bulduķ yeris‿onu yāni. bis‿eskiden nērde bulduķ. ēşi

er n pekmezini bile ḳordu annem çurbanın‿içine. onu bile yedim. kimi suvan ḳavuruyōdu. kimi ōle ēşim ḳoyuyådı. ilimon nērde o zaman ḳızım. ama o vaḳıt yemekler tatlı olūrdu gene. evet, bi avıç bezelye yerdim. yavrum ḳaynanam‿onun‿ içine bi sütle bi un çırpardı. onun‿içine salıyådı. bm avıç bezelye oluyōdu bi ḳoca tencere yemek. bej kişi doyuyodu onla. eski sannar‿as bi‿şeylen çoḳ kişiye yemek yapıyådı. şindikiler bi şeyi bēnmiyå. ḳuru fasūle, pilaf, nout, ep‿olcaḳ. ep ḳuru olcaḳ. yeşillik sevmiyålar. tabi adam alaman gübresi ḳullanıyå. bisimki ep‿orġanikti. kendimis doal ḳullanırdıḳ. yumta kendi tavıḳlarım. te geziyå. yōrdumuzu kendimis yapıyås, tereyāmıs kendimisden.

(mani)

valla eski türkü nērde. unuttum‿ātıḳ ḳızım. ij yoḳ‿ama be.

(kırklama)

ḳīḳlama nasī. e, ḳīḳ günden sōra yumta vārsa yumtayla ölçersin suyu, ḳīḳ ḳabı. ondan sōra sıcaḳ suyu ilave edersin. ḳarıştīsın. sōra çocūnu yıḳārsın. sōra kendin banyo yaparsın. alırsın çocūnu ḳomşuya gidersin. bisde dōya dōru alır götürūle, ḳomşuya. çocūnu ḳomşuya al, git. dōya dōru deye. e ne bilem ḳaynanam‿al çocū. batıya gitme. dōya git, derdi. gidērdik‿ōle. ḳīḳlıyådıḳ. baştan‿üç günnükken tuzluyådıḳ. ḳoḳmasın deye tuzlālar. babasının gölmēne sarıyådılar çocū. babasını dinnesinmiş. ōle yapıyådılar. yoḳ yavrım‿ij. bugün‿oraḳ biçmekten geldim. értesi āşamı doum yaptım. tālada yaptım. ni ḳadar‿uzaḳ yerde. ki bebek‿aynı tār teyse bi ḳısım‿ete bastırıp ölmesin deye. ani iki çocuḳ‿aynı anda doarsa biri būk biri küçük ḳalmasın deye ete bastırīdılar. bis‿onu eyer ḳīḳımıs bitişikse. bm adam çārır sen çocūnu ḳucāna alırsın. o da ḳaldırır. berabe ḳarşılaştırīsın. sen‿ona vermsin. o da sana ver çocūnu. ōle yapıyådıḳ. bi de birisi de aramısdan su döküyōdu. ḳīḳ basmasın deye. e,

o ḳīḳlanmadan evin‿içine et gelirse çocū ḳaldırīsın. çocū bastırīsın‿onun‿üzerne. çocū ḳīḳ basmasın deye. ōle, o. öle yaptırı yani.

(çocuk oyunları)

çelik‿oynādıḳ. zekzek‿oynādıḳ. saḳlanbaç‿oynādıḳ. çocuḳlūmu çoḳ yaşamadım. çünkü on‿altı yaşında ḳocaya verdiler. on yedi yaşında çocūm‿oldu. ij çocuḳlūmu yaşayåmadım. ij yaşayamadım. ḳocamda başladı bi sene sōra dışarıya gitmē. beni or görme. çoḳ şeyler yaşadım. çoḳ şeyler yaşadım yavrum. askerden geldi. yedi aylıḳ çocūm‿oldu. pēşenbe günü adetim bitti, yıḳandım. pazar günü askerden geldi. yedi aylıḳ çocūm‿oldu. onu ḳabul‿etmedi. kesmē ḳāḳtı. onu da beni de. çoḳ çektim ben. ḳafamda bitmemij bi ot ḳaldıysa onu da ben görmemişimdir. bi çocūmuzu z nep ḱamilde bıraḳtıḳ. gidip‿almadı. onu öldü diyōm‿ātıḳ. ama şindi bi de puroġrama baḳıyåm. aynı o senenin çocuḳlarını doḳtorlar satıyōmuş. satmışlar yāni. ḳızım geldi. anne dedi. anne biliyōn mu ḳızın ḳaç‿aylıḳ. aman ḳızım‿aman. oraya astaneye gönderdim dedim. baḳıcaḳ durumumus yoḳtu. izmitTe z nep ḱamile gönderdiler, istanbula. yavrum dedim. ātmıj‿üşün, aman yetmij‿üşün dedim. austoz‿ayının y mimi üjüydü dedim. anna dedi. tam‿o zaman dedi. yetmij‿üş, yetmij‿dōtte dedi üj sene satmışlā dedi. doḳtorlar dedi,. para ḳarşılī dedi. gidennere öldü sizin çocūnus demişler, dedi. puroġramı o da seyretmiş. ben de arfe günü seyrettim. o beni çoḳ yaralıyå. burdaki ölennere ij‿acımıyåm yāni. çünkü kendi elimlen yolladīm‿için. oraya astane gönderdi. gidip‿almam dedi. gitsinner‿alsınnar dedi. kime çocuḳ severse diye. gidip almadı. benim çocūm ne ölüsü geldi. ne çamaşırı geldi. ona inanmıyorum. işte bu da bōle. araştır diyå ḳomşular. ben de bu yaştan sōra telezona çıḳmam diyåm. eyerki benim ḳocam, babası ona da bi‿şey yaptıysa diyåm. benim bi günām yoḳ. öbür tarafta diyåm‿annaşıcās. ben diyåm bu yajtan sōra telezona çıḳmam dedi. irezil‿olmam dedim. ayır, ayır. şindiki gibi bilemesdik‿o zaman nazfe. oḳumuşlūm yoḳtu o zaman ḳızım. sōra çocuḳlarım‿oḳula gidērken‿onnardan‿

ōrendim. şindi nerē gitsem oḳurum. ḳaptım. ōrendim. iĺāyat‿oḳurum. ġaste oḳurum. eski yazıdan da oḳurum ben. o mevlütlerde ilayi oḳurum. ya, evet.

(ilahi)

yollarında yollarında

güller‿açmış ravzasında

medine baḳar mekkeye

gönül‿onun sevdasında

oy..

(türkü)

ālarım‿ālarım

dālar‿aşarım

gel ḳocamın ḳapısında

eĺalĺáşalım.

āḳadaş misinis. yavrum. neyle geldinis? yavrum‿işTe ōle. küye dūne gitTik.

kervansaray yolumus.

geyve ḳaraḳolumus

küyünüzü biyendim

yoḳ mu güsel‿ōlunus.

deflen türkü sōledim. āḳasından dünürler geldi. küyünüsü biyendim‿e yoḳ mu güsel ōlunus dedin diye. e dedim benim‿o geleneyim. ben şindi dūn damına şeyler gel . yāni misaf gir . bōle ārda olur. salon nērde o zaman.

uzaḳ yoldan geldinis

buyrun‿oturunus.

şindi defi bōle bıraḳsam, oynayannar‿ayaḳ da ḳalcaḳ. ben şindi çoḳ türkü sōlüyōdum.

uzaḳ yoldan geldinis

oturun, yoruldunus

birer birer baş‿olmas

epsinis‿oj geldinis.

diyådım. o defle türküyü bölmemek‿için. bis yāni ben çoḳ türkü çalıyådım.

Íamba da şişesiz yanmaz mı

gülüm bana yár bulunmas mı

yolla bana gülüm yár bulunmas mı

ben bu küyden gidērsem

gülüm bana ālayan‿olmaz mı

yolla gülüm bana ālayan‿olmas mı

asmadan gel‿asmadan

gülüm şalvar yolla bana basmadan

gülüm şalvar giymiş basmadan

gel sevd m gidelim

devriyeler bisi basmadan

yolla gülüm devriyeler basmadan

e ōle ama dayreyi bıraḳsam, misafīlerin‿epsine oj geldin desem, oynayannar‿ayaḳta ḳalır. ben çoḳ tūkücüydüm. bu küye dūne geldim. ḳızlān‿epsini oynadı oynadı. dediler sen sōlüyōsun, sen de ḳāḳ‿oyna. ben de ḳaḳtım‿oynadım. kimse tūkū sōleyemedi. ben tek başıma oynuyådım da çalıyådım da yāni. ah yavrım. epinis. sizden de. ni demek. sis de yavrum allā emanet‿olun. ben‿onnarın‿epsini tek başıma oynatırdım yavrum. baḳ gelin yemiş yiyebil sinis. aydi baḳaĺım ḳızım.

-12-

Adı Soyadı: Raşit Kurul

Yaş: 98

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Orhaniye

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(askerlik)

bi sene askerlik şindi. askerlik mi bi sene. babasının‿adını bilmeden verdiler, gidecek adam. askerlik dȭt sene. ama dȭt sene nasī oldu. üş‿ay görev yaptık sōra bitti gitti işTe.

askēlik bak. acamiyeti kıtāya. acamiyatım kıtāya. askerl m çanakkale. tamam dȭt sene askerlik yaptık‿allā razı ossun. o kadar zulümdeymiş. şindi bu zaman bȭle. şindi bi sene. ne oldu? bisden arP‿istiyim. bisim zamanımıs‿ama. ben kaç sene. kaç sene gene ne. alman bisden‿arP‿istiyim. bisim ters‿oturdu yerine. teris yok. kīk bej‿ayı doldurana teris. kīk bej‿ayı doldurmaya avakat‿imzalamıyi. bi gün‿ossa da bekliyi. bi gün‿ossa da. alayda bekl ysin. git, imzalamıyi nüfüs ḱādını. ha ha günün kaldı ābi. günün kaldı. o zaman bȭleydi kızım. zamanı o zaman bȭleydi. ama şindiki zaman nerē geldi. şindiki zamana kaldı. askerlik bi sene. adi bi buçuk sene, iki sene, ne? her nēse, ne. görev nēse şindi o gün, o zamankı devir başka, şindiki başka. şindi indir nerē. oniki aya indi askerlik. iki sene ne oldu. çocuklar da yeni geldi tā. çocuklar yeni geldi. ne oldu? yandakının çocū be. he, bi de kim? o. bi kişi tā geldi ya. he, gökan, gökan. gökan geldi. seninki geldi. işte bis bunnarı yaptık‿askerlikte. allā razı ossun gene. görev bildik. yaptık‿askerl . velasıl y nim ne annaTaym başka ben sana.

(düğün)

o var. gelin‿araba nasī diyåsan, gelin‿almā‿eveli ḳına olur‿akşamı. ilk‿āşamı olur ḳına. ikinci āşamı gelin‿almā gidilir. tā küylere. öküz‿arabası ḳoşulur. çergi yapılır bül̄e. fındıḳlıḳ‿onnan. alat, alat, alat bō̄le. veĺasıl ḳīmızı bi kilim. ḳīmızı kilim genelde. gelin‿arabasına yapılan bu. he, ō̄le gelir. esā istemes‿ama. kilim milim‿ örterler, adettendir. tē yedi sekis‿araba olur. kim gidērse. ben kendim ḳıtāyaya, mandıraya gittim‿ep. altı, yedi araba vārdı tek. yani o vaḳıt gittik. gittik gelin‿aldıḳ, geldik. eskiden‿ō̄leydi. şindi nerde ḳaldı o. ya, öküz‿arabası nasīdı ō̄le. yan ḳoşcān. bu ḳoşucaḳ. sen ḳojucān veya ben ḳojucām. yedi, sekis‿araba olūrdu çergeli. o idērdik. güm güm güm davul. ah be çalġıcılar bi tarafTa iki Tane çalġı. gücün neye yetērse. gücün bazen‿iki çalġı tutturū. köstek, köstē otutturū. ben‿iki davıl‿olmadan ‿arabā pinmem deyē, bitti. ben faḳil, faḳildik. yoḳ, davulcuya para mı var. şindi askerlikten nerelere baḳsan‿onu dicēm. alḳ parti geçt zaman, burdan vārdıḳ. burdan vārdıḳ, kō̄tāyaya. üj gün tayına. yoḳ ben candarmaydım. üj gün bu ḳadar tayın verdiler bise. üj gün. ḳarn‿aç. ḳarnı doyur, para yoḳ. seksen ġuruşlan gittim burā. seksen ġuruş. üzerimde para yoḳ, askere gittim ben. seksen ġuruş, bi de vardım‿o. bis sekizinci bölükte askerlik yaptıḳ. yedinci bölük, altıncı bölük, beşinci bölük. dō̄t bölük vārdı. dō̄dümüs bō̄leydi. he, o zamannarda tālim terbiye tamamdı. çoḳ sıḳıydı o vaḳıt. ḳaravanı asdı. ya dō̄t‿üj tane z tin. al, üj tane z tin. şu ḳadā p nir. ister‿ajdı ister toḳTu. şindi vārdı ama vermediler. bu alḳ partin zamanı çoḳ sıḳīdı. çoḳ. bi ġas‿ için misal sen mūtar. bugün buranın mūtarı bu adam. arzı‿ederse sen ben, bunnar birlik. ġasos şişes nen yā. ġasos şişes nen ġas. ō̄le Íamba şavḴ yoḳ. ġasos şişes nen. şeker, bi iki şeker vārdı verir. şeker vermeslerdi ki mūtar vermiyi yāv. sā ancaḳ bi mindil verir, iki vermes. bi tanecik verir. ōlum çoḳ sıḳı zamanna gördük‿o zaman da. allā var yoḳarda cenabıya. yāv, şeker yoḳ. ep ḳarneylen. ḳarneyle ekmek. ekmek ḳarneyle şindi baḳ. bi zaman dā fazla ḳarnēle ekmek çıḳtı. ḳarnen vārsa ekmek‿ alırsın. ḳarnen vārsa ekmek alcān‿ama bi tane. san başına bi ekmek. aj, aj, zil gibi

aj. doymiyi. bi de ne var? tā arman zamanı geld zaman, bej‿on ton bōday çıḳarcān. ne var? sā vercek baḳ bunnarı alır, iki çuval bōday verir. baḳ bunnarı annayın. bunnarı alır‿iki çuval‿alır. bunu aldın dōru izmite. hopis var, mazreti yoḳsa. nāptı? iki kiloyu tamamlamıyi, üj yüs kiloyu tamamlamıyi. gidicēn māzadan‿alıcān. üş yüs kiloyu dōt kiloya tamamlicān. hopis veya teslim‿alıyi. aç gözünü, fakilse üş ġırama iki çuvalını aldı eter. ḳaldı sana bi çuval kendine, aldı iki çuval kendine. bunnarı da aldı gitti. senin tavīn mı yoḳ. ayvanın mı yoḳ, ernēse. seni annamas‿o ij. şindi de arP bekliyi bisden. āşama, rey bekl ler, rey. e, bisde ele bi tane var. başbaḳanna neler konuş . telezyon‿ossa da açsan da görüyū. adamı, başbaḳan ḳaç yaşında, sen ḳaç yaşında. o ne ḳadar‿almış, sen ne ḳadar oḳumuşun. bu‿arada ayaḳḳabını çeviremessin başbaḳana bugün, adam senden şey çalayī. şindi bugün ne var bi, baḳ‿ aḳlım gitti. bāḳal mı vārdı. bākalın yerine geldi, girdi. bōle çektik ki eller şindi. a ōlum şindi on sene iki sene. o oḳumuş‿iki sene. sen oḳumuşsun‿on sene. o seni ḳumanda ediyi. sana şey çalıyi. vay sen bā ayaḳabını çeviremessin. bayḳal da ōleydi, ū. duman‿attırıdı, millete. ya sen kim, o kim. sen‿onun yerine bugün ḳonuşāmasın bile ya. rütbeyi bilir tabi bugün. he, göriyısın. başbaḳanın yanda neler ḳonuşıyi adam. açtīn zaman telezyonu gör sınis. benim zoruma gidiyi çünkü. ulan sen kim, ben kim. aç göslerini. sen ḳonuşāmasın bu adamla. aç göslerini de baḳ. ama adam‿almış rey, görev‿almış. ne, parti başḳanı. ya var ya pırtı, parti, parti başḳanı. parti davası var ya şindi, parti. isted ḳadar ḳonuşuyi adam ya. ya ḳonuşmaḳ serbes. sen kimsin ya. ne başbaḳanı. bilmem ne ossan fayde yoḳ. onun‿için yavrum. alla ne günnere ḳaldıḳ. çoḳ şükür bu günümüse. bugün de s. he, o adamı alcaḳlar, sıḳcaḳlar boasından, bitti. tā ne var zamanda, cemal bā baḳ. baḳ sen ne konuş sın ya. ben‿oḳumuşum y mi sene. sen‿oḳumuşsun‿iki sene. ta ne ḳonuşuy sın. ya bi bekle. bi beni bekle. ya sen benne ḳonuşabilcek‿alde misin? adam yüs bulmuş. parti başḳanı ya. isted nnen ḳonuşiyi. ōlum bōle. bu dünyanın‿işi bōle. şindi eskileri geçiyi.

(göç)

bilm m. ben burda dōdum, burda büyüdüm. dedemner bilmem ḳaç senesinde gelmiş. ben‿onnarı şindi bilemiyåm. atırlamıyi. bis burda büyüdük, burda yetiştik ḳızım. yavrum ben ne diyim ki. ben bilmiyåm ki. şindi nerden bil m küyümü. o benim kör cayill m. ben biras kör cayilim. amin, cümeyi berabē ya. benim bū̄k çocūm bu. baḳ bu benim bū̄k çocūm. doḳsan sekis yaşındayım ben. bā baḳ. allā mürüvetlerini göstersin. bu ḳadar, ben başḳa bi‿şi bilm m. ama tutūysun beni bırda.

(tarla işleri)

ya, öküslen çit sürdük. aynı, aynı. yaba, yaba. āc yabası. armanı ben bi bismillā, armanı yīnla yīlır. arabaylan geliym ya. demet, yīnır. armannar yere yīlır. zamanı gelir, arman yaparsın. öküslerle, güsel‿armanı ḳazırīsın. bi de sularsın güselce. saman serersin, güsel. bi de yū taşınnan güdersin, gider güsel. andan sōra zaman gelirse, ava alırsa bōday serersin. olur sā, öküslen faĺan. yū taşı o. düven‿ayrı. arman düvērken, demetler şeklinde ya. o ayrı, yū taşı ayrı. ama yūluyōsun ya saman yapışsın diye. o gene dōru ama en güseli bō̄le arman yaparsın. şu beton yapıyå, armanı. samanın‿üstünü ıslıyıs. gene onu yū taşıyla eziyos‿onu. samannamadan bō̄le olmas. betene atmıcān‿onu. çimenin‿üzerne. sade ō̄le d l. arman yapcān, ḳazicān. su dökücēn, ıslicān. bis de gittik, bisde. bis tā ḳullara gittik. devrent, kullar. tabi ḳullar‿üj tanedir normali. ḳullarda devrent, devrent, ḳullar. uralarda da üj d rmen vardır. su d rmeni, olluḳlu. āctan yapımlı, tātadan. pek‿ . y mi metre vardır. su şeysi var. he, o suyla çalışan tıḳırtı o.

(tarla eletleri)

ḳara saban, oraḳ. oraḳla biçērdik. oraḳ var bende be. tā burda bile var. oraḳlan biçērdik. onnan biçiyoduḳ bōdayı. d ren, d ren. ayvanı neyle attırıcān. tamam ḳızım. bū̄leydi yavrum. bū̄leydik, bis bū̄le dik.

(çalgı aletleri)

zurna vārdı işte, ġırnata. yoḳ def yoḳtu, ōle bi şey. yoḳtu başḳa.

(tütüncülük)

tütün yaptıḳ ḳızım. tütün yaptıḳ‿olur mu. tāĺaya tütün‿ekērdik. sabā ḳāḳardıḳ, tütün ḳırmā yine. gün dōdu ḳırarsın. ḳırarsın, küfeye doldurūsun. bi gelirsin, bi yanna. tikel, dērdik‿ona. tütün ḳoymā, tütün tikeli. ama u olmadan dikemesdin ki. evet, asma yapārdıḳ. nasī olur be. lan nōldu, lan. hay‿allā razı. dōt tane sopalara bōle, dōtken çaḳārdılar. bōle ipli. çeker, onnara dizērlerdi. bōle sıra sıra olurdu. bu tikeldi işte. tütün tikeli, Ílāna tikeli, biber tikeli. bunu ḳāḳıcan bōle işte. emen fileyi dibine. a onu da göster m. baḳ, kendisi burda. yaptīmıs bunnar‿ama zamanında. şindi gene var, yoḳ d l. Ílāna dikeris, biber‿ek. nere ekcēsen şindi. tütüncülük yoḳ‿ama. bāça mı var şindi, nere ekcēn? bu şindi Ílāna, biber. tütüncülük‿öldü. para da etmes şindi, ha. verdikleri bu ḳomik raḳamı görsen, vay. ḳāḳtım, cumaya gittim bi gün. tütün çıḳıyå evin‿önünde. tütün var bōle, boydan boya. oja da vaizi uzattı. şindi bi oja da diyō. ḳāḳabilirsinis cam den diyo. ama ḳāḳabilir misin, vaiz var. ora bi ḳāḳtım‿evin‿ önünde lüz arlā zopalarla devirmiş.o, onnarı yeniden topla, yeniden düzenne. bi de ince yāmır gel . ya ep ḳuru d l yavrum. ama bi sıcaḳta ḳuruyi. sat baḳaĺım‿onnarı ōle, satabil n mi. iple, iple. tütün‿iyesi. aırda, iyeyle. özel ne işte. özel‿ ne, tikennere yaptırıyīdıḳ ya. valla, te. aynı, aynı. burda da vārdı, ōle körükle çalışırdı. ben şindi yatıp ḳāḳmas‿oldum. cümlelelēmise de. bisde sufra azır‿olcaḳ. çay‿azır‿olcaḳ. çay mı? bis çay bilmesdik iş. çay‿eskiden yoḳtu. īlambur vārdı. īlambur da ne. tarna vārdı, tarna. bu çay sōradan çıḳtı ya. īlambur var, var‿ama āclardan toplayis. tabi tarnanın yerini tutmıyi. yoḳ, biz suvanı ḳırdıḳ mı bi de yoḳ, tutmas yerini. tabi ya, fakillik bōlēdi yavrum. şindi tāĺaya gidērken bi demet suvan, veyāt da Tatlı samsaḳ. tālaya gidēken ḳoy beline. aydi baḳaĺım çapa ḳazmā. baḳ vārsa inēn ḳoyarsın. şindi burdan vardın, tāĺaya. ḳaşıḳ unuttun. oy, yavri. ḳaşıḳ yoḳ, nāpıcān? suvan ḳabīnnan.

suvan ḳabīnnan, onunnan bōle suvanna ḳaldırcān. şindi, şindikilere bāk, şindikilere. bunu gördü mü t‿büle yapar. em de nasī. şindi ben‿ona dml de, şu alḳ parti iziyetleri. orda mūtar‿ayrı alḳ partiden. azalar mı alḳ patiden, mūtar‿alḳ partiden. sana diremle ekmek ver , diremle. nüfüse göre y cek ver lermiş. bise bi tane ekmek ḳarne ver diler. sis yetişmişinisdir‿oraya. ernēse. babam de öldü, yetmij dōtte. genj yaşda vefat‿etti. seni kim yarattı. allā yarattı mı, yarattı. seni yaradan cenabı‿allā. senin sātını bekler. ḳaç sāt, ne ḳadā ömrün var. bej sene, on sene, elli sene. ömür sātlan, sātlan ḳızım. canabı‿allā sana bu ömrü verdi mi? almasını da bilir‿o. bm gün gelir, sāt gelir‿alır‿o. a, en temisi o. e tabi, cenabı allā şükür‿edicēs, şükür. şindi şu zaman, yavrı bunnar tabi dā bilmes. ne zaman bil n, çoluḳ babayı tanımas gösünen? çocuḴ bobayı tanımıyī, bobayı. gördük, gördük‿onu da. dedi dimi, demiştir. get d se ne mutluḳ‿onu. get d se, ne. amin, amin, cümleten ya. ben ḳonuşmā severim, vallā severim. ben‿ısım‿aḳrabayı severim bōle, geldi mi. baḳ tütün tikeli bu, aç göslerni. tütüncülū epsinde sen de Tikersin. baḳ‿aynāda ḳırdıḳ ya. aynaya da tiyaç var.

(meyve-sebze)

tāĺaya ekmesini dersen, yoḳ d l. ōlum bis‿eskiden de ekērdik. tāĺaya ekērsen, sapıyla çıḳarırsın. turP, patatiz, domatiz, nūt, biber, suvan, kires, cevis, samsaḳ, bōday. erik, patatize kompil de denir. ben çanaḳḳalede pamıḳ gördüm. pamıḳ‿ekērdiler bōle tāĺaya. bōle bōle ayrı, ayrı pamıḳ. ḳoca ḳoca, ḳocaman. baḳ‿otus‿altı ay ney. gördün mü baḳ, benimki ḳaç sene. kötāyanın zamanında baḳ, zamanında çanaḳḳale. var gene askerlik oldūm zaman çarıḳ burda giyemiyås. küyde, küyde, cam ye gelirken. cam nin ḳapının āḳasından baḳ bōle. şey vārdı tātadan. çıḳarıp çıḳarıp şey yapıp ḳoyārdın. gidērken de ayāna ḳoyuyūn. ayāna geçerdi eve gidērdin. çarıḳ, çarıḳ. ḳaç kere giydik, ya. yama ḳoyārdıḳ, yama. būk parça. gezērken bōle yama çıḳar mı burdan. yörü baḳaĺım.

(giyim-kuşam)

şindi baḳ ḳızım. sā annaTıy m mi. sen şindi çoḳ güselsin, maşallān var. ben damat olana ḳadar‿altımda picama yoḳtu benim. yün bo̅le ḳoyun yününden ceket, pantol, unnar‿işlenir unnar giyinirdi. onnarın da zāmeti var. rāmetli anımlan ne vardı, ramazan bayramı. ramasan bayramına elbise alırdıḳ. ramasan bayramına elbise. ramasan bayram bitti mi. ramasan bayramı çıḳar da ḳurbana da ossun. durum yoḳ‿almā, yoḳ. çıḳarcān‿oturcān, sandıa ḳoycān. ḳurban bayramı azırlıḳ, dursun bo̅le burda anteri. alamıyåsın ki. almā ḳuvetin yoḳ. para yoḳ‿almā. yama, yama üstüne. onun‿üstüne bi yama tā. bi yama tā. a o zaman‿o̅le geçērdi. ōlum yoḳtu, para yoḳtu para. ha yaşa, şindi moda olmuş, moda. yītıḳ yītıḳ gezersin. bm de ben severim ḳaçamaḳ. pasta yapārdıḳ. bi gücük‿ekmek kesērdik. ipliklen kesersin. ekmek dilimi gibi. ya ōleydi işte. üj tane, bej tane öküzlēlen‿ep sürērdik.

-12-

Adı Soyadı: Raşit Kurul

Yaş: 98

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Orhaniye

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(askerlik)

bi sene askerlik şindi. askerlik mi bi sene. babasının‿adını bilmeden verdiler, gidecek adam. askerlik dȭt sene. ama dȭt sene nasī oldu. üş‿ay görev yaptık sōra bitti gitti işTe.

askēlik bak. acamiyeti kıtāya. acamiyatım kıtāya. askerl m çanakkale. tamam dȭt sene askerlik yaptık‿allā razı ossun. o kadar zulümdeymiş. şindi bu zaman bȭle. şindi bi sene. ne oldu? bisden arP‿istiyim. bisim zamanımıs‿ama. ben kaç sene. kaç sene gene ne. alman bisden‿arP‿istiyim. bisim ters‿oturdu yerine. teris yok. kīk bej‿ayı doldurana teris. kīk bej‿ayı doldurmaya avakat‿imzalamıyi. bi gün‿ossa da bekliyi. bi gün‿ossa da. alayda bekl ysin. git, imzalamıyi nüfüs ḱādını. ha ha günün kaldı ābi. günün kaldı. o zaman bȭleydi kızım. zamanı o zaman bȭleydi. ama şindiki zaman nerē geldi. şindiki zamana kaldı. askerlik bi sene. adi bi buçuk sene, iki sene, ne? her nēse, ne. görev nēse şindi o gün, o zamankı devir başka, şindiki başka. şindi indir nerē. oniki aya indi askerlik. iki sene ne oldu. çocuklar da yeni geldi tā. çocuklar yeni geldi. ne oldu? yandakının çocū be. he, bi de kim? o. bi kişi tā geldi ya. he, gökan, gökan. gökan geldi. seninki geldi. işte bis bunnarı yaptık‿askerlikte. allā razı ossun gene. görev bildik. yaptık‿askerl . velasıl y nim ne annaTaym başka ben sana.

(düğün)

o var. gelin‿araba nasī diyåsan, gelin‿almā‿eveli ḳına olur‿akşamı. ilk‿āşamı olur ḳına. ikinci āşamı gelin‿almā gidilir. tā küylere. öküz‿arabası ḳoşulur. çergi yapılır bül̄e. fındıḳlıḳ‿onnan. alat, alat, alat bō̄le. veĺasıl ḳīmızı bi kilim. ḳīmızı kilim genelde. gelin‿arabasına yapılan bu. he, ō̄le gelir. esā istemes‿ama. kilim milim‿ örterler, adettendir. tē yedi sekis‿araba olur. kim gidērse. ben kendim ḳıtāyaya, mandıraya gittim‿ep. altı, yedi araba vārdı tek. yani o vaḳıt gittik. gittik gelin‿aldıḳ, geldik. eskiden‿ō̄leydi. şindi nerde ḳaldı o. ya, öküz‿arabası nasīdı ō̄le. yan ḳoşcān. bu ḳoşucaḳ. sen ḳojucān veya ben ḳojucām. yedi, sekis‿araba olūrdu çergeli. o idērdik. güm güm güm davul. ah be çalġıcılar bi tarafTa iki Tane çalġı. gücün neye yetērse. gücün bazen‿iki çalġı tutturū. köstek, köstē otutturū. ben‿iki davıl‿olmadan ‿arabā pinmem deyē, bitti. ben faḳil, faḳildik. yoḳ, davulcuya para mı var. şindi askerlikten nerelere baḳsan‿onu dicēm. alḳ parti geçt zaman, burdan vārdıḳ. burdan vārdıḳ, kō̄tāyaya. üj gün tayına. yoḳ ben candarmaydım. üj gün bu ḳadar tayın verdiler bise. üj gün. ḳarn‿aç. ḳarnı doyur, para yoḳ. seksen ġuruşlan gittim burā. seksen ġuruş. üzerimde para yoḳ, askere gittim ben. seksen ġuruş, bi de vardım‿o. bis sekizinci bölükte askerlik yaptıḳ. yedinci bölük, altıncı bölük, beşinci bölük. dō̄t bölük vārdı. dō̄dümüs bō̄leydi. he, o zamannarda tālim terbiye tamamdı. çoḳ sıḳıydı o vaḳıt. ḳaravanı asdı. ya dō̄t‿üj tane z tin. al, üj tane z tin. şu ḳadā p nir. ister‿ajdı ister toḳTu. şindi vārdı ama vermediler. bu alḳ partin zamanı çoḳ sıḳīdı. çoḳ. bi ġas‿ için misal sen mūtar. bugün buranın mūtarı bu adam. arzı‿ederse sen ben, bunnar birlik. ġasos şişes nen yā. ġasos şişes nen ġas. ō̄le Íamba şavḴ yoḳ. ġasos şişes nen. şeker, bi iki şeker vārdı verir. şeker vermeslerdi ki mūtar vermiyi yāv. sā ancaḳ bi mindil verir, iki vermes. bi tanecik verir. ōlum çoḳ sıḳı zamanna gördük‿o zaman da. allā var yoḳarda cenabıya. yāv, şeker yoḳ. ep ḳarneylen. ḳarneyle ekmek. ekmek ḳarneyle şindi baḳ. bi zaman dā fazla ḳarnēle ekmek çıḳtı. ḳarnen vārsa ekmek‿ alırsın. ḳarnen vārsa ekmek alcān‿ama bi tane. san başına bi ekmek. aj, aj, zil gibi

aj. doymiyi. bi de ne var? tā arman zamanı geld zaman, bej‿on ton bōday çıḳarcān. ne var? sā vercek baḳ bunnarı alır, iki çuval bōday verir. baḳ bunnarı annayın. bunnarı alır‿iki çuval‿alır. bunu aldın dōru izmite. hopis var, mazreti yoḳsa. nāptı? iki kiloyu tamamlamıyi, üj yüs kiloyu tamamlamıyi. gidicēn māzadan‿alıcān. üş yüs kiloyu dōt kiloya tamamlicān. hopis veya teslim‿alıyi. aç gözünü, fakilse üş ġırama iki çuvalını aldı eter. ḳaldı sana bi çuval kendine, aldı iki çuval kendine. bunnarı da aldı gitti. senin tavīn mı yoḳ. ayvanın mı yoḳ, ernēse. seni annamas‿o ij. şindi de arP bekliyi bisden. āşama, rey bekl ler, rey. e, bisde ele bi tane var. başbaḳanna neler konuş . telezyon‿ossa da açsan da görüyū. adamı, başbaḳan ḳaç yaşında, sen ḳaç yaşında. o ne ḳadar‿almış, sen ne ḳadar oḳumuşun. bu‿arada ayaḳḳabını çeviremessin başbaḳana bugün, adam senden şey çalayī. şindi bugün ne var bi, baḳ‿ aḳlım gitti. bāḳal mı vārdı. bākalın yerine geldi, girdi. bōle çektik ki eller şindi. a ōlum şindi on sene iki sene. o oḳumuş‿iki sene. sen oḳumuşsun‿on sene. o seni ḳumanda ediyi. sana şey çalıyi. vay sen bā ayaḳabını çeviremessin. bayḳal da ōleydi, ū. duman‿attırıdı, millete. ya sen kim, o kim. sen‿onun yerine bugün ḳonuşāmasın bile ya. rütbeyi bilir tabi bugün. he, göriyısın. başbaḳanın yanda neler ḳonuşıyi adam. açtīn zaman telezyonu gör sınis. benim zoruma gidiyi çünkü. ulan sen kim, ben kim. aç göslerini. sen ḳonuşāmasın bu adamla. aç göslerini de baḳ. ama adam‿almış rey, görev‿almış. ne, parti başḳanı. ya var ya pırtı, parti, parti başḳanı. parti davası var ya şindi, parti. isted ḳadar ḳonuşuyi adam ya. ya ḳonuşmaḳ serbes. sen kimsin ya. ne başbaḳanı. bilmem ne ossan fayde yoḳ. onun‿için yavrum. alla ne günnere ḳaldıḳ. çoḳ şükür bu günümüse. bugün de s. he, o adamı alcaḳlar, sıḳcaḳlar boasından, bitti. tā ne var zamanda, cemal bā baḳ. baḳ sen ne konuş sın ya. ben‿oḳumuşum y mi sene. sen‿oḳumuşsun‿iki sene. ta ne ḳonuşuy sın. ya bi bekle. bi beni bekle. ya sen benne ḳonuşabilcek‿alde misin? adam yüs bulmuş. parti başḳanı ya. isted nnen ḳonuşiyi. ōlum bōle. bu dünyanın‿işi bōle. şindi eskileri geçiyi.

(göç)

bilm m. ben burda dōdum, burda büyüdüm. dedemner bilmem ḳaç senesinde gelmiş. ben‿onnarı şindi bilemiyåm. atırlamıyi. bis burda büyüdük, burda yetiştik ḳızım. yavrum ben ne diyim ki. ben bilmiyåm ki. şindi nerden bil m küyümü. o benim kör cayill m. ben biras kör cayilim. amin, cümeyi berabē ya. benim bū̄k çocūm bu. baḳ bu benim bū̄k çocūm. doḳsan sekis yaşındayım ben. bā baḳ. allā mürüvetlerini göstersin. bu ḳadar, ben başḳa bi‿şi bilm m. ama tutūysun beni bırda.

(tarla işleri)

ya, öküslen çit sürdük. aynı, aynı. yaba, yaba. āc yabası. armanı ben bi bismillā, armanı yīnla yīlır. arabaylan geliym ya. demet, yīnır. armannar yere yīlır. zamanı gelir, arman yaparsın. öküslerle, güsel‿armanı ḳazırīsın. bi de sularsın güselce. saman serersin, güsel. bi de yū taşınnan güdersin, gider güsel. andan sōra zaman gelirse, ava alırsa bōday serersin. olur sā, öküslen faĺan. yū taşı o. düven‿ayrı. arman düvērken, demetler şeklinde ya. o ayrı, yū taşı ayrı. ama yūluyōsun ya saman yapışsın diye. o gene dōru ama en güseli bō̄le arman yaparsın. şu beton yapıyå, armanı. samanın‿üstünü ıslıyıs. gene onu yū taşıyla eziyos‿onu. samannamadan bō̄le olmas. betene atmıcān‿onu. çimenin‿üzerne. sade ō̄le d l. arman yapcān, ḳazicān. su dökücēn, ıslicān. bis de gittik, bisde. bis tā ḳullara gittik. devrent, kullar. tabi ḳullar‿üj tanedir normali. ḳullarda devrent, devrent, ḳullar. uralarda da üj d rmen vardır. su d rmeni, olluḳlu. āctan yapımlı, tātadan. pek‿ . y mi metre vardır. su şeysi var. he, o suyla çalışan tıḳırtı o.

(tarla eletleri)

ḳara saban, oraḳ. oraḳla biçērdik. oraḳ var bende be. tā burda bile var. oraḳlan biçērdik. onnan biçiyoduḳ bōdayı. d ren, d ren. ayvanı neyle attırıcān. tamam ḳızım. bū̄leydi yavrum. bū̄leydik, bis bū̄le dik.

(çalgı aletleri)

zurna vārdı işte, ġırnata. yoḳ def yoḳtu, ōle bi şey. yoḳtu başḳa.

(tütüncülük)

tütün yaptıḳ ḳızım. tütün yaptıḳ‿olur mu. tāĺaya tütün‿ekērdik. sabā ḳāḳardıḳ, tütün ḳırmā yine. gün dōdu ḳırarsın. ḳırarsın, küfeye doldurūsun. bi gelirsin, bi yanna. tikel, dērdik‿ona. tütün ḳoymā, tütün tikeli. ama u olmadan dikemesdin ki. evet, asma yapārdıḳ. nasī olur be. lan nōldu, lan. hay‿allā razı. dōt tane sopalara bōle, dōtken çaḳārdılar. bōle ipli. çeker, onnara dizērlerdi. bōle sıra sıra olurdu. bu tikeldi işte. tütün tikeli, Íāna tikeli, biber tikeli. bunu ḳāḳıcan bōle işte. emen fileyi dibine. a onu da göster m. baḳ, kendisi burda. yaptīmıs bunnar‿ama zamanında. şindi gene var, yoḳ d l. Íāna dikeris, biber‿ek. nere ekcēsen şindi. tütüncülük yoḳ‿ama. bāça mı var şindi, nere ekcēn? bu şindi Íāna, biber. tütüncülük‿öldü. para da etmes şindi, ha. verdikleri bu ḳomik raḳamı görsen, vay. ḳāḳtım, cumaya gittim bi gün. tütün çıḳıyå evin‿önünde. tütün var bōle, boydan boya. oja da vaizi uzattı. şindi bi oja da diyō. ḳāḳabilirsinis cam den diyo. ama ḳāḳabilir misin, vaiz var. ora bi ḳāḳtım‿evin‿ önünde lüz arlā zopalarla devirmiş.o, onnarı yeniden topla, yeniden düzenne. bi de ince yāmır gel . ya ep ḳuru d l yavrum. ama bi sıcaḳta ḳuruyi. sat baḳaĺım‿onnarı ōle, satabil n mi. iple, iple. tütün‿iyesi. aırda, iyeyle. özel ne işte. özel‿ ne, tikennere yaptırıyīdıḳ ya. valla, te. aynı, aynı. burda da vārdı, ōle körükle çalışırdı. ben şindi yatıp ḳāḳmas‿oldum. cümlelelēmise de. bisde sufra azır‿olcaḳ. çay‿azır‿olcaḳ. çay mı? bis çay bilmesdik iş. çay‿eskiden yoḳtu. īlambur vārdı. īlambur da ne. tarna vārdı, tarna. bu çay sōradan çıḳtı ya. īlambur var, var‿ama āclardan toplayis. tabi tarnanın yerini tutmıyi. yoḳ, biz suvanı ḳırdıḳ mı bi de yoḳ, tutmas yerini. tabi ya, fakillik bōlēdi yavrum. şindi tāĺaya gidērken bi demet suvan, veyāt da Tatlı samsaḳ. tālaya gidēken ḳoy beline. aydi baḳaĺım çapa ḳazmā. baḳ vārsa inēn ḳoyarsın. şindi burdan vardın, tāĺaya. ḳaşıḳ unuttun. oy, yavri. ḳaşıḳ yoḳ, nāpıcān? suvan ḳabīnnan.

suvan ḳabīnnan, onunnan bōle suvanna ḳaldırcān. şindi, şindikilere bāk, şindikilere. bunu gördü mü t‿büle yapar. em de nasī. şindi ben‿ona dml de, şu alḳ parti iziyetleri. orda mūtar‿ayrı alḳ partiden. azalar mı alḳ patiden, mūtar‿alḳ partiden. sana diremle ekmek ver , diremle. nüfüse göre y cek ver lermiş. bise bi tane ekmek ḳarne ver diler. sis yetişmişinisdir‿oraya. ernēse. babam de öldü, yetmij dōtte. genj yaşda vefat‿etti. seni kim yarattı. allā yarattı mı, yarattı. seni yaradan cenabı‿allā. senin sātını bekler. ḳaç sāt, ne ḳadā ömrün var. bej sene, on sene, elli sene. ömür sātlan, sātlan ḳızım. canabı‿allā sana bu ömrü verdi mi? almasını da bilir‿o. bm gün gelir, sāt gelir‿alır‿o. a, en temisi o. e tabi, cenabı allā şükür‿edicēs, şükür. şindi şu zaman, yavrı bunnar tabi dā bilmes. ne zaman bil n, çoluḳ babayı tanımas gösünen? çocuḲ bobayı tanımıyī, bobayı. gördük, gördük‿onu da. dedi dimi, demiştir. get d se ne mutluḳ‿onu. get d se, ne. amin, amin, cümleten ya. ben ḳonuşmā severim, vallā severim. ben‿ısım‿aḳrabayı severim bōle, geldi mi. baḳ tütün tikeli bu, aç göslerni. tütüncülū epsinde sen de Tikersin. baḳ‿aynāda ḳırdıḳ ya. aynaya da tiyaç var.

(meyve-sebze)

tāĺaya ekmesini dersen, yoḳ d l. ōlum bis‿eskiden de ekērdik. tāĺaya ekērsen, sapıyla çıḳarırsın. turP, patatiz, domatiz, nūt, biber, suvan, kires, cevis, samsaḳ, bōday. erik, patatize kompil de denir. ben çanaḳḳalede pamıḳ gördüm. pamıḳ‿ekērdiler bōle tāĺaya. bōle bōle ayrı, ayrı pamıḳ. ḳoca ḳoca, ḳocaman. baḳ‿otus‿altı ay ney. gördün mü baḳ, benimki ḳaç sene. kötāyanın zamanında baḳ, zamanında çanaḳḳale. var gene askerlik oldūm zaman çarıḳ burda giyemiyås. küyde, küyde, cam ye gelirken. cam nin ḳapının āḳasından baḳ bōle. şey vārdı tātadan. çıḳarıp çıḳarıp şey yapıp ḳoyārdın. gidērken de ayāna ḳoyuyūn. ayāna geçerdi eve gidērdin. çarıḳ, çarıḳ. ḳaç kere giydik, ya. yama ḳoyārdıḳ, yama. būk parça. gezērken bōle yama çıḳar mı burdan. yörü baḳaĺım.

(giyim-kuşam)

şindi baḳ ḳızım. sā annaTıy m mi. sen şindi çoḳ güselsin, maşallān var. ben damat olana ḳadar‿altımda picama yoḳtu benim. yün bo̅le ḳoyun yününden ceket, pantol, unnar‿işlenir unnar giyinirdi. onnarın da zāmeti var. rāmetli anımlan ne vardı, ramazan bayramı. ramasan bayramına elbise alırdıḳ. ramasan bayramına elbise. ramasan bayram bitti mi. ramasan bayramı çıḳar da ḳurbana da ossun. durum yoḳ‿almā, yoḳ. çıḳarcān‿oturcān, sandıa ḳoycān. ḳurban bayramı azırlıḳ, dursun bo̅le burda anteri. alamıyåsın ki. almā ḳuvetin yoḳ. para yoḳ‿almā. yama, yama üstüne. onun‿üstüne bi yama tā. bi yama tā. a o zaman‿o̅le geçērdi. ōlum yoḳtu, para yoḳtu para. ha yaşa, şindi moda olmuş, moda. yītıḳ yītıḳ gezersin. bm de ben severim ḳaçamaḳ. pasta yapārdıḳ. bi gücük‿ekmek kesērdik. ipliklen kesersin. ekmek dilimi gibi. ya o̅leydi işte. üj tane, bej tane öküzlēlen‿ep sürērdik.

-13-

Adı Soyadı: Emine Bulut

Yaş: 68

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Gülbahçekadriye

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(karışık)

annemde de unutḳannıḳ başladı. babam doḳsan yaşındamı. ben‿annatayım size. o gelince de annatır bildiklerini. ben de bilmm yani. ben de annaTayım‿eskiden‿ olannā.

eskidendi o. şindi adet ḳalmadı ki ḳızım. bisim‿en‿eski gelenek, melenek‿ep dēşti ḳızım. olanları ama ep dēşti yani. olaydı da göreydik.

(düğün)

eskiden‿öküs‿arabalar nen gel . küyden küye gelme yoḳtu. meseĺā bu küyden başḳa öbür küyden‿alma yoḳtu. eski dışar küyden‿almaḳ yoktu. meseĺā bis‿eski mācır ōle dışardan kürt‿almasdıḳ. alma yoḳtu çünkü. kürtler mācır‿almasdı. e ōle, yalan mı, gülme şindi. nēse bu kürt. assını inḱar‿iden neymiş? cingeneymiş. azeri nōluyå? nasī bi‿şiy. he, tūk‿oluyånıs. ama las, gürcü, mācır gibi yani. canım benim canım. yani kökenimis‿illā soruşturū baḳ, ḳıs ne diy . mācır küylerini arıyås diy . işTe senin de bōle kökenin ne? yani deden nēse ne. yani mācırsan mācır de. şindi bunnar dōdan geldi ya. bis de bunnarı kürt biliyis. ēh şindi dūnden başlayalım bis.

(kına gecesi)

ḳına gecelerini söyleyelim. ḳadınnar‿ayrı olurdu. erkek‿ōle olurdu. eskiden‿ōle olurdu. ḳına gecesi yapārdıḳ. kendimis‿ayrı eylenirdik. dabriḳa dērdik. dabriḳālan eylence yapılır. ḳına yapılır. ḳadınnar‿arasında ḳına gecesi yapārdıḳ meseĺā. dā evelde ōle oluyådı da şindi pazara döndü yā dūnner. diy m ya işTe artıḳ‿eski şeyleri iş uyġulayan yoḳ. yani, ōle ḳadınnar‿arasında ḳına gecesi yapılır. eski şeyleri urbalarda olurdu meseĺā. onnardan‿ij yoḳ şindi. bōle simli. annelerin‿urbaları ōle olurdu meseĺā. rengarengTi. da çoḳ bordo, mor rengi falan. ōleydi işTe.

(gelin pullama)

e, gelin pullama yapıyådılar. bōle gelini süsleler. rengareng yaparlardı. bi Tane yinge onnar‿ōle yapıyålardı. damadı taḳıya tutuyålardı. ācların‿üstüne çekelek çaḳıyådıḳ. sen‿onnarı bilmesdin bēki de e? çoḳ güsel‿olurdu. şindi bi ācın‿üsTüne çatalaḳ çutalaḳ misir ḳoçannarını bōle ġasa bandırıP, onnarı bōle yaḳ diler. damadı da taḳıya dutidiler. bōle yanndan geçer‿erkes. bōle sādıç‿olur, damadın yannda. ōle yani. çoḳ güsel‿oluyådı eskiden‿ama onnarın‿epsi bitTi. öldü yani ḳızım‿epsi. ama nasī olcaḳ. sis yapacanıs. gençler yapacaḳ‿onu. ama siz napıyånıs. tutyånıs salonu. işTe avrupa usulü oluyå bisim dūnner. ben‿artıḳ‿ōle diyårım. ḳadın‿ēkek‿epsi bir şindi. ḳadın ēkek bisde eskiden‿epsi ayrīdı. geceleyin damadı Takiya tutarlar. davıllarlan güm güm güm. bōle yani burası maşalar gibi yanar. uzun‿ācın‿üsTüne çekelekleri damadın yanıbaşında ōlan ḳādaşı sādıç‿olur. sādıç dērdik‿onu. yanıbaşında dikilir. onu daḳıya tutardılar meseĺa. davıllan düve düve gelin‿alcalar dērdik. yani bōle bütün‿erkes‿öküs arabalarını süslēdi. bōle taḳsi maḳsi yoḳtu ij‿bm‿şm. ij‿bi‿şiy yoḳTu yani dā önceleri. āyır, at‿arabaları da vārmış meseĺā. tekēlekleri bile ḳalmadı baḳ. t‿oralarda vārdı parçaları. ij‿bi‿şiy ḳalmadı ḳızım‿eskiye ḳalan. onnar ḳalmadı yani. ep‿atıldı. yoḳ bōle ona şindi çit gibi örēdiler‿onu. üzerine meseĺā kendi doḳudū kilimleri, süslü kilimleri bōle baştan gerēler. yanıbaşına ātıḳ çiçeklerinde bōle küylerinde ne varsa şimşir çiçē, ātıḳ‿açmış ne varsa onnarı süslerler. bōle öküslere boncuḳ dakarlar.meseĺā yani ōle. bōle bütün küy‿alḳı süsler. gelin‿alayı evet. davulu

burdan düve düve giderler. yölümē meseĺā. sis şurda oraniyeden gitmişsiniz ya. bis de oraniyeden‿alırdıḳ meseĺā yörüyelek. veya gülbāçeden‿alırdıḳ‿öküs‿arabīnen. gelini pindir dik‿öküs arabasına. öbürleri de kendi öküs‿arabasına piner. davul döve döve, alay da çeke çeke. ēkekler çeker, ḳadınnar‿iş girmes. geline pul dakerler. bisim ġırep dērlerdi. bo͞le ġırepler vardı. ipek, o ġıreplerden bālardılar. o meseĺā mor ded m simli o çoḳ şey bo͞le ātıḳ müzelerde falan‿ancaḳ müzelerde. şindi onnarın giyd gelinnikleri size burda nasī tarif‿edeyim, bilm m ki şindi. simli simli bo͞le. mor, ḳadife. o͞leydi onnarın gelinnikleri meseĺā. ġırep daḳarlardı. ġırebin‿üstüne de tel. bo͞le yuḳardan‿aşā teller bo͞le. burdan‿oraya bi tane tel çekerler. burdan buraya bi Tane. burdan buray bālarlar. gelinin ḳafası üsTüne de bi ḳīmızı örtü. ḳīmızı ġırebi de önne çekerler meseĺā. ēkekler de duva muva yapārḳan görmesin deye. yani o͞leydi eskiden. gelin de pullanırdı bo͞le. pul da sürū͞düler. o͞le yani. ḳaş yaḳardılar. başḳa süs yoḳtu yani. pulladılar‿işTe. kendi aralarında ne bileyim. evet, ḳına mına yaḳāken çoḳ so͞lerlerdi. eski mānileri şindi ben nerden bileyim. ben de çok şey d lim ki yane. bis de yani ātıḳ yeni sayılırıs. benim dū͞nümde meseĺā yeni. salonda olmadı ama. ḳīḳı geçTi canım. e öncedir yani. ben gittikten sōra sen geldin buraya. ben y mi yaşında evlendim. şindi ātmıj sekis yaşındayın‿işTe. ḳaç yıl‿olmuş. ḳīḳ sekis yıl‿olmuş‿ işTe. e yaşımıs‿aynı olabilir ama ben‿erken‿evlendim. ben de bugün geldim.

(göç)

valla onu tam‿atırlamıyåm da son bi almışlar ya y mi bej ġalba. orada gelmişler. benim babamnarın kökleri gelmiş. ḳonyaya yerleşmişler‿önce. ḳonyadan yeniden bu tarafa gelmişler. dedeleri yani bulġaristan mācırı. benim babam bulġaristan mācırı yani. ay, onu bilmem ki ḳızım. bis burda dōmuşus, burda büyümüşüs. çoḳ‿eski, bilm m ki. bugün geldim. şindi onnara yemek‿azırladım. babam‿ū͞len‿istemedi. āmete ayrı ḳoydum. o yedi, gitTi şindi. o da tāĺaya gidiyåm, dedi. başlaycaḳmış. undan sōra ben de onnara yemek ḳoydum da şindi siz geldinis. o͞le deme bu zamanda

erkeze ḳapı açılmas. tabi ḳızım yani ōle. bu zamanda çoḳ şeyler‿oluyå. yani sannar çoḳ ḳorkuy . sen‿ōle çoḳ cesur‿olma. bm gün bm tuzā düşersin, görūsün. valla bu zaman bi kötü ki ḳızım. yani, allā ḳorusun sizi bile. geziyısınıs, ediyısınıs ya. allā sizi de ḳorusun. o zaman. yani ḳıs başınısa yalnıs yani benim gönnüm rāt d l. allā işlerinizi āttırsın. allā inşallā genşl nizin m olmasını sālasın. eskiler geri dönsün. neslimiz bozulmasın.

(komşuluk ilişkileri)

ōf, bis‿esKiden ne ḳadan‿ dik. yoḳ canım burda ḳadın‿ölmü meseĺā kimse yoḳ. baḳ meseĺā yaslıḳ geliyålar. ḳışın‿erkez‿izmiTe göçtü. burda fazla ḳalan yoḳ. eski bu köy yetmij‿anelik bi köymüş meseĺā. o zaman ne güzeldi. tāĺaya gidērdin. dūn bayram gibi ḳalabalıḳ. şindi kimse yoḳ. tāĺaya giden yoḳ. iş kimse ekmiy bile. sor buna var mı ekt bi‿şi. bitTik yani azıra devlete bilm m. yani devlete de alla yardım‿ etsin. ama bi gün bi gün dersek‿epimis‿aç ḳalır, birbirimisi yeris valla. aynı suriye işine döner valla. allā ḳorusun. çünkü çalışmıyås. genşlerimis de çalışmıyå. tenbel‿ olduḳ valla. genşlerimis çalışmıyå. gücleri yetmiyå. gücü yetmēn zaten‿ekiP dikemiyå. e yaşlısı emekliye ayrılıyå. e genci yatıyå. encir yer misin‿ablam. baḳ valla çoḳ güsel. encirlerden ḳoparıp da vereyim ya. yiyin be. bunnar da ij bm‿şm yemiyå. oca da yoḳTur. bu ezanı ḳayıtTan‿oḳuyålar ya sinir‿oluyåm. sistemden‿ oḳuyålar. izmiTTen oḳuyålar. burdan duyuyås. o da olmasa napardıḳ. alla rası ossun. kesilmiy işTe en azından. oḳuyan da yoḳ‿işTe. diyem size kimse ḳalmadı çünkü. yani oca bile yoḳ. girdin mi cam ye oca bile yoḳ. o derece boş yani. namas ḳılan‿ olcaḳ ki oca da ossun. yazın gel burda otur. burası çoḳ güsel. avası mavası çoḳ. şindi iş‿eskisi gibi d l. bunnar mācırları soruyålar. aydi baḳaĺım‿annat bize mācır tēze. oj geldinis ḳıslar. bunnar cannandırcaḳmışlar, yazcaḳmışlar. eski adetlerimisi, yemeklerimisi soruy ler. ne bil m ben‿annaTtım bi‿şeyler. eski dūnneri valla baḳ‿

aḳlıma geldikce annaTayım. şey yapārdıḳ baḳ. neydi o anne? ani ġolaç molaç yapārdıḳ. ne derdinis‿onun‿adına. ani süslü ekmek yapārdıḳ.

(kavil ekmeği)

āyır ḳavil‿ekme dērdik. dūn‿ekmēnin‿adīdı. dūne bm afta ḳala yapıyådılar‿onu. dūne çārmaya davetiye için. ani şindi davetiye süslü ekmek. o gün meseĺā bi dūn var meseĺa. birer tas‿epimis gelirdik‿o zaman. o şeye bi tas bundan, bi tas bundan, bi tas ‿ondan. ben‿ātıḳ süslü ekmekler yapārdım‿ondan. yıfḳalar‿açārdıḳ. bōle süslü süslü yapārdıḳ. onnarnan dūne çarılırdı. davetiye yerine yani. çörek‿otu atārdıḳ. fırın‿ atardık tepsileri de. kesērdik‿onnarı būle būle. yarış yaptırīdılar. anne onnarı annaTsana onnarı soruyålar. ḳızım ben‿onnarı unutTum. benim yaj gitTi, iş bitTi. eyvā! ama ḳısım onnarı işTe kimse yapmas da ondan da nēse. işTe ḳavil yapārlarmış dersiniz. süslü dūn ekmē. ani dūne çārmaya ekmek yaparlarmışlar. fırında dersinis, köy‿ekmē. süslü ekmek, çörek‿otlu. süslü ekmeklen bōle dilim dilim. iki Tane tel dāTırdı meseĺa. evde genç vārsa o telleri taḳınıP‿oynārdılar. telllēlen, süslü. epsi bi göynek giyinip‿erkes urbasını giyērdi. urbasını, o urbasını ij şey yapmaslardı. bis meseĺā bi kere giyiyås, gelinin‿urbasını ya ḳaldırıyås‿atıyås. ya geri veriyås meseĺa. şindi onnarın‿urbaları er dūnde genşler giyer, sırayla. oturūlar‿oynarlar. kendi ellerinde dayreler, dabrıḳalar çalarlar meseĺā. ēkekli ij‿olmas. ḳadınnar‿arasında ōle olur. oynar sıradan. meseĺā ḳadınnar ḳına yaḳarlar. māniler sōlenir. dūn‿āşamı gelin‿ aldī gibi gidilir. işTe ded m gibi öküs‿arabalar nen süslenirdi meseĺa. davıllarlan, ġırnataynan ōleydi işTe. ġırnatası da davılı da vārdı. eskiden genşler de oynādılar. davıl döve döve misavir ḳarşılanırdı meseĺā. bōle atej yaḳarlar. gidersin, burdan götürūsün. o genşler‿orda burdan oynar‿oynar‿ātıḳ. o davılcılar bōle ep‿ oyundutturūlar. o küyden dūne gelene ḳadar bōle. davet‿edildiler ya, buraya gelenner ‿anneme diye damaTa daḳarlar. çökelede misiri ġaslālan yaḳarlar. e, çok güsel. maşalan gibi yanarlar. ōle yanıbaşında da sādıcı olur. ēkek ḳādaşı bōle dikilir. ātıḳ‿ üsTüne meseĺā şey ḳoyarlar. ḳumaşlar‿işTe ātıḳ tincere, önüne ne gelirse para. para daḳarlar‿önüne. ātıḳ‿aḳlına ne gelirse. ātıḳ‿önünden geçerler bōle. sırada döve döve

geçerler bȭle. o sādıçı dikerler bȭle. damadı da dikerler. önünden geçen para atar. isteyen‿ediye alır meseĺā. durumu neye yeterse. ȭle buluym.

(kırklama)

ḳīḳ basıy yani şȭle işTe. ḳīḳ gün‿annesi dışarı çıḳmas lousalıḳTa. ḳīḳ basay derler, bis. yaşlı sannar‿ȭle görmüşler. yani ḳīḳ gün çocūn‿annesi gece iç dışarı çıḳmas, aḳşam‿ezanından sōra. ḳīḳ basıy, o yani. ḳīḳ ḳaşıḳ suya oḳurus. ḳuluvallānı oḳurus. ondan sō çocū durularıs. durulama suyuna meseĺā o oḳudūmus suyu dökeris. ondan sōra o suyu ācın dibine falan dökeris. bm ācın dibine dökeris, oḳunmuş su ya. allā ḳorusun deye. annesi de onnan berabē durulanır, banyo yapar. kendini durular. o suyu o da şey yapar yani. ȭle yani o şekilde. cenabı allā ne verirse. ḳızı olmuş, ēkek‿ olmuş sade sȭleris yani. ḳīḳlamayı ȭle yaparıs yani. bm de yarı ḳīḳı var. yarı ḳīḳını da y mi günnükken yaparıs. sōra bütün ḳīḳında annesi de yıḳanır. çocuḳ da yıḳanır. gider namasını da ḳılar. anne ondan sōra namasa başlar. ondan sō dā bi‿şiy yapmıyålar. bȭle işTe. sis nēden gelmesinis‿ayıpTır sȭlemesi? ȭrtmenneri gelennekneri araştırın demiş. mācır küylerini bunnarı görevlendirmiş‿ȭrtmenneri. eski zanātı ḳaybetmicekler‿işTe. ḳaybetmicekler‿ama uyġulamayınca ḳaybolur‿o. ilmi dayım çoḳ güsel‿annaTır size dūnneri. oraya yolla sen‿onu. şindi bis de yeniyis yani. ben yapmadımqo dūnneri ama şindi tabi annemin dūnnerini gördüm. ondan ben ‿annaTabiliyc yani size. sūlerdi size.

(yöresel yemekler)

baḳ dūn yemeklermis ḳıvīma dērdik. ḳıvīma bis bürek‿açarıs. mācırıs ya bis. onun üsTüne meseĺā ḳıvīma. aynı işTe ḳıvīma. yıfḳayı açıyıs ya. sōra büziyis. ȭle aynı ḳıvīma. dūn yemeklermisden biri o baḳ. sütlaş yaparıs. ḳara çorba derdik. ḳara çorba yaparıs. eşki baldan‿olur‿o da. ḳara çorba deris. sütlaş, ḳara çorba, sütlü çorba dērdik meseĺā baḳ. ön çorba, sütlü çorba, tuslu çorba vārdı. sütTen‿olurdu o da. işTe ȭle yani. dūn yemeklermis bunnardı. başḳa dūn yemeklermis Tatlı yapārdıḳ büzme. öküs‿ünū derlerdi. öküs‿ünū derlerdi bunnar. ȭle dā çoḳ‿annem da çoḳ bilir. ne

derdinis? büsme dērdiḳ, öküs‿ünū̄ dērdik‿ōle işTe. başḳa Tatlı yoḳ‿işTe o ḳadar. işTe yani çoÑunnuḳla ōleydi yani. yemeklerin tarifi aynı işTe. sütlaş bilmmnis mi sis?

(kıvırma)

ḳıvīma işTe şindi yıfḳa açıyıs ya. onu bōle amır‿açarıs bōle. onu baya bōle çarşafa serersin‿onu. yellenir‿o. yellendikTen sōra tuplarsın. büzersin‿onu. üzerne de süTün ḳaymāndan‿ama o bōle yūrt gibi olcaḳ‿onu sürersin. tepsiye döşersin. şindi bilir misin, bilmem. sūT sāyås ya. o süTten ıyışıḳ deris bis. mşimik‿oluyå ya. o ıyışī dökeris üsTüne. sōra pişiris fırına. ḳızarī üsTü fırına atTıḳtan sō çıḳarırıs. ohō, mis gibi olur. pişir sin‿orda. o, oldu mu dersin. ḳızarır‿o, alırsın. ama bis çoḳ yapTık‿onu.

(kara çorba)

ḳara çorba er ḳaynatırlar. er toplarıs‿ederis. petmez yaparıs baştan. o başḳa Türlü annamas şindi ben‿ona bōle annaTayım. petmezleri şindi ḳaynatıyis bu erikleri. onu ḳaynata, ḳaynata petmez yaparıs onu. petmezden‿üj dōt ḳaşıḳ koyarıs meseĺā. kendi yapacāna göre meseĺā. çoḳ yapıcādı mı çoḳ ḳoyarsın. ona iki ḳaşıḳ da un ḳoyarsın. meseĺā üj kaşıḳ da eşki bal koyarsın. üş ḳaşıḳqun ḳoyarsın. ḳarıştırīsın‿onu.

(karıştıma)

ḳarıştırma undan‿olur‿o da. sütle unu ḳarıştırīlar. çocuḳları küçūken beslemek‿için yaparlardı. eskiden pöskūt yoktu. tabi, ḳızım. burda mama da yoḳtu eskiden. unu ḳavırīsın yada güselce. ani şey‿elva yapar gibi. o unu ḳavırınca işTe suylan bōle. sütlen, suylan angisi ātıḳ ḳolayına gelirse, angisi varsa bulunursa evde. meseĺā süT bulamadın napcān‿evde. suyla yapıcān. şeker‿atıyådın‿o zaman. meseĺā şerbet döküyådın. ācıḳ ḳoyutturuyådın‿onu duyurūduḳ çocuḳları. ḳaşıḳ ḳaşıḳ veriyådın. ōle doyuruyōduḳ yani. çocuḳlar bōle büyüdü burda ḳızım meseĺā.

(akıtma)

onu çoḳ yaparıs meseĺā. ġırep gibi. gösleme yaparıs. aḳıtma genelde. maḳarna keseris. tarna yaparıs. patatiz bürekleri yaparıs. ıspanaḳlı bürek yaparıs. mācırlan‿ amırlarlan çoḳ‿oynarlar.

(kış hazırlıkları)

tarāna yaparıs. salça yaparıs. ne bilwm petmez yaparıs. acıḳa yaparıs. er‿şeyi yani yaparıs. turşu yaparım. envayi çeşinTi yaparım. yani sen ba gel. ben gösterim‿evde. er şey yaparım. açayım bȫle dolapları bak. onnarı rengli rengli yaparım. ḳusḳus yaparım. ḳonserve yaparım. er‿şey yani. olmadıḳ yoḳ yoḳTur bisde. eskiden ta di ama şindi de ala maşallāsı var. bunnar küyde misir‿istiyi benden yazın. misir‿istiyi benden yimē. niye gelmedin‿ani misir‿istiyim diyi yimē. e ben de gitTim bi da buralardan. misir ḳurudu. ben tāĺaya gidiyim. misir‿ekiyim. bunnarın tāĺası burda. ala benden misir istiyi. napiyim ben fındī. para da etmes‿oldu artıḳın. en‿ si mi sök, bāçe yap. sulu sulu domatizini yi, ḳarpızını yi. ama bunnarda aldılar, çoḳ güsel‿oldu. toumnarla olmuyå. şeylerlen‿oynadılar bu toumların genneriyle. ātıḳ‿eski toumlar yoḳ ḳızım. baḳ ne diyi. almış‿atmış. baḳ böber toumunu al şindiden. domatiz toumunu al şindiden. sōra gelip toum‿istiyin. baḳ şindi tam zamanı. baḳ bunu bȫle saḳla samanı, gelir zamanı. valla ḳarpız kes m getirim size de ama sonnarı yani ḳalmadı ȫle güsel de. fındıḳlarını sök orda tāĺan var ḳosḳoca. valla su olsa bunnarın, gübre olsa ben neler yetiştirim. bunnar da su var, gübre var. neyi şikiyet‿ etcekler? o gelen suyun‿avasını alıyålar be. o ḳuyunun‿içinden de şar şar su aḳmıyå. zannetmesin yani ȫle. allā aşḳına ya gelmiş ne diyo. küylere de bilmn mi su parası gelmiyi. bubama geçen yedi milyon mu ne gelmiş yani. burdaydıḳ. temislik yapTıḳ. şar şar şar‿aḳıtTık. bāçe suluyås. en fazla geliyi on doḳus lira. bubam diyå ki bā çoḳ gelmiş diyå. dedim buba, yüs lira su fatırası geldi izmiTe dedim. ama yazın duşa giriyås meseĺā sıcaḳ‿izmiTte. terliyåsın, şey yapıyåsın. pālı geliyå yani. benim bi Tane ōlum var. o da yeni askerden geldi. o olmasa iş çıḳmam burdan. meseĺā amcan

şindi şeker‿astası. bāçede oyalanıyå ona da m geliyå. e şey ektim ben. şansıma yāmır da yadı. er‿şey de çıḳtı bil n mi? baḳ şindi ḳarpız‿ektim yidik. epimis yedik. çoḳ yidik. yani epsi. sen de gelip yiseydin. erkes yidi. içine ḳuru fasilemi ektim. nūt‿ektim nūt‿oldu. bābünya işTe bābür. domatiz‿ektim domatiz. büber‿ektim büber. ben burda neler‿ekiyim. gel senne evleri deyiştirelim. ḳapızın tatları da bi güseldi bm güseldi ḳıslar. sislere de getirim‿ama baḳ. eski Tatları yoḳ. dur ben kesiyim yine de getirim.

(halk hekimliği)

valla çınar yaprā romatizmaya gelirmiş, yce ḳullan.

-14-

Adı Soyadı: İsmigül Gültepe, Fatma Gültepe

Yaş: 61, 56

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Karamürsel-Fulacık

Göç Ettiği Bölge: Almadere / Bulgaristan

(karışık)

çürüklerinin ayırdım da. şindi bu, burada oturu, benim‿içērde işim. siz‿annatın‿aydi ben tā. ben niye annatim. ya işi bit dik, patatiz ayırdım ben. indird ydik şindi.

(düğün)

nasıl‿alcaḳlar? öküs‿arabalarına ḳoydū gibi götūdüler.öküs‿arabalarınan tuttular. gece ḳaynanam tuttu benim ḳolumdan bōle götürverdi, ḳına avşamı. evel‿ōleydi be ḳızım. gelin‿almā iş şey yoḳtu ki. ama eskiden t‿eveli öküs‿arabalarıynan‿alırlardı. he, beni de ōle almışlar. sen de yörüyelek geldin? öküs‿arabalarınan‿alīlarmış. öküs arabalarını süslerlēmiş. eliş paĺalarla çadır yapālarmış. bayraḳ Taḳālarmış‿üstüne arabayı süsleyip. öküslerin boynuslarını telleyiP, pullayıP‿andan sōra gelini alıyålar. ḳoyuyålar‿arabanın‿içine. gelin‿aldılar‿önden. ōle giderlermiş‿işTe. ōle getiriyålar bi dā çocuḳ‿evinde oluyå ḳına. evet, o kilimler de doḳuma. araba da ḳapalı araba, ḳapalı. eskiden ḳına faĺan yapmaslardı. bi tā ki ḳına çocuḳ‿evinde oluyå. eskiden ḳıS evinde yapmaslardı ḳına. öle gördüktü. sis de göreydinis dā annardınıs.

(kına gecesi)

aynı ḳına gecesi, aynı erkes. evel gelinnere salta giydir lermiş. salta giyinirlēmiş, bōle gelinnik faĺan yoḳmuş‿eskiden. salta giyēlermiş, ḳıS. yani gelin. e benim de yoḳtu gelinn m‿ama saltam da yoḳtu. mācır‿anterisi. zaten‿ōleydi mācır‿anterisi. sōra sōra çıkmış. benim de vārdı bōle pullu anteridi. pulluydu zaten. olūdu. yeşil‿ olur, ḳīmızı olur, pembesi olur. er rengi vārdı. işTe onnarı giyēler, yapālardı. istē göre, işTe onnarı giyēler, yapālardı. çoḳ güsel pullarlardı onnarı. çoḳ güsel yapālardı. benim‿ala duruyå. iş giymiyi torunnar. tā sandıḳta duruyålar. dōt tane pullu. ij biri giymē. artıḳ bise de olmuyå.

(gelin alayı)

gitmeyis bis. ēkekle gitmeyis bis. şindi alıyå da evelde yoḳtu. ēkekle çobanı bile ḳıra. şindiki gibi yoḳ. benim dūnümde benim ḳocam ḳoyunnardaydı. benimki de ḳoyunnarda. yoḳtu, yani.

(çeyiz)

ḳısa peşkir, sōra peşkiri dēdik bōle duvarlara boydan boya gerilir. oralara raf yapılırdı. kese yaparlardı. nāparıs, raf yaparıs. bōle tāttadan tuttururus duvarlara, raflara. onnara sōra peşkiri derdik. bōle boydan boya. bōle boydan boya seris. ōle ortaya bōça ḳoyarıs. bōçanın oralara tincereler bi güsel duruyådı. tincereleri dizerler, tabaḳları bōle süs. şindiki gibi mobilyá, cekyat‿ij yoḳmuş. bi divan ḳoyarsın‿oraya geç yat köşeye, tamam.

(oya, dantel)

oyalar çoḳ. çoḳ güsel‿oyalar vārdı. firket‿oyası, mekik‿oyası, elti patlatan‿oyası, ni ar‿oyası, hanımeli, sarma, ḳırlanġıç‿evel zaman‿oyaları işte ōle. ḳanevçe de vārdı onnar tīla yapılırdı.

(hanımeli oyası)

hanımeli oyası bōle bej Parmaḳlı ParmaḴ olur. üj yerine, bej yerine nasī istersen, pul ḳoyarsın.

(elti patlatan oyası)

elti patlaTan‿oyası bȭle ḳocaman ḳocaman‿olur, gül gibi yaparlar. bȭle sıra sıra. o benim‿eltim var ya bana yapmış, kendine yapmış. beni patlatmaḳ‿için yapmış.

(nigar oyası)

niġar‿oyası olur. bi dişini başḳa ḳīmızı yaparsın. bi dişini beyas. birini ḳīmızı, birini beyas. al dabaḳ, gül dabaḳ derler.

(patik)

patikler‿aynı bi şişlen yapılırdı işte. şindiki gibi ama eskiden bȭle d ldi, d şikti. düscecikti bisimkiler. şindikiler gül yapılıyı, dal yapılıyı. ȭnek yapılıym. eskiden‿ ȭnek bilmesdi kimse. düscecik‿örerler. bi ḳabaḳ‿içi ḳoyarlardı. bi yapraḳ ḳoyarlardı. ȭneklerimis‿onnardı. şindi çoḳ‿ȭneklerimis. alacaḳlā da yapcaḳlā.

(günlük işler)

epsini yapiys. talaya, bāçeye gidiys. nasī gidiyim. baḳ sabātan beri dā iş‿oturmadıḳ. baḳ‿işte bȭle geçiyi. dā tatlı yapcās. ben patatiz‿ayırdım. eltim baḳlava yapmā çalışiyi. işte günnermis‿ȭle geçiyi. işte tāĺaya gidiyis, bāçeye gidiyis. ekmēmisi de kendimis pişiriyis. epsini kendimis yapıys.

(ekmek tarifi)

şindi gene ḳoyiys. paḳ maya da ḳoyiyis. ekşi amırımsı gene kendimis bırakiys. onu da ḳoyuys. yuvuriys, eleys‿unu. yuvuriys‿amırla göbek‿alıys deris bis. bȭle göbek aliys, ḳoyis. tepsiye ḳoyarıs, yasıldırıs. ḳabādı mı, atar fırına, fırını ḳızdırys. ḳābadı mı, atar fırına pişiris‿işte. bm fırın‿ekmek tamam. bȭle pos pos. evet, çoḳ güsel‿olur ‿ekmeklēmis.

(akıtma)

iç bi‿şeysiz, suyu ḳoyarsın. ununu elersin. ḳaşıḳla ḳarıştıra, ḳarıştıra ḳoyuldursun‿ onu bȭle. bayā ḳoyuldu mu iyşi amır da ḳoyarsın‿aḳıtmaya.

(döndürme)

ama döndȗme de ḳoymayıs. döndȗmeyle aḳıtma fāḳlıdır. ācıḳ ḳabarī aḳıtma. eyşi amır da ḳoyarsın. aynı amırı ḳarıştırīsın, ḳoyuldursın‿işte. o bȏle ācıḳ ḳabarī, gös gös ‿olur bȏle. gös gös‿oldu mu, onu pişir sin bȏle. piş me vaḳti geldi dersin. döndȗmeyi de emen‿onu çīparsın, bȏle içine bi tane yımırta ḳırīsın. ḳarıştırīsın. ḳopmasın, dālmasın diye. onu da tavaya dökēsin, pişir sin. o da bȏle çoḳ güsel‿olur. o döndȗme işte. öteki aḳıtma. eskiden‿erkes döndȗme yapar, getirmdi. bebek baḳmā giden döndȗme getir . püskȗt yoḳtu o zaman. ȏleydi işte.

(kırklama)

bisim bȏle ḳīḳ‿uçurūs bis. ḳīḳlamasını da götürȗsün bi, ben ḳızannarın‿epsini götȗdüm. ḳīḳ günnük‿oldu mu ḳīḳ‿ayıttırıs. götür sın bm yaşlıya, götür sın‿onu bȏle ḳīḳla yıḳayīlar küllü suyla. bu küllü su devamlı aTeşte yanıyå ya o kül, yanan su o külü kōyuy lā ilēnin‿içine. çocū da ilēnin‿içinde yıḳayler. yıḳadıḳTan sōnra o suyu bȏle süs. ḳaldır yıdı bȏle kül ḳaldı mı o yanan külleri ḳoparamassın bȏle. çocū ḳīḳamadan yanna iş yapmadım, yapamadım bȏle. ben‿epsini yaptım. üj Tanesini de yaptım. epsini ḳīḳ yaptīdım. ḳīḳ yaptīdın mı ḳızannar serpip büyȗmüş. ḳīḳını ayıtcāmış. sen kendini de yapabilcēmi. ḳīḳ gün‿oldu mu ḳīḳ ḳaşıḳ su ḳoyarsın suyuna. ileri ḳaşıḳla bȏle ölçēsin, ḳaşıḳ ḳaşıḳla, ḳīḳ ḳaşıḳ su. üsTüne su ḳoycān, ȗdürcēn bi Tane suyu. ordan biras‿alcan yanan‿atejden külü, atejden kül ḳoycān‿ işTe. o küllü suyla çocūnu yıḳīcān. yıḳācān, banyo yapcān. ondan sōra temis suyla da durulīcān‿işTe. durulaysın, benim ḳıḳ‿aḳıttīm ḳadın‿ȏle dedi. emen dedi, Tökeym de gösterim sana dedi. köpek ḳılı bȏle san saçı bile gelir bȏle uzun, dedi. köpekle ḳarışmış dedi. sanna ḳarışmış dedi. er‿şeyle ḳarışmış, dedi. ḳoparamadı bȏle şeyi, külü. amır yapTı külden, kopmayī. çocūn ḳīḳını ȏle ayırıyīlar‿işTe. ḳīḳ‿uçurmā gitTik derler. sana gel ler. sen ver sin, iki yımta, bi yımta. gönnünden ne ḳopāsa.

öteki ḳomşuya gider. o ver . yımta ver ler, ḳīḳ uçurdu deye. ōle de yaParlar. atiller üle.

(göbek bağı gömme adeti)

ōle de yapayler. bis de yaḳın būda. cam nin‿avlusuna gömüvēdik‿ama oja olmadılar. aynı nazfe abanın ded gibi büyüscek‿olur. ḳurban derilerinden namaslī olur deniliyolā. porsuḳ derlēdi ona da. onnardan var‿ama ḳılmıyålar. ōle işTe. bunnar ‿eski adetler. işTe bu ḳīḳ‿ayīma gitse bōle erkese çoḳ‿ bi‿şey. yapın, baḳ yapın‿ onu bōle. çoḳ‿ bi‿şey. yas‿işte, yazsınnar. o çoḳ güsel‿ōle yapılıyi.

(köstek kesme)

çoḳ bōle düşer çocūlar. köstek kesēler bōle. kösteklenen ḳızan çoḳ düşer bōle bazı çocuḳ. yölüyemes çoḳ düşmekTen. ona eşikTe bi bacāna iş yanına bastırīlar. bi bacānın da dıj yanna. yaparsın bi tepsi adım çörē. onu bōle yaparsın. ne kesiye, köstēni kesiye. bi kişi sorū, bi kişi keser. köstēni kesiyi, der. bu ōta yerinden‿ipini kesēler, yedi kere. bi uzunca ip yapālar. ipi yedi kere kesēler. andan sōra bi tane alīlar ‿ipi suya atālar. sōra geçer. sōra bi dā orda āḳadaşlarını da çārīsın. annar da o ekmē yiyålar, köstek‿ekmē. çocūlar‿için‿onu yapadıḳ bis küçūken‿ep. ninelemisden, dedelemisden başḳa bilmem ki. bunnarı ep bis yaparıs‿erkes yapsın. bunnā yapılması gerekennē ufaḳ çocū.

(batıl inançlar)

eskiden burda, şindi astanelerde oluyå çocuḳlar. önceden‿erkesin‿evde olur. ama şindi bu yörede evde, yannda ufak çocū var. yanndan geçerken bōle bunu, ḳīḳı geçmesin diye çocū dik tutar. şindi astanelerde şey yapıyån. şindi ōle dēler bise. batıl ‿inanş dēler. ōle deyp geçiyålar. iki bayram‿arası dūn yapılmas, dēler‿ama benimki iki bayram‿arası. ama niḱāyı önden ḳıyıyålar. şindi aynı nasī olur bilmem. ama niḱānı māmelesini önden yapıyålar. ondan sōra iki bayram‿arası. ōle yapıyålar, yapāsalar. niḱā ḳıyāken benim saçlarım çoḳ‿uzundu. bōle çatalı ḳoyduḳ saçımın‿

arasına. gümük çatal‿olcaḳ. niye doladılā bunu dedim. adamın‿aḳrabaları fakil geçinmesin deye dediler. niḱāda yani ḳafamda çatal, ḳaşıḳ vādı. erkes Türlü Türlü şeylē yapıyå işTe. demiri dolaycān. saçına tutTun mu yıḳaycan. olur, demir ḳaşıḳta olur. yaḳacan‿onu bo͞le, saçların dökülmes bi dā iç. yapın‿onnar‿evelki şeyle işTe.

(bebek giysileri)

éskiden bebek giysileri kendin‿orlennen‿örū̆dün. yōġan diktin mi, atlecik, gölmecik. éskiden bebekler bo͞le oldunu giydirilmesdi. bi ḳundaḳ yapāsın. ḳafası dışında er yerini ḳundaḳlāsın. ḳīḳına ḳadā zaten‿iş çıḳāmassın. e, o͞leydi. ḳundaḳlālardı. çocuḳ bo͞le ḳolunu ārtmasın. belini ārtmasın deye bo͞le ḳundaḳ yapıyås‿işTe. sarılīsın, ıscaḳ. şindikilē de sarıyi ama çocuḳlar bıyḳım bıyḳım‿oluyå. yani tutmasıs‿oluyå. çenberini bile o͞tēdik bo͞le başını, çarpas yapılīrdı. em‿önünden ḳoltūnun‿altından ḳafası ḳayḳılmasın déye. āḳaya da bālanırdı. e, ḳucaḳtan ḳucā atsan yine bi‿şiy olmas. dōdun gibi sarīdın. erkes‿o͞le yapılıyådı. en küçük ḳızım‿asta oldu. istanbul‿ astaneye gitTik. ordan gel ken ḳundaḳ yapTım ben‿astanede. e tabi nasī getcēn. astaneden‿ordan‿o͞le ufacıḳ çocuḳ. arabalādan‿o͞le bi de ḳış. bıyḳım bıyḳım ḳızan. astanede bi ḳundaḳladım onu bo͞le. aldım çivi gibi ḳucama. bütün bo͞le emşirelē, doḳtorlar‿ep baḳmā geldilē. baḳaĺım nasī ḳundaḳmış bu déye. geldilē baḳtılā. bunu dediler, néye sardın bu ḳadā çoḳ? ben dedim, ohō dedim. ben bu çocū götürene ḳadā, eve varana ḳadā do͞t, bej sātlıḳ yol, dedim. istanbuldan‿ev nerde. bu çocuḳ, dedim. ne ale geliym, bil nis mi dedim. bu bo͞le olursa ḳucāmdan da düşse bi‿şiy olmas, dedim. sāsalim geldik dedim. iş şindi bi‿ş cik de olmadı.

(eski giyim-kuşam)

e gölmek, ferece işTe. īḳa deris. ḳuyruḳluydu bisim‿īḳalarımıs. uzundu, éskiler‿uzun giyērdi. el‿işi īḳa ḳafana çullāsın, uzun‿īḳa giyērdik. gölmek yine aynı, gölmek giyērlerdi. şalvar giyerlerdi. pullu yelek. şindi şalvarlar çatal, ötekileri ālıydı. iç‿olmaslāmış düsçecik. pantol d ldi onnar. pantolda vārdı ama çāşī derler. éskiden dedelēmis çāşī giyerlermiş. üs yannarı bol oluyå, bacaḳların yannarı incecik. şindi

giyiyålar ya telezyonda gösteriyålar ya aynı õle işTe. onnarı giyerlermiş. bis görmedik de éskiden‿adamnar pantul giyerlerdi. valla bis‿ayaḳabıya ḳara yemeni dērdik. cızlamaḳ dērdik. çarıḳ giyerlerdi. éskiden dedemin çarıḳ giyēmiş. ḳoyun derisinden bõle yaparlar. ayaḳabı yoḳmuş. ḳundura vārmış. onu da bi ya bayramnarda giyerlermiş. erkes yalnayaḳ. oraḳ tālalarında tiken batar, şey‿eder. oraḳ biçērdik bõle. ep yalnayaḳ. bi çit ḳundura vāsa erkes sırayla giyērmiş‿onu. erkes sırayla bi çit ḳundurayı. sırayla epsi giyerlermiş. ayvan derilerinden bõle tikerler, çarıḳ. sarġı sarılī. işTe dislerine ḳadā erkes yapārmış. işTe bis yapmadıḳ‿onnarı nenelemis, dedelemis yapmış, çarī sarıp bõle õle giymişler. bisde çoḳ şükür‿allāmısa ḳara yemenidi ama ḳara yemeni ossun, giyērdik. bisim‿ayrı ama şindi terl ayrı, er‿ şeyi ayrı. o sıra yokmuştu. eskiden yoḳmuş. ne meşāḱatler çekmişler. abam der ya. çıḳarıs ḳoyun baḳma der. bi bū‿ya bū‿ya. angisi üşūrse, sā‿yaḳ, sol‿ayā diyemiş. alem gezmelerden gel topuḳlu ayaḳabılarla, bis mācırlar gidērdik‿aynı māzadan gibi alīdıḳ. aynı fatme abanın ded gibi. bi bu bacā taḳārdıḳ, bi bu bacā. a, o g memiştir, giyer mi õle şeyleri. dedemin faĺan‿epsi bi yerdēmiş‿aşāda. angine alcālarmış. o yüsden almaslāmış ḳızannara. ḳoyun bakcān, ḳuzu baḳcan, yollālarmış. odun taşıycān nāpcan.

(eski evler)

eskiden‿evlerde benim‿ala otūdūm‿ev gibmmiş‿işTe bõle kirişsiz. tavannarı da bõle alçacıḳ, kirişleri yoḳmuş. sālim nine bile bõle şeleri de dışarda durūmuş. sobalı eve giTcēm ben dermiş, sālim nine. e tavan faĺan yoḳ. evler satılıḳ, satılıḳ‿evler. yāmırı çoḳ yādı mı içine dışāda yamır yādı mı duyārdın şaplā içine. damlādı yani evin‿ içinde. éskiler‿õleydi. analāmıs da görmüş de da çoḳ da ninelemis. ninelemis dā çoḳ görüvēdi. bulġaristandan gelivēdi bõle ninelemis. ij bi‿şiyleri yoḳ. ne yicek‿ ekmekleri vāmış. ne çocūların‿altında bi‿şiyleri. otTan‿ekmek yaparlarmış. õle ḳarın doyurūlarmış. õlemiş‿işTe.

(ölüm adetleri)

epsini veris. neyi varsa ḳıyafetlēnin‿epsini, giycēlerin‿epsini veris. çoḳ‿éskiler ne dērdi, giycēler derdi. giycēlerini ḳonuya ḳomşuya veris. tabi yedi avşam ḳuran‿oḳurus. yedincisi avşamı toplaşırsın‿erkes birer çenber‿alırıs‿erkes. meydanı, durumu, ali olan çenber‿alır. kimsi bi çit çorap‿alır, erkese dātır. ḳīḳında yine mevliT‿oḳuturus. eli ikisinde eli ikisini oḳurus. onnar‿ep var, devam‿ediyå.

(hıdırellez)

ıdrelezde aynı işTe. şennik yapıyås. evel dā çoḳ yapārlardı. bi ḳadın çıḳar. ḳısları alır eline bi zopa. o, sītı açıḳ‿oyna. inekleri nasī güdeyåsın, ḳısları da toplālar. sis bilmessiniz ki. onnarı bōle ḳovalā işTe māsus. ohō, ḳısları ordan‿orā, ordan‿orā ḳoşarlar. sōra gelilē yine yer . ḳovalamaca ōle oynarlardı. bayrācıḳ‿oynarlar. şennik yapılī, oyun‿oynanır, bayrācık‿oynanır. salcaḳ salınır. o da bayraḳ, ḳıslar gene bōle aynı dizililē. en‿öndekine birē bayraḳ verilē. āḳadan‿iki Tanesi, evelkiler‿ep bōle oynārdı. aynen, evelkiler‿ep bōle. bm küvde de çıḳāmışlar, geçen telezonda gösterdi. çıḳarsınnar‿işTe. oynasınnar‿ōle. en‿öndeki bayraḳ‿alır. āḳadaki iki ḳıs, ḳafasına bi yerine gel . öndeki bayrā angisi ḳapāsa o oturū. öteki gene gel . e, bayraḳ ḳapmaca. bayraḳ ḳapmaca gibi. ōle yaparlar‿ōle oynarlar‿işTe.

(çocuk oyunları)

çölmecik‿oynarıs. çelik‿oynārdıḳ. éskiden‿ōleydi. telezon yoḳ, bi‿şiy yoḳ. bis de onnarlan‿oynarıs. oturmā gideris. telezon yoḳ, bi‿şiy yoḳ. ninelemis, analāmıs masal annaTırlar. dinnersin‿işTe onnarı. ōle şeyler‿annaTırlardı işTe. iḱaye kitapları var ya işTe ōle şeyler‿annaTırlardı.

(masal)

ne bileym şindi. ōlan‿altın dolar gelir. birsininkini dolamış gelmiş‿ōle annatırladı ya. annaT‿işTe. kendi üvey‿anası kendi kıSını yollamış‿ellerini ḳınalamadan‿üvey ḳızını. ḳınalamış, ḳınalamış. iki elini ḳınalamamış. ellini ḳınalamamıj. ōf, ben de zobayı yaḳcām, Tatlıları pişir cem. bacaḳlarım‿ārıdı be. nēse gitmişler de işte. yaş

gitmiş‿ātmıj yaşındayın. āşe abāsı ellerim ḳınalı déye bi‿şiy yapmamıj. ōle masallar dinnerdik. ālardıḳ da éskiden dinnerken. işTe o ne yılan‿içinden gelcek dermiş. o ne altın‿içinde geldi de demiş. üvey ḳızı, fırın suva demij, suvamış. ne deseler yapmıj. epsini yapmış. ne elleri ḳınalīmış, epsini yapmış. ötekisi ij bm‿şey yapmamıj. benim ellerim ḳınalı demiş. yapmam ben‿ij bi‿şey demiş. ötekisi kendi ḳızı ij bi‿şey get memiş. üvey kızı altın get miş, bi çölmek. ōle annaTırlardı, dinnerdik.

(korku hikayesi)

ḳoḳutma iḱayeleri de vārdı. ne diyilēdi ḳıs. çılpaḳ‿eşek çıḳıyi derlerdi. allı ḳūt geliyi derler. allı ḳurban d lmiydi o be? ōleydi. ōle çoḳ ḳōḳunç şeylerle de ḳōḳutmaslardı bisi analāmıs. andıḳ ḳūdu da vārdı. ben senden de büyūm ya bil m ben. ama onu babam dērdi. evelden dērdi. bi baḳ saḳın gece dışarı çıḳmayın dērdi. bi ḳızanın‿ anasına şindi bi‿şey yapmış çoḳ da içērde, camdan dışarı ḳoyuvērmiş. baḳ giysene onnarı şımarıḳsın dēmiş de. anası almış da onu koymuş da gidivēmiş dērdi. baḳ şımāmayın. yoḳsa sizi ḳoyarım, alır gider sizi dērdi. gerçek sanārdıḳ bisde. ḳōḳardıḳ. anası vermiş de gitmij déye. e, camlar o zaman bu ḳadā. éskiden bōle ortlaḳlar çoḳmuş. boy boy gezērmiş. ḳış da evlere gelirmiş. ḳapıları yalarlarmış. assında inanmas‿onnara da çoḳ sōlenince oluyålar‿işTe. telezonda da geçen gösterdi. bi ayı inmiş. insinner ya. başbaḳanın yanna faĺan gitmeleri iĺāzım. burda cezā ver ler. bi ayvan‿öldürdün déye, demi? domızlardan‿ekin‿ekemeyis‿artıḳ. yāmır yādīnan bisim ḳapısının yanna gelmiş. ta bu ḳadā valla. bi tanesi de yer bulamamış, çamırda dönmüş gübürlerin oraya. gübür ya işTe atılcaḳlar. e, çöP. ayı d l ya, domız. ḳocamanmış‿işTe. tek bi domız var‿ama bōle ḳocaman. bi de yalnıs ḳalmış‿eralde. inmiş yuḳardan, dereden yolun kenarından bōle belliydi. nāpsın‿ayvan? acıḳmıştır, yicek şey‿araydır kendine. k piler de geliyi ama onnarın‿o ḳadar zararı yoḳ. k pi gelse de, k pi ḳavınnarı çoḳ yir. k piler‿en çoḳ ḳavını yir. ḳavun da var şindi keselim.

(meslekler)

éskiden‿ep‿ayvancılıḳ yaparlarmış. tā önceden böcük baḳarlarmış. ḳoza, ḳoza baḳarlarmış. onnarı yaparlar, tütün‿ekerler. bis de ektik tütün de böcek baḳmadıḳ bis. bis ama tā küçüklῡmüsde baḳārdı millet böcük. ḳonu ḳomşu baḳārdı. éskiler‿ōle. nāptıḳ şindi tütünü bıraḳtıḳ. alı, ipek‿alı yapmā başladıḳ. bayā çoḳ‿ipek‿alı yaptıḳ. sōra domatiz çıḳtı. domatiz‿ekmē başladıḳ. merḳolar çıḳtı. merḳoları arabalarla giderdik. iki araba giderdik. küyde san ḳalmadı. küyde san ḳalmadı gülüm şindi. küylerde bi‿şey‿almas, erkes gider‿aşā. bayā istanbuldan faĺan gelen‿oldu. siz nerdensiniz? ordan gelinis. ḳādeşsinis siz? iş de benzemeyinis. aban‿ōle bῡklῡnüs ayrılmayā da benzemeyinis. bis de ikimis ḳādaşıs baḳ. bis de benzemiyis. o da benim abam. eralde birinis bubanısa benzer, birnis‿ananısa. benim de abam bubama benzer, ben de anama. şunnarı da yoḳarı götüver şindi. şu patatizleri de ayrılcaḳ‿ayrılcaḳ atıverdim şindi. şindi bunnar ḳaldılar, ossun.

(bayramlar)

bayramnar‿aynı. éskiden de aynı. bisim küy yerinde olannar‿ep‿aynı devam‿eder. éskiden bi de bōle oynanırdı. üj gün bayram yapılīdı. aynı dῡn gibi. erkes toplaşıp bōle oynārdıḳ. ama şindi küyde iş kimse ḳalmadī ‿çin oynamaḳ yoḳ. erkes ḳonuya ḳomşuya bayramlaşmā gidiye, bayram bitiye. o ḳadar‿oluyå işTe. eskiden dā güseldi.

(mani)

nurgül‿abada vārdır bōle. evel bayram yapārdıḳ. ramazancılar, davıllarıyla bōle güm güm gezerlerdi. para toplālar. benim‿eniştem dērdi. bayram yapan ḳısların yanna geldi mi dērdi:

sıra sıra tincereler

maymun göslü çingeneler

günde yüs kere ekmek yiyiler

gene oruç tutTuḳ derler.

derdi. ōle māni atādı. bu da sōlesin. ben de onu bil dim‿işTe. valla ne bilym. tüllü tüllü māniler‿atılırdı. üseyn‿aġa çoḳ māni bilmiyi. gene māna atay be. diyi işTe. ōle diyi.

mani mani mani atar

mani bilmeyen ḳaçar

āydi baḳaĺm ḳızlar

anginis‿öne geçer

deye man‿ātardıḳ. ōle sıra sıra ḳıslar da atardı biribirine. tūlü tūlü geliyi, angisini sōlesem? evelden dērdik baḳ.

bizim bāçeye bi ġarġa geldi

ġaḳ dedi ġuḳ dedi

bizim bu dünyada

üş şey yoḳ dedi.

denise köprü

göke mēdiven

yımıtaya kulp .

bōle atārdıḳ. şindi baḳ. denise köprü yapıldı, göke de çıḳılıyå artıḳ. uçaḳla çıḳılıyī. e yımıtaya da ḳulp bulunsun‿artıḳ. e gerçi şindiki çocuḳlar‿onu da buluyå. yiyin, biyénmedinis mi? a, āyır‿āyır. bis‿er gün yiys. çuval çuval getiriyis.

(bilmece)

bilmece bildirmece

el‿üstünde ḳaydīmaca. **(sabın)**

dondūma demeys bis neydi? sabın muydu, sabın‿evet.

ınzır‿ile fındıḳ sat

elim‿amır, ḳānım‿aç (**oruç)**

(tekerleme)

yā yā yāmır

tāĺada çamır

ver‿allām ver

sicim gibi yāmır.

küçüklūmüsde sōlerdik, bōle yāmır yāmā başladı mı.

(vücut kusurları)

alay‿ed ler. sarışına çapar derler. bisim mıstava da sarışın ya çapar derler‿āḳadaşları. sarışınnara çapar dērler. capon derlerdi, capon. gösleri çekikse bōle. bisim mıstava amcam rāmetli, çoḳ şişmanmış. ona da çaḳo derlermiş. şişmannara çaḳo diye severlermiş. benim buıbam da evin bi ōluymuş. ona da oḳḳalı mēmet, oḳḳalı mēmet derlermiş. ōle ḳalmış‿adı. evin tek‿ōlu olunca oḳḳalı derlermiş. somāta ne derler acı. ne somātırsın, derler. hücut ḳusuru ōle yani.

(mutfak eşyaları)

tāta ḳaşıḳ, ḳakeler, ḳake yani toprak tincereye denir. ne güsel patatisler pişirilirdi. bōle yuvarlaḳ ḳakeler. evelden‿onnar ḳullanılırdı. yemekler‿ep‿onna pişerdi. ḳakelerle, başḳa türlüsü yoḳtu. alemyon‿ep sōra çıḳmış‿onnarı. demir vārmış, sōra çıḳmış alemyonnarı. demirli alemyon. demirlē de ilēde. önceden ḳakeler vārmış. demir de yoḳmuş ḳakeler. onnarla ep pişir lermiş. eskiden‿ekmekleri tepsilere ḳoymaslarmış. bis tepsiye ḳoyuys şindi. eskiden yere atarlarmış. normal fırın deniyi. ekmek fırını deniyi. aynı ḳasabadaki gibi fırın.

(tarlada kullanılan aletler)

tıraḳtör, öküs‿arabası, d ren, samannar sürünürdü öküs‿arabasıynen. saban, çulluḳ, arman düvmeye düven, andan sōra düvenne düvülürdü ekinner. ekinneri,samannarı yelle ayırīsın samanna. onnar‿ōle ayrılırdı. götürūsün dērmene, ūttürūsün‿onnarı, āh ne güsel‿olurdu. ama éskiler gübresi ij bi‿şey yoḳ‿içinde. ayvan gübresi ḳullanılırdı. iç bi‿şiy atmassın. şindikiler‿avrupa gübresi déye başḳa şeyler‿atıyiler. bis‿iş bi‿şiy atmasdıḳ. dışādan gel gübre. ibrik tōmlar geliyi. kendi ninelēmisin tūmları, ḳalmadı. bulsaḳ bis bile alcās‿onnardan. epsi ibrik, şindi ilaçlı. bisim gene küylerde bisim gene de işTe. öbürü dışardan geliyi. dışardan gelir de gene bis de yapays. ḳıj günü büber alıys, tūma ḳatiyler bi‿şeyler. bilmem ne ḳatıyler, iş Tatlı olmayler. şindi āz Tadımıslan yiys. ḳavunumusu da, ḳarpusumuzu da, bulġurumusu da, fasilemisi de kendimis yapıp, yiyis. bis‿er zaman yiys. sen de yisene, yiyin yiyin. e tā olmuş‿ işTe. kendi taḳsinisle. sis ḳādeş misinis? iş binzimiysinis‿ama. şindi astanede de ḳarıştıyålarmış‿ama. geçen telezon da çıḳtı. dōt yaşına gelmiş çocuḳ. adam ḳarıyı boşacāmış. bu çocuḳ bise ij benzemiyi, demiş. sen beni aldatmışın demiş. bu çocuḳ bisden dēl demiş. gerçek bu. ondan sōra gidiyålar boşanmā déye, gidiyålar. akim deyá. sis deyá ḳan tālili faĺan yapmadan deyá ben boşamam sizi deyá. andan sōra bi ḳan tālili yapaylar. ne anadan ne bubadan, birinden de yoḳ. andan sō astaneye gidiyålar. astanelerde duruyålar başlarında ama geçen geçmiş. başḳasının çocūna baḳıyålar, dōt sene. kendi yavrısı gibi biliyå ama başḳasının yavrısı. andan sō gidiyålar‿astaneye. o günü doum yapannarı arayılar. andan sōra öteki ḳızannınkiler de diyilāmış bu ḳızan bize benzemiyi diye. unnar da arālarmış. işTe nēse bulayılar birbirlerini. buldular kendininkini. erkes kendininkini alıyå ama būttū ōlanı görmeden duramaslāmış bu seferde. andan sōra ikisi de, birsi meseĺa bisim bu küyde. diyeri de izmiTin öte tarafında. ikisi de ōtaya būk küye gelmişlē. şindi bi yerde ikisini de görcekler.

(yöresel oyunlar)

bizim‿er renk‿oluyå ya. yani ep‿aynı yelek giyerler. üsTüne de o beyas gölmek giyerler. éskiden de o vardı yani. beyas gölmek‿üsTüne de pullu yelek. şindi telezonnarda da görüsünüs bēki mācırlar çıḳıyıyå. eskiden onnarı giyerlerdi işTe.

(bitki isimleri)

bis ḳara üzüm yetiştir dik, bis. eskiden yapıncaḳ‿üzümünden başḳa üzüm yoḳmuş burda. ḳınalı yapıncaḳ derlermiş. en‿üzüm‿onnarmış. tā gevırlar döneminden vārmış. iki kere mācır‿olmuş. iki kere yunan. onun gününde bi kere bōle pazar ḳuruliyi işTe. bōle saçaḳtan‿iniyi kedi bōle gezermiş. şindi ev yoḳ. san da ḳalamadı ama ep gitTiler. yunanisTan mezarlī var burda. o yüsden‿ep yunanistan gel ler. burdan sā olannarı meseĺā toprak‿alıp götürüyålardı. buraları çoḳ yaşamış‿onnar. bi bācılıḳ yaparlarmış. bu ḳaramürselde ne bāları vārmış bōle. onnar‿işTe. onnardan ḳalmış. işTe yapıncaḳ onnardan deniyi işTe. şindi deyişti üzümlerde. ḳara üzüm çıḳtı, tūlü tūlü üzümler var şindi. mor‿üzüm var, yeşil‿üzüm. gene var ḳara üzüm. er şey‿ oluyå bizim burda. büber de oluyå bizim burda, domatiz de oluyå. nūt da oluyå. fasilesi de oluyå. bōday da ne ekērsen ne. mēcimek‿ek mēcimek, maydonos, pırasa, suvan, cevis, kires, ayve er şey. yulav‿ek yulav. bisim toprakļar verimli. er‿şey oluyå. tel çektik bōle ḳoca tāĺaya. e nabaĺım‿ayvannar giriyå tāĺaya. mūtarın‿arabası geliyi. ḳāvedeymiş‿eralde.

(halk hekimliği)

īlambur ḳaynatılırdı. éskiden bisde çay yoḳtu ki. ḳara çay diye bi‿şey bilmesdik bis. īlambur ḳaynatılır, içerdik. bōle bi ḳaynatırdıḳ‿onu, iki gün‿içerdik. sōra onnarı boşalTırıs. bi iki gün tā gene içeris. ayva yaprānı da yapays. öksürüe gelir. sarı ḳantaron deris, mide ārısına gelir. onu toplarıs, mide ārısı için. sarı ḳantoron otu dalda āctan toplarıs. onu da aynı īlamur gibi ḳaynatır‿içeris. sarı ḳantarona evelkiler sarıca yüzü derler, sarıca yüzü. kekl mis de var. dā kekl başḳa, ḳaya keklē başḳā. dālarda olcaḳ yine ama ḳaya keklē gibi olmıcaḳ. bōle ḳısacıḳ ḳısacıḳ‿olcaḳ. pembe

pembe çiçek‿aç lar. pembe, mor çiçekler bȭle dālarda er yere yayıl yiler. mis gibi ḳoḳarlar bȭle. mide ārısına onnar da gelir. mide ġazına da gelir. onun suyu bile mis ḳoḳar. ben yaptım‿onu şindi didem geldi. ana, dedi. gül suyu mu ḳokuyå dedi. ȭle ḳoḳar, mis gibi.

(dokuzlar dede türbesi efsanesi)

burda dedemis de var. yatırımıs da var burda. a duvalarımıs tutuyi valla, yatırımıs. uzun boylu gülüm. ne diyeyim, mezarı bile uzunca. onnar doḳus ḳādaşlarmış ḳızım. kimse başḳa şey bilmeyi. adamın türbesi var‿işte te yoḳarda. ismini faĺan çıḳaran olmadı. bi doḳuslar dedeye yazıldı. şey, muarem‿amcalar‿ayvan güdermiş de nilgün aba. muarem‿amca uyumuş. bm tāĺanın kenarında doḳuslar dede ḳorumuş‿ ayvannarı. ȭle bi‿şiy duydum ben. ya görmed sen de bilemessin ki. bizim māmet ḳüçükken gitmiş, ḳoyunnarı güdermiş‿orda çoban. e tabi doḳuslar dede de bazısına görünüyi, kimsini görünmiyi. küçük beş‿altı yaşlarında. gene beki sekis, doḳus yaşlarında da vārmış. ḳoyunnarı ḳollāken‿üsTünde taḳla atTı demişler. gitTi yine demişler, çobannar biribirine ḳonuşurḳan. o da gitmiş, taḳla atmış. mezardan bȭle çiçek‿oldu mu, usca tutmuş bȭle āḳadan. ḳabirden dışarı çıḳcāmış, çıḳamamış. ḳōḳmuş. nine demiş, eve geld nen. ben demiş, bȭle bȭle oldu. çıḳāken demiş. nine de demiş. e çocūm nerde oturūken otūsaydın da duva oḳusaydın demiş. senden duva ister‿o demiş. sen demiş, oḳumamışın‿ondan‿olū, demiş. ben sade yuvālandım‿ üsTünden. oḳumadım demiş. nine de oḳu déye yapmış‿o demiş. sōraḳı gün gitmiş. sōra oḳumuş bi tane. yani bȭle sultan babaya gitTik. onnarın‿epsi ep ḳādaş. bȭle onnar‿ep yaḳınnar tamam mı. onun mezarı yapık bȭle. yeşil bȭle tūbe yaptırmış. dayandım bȭle, ḳuran‿oḳuyåm. ce de bȭle itTi. āḳasından dayanma demiş. dedim ben bȭle nerden yapTım, dedim. ben ce dayandīm‿için, eral. bi baḳtım‿āḳama kimse yoḳ. çekiverdim kendimi. ce dayandım ya, āḳamı verdim tabi ȭle. ȭle

okūrdum. õle bi‿şey çektim‿işTe. e işTe bõle yapTı, ilginşti. benim‿õle şeyler‿iş‿ aḳlıma gelmēri.

(gün, ay adları)

yoḳ yoḳ bisim‿aynı be. ḳasım, aralıḳ, ocaḳ, şubat, mart, nisan, mayız, aziran, temmuz, avustoz, eylül, ekim işTe. günner de aynı işTe. bi de evelden, erken ḳasımı, çoban ḳasımı õle bi‿şeyler vārdı. rum ḳasım geriden geliyi ya ondan‿o. evel ḳasım ḳoyunnarı güderlermiş. ḳurban ḳasımı diyes. sekis gün sōra geliym. o ḳasım, bisim ḳasım geldi derler. yine aynı ḳasım.

(makyaj malzemeleri)

valla éskiden ḳulanmazlarmış‿ij. éskiden de gelinneri faĺan yaparḳan da bõle gelinnerinnerin yüslerini pullādıḳ. bi de gelinken‿allıḳ‿almışlardı. valla ḳısḳan bile ḳulanmadıḳ‿onu. dūnden sōra bebeklere ḳulandıḳ. bebeklerin‿altlarına sürdük‿onu. éskiden‿õleydi. bisim burda ḳulanılmasdı. küy yerinde sürmek‿olmasdı. küy yerinde sürmek, marḳaş‿ic yoḳ.

(gelin pullama)

gelini böle dūnde evlenirken bõle ascacıḳ sürerler bõle pul yapıştırīlar. pomaḳların dml ya, bisde var‿o. bisden görüp yaptılarsa bilmem‿artıḳ. yımītanın beyasından sürūler bõle suratına ascıcıḳ. pul yapıştırīlar. sōra ḳafasını süslēler. ġırep taḳarlar bõle. ḳafasına da renk renk çiçekler ḳoyarlar. bõle yımīta aḳına şeker ḳoyarsın bõle onu sürersin. renk renk pul yapıştırılāmış. ḳafasında da çiçekler bõle. mevsim çiçekleri ne varsa renk renk dizerlermiş. çoḳ güsel‿olurdu. çiçekler de onu bõle bālarlar, süslelermiş. nazfe abada beni pullamıştı. seni de o pullamıştı ya. yaptı, yaptı, o yaptı. beni pulladı bõle ymmi tas‿aḳı sürdü bõle. o pulların‿altına Tatlıyla yaptılar, ḳoyu oluyå bõle. onu bõle şekerle yüsüne pulladı bõle. ḳīmızı ġırep örterlerdi. üsTüne de gene ġırep‿olurdu duvaḳ gibi. gelip çıḳana ḳadar basma

ḳoyarlar. gelin çıḳana ḳadar iki metre basma ḳoyarlar bōle. altı ġırep, duvaḳ yaparlar. ipekten yaparlar‿o duvā.

(takı merasimi)

gelinin‿ediyeleri de verilir. gelinne görüştürūler, ediye vereni. taḳarlar. bu işTe āşeden, bu fatmeden. bu dayısının ḳızından, bu amcasından. sōra onu da görüştürūler. sōra onu da görüştü déye bi çenber bālarlar. o da ona ḳalır. görüşene ḳalır. gelinin ediyeleri de ōle olurdu.

(yüz görümlüğü)

işTe para görüşūdüler. aynı şey d l mi. yoḳ, yoḳ‿aynı şey d l. eskiden Takmaslardı ōle altın maltın yoḳtu. damaTalar taḳmasdı éskiden. onnar şindi çıḳtı. ama sandīn‿ üsTüne çocū otutturup da para alma vārdı. onnar var. o ep dā ōle geleneksel gidiyá. o ep şindi devam‿ediyá. eskiden maḳas kesme yoḳtu ya. şindi oldu o maḳas kesme faĺan. éskiden nişan bilem yoḳtu. éskiden‿ōle. éskiden gel ler bi avşam‿altınını tak ler. emen taḳar, gider. sōra emen dūn‿olur. taḳsinin‿oldū o yerde bm nişan‿olur şindi bi dūn‿olur. ama şindi onnar da bitti. aşādan gelme salonnar var. salonda oluyå. açıḳ‿ava albuki. gel yap burda. ama yoḳ. ḳalmadı artıḳ bitti. bende iki ōlan bi ḳız var. bende de iki ōlan. epsi evlendiler.

(akrabalık isimleri)

tēze de deris, tete de deris. kibarı tēze deris. ama normelde tete deris. ala, dayı ōle. epsine ḳızannar deris. epsi ḳızannar küçükken. ḳız, ēkek‿epsi. başḳā yerlerde ḳızan demek yoḳ‿ama. neye ḳızan derlermiş, bu yalaḳderede faĺan? yalaḳdereye ūradınız sis? pomaḳlar da var, boşnaḳlar da. onnar pomaḳçada ḳonuşiyålar, boşnaḳçada. benim gelin de ordan. bi araya toplaştılar mı dağıl duġul, dağıl duġul ḳonuşiyålar. onnardan ne anneyacān. ij bi‿şiy annamayån. tūkce d l ki onnar. aşada bisim ḳoçlara baḳmā gelen‿oldu, aşāda. başladılar‿ōle ḳonuşmā. ḳonuşcaḳsanız bōle çıḳın dedim. demişin. bisde dedi, senin bōle boyun‿uzun. burdan bōle geçme deris dedi, ötekisi

de. ōle durmuşlar‿üj gibi bilmed mis bi‿şiy ḳonuşuyålar ya. ben‿annamayåm‿ onnarı. tūkce ḳonuş‿ama dimi? bis de annayaĺm. bis bi dil biliris. tūkce, mācırca işTe. ḳonuşurus. başḳa dil bilmeyis. bis de bulġaristan mācırıyıs tamam‿ama burdan tā dedelerimisin dedeleri gitmişler. nerden gitmişlē? ḳafḳas‿işTe ōle macır burası. atatürk dātmış ya ani. müsmannıḳ‿ōrensin, işTe dilini ōrensinner deye. bisimkiler de bulġaristandan geçmişler. evet, bin doḳus y mi b den sōra göçmüşler. y mi yedide camim zi yapmışlardı. ilk cam‿ işTe geldikTen sōra. y mide gelmişler. kimsi yayla taraflarına ev yapmışlar. ev de d l, çadır. sōra epsi toplaşmış, gelmişler bu küye. yerleşmişler‿işTe buray. ninelemis, dedelēmis epsi. burada arp‿olmuş. buraları yaḳmışlar yunan. yaḳmışlar rumlar. ij bi‿şiy ḳalmamış. y mi de gelmişler‿işTe. çoḳ eskiden yaḳmışlar‿işTe. ninelemis, bubannelēmis gelmiş bulġarstandan. ap dā ne olcā belli mi?

(karışık)

allā ḳorusun geçen sene neydi? darbe olayı, alla bi‿dā vermesin. allā ōlelerine izin vermesin. bi olsa ḳarışsaydı nāpardıḳ. milet gene istanbulumusun‿ sanı yürekli, cesaretli. ḳuvetli sannarmış gene. bis‿ij bilemedik. ōlum dedi. anne, dedi. sannarı sarmışlar dedi. ben de uyuyådım. bi baḳtım‿açtım telezonu. neler‿oluyå. şaşTıḳ, ḳaldıḳ valla. o anḳı gösteri, şeyini unuTamıyåm. anam, ben de aşam bi açtım gözümü. fetönün‿askerleri dedi, köprünün başında dedi. dinnedim‿ama uyḳu arasında oḳadar baḳtım. saba ḳākınca gerçek mi deye baḳtım. adam da bazardan geldi. baḳ dedim, arp başlamış dedim. savaşa başlamışlar dedim. andan sōra ḳızım da gölcükte. o da géce aradı. ana, ana dedi. sis‿uyuyå mısınıs dedi. yattım‿anam, ama ij ‿uyuyåmıyåm dedim. ana savaş başladı. burası selā vermek‿oḳumā başladı dedi. gölcükte de var ya askeriye. oradāmış. bütün dedi gölcük‿inliyå dedi. ḳākıp ḳuran‿ oḳumā dedi. ōle baḳıyådım ama inanmadım ki ilk. adam da bazardan gelmiş. bütün gün‿ayaḳta ya o da yatıyå. assında gördüm de baḳtım da annamadım ki. bi de asker

yani, asker. asker saldırī mı? asker ḳorūcaḳ. tabi asker‿onun‿için. ama bazı askerler de kendilerini yaptī areketleri şeyde görmüşler. bi ḳāveye girmişler, telezonda görmüşler. sōra çıḳmış‿āḳadaşlarına demiş. bis nāpıcas ya demiş. bisi yanlış şey‿ ediy ler. yanlış yola gidiyés demiş. kendi sanımıza sıḳıyås demiş. ama ḳomutannarının yanlış verd emri o zaman‿anlamışlar ya. aberlerde görmese nerden bilcek. ḳomutannarı nerē emir verse orā gitcek. yani dōru yere gidiyés sanıyålar. ya aba onnar‿asker. epsi bilerek gidiyéler. bilmes‿olur mu. sen t‿ōle sivile sıḳayåsın. sen‿askersin. ama tūk, ama çerkes, ama arnavut. ne olursa ossun. sen nāsı sıḳayåsın. askersin, erkes ḳādeş. asker sıḳabil mi, vurabil mi. askersin sen ya. o fetö denen zebani alla bild gibi yapsın. ala da vermediler zaten. yoḳ‿onu ver ler mi ḳızım. māsus vermeyiler. ameriḳada gösteriyå arada. ḳaç bin dolar, y mi bin miydi t‿oralara vermişler‿ocalara. burada fetoculara dāTaymış. tutuḳlamışlar sōra bōle. aberlerde gördün ben de. bēki raslamışınısdır sis de. er ḳanalda vermiyiler. ce sarmışlar‿ aberimis yoḳ. cumur başḳanının yanna ḳadar girmişler baḳ. ne ḳadar kötü ossa bi kere başa geçmiş. onu sen ne şey‿edeysin. arada günahsızlar, suçsuzlar gitTi. mesela bizim bu yandaki asan‿aġa ona da bi‿şiy diyemeyis‿işTe. o da gitmiş. çıḳmış ordan. ama amcası bütün mallarını bāşlamış, oraya kendi de gitmiş. demişler‿asan geldi. sen nerey gideyén? asan geldi ama benim ḳādaşım gelcek mi demiş. asan geldi ama benim ḳādaşım gelmicek demiş. buranın sıḳıntısına da üzüntüsüne de adam kendini astı. bi çocū var‿adam. öldü, ādatmışlar çocū, ḳandırmişlar. kendi bubasının ḳādaşı da işTe asanın ḳādaşı da o kadar‿üsgün bubasının ḳādaşīdı. bütün malını mülkünü bāşlayī. kendisi de nere gitt se gitTi. adamın yanna gelmiş. ya demiş, ben aylemlen çoḳ kötüyüm demiş. nasıl‿affettircem bilmem demiş. benim‿aylem beni çoḳ kötü biliyå demiş. bilmedim demiş. nasī bilmes‿aba. ben bu asanı bilmem‿ama ben bu fetoyla yan yana aynı koltuḳla oturuP da asan‿asan diyip de ep göstetTir di bize. ep göstētTi. tabi, ama bu da onu bilméyi. saḳal maḳal‿ōleydi valla. ḳaç kere gitmiş fetonun yanna. senin ne işin var‿ameriḳada. bilmēn mi? gidince olmuş da şeyi ama.

bubası gitTi adam. yazıḳ, üzüntüsünden gitTi adam. olan‿adama oldu. fetöcü bunnar, fetöcü bunnar. şindi nasī yapayılar‿ep küylelere saldırıyılar. ḳandırmışlar‿işTe. küycāzlı ya. ascıḳ küylü olannarı ep ḳandırmışlar‿işTe. bazıları inanmış‿emen. temis ḳalplileri ḳandırmışlar‿emen. meseĺa bazısı dernek‿üzerinde çalışırdı. dernek üzerinde biḳaç‿imza toplādı. o da fetöymüş. adam bilmesdi de gitti ōle yine de. burda oca nerde bu arada. oca yok mu? on gün‿izin‿almış. fındıḳ toplama déye. ayır, ayır. oca gelmemiş de. ḳandıralımış da. fındık tāĺaları vārmış. çok būkmüş de onu diyås. dedelerinden bōle şeymiş. ḳoca koca āçlar vārmış. fındıklıḳ varmış. bizim‿ adama ōle demiş. dedi ya bise de dedi. nūgül‿aba o fındıḳlıḳlar dedelerden durmas, temislemesi zordur‿onnarı be. onnar budarlarmış bōle. ōle bıraḳırlarmış. fındıḳ‿ ācından fındıḳları toplayıs deyē. ama ōleymiş. çoḳ zormuş. fındıḳları dalları budayāmış‿eral. bōle ondan sō filis filis ver miş. onnar‿ōle yapmayī eralde. onnar būdayālar bi kök cevis‿ācı gibi bıraḳmışlār‿eral. onu bōle āç‿etmişler. budā temizleym, sulayayı, baḳaym.

(hayvanlar)

aynı aynı. tavıḳ, oras. piliç deris tavıḳlara. oraslar pili pili deris.

(kış hazırlığı)

bisim‿er şey‿orġanik gülüm. er şey kendimis. turşu yapiys, büber yapıys, ḳonserve yapıyis. salça, domatiz, ḳara patlican dolduriys ḳavanazlara. kendi yaptīmıs şeylēden dolduriys‿işTe. baḳlasına varana ḳadar topliys‿artıḳ ne varsa. epsini yapıys. domatizlerimisi ekiyis, dikiyis. epsi var bisde. kendimis yapıys, kendimis yiys.

(nazar)

nazara ḳarşi oḳiys‿işTe. taḳarıs boncuḳ. ufaḳ çocuklara boncuḳ takıys. bōle çek ge deris, yaprıs‿ufaḳ çocā. çek ge işTe musḳa gibi. içine koyarıs duva. küçük de olur, būk de. ekseri oḳıys. nazar‿oldu, başın‿āramaya başladı mı okuys. biribimise oḳurus. nazar‿olayı telefon‿ederim. ölüyåm ben‿oḳu derim. benim ḳıs da bana yapar‿aynı.

okurus‿ōle. gice bilem‿oḳurum ben. telefon gelir‿oḳu bana. oḳurum‿emen. benim çocuḳ da gölcük de ep‿arar. o güsellikle faĺan‿alaḳalı d lmiş. yıldızıyla alaḳalımış. çoḳ başım‿ārıyi. burdan‿oḳurum. üflerim, gider‿ona, geçer. nazar var‿ama gülüm zatē. benim bubam‿ōle dērdi. nazar deveyi ḳazana soḳar, sanı da mezara soḳar,
510 dērdi.

15.

Adı Soyadı: Ayşe Taşçı

Yaş: 67

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Tepeköy

Göç Ettiği Bölge: Tırgovişte / Bulgaristan

(eski giyim-kuşam)

önceden çoḳ‿onnara erişmedim‿işTe. çoḳ‿önceden‿urba denirdi evet. çenber taḳarlardı işTe. ferece giyilinir. ferece halen var. fıstannar‿atḳı, bere, ġocuḳ. õle şeylē.

meseĺā gölmē mintan, şalvara don. ama şindi bõle düşününce de insanın‿aḳlına gelmes. ayakḳapa yemeni denir. olurdu bõle renk renk. kışın da işTe aynı. pantul.

(tarla işleri)

tarım, būday, mısır, ayçiçē, keten. keten tek bi kere ketennē son bitTi. ama atırlıyorum. anamlar yaparlardı. ben bobānnem de gerçi çoḳ ḳaldım‿ama. anam da gelirdi yanna. keteni atırlıyorum. elle yolārdıḳ bõle. onnarın sapını götürülē, bunarlarda ıslālar. onnarı çıḳarīlar gene. toḳmaḳla düverlē. şeyde taşlarda. ama onnara çoḳ‿as yetiştik. he, fındıḳ var‿işte. başḳa da iç bi‿şey yok. esKiden yaptıydıḳ.

(kış hazırlığı)

ya turşumuzu yaptıḳ. salçaması yaptıḳ. ne bilem fasilemisi yaptık. er‿şeyi yetişt ḳadar. şindi derin dondurucular var‿işTe. adi ḳonserve işini bıraḳtıḳ‿attıḳ. ne bulursan‿at artıḳ, derin dondurucuya. e küyde işTe. e önceden dolap yoḳtu. ceryan

yoḳtu önceden. ışıklar yoḳtu küçüklῡmüsde. alettirik yoḳ, ġas İambasıynan yapārdık. gece dışarı çıḳarıs. ruz ā bi üfler söndürῡ. bo͞le ḳalırsın ḳaranlıḳta. bo͞le asvalt‿olsa ne var. önceden‿ayvan da çoḳtu. bo͞le birer tek taş. bo͞le adım başına birer taş ḳoymuşlar. gece onu ḳarannıḳta nasī görcen? girersin çamıra. yoḳtu ḳızım bisim çocuḳlῡmusda ama yoḳtu. sonradan taş döşēndi. ben dōma büyüme bu köylüyüm. he he. ḳarşıḳı mālleden, aşāḳı malleden. caminin‿aşāsından, ordanım. evet‿aynı köyden‿evlendim. çocuḳlῡmda bu köyde geçti. yaşlılīmda eralde burda geçcek.

(akrabalık isimleri)

bobānneye aynı. anneye nine derler. tēze, amca onnar devam‿aynı. evet, çocuḳlara ḳızan. aynı devam‿ediyo. torun, çocuḳ‿aynı ḳızan. dedeye abba. babaya baba. anneye nine. onun bobānnesi de küylü. bisim küyde o ḳadar çoḳ d şiklik yoḳ. üle d ler.

(hıdırellez)

şindi bitTi ḳızım. ıdreles de bitTi. bayramlarda bitTi. önceden üsük toplālar. şeye, o ıdreles‿āşamı gezer‿iki Tane genş. erkesin‿üzῡnü atar. sabāleyin‿onu çıḳarılar. māni sō͞lerler. en son, meseĺā sen‿en son musun ḳᾱdaşlarnın‿arasında? ilk misin. meseĺā son‿olsaydın, o en sonu ıslālardı en sonunda. bilmem ki artıḳın neden yaparlardı onu. ya evet. çıḳarırlar meseĺā üzῡ. erkesin çıḳarī. sen‿oḳursun. sana māni, ona māni. onu gül dibine bi ḳovaya toplālar māni. üzükleri suyun‿içine. meseĺā üzük‿at, emcek faĺan. ne ver sen‿işTe. sabāleyin‿erkeze bi māni çıḳārdı. onu yazarmıydılar‿artıḳ. küçüktüm‿atırlayamıyorum‿o kadar. andan sōra , sonḳa derlerdi bis de işTe o en sonu ıslālardı.

(bayram)

eskiden şurda bi boşluḳ vardı. oca evinin yer di. gündüs toplanırlar bo͞le. çalālar, oynālar. çeşmenin başında bi ācımıs vārdı bisim büscecik, ḳocaman. ona bi salıncaḳ kurādılar. genşler sallanīdılar. bῡkler birlikte. o͞le işTe bayramda toplanīlardı.

çalālar‿oynālar. iş şeylik yoḳtu. şindi yoḳ, ḳalmadı. şindi neden‿ep dışardan. neden meseĺā şindi misavirin gelor meseĺā evin‿içinden çıḳamor. ama önceden‿ōle d ldi. önceden bu köyden başḳasına dışarı ḳıs vermeslerdi. ne ḳıs‿alīmışlar ne ver mişler. o yüsden de ḳayboldu şindi. şindi zaten‿artıḳ çok yabancılar gelor. yabancı doldu. yoḳ‿işTe ben‿iç‿atırlamorum.

(yağmur duası)

yapārmıştılar‿önceden. cam den, mezarlıḳtan şey‿alırmıştılar. ani başın‿āctan, neydi o. adı aḳlıma gelmedi. ani mezarın başına ḳaḳorlar ya. ācTan‿onu alırmışlar te ḳakormuşlar. oḳurmuşlar, yāmor duvası. onu almadan te dereden inmesmiş yāmor. mezarlıḳtan‿ani taşlıḳ mezarlıḳtan şey var ya ondan‿işTe.

(halk hekimliği)

bilmem ki ij‿ōle bi‿şeyler. şurda bi tane yaşlı ḳadın vārdı önceden. torunu isal‿olormuş. gidēmiş, üj dere āzından su içirimijler. geçerdi, diyo. he, çiçek çiçek. inanmassın benim de bōle ayāmda bi āşam‿oturūken bi ḳaşıntı oldu. oturuḳan topūn yanndan bi ḳaşıntı oldu. sōra ḳomşunun ḳızı da astanede. emşire yani astanede. ay, o benim‿iki bacāmı da aldı. inanmassın‿ama bōle bōle. yinge ben seni doḳtora götürim. cilt ḳanseri olcān, o derece. bacaḳlarım‿o derece kötü. sōra bi gece oturmā gittik. ḳomşu dedi ki. sen gitsene dedi. ezan‿oḳunurḳan çeşmenin başından topraḳ‿al dedi. baḳ buna kimse inanmor. kimse inanmas yani. doḳtorlar da görse kesin‿inanmas. bu benim‿ama bōle bōle yara bacaḳlarım. bōle dizime de çıḳtı. ay, sürdüm‿onu. geçti ḳıs. baḳ‿innamassın‿ama geçti. eskiler yani dōru diyor. gittim bi āşam‿ezan‿oḳunmadan çeşmenin başından toprān başında durdum durdum. eral‿erken gitmişim. sōra geldim. bi āşam gittim. aldım çeşmenin başında. topraḳ yani. aḳan çeşmenin başı var ya temis. ani su akıp giden yerden var ya aldım‿elime çamır. sürdüm toprak. geçti. temre vardır. temre oḳurlar. o da bōle ya yüsünde çıḳar. ya elinde, kolunda. astalık yani. o da bōle aynı çiçek gibi olor, şu şekil. gül gibi. o da şeylen, teryānlan, küllen‿okorlar‿onu. temre duvası diyorler zaten. ḳuranda da

var‿o. evet, andan sōra o yānlan, o külü sürerler bo̅le. o yara biter. evet, īlamur. boaz benim ḳaynanam vardı. gelin geld m sıralar. çoḳ şişmandı. bunun çocū olmayanı göbēni şey yapārdı. evet, çekērdi. ḳaç kişinin çocū oldu. doḳtorlara gitmeslerdi. şey yaparlardı. sōra bi çocuḳ bo̅le almira gibi get diler köyden. şeyden, başḳa köyden. aman, ḳızım dedi. bu çocuk‿iç konuşamor dedi. bunun boazları dedi. buna şey yaparsan dedi. bi‿şey yaparsan dedi. apse atarlar dedi, ḳaynanam. ḳayınvalidem ḳōḳtu. aman dedi sen‿ona baḳıver dedi ḳadın. ondan sōra sen şekeri ezerdiler bo̅le. parmānlan bāzına. o şeker tuslu şeker. ondan sōra sen‿onu, çocuḳtan yapıncaḳ‿ali vardı. onun sen bi ḳan boşaldı. ātıḳ‿o pislik gitTi. ondan sōracīma, selam yollamış‿o çocuḳ düzeldi deyi ḳaynananama. ḳaynanam ḳōḳtu. önceden dōktor mu vārdı. gidersin ḳocaḳarıya bāzın‿o̅sürdün mü gidersin ḳocaḳarıya çektir sin. o̅leydi, evet. benim ḳayınvalidem bilirdi işTe. benim ḳaynvalidem bilirdi. yoḳ yoḳ maḳaslan falan d l. baḳtīnan. baḳınca anlardı. dērdi, senin ḳızın senin‿o̅lun‿olcaḳ deye. bilirdi. elli yaşındayḳan‿öldü.

(nazar)

yoḳ boncua inanma yoḳ. önceden taḳılırdı. şo̅le omzuna nazarlıḳ. maviydi taş‿ama şindi inanan yoḳ‿o̅le. taşa inanan yoḳ yani o̅le. taşa oḳunurdu. yani şo̅le bo̅le taḳınırdı başḳā. yoḳ‿işTe o̅le de ḳayınvalidem baḳārdı.

(bebek giysileri)

ya çocū ḳıyafetleri ep‿örmēdi önceden. o̅le bi‿şey‿alıp da giydirmedik. buraḳ‿o döneme yetişemedi. yeni döneme yetişti. o yüsden şanslıydı da. diyerleri ep yetişti. bu̅k‿o̅lannar yetişti o zamannara. bu̅k‿o̅lannara ep‿örerdim. pantul‿ör, ırḳa, ḳazaḳ‿ep‿ör. önceden‿olsa ep‿ör. o ḳadardı yani. şindi yeni yeni azır‿ep pırtılar çıḳtı. bisde yoḳtu ki o̅le. ep kendimis yapārdıḳ. besler‿ama faĺan.

(oya, dantel)

onun neresini sōlim ya. düzene girērdiḳ, dōkūduḳ. onun‿ismi mekik. yoḳ besi doḳurken bōle düseni vārdı onun. bōle meseĺā eski şey, orlon da şeydi. baḳ bi tane seccade yaptım da gösterim ben sana. evet. bunnarı ama nasī sana tarifi yoḳ ki bunun. evet, ḳanaviçeler‿işledik. seccadeler‿işledik. önceden dantel, çiyiz çoḳtu.

(çeyiz)

çiyislerde yine onnar. tülbent, avlu. avluya peşkir. öncekiler peşkir. roba dizmek dērdik bis. çiyis düzmē. robaları tamamladın mı derlerdi. erkes robasını düzērdi aynı şindiki gibi işTe.

(göç)

onnar bisden d l. onnar d şik. onnar selanik mācırı. onnar yuġoslav. bis bulġaristan mācırı. sofraya sini dērdik‿önceden. memneketten get mişlerdi ama önceden. küçūken yetiştim. bōle büsbütün bi āctan. ḳocaman bi āc. iç‿etli metli yeri yoḳ. iç tātası mātası yoḳ. bi büsbütün‿āctan bi sini getirmişler. sofradan, memeneketTen. onu getirmişler, başḳa bi‿şiyleri yoḳmuş ki. bi sofraları vārmış. bi de ne varmış. üj şey varmış. onnarı getirmişler memeneketten. evet, öküs‿arabalarınan gelmişler.

(renkler)

süt mavi, mavinin‿açīna deris. ya dēşik bi‿şey yoḳ‿assında. ep‿aynı. bordaya ḳara ḳīmızı. ḳara siyā.

(karışık)

ḳoltuḳlar yerine divan vārdı. patlar vārdı önceden. patlar, aynı şōle çekyat gibi yaparlar tātadan. yine oturaḳ‿ama bōle sedir. sedir de denir‿aman pat da. bi şey çekmeye yarayan‿alete gege denir. çengelli sopa gibi bi‿şey. sus yerine ıştīma. ġuġucuḳ cennet kuşu. cambas vārdı, ayvan‿alıp satana denirdi. abuya abla derdik. abbaya dede dērdik. alambor vārdı. ābiye aġa derdik. geçen seneye bıldır sene dērler. sen de bayā şey yapmışsın. bostan, ḳarpızdır. birleşince meci yaparıs. tülbent yerine çenber. oras horoz. ḳovaya su doldurana ḳova. küfe başḳa. küfe ayvannara yem

getirene denir. kirnap ḳuyuyla su çekme ipine denirdi. vārdı tabi burda da. o, çekērdik tabi. önceden su nerde bulcān. aydamaḳ, aydır da bitir be deni. tıraḳtör sürmē denir. bellemek, bi şeyi ḳazmaḳ‿anlamı da var. emen bi şeyi annamaḳ‿anlamı da var bisde. meseĺā fasileleri belledin mi. ya da emen belledi baḳ, deris. emen‿annadı yani. baltaya nacaḳ derdiler. su alınan şey naştarapa. tabā sān. peçḳa soba. benim balḳonda var peçḳa. salona sundurma. sarışına çapar derler. su taşıma için ḳullanılan su sırīna suvācı. başḳa yerlerde sı sırī bisde suvācı.

(papara)

ekmekle yaparlar. bayat‿ossun şey‿ossun. ondan sōracīma dökersin süTü de üstüne. sütlü çorba bis de çoḳ yapılır.

(batıl inanç)

cenaze günü satıcı geldi mi ordan ölü çıḳar, derler. bazı inanç‿ōle. ḳuş‿öttü mü ölü çıḳar. ḳuḳumav derler bayḳuşa da.

(isim)

asan, üseyn, āşe, fatme, ilmi, ele bisim küyde āşe dolu. ibrām, zeki.

(lakaplar)

eskiden‿erkesin Íaḳapları vārdı küyde. meseĺā bisim tutcular, taşçılar, budaḳlar. soyismine göre yani. bi de bōle kendini biyenmişler faĺan‿olurdu onnara ḳovalaḳ denir. susaḳ‿āzlı yani çenesi düşük. dānıḳ derler yani ne derler. e, evet palaçor derler. evet‿ama çoḳ‿eskiden. būklēmis derdi. rāmetli anamlar faĺan. ōle işTe. sünepe bisde ōle kötü annamda d l ya. ani çoḳ‿uyuşuḳsa sünepe gibi durma deris. uyuşuḳ‿olma yani. yoḳsa şaplā yersin derler ya işTe. şap yani elini vurma, toḳat‿işTe. ḳōḳutma amaçlı ama yani. yoḳsa iç bise vurmadılar aylemis yani. ōle vurma yoḳ bisde.

(karıştırma)

süTü ḳoyarsın‿ateşe. şindi ascıḳ‿ısındı mı üj ḳaşıḳ‿onu ḳarıştırīsın. ācıḳ tus yemē yapar gibi. dökersin‿onu ḳarıştıra ḳarıştıra. aynı çorba gibi. pişir sin.

(cızlama)

cızlama da onu şeylen. ācıḳ‿amuru yumururs‌un. tepsiye dizersin, pişir sin.

(börek)

bis de bürek var‿ama adı bide denir. meşūrdur mācı bürē. er çeşinTini yaparıs.

(ölüm adetler)

vārdı, ben yetiştim. yedisi, elli ikisi faĺan bunnar‿ep vārdı. ölünce bisde de elva ḳāvrulur. giysileri de gömülür. yeni bi‿şeysi varsa fakillere dāTılır. ver diler‿önceden. önceden‿ep ver lirdi.

(ahiret kardeşi)

āretlik denilirdi. evet, āret tutulurmuşsun. bi dā ömrü billā seni bıraḳmasmış. öbür dünyada da birlikte oolmaḳ‿içinmiş. ij yoḳ bende. evet, mari derlerdi. şindi yoḳ‿o ḳadar da önceden vārdı.

(höşmerim)

öşmerim bisde yoḳ da. bis de yaparıs öşmerim. manavlarla bis ḳarıştıḳ‿assında.

(bilmece)

- bilmece bildirmece

el‿üsTünde ḳaydırmaca**(sabun)**

- küçücük fıçıcıḳ

içi dolu turşucuk. **(limon)**

- dalda kitli ḳīmızı sandıḳ. **(nar)**

16.

Adı Soyadı: Rahime Filiz

Yaşı: 76

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Kartepe- Ortaburun

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(göç)

yavrım benim. bulġaristandan be yavrım gelme. bē yavrım oralarını bilemorum ki. oralarını tē dedelerimisin dedeleri gelmişler. eralde o zamnnar gelmişler buraya işTe. nērdendir bilemem‿ama ben. allā razı ōsun. bōle güleryüslūsün sen, o bana yeter. gelmişler.o izmiTin şeyine ḳonmuşlar. yapTılar yā be yavrım, ḳonutlar yaptılar yā. yāya ḳaptan. yāya ḳaptana gelmişler. orasını şey‿etmemişler. ondan sōra işitTiklerimis ōle. ondan sōra bolĺāda gelmişler. dā çoḳ ya burda ısınmā. üşümüşler orda eralde. burasını gōrmüşler, demişler burası yarar bise. şey yapmışlar. sivrisinek‿olmuş‿orda çoḳ‿asta olmuşlar. ōle annaTırlardı benim yavrım. būklerden‿öle duyduḳ. tabi, ōle duydudum yavrım. ilēleden çoḳ zorluḳlar çekmişler. benim yavrım, çoḳ. yemēni meseĺā eski zamannar, kendilerinin bi arman dövermişler. yarsını sana, yarsını bana. üle üle alırmışlar. eski zamannardan duyārdıḳ. peK de ḳafa ḳālmadı artıḳ benim yavrım. çalışor mu be o ḳadar. ācıḳ be emen yavrım. yetmij‿altı yaşındayım benim yavrım. amin yavrım amin. allā ayırlı ölümler versin. allā ayırlı yaşamalar versin yavrım. ayırlı ölümler versin. rātsızım yavrım. yine de çoḳ şükür‿allāma. amin yavrım. senin güsel yüzün‿ürmetine bana da şifa versin işşallā allām yavrım. ettiysen duva he.

(ad koyma)

ismim rayime. tabi tabi. ismim‿anamın. bū̆kler, anneler, dedeler ḳoydulā, ilēden beri benim yavrım. isimnerini ḳoyamasdın kendi isimnerini benim yavrım. şindikiler gibi ḳoyamasdın. şindiki gibi ū̆le kendi bild n gibi d l. d şik bis kendi çocuḳlāmısın kendi isimneri bile iç kendimis ḳoymadıḳ. ep bū̆klēmis ḳoydular ḳızanım. sülalede ayşeler, fatmeler‿ō̆leydi anam. āmedilen mēmet. ō̆le ō̆le ḳōdular bobānne eralde ō̆le. benim bubam‿ācıcıḳ ḳocaydı. bō̆le ḳoymuş yani bō̆le. ḳıs ḳardaşımın‿adı cemile. biri kelime. ōlan ḳardaşlarımın‿ismi biri āmet biri ḳadir. ḳızannara iç kendim ḳarışmadım. ḳarışaydım çoḳ güsel‿isimner ḳoyārdım‿ama kendim‿iç ḳarışamadım. bū̆k ḳızan vijdan, ortancası müjġan, küçū̆ var. o da bm ōlum var. o da özcan. aha, epsini uydurmuşlar. ben‿uydurmadım yavrım. işTe bū̆kler‿uydurdular. ḳayınpederlerim, ḳaynanalarım‿onnar ḳoydular. ben ḳoymadım.

(gelin- kaynana ilişkisi)

ammān be yavrım. orasını sorma. o, şindiki gelinner dml. sefalıḳ‿onnar. bisler bū̆kler yavrım, ilēden‿izin‿almadan bm yere gidemesdin. annene bubana gitmē bm günün vārdı, cuma günü. şindi o nerde yavrım? yapcāsanız şindi işinis‿iş d l.

(çeyiz)

ilēden yastıḳ ḳırılırdı. bez doḳunur. el‿emekleri de ep. el‿emekleriydi benim yavrım. ep‿işlemeler, yastıḳ ḳırmalā, ep‿ō̆leydi benim yavrım. işTe sedir‿örtüsü yapārdıḳ. yastıḳ ḳılıfı yapārdıḳ. onnarı ep yapārdıḳ. tülbent‿işlērdik. baş‿örtüsü işlērdik bō̆le. ō̆le yapārdıḳ yavrım. götürüm şindi almaslar.

(oya, dantel)

ō̆le filkete oyası vārdı. tekēlek‿oyası vārdı. ō̆le örnekli oyalar vārdı. oyalādım be yavrım. çoḳ‿işler yapārdım be yavrım da. şindi işler yapamorum. allāma çoḳ şükredorum ama gene. baḳ‿elim‿ayāma. vücudum yerinde yine ama gezdororum ama tiyacımı şükür‿ama. şükredorum‿allāma. ne bi dünya istemorum‿allāmdan. ötede beni utandırmasın başḳa bi‿şey‿istemorum. übür dünyada utandırmasın başḳa

bi‿şiy istemorum dā. übür dünyada utanmayım, başḳa bi‿şiy istemorum‿allāmdan ḳızanım. bu dünya sevgisi istemorum. beyim‿öleli yine sekis sene oldu. amin yavrım, amin. işşallā. ben de burda işTe yalnıs yaşorum. kimin çocoḳların yanna gidorum. çocuḳlar gel diyor‿ama ben de burda gȫsüm‿açıl‿istemorum. gid m diye, burda yaşorum. ama be yavrım. içimden gelor benim yavrım. allā razı ossun, allā razı ossun. şallā gösel yavrım, şalā. şallā gösel yavrım benim. aman be yavrım. ij durmadan gel be yavrım. ben çoḳ severim bȫle gelenimi gidenimi. ep ḳapım‿açıḳ dursun‿isterim. amin yavrım, amin. cümlesine de versin. er kişilere de bana da be benim yavrım. ben sana te‿burdan ediye tutayım ḳızanıma ben. geliP gelmesine ḳomşulara patik‿örerim de. ala örerim ḳızanım. aman be yavrım. ama be yavrım ben bȫle gelcēni bilsem başḳa şeyler de yapārdım ḳızanıma da yavrım. baḳ bunu bi ḳomşuma ördüm. örorum yā tabi ben. çoḳ‿iş yaporum ben.

(patik)

bȫle bej şişle örorum ben ḳızanım. beş şişle, bunnarı ḳoyorom‿işte şekilleri. yaporum ben. ilēden çoḳ‿iş yapārdım ben ḳızanım. amaratTım ḳızanım. amaratTım yavrım da ama şindi yoḳ. şindi bu ḳomşuma örorum. geldi ya bana, çoḳ yardımcı olor. geld an bana ekmēn var mı, suyun var mı, der. sorar bana. ben de onu anımına ördüm‿onu. ben de onu anımına ördüm‿onu.

(günlük işler)

ben burda yalnıs ḳalorum. allāmla ḳalorum. bekçim‿allām. yardımcım‿allām. allāmlan ḳalorum yavrım. kendim yaparım. kendi kendime yaparım. o ḳadarlıḳ kendi kendime bi‿şeyler doldorum, yaporum. o bana ḳomşu. ḳomşu gelir. o da bana yilek yapmış da. ona da yilek gösterdim yine. bana ḳomşu gelir. allā razı ossun gelenim olur. gelenim yoḳ‿allā razı olor. açıḳ ḳapım gelirler. baḳ ben sana şeker de tutayım. neden be yavrım? yi bi‿şiy yi be yavrım. dur. burda bȫle sabāleyin ḳalḳarım. iki barcacıḳ çay yaparım, kendi kendime. ondan sōra iki barçacıḳ‿ekmek yerim. aplāmı içerim. em şeker‿astasıyım. em ḳalp‿astasıyım, em tansiyon‿astasıyım. çoḳ şükür

allama yine buna izin veror. izin veror bana tiyacımı görmē. çoḳ şükür‿allama. allāma duva edip yaşorum‿allāmla. şallā şallā. sen bana er zaman‿için gē. ben de seni yavrım‿evladım yerine ḳoydum yavrım. ben güleryüslü sannara bayılırım yavrım. güleryüslü yavrım. zaten kimse kimseye yime içme gitmes. er kişi yavrım benim güleryüse tatlı dile gelir. acaba ondan başḳa işimis vār mıdır? çoḳ şükür‿ allāmıza. duva edip durorum‿allāma. allāma duva edip yaşarım te‿burda. gider‿ izmiTe de çocoḳ. ij durmadan gelir. gel deyor. sanki asmā götürcekler, istemorum‿ oraya gitmē. tabi be yavrım. gē ikimis yaşāĺm. gel de, rayime anne çoḳ selam yolluyå de. yollasın seni bā. sen baḳ, bazardan‿alırsın. kimi ben yaparım, kimi sen. baḳınırıs bolĺāda. çoḳ gösel‿olor ḳızanım. gelicēn, gelicēn. sen nereli be ḳızanım? ōsun güleryüslü çoḳ şükür. senin‿ismin ne? asude, su gibi aziz‿ol benim yavrım. su gibi aziz‿ol benim yavrım. şallā benim yavrım. çoḳ duva et bana. benim‿ayaḳlarım, benim yavrım. ben ayaḳlarımdan yüriyemorum, benim yavrım. ben‿ij bū̄k ḳonuşmıcaḳ benim yavrım. tabi, be yavrım. tabi ḳızanım, tabi. kimsē ayırlı gelmēn bu ḳomşu dir d p de kendini bi atıra bıraḳmaḳ. arḳanda bm atıra bıraḳmaḳ. arḳanda bi atıra bıraḳabilirsen, tabi. ölümü de olur. müim‿olan‿o gösel‿atırayı bıraḳmaḳ. onu bıraḳamassan‿ilēde arḳanda ij bi‿şeye yaramas yaşadīn. ō̄ledir yavrım,ō̄ledir. ō̄le yapmā savaşırım benim gösel yavrım.

(yöresel yemekler)

ne yabayım ben sana yavrım? ilēden ḳarıştīma yapardılar. ilēden bō̄le yemekler yoḳtu. ep‿ sannar şindiki gibi d ldi.

(karıştırma)

tabi, ḳarıştīma süTü ḳoyarsın. meseĺa ḳaynar. birascıḳ da un ḳoyarsın. aha, ikimis yaparıs, burda be yavrım. ilēden‿ō̄le yapardılar kızanım. ileden‿ō̄le yapārdılar. nerde şindiki gibi bō̄le azır yemek. almasdıḳ ki bō̄le kendin yapārdın.

(ekmek yapımı)

ekmekleri de kendin yapārdın ķızım. evet, tabi. fırın da ķarāsın. ekmek yaparsın. ekmek ben yapārdım. bi kere geldiler bōle. aman be t ze dediler. çekelim mi bu ekmē dediler. çekin be ķızanım dedim. gel birlikTe çekilelim dediler. aman be yavrım, ben eski toprām. utanırım ben‿ōle şeylerden dedim. ondan sōra ekmek yapārdıķ. fınnara ekmek‿atārdıķ. yovuruyōduķ‿işTe amuru. bekl dik. ķabarıyådı. tepsilere diz dik. tabaķlara ķoyārdıķ. o zaman fırınnarı yaķārdıķ. atārdıķ fırına. tabi, o zaman fırınnarımıs dışarda duruyådı. o zaman tabi bu bacaķlar bōle olmadīdı benim yavrım. bōle bi çoluķ çocuķ gelir, fındıķ toplamā. vaķtımıs yoķtu bōle parayla san tutmā. çocuķlar bōle bi gel diler. ķomşuların da çocuķları var. gece ekmek yovur dım. sabaleyin fırına atārdım. onnarlan bilem fındıķ toplama giderdim. yok yoķ yavrım. şindi bi‿şeyin tadı yoķ.

(tarla işleri)

bi zaman‿ileri eskiden bulġur ķaynatırdıķ. orda bi taş vārdı. orda onu düverdik. gidērdik, çektir dik‿onu. şindiki gibi azır bulġur yoķtu. tabi, onnarı da kendimis. epsini, dērmene gidērdik. bōle bi yavrım. sītla dērmene gidērdik. tā oralarda bi çuķurda su dērmeni vardı, benim yavrım. oraya ķar yādıyā dize ķadar ķar. yol yoķ. çamır‿içlerinde. o zaman sītlarına iki Tane yük yüklediler, būkler. taşınır be yavrım. taşınır, mejbur. mejbur taşıycān yavrım. būkler‿ōle. būklerin ded olurdu. tabi, būkler nasī sītlarına aldī gibi dērmenden‿ōle olurdu. tabi o zamannar su baķıraca. bi işTe burda bi ķuyu vārdı. gidērdik ķuyuya, bi baķır‿önne, bi baķır‿arķana. ķalaylı baķır, baķır da. onu taşımaķ, onu gidersin, yüklersin. ora ķoyarsın. kim gel se o çeker suyu, orda tutulan‿ san. ilēden sayġı vardı benim yavrım, būklere. o tutulan‿ san çeker bōle ķomşunun bi işi ķaldī an, gider toplaşır küy yardım‿etmē. tabi, meci yapar. yardıma gider. şindi yoķ benim yavrım. şindi o sannıķ yoķ. kimi bōle geler, kimi bōle geçer. kimi kere seĺam bile vermesler. tabi, seĺam ver ler, almorlar izmitTe. ben de durdum da izmitTe. bōle seĺam verdim, almadılar. benim torun da ne vērdin

bobānne seĺam dedi. dedim bu allān seĺamı. ben vereym de ister‿alsın, ister‿almasın. ondan sōra meseĺa burdan geçērken, selamün‿aleyküm de yavrım. sadaḳa olur bi. tabi māreme girdik mi da çoḳ seĺam‿alıp vermek iĺāzım. āh, ne ḳadā sevap. bi bilseler de verseler. en gösel günde geldin bana. benim gösel yavrım, cuma günü geldin. en gösel cuma gününde geldin bana yavrım. gē tabi yavrım. anneni de al gē. burda yaayın misavir ḳalın bende. benim de kimseler yok burda ama gelenim gidenim çoḳ‿allā razı ōsun. allā razı komşulādan. gelirlē, al‿atır sorālar. bi tiyacın vār mı. gel ler, alırlar, getir ler. ben de memnun‿olurum. bi memnun‿olorum da ben de bi iş yaparım‿onnara.

(evlilik adetleri)

eskiden yavrım dūnner neḳadā göseldi. bōle silā tutarlar da davıllarla aşā ḳadā gel lerdi. ep bōle bazar günü gelir davıllar. iki ayşam yaparlar bōle. şindikiler gibi d l. yimekli mimekli. şindikiler salon dūnü. önceden misavirin gel . bi afta misavir aarlarsın. fırınnara ekmek ver sin. ekmek yaparsın. loḳum yaparsın. şindiki gibi d l ḳızanım. tabi, o şeyleri, loḳumları yapardılar. bis peK yapmayıs‿ama burda manav ḳomşular da var. onnar çoḳ yaparlar. manavlar çoḳ yapar. ille onnarın şeyleri çoḳ yaparlar. ama onnar da şindi yapmorlar. ilēden fırına ekmek yapar, yanī derdik. o yanıḳ yeri kesip kesip küye eriştir sin‿üsTüne birer Tatlı. şindi bi davetiye ya da birer sūlemek. birer ḱāt teslim‿eder. o şindi ya, ūleydi. ilēki neḳā ḳızanım zāmetliydi ama sevaptı ḳızan. tabi üj gün. cuma günü başlardı üj gün, üj gece. dūn‿ōle olurdu. ōlan‿evinde olur, ḳıs‿evinde olurdu. ḳıs‿evinde ḳına olurdu. ōlan‿evine gelirdi. ḳıza taḳı tutulūdu. ilēden bōle para yoḳ. birer şeyi bālaydılar ḳīmızı iple biras para. būk para yoḳtu ki annem şindiki gibi. vardı tabi. vārdı. yorġan döşek‿isterdiler. başlıḳ parası vārdı. yorġan da kendin ḳırāsın. döşēde kendin doḳursun. epsini epsini kendi emēnnen. bōle düzenek‿olurdu. düzenek‿içinde bōle doḳursun. yabangülü yaparlar. onnarı bōle dōt tane as‿as dikerler. diktikten sōra da yine ona göre yüs dikerler. ēkes kendi kendine, sülāleylen. gene yorġanını da yastīnı da gölmēni de epsini kendin

ḳırıp yapārdın. e işte çiyisinde gölmek. ep‿el‿emē. o zamannar patik yoḳtu çurap vardı. örme yün, yünü bōle düdersin, tararsın yünü. ondan sōra işlersin, ondan çurap‿ örērdin. tabi, kendimis yapar, kendimis boyārdıḳ. şindiki gibi alma yoḳtu. o neḳā zāmetli. şey, basmala dikersin. bütün gece kendine çocuḳlara çurap‿örersin. üsTüne donunu, şalvarını da dikersin. maḳina da yoḳ. ellen, epsini ellen dikersin benim yavrım. neḳḳā göseldi. tabi, bōle ep zāmet çekērdin. baḳ şindi burdan neden gitmek‿ istemorum. burda iş yap m, istorum. yani burda biri için‿iş yap benim‿için çoḳ şey yani çoḳ önemli. çoḳ‿iş yap m de bōle otur m istemorum‿eve gidip de. bm meşḱuliyet bulup da ondan ḳızanım. ondan ben burda durorum. ben de burada sıḳılmadīmdan durmorum be ḳızanım. sıḳılmadım mı. ben kendim istemorum gitmek ‿ama rabbim‿elimi ayāmı aldī an mejbur gidecēm. şallā gene almas da. gene almas da şallā oturum bōle evcēzimde yaşarım yine. amin gösel yavrım. sana da en gösel günneri göstersin benim yavrım. ilēde de sana da en gösel günneri yaşatsın da göstersin ḳızanım. tabi üj gün, üj gece. öküs‿arabalarınan tabi. şindi bu manavlar bōle burda bu küylü. sekis‿on tane araba. kilim, ḳīmızı kilim doḳūrdu onnar. o ḳīmızı kilimleri bōle arabanın‿üsTüne ḳoyarlar. ayvannar ḳoşarlar bōle. o beygir, onnarın y mi araba olur, bi gelin‿almā giderken. bōle ep‿o ḳīmızı kilimlerlen giderler. bisde de ūleydi. y mi tane d l de bisde de olurdu birḳaj tene. bōle bi doḳuma kilim‿atarlar‿üsTlerine bōle. ḳīmızı olcaḳ. o gelini oraya ḳoyarlar. girep Takarlar. girepli bej‿on tane şey Takarlar. bōle ilēki neḳā zorlu işler. ama en güselini işlēdiler.

(gelin pullama)

gelin boyamak nerde be yavrım. biras yumta aḳıylen bōle pul tutsun deye şekerle yapardın‿onu. yaldızlı yaldızlı, alnına göre bi çiçek. yanaḳlarna bi çiçek. ōleydi yani. ōle süs müs yoḳtu be yavrım. ayır, ayır ij bi‿şey görmeden‿ömrümüs geşti. cenabı allām ne verdiyse. bōle bi‿şey sürüp‿etmeden‿ömrümüs geşti bōle. ḳıralara gidērdik. çapa ḳazmā şeye. orda alırdıḳ‿işTe çocuḳlara dikmē. burda dinnenen

dinnenē. namas ḳılan, namas ḳılardı. orda gene çocüklere mintan dikersin. bi‿şey dikersin, ep dikērdik. ep‿el‿emē. tabi, tabi. şindi bȭle asta diyorlar. astaneye gitseler, cenabı‿allām sevd ḳula ver miş de, sınarmış onu deye. sabredersen ne mutlu. ama ij şiḱayetci olmam yaradanıma. yānıs bi ālarım da allān gücüne gidcek diye üzülürüm. çoḳ‿aladīm‿için bacaḳlarımdan. çoḳ şükür‿allama yine. çoḳ şükür yaradanıma gene. aynen kimsine ver miş‿emen. kimsine de ver miş de denermiş de sınarmış da. baḳaĺm şükredecek mi diye. şallā ḳızanım. şallā ḳızanım sırat köprüsünden‿ayaḳlamıs yere basaraḳtan geçeris. şallā yaradanım da ayāmızı ḳaydırmas. şallā yaradımız gösel günner gösterir bise ḳızanım. şallā ḳızanım. ḳusura baḳma yavrım ben yaşlı sanım. sen nirde oturuyåsın? ne yapayåsın sen? şallā en gösel yerlere gelirsin. şallā benim gösel yavrım.

(hıdırellez)

eskiden ıdrelles ḳutlanırdı. ḳocaman‿atej yaḳılırdı. şennik yapılırdı. salınġaçlar ḳurulurdu. ondan sōra yüsük topladılar. erkişi atādılar bi‿şeye. sōra māni oḳuyuP çıḳarıdılar. şindi bi‿şey yoḳ ḳızım. zaten şindi sannar birbirlerinden ḳaçorlar ḳızanım. ne ısımlıḳ ḳaldı ne bi‿şey ḳaldı. ilēden bis yölüyelek gidērdik. tā oralara ḳadar. yölüyeler gidērdik‿oraya. şindi araba bile ḳalmadı ḳızanım. sannıḳ ḳāḳtı. sannıḳ, āḳādaşlıḳ ḳāḳtı. e, yoḳ ḳızanım şindi yoḳ. bisim‿aḳrabaladan da yoḳ. allā razı ōsun. burada ḳomşularım er çarşamba gelirler. ne tiyacın vār diye sorarlar. allā razı ōsun. rabbim suvallerin‿en gösel yerlerinde vermeyi nasiP‿etsin. allām bana yardımcı olorlar. allām‿onnara yardımcı ol diye duva edorum. āy benim gösel ḳızanım. on bi tane var bende. ḳızan dȭt tane. amin, yavrım. cümlesine de bize de yavrım. erkişilere de bize de. gelirlēdi bize de.

(akrabalık isimleri)

bobamısın‿annesine anne dērdiler. kendi anamısa da nine dērdik. şindi bobānne derlor ya o zaman‿anne dērdik. bobalarmısın da bobalarına abba derdik bis. ya, abba derdik. abba, şindi nerde be yavrım, ḳalmadı ōle. teyze, yenge onnar‿aynı bisde. yoḳ bisde yoḳtu öle bi‿şey.

(kalıp sözler)

ani ilēden diyorlardı ya adi güle güle, adi oşçakḳal, diye. bisde o yoḳtu. bis de ḳal sālıcaḳla, denirdi. ḳal sālıcānla, dērdik. işTe ojgeldin, sefa geldin denir biri gelince. gidērken de adi var sālıcānnan gene gel, denirdi. adi ḳal sālıcannan baḳ ne gösel. şindi adi güle güle. şindi ōle. ben de ōle derim, allā emanet‿ol. o da en güsel kelime allā emanet‿ol. ama ilēden‿ōleydi. ilēden telezon yoḳ be yavrım, bi‿şey yoḳ. adam, ḳarı gelirler‿oturmā. ḳayınpederlerimin‿āḳadaşları meseĺa. gelirler‿oturma. bōle satın alma şekeri nerde görücēn. biskūti nerde görücēn. ilēden mısī. bi ḳoca atej yaḳālar. bi ḳoca tincere. onda mısī patlatırdı anam. mısī ḳaynatırlar bōle nerde piskūt. aha, ōleydi. mābet vārdı. şindi bu telezonnardan mābet yoḳ. bi de telefonnardan. dizil ler bōle erkişi ellerinde telefonnar. ben de ōle deyorum. bunnar‿olmayaydı neyle oynaycādınız deyorum. bunnar‿olmayaydı. bıraḳın‿onnarı deyorum, ayır. cıḳ cıḳ‿ellerinde. mābet yoḳ. bi yere gitcēnde yölüyerek gidērdin be yavrım. yölülek gider, aber ver din. bi cenaze bi‿şeyin‿oldu mu. şindi telefonna.

(düğün ekmeği)

davetiye yoḳtular, dūn‿ekmē yapılırdı. bu manavlar şeydi kirbit dāTırlardı. ya, kirbit dāTırlardı, veridiler bōle. meseĺa dūnü var‿āşenin kirbit dāTırdı. dūnümüs var gelin, der. kirbiti de verirdi. yani şindiki gibi ḱāt yoḳtu. dūn saipleri yapar. şindi emen bi gezinmek, bi buluşmaḳ. iki üj‿ay sōra evlenmek. tabi ḳızanım. şindi evelden sabır‿etmek vārdı ḳızanım. sabır vārdı. şindi sabır yoḳ, genşlerde. genşlerde sabır yoḳ. ayır benim ḳızanım sabır‿eder. benim ḳızanım sabır‿eder. bōle ev yıḳmaḳ, ane yıḳmaḳ ij‿ d l. baş yarī fes‿içinde, ḳol ḳırī yen‿içinde. başın ḳırılsa ḳabul, başını

bālaycān. ḳolun ḳırılsa fintanın‿altında gezecēn‿ōle. ōleydi yani. oradan gelin çıḳtı mı ölün çıḳcaḳ, derlerdi. ōle anan, baban‿ij yüs vermesdi sana. geçinecēn derlerdi.
230 şindi ilēki senelerden yoḳ mu be yavrım. gene var. aylesi yıḳılsın‿istemor, būk‿ sannar. tabi, ōle de var. dün vārdı seda sayanda. bacaḳlarnı yaralamış, ellerini yaralamıştı. allām erkişilere ayırlı sannarla ḳarşılaştırsın. benim ḳızımı da ayırlı sannarla ḳarşılaştırsın.

17.

Adı Soyadı: Fatma Topçu, Hüseyin Topçu

Yaşı: 73, 70

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Hasancık

Göç Ettiği Bölge: Razgrad / Bulgaristan

(eskiden kullanılan eşyalar)

şindi bi‿şey yapmorlar yavrum. şindi yapılırdı yavrum. eskiden yapılırdı. işlemesini de yapārdılar, doḳumasını da yapārdılar. çekmesini de yapārdılar. ama şindi ic yoḳ bi.

pat mı dērdik bilmem ki ne dērdik. he sedye sedye. ācTan yapārdıḳ. pat dērdik. üzerne doḳuma kilimler ḳōrduḳ. yani şindi eskilerin‿epsi yapılırdı. o patlar, şindi epsini ḳaybettiler ve attılar. yoḳ, likle aldım yavrum. köv‿içinden‿aldım. likle, köylükTen. aynı bōle dolaylara doḳuma yastıḳ deris bōle bis. o zaman bōle şeyler yoḳtu bi sedir vārdı. āçtan bi sedir yaparsın. onun‿üzerine işlemeleri ḳoyarsın. ondan sōra o yastıḳları dizersin. bōle elle doḳuma. burda doḳuma, elle doḳuma kilimler vardır. o kilimi yayarsın‿odanın‿içine. ōleydi yavrum. ondan sō duvarlara işleme bi‿ şeyler yapārdılar. çevre derler, peşkir derler. onnar bōle sererler, doldurūlar‿üsTüne. ēh işTe ḳayı şindi bi‿şey ḳalmadı yavrum. istemeylar ātıḳ bunnarı. batTıydi ep büle.

(çeyiz)

nōlcaḳ ç zimizde işTe vārdı bi‿şeyler. ōle bi‿şey‿olmasdı ki. doḳuma gölmek yapārdılar‿önceden. onnarı altına giymē. doḳuma yapārdılar. üsTüne yelek yapārdılar. yine basmadan yelek yapārdılar. gölmēn‿üsTüne giyērdiler tamam mı

ḳızım. ondan sōra ipek şalvarlar dikērdiler kenlēne. kendi kendine yapārdılar. işTe bunnarı yapārdılar ḳızım‿önceden. ama şindi ij bi‿şey yoḳ‿artıḳ. baḳacaḳlar yoḳ.

(günlük işler)

tabi tabi sabān‿ēken sātinde ḳalḳarsın yavrum. çorbayı içersin. şindi bȭle o zaman çay adeti yoḳtu tamam mı. tarana, bi tasa ḳoyarsın çorba. onu yersin. yannda da turşu olur. ondan sōra dōru sabā tāĺaya. tapansıra bakırdan bis tabaḳ deris. baḳırdan tabaḳtır. şindi ȭle meseĺā ḳorsun doldurūsun bi önne meseĺā geçiştir sin, yersin. onu bunun evdeki ḳadın hazırlarḳan sen gidersin ayvannara baḳarsın. andan sōra ḳadın‿ ayvannarı saar gelir. andan sōra çorbayı içersin. dōru tāĺaya. mis ḳazmā. bōday biçmē. o zaman‿elle. elle piçērsin‿o‿zaman. elle bālarsın‿ama şindi makineler yaporlar. şindi şey. şindi sabāleyin ḳalḳorsun‿emen şey. yapor bi çay. yannada p nir. ister yi, ister yime. ama önceden çoḴ tatlı olūrdu ya. çorba çoḴ tatlı olūrdu. tabi kendi elimislen. onnar dā şeyli olurdu yavrum. ya şindi, yoḳ yoḳ. onnar yoḳ şindi.

(tarlada kullanılan aletler)

oraḳ, oraḳla biçiyōduk. ondan sōra elle bālarsın. ḳuşaḳ yaparsın. ekinner‿aynı ekinner. ḳuşā yaparsın gene. yayarsın‿onu. desteleri ḳoyarsın, bālarsın. ondan sō āşam, beşerleme yaparsın, ḳoyarsın‿onnarı. ondan sōra zaman gelir. arman taşına getir sin. öküzle düversin, düvenne. o öküzler döne döne, düvenne dönene, ikindiye ḳadar‿o ayvannar şey‿olūrlar. samana döner, ondan sōra tuplārsın bi yere. savurūsun ‿onu, yabalarla olurdu. yabayla savurūsun. onnarı bōdayı bm tarafa, samanı bi tarafa. ondan sō samanı öküslerle işte çitle taşırsın‿ayvanı. aşā gelir, samannā dökersin. bōdayı çuvallara ḳōrsun. e bȭle bȭleydi yavrum.

(sebze-meyve)

arpa ekersin. bōday‿ekersin. mis ekersin. keten‿ekersin. bunnar‿ep yapılırdı ozman yavrum. şindi sade makineyle mis le bōday. o keten şey, onnar‿eP ḳāḳtılar. gene

yiĺaf bi‿şey. bu kövlüler‿ekorlar bi‿şeyler. kövlerde ayvanı olan, ekor yine bi‿şey. yulafını, arpasını ekor gene. bis burda yoḳ yani, lençbēk yoḳ.

(göç)

valla ben şindi yalan konuşmayayım. razġırada yaḳın bi yerdi sanırım. razġırad mıydı yoḳsa? evet, sanırım deliorman tarafı sanırım. dedemler gelmişler. bobamlar burda dōmuşlar. annemler de burda. dedemler‿orda dōmuşlar, memneketTe. memneketTen ordan gelmişle. öküs‿arabasīla bi ayda gelmişlē. dolaylaya dolaylaya buraya. ondan sō burası āçlıḳ, meşelikmiş. bizim mācırlarda buray‿āçlıḳ görünce bayılmışlar buray almışlar, yerleşmişler burā. ōle işTe yavrum.

(bayram)

bayramnar çoḳ güsel‿olurdu yavrum. ōle güsel bayramlar‿olurdu. şindi bizim‿aşāda çınar var, bük. bi de burda meşe ācı vārdı. şindi bayram‿üj gün yaparlar bisim burda. üj gün de salınġaç‿olur. ondan sōra ḳadınnar bi‿tarafa toplanır. ēkekler bi‿tarafa toplanır. ḳıslar bi‿tarafa toplanır. beḱar çocuḳlar bi‿tarafa toplanır. toplandında da onnar dabruḳa çalar, oynarlar. birisi salınġaçta sallanırlar. ōle üj gün‿öle bayram yapārdıḳ bis.

(çalgı aletleri)

dabruḳa var. bi de tef vārdı. yoḳ yoḳ, yoḳ. ġırnata falan yoḳ. ġırnata yoḳtu. yalnıs dabruka falan kıslar çalardı onu. tefle çalardılar. onnar bōleydi işTe yavrum. ij ġırnata şey‿onnar dünnerde gelirdi. yapıy öle.

(kına geceleri)

dünümüs‿üj gün‿olur. şindi bugün cuma günü dün başlar. bo‿yşam‿erkek‿evinde ḳına olur. yars‿āşamı ḳıs‿evinde olur. iki āşam ḳızın‿evinde olur. ondan sōra cumērtesi günü, o ōlan tarafı ḳızın tarfına götürüler gündüs. ondan sōra genş gelinner bütün‿ipek şalvarlarını giy ler ḳıslar. ḳıslar giyinirler. ondan sōra ḳızın‿evine giderler. o günü gündüs, ḳızın‿evinde ḳına deris bis. ḳınayı āşamdan‿olurlar‿ama

ḳına ḳoymā derler‿ona da. ḳayna, ḳaynata, şey ḳaynata gitmes. ḳaynananayı görünce epsi, kövlü ḳadınnar‿epsi giderler. ondan sōra gelini getir ler ḳapalı. ondan sōra ḳaynanayı ḳucāna oturturlar gelini. adet‿ōleydi. ondan sōra bi‿meydan‿oturduḳtan sōra ḳaynananın şeyinden ḳāḳtıḳtan sōra epsinin‿ellerini öper gelin. ondan sōra ḳıslar başlar dabruḳa çalma. ḳıslar‿oynar. gelinner‿oynatırlar. ḳayna ḳalḳar‿oyna gelinine. ōleydi işTe.

(gelin alayı)

sabāsı öküs‿arabalarıynen gidersin. öküs‿arabasıynen gelin‿alma gidērdin. bu mālleden‿ēkek ḳorosu olmadan gelin‿olur. gidersin‿öküs‿arabasıyla kövce yani. gidersin, ḳadın‿erkek toplaşır. ḳızın‿evine giderler. ondan sōra salālar‿öküs arabasını. ondan sōra orda annaşılır. ne şey ḳonuşurlarsa işTe. ondan sōra gelip, pindir ler‿arabaya. gene davullarla, zurnalarla. ēkein‿evine getir ler. ondan sōra şindi ḳoltua gelinirdi. şindiki ḳadın‿evin bū̄kü gider, gelini alır‿arabadan. öküs‿ arabasından o getir di. ēkek götū̄mes. o‿zaman‿ōleydi. işTe ōle, ōle, ōle.

(gelin, damat ḳıyafetleri)

gelinner, ġırep daḳardı başlarna. var, var gelin boyama. bō̄le üst‿üste ḳōrsun‿o ġırepleri. çişek de daḳarsın. bō̄le a bi buraya, bi buraya. daḳarsın bō̄le sāḳar ġıreplerde. boyarsın. şindi baḳma yingen de yaşlandīna. yaşlandīna baḳma. bütün gelinneri o düzērdi. pul yapārdılar, rengli pullar. yapordular. evelden pullālarmış. selime yingen de pullandı baḳ sor‿ona. ben ḳüçū̄ken pullanmıştım. ne bil m. on bej yaşındaydım evlend mde. ḳocaya gitmeyi bilmişin‿atırlasana. on bej yaşında verdiler de gittim ben. yumt‿aḳıyla şekerle. āda yapardılar. ondan sōra yapıştırilar. pulları yüslere. dudaḳlāmıza çenber boyasīla boyadılar geçerken. yanaḳlāmıza da ıslayıp sürēdiler. rengli çenberin boyasını çıḳardırlādı yanaḳlarınıza. ōle gidip de şey yoḳtu o zaman yavrum. şindi erşey d şti artıḳ. ḳopāma çişeklerdi. yetişt me çişeklerindendi yavrum. yetişt meydi. kendi yetiştid n çişeklerdendi. rengli rengli.

burdan bi başlar buray ḳadar. ġırepler bo̅le rengli üj do̅t çeşint ġırebi bo̅le üst‿üste ḳoyarlar. ona göre şey yaparlar. bālasın da bilmem nēsin de işTe gösel‿olurdu. köy gelinneri olur. geçen geldiler buraya da. gezelim, görelime yaptıḳ ḳāşı mālede birine. geldiler bo̅le yaptıḳ birine gene. yani unutmamışım yaptım gene. orda da yaptım‿ işTe o ḳadar. aynı benim ded m gibi ḳızım. aynı o̅le işTe.

(ad koyma)

isim‿için mi? tiyarlar ḳoyardı, yaşlılar. yoḳ, yoḳ köyün‿en yaşlısı d l. imama götürū̅sün. yoḳsa köyünde yaşlıya götürū̅sün. ondan sōra ezan‿eder. ḳulāna bārır. asan, üseyn‿er nēse. işTe o̅le yavrum. şindi burda, bisim burda āmet, mēmet, asan, üseyn, osman‿onnar. onnar geçerler yavrum. ama şindi isimner d ştiler. d ştiler şindi, evet. benim şindi baḳ bu da benim torunum sayılır, bıraḳ. izmitte de torunnar var. gürsoy var, alperen var. ondan sōra ilḳan var. birḳan var gene bunun‿abisi. işTe bo̅le yavrum. şindikiler‿aḳasına bi ad taḳorlar. āmet neydi bizim? āmet göktū meseĺā. al‿ işte torun. torunun torunu işTe. yok yok kızan. bizim burda ḳızan geçer. ilēden ḳızan derler. şindi yoḳ‿o ḳadar‿ama ḳızan dērdiler. ḳızan gē ḳızanım, gē. o̅leydi yani.

(lakap)

geveze derler çok ḳonuşana. ḳanbur derler‿ona da. tā şindiden ḳanburun çıḳmış derler. ıştınma, çoḳ gevezelik yapma.

(günlük hayattaki sözler)

şindi bi cemiyetin‿olsun bi şeyin‿olsun ayırlı olsun denir. torun‿olur. ayırlı olsun, güle güle büyüsün. dū̅n yaparsın. ayırlı olsun, allā mutluluk versin. ‿ geçinsinner. işTe bo̅le bunnar yavrum. işTe kitabı çıḳaraydılar bulūrduḳ‿ordan da.

(hıdırellez)

evet. ıdlezden‿önce ıdlez yapardılar yavrum. üzük toplardılar. gezerler, iki ḳız. baḳırın içine üzük toplarlar. yarsı günü çıḳarlar. burda meşe vardır. cınarın‿altına.

orda mānis nen üzükleri çıḳartırlar şeyden, baḳırın‿içersinden. onnar‿işte sōlēlerdiler. sana şu çıḳtı māni. bu çıḳtı sana māni. māni sōlēlerdiler. o çubıḳ toplardıḳ. o çubıḳla başlāmızı yıḳārdıḳ. saçımız‿uzācāmış. artıḳ bi türlü ot toplārdıḳ. onnarı o āşam ḳōrduḳ. gece elettir dik. saclarımızı yıḳārdıḳ. uzamaḳ d l de işTe. adet yavrum. zambaḳ kesērdik. o zaman zambaḳ dērdik bis‿ona. beyas çişeḳ. güyā acaba eger birsi ölürse, ölüm çıḳarsa o yani ölürmüş. yani ḳısa uzun. o ayşam ne‿ḳadā uzācaḳ. onnarı da şindi esap‿ederlermiş. şindi kes‿onu. bi ayşam da uzardı yani. şindi topraḳları keserlermiş ıdlez‿āşamı. topraḳtan ḳabıḳ‿alırmışlar. bizim burda cadaloz ḳarı onnar gezērmişler. memneketTen de sertapla kerime gezērmişler. topraḳları kesmē. neymiş, şeyler gelmişler topraḳları kesmişler. onnar gezermişler. memneketTen gelirler, iki tane cadaloz ḳarı. iki tane cadaloz ḳārı gördüler mi vardı burda. ōle yavrum benim. yoḳ tamam, yaparlar‿onu. suyunu alırlar. asmadan kesersin. şişek ḳatarsın. o suyu aḳar‿ona. sabāsı o suyu alırsın. başını yıḳarsın‿o ḳızın. dolduruz suyu.

(batıl inançlar)

yani şey demē getiriyōlar. önceden cuma günneri öküs ḳoşmazmış. çitte gitmezmiş derler. cuma günü, allān cuması bayram. müminner bayramı diye. ama şindi gidorlar. şindi cumādı, pazardı demorlar. işe gidorlar şindi. eskiden‿ōlemişler. cuma gitmezmişler bizim zamanı. müminner bayramıymışlar. gitmezmişler. bilorum‿ōle yani.

(hayvan sağaltma)

şindi önceden bi baytar şeyleri çıḳtı. önceden şindi ayvan‿ateşlenir. gidersin şeye. bōça otu. gider dādan getir sin‿o otTan. ayvanın ḳulānı delersin. o otu soḳarsın‿ oraya. bu ayvan‿ateşlenmiş. astalanmış. o bi gün, bi gece o otla ḳalır‿o. ḳulaḳ şişer. ondan‿ateşi geçer. o ōleydi. otu çıḳarīsın sōra ordan. orasını bi‿şeyle uvalardılar‿ işTe. ne sürēdiler orasına, bilm m‿artıḳ. yılancıḳ sürērdiler.

(halk hekimliği)

nābıcaḳlar. ḳocaḳarılara git‿oḳut. o zamannar‿o oḳusun da başın geçsin. ayva çayını o şeyi ḳaynatıP‿içorlar. alamborla ḳatorlar taflan. tafĺan yaprā. sen benden dā bilorsun be. ōle işTe benim yavrum ya.

(ağaç, bitki isimleri)

āç‿isimneri meşe ācı, cınar‿ācı, palamut‿ācı, gökce ācı, ḳavĺan‿ācı, ḳavaḳ‿ācı. işTe bōle bunnar. ācların‿isimneri bunnar.

(köy hakkında bilgi)

yavrum‿işTe bōle bi‿yer. ācları var, odunnarı var. ācları kesiyōduḳ. odun yapıyōduḳ. ama sōra devlet bize yasaḳ ḳoydu. devlet kendi kesor. bizat‿odunnarı sator. ōle işTe.

(doğum gelenekleri)

ḳīḳlama, ḳīḳında mevlüt yaparlar. ḳonu ḳomşu gelir, mevlüdüne. ḳīḳlālar. şey getir ler işTe. bilirsin. ḳaç ḳaşıḳ‿ölçorlar‿onu. otus doḳus ḳaşıḳ‿olsun. ḳīḳıncıyı doldurūsun ce. ōle ḳīḳlāsın çocū.

(mevlit)

yavrum şindi önceden mevlütler yemekli olur. şindi gene yemekli olor. çarşıdan getirorlar. pilav, pilav‿üstü şey. önceden bizim mevlütlerimiz ḳadınnar kendi yapārdılar. şindi dizerler‿on çeşint yemek. bi depsi börek, bi depsi tatlı. o sofraya da o sufra da şindiki gibi erkes tabā yoḳtu. bi tabaḳtan yenirdi. on çeşinT yemek, on kişi oturū sofraya. ondan sōra börek depsi, depsiyle berabē. tatlı depsiyle berabē ḳonur oraya. ōleydi. ama şindi getirorsun‿aşçıyı. şindi bi pilav yapor, bi ayran veror, tamam. iki de tatlı yannda‿işTe bu ḳadar. şindiki ḳadınnnar‿üraşmorlar. evel ḳadınnar çoḳ üraşırdılar.

(kış hazırlığı)

turşunu yaparsın. işTe şeyler, tarananı yaparsın. ōle, ōle ne‿yapcān. dolaplara doldurūsun sōra. buzdolaplarına ḳışlıḳ gene. fasilesini, er‿şeyini ne Íāzımsa işTe.

(yöresel yemekler)

börek de var, aḳıtması da var. tatlısı da var. ḳıvīması da var. bōçası da var. bōça işTe yiyorsun ya, çayla. bōça ona denirdi. bōça yaparsın. somun yaparsın. annat‿işTe onnarı. ekmek yaparıs. depsilere atarıs. bēlki geçērken görmüşündür. şurda fırınnarmıs var. loḳum deye amur ḳatarlar birbirlerine. ondan sōra ḳıvīma yaparlar yazın. ḳıvīma yaparlar. depsiye şey‿ederler fırına. er‿çeşinT yaparlar yani. depsi, depsidir bisde. o sac, sac. aḳıtma ded n sacda olur. onu çalḳāsın, çalḳasın. tuzunu şeysini ḳōrsun. ondan sōra depsiyi, sacı ḳorsun‿üsTüne. ocān‿üzerne. o ısındı mı yālarsın‿onu. ondan sō aḳıtma diye dökersin‿onu. şey gibi sōle. aynı lāmacun gibi. aynı lāmacun gibi. aḳıtma da ona derler yavrum.

(kahve kültürü)

selam ver sin. aleykümselam derler. ondan sōra dedelerin yannda oturan meraba dersin. nassın, der. sen de ona sorsun. meraba āḳādaş nāssın, misin? o da bana sorar. nassın, misin. m, der. ondan sōra ḳāveciye der ki baḳ misavirin geldi. bi çay ver, der. ōle işTe.

(çocuk oyunları)

yavrum şindi çocuḳken‿ācdan. şindiki gibi alma yoḳ. şindi benim bi dedem vardı. iki bujuḳ liraya arabacıḳ yapārdı. iki bujuḳ liraya satārdı. tekēleklerini ācdan. kendi ācdan. çocuḳlar‿onnarlan‿oynardılar. vardı. çelik de oynarsın. domuzcuḳ dērdin. domuzcuḳ da oynarsın. ḳuyuyu ḳazarsın şōle. ondan sōra sopası olur. ondan sōra şey yaparsın. domuzcuḳ‿angisi atacaḳ ḳuyuya deye onna ūraşırsın. ḳāşıdaki şey yapar, bekler. sen burdan şey gibi atarsın. vurabilirse, ḳāşıdaki de onu tēsine çevircek. ōle işTe. şey yapārdıḳ. çizgi çizērdik bōle. doḳus taş. taşı atıP‿eline alırdıḳ. bej tane taş. atarsın eline. düşürüver sin. ōle ōle ḳarşılıḳlı oynārsın. yani sen beni yencēn. ben seni yencēm. ōle oynārdıḳ. başḳa oyun yoḳtu. ōleydi işTe. istēsenis içēde devam‿idelim.

(türkü)

yoḳ ben bilmem‿onnarı be ḳızım. nasī bilmessin. tūkū sōler de, oynar da. çalar da oynar. e çal şindi bi fatmeye be. ben bilmorum. bi tane bilmor musun. sōle işTe. düşünor be. şindi çalcaḳ da. yoḳ be ne çalcām şindi. eskidendi onnar.

(askerlik)

askerlik‿anḳaraya gitTim. etimesuta. etimesutTa dōt‿ay ḳaldım. ondan sōra işTe dātım‿oldu. ıslaiye ye gitTim. ondan sōra ıslaiye de y mi ay ḳaldım. ondan sōra ḳurban bayramıydı. o zaman ḳıştı. başcavuş dedi ki anḳaraya ḳadar izin ḱādı yaparım. anḳaradan‿öteye ḳarışmam dedi. ondan sōra em ḳōḳuyom em pindim. islaiyeden anḳaraya gelcēm. anḳaradan da izmite buraya gelcēm. ondan sōra bi yaḳalanırsam ben, izin ḱādım‿anḳaraya ḳadar. allā izin verdi. anḳaradan‿indim. pindim‿otobüse. geldim izmite. izmitTen pindim‿otobüse. geldim burayı. içerden gene döndüm geri. giderken kōḳa, ḳōḳa gidorum. gene izmitTen‿anḳaraya. anḳaradan izmite. sōra islaiye arabasına. gene yaḳalanmadım gittim. nere gitsem benim‿işim ras gider. nere gidersem gid m. başcavuş geldi ben ḳarışmam dedi. ḳōḳtu o da. anḳaraya ḳadar‿izin ḱādını yaporum dedi. ondan sōra aırdayız yine. aırda da bi inek vārmış. sanki kimin ij asker görmemiş. şindi giyinorus. asker‿elbisesini botlar‿ ayāmda. inē suya götürorum. çeşmeye aşā. ḳar bōle. ondan sōra millet bayram yapor seyrodorum. ondan sōra o inek de ne besliydi. ne besli. bi boşaldı elimden. dutmā beni oradan ta ḳayalıḳlara. ben de peşinden. o zaman‿āmet‿aġanın ḳomşuydu o zamannar. orda yaḳalanor da. ḳışın gezme neyşin var senin ḳarda? o da orda ḳomşumuş. orda inē yaḳaladıḳ. getirdik‿eve. oldum su gibi işTe bōle. ıslandım, sucuḳ gibi oldum. ondan sōra sucuḳ gibi oldum. evelkileri biras başḳaydı ya.

(karışık)

çok şükür. e bi‿şey‿aḳlıma gelemes ki. ya o zaman mutlulū nerde arıcān. o zaman küçük‿evlenmişiz. lençbēlik yapıyos‿o zaman. evde būkler bozuḳ‿atorlar. gece yarsı

gelorsun tāĺadan, çalışmaḳtan. ondan yiyorsun ekmekten, gece yatā. sabāleyin erkenden ḳaldırıyolar. aydi gene tāĺaya. mutluluk ne? allā şükür. çoluḳ çocuḳ sayibi olduḳ. mutlu olduḳ, mutsuz‿olduk. bugüne geldik. yaş bunun yetmij. benim yetmij‿üj. õle işte yavrum. nāpcan. torun çoḳ. altı tane torun var. çoḳ şükür‿allāmıza. bin şükür allāmıza.

(okul yılları)

di. gidērdik, gelirdik. sopa yirdik‿õrtmenden. gelirdik yine. döverdiler‿o zaman. burda beje ḳadar‿oḳuduḳ burda. o zamannar beje ḳadar‿anca oḳurduk.

(doğum)

ij bi‿şey yapmazdıḳ yavrum. burda erkes tālada çoḳ kişi yaptı. çoḳ düşük‿olursa ḳaldırīsın‿astaneye. gider burda tālaya. bm baḳarsın dōrdu. al‿işTe çocuḳ sana.

(tarla)

ya burda sabā yaparsın yimēni. sabā yiyorsun ya burda. sen‿erken gidersin. evin büyükü ḳalır‿evde. o azırlar yimekleri. õlen yimēni o azırlar. allā ne verdiyse. ḳadın āḳadan gelir. onnar yimēni getirir. azıḳ deris bis‿ona. ondan sōra biçer, ḳazarsın. sōra õlen‿oldu mu getir sin baḳırı ḳoyarsın‿önne. fasileni, bulġurunu işTe ḳompıstasıdır işTe bunnar.

(pekmez yapımı)

pekmez yapārdılar yavrum. şeker ḳamışı ekērdik. ondan sōra mengeneler vārdı. onnardan‿eriklerden, armutlardan yapārdılar. gene de yaporlar. yapan yine de yapor. bizimki de yapor. bostandan yaparlar. elmadan yaparlar. armutdan yaparlar. yaparlar er şeyden.

(çiçek isimleri)

şindi er tüllü çişekler çıḳtı. eskiden zambak vardı. meşe çiçē vardı. eskiden çoḳ yoḳtu. ama şindi ep bi‿şeyler çıḳtı. ḳartopu dērdik. bm beyas çiçek‿açārdı. işte

onnar. o çiçekler vardı yavrum. şindi çarşıdan‿alorsun, dikorsun. şindi er çeşint‿oldu yavrum.

(yağmur duası)

yapılırdı yavrum. yāmur duvasi burda oḳuyan ḳadınnar vardı. eskilerde, toplar çocuḳları, ufaḳ çocuḳları. oḳurlar çeşmenin başında. orda oḳurlar. ayvannarı götürūler, koyunnarı götürūler. ayvannar bārışır. ondan sōra ufaḳ çocuḳları ıslālar. ifaḳ çucuḳları su atarlar‿üstüne. bārsın diye. çocuḳlar‿ālasınnar diye duva yaparlar. ama cenabı‿allā da verordu. yāmur yārdı ep.

(çobanlık)

çoban tutarlar. köyün‿ayvanını gütmek‿için. ondan sōra senin ḳaç‿ayvanın var. ona göre para vercen veyā bōday vercen. sene geldi mi an‿ane gezerler. bōday verecēsen bōday toplalar. para vercēsen para toplālar. o çobanın‿aḳḳı vardır.

(eyel molla)

dūnde şindi dūnün sōraḳı aḳşamı gelinin ḳız‿āḳadaşları ev‿ev gezerler.

-eyel molla ey‿el molla

-p nir‿ekmek yolla

deye gezerler. şindi burda ne varsa yingen çıḳarcaḳ. şindi burda p nir mi vercek, zmtin mi vercek. āşamdan ḳalma yemek mi vercek. börek mi vercek. vercek bi‿şiy. ondan sōra toplanan yimekleri ḳızın‿evinde, gelinin‿evinde yirler. toplaşır‿ āḳadaşları yirler. toplaşır‿orda yirler. eyal molla ona denir. gelini gezdirmler yani. bunnar da manav vardı şindi. ḳabā kövüne ḳız vermişler. orda eyal mollaya gitmişler. senin ne işin vardı dedim de o da gitmiş. ben‿annemleydim. iç belli mi olur. sen de geldin bizi gördün. allā razı ossun sizden de.

18.

Adı Soyadı: Hanife Bostan

Yaşı: 92

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Sapakpınar

Göç Ettiği Bölge: Tırgovişte / Bulgaristan

(çeyiz)

anamile anamile alamicās. Ḳoyunnarı ḳīḳarıs. o yapārları yıḳarıs. işleris, ş‿ēderis. bōle işTe yavrım corap yaparıs‿ayāmısa işleris. bi de āclā vādı yavrım. bōle pantul faĺan .

né yapārdıḳ‿işTe tabi bōle bōle ḳomşu kövlēde. bōle bōle çıḳırıḳ bi çıḳırī vādı bi adam doḳumā çufallıḳ deye. orayı anamil‿ipliklēlē gerilē. pantul yapalım. çocuḳlāmısa ceket yapalım deye. onu doḳurlādı. çufallıḳ derledi ona. bōle ōle şēle vārdı. şindi yoḳ Ḳızanım. şindi erkes padişā.

(karışık)

ıstanbuldan bi çocuḳ. bis bu yanı baĺle taşicaḳ çocuḳ bulamadıḳ buralāda. o bizim torunnā ıstanbuldan senin gibi iki cocuḳ get dim. o bālleleri taşıdılā. böyün gene bize misāvirlie geldi. bu dizleri bōle yırtıḳ. ozman da yırtıḳ gene. bōle yimē otūrduḳ bōle allā né vérd se. aman çocūm dedim. pantul‿alamadın mı yoḳsa dedim‿ona ben. anāne, dedi. moda, moda dedi. ben de şaşTım‿ozman. yazıḳ dedim. pantulcāzı yoḳ

15 ḳızanımın dedim. bo͞le éski pantulla gelmiş‿ıstanbul gibi yérden dedim. şindi de o͞le dinneyin bana. annāne dedi, o pantulun moda, moda dedi. böyün de gene gelmiş‿o çocū buraya. gene bu ḳadā delik. yavrım baḳ dedim gene. annane dedi. moda bu moda. annāne aynı bunnā moda, dedi. bana diyiverilē, ben de hak veriyerim ḳayrı. demes‿oldum‿o͞le şindi bi‿şilē he. şindi bis bu gölcū̄n‿öte tarafı şindi baḳ térledim.

20 o tarafta iri éşek z tini diyeris ya, o éşek z tin‿oluyarı. kestane oluyarı. üzüm‿oluyarı. u bubamın da işTe küçük ḳāvesine bo͞le avılçi bej‿altı Tane béygir geliyeri. anam bize dērdi. bubam bi géce ḲocaḲarı ben mis ununen mamaliġa yap da gene bi misāvir tā var. anacīm baḳ. ayġas yoḳ Ḳızanım. şē yoḳ. o çalıḳlāla o sannarı o avşam‿ārlamā mamaliġa yapārdıḳ. onsan sō şindi ā ḲocaḲarı bā bi misāvir tā var. bi

25 ḳaçamaḳ tā yapsana şindi. gene anacīm gider çalıḳla. gene orda yapar. gene o misāviri doyurūdu. şindi aman canım sen de. t‿orda loḳanta var. git doyur ḳarnını. şindi o͞le deniyeri. şindi taḳmıyoru kimse Ḳızanım. şindi o͞le. ama öncesi şindi bi tas‿ ayranı olmayarı içine bi parçe mis ekmei oldūnan. o san da allā razı olsun diyelek gider. ama şindi o͞le d l yavrım. şindi banbaşḳa olduḳ. şindi erkes padişā. erkes

30 padişā. o͞le d l‿ama. pişirikli san çoḳ.

(dua, beddua)

-néydik, néyis, né olcās.

-allā razı olsun.

-allā bātını açıḳ‿étsin.

-allā béterinden saḳlasın.

-allā bin bereket vérsin.

-allā göstēmesin.

-allā ḳazadan beladan ḳorusun.

-allātan◡umut kesilmes.

-allā nazardan ḳorusun.

-allā mustāḳını vérsin.

-allāTan bulsun şallā.

-allā◡smāladıḳ.

-ocān batsın.

-ocān sönsün.

(ninni)

nénni nénni Ḳızanıma

Ḳızanım gitmiş bubānnesine

bubānnesi ona yimek piş miş

içine sıçan düşürmüş.

ē ē ē nénni de nénni.

(ilahi)

ḳabirde cevaP

rabbim allā

piyġamberim muhammed

alleyisseĺātı vesseĺam

dinim din‿isĺam

kitabim ḳuran

ḳıblem ḱābı şerif

ittiḳadı mesēbim

ehl-i sünnet

amelde mesēbim

imamı azam.

ebu anife

züriyetim züriyeti

ümmeti muammed

sünnetim cemal

mūm ni müslümani

elāmdüllilā.

bu bōle demek gerekir d mi? he, sis dā çoḳ bil sinis. sis‿oḳuyāsınıs. dā çoḳ bil sinis. ben sis gibi bilemem. nérde biliyerim, ā bā yavrım. a bilebilsem, bilemiyerim. zatē cenabı allāma git bi sor. né ūrendin balīn Ḳarnında? bunu ūrendim, dedi. la ilaye illā ente subhaneke inni küntü minezzalimin. dünyada ayretTe beni zālimlēden ḳurtarsın allām. ya baḳ Ḳızanım bunnā bōle. ben niye ḳızayarım‿o telezonnara dıddırı dıddırı başḳa ic bi‿şiy yoḳ bōle. sis b‿ūvşam bana misāvir‿olun baḳ. nére, nérden gideyesinis? izmite.

(mani)

izmitin ḳoruları

sisli yol boruları

yarimin güsel‿acmış
o askeriye urbaları.

mānici başım mısın
cevayir taşım mısın
sana bi mani vérsem
cebinde bıraḳır mısın.

işTe geldi ıramazan
duyuluyo er yérden‿ezan

davılımın‿üsTü beyas
gécelē gündüsden‿as
ḳalḳın bā aġalā
gidecek dā ḳapım var.

e acı de ki:
allahü teala
bunnarı bana yolladı
belki öbür dünyada
bana ḳāşı çıḳcaḳlā.

şékerim var ezilecek

ince belden süzülecek

çoḳ bekletmeyin‿aġalar

ḳapım çoḳ gezilecek.

bunnā var Ḳızanım. sis dā bil sinis. benim‿aḳıl gitTi.

(anı)

deprem de gȭrdük. ḳıtlıḳ da gȭrdük. er şeyi de gȭrdüḳ. ama nāpardın yavrım. er şeyi görüveri san. géce uyumasdıḳ. şavḳı olūrdu ya. ışıḳ yoḳtu ya. şindi o ışıḳ‿olsa da fırını yaḳsaḳ da, çalıyı atsaḳ da, ekmek yapsaḳ dērdik. şindi bunna yalan geliyeri. size yalan gel bunnā. gelmēyeri dimi Ḳızanım. benim‿annānem vārsa, bubānnem varsa, o da annaTıverı sana bȭle. ȭle ya. benim gibi d llē. onnā dā çoḳ‿annaTıverılā sana. ā Ḳocādam ā. geldik, gidiveris bu dünyadan.

(türkü)

şu dālar duman‿olsa

alimis yaman‿olsa

gect mis günnē

birden yalan‿olsa.

yalan‿olmīcaḳ bunun‿aslı var.

aslı var yavrım. nasī gerisi aḳlımdan gitTi.

(okul anısı)

bis şindi kövde oḳumā gitTik. benim bubamın‿evi ordādı. köve de bi oca geldi. ocanın adı da tiyar sal aġa. bisde biḳaç ḳıs vārdı, bȭle iki arḳadaş. eski bi cam vā. o caminin içinde Ḳoca bi Ḳütük‿otuttūmuşlā oraya. ışıḳ da yoḳ. ādi ḳızım‿oTurun‿

oraya, dedi. oTurduḳ şindi. tıḳ ḳapı, tıḳ ḳapı. candarmalā girdi. onun bōle şapḳasını aldılā. şindi ateşin‿içine ḳabādılā. şindi o candarmalā ateşin‿icine atTılā. tüfēn dipç nen ḳarıştırī, yaḳtılā onu şindi. ādi ḳızım sis gidin dedi. onnarın ḳapısının‿ önünde de Ḳoca bi şindi cevis‿ācı vā. ādi sis gidin dedi. ben sizi cevisin dibinde oḳuTurum dedi. o dede üzülmedi mi. neḳā üzüldü. baḳ‿ozman Ḳızanım elif, be denmesdi. ōle bi devirdi ki bisden şindi ben né a bilerim. né b bilerim, ne ic bilerim. ic bi‿şē bilmem ḳaç senedir ben. ic. sis bil sinis baḳ. ḳaç senedir‿oḳuyålar. ben bi‿ şēden‿aberim yoḳ. oḳuyamārım ki. ic bilmērim ki. né bileyim Ḳızanım. ḳayrı onu bilemēcēm. baley bilsem ben başḲa.

(göç)

bulġarıyadan dedemnē buraya gēmişlē. anam‿aTta dā ḳısmış. buraya gelmişlē. buraları ep‿ormanmış. bōle yaşlı olannā birer bāçe açmışlā. baḳ bōle yolu bi bāçe burası. erkesin birer bāçesi vā. be, anamil yetişmişlē bōle sen gibi. ġavurlādan ḳōḳusuna bi tiken vārmış. tiken bōle tiken. onun‿içine benim t zemnē anneme dedem soḳmuş‿orayı. kenarından bi yér‿açmışlā. ay, ġavurlādan ḳoḳusuna ona birer géce ekmek götürūlēmiş. avurlā bunnara bi‿şiy yapcaḳ deye. ozman bu aḳmeşe ġavurmuş ya. ordan‿o ḳış‿ayınan‿o güvenin‿içinde baḳīlē. yetişgin ḳıs‿olmuşlā bōle bayā. anamil, ordan çıḳay lē. oraya şindi anamillē enişlem faĺan toplaniyilē gidiyeri. ādi demiş kövde, köpeklē salmas‿oldu. ayvannā barışmas‿oldu. ādi gidelim köye baḳalım. ses seda çıḳmas‿oldu. bōle derenin boyundan çıḳayilē. dedemin de bōle bi evi vārmış. bōle tātalānı Ḳoca Ḳoca yarıḳ yarıḳ yéri vārmış. o tāta bōle çıḳmışlā bōle. amucamın, dayım Ḳan damlamış. bōle Ḳan damlāken şindi. buba. né var‿üseyn. gē, üseyn gē, gē. gē benim‿o halimi gör. tüfek dipç nen buralānı ḳırmışlā dedemin‿orda. ondan sōra o aḳmeşenin avırına atatürk geliyeri. o ḳuvanın‿ordan bizim burası ascıḳ rāt‿ediyeri Ḳızanım. ozman serbesliyeri Ḳızanım. ya ozman çoḳ kötü. bi ḳuzu böyütselē, bi bızā böyütselē ya parasını alırlāmış ya keser yérlēmiş. ya, ōle çoḳ zāmetmiş‿ozmannā. şindi benden çoḳ bilennē vārdır. annaTın da bana da

annaTıvarın. ben fazla bilemērim‿işTe. ama bōle dedemnerin yapTıḳlānı san‿ annaTıveri de yürek dayancaḳ gibi d l ḳızım. ya baḳ şindi né ürsünüs. ic bi‿şē diyen yoḳ. tüfēnisde yoḳ. baltanısda yoḳ. ōle ür‿ür geziyerisinis. ama şindi ōle d l. şindi banbaşḳa oldu Ḳızanım. kövün bōle yetişkin ḳıslā oldu mu tālalāda faĺan ġavır gel . basarmış, ḳāredermiş ḳıslara. o aḳmeşenin ġavırı gelir de. ama şindi ōle d l yavrım. şindi erkes‿ür. erkesin sītında baltası sītında. siĺāsı sītında geziyeri. ama şindi ōle yoḳ yavrım. ēh, nēse. şindi eĺal‿edin bana aḳḳınızı. belki kötü bi‿şiy sūlemişimdir. elal‿ olsun. yérden göke ḳadā. yarın gircēs‿o daracacıḳ yére. né cevaP vérices‿onu düşünelim. şindi baḳ benim‿ic şindi bi‿şē yoḳ. baḳ şindi benim‿ōlum geliyeri. baḳ Ḳarnını da şiş miş de gēmiş. bunna baḳ benim çocuḳlarım‿abisi. allā vērdi bana bunnarı. geldilē de misav bunnā.

(misafirperverlik)

misāvire itibā itmek çoḳ sevaP. misāvire oş bej‿étmek çoḳ sevaP. istēse bi bādaḳ tarana olsun. istēse bi dilim‿ekmek‿olsun. atice anamıs, piyġammerimis bedil‿arbini yapıcāmış. ya atice demiş. né véricēs misāvirlere? ic bi‿şē yoḳ demiş. né yidircēs, demiş. baḳ, acTır. orda küçük bm keçi vā ya, demiş. onu keseris. ācıḳ da çuvalın dibinde un vā. onu da demiş yaparıs. undan‿ekmek yapmışla yapmışla bōle. keçiyi kesmişlē. etlē yıvılmış. o yardıma gelen de nene de gelen de. ya, demiş piyġammerimize. gōrdün mü? baḳ, haḳ tealanın verdiklerine. haḳ teala göndērdi bunnarı bize. o göndermese bis bi‿şiy bulamasdıḳ. ya, yavrım. taĺaya mis ekiyis. bi bi bi atıyis. bi de çöp‿atıyis. aceba bu olcaḳ mı? allā veriyi ḳol gibi mis lē. né ortasında ḳabaḳlā oluyarı. süpūgelē oluyarı. er şeylē oluyarı. bis yapıcı olalım. bilici olmayalım. allahü teala biliyeri. bis yapıcı olalım. bilici olmayalım. sade ḳapıya gelene boj çevirmeyelim. benim bu gelinim vā. bi de ḳomşu kövden misāvirim vā. bi cuma günü bize bi dede ayḳırıvarı. seĺa geliyeri ama cuma seĺası. a, anfe abla dedi. o

dede geldi size, dedi. şu duvarın dibine anfe abla, dedi. gelsin dedim, gelsin. oj geldin dedec m dedim. ḳarnımı doyurūmusun dedi. tabi, dedec m dedim. fırında da somunnā vā. yörü necla dedim. ācıḳ da somun ḳır. ācıḳ da yourt ḳoy, getir dedeye. bi tepsinin‿içine ḳoydu. yingen get di. o misāvir de bōle ḳarı d l misin. bōle bezini topladı. ani şē diye. ce yavrılarım size. bōle cappıdı cappıdı yidi. āzı şıḳırdadı. ḳaşıḳ da tıḳırdadı. dede yidi, dedik bis. ḳāḳTı şindi bōle. yingen gid baḳ şu tarafTan geldi. seni dedi, allā piyġamberlere ḳomşu étsin dedi. üc kere sıvazladı bu sītımı. epsini sıvazlıyarı da gitmedi. yaptı da bu ḳapıdan çıḳTı gitTi. anfe dedi, necla. dede de ic yimemiş, dedi. ic gülün bi Tane yimemiş dedi. ḳızım dedi benim‿ellēme su döksenize dedi. su döküvēdi artıḳ yingem ya ben birimis. çıḳTıḳ bu dış ḳapının yanıvarına. girdinis ya sis şindi. cuma seĺası dedi. ezan geliyeri, dedi. cuma, cami tarafına baḳtıḳ yoḳ. izmit tarafına da baḳtıḳ yoḳ. dede ordan‿uştu. ḳapının dibinden‿uştu. yoḳ‿oldu dede. illem gelene yavrım, istēsenis saḳızın birini cebinde bıraḳ, birini vē. ōle yap. birini bıraḳ cebinde, biri vē. allahü teala yerleştir onu. ölüm sayibesi de allā. ḳudret sayibesi de allā. er şē allā. ic‿üzülmeyin. allā bize né véricek demeyelim. allā verici. o bilir bize né véricēni. ne yapcānı o bilir yavrım. gel baḳalım sen de otur‿ācıḳ. git şu abiye bi urma Tut. né güsel fıt fıt bişiysin sen. né güsel bıbırdadıḳ amma yéter yoruḳtum.

19.

Adı Soyadı: Hediye Çiftçi

Yaş: 68

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Kirazoğlu

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(düğün)

cumārtesi günü de ikindiden sōra gene bi adeTimiS vārdı bōle ḳına ḳoyma şēsi. o yingelerin, gelinin yingeleri para Topluyodu. o‿zman bōle bi‿şiy Tutārdılar bōle para.

he esKideki bisim burda düünner çoḳ güsel‿olūrdu. bayramnar çoḳ‿ olūrdu. ama şindi ōle düün yoḳ. şindi bayram yoḳ. meseĺa ben kéndi düünümü annaTayım sana. benim düün pérşembe günü . gel şuray gel. saḳaTım ben kéndim de bōle geSd me baḳma. ét duva. pérşenbe günü āşamı bōle biSe ḳına ḳoyarlar bōle elimiSe. o āşamı düün‿olur. cuma gününün‿āşamı gelinnik giyērsin. gene bōle oynamalı düün‿olur. ēkek Tarafı ḳıS Tarafına. o onun bāşişleri oluyodu. gene géce saS taḳımnı düünümüs ‿olūrdu. ozman da gene saS taḳımnı düünümüs‿olūrdu. e, ozman da gene saSlı taḳımımıS‿olur. e, ōle. ēkek Tarafı şindi gelin b rada oluyo. ozman sade gelini taḳı Taḳıyodular.

(çalgı aletleri)

önceden bōle dabrıḳalarımıs vārdı. dāriyeler vārdı. çalārdıḳ‿onnarı bōle. çalārdılar yani. onnarın çalan şeysileri ayrıydı. yani çalan‿ sannar‿ayrıydı. duru onnar‿ayrı.

(kına gecesi türküsü)

yӣsek yӣsek tepelere

ev ḳurmāsınnar

yӣsek yӣsek tepelere

ev ḳurmāsınnar

arşı arşı memnekeTe

ḳıs vérmēsinner

anamın bi yelkeni olsa

acsa da gelse

babamın bi atı olsa

binsede gelse.

ӧle işTe. erkez bunu sӣlerdi zāti. dā bilmem ben. ayır‿ayır ḳısım. dā bilmem.

(gelin arabası süsleme)

ésKiden‿öküs‿arabalarınnan gidērdik. öküs‿arabasına bӧle şeyine tātadandı onun oTurcek yeri. iki dӧt tekellekli yine. onu çadır yapārlar. meseĺa şu bisim şiy seranın içersi gibi. o şekil, ӧle yapārlar‿onu bӧle. bi de onu çerge dērdiler, éski şiylere göre onnanan süslēler‿onu. yeniden‿arabanın‿önüne de yeni bi‿şiy çiçek yapārlar bӧle. öküslerin buynuslarını süslēlerdi. ben bile şindi diyim. ozman né bӧle fıtraf makinesi né bi resim. ozmannar bi‿şiy yoḳ bӧle. né bi telifon. şindi ōsa baḳ néḳā arancek‿ onnar diyim. elbetteki arancek. olӣy bırda üle.

(gelin pullama)

şiy‿işTe önceden ḳōfer faĺan yoḳTu. burda bilenner yapārdı. onu bilen ḳadınnar vārdı. şikerle yımta aḳının ḳarıştırıP renK renK pullar yapışTırīlar. bi de gelinnere bӧle peçete yapārdılar. bӧle telleri oluyo ya. ani bӧle aşā sarḳādılar.

(gelin alayı)

aynı işTe. ōle annatTīm gibi. o ḳına ḳoydulā dedim ya. pazar günü de gene aynı olur. gelin‿alcı geld zaman gene aynı ōle ādet yapārdılar. öküslelen getir le. ḳayrıkın alīlar.

(sağdıç)

sādıç vardı bisde de. kéndi aḳrabalarından seçērdiler. ya yaḳın‿aḳraba seçersin ya yaḳın‿arḳadaş seçersin. gelinin‿olsun damaTın‿olsun ōle. ben de bu küyden géldim. emen‿aşādan. mütarla ḳomşūduḳ yani. benim‿anamın‿evinden géldim.

(bayramlar)

bayramnarda bisim bōle bi Toplancek yerimis vārdı bisim zamanımısda. tā ilēki dönemnerde. bis‿uraya arman şindi dērdik. meralıḳ bōle, çimnikTi. e ōle. erkişi urda oturū. kimse geSmesdi küyün‿içinde. āşama ḳadā, ikindiye ḳadā urda ōle oturuşur. ic kimse geSmesdi küyün‿içinde. urda oturūsun, oynarsın. arḳadaşlarınna ōle bi şindi sōbeT‿édersin. ama şindi ōle bi‿şiy yoḳ. şindiki genclerle de ḳalmadı yani yoḳ. éttirmiyolar şindi yoḳ.

(saya gezme)

onda da işTe deliḳannılar‿oynar‿onnarı. er Türlü ḳadın‿olūlar. ḳıs‿olūlar. teke olūlar. e şindi angini annaTayım ki sā. onnarı görmen iĺāzım ki yaşaman‿için. yaşaman iĺāzım. e, ōle işTe. ōle yaPınca çocūkları ḳovalālar. şindi ḳıSı ḳaçırmā çalışilē ya. yanındaki teke deris bis‿ona. yani dā şiysi. sābi, o da ḳovalar‿onu. ḳaçırmasın ḳızı deye. yani cünbüş‿olur. e, bu küyü birden gézēler. iki āşamda bitir ler. ya önceden arman sonu olūrdu. būdaylar biçild zaman‿olūrdu. şindi būday da kimse de ḳalmadī için para étmed çin, paraya çevirdilē. erkez būday veriyodu ozmannar. şindi paraya çevirdiler. şindi erkez gönnünden né ḳopārsa onu veriyi. e güsel‿oluyo. bisim‿onu ramazan bayramında oynālar genelde onu. e ani erkez genelde misaviri burda oluyo ya. erkez seviyi onu. erkez‿istiyi. şiy zamanı olsaydı

ben sana fıtraflarını gösteri şindi ya şiy‿édērdim‿ama. şindi nérde oldūnu bile atırlam rim. e, çocuḳların faĺan‿ep vardır bisim.

(hıdırellez)

idrellezde ōle bi‿ş miz yoḳ. ōf, bizde misir feĺan ōle bi‿ş miz yoḳ.

(yöresel yemekler)

o dızmana, aḳıtmana faĺan‿onnar‿öncedendi işTe. ben‿atırlam rim‿onnarı. şindi yapmiyilē. te şindi cemiyetlerde pilav‿et. bi de tatlı oḳā. önceden dā ésKiden yıfḳa āçardılar bōle. büzme yapārdılar, tatlı bōle. ama şindi ic birisi ḳalmadı. ic ḳalmadı. ic yoḳ. anca bilen, isTeyen, çoḳ canı çeken yapıyo ōle. büzmesini olsun, gömmesini dērdik bōrē.

(gömme böreği)

yıfḳasını açarsın. ācıḳ da yūrt dökersin‿üsTüne bōle. onun‿üsTüne de bi yımta ḳırīsın. ama bis kéndimis ūle şiy yapamıyos yani şu anda.

(bebek kıyafetler)

normal ḳıyafet giyoduḳ. yoḳTu ki ozmannar‿ōle ḳıyafet faĺan. e, zıbın vardı. e, ḳundaḳlama vārdı. ḳundām duruyo atta ala evde. şiyden patisḳadan yapmışTıḳ bis‿o ḳundā. kenarlarını da işlemişTik bōle.

(oya, dantel)

var çoḳ var. ḳırlangıcı faĺan da. benim pek‿elimden gelmed nden ben pek bilem m. e şindi ḳızım da ic‿istemedi zāti. ona da o yüsden‿ic bi‿şiy yapmadım. epsini de zāti satın‿aldım.

(çeyiz)

ç zlerde şindi işleme yapārdılar. ḳanaviçeler vardı. havlular şindi angi birini annaT m. peşkirlē şindi o peşkirle yoḳ‿işTe. olsa ya. yoḳ‿işTe. ḳayınvaldemin

zamanında vārdı. annemin zamanında da vārdı. onnarı çingeneler‿ep‿alıyodu bȭle. gelip‿istiyodular. ulan bizim‿aḳlımısa gélseydi ya. saḳlasaydıḳ ya onnarı. şindi géldi. e, bis ic‿aḳıl faĺan étmedik. nasī şindi çerge dedim ya. unnarı bis kéndimis doḳuyoduḳ. e, çufallıḳ. kéndim bile doḳudum ben‿onnan. e asır da yapTıḳ. epsini yapTıḳ. onnar da vārdı. e asırlarda yapTıḳ. ic zor gelmiyodu bilince. bis‿aynı bu duvarında şeklinde şē ḳoyardıḳ. onnarı yerleştir dik. denisden gidip papır piçērdik. piçērdiler. öküs‿arabas nan. şindi motor nérde. tabi binde bir motor vardı küyün‿ içinde. dışTa bi yani. şindi er Taraf da motor da var. asırı işTe ded m gibi bȭle şeylerle yaparlar‿onnara. onnarı onnara geçir ler. delikleri olur‿onun bȭle. bi de ellen bȭle vurūlar. tātası olur‿onun bȭle. onu geçirdikTen sōra ani onun şiyleri var ya bȭle onnarı geçir sin. biter‿o emen. almas ya. doḳicān dedin mi bi günde biter‿o asır. ikişer seferde. şindi baḳ, asır da ḳalmadı. ic şindi bi‿şiy ḳalmadı. ani san‿özeniyi. eves‿édiyi. var Tabi. beim gelinin damadı var. o da o Taraflı işTe. istanbulda oturi şindi. geçen de küye geliyi. annaTmışlar bȭle bȭle deye işTe. ḳaynanasını ḳayınpederini nasī sevgili olduḳlarını, nasī olduḳlarnı. onnar annaTınca e demiş. bunu bana ce bi annaTın. ben de bunnarı yaz m demiş. kitaP yaziyi éništemis. dedeye demiş bunnarı ben yazicam. sōra da oḳuTucam demiş. e, ama mūtar‿evde midir bilm m. şindi ḳarısi aşā indi. çoḳ tatlısın. ālaycam çoḳ tatlısın.

(ad koyma)

e, isimim ediye. büükler ḳoyuyo isimleri. ama benim dedemle babānnem yoḳTu. anamyın babam da ḳoymamış‿ismimi. benim bi dayımın‿ōlu vārdı. o istemiş benim ismimi. ala, ediye olsun. ala, ediye olsun ded nden‿ep ȭle olmuş. ediye olmuş işTe.

(halk hekimliği)

nāpıyos īlambur çayı içiyis. bi de gül bubusu diyis bis. né diyilē. aḳtarlā da başḳa d şik bi‿şiy diyiler‿ona. bis‿ȭle biliyis yani. şindi bāzı şiylerde toplanan tikennerde

olan şiyler ya. ya onnar. onnarı içince geliyi. bāzına geliyi. ōle bi‿şiy ic‿olmuyodu şindiye ḳadā. şu debiremden beridir başladı bel‿ārıları. bel‿ārısına kéndim ḳorsem var ben. belimde amelyátlıyım tā yeni.

(batıl inanışlar)

ayni oluyodu ama. bayḳuşlar‿üttū zamanda gidēlerdi de zāti. baḳ, ölü çıḳcaḳ diyi. o iki āşam‿üter. üçüncü āşam tā deli deli üter. evelsi günü de cenaze çıḳar. meseĺa bugün ḳaldırdılar. götüriler ya cenazeye arḳasından satıcı géldi. aftasına ḳalmas çıḳārdı ölü. aftasına emen cenaze çıḳar. e, ōle oluya yani.

(ölüm adetleri)

önceden‿erkeş kéndi şiylerinnen yapıyodu ama şindi allā razı olsun belediyeler. e, kéndimis. e ,ölünün daTılır. ama şindi giyen yoḳ. önceden vārdı. önceden fakillik de vārdı zāti. vārdı bi de mejbur gibi giyinilirdi. ani ölü çıplaḳ ḳalīmış. bisim büüklemis ōle sūlērdi. ani verd éşyayı da meseĺa benim‿éşyamı sana vérdiler. sen giyicēn. ic giymedin, üc gün giycēn. o mefta rāt‿étmesi için. bis‿ayaḳabıyı dışarı ḳoymayıs da meftayı rāt‿étmesi için meftayı yaTırana ḳadā kime vércēsek‿ona vériris. ḳīḳı, yedisi aynı devam‿ediyo. yapılıyi bis de aynı devam. gücü olan pílaf yapar. olmayan püskūt daTar. meyva suyu daTar ōle. loḳum daTılır. kimin gücü neye yétērse onu daTar.

(meslekler)

meslek‿olarak‿ilkTen bisde şindi meyva çoḳ. ama önceden būday‿ekiyoduḳ, işTe misir‿ekiyoduk. gündöndü ekiyoduḳ. ep çapayla ḳazıyoduḳ‿onnarı bōle. e, elimisnen. öküsnen sürūsün. onnarnan‿ékersin. sōra onnar çıḳtı mı misirini meseĺa. idrellezde bi çıḳtın mı ḳasım‿ayı meseĺa souḳ. girene ḳadā ep tāĺalardasın yani. işin bi Tene ḳadā. ep tāĺaladasın yani ep. ep‿işin peşindesin. e, büüklerin‿evde baḳıyo. büüklerin yoḳsa mejbur götürüyosun tāĺaya. şiy, e cingene salıṅgacı deris bis‿ona. sallā dururus. salıṅgaclāda ḳısları sallārdıḳ. yapTıysaḳ bunnarı yaptıḳ.

(muhacir evleri)

mācır‿evini şindi nasī annaTim ben sana. KeşKek pişir diler. ōle ḳazannan‿ama. tincerelen faĺan d l. bēki yüs‿elli kişilik faĺan. ama bütün māleyi toplayıP şindi yédir sin‿onu. a, meci d l ayır. bi kişi yapar‿onu. erkişi doyurūrdu. o alTından ḳāḳılır. yüs‿elli kişi olmasa bile elli kişi olūrdu. elli kişi olmasa da y mi bej kişi olur. e, oluyodu önce. e KeşKek şindi düünnerde de oluyodu. o KeşKek şindi ōle ādet ḳāmadı yani.

(göç)

bulġaryadan gélmişler. ben de tam bilmiyon néresinden. geçen çocuḳlar da baḳıyodu da. şindi çıḳıyo ya internetTen. şindi epsi çıḳıyomuş ya. e, küçū̄ de anne baḳ. dedemin dedesinin yérlerine baḳ deye gösteriyolar. anne baḳ diyo bisim küçük‿ōlan. e, ōle. göstermişler‿ōle şē yapmışlar.

(eski kıyafetler)

giyd mis ḳıyafetler‿aynı bōle. biluz dērdik‿işTe onnara bōle. e, ferecemis var. e, yemeni diyen var‿ama bis çenber deris bis. çarıḳ ben giymedim‿ama gördüm yani. gördüm çarīda gördüm. ḳara Íastik giyērdik bis. e, naylon Íastikler vārdı. ḳara Íastikler ozman yeni çıḳmışTı işTe. ben‿on‿on bej yaşlarındayḳan anca yeni çıḳmışTı onnar yani. ozman onnā çıḳana ḳadā da bēki naylon giymişikTir. e, ésKiden né bulabil sen.

(ev işleri)

ésKiden‿ōle ḳalabalı çamaşırın‿olmasdı ōle üc ḳat. çamaşır suyumusda yoḳTu bisim. çamaşır‿elde. suyumus da aḳmiyi. suyumus çeşmede aḳıyi. makineler yıḳıyi. şindiki ḳıslar‿emen‿asta oluyi. er şiyden rātsız‿oluyi. ben meseĺa şindi elli gündür yatıyım. ḳızım dā y mi yaşında. y mi iki yaşında da. ay, annem. neḳā zor bu ev‿ işleri. diyo. e alışmamış Tabi. çalış diyim ben de ona. evlencen sen diyim. e yoḳTu.

baḳ‿emen şu şiyin emen‿arḳasında bi ḳuyumus vārdı. şurda var. baḳ yélleri belli. emen şu arabanın arḳasında vārdı. baḳ‿onnara tulumba ḳattılā şindi. ōle güzelim suları maffeTiler. bunnar gene t‿bōle ayvannarın şiyini saldılar ḳuyunun‿içine. yine yani kesilmiyi ama kesilmese de bi‿şiy‿için‿alırdı yani san. bi tiyaç‿için. bis suvācı dērdik bōle. taḳārdıḳ. baḳırları. e, onnarnan su taşıyoduḳ. bi de ōle er gün çamaşır yıḳamaḳ yoḳ. önceden‿ep tā́lalara gideyisin. bi gün‿evde ḳalıyisin. evimis de toprak sıviydi bōle. evimi sıvicān, çamaşır mı yıḳicān. iki işi birden yapamassın. birini yaparsın. çamaşır da sabā bi oturusun. āşama ḳadā bitiremessin gene. ḳalabalı olunca. ama bitirmek mejbursun‿onu. yarın tā́laya gidicēn. ya çekTik çekTik. gene allā şükür. bisdeki de önümüsdekiler ḳadan çekmedik de. yoḳlū bis de gördük yani. gerçekTen‿ōle. ōle şindi. şindiki gecler bi iş yapmā cannarı istemiyi. bisim‿avamıs da çoḳ güsel. e,işTe. bis doḳTora gitt mis zaman doḳTorlar bise ōle diyodu işTe. sis köylüsünüs. ic‿olmassa balḳona çıḳın. çekin‿avayı içinize. yapın bi nefes‿alın sabāleyin yetē. bis de ben çoḳ gesdim. er yele götūrdü beni eşim‿ama er yeri. ic bm yélleri istemem. küyümü seviyis. ya ben‿onu tam‿atırlamam da bisim bu büükler‿ atırlar. ēkekler de potur giyērdiler. bak yoḳ dā. gölüştük TanışTıḳ baḳ memnun‿ oldum. bu ḳadan yétē artıḳ.

20.

Adı Soyadı: Emine Yıldız

Yaşı: 88

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Süleymaniye

Göç Ettiği Bölge: Şumnu / Bulgaristan

(karışık)

oj geldinis, sefa geldinis. allām ne bilemedim ben seni. ādi gē baḳalım. çoḳ da güsel ḳoḳuyosun. bis de furuna pide attīydıḳ yiriz. siz de yirsiniz.

sā yanıma sā melek

sol yanıma sol melek

çıḳdım gök ḳapısına

dedilē ne arāsın burada

çıḳdım baḳdım hazreti ali namasda

iki eli duvada

cennetTe bi āc bitmiş

bu duvayı yassıya ḳadan yedi kere oḳuyan

allā işini ıras getir .

allā işinizi ḳolaylaştīsın yavrum. kim bunnā ertūrul be. e ben de annatırın ġayri. ben de ḳocaġarı ayır yoḳ bisden de be. e ni yapcās be yavrum. şindi gelin‿almā gitçēmis de arabaları asırlāla düzeris. öküsleri koşarıs. boncuḳları daḳarız boynuna bōle. ādi gelin‿almā gidelim. nereli siz? aḳḳaten mi? şunnara baḳ yıldıray. güselliklerine baḳ.

bu ne kitabınıs mı? e, aḳmeşe. aḳmeşe günün birinde dedemnē buraya gēd nen şindi bi öksüs‿anesi vā bi. dedemnē de bulġaryadan geliyeri. bursı urmanmış yavrum. bo̅le de bi‿şiy çekelēmiş. baḳ bu bāçelē dar dar. o bāçelēden meyva şeklini yapmışlā kendi kendilēne. ama sōra aḳmeşenin ġavuru bi buzā satsalā düvmüş. bi ḳuzu satsalā düvmüş. atatürk, allā razı olsun.

(şiir)

atatürk geliyoro

atatürk buyurdu

ni yapıp ni yapıcās

alıyoro ismetinde

düşmanı boacas.

bi bouşma başladı

bütün dāla yanıyo

ḳan gövdeyi sürüyo

düşmanı şennik yapaĺaḳ

anḳaraya yürüyo.

allā allā uvandı

düşmanın can‿evine

türk süngüsü dayandı

arslan gibi titredi

süvalimiz yayamız

yanar dā gibi içimisde

şurada bataryamıs.

benim dedec mi bi āşam çoḳ düvmüşlē ġavurlā. mısīdaki emekciklēni tüfek dipç nen ḳırmışlā. mavzer‿isterlēmiş deye. dedem burda bi iki muftarlıḳ yapmış‿ama nerde bulcaḳ mavzer sı́lā atlan. sōra işte bubam bi pilaḳa aldı. zübeyde anım bize, ali rıza bey bize, ēy allām. ni yicēs, āşama yicēmis yoḳ bizim, demiş. sōra o küçücük torunum benim yoḳ burda. üzülme anne, ben dayımın tavıḳdan ġarġalānı ḳovalarım. ben sana para alır, āşama ekmek getiririm. ōle aḳıllı olun ḳızanım. ic kötü bi‿şēlere gitmeyin. bi olur‿esrarmış, şēmiş icmeyin. icmeyin, kendinise tükütTürmeyin. te burda bisim bi fakil çocuḳ vārdı. er şey yapārdı. dōt bej‿aydır māpusta baḳ tos şē içeli beri. ben de bilmem e, otmuş‿o. ey, zübeyde anım‿oturuyoro. işte atatürk‿ōle demiş.

atatürk buyurdu

ni yapıp yapıcās

ni yapıp ni yapıcās

alıyoro ismetinde

düşmanı boacas.

bi bouşma başladı

bütün dālā yanıyo

ḳan gövdeyi sürüyo

düşmanı şennik yapalaḳ

anḳaraya yürüyo.

allā allā uvandı

düşmanın can‿evine

türk süngüsü dayandı

arslan gibi titredi

süvalimiz yayamız

yanar dā gibi içimisde

şurada bataryamıs.

yine köylē yanıyo

ḳan gövdeyi sürüyo

saḳarya alḳanını

anḳaraya boyuyo.

yavrum bu günnē olmuş. bu günnē gecmiş. getirin yisin, getirin. ācı urması bu, ācı yiyin. acsan yimēmis var. ben ne annadayım mari ḳızanım. bajḳa bi‿şiy bilemērim ki. te bu ḳadā. bajḳa ni annadayım ki.

(bayramlar)

eskiden yavrum bayramlā çoḳ güseldi. anamıs şindi şunlā vārdı. bizi tāĺalara yollā. bi ot ḳaldırıḳ diye bi ot vādı. getir dik. bi ot bulġur sarma yapādı. bo̅le genşlēde sis gibi genşlē de sarma sarālā. türkü çalālā avşam‿oldu mu. zilli maşa vādı. zilli māşayı bo̅le çalālā. o̅le şennik yapālā. yanḳı köyün ayvaburun, ortaburun meseĺa asancıḳ toplanırlā. bayram yapmā gel lē. senden bi zincir bulūlā. senden bi zincir bulūlā, ondan. bo̅le bi salıngaç ḳurūlā. bo̅le bi genşlē. biras ēkeklē sallanır. biras ḳadınnā

sallanırdı. neşeli bayramlā olurdu. şindi o bayramlā yoḳ ḳızanım. şindi o bayramlā yoḳ. o bayramlā gitti. ozman bayramlā çoḳ güsel bayramlā olurdu. bis de o dün yapmaḳ‿ister‿o oynamaḳnan o nilē. sis gibi deliḳannınā bi taravda. deliḳannı ḳıslā bi taravda. şindi onnā ġaybeldi yavrum. şindi onnā yoḳ. şindi erkes kendini bi yele. bi ġurur bi çalım. ulan nesinis sis be. nesinis sis be. nasī ḳızanım. u bayram yimekleri. şindi bi yile dün‿olcaḳ‿olur. bis meseĺa bisim‿ev sābimis ḳaç tane bu dūne ḳaç? elli iki dane börek‿olcaḳ. bōle elli iki dane börek dēlēdi. sarma sarālādı. bis, āşe aba, fatme aba birer tepsi ver‿elime. onnarı bis toplarıs. anamlāda, ḳocaġarılāda toplanırlā yavrum. yuvḳa açmā. yuvḳa açarlā bōle. inē olannā da eyşimik yapārdı hane bi‿şēlēden. cevizi olan cevis ḳırā. findī olannā findıḳ ḳırādılā. o elli iki bideyi tamamlarıs bōle. sarma sarādılā. ġabaḳ pişir dilē. o ġabaḳ‿onna olurdu zatē. yimek vérmē ḳaḳādıḳ bōle. ben de bi ep bōle güsellēni genşlere vermē çalışırdım. burda bi adem diye bi çocuḳ vādı, öldü şindi. emne aba verse bise bideleri ep dēmiş. ic bütün bide ver . bütün veriyeri de ġarnımıs doyuyeri dērmişlē. ep çoḳ vérmek‿istērdim yavrum‿ōle. benim bubamın düḱanı vādı. ona göre bi ḳāvesi vādı. o candarmalā, çavuşlā, ormancılā gel . bubam bize bārīdı. emne ormancının beygirine yem verdinis mi? tāsinnerin beygirine arpa vérdinis mi? ormancı ayaḳabılānı sildinis mi? bise bōle sıḳıştırī. şindi ni ayaḳabı silmek vā. şindi nirde sayġı va şindi. şindi bi‿şiy yoḳ ḳızanım. ūlēdi işTe. ni annadıverim sise dā başḳa.

(hıdırellez)

ıdırellezde nāpalım‿işTe sanġac ḳurādıḳ. sanġac ḳurā sallanīdıḳ. ateş yaḳarıs böyük. onun‿üsünden‿atlarıs. şē asta olmayalım deye. ōlēdi evel. o undan sōra misirlā pişir dik. misirlā pişiril di. gider tāĺalādan birer çuval misir ḳırılīdı. soyulūdu. yanna biri oturūdu. onnā pişirivere. ġızartır, yirlē. ve ayran verlē. şindiki gibi çā yoḳtu. şindi ep çā var. eskiden‿erkez‿evinden‿ayran getir . onu getir , bunu getir . ver le o gün eşlere. ōle lenil di. ama şindi ōle d l. ā. çekelēdi māni.

(mani)

milletimin davetlilē

silaıma sarıldım

ben‿evimden‿aḳ yolunu

bulmaḳ‿için‿ayrıldım.

allā allā bu ne işdir

silā süngü sesidir.

ādi yavrum, güle güle. bu ıstanbuldan torunum. ādi güle güle yavrularım. ġazasıs, belasıs. telefon‿edin. bis vādıḳ deye. bu o gelinimin ġızı o. bu da benim torunum. epsi de aḳlı, epsi de altın gibidir bā. ne yalan bil lē ne yemin bil lē. ne icgi bil lē. göya bā o ıstanbullu. namazını ḳılmadan yola çıḳmas. ya, yavrum. senin de bu zotġandan seni göremeyerim. e t‿ūle dursun‿ascıḳ. e şindi sade bu köyü mü gez sınıs. gez sınıs. du baḳalım ni ūrencēnis. en son zamanda da emne t ze sana gēdik. şunu ūrendik deyin de ben de sevineyim. e ōle ya. gezin, gezin, gezin de bā emne t ze. bis şunu ūrendik, bunu ūrendik. şunu gōdük, bunu duyduḳ deyin de ben de seviniverin. ōle sūlēsinis. tamam ġızanım. e, davılcıların manileri. davılcısındır şindi ıramazanda:

davılımın‿üssü beyas

gicelē gündüsden de as

ḳāḳsana bā alil‿aġa

şindi öttü ġoca oras.

dumbıḳı dumbıḳı çalālādı ōle. ondan sōra işTe:

davılım dē ben‿ötmem

ekilmedik yirde bitmem

bāşışımı vérmesēnis

öldürsenis gene gitmem.

davılımın tasmasına

bülbül ḳondu asmasına

ḳāḳsana bā āmet‿aġa

güvercin ġızātmasına.

şekē vā yidirecek

ince belden süzelecek

çoḳ bekletmeyin‿aġalā

ḳapım çoḳTur gezilecek.

evelden bo̅le manilē vādı işTe. bajḳa gēse de sū̅lesem size. du baḳalım bajḳa bi yirden ū̅renirsinis bana da sū̅lēsinis.

(türkü)

evel ġızanım tū̅külē çoḳTu tū̅külē. meseĺa sen bu çocū sevēsen‿ona göre bi tū̅kü:

ḳaranfil ḳoydum‿as‿āsa

doldūdum basa basa

küçücū̅den yar sevdim

ba gitTi. öteden dōru gitTi. o̅le vādı biribirilēne. vādı ama emne t zende ḳavadan gitTi ġayri**.**

(dualar)

ne diye yavrım. amin, amin. şindi uzun‿ömür versin dedin. bu ḳapıdan çıḳāken şōle diyin:

euzūbillai minneş‿eytanirracim bismillair rāmanirraim

elif‿allā

nim muammed

tes seĺāmet

ōle dēseniz kendi evinisde ḳapıdan çıḳāḳan deyin. allā seĺāmete erdirē. bunnarı bōle bilin. ayetleri kötü sanmayın. ayetlē şē:

bismillairrāmannirrayim. dū baḳam. bi māni. bi‿şiy vā da. sōleyecēdim size.

la ilaye illāllādan yirim vā

arşı āleminj‿altında yirim vā

ya rabbi senden bajḳa

güvencek, saḳıncaḳ kimimis vā

bi allāmıs vā.

ep bōle.

elif allā

mim muammed

tes seĺāmet.

ep‿ōle diyin yavrum. ep bōle yollāda gezēken. o şē‿dēken‿unutmayın. allahü teala yolunuzu açıḳ‿edē. evinize bereket, kesenize uzū ver yavrım. aldırmayın‿ic bōle olmaycaḳ şē. ep saĺavat getirin, saĺavat. askere gitcek‿olan çocūla geliyoro bōle emne t ze. neydi be. ane bismillā deye başlayan.

bismillai bil sin

ism-i azemsin

çoḳ günāla işledik

afeden yarabbi sensin.

bunnarı bo͞le d cēnis. ep bo͞le olmaycaḳ şēlere daḳmayın ḳavanızı. bo͞le dū baḳalım. sis ta çoḳ köy gezēsinis. benim gibi d l. tā nelē ūrenirsinis. ben bi‿ş lē bilemerim ki. tā çoḳ bilennē vādır. ben de bu ḳadan biliyim.

(evlilik)

evde ni olcaḳ şindi. meseĺa ertūrulun‿avşam ḳınası vāmış. şindi niyle olcaḳ bu avşam dū͞n. bi dömbekeyle davıl tutulūdu. bi şē tutulūdu o avşam. yimeklē azırlanılīdı. o yimeklē veril di. avşama āmet‿aġanın niḱānın dūnü vā. mēmet‿ānın çocūnun dū͞nü vā. o yimeklē verilm. çoḳ ḳonuşulū, annadılīdı ġızanım. ama şindi o͞le şē yoḳ. o şıytannarı asıyåsınıs duvālara, dımbıdı dımbıdı. o piskū͞tTen ariç, un cuvalı sītında olūdu bo͞le bi ġocaġarının. āşe, ū! ni vā? ben Ḳınaya çāriyarım. getir lēdi o sanı şindi. bi ḳatḳı ōsun deye. o un cuvalı dolā. dolāsa ḳalanını götürū͞ eve. sō tekrar başlādı. o piskū͞t şindi çıḳTı bā. püskū͞t şindi püskū͞t kimin canı isteyeri? onu bubānne güselce bi yele ıssacıḳ bi çörek yapā. atā ateşe. a sana bā dū͞n‿evi olūdu. sōra o çocūn dū͞nü olūḳan nāpādıḳ. u, āşe aba! meseĺa āmet‿ānın dū͞nü vā. b‿āvşam dū͞n‿ekmē yapılacaḳ. billikTe amır yōrulūdu ġızanım. o amır ḳabarī bo͞le şēde. şu‿ḳadā şu‿ḳadā o amırlā ḳoparılīdı. elli altmış yüs Tane somun yapılīdı. ekmek yapılīdı bo͞le. gelen geçen bo͞le misal yolcuya. yolcuya da pek vérmesdik ḳızanım. feneydik. vérsek de bis pek vérmesdik. o͞le gelen geçene birer Tene ikişer Tene ücer Tene bo͞le bi bölüP. şindi o͞le d l yavrım. şindi sıḳtıḳ‿artan yayı yeris. ācıḳ cömēt‿olcāsın. cömēt‿oldu mu allā er şē ver . ertūrul deden gel çocūm. otur‿ananem‿otū. o ḳāḳā. baḳ te‿allā bā iki Tene çocū vēdi. bi de ġıs vēdi. ya baḳ doḳsanı geçik dede, baḳ. alla vēdi, allā vēdi. ben de bilm yerim, adam. adi güsel bi şarḳı sū͞le bunnara da dinnesinnē baḳam. o ic

becermes. ic becermes, ḳızarım‿ona. ona gitTim gideli bi yilde dındım dınıdı oynamadı ic yapmadı. alil‿ic de bi‿şiy bilmēsin dēdim‿ona. ācıḳ bi‿kere bi‿şiy. onda da emen d şTi. ama ben çalādım da, oynādım da. dūne de gidēdim, er yele. bu yapmasdı. bizim dūn‿epTen‿ayvan dūnüydü. ic bi‿şiy yoḳ, fakildi. bunnā çoḳ‿on‿ iki ḳızan‿anası bu. bunun‿anası on‿iki Tene yavrısı vādı. bana bi dūn yaptılā, küflü bi bezi ōttūlē. o kenara otuttūdulā. burda da oturū ḳızlā şindi. o‿zmannā ni evim vā ni bi‿şiy. şindiki yaşamā yaşamā mı ya.

(kına gecesi)

adi getirin ḳınayı yaḳalım.

çārın ḳızın‿anasını

bulsun ḳına palasını

çārın ḳızın‿alasını

bulsun ḳına palasını.

gelinin‿ellēne bōle ḳına yaḳalā. millet dālī gidē. ic bi‿şē yoḳ yavrım. evel neşelenmek vādı. şindi bi‿şē yoḳ. şindi erkes gidē evine. şindi senin yanna bi iki Tene ġıs ver lē. senin yanna da iki Tene ġıs ver lē. o evde bis‿o avşam yatarıs.

(gelin alayı)

o yarın‿avşam da gene dūn‿olū. gene aynı gene, gelin‿almā geçēsin‿avluburuna meseĺa. e, üseyin‿aġa gelin‿arbası ḳoş. alil‿aġa gelin‿arbası ḳoş. āmet gelin‿arbası ḳoş. birē asırlā bōle çullanī üssüne, arbanın‿üssüne. o köve aydi ḳaraman. dē, varıs. varıs‿ama ic bi‿şē yoḳ. davıl mavıl yoḳ. ordan sōra yavrucāzım, gelini ḳoyarlā arbaya. aydi geliris buraya. iki üc gün sōra bōle deliḳannılā toplanī, ġızın‿evine. anasına nābaysın demē gidil di. ōle, misinis. ic bōle bi‿şiy nassısınıs, misinis. ōle gidil di. şindiki gibi ic‿ōle davıl, zurna bi‿şē. ele şu telezyonnā çıḳTı ya çocūm. onnā vā ya şindi bi‿şē ürenemiyeri. ic‿ic‿ic. o şıytan‿onnā. ele şindi ic bi‿şē yoḳ. ācıḳ da

sen annaT be bā. boazım‿acıdı. bilmes ki annadıvēsin. evelki seneleri soruyå ḳızannā. bā, o bilemes‿o. o annadamas.

(kıtlık)

eski yaşamā yaşamā mı? ayvan baḳādıḳ. bi ayvandan‿otus ḳuruş‿alīdıḳ. para mı ozman. ḳoyunnādan‿on ḳuruş. tāĺadan para ver dik. yol palası, ḳava parası ver dik. ver din de ver din‿ozmannā. ekinneri dikil di. ekinneri de alıp ver din. ala ökümeti biyenmiyeri. şindiki ökümeti biyenmeyenin gösü kör‿ōsun. evelsinde ḳomşulān ayvannānı toplā, ormana. ādi ormana, gidēlē. avşam‿eve gel lē. çorbanın‿içine bi parçe mis ekmē. gelilē eve. bubasından ḳōḳusuna,emen‿orda ekmekTen yir. ayānın çamırını yıḳā, yorġan‿ātınan yatādılā. şindi ōle mi. nirde çamaşī, çorba. e, anne ḳac para ver lēmiş. uy, şindi ōle be yav. eveli ana buba ḳōḳusu vādı. ōle ic bi‿şiy pala mala yoḳ. benim bi eltim vādı. bis bi bōc‿atTıḳ. on ġuruş bōç yapTıḳ. kel māmut‿aġa deye bi düḱan vādı. amanin gē bis nasī ödeyecēs. on ġuruş pala. nasī ödeycēs deye aḳlımıs ḳaydı başımısdan. eveli ōlēdi. yoḳtu ki ozmannā.

(meslekler)

bis‿ep çifçilik. bi de bu aḳmeşenin mācırı tütüncülük yapādı. tütün‿ekēdi. bis şindi buydeyleri ekēdik. mis ekēdik. süpūge ekēdik. ġazādıḳ, şē edēdik. mis ḳırādıḳ. meci yapādıḳ. gice olduḳTan sōra bōle. ama şindi ōle dml Ḳızanım. bis de tütün mütün yoḳTu. o taravda vādı. benim gelinimin taravında vādı. onnā da tütün vā. bislē de tütün yoḳTu. bis mis , süpūge, buydey, fındıḳ da yoḳTu. şurda bi ġomşunun birascıḳ iki āc fındī vādı. bis de küçūdüḳ t‿ozman. fındıḳ çalmā gidelim dēdik. ikimis ġoyduḳ ġoynumusa o fındī onnāda da ḳısḳıc vāmış. bizi sıḳtılā bōle ġavur ġavur. bis de çalmā gideris‿iki āc fındī vā adamın. şindi tāĺalada, ormannā, bāçelē fındıḳ dolu yavrım. şindi eveli ōlēdi. şindi biras sen de annadıvē yavrım. e eskileri annadıverim ben de işTe. süpūge bu ev süpūgeleri va ya ḳızım‿onnādan‿işTe. onna

uzā bo̅le. keseris sōra. onna bo̅le uzā, uzā. bi tā́laya ekeris‿onu. sōra bo̅le keseris, keseris. satabil sek satarıs. satamāsaḳ‿işTe o̅le. t‿o̅le süpü̅gelēdendi. t‿orda bā. e, onnā. süpü̅ge oydu yavrım. şindi oḳā süpü̅ge çıḳarīdıḳ ki yumuludu bo̅le er yelde. süpü̅ge çoḳ. ġızanāmassın da nasī ālā. bunnā çoḳ‿işi. temin gēdi, gitTi ya. gideris‿o daya boyuna. bi sanġac ḳurarıs. yatırıs‿onu. āzına ācıḳ bi ekmek ḳırī soḳarıs. ne bi‿şiy soḳarıs. sālarıs, sālarıs‿onu tā́ladan. ittiris‿onu. gün gideris. çocū ālā. ġızan‿ālā bārī, çārı, ġızā. ġan ter‿içinde ġalī. anam gēsinde bize meme vēsin deye. baḳ bo̅lēdik ḳızanım. şindi ay ġızanım‿ālıyere. ay‿ona bi‿şiy alamadıḳ. ay, pisiklet‿alamadıḳ. ay, yazıḳ yazıḳ ġızanım bi‿şiy go̅medi. eskiden‿ömrü geçiyådı o̅le. te ḳaraman deye bi yir yapıldı deme. şē taravda ḳaraman. bu şē abin benim‿ilk çocūmdu bunun‿abisi. burda da bi asan‿aġa vādı. toplādı milleti. oraya götürü̅dü. ḳaça? yüs‿elli ġuruşa. asan‿aġa bıraḳma beni. asan‿aġasınnan beni de bıraḳma. gidēdik bis. baḳ‿o da damadım, gē. o, ordan‿avşam‿olū yavrım. o demedin üssüne, o demedin‿üssüne avşamı yaparıs yavrım. o bārı, ālā bi‿şiy dē. yarın yine ġoycānıs mı bizi. yarın gene getir . yüs‿elli ġuruş‿için bā. şindi yüs‿elli ġuruşu ḳaydırıver sin ġızannā almıyoru bile d l mi. yā o̅le işTe. demir toḳadım bardā, biri ḳırılīsa biri tā . şindi o günnē oldu.evelki günnē geçti. bu da bilmes. enişden de bilmes. bis‿annadiyeris‿ikimis. ücümüs‿annadiyeris. e bi de ertürul do̅dümüs nāpalım. onu biliyis‿onu Ḳonuşiyis dimi. e, devir bo̅le. ama tā ne devir geçicēs‿aceba. e baḳ birer dane alın. vérmeden de yollarım sizi. benim ḳavam çalışmiyi. ġayinçamın biri ümreden gēdi de bo̅le tabānan get miş‿acı urması. ben de gelennere bo̅le ver m‿işTe. ben‿oraya gitt m‿anda o küçücü̅dü bo̅le. böyün‿ümreye giden. şindi allā ḳısm‿ētti de oralāna gitTi geldi bā. bi de seviniyeri. yinge, yinge uralā go̅düm. e, piyġammēlemis de gitTi oralāna. bis ni go̅dük yavrım. benim‿en böyük dayımın ġızı aca gitTi. emne dedi bana. ömrü vā da dedi. elli sene sōra, ḳīḳ sene sōra āca gidēsen dedi, piyġammelimizin dōdū evin yanıbaşından fatma anamızın fırınınān süpü̅gesi dedi bana. şindi ben gitTim ġızım ḳısmet‿o. ḳaç sene sōra. o piyġammerimizin dōdū evin dolayında aradım‿aradım,

aradım. biri bana dedi ki, ic‿arama ac‿ānne dedilē. onnā buralādan yoḳ‿oldu yoḳ. evelki şēlē yoḳ dedilē. ic bi‿şiy ġalmamış‿oralāda. o damatım. bu da torunum. sis de benim yavrılām‿olun. ūr mu. tamam‿ama buralādan geçēken yine ūrayın bana. t‿bu
290 ḳapılādaki çocuḳlā gel . néreyi daḳsalā ūrayilē. annāne seni ösledik de ūradıḳ diyilē bana baḳ şindi. ben de sevinerim‿ozman. işTe atatürkün‿amcasından tā́la palası toplayip de ekmek‿alıverd gibi ōle. şindi sis bütün bu dolayları gezcēnis‿ōle mi? gezin baḳalım‿adi. nélē ūrencēnis baḳalım. şallā ‿bi‿ş lē ūrenirsinis.

21.

Adı Soyadı: Fatma Bostan

Yaş: 88

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Dalca

Göç Ettiği Bölge: Opaka / Bulgaristan

(günnük işler)

sular, dikersin. olor ya sökor yerinden çünkü. şindi fazla da dışarı atamorsun kendini kıj ya. o şiy‿edorum yani. dışarı atorum kendimi. e Tabi bu ḳışa da atamorsun kendini.

şindi elcēzimme yaporum. şindi en çoḳ yatorum. yatarım‿ep. böber şey‿iderim. bi‿ şiyler dikerim, ekerim, sularım. e Tabi baḳsana bāçeye. ötesinde otluḳ da belki görmüşündür. te ḳıvırcıḳlā dikTim. salta dikTim. böberler bitor, salta olor‿ōle ya. mejbur bi‿şē. iplikleri çıḳardım da patik‿örorum. şiy bi patik verim sana. sā‿olasın deme baḳ. anarsın beni. atırımı saymışın da gelmişin. e baḳ şindi bi ç t bunnar var. ḳafa çalor benim yani. baḳ‿angisinden biyenirsin. sen bunnarı biyinirsin. angisi istorsan‿onu al. abe nolcaḳ‿onu. gözlükleri taḳorus, yaporus. şişle yörme yaporum yavrum. baḳ gösterim baḳ. baḳ şişleri de a. a, bōle. yanlız bunnarı oya da yaporlar bōle. yaporlar ama onu beceremorum. yörorum bunnarı. birselin gelini mi sen? e, arkadaşın. şindi birselde yani şeyin‿olursa oya yapmā. ben‿oya yapmā bilmorum şōle. şöle bilmorum oya da. ama bōle giyilebilor yani. bōle de giyilebilor yani. ozman da yoḳtu be. ozman ipliklerini boyārdıḳ. yörērdik, yün var ya. ḳoyunnarın yünnerini tarārdıḳ‿onnarı. işlērdik‿incecik‿incecik. onnardan satın‿almā şindi. şey parasınnan‿aloruz. şey parasınnan yaporuz. şindi baḳ. yāmur yācaḳ. ḳapıyı da gir.

dō̈t duvar‿arasında şindi. as çoḳ meseĺā oḳul da oḳudunuz. ḳonuşiyayı da bilirsiniz. seksen sekiz yaşındaydın. anāli ayıptır sō̈lemesi ana‿ali görmeden ḳızları evlendiriyidilē. iki tane ōlum‿öldü. zaten‿ō̈le ya. ō̈le kirlenmeden verdiler. birisi altı ay sōra bi ōlum ḳaldı. öldü, altı aylıḳ oldu. öldü sōra. tekrar‿altı aylıḳ‿oldu bi tane. altı ay‿olduḳtan sōra o da öldü. ondan sōRa oldu bi ḳızım. āḳadan bi tane üj‿aylıḳ dā oldu. üşüncünün‿ardından da babaları öldü. onnarı bṻttüm. onnarı bṻttüm te siz gibi torunnarım var. ḳızlarım var. bi bṻk ōlumun ḳızı dıj devlete gitti. āşe ismi onun da, āşe. a, sekis sāt‿uçaḳla gitmiş. yani dıj devlete. tṻkiyeye gelcek. uçup gittiyse yine tṻkiyeye gelcek ḳızımız. yani ḳızım. şindi geçen‿āşam yine ordan bura ḳonuştu benimlen. çıḳorum bu mübarek şey yani. bobānne dedi, misin. dedim, aḳḳınca iki yüs lira para verdim sana. yaḳın‿ōsan yine veririm te sana yüs lira para. görüştük derim. demedim yani ona bi‿şē, āşe isminnen. diyecēm‿o ki iki ōlum var. bil siniz belki izmitTe gelinner. ondan sōra kendi kendime otorum bunnarla. eylenorum bō̈le. bunnar‿oyalā olcaḳlā artıḳ. bunnar, ister‿ikisini de al. ister‿angisini biyenirsen‿al. alacān‿ayır. gelmişin bō̈le ne‿ḳadā güsel. ben bunnarı münasip görorum. ister bunnarı al, ister bunnarı. istersen bunnarı al. farketmez‿ama ister‿iki ç tini al. yörnek ‿olsa o zaman dā şey‿olur. ama yoḳ‿ikisini de alcām dersen, ikisinide veririm sana. sis bō̈le gencecik, bō̈le seksen dōksan yaşındaki ḳarıyı şindi ziyaret‿ettinis. ne ḳadar memnun‿oldum sis bilonos mu? ne ḳadar sevenorum. şindi onun‿için şey‿edorum yani. bis şindi angisini biyenirsen‿al. angisini istersen‿al. şindiye ḳadar bāçalardaydıḳ. te şindi ḳar yāyor. ḳomşuya gidilmor. gidiliyor da gidilmor. te şindi as ‿önce telefon‿ettiler‿işte aşādan. baya bi aramıs var. en bṻk gelin, en bṻk‿eltim‿ orda. küçüK‿eltim de orda, ben de burda. dō̈t‿elti bej‿elti bis burda. nēse onnarı iĺāzım d l size. ben sōra onnarı annatırım. aşāma eve çārdılar da oturmā. ben dedim, gündüs gelenim‿olor bana dedim. yinge dedim. ben‿āşama gelicēm sana. geri de dönmicēm dedim. ama gel misin, gelicēm yinge dedim. ama yatmā gelicēm dedim. āşama yatmā gelicēm. o da al‿aşā diyorus. yol köy. tabi şindi ḳaç yol var. tāĺalıḳta,

gidor bu. ondan, onun‿evinde‿ötē bi dā ev yoḳ. var‿evler bo͞le. ben dedim zaten ne güsel‿işTe. zaten‿erkes biyenir de yani köyün‿içinde ēmniyet yoḳ. e tabi. onun da var bo͞le komşuları. ama tabi te‿bu͞le uzaḳ. āḳası bi tane dālıḳ bo͞le. başḳa bi‿şiy yoḳ. tālalıḳ. yani orda bi‿şiyler görünmor. yani orda gelse bi‿şiyler evler görünmor. ellerini bālama o͞le. bo͞le ellerinizi bālamayın, çoḳ günā. yani bo͞le ellerinizi bālamayın, günā da. bo͞le ḳoy, bo͞le koy. e tabi, d l‿o͞le. el bālamak‿ ‿d l yani o͞le. e tabi çekmek, bālamaḳ bo͞le, d l. el bālamaḳ yani şeycik‿allātan. o͞le dō. ama ḳızma sakın bana. ben senin‿ lik‿için so͞lorum çocūm. e şindi diycēm. sis şindi nerden gelorsunuz? e yani beni nerden‿atırladın da geldin? ay, allā senden razı ōsun. cenabı ‿allā benim seksen sekis‿ömrümü de sana versin. cenabı‿allā bo͞le güsel gencecik getirmişin bana. tanıştīma da, ḳonuştūma da çoḳ memnun‿oldum. allā sizi de memnun‿itsin. çoḳ memnun‿itsin yavrum. baḳ bu duva da yeter size. benim yavrum ‿alla için bi‿şey. çoḳ sevindim. ama bi yicek bi‿şiy yapayım. çoḳ şükür. çok memnun‿oldum. çünkü neden dersen. sizin gibi bo͞le seksen yaşında birini, seksen yaşındaki yaşlı bi anneyi bo͞le ziyaret‿etmek, allā sizi öbür dünyada yani. meseĺā zenginsin dimi, er yerleri şey. o ḳadar diyorum. baḳ‿öldükten sōra yine edor. ama erkişiye d l deyor. ta deyor, tabuta pind nen görücek mezarını deyor. dünyada şindi benim‿evim ne zaman döşedil ? badanası yoḳ. bi‿şeyi yoḳ. ama buray geldi mi badanasını yapıcān. er yerini donaTıcān. perdesini taḳıcān. o tabıta girdin mi o͞le göricēn, güsel görücēnmiş. yani döşeli bo͞le. altın şeyinde bo͞le. yani ışıḳ görücēmiş, toprak d l yani. ama dünyada yattıysa deyorum. ama dünyada yatmadı deyor. birisi çekmiş bo͞le. yani yaşlı bi san gidermiş. bi bey bo͞le yapmış, sümu̱nü silmiş yaşlıya. sevinmiş‿o da. sevor beni demiş. sevor diye sevinmiş‿o yaşlı ḳadın. ondan cennete gitmiş‿o. yani biyenmemiş de şey yerini silmiş sümu̱nü. sen siler misin şeye? bundan cēnneme gitmiş. a, cennete gitmiş. o sanmış sevor‿onu. o sümu̱nü silor. o sanmış, sevor‿onu. şindi ben niḳadar sevindim. allā bilor yani. gönnümü bilor. sizin gibi

gencecik, aḳlınıza geldi de ziyaret‿edin beni. ne mutlu bana. şindi bo‿yşam ne‿olcāk deyorlā. şindi baḳaydınız fatmaydı deyorlar. iki gelin ḳaldı. ikisi de ne‿olcaḳ deyor. şindi iki ḳızı da gelcek yanıma. o da tabi yanımda. yingem de. şindi deycēm valla bana bōle bōle iki tane gencecik geldi. boncuḳ gibi diyecēm. sen birselin d cēm. sen nesi olorsun birselin? e arḳadaşın, yani aḳraba d l‿ōlesine. ōlesine diyecēm. sade iki gencecik geldi diyecēm. biri ḳız, biri çocoḳ‿ama bōle görsen dünya güzeli diyecēm. dünya benim‿oldu diyecēm. diyecēm, allā razı ōsun. çoḳ memnun‿oldum yavrum.

(karışık)

adi ojgeldiniz. kiminiz siz, tanıyım baḳayım. valla tanıyamadım. birseli tanıyorom. bu birseli mi? mūtar birseli? ayret bi‿şiy valla. a, küçük‿ōlu birselin. a, mūtarın. benim yavrum baḳ ben seksen sekiz yaşındayın. siz tabi genşsiniz dā. tabi beḱar mısınıs, evli misinis bilmorum. şindi em gülcēniz bana. em de acicānız sōra. tamam? a, ōle yapacās. yüzüm güler, ḳalbim ḳan‿ālar. iç belli etmem. baḳ dünya üzüntüm‿olsun, iç‿etmem. iç belli etmem. yüzüm güler‿ep. şindi tanıyamorum be ōlum be. kendi torunnarımı bile atırlayamorum. telefondan şey‿as‿önce işte aradım te, aradılar. kimsen deyorum, desene deyorum. kim ben deyorum. bobānne dersen‿olmas. anāne dersen‿olmas, deyorum. şindi māsus deyorum. ondan sōra ayten, ayten. ḳızımın ḳızları deyorum. izmitte yani onnar. ōlum şindi ben de görmüşümdür de ḳusura baḳmayın. şey‿etmeyin yani. tanıyamorum genşleri. ama ḳızları çok biyenorum bōle gencecik ḳızları. şindi ḳızım‿olsun, gelinim‿olsun bōlesini sevorum gencecik. şindi canım sıḳıldı da bu yaḳınnarda patik‿örmē başladım. şindi sıcaḳ‿olduḳtan sōra şey‿olduḳtan sōra, ava olduḳtan sōra çeḳücem ḳapıyı. sobayı yaḳıcām da bo‿yşamdan‿aşā istedilē beni. aşāda, üj‿eltim‿aşāda. üj‿eltim‿aşāda. anem yoḳ, bobam yoḳ. zaten seksen sekis yaşında annen, boban ḳalır mı? en küçük ḳardeşim āşe vefat‿etti. bilirsin‿aşāda bozuḳlar‿oturorlardı. onun‿ablasıyım, āşenin. bej ḳız ḳardeştik. ikimis ḳaldıḳ. āşenin, āşenin‿ablasıyım ben. bozuḳ‿ayşenin. şeyin, sōle şunun. ḳadirin‿alasıyım. ḳadirin babası ābimdi. ondan sōra iki ablam‿öldü. bi

ablam‿öldü. bi ḳız ḳardeşim‿öldü. ḳızlar var, gülbāçede. onnar‿işte, iki āşam‿öncesi telefon‿ettiler. gelcēs, alcās seni ala deye. dedi getircēs, baḳ ḳış geldi. baḳıcās bis sana deye. dedim gelin bana misavirlie. ben kendim baḳorum. ḳonu ḳomşuda baḳor beni bana dedim. güldüler bana. allā razı olsun. ne‿ ettiniz de geldiniz. nēden‿ aḳlınıza geldi, geldiniz bōle. a? çoḳ sā‿olun valla. çoḳ sā‿olun. nasıl memnun‿oldum bilmem. ama siz beni tanıdınıs da ben sizi tanımadım. siz tanımışsınız küçük gelini. benim şindi biz‿evel ḳaynamın‿adı fatmaydı. iki gelin almışlar şindi. benden‿ileri almışlar bi fatma. beni de aldılar ben de fatma. iki gelin, ikisi de fatma. ḳaynana da fatma. şindi kaynaya bi‿şē demorus. şindi küçükler mesela bük̄ler deyorlar‿ama. bis şindi bük̄ gelin, küçük gelin. şindi bük̄ gelin‿aşāda. ondan sōra onun da ḳocası yoḳ‿ ama. onun da beyi öldü. onun‿iki ḳızı yannda ama. şindi o yan‿peşinde. yani yaḳınnar bōle birbirlerine. kimsesi yoḳ‿ama. bi tarafın da biri, bi tarafında biri. yani baḳorlar yani. sorun tā biras tā yaşlı yani. tā yaşlı, ḳafa sulanıḳ. ben de, ben de sulanıḳ‿ama. nēse anca bōle bilemorum. bōle bi yere şindi gitmorum, unuTuyorum. şindi sis geldinis sis ya. iki gün sōra gelin sis, gene tanıyamorum. valla görünürde bi‿ şē ḳalmadı, bilemorum, deyorum. annattırīylē üle.

(eski eşyalar)

bu şindi bunnardı. bu ocaḳlıḳ yanor, yancaḳ şindi yanor. bu yanārdı. o zaman soba şey

yoḳtu yavrum. bōle ocaḳlıḳ vārdı. bunun‿içinde pişircēn. ne‿o yanacaḳ. ondan sōra şey‿ōsun. sobayı yaḳorus. tā ilēden çekeris. çekeris kenara. dā küçük‿olordu. benim ḳayınpederim dā zengindi. dalcanın birincisiydi. bu evler‿olalı nezman‿oldu. yerin şindi altına girsen, buncacıḳ nasıl duror burda dersin. çünkü ç tlorlā duvarları. tūlaları şindi bōle gider. bi de bōle gider, ç t sıra. bunnar‿ep bōle yörmüşlē, alt ḳatı. bunnarı

da üsten‿üsten ḳoymuşlar. şindi ayrı oldular. iki ḳat‿ama. iki ḳat yörmüşler. bi ḳat çıḳmamışlā, iki ḳat çıḳmışlā. şindi o iki ḳat‿ayrılıyoro. bi ḳatı, bi ḳatı ayrı çıḳıyoro. evin‿altında çıḳor‿ama. ācı da var. bu benim‿üstüme yıḳılcāk‿ali yoḳ. ben şindiden sōra alim yoḳ. şindiden sōra gidecek‿alim yoḳ. ani desem‿alırlar beni. allā günā yazar. bi kere getir le beni. ayāmı getircekler. yani belediye şey bi‿şeye bāladılar yani. iki yüs‿elli lira para get diler çoḳ da. iki ayda verecēn şeyi üj‿ayda verecēn. vereyim de alın bunnar deyor. allā razı ōsun. çoḳ memnun‿oldum.

(meslekler)

o zaman ḳoyun güdērdi ḳayınpederim. başḳa bi‿şey yoḳtu. ḳaynatam çok zengindi bi.

ayva alıp, satārdı. ḳoyun sürüsü vārdı. benim beyim‿onnarı yapārdı. ḳoyunnarımızı güdērdi. bunun‿altı ayvan baḳıcādı. sōra eve çevirdiler. ama öldü de yaptılar bunu. en bū̄k ḳaynım dedi ki. aşādaydıḳ‿o zaman. burda bi‿yer‿evinde çıḳardılar ḳaynımı da. ḳaynanamla orda üj ḳardeş bi ḳardeşi dā var. onu da aldıḳ sōra bis‿evlendik tabi çıḳtıḳ. ondan sōra orda da tabi iki parça. bunnar bō̄le ḳaynanamın‿aḳrabaları. onnarın yirleri. bu bobasından yani. onnar da ḳardeşleri ama. ḳardeşlerinin ḳardeşleri. çocuḳları ḳaldı. yani şeylik yoḳ. aşāda eltilerim‿işte. yani en çoḳ‿aynı ḳaynım. yani en bū̄k ḳaynım, bobasıynan burayı aldılar‿ama yoktu. boba oraya bi ev yaptır, dedi. fatmenin‿üstüne de ver, dedi. baḳ‿ömer dedi, ömerdi beyimin‿adı. üj tane çocoḳ. bi tane ōlum, bi de ḳızım var. küçük‿en bū̄k‿ōlan bi de ḳızım var. küçük gene ōlan‿artı ḳız bi tane de ōlum var. öldü bobaları. boba dedi, öldü bobaları dedi. sen vir dedi. evi yaptır, ayır dedi. ondan sōra orda bi ev vārdı ama yir‿eviydi o. ondan sōra sen yaptır dedi. güsel bi ev yaptır. tapuyu da fatmenin‿üzerne vir, dedi. ondan sōra virdi işte ama nēse. iki tane ōlum var şindi. ikisi de izmitte. ondan sōra gelinneri var, şeyleri var. işte ayda, yılda bi gelirlē. as‿önce küçücek torunum, küçük‿ōlum‿aradı. anāne naporsun, dedi. bi‿şē yapmorum, sobayı yaḳmadım, dedim. aşa çardılar, aşā. şindi diyorom ya aşā. ama onun‿iki ḳızı da orda illā bā

telefon‿etcek. fatme bo‿yşam bise ge. fatme bo‿yşam gē bise. ālarım deyor. gelmessen, deyor. ondan sōra gē. benden‿istemorum‿evimden dışarı gitmē. ben şindi sobayı şey‿ettim, temizledim de. şindi yaḳıcādım işte yaḳıcādım. onnar‿ōle dmncek gene ḳırmayayım dedim. ileri bu sobalar yanārdı. bu ocaḳlar yanārdı. fırınnāmızda dışarda. fırınnamız da vārdı. ekmek‿atmā fırınnar. bunda yimek de olordu. ekmek de gömērdik küle. adı bacalıḳ, bacalıḳtı ya. yani eve bacalıḳ. ama işte eve ḳayınpederim zengin‿oldūna. burda canbaz gezērdi. işte görmüş bōle. evi yaptırdı. tabi ōlu öldü ya. üj çocoḳla ḳaldım. ḳayın, en būk ḳaynım şey deyor, sıḳıştıror bobasını. aşādaydıḳ‿o zaman‿üj tane elti. o zaman‿evlendi. e‿veror seni bi oda. bi banyo orda. dā evi var‿ ama ona veror bi oda. şindi bi ḳat‿ev. ama benim ḳaynatam zengindi. onnarı orda bıraḳtı, iki ōlunu. üj‿ōlumuydu? iki ōlu orda ḳaldı. bi ōlunu da buraya çıḳārdı. onu da en būk ḳaynım dedi. çıḳar dedi, ayır. tapuyu da ona vir‿ona dedi. onnar baya çoḳ‿ aşāsında. acı asanı bil misiniz? bilmem. ama burda nerden bilcēniz.

(evlilik)

e o zaman‿ōleydi be yavrum. a, tabi. ozmannar‿ōleydi. bi yerde dayre çalārdılar. ōle şindiki gibi de tutup davul. ama şindi o zaman da şeydi de, şindi de aynı olcaḳ. şindi bisde ayıptı yani. ta ben‿ayatımda, tā ben‿ayatımda bunnā dışara ḳocamla çıḳmışımdır. bundan‿evel‿ilēde götürülūdük. şindi benim de şeyim var. çocoḳ çıḳor canım. alor da orda. bizler tabi alışiyışıḳ şindi. şey‿edemorus. şindi yabancı yaşlı biri ōsa şindi bunu almam‿,içeri. bu turis deyor. ama yaşlı bi ḳadını onu alırım‿o zaman. ya şindi bōle gelorla ya ḳandıradan da mūtara şey. diyiver birselin ḳocası. nesi olor senin? var mı ismi? bobasının‿ismi. birselin ḳocası mūtar‿o. o aylıḳ bāladı ba. ordan şindi işte temizlikci gelor, iki tane ḳadın. ondan sōra şindi aylıḳ da bāladılar. bi kere getirdiler. anne, biz getircēz dediler. iki ayda bir getircēlermiş. sana getircēz dediler. sis belki bana onnardan geldinis sandım. sis beni ḳonuşturmā geldinis. ōsun‿ama ben ḳonuşiyayı çoḳ sevorum. ama yalan da sōlemem baḳ. yalan sōleyeni de ḳızarım. kendim de ḳatiyen yalan sōlemem yani. yalan sōleyeni de ḳızarım yani çoḳ yani neden seksen, seksen sekis yaşında. alorken dün çocoḳlar y mi, on sekiz, y mi bi

yaşında mı. ay, on doḳus yaşında. ymmiyi dā doldurmadı üj tane çocoḳlar var. ḳal‿üj tane çocoḳlan. e ozman e, ondan sōra ayıptır sōlemesi ana‿ali diyor, ayıptır sōlemesi. yani ana‿ali görünmeden virdiler. ana‿ali gördüm‿ondan sōra ḳaldı bi çocōm. ondan sōra altı aylıḳ‿oldu. o da öldü. tekrar bi ōlum gene oldu. o da öldü. ondan sōra ḳaldı gene oldu bi üçüncü çocoḳ. o zaman‿en‿erken ḳalan çocoḳlar. ōle bi‿şey yoḳ. ondan sōra bi ōlum‿oldu. ondan sōra bi ḳızım‿oldu. ondan sōra yine bi ōlum‿oldu. üj yaşında ōlum. birisi sekis yaşında, birisi yedi yaşında işte. ḳaldı o çocoḳlar‿işte, ḳaldı. ondan sōra tāĺayı sürdüm. gelirsin bana, o zaman tāĺa sürer misin? tabi o zaman para ḳazanorsun. tāĺa sürcēn. mısī ḳazcān. odun çekicēn‿ arabannan. e öküs de erkişi de yoḳ. e dōt tāĺa sürmē gelir misin. e gelirim diyordum. ḳaç kişi süror, bu ḳadar. çārdın mı iki üj kişi, çārma çārma. bej kişi gelor. o tālayı götor‿alırdım. dōt kişinin sürdūnü iki günde, bej kişinin sürdūnü üj günde sürērdim, y mi bej lira. benim bi tane tāĺayı sürcen, y mi bej lira. ama y mi bej lirayı da aldıḳtan sōra bitiremorsun‿arcamaḳtan. ōle baḳman iĺāzım, onnarı. buradan sōra tabi e çekti onnarı. ḳayınpederim, sōra bi de ḳaynanam‿öldü, ḳocam‿ölünce. evlenicek‿ oldu. boba dedi, sen de evlenmē düşünmor. sen de evi fatmenin‿üzerne güsel‿ev yap, dedi. tapuyu da vir bi de sōra fatmenin‿üstüne dedi. o zaman‿evlendi. yoḳsa evlenmesdi. yani evlenirsen ben darılırım dedi. ondan sōra evlendi ḳaynata, cambazdı. o zaman canbazlıḳ da işTe şiy ayvan‿alır, satārdı. para da o zaman ḳıymetliydi yani. şindi paranın ḳıymeti yoḳ‿ool. paranın bi‿şē yoḳ deyor ama var şindi de yani. allāçin işte o günden bugüne, ōle ōle geldik. nābıcan, bōle ömrümü tüketorum‿işte bōle. ama çoḳ memnun‿oldum. vallā billā çoḳ memnun‿oldum. şindi artıḳ yani bilmorum şindi. eve mi yime mi biriki mi yolladı. yoḳsa sis kendi aḳlınıslan mı geldinis? yollamadı mı? yani kendi aḳlınıslan geldinis. ama nerden tanırdınıs. bıraḳ, işte benim yavrum. burda būmüşün, etmişin. baḳ‿allā ḳorusun, ḳapıya gitmē olmasın. tanımorum. allā çarpsın tanımorum. yaşlılıḳ benim de tabi. e canım‿ oldu. çoḳ sevindim, çoḳ‿ojuma gitti. oldu. oldu bo‿yşam da yine bi‿

şeyim‿oldu. e tabi tabi. sannīn yarsı eskis, yenisi var mı yavrum. eskisi yenisi birdir. annadın mı. e tabi, eski sannar‿ep görgüyle büyüdü. baḳ şindi ōle ya. bisim genşl mis bōle sis gibi nirde? ben bütün sene kök ḳazicān.ya tāĺa açıcān, yahut odun kesicēn. onnarı da yolun şeysine taşicān. yahut ḳıyıda da onu taşicān. bi evi badana yapicān. suya gidicēn, çeşiyeye. şindi bazı diyorum, alettirik diyorum. şindi bazı dūmeye su gelor. o, doldur çamaşırları. bas dūmeye çalıştır. çamaşır yıḳanor‿o. e ne güsel günner dimi. çeşme angi yannda. ordan su taşicān. çamaşır yıḳaycan. banyo yapacān. yemek yapacān. ayvana su vericēn, napıcān. şindi ne ḳadar rāt. şindi seksen yaşında o alim‿ōsa ben nerde yaşıycām. imḱan yoḳ. allā razı ōsun devlete de. çoḳ memnunum. bōle gelinnere de, sana da çoḳ memnun‿oldum vallā. geld nis‿için çoḳ memnun‿oldum. birsene diyecēm. birsel zaten şindi mūtara da yani birselin ḳocası, neydi onun‿adı? mēmet mi? o mēmete de ne ḳadar duva edorum. çoḳ duva edorum. çoḳ memnun‿oldum. çoḳ‿ bi‿şeyler çıḳārdı bana. evime temizlikci geldi. devlete bi aber verdi. ondan sōra iki temizlikci gelor. yicem geloru. aydan aya yüz‿elli lira, beş yüs lira para geloru. iki ayda bi. ta bi kere veren‿oldu. vermesler. ya nire götürcem, çoḳ‿olmadı mı diycēn sen şindi. allā seni inandırsın ḳīḳ günnük‿ömrüm‿arttı. birsele ōle diyin. küçük yingem diyin. küçük yinge, fatme ana diyoro. küçükler küçük yinge diyoro. būkler de küçük gelin diyoro. ḳız nişannayacam diye gitti ya dünürler. eltimin ḳızı demiş, bōle bōle. bobaları yoḳ demiş. iki ōlu var demiş. büyūn‿evi var demiş. küçūn de çoḳ‿oḳudu ama isteyen çoḳ var demiş. ḳayınvaldem de küçük yinge diyormuş‿ep. e yingesi olorum‿aynı zamanda. yingem diyormuş. ḳızım diyemormuş ki. ōle ama dermiş. küçūḳ‿ama ḳüçük yingem dermiş. cüceden‿alcān da nasī gelcen küye demiş. nasī gitcēm cennete demiş. küçüklere cüce diye tanınordu ya. küçüklere cüce deniyor. anne deyor. sor dedim, deyor. gelsenise baḳaĺm deyor. görsünner. gelecēs zaten görmē. şindi eltimin ḳızı da anne deyor. ondan sōra yinge angisi demiş. şu, deyor. vallā anne deyor. vallā adam sanki ben yeni dünyaya geldim seni gördūmde, deyor. er türlü er şey‿olor benim yavrum. çok menun‿oldum vallā. çoḳ sevindim. allā sizi inandırsın. öle ōlduydu yani.

(lakap)

küçüklere cüce deris‿işte. uzun boylulara sırıḳ gibi çıkmış deris. çapar‿ama sine de deris. şindi ōle ḳafasına vurmazdılar. şindi duvara dōru ya çocoḳ. şindi meseĺa şindi bi bebek‿olor çocok. kimisi altı aylıḳ dūne gelor, meseĺa bi tanesi. bi tanesi şeyli gelir. gün günden‿aman cennet, vurus ḳafasına. aman mēmet vuros ḳafasına. ondan sōra tā yaşlısı küçük‿olcān. baḳorsun yanndaki, öteki, vuror sırtına. ayāna veya sırtına. nere gidorsun, nere? çıḳıcān göklere. göklere çıḳıcan gibi nolorsun be. o zaman‿ōle. ōle şey‿ideris. ōle bi‿şeyler. kök ḳazārdıḳ. tā́la keserdik. odun toplārdıḳ. er‿şey‿öle yani.

(hıdırellez)

ıdrelezde salġancıḳlar vārdı. salġancıḳ da şey‿iderdi. āşemneyin de bōle bu vaḳıt. alırlardı bi bakırcık. ondan sōra içersine yüzük‿atarsın. o meseĺa bilezik‿atar. o meseĺa bilezik‿atar. o piçaḳ‿atar. o bi‿şey‿atar‿o şeyin‿içine. suyun‿içine ḳōrlar‿onu. toplayan şey‿ider zaten. ondan sōra ıdrelezde şey‿iderler‿onu. māni sōlerler. bilmorum‿onnardan. o mānilerden sōlerler. senin şeyini ordan şey‿iderler. yani bi nevi oyuna benzer. şennik‿olurdu yani ōle. o yüsden. yoḳsa şeylik yoḳ yani. şindi ōle bi‿şey yoḳ benim yavrum. erkes‿evinde. o evelki sannıḳ zaten kalmadı. ilēki şey zaten yoḳ. erkes, o bazı şey neden deyorum. sen gelip benim yanıma otoror. bu güsel meseĺa ḳarşıma oturdu. niye bōle toplim şeyde otoru. e benim de şindi ev tertemiz, dicēm sana. e disem ne‿olcaḳ. ama diyemorsun bi‿şey. ōlesi var ya, ōle çok. ōle var yani. bi‿şey diyemorsun benim yavrum. baḳma burda ne güsel ḳonuştun yani. memnun‿oldum, memnunum. memnun‿oldum sizden de. ben zaten bōle başḳa yerde konuşiyā. ben tuttu ḳanım‿ama. konuşiya gelmişiniz şindi sis ba. allā için birisi yolladı. e, kime? birsele gittiniz. e dedi, küçük yingene de mi gidin dedi. e, ondan sōra evden‿oturūken bazen de bōle durorum‿işte. birseli de çoḳ sevorum, birseli de. zaten bu şeyl yaptı bana. allā razı ōsun. çok sevindim vallā. çoḳ nimet yaptı. ilēden de bi kere yapıcādı da, yaptı da, bıraḳtırdı. bōle sizin gibi ükümetten de geldi. ēkekler

de geldi buraya, ḳadınnar da geldi. şindi sis de onnar gibi geldinis. şindi gelorlā yine. yollayolā yine temizlik yani. sen diyorlar bize temizleme yir ver. e temizlemē yir nasī bıraḳcān. e, te geldinis, on bej y mi gün burası temizlenmeden mi ḳalsın. gelip toplamim? allā için bi‿şi diyin yani. dedim ḳızım dedim. bis sade sizi beklemorus dedim. beklemē sizi dedim. ōle zaten süpürmē ey‿ōmas. e zaten aḳḳat çoḳ toplu musun dicēn‿ala. d l‿ama gene tertemis. geldinis‿ōle d l mi şindi? e tabi yani. nezmana ḳadar bōle gelicēs geçinmē dedim. sen‿ölünce dedim ben de. ölürsek tez‿öleyim dedim. siz de ḳurtulursunuz, ben de dedim. yani çoḳ memnun‿oldum yavrum. allā razı ōsun.

(halk hekimliği)

şindi ama başın‿āror. şindi baş‿ārısına başḳa bi‿şiy ōmas ki. bazı geçērdi. ḳolonyāla bōle sürer, yatardın. onnar şeydir yavrum. baş‿ārısına başḳa şey‿ōmas. boazın tabi ārıdı mı alambor ḳaynatırsın. acıdī an ısıcacıḳ çorba da yaparsın. şindi meseĺa benim midem‿er şeyi şey‿etmes. arpa şeriyeden çorba yaparım. ondan sōra suyla onu aşlarım‿onu. ḳaynaTırım. ondan sōra süTünü dökerim. süTünü bol ḳōrum‿onun. ısıcacıḳ ısıcacıḳ‿içerim‿onu. ondan sōra ascıḳ ya vikis sürerim. ya da ḳolonyā sürerim. burayı da sürerim. ōle geçer yani. onu saḳıs yapārdılar, ilēde. artıḳ şekeri mi şeyi yapardılar. yapıştırīdılar. geçerdi sivilce. ama şindi yok gösümüsde. ḳapatorum‿onu. valla ōle bi‿şiy iç‿işitmedim. ōle bi‿şiy işitmedim. baḳ benim bu bacām‿amelyátlı. bu şey. şindi fazla bi‿şiy olorsa bu ayaḳlarımın‿altı. baḳ doktora küçük‿ölum‿ōle. bū̄k‿ōlum götürmes yani. doḳtora istemesdim zaten. küçük‿ōlum götürordu. tabi evli. küçū̄ küçük deyorum‿ama evli. te‿bunun ḳadar‿ōlu var, küçük‿ölumun. ama bıktı doktora götürmē. ama nasī asta olor, nasī asta olorum. gelorum, bu bacām‿ellettittir zorlan. ōlum götür doktora. göster bakaĺm doḳtor ne diycek. götüdüle bi amelyát‿ettilē bacām‿ama sene gelor tā eskiden. bu sefer belime geldi. allām nasī āror‿ama. nasī āror. bōle seslen‿āror. ibraim, ibraim. ibraim de küçük‿ölum benim. işte biras‿işleri vārdı, uyuşiyordu, götürmedi. sōra abimin gelinin

çocona götüttürdüm. ḳandırada ḳadın doḳtoru vā. ona götüttürdüm. ondan sōra bo̅le bi‿şiy soḳtu, çekti. melyem faĺan etti, sürdü. asça geçer gibi oldu ama geçmedi. gene aynı āror, gene. şindi içersinde şey‿etti miydi ayaklarımın‿altı şindi baḳ çorap‿içinde. ne kadar güsel‿ayaḳlarnıs dimi. benimkiler de çorap‿içinde. benim‿ayakların ‿altında birer sāt çalışor‿aynı bo̅le. aynı sāt çalışıyor. şindi bo̅le o kilimlerde, bu kilim‿üzerinde yörüyorum yan‿ayaḳ. buzun‿üstünde gidor‿ayaḳlarım. donuyolā, üşüyorum. buna bi ilaç götürmediler de kimseye de götütmedim. işte bo̅le çekorum. şindi başḳa meseĺa ne diyeyim. çoḳ şükür rabbime. bunnar yani. başḳa sorcāk bi‿şeyinis varsa sorun, şey‿edelim yani. şindi başımıs‿arordu ilēden. şey‿iderdik. bālardıḳ çenberleri. bi‿şiyler sürorduḳ, bālardıḳ çenberleri. ne sürorduḳ, bi‿şiy sürorduḳ, bālardıḳ çenberleri. yata yat derlerdi, yatorduḳ. ḳafa, şindi baş‿ārısı oldu mu doḳtora. diş‿ārısı oldu mu doḳtora. ama şindi o ap da. ḳafa geçicek‿ama mide nasī olacaḳ. o zaman vikis sür bo̅le. zart ḳolonyayı sür. bo̅le sür, sar, yat. ama şindi onu doḳtora şey‿idersin. ama ḳaşıntı oldu mu bo̅le sürekli ḳaşıntı olursa güsel sabunla ellēni musluḳta yıḳaycān. ellēni bo̅le güsel yıḳaycān. göslerinde varsa ḳaşıntı ilk göslēnde ama adamaḳıllı yıḳaycān bo̅le. sōra göslēni sabunlaycān. şo̅le yapacān göslēni. şimşir gibi açalor‿o gösler. açarken‿acıyor ama şimşir gibi açalor‿o gösler. şindi benim‿olor‿o gösler. ep de olmor. bazen‿olor durukan. bi‿yerden bulup geçti di. ondan sōra alorum‿ondan sōra ḳaşorum ya göslēmi çoḳ da ḳaşıyamorsun ya ascacıḳ. sabınla, alorum sabunu. güselce yıkorum, durulorum. bi kere dā yaporum, durulorum. üşüncüye artıḳ durulorum. açıḳ‿açıḳ. ama nasī yanor‿ama nasī. ama nasī şimşir gibi olor göslerim. o mikrop ḳırılıyor, şey‿edor yani. bu ḳadar yani şey‿ideris. doḳtorlar, tabi yani doḳtorlar da nāpsın. öksürük de gene giderler‿o zaman. ya da alambur ḳaynatırlar. bende de var, bu sıralar. gene boazım ġıcıḳ yapor, öksürorum. alamburu ḳaynatırdık. onun suyunu içērdik. doktor yoḳ be ḳızım. doḳtoro götürmeslerdi. şindi doktoro götüror‿ama beni doḳtoro getiren kimse yok ki. kimse de yok ki doktora götürsün. ondan sōra yatarken bo̅le vikis sür boazına. ondan sōra çenberle de bāla, yat. yat gene ıscacıḳ bi‿şiy de iç. sōra alamburu da ḳaynat‿iç

şeyden. ondan sōra vikisi de sür bezi. ondan sōra bāla, yat. onun faydası olor yani böle. ben‿onnarı yaporum. çünkü paran‿olmuşsa bile götürme insan yok ki. sōra bis ‿erkişinin, er‿ēkein, erkişinin yanına da gitmeyis bis. ḳonuşiyayıs da bis. bēki bilirsinis de. ama şindi ancak bobanna ḳonuşur. bobanın‿ev sayibi der, bobanna görüşür. o da tabi konuşiyas benle. dargınnıḳtan d l tabi. bis de ōle. saygı yani. zaten kendi emsalimden‿olan biriyle de, bi ēkekle de ḳonuşiyam yani. ya otururum, ya kendi yoluma baḳarım. bizde adet‿öledir. yani ayıp da olur, günāda olur. şey, bōle şindi yani bi‿şeyl mis yoḳtur yani. ben şindi şōle bi‿ēkein yanna gidip de ḳonuşiyamışımdır da. ḱatiyen yani. şindi bōle çocoḳlarmıs gibi de olorlar‿ama onnarla da konuşulmas yani. meseĺa sen‿olmasan ben bunu almasdım‿içeri. ama şindi bilmed m de olor. şindi görorsunus neler‿olor. allā için bi‿şey. tamam‿anne, anne ama tabi gelcek, kesicek bēki burda beni. ōle yabancı çünkü bilmorum. orda otorum, orda seyrederim zaten. ij almam‿içeri, bilmed mi. şindi geldiler, işte belediyeden yollamışlā. e çantada var ellerinde. bunnar gelorlar‿ama deyorum. camdan gördüm şindi, camdan gördüm. şindi bunnar gelorlar bize ama deyorum. ama çantada var‿ellerinde. yıḳıl gelen‿aşā deyorum. dedim, ojgeldinis. dedi, ojbulduḳ. dedim, bi ayıttırıverim ben‿o zaman. oturuverdik‿oraya. ondan sōra şey‿ ettiler. gittilē, allā razı ōsun. yani bis bōle yaporus, benim yavrum. çoḳçası da bōle de. bazen belim de ratsız, belim. şeker ḳutusu, te nerde. dur, şekerleyeyim. ḳaşıḳlan, şeker ḳaşīnnan. boazıma emeyim‿emen geçor. zaten, sütlen, şekerlen, yōrtlan yaşorum. ōle ḳızartim bi‿şeyler de midem rātsız. ep‿amelyát istedilē. yaptırmadım‿ amelyát. sōra işte bacamı amelyát‿ettirdim. saḳat yani bacām. tabi benzemor yine buna. benzemor da ayām da ceryatlı. tırnām da, tırnaklarım da çürüdü. aldır deyorlar da nasī aldırim ben. nereye gid m, nasī aldır m. nasī çekmem. nasī oldu tırnaklarım baḳsana. baḳsana tırnaḳlarıma. sōra basiy‿ayām sanki buza basiy. ōle bi astalıḳ var. buz‿içinde duror‿ayaḳlarım. çoḳ zor‿ama bi yerim da saḳat çıḳtı. buna da şükür. buna da şükür rabbim. telefonnarım da iki tane hat‿ama. o şeyi de telefonu da

çocoklar‿aldı. ondan sōra ḳıs ḳardaşım da bunu yollamış. durmuş deyor ikisi de ama bu çalışıyor. zaten kendim arıyamorum. kendi telefonum‿ilēki telefonnardandı. şey‿iderdim yani basardım. çünkü bunu numrasını bi iki sefer basorum, ben basamorum yani ben beceremorum‿ōlum. şindi epsinin‿aberi oldū için onnar‿arayoru. ben‿aramorum. be yavrum‿en rātsınıs. benim‿annem gelirdi de. a benim fatme annem. en rātı da yanndaydı. köpek‿encikleri gibi uyurdular. yeri ōleydi zaten. üçü de ōle uyurdular. a benim fatme annem, a. bunnar büyüdükce ḳarcaḳ. büyüdükce ḳarcaḳ. anneme bi‿şey demesdim. ey yarabbim dērdim. nere büyücekler. büyüdükten sōra dērdim. ayvannarı güdücek dērdim. biri tā́la sürcek dērdim. biri de odun kescek, getiricek. nabim bobası öldūse, öldü derdim. kendi kendimise baḳarıs dērdim. yani o ninemne öle dērdim. o gene bilirmiş‿annem de. olmuşlar, deyormuş. şindi iki ḳardeş. ikisi de evli. ḳızımın dōt mü, dōt ḳızı var. onnar da evli. şindi o ḳızları varsa, çocōnun da ḳızları ararsa aranorum. başḳa türlü tek başıma aranmorum. aramorlar bile. işten, güçten başḳa işte. as‿önce küçük‿ōlumun ḳızı. zaten bi ōlu, bi ḳızı var. muammed çocoḳ. gece artıḳ İambalara baḳor. soḳaḳ İambalarına. yani o işi yapor‿o. tā ne zamandan beri. belkim‿iki ay‿oldu. ne sabā ne gelmek, ne gitmek. bi tane ḳızı var, melek. o işte ḳapattım telefonu. sis geldinis. melek yani, o arar ḳızı. ḳızımın dōt tane ḳızı var. onnar‿arar. fazla gelen‿olmaz, şey‿olmaz yani. ama siz geldinis. allā razı ōsun. yazcān mı. yazcān bilemicēn numaramı. ben bilemem. numara burda. ikisi de çalışor‿ama. baḳorum da basmā bilmorum. he tamam tamam sen‿ara. aradīnan ḳonuşorum‿o zaman. ḳız ḳardeşim duymuş. telefonun bitt ni şey‿ett ni de. zaten ḳaç senenin telefonunu düşürdüler. ḳaldım burda telefonsuz. āşe dedim. bōle bōle dedim. sōra o şey‿edince, çocū getirdi, bunu ḳoydu. şindi bundan ben kimseyi arayamorum. neden dersen, şindi benim şey‿eden bozulan e alıştım. bunnarı bilemorum, bunnara iki kere basmā. bi imḱanım‿ōsa ondan‿alcām da gene. ama artıḳ bundan‿arayamorum. yoḳyani. onnar‿arasınnar deyorum. kendim‿arayamorum ya. onnar‿arasın. tamam, sen‿al. sen‿ara. bunu da ḳıs ḳardeşim getirmişti de. telefonu yoḳtu onun. getirdile, āşe dedim. benim vardı be dedim. getirdi, ḳoydu o da şindi iki tane

oldular. otur‿abla dedi. ben de zaten ta güzeli var. şindi bacalī temisledim dün. süpürdüm yuḳardan‿aşā. güsel süpürdüm. sobayı yaḳıcam, sobayı. sıcaḳ şindi, sūk artıkın. sobayı sildim, süpürdüm. içini faĺan‿o yüzden yuḳarsını şeylen süpürdüm. ondan sōra ascıḳ süpürdüm de. temislikci gelor da. anne diyoro. bis temisleme gelorus, sen niye yaporsun, diyoro. e te geldinis şindi. ōle gübürlü gübürlü ōsa etraf‿mi diyorom. baḳarsınıs sōra küçük yingemin‿evi ep gübürlü dersinis. konuşur, başḳa yerde annatırsınıs sōra. iĺāzımsa valla alın şindi telefon. e şindi cep telefonnarı var. ḳıs ḳardeşim duymuş‿o da. telefonun şey‿ett ni. ondan getirdile, taḳtıla yani bunu. ötekileden‿arama aramayacān. bēki de yoḳ şindi benimkilerden‿aramā. ben baştan başlayorom. bunnar bitiyoro. basorsun, iki sefē de basmā bilmorum. ben kendiki baştan başlorum. baştan başlayacā ḳadar bi basardım. çalardılar‿işte. onnardan ḳalmadı mı. belki onnar ḳalsalar dedim‿aldırcām dedim. arasınnar beni. seven‿arasın beni. e, tabi. şindi bacalıḳtan çektim beri. soba boş şindi. ama geç‿oldu. geç de olor da ascıḳ süpürdüm. bu‿yşam gidicēm ya. nasılsa dedim, evi süpürdüm dedim. sobayı da gelince yaḳarım dedim. odun çoḳ. oduna para veroros da baḳtında veroros yani. maḳtor verorlar ya. o maḳtor da alorus, verorus. verorus yani, para yatırorus. mūtar kesor, kestittiriyoro. mūtar veroru. para oldu mu er‿şey‿olor. ḳonuşturdunus beni. annaT nōlursa annat. küçük yingem diyin. çoḳ kişi zaten küçük yingemden‿annar. alla razı ōsun, valla. geldinis ya çoḳ memnun‿oldum. baḳ bunu alcān. bi‿ç tini al. angisini biyenirsen‿al‿ama. anarım seni, sen de beni anarsın. gel tabi, gel. sōra numarayı da al. numarayı al. gece ara, gündüs‿ara. tabi bazen‿öte gündüs‿ötede olorum. gidorum tabi. canım sıḳıloru. bi yaşlı ḳadın var‿orda da. onnan‿otururus. o da bi iki kere ḳalkar gelir. o epten de zavalı. ama onon çocoḳları gelip, gidoro. ḳalorlar, yatorlar meseĺa. tabi küçük çocōn‿evi aşāda tabi. zaten‿o da beḱar. ḳarıyla aldılar bunnar. o annesiyle duruyoro. bu da annesiyle duruyoro. anımıyla duruyoro o da. iki tane çocoḳları var. ona giderim zaten. gündüs de ora giderim, gece de ora giderim.

(mani)

al sandıḳ mō sandıḳ

gelin yamacına bol sandıḳ.

unutTum ḳızım işTe.

22.

Adı Soyadı: Nefise Yılmaz

Yaş: 86

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Dağköy

Göç Ettiği Bölge: Şumnu / Bulgaristan

(karışık)

hah, edirne de çoḳ güsel. oḳuma, oḳudunus mu ḳurtarırsınıs şeyi. benim torunnā şey yaptılā. oḳudulā. maşallā ta iç sınıfta ḳalmadılā. ijbajı yaptılā. şindi dō̈t tane torunum vā. ḳızım baḳ. aldînıs paray sayamassınıs, bana getirin. cānan mēmet dayının ḳızı telefon‿etti. bobānne, ben bi adaḳ yapTım. paramı gel, say. nekḳā‿aldın cānan. işTe şu ḳadā, sṻledi. dedim saymaḳ‿istemēs, saymışın sen‿onu. küçṻ ü̈le. epsini surarım, ürenirim. bu surmas‿attā bu bā ḳızar. neden, ben bi milyonnarını istemem‿onnā ama onn‿āldı mı serbes. şindi sen de başḳa bi‿şeye baḳma. bubanın parasına, bobanın varlīna güvenme. paranı aldın mı ōh. onu er‿ḳız sṻlüyådım‿annadın mı. ūlunu bobasına mūtac‿etmesin cenabı allā. bubasını da ūluna mūtac‿etmesin, cenabı allā. benim yüs liram‿onnān üj milyarına deyer. annadın mı, onnarın üj milyarına deyer. çünküm ben candırmanın çocuḳlarına çektim, sṻledim, anadın mı vijdanen. dedim ḳusura baḳmayın başınızı ārıTıyōm. dedim baḳ, bis küyden‿üş çocuḳtuḳ. para yollamā, cennet gelirdi para vermē bize aydan‿aya annadın mı. bis‿üş kişiye osman, asan‿üseyne o‿zman‿annadın mı. dā iki kiji vārdı annadın mı. yalvarīdıḳ‿iki yüs ḳīk ḳuruş kesme mütevvid diye. mütevvid vārdı ozman. mütevvid dērdilē‿ozman para dāTan kişiye. paray veren dātan‿adamdı yani. ne dērdi bise biliyon mu? ama şindi duvu‿ediyom. er ḳuran‿oḳuduḳca başlıyom‿adama. memurlā, em de memurlā dērdi.

bis ḳasma kürek‿işcisiyis‿oysa, annadın mı. memurlā, şindi bā sis küfr‿edin, en ār küfrü yapın, bā bā bā. saPancalıydı. nerē olursan‿ol‿ san‿ol. san‿ol, yaradanın tanı annadın mı. angi iş‿olursa olsun. ondan sōra yalvardıḳ, yalvardıḳ. ben dedi kescēm bu iki yüs ḳīḳ ġuruşu, annadın mı. iki yüs ḳīḳ lira d l, iki yüs ḳīḳ ġuruş. ozman da elli sene mi verin, ḳīḳ bej sene mi verin. ondan sōra bu sefer, ozman düşünorum. ben diyorum evelki o paray diyorum‿alsaydım. şeyi kestirmeseydim‿annadın mı. ben şindi allāma şükürler, o hamd‿olsun rabbime. gel bej ġuruş‿al siġortalı çalış, siġortalı çalışın. ḳadire ōsun, ötekine ōsun‿annadın mı, dedim bobam ġazi mayışı alırdı. çanaḳale vuruldu, annadın mı. ben dedim bobamın parasını da yirdim dedim. işe de girdim. dȭt sefer girdim, annadın mı. dȭdünde de çıḳTım‿annadın mı. fabriḳaya girdim. fabriḳa, sabā fabriḳasına uzatmicām yani kesicēm‿annadın mı. ȭlen vaḳti yimek sırasına girdik. bilmorum, baḳorum fişe. dediler fiş‿alcān. git fiş‿al ‿ȭle gir, dediler. āḳadaşlar girmiş sıraya yemek‿alcaḳlā, annadın mı. sıraya gir dedilē, bēki otus kişi sırada. annadın mı, dedim ben‿askerl mi yapalı çoḳ‿oldu dedim. ḳabadayılā baḳ yani. o sıraya girenner‿ san d l sanki. otus, ḳīḳ, bēki elli kişi var sırada. dayın‿işTe yalvarmış. demiş, ekmek‿al bari yi diye. istemem demiş, askerl çoḳTan yapTım. baḳ didim sen didim. annenin mayişini alıyosun‿ dedim. annen‿öldü mayiş bitTi dedim. çalışīsan da yüs liraya alcān yüs liraya. yüs liraya annadın mı. gene beni dinnemediler, annadın mı. dedim‿ikisine de üş sefer. baḳ dedim benim başımdan geçti, annadın mı. ben size sannıḳ nāmına annaTıyorum. güvenmeyin dedim. genşl nize de güvenmeyin didim. annadın mı, genşl nize de güvenmeyin‿annadın mı. onun‿için şindi alabild n ḳadā çalışın, allān‿izinden. yalnıs yaradanı unuTmayın. en başTa epimis‿için yaradanı unutmıcaḳsın‿annadın mı. ȭle bi memur‿olcān, bi‿şi görüyos. bazı ḳadınnar var, bazı ēkekle var‿annadın mı. ben bu afta araba yapTım da, belediye arbasına yer yoḳ. ön ḳoltuḳTa bacām şeye dēdi ḳoltuḳTa adamın. adam da yaşlı bayā, mēmet dayın ḳadā var. elli bej, atmış yaşlarında var. çekTi kendini, ondan sōra araba kendini şey yapTıḳTan sōra. dedi, git

‿öte yana ya dedi. buz gibi araba annadın mı. dedim ne kibarlık yapıyosun. annadın mı ne kibarlık yapıyosun dedim. ondan sō vuralın‿anımı tanımadım ben‿oymuş, annadın mı. çīrdı beni. gettitTirdi, otutTurdu. ben bastonnā zaten zor tutuyom kendimi. otutTurum kendimi. erifteki tirbiyesislie bak yani. dimiş, bacām arba sarstī zaman dimiş. rātsız‿olurmuş. beni rātsıs‿ediyosun dedi, annadın mı. işTe bu da anadan bubadan doyar, sözüm burdan dışarı tirbiyisislik, annadın mı. sannī kaybetmiceksin vesseĺam, annadın mı. kusura bakmayın, annadın mı. onun‿için yani. ben çocuklarım‿ōsun, torunnarım‿ōsun. allā razı ōsun. allā erkişiye de onnar gibi nasip‿etsin, annadın mı. ūr‿askere gitTi geldi, annadın mı. misavirlie gitT mis zaman, dā gelir gelmes ayşemleyin dā bununlan‿ikimisin‿arasına yatar. sarmaşır şey yapar. ondan sōra ben‿uyuklamā başladın mı çıkar yatāna yatar. ama işten çıkar, āşemleyin eve gelir. şindi evlendi gerçi. evlendi, annadın mı. dede diyo, napıyosunus, misinis, diyo. bu bana yetiyo. bana ıstanbulu versen‿okkā sevinmem‿ annadın mı. onun sesini duydun mu seviyon‿annadın mı. onun‿için bā sisde geldinis nekā sevindim diyiverem. cenabı allā görüyo. allā işinizi ras getirsin. asan dayına demij. buba demiş, küye gitsek ya, demij. ūlum ilēki afta ūrayaĺm demiş, asan dayın‿ ūra. bi dā afta gideris demij. ben Pazartesi okula başlaycām. dedemin duvasını almadan‿ıstanbula gitmem demij. koymuş Taksiye burdan git demij. demiş bunu asan dayın, dedi ūr‿isted nen geldim būle būle dedi. būle būle dedesinin duvasını alcāmış. ūle de inanır. ūlum bā, iş yerine gir ken lā ilahe illā oku. de ki iki ay dede aynı senin ded ni yaporum. sen de bā. seksen altı yaşındayın birsine būle nekā sevind mi annaTamam. allā razı ōsun sizden. bis bi işe de yaramays‿ātık. şindi bu ōmasa isim vermesdim ben, atārdım başka isim de. şeyden telfon geldi bā. neyinden‿ işTe valil nden soruyulā. işTe paranı ḱādını kaybetTin mi? bilmem ne, banķada faĺan nekā paran var? dedim ya dedim beni ne yapıyosun, dedim. ben bi karayollarından‿ emekliyim. emekli mayışıyla aldık. o paraynan geçinme çalışıyos, dedim. ondan sōra

savculuķTan savculua oyunnan başvuruyom dedim, ķapadım. annadın mı ķapatTım. çocuķla dedilē buba sen bisim sesimisi biliyåsın, tanıyåsın. onun‿ içinda kimseye ķapat, ķonuşma.

(göç)

bubamın sözünü sölorum. bubam doķus yaşında gelmiş buray. bulġarisTandan razġad ķazaları şum vilayetler miş. atta bubamın‿ōlu sādetTin gidecēmiş‿annadın mı. bilmem gitTi mi. geziye yani annadın mı. geçen‿ay geldmnde annadın mı. ama ben burda dōdum buralıyım yani annadın mı. ordan keçiyi, ķoyunu, ķapıyı kitlemişlē. rāmetli dedem, ben dede yüsü görmedim. bubānne yüsü görmedim. asretim yani annadın mı. ondan sō dōt ķādeş. bu necmiyenin caķıcılar vā ya, onnarın dedelerinin bubaları yani. annadın mı. con ķ̄ādeş. ōdan ķoyōlā bi teneke. teneke deris yā teneke. on kilo un‿arbaya. öküzleri ķoşuyōlā annadın mı. burayı suvan dizisi, keçisi, ķoyunu salma. epsi ķalıyō. bi ç t‿öküslen ķoşuşlā. öküs‿arbası görmüşsünüs? e, ondan. bu usta sal n bu usta sal ye yetişmedin‿ama sen. yoķ bilmes. bu emnelē aldı. küçük torun, ferdenin, bu davudun ķarşısında. orda yir vā ya, oranın ķāşında işTe. oranın‿ afedersin. oranın cingenelerinden. ben yetiştim ōsleri var, çekiçleri vārdı. kökleri vardı, annadın mı. dedeme diyo, āmet amca diyo. beni de ķabl‿eder misin diyo. demiş ya ben ne ķabl‿etmicen. ķoşucan‿arbayı, benim gibi bi yataķ, bi de yorġan. bajķa bi‿şi yoķ. bi de su baķırı. bajķa ni gelir‿öküs‿arbasınna. taķsi yoķ bi‿şm yoķ. dedemnē dōt ķādeş. aziS var, on‿annesi de evlimişti. damada demiş, annadın mı. gelirsen gel, gelmessen gelme. gelmessen ben‿āşeyi, fatmeyi, bilmem ķızımı demiş, yanımda götürcem demiş. annadın mı, burda aziSin dedesine vermiş. buray geldikTen sōra yani annadın mı. ōdan geliyōlā. izmitTen çıķıyōlā. o zaman şindi bali diyorus ya, ozman onnā ama annadın mı. onnā balisi diyim ben şindiki annadın mı. o yeşil‿uvayı yāya ķaptana. yoķ yāya ķaptan, evet. ozman ķīķ seneleri. orda ayvan‿ alırķan şey yaparķan ķıvırīsın paçaları. ōle çıķarīsın su uraya. ūleydi ursı annadın mı. burasının demiş vergisi ķīķ‿altın demiş ozman. ozman para yoķ, altın. ķīķ‿altın‿ uzatmaycām, kesecēm. üş gün‿urda ķonaķlıyola izmitTe. dedemnē annadın mı.

undan sō koşuyolā arbayı. ḳaynaca var ya, aḳḳaniyeye urayı annadın mı. biygirlen‿at ‿üsTünde. sindiki gibi taksiynen d l. geliyo dedeme gene yalvarıyo annadın mı. ben demiş, sizi sevdim. ben demiş sene de bi altın verin devletin. ḳīḳ‿altına vercek‿urayı annadın mı. istememişlē, urdan da on‿anesi ḳaynācada ḳalmış. y mi anesi de buray geliyo. küyü görmüşTür‿annadın mı. burayı geliyolā annadın mı. burayı şindi bedava satıyolā. bedava annadın mı. ḳazmāla gördün neḳā erazi vārsa, ḳazmālan būnunnan. ūle tirek yoldan sürme faĺan yoḳ. bi ay tāĺadan gidērken yanmış‿o aaç. bi ay esap‿et. ozmannā fes varmış. fes düşermişti. şindi fidan yoḳ, annadın mı. para gelsin de nirden gelirse gelsin. o malın ḳıymetini bilmek‿için annıyōsun. kim nolūsa ossun. paranı çoḳ‿alırsın. arcamasını bilmedikTen sōra rezil olursun. iki, iki dōt. üzür dilerim yani. ben, on lirası ḳazanırsan y mi lirası masrav yapārsan‿uçuruma gitTin.mēmet‿abin yaya ḳapTanda parasını alıcāsın. bi misavirlie gidiyos. misavirlik tepetālada. dedim şu öz mayışı çekersinis. emen kenarda durdu. şu, bu ev gibi de banḳamatik. undan sōra gitTi, aldı. bindi arbaya. buba dedi, senin mayışın bu mu dedi. ne zannetTin dedim. yedi yüs liraydı u zamannā. altı yüs lira, nēse u zamannā. dedim, ūlum senin parandan ḳıymetlidir benim param. unnā u‿zmannā iki yüs bin lira, üc yüs bin lira. nēse u‿zmanā mayış‿alıyolā annadın mı. benim param dedim, ḳıymetlidir sisden. ben besmelesini çekmeden paramı almam diyorum. paray çoḳ‿ aldın da şımardın mı, on gün, ymmi gün sōra uçurumdasın. başınısı ārıtıyom, ḳusura bakmayın. burdan gelmele, unna ḳasma küreklen‿erazi saibi olmuşlā. yani mal mük saibi olmuşlā annadın mı. bizimkilē şindi bubanın malını satıyosun annadın mı. undan sūra u bitTi mi üteki taĺayı satcān. bunun‿aḳibeti ucTu gitTi. doḳsan‿üc macırı bis. yazcaḳlāsa bunnarı da yazsınnā.

(evlilik)

t zeyi ḳaçırmadım da yerin‿altı er vaḳıt sōlüyō. er vaḳıt‿aacTan. bōle sandalyedi, aacTan. bulamadım‿onu annadın mı. ūle bi minder ḳoydulā, otuttudulā. öküs‿

arbasını koşuştudulā. ūle ottutudulā beni, gelin‿āşam küçük‿ūlannāra da anne naporsun. ūlum sobayı yaḳtım‿oturorum. gelinken bā bi sandalye bulamamışlā. şindi ḳanepede bayılır allā o bi de illa ki tarnadır şindi. önce nērde. görümcemin‿ élbiselerini gelin‿élbisesi aldılā, emanet‿olaraḳ. küçük görümcemden de iki Tane altın daḳtılā boynuma oḳā. ondan sōra evlendik‿işTe. onu da aldılā işTe gelinnik‿ ūle. bi sandalye yoḳ.

(çeyiz)

ç z yoḳ. ç z nirde ḳızım. şindi bi dane yamarsın. o yama da yırTılır, teḳrar yamarsın. şindi yırtılmorlar ne bilim. ozman işle gücle. tabi tabi kendimis‿ neylen‿ozman. makine de yoḳ. o zaman renk‿iplē de yoḳ kendimis. boyārsın, işlērsin‿ipl . ondan sōra yaparsın‿önce, boyārsın. mav se maviye, Ḳīmızīsa ḳırmızıya. ondan sōra o boyalı şeyi Tikersin, giyersin. aydi ni güsel yaḳışır, ḳızıma. çurap da yünnen‿işlerlē. ondan sōra būle azır çurap yoḳ‿u‿zmannā. işTe düzennēde doḳursan bis‿undan gürmeyis dērsin, giyērsin. devam‿itseydi olcādı da esKi gelenek ḳalmadı.

(eski kıyafetler)

işTe unnādı bizim‿éski ḳıyafetlē genşl misde. ayāna çarıḳ giyērdik, evet‿ama çarıḳ da bulamasdıḳ. samimi sōlüyom cidden. ben keçi, ḳoyun gütTüm yalnayak dālarda. keçi, ḳoyun gütTüm çoḳ yalnayaḳ. būle şindi ne ayvan var ne bi‿şē var. süt bulamıyos paramısnan‿almā. ḳoca küyde süt yoḳ, ayvan yoḳ. rāmetli bubam būle çarıḳ tikērdi. ayaḳabı gibi bayılırsın‿onun çarıḳlāna. çoḳ giydik, ayaḳabı yoḳ ki. çarıḳ bulsan‿ona da razısın. fez giymedim ben. ḳasket bi de namasda faĺan var ya taḳḳelē. namasdaḳı taḳkelēden. bi de yünden yaparlā taḳḳe yani. kendileri işlē, yularlā meseĺa ani. e yemeni, e ġırep daḳārdık dūnnerde. gölmek vārdı. yoḳ siyā bes,

senin şu boynundaḳından‿alırlādı. Tikerlē ve don deris yani. pantul çoḳ zenginnē sōra sōra başladılā yani. u bubamın rāmetli bū̆le austoz‿ayında bile belindēdi. gürenek‿erkezde vārdı. sade bisde d l. sade benim bubam da dml yani. yaşlılāda vārmış yani, normal yaşlılāda. aynı senin bu ḳīmızı bū̆le. u‿zmannā artıḳın bū̆le ḳuşaḳ dérlē yani bulġaristandaḳı şiveye göre. bubamın kuşā burayı ḳadārdı. şindi ossa ben çatlarım zaten‿u belimde. ama çoḳ sıhatlı. ben niresi çavuşluya gitTim. çerkesköy, çavuşluya gitTim. albayda bū̆le bubamın kuşā gibi bū̆le annadın mı. ben bi dönse bū̆le çatların şindi. çoḳ sıcā gelmezdin bū̆le. baḳımlıydım da. şindikine göre met‿etmim de. sıcā gelmem. ama şindi bā üşüyom. aşam sobayı yaḳcās ama yaş gitmiş. yime azaldı, giyme azaldı. ayıptır sū̆lemesi dayımnarın‿élbiselēni iç sīta ḳoymadıḳ‿annadın mı. başḳa bi küye bi ḳadına dedik. al da bi fakire şey‿et. iç sīta ḳoymadıḳ ki evladım. élbiselē, gölmek‿ossun, ceket‿ossun. bis görmedik ki ne olursa ossun. şindi epsi bol. şindi allā şükür bilene, geçinme tarzını bilene er şey var. epsi var, annadın mı. ama bizim yaştaḳılara iş bi‿şē ilazım d l. yoḳ yoḳ sālamlıḳTan d l.

(hayvanlar)

öküs vārdı, manda vārdı. ḳoyun vārdı on‿iki baş. öküs vārdı. kara sıır bi Tane merak‿ettiydik. tıraḳya ineklerinden‿aldıḳ‿annadın mı. onnān‿epsi vārdı. şindi buna diyom ya canım sıḳılıyo süt bulamayınca almā. paranla alamıyon. şindi diyom eyer şindi de diyom āşama buzālı bi inek getirim buraya. valla diyo elli kilo versin, baḳamam diyo. ama bi ḳādın‿u işin‿altından çıḳārdı.

(günlük işler)

oraḳ var, çapa var. mısī var. keten yolmā var. āşam ḳarannıḳlayıncaya ḳadā keteni bilmessinis siz. annadın mı keteni yolarsın, sapını satarsın. şindi ta gelcek makine şey biçecek. makine biçecek bōdayı azırca gelcek. öteki samanı balle yapcaḳ, ayvan baḳmā. bi kere ḳudret‿olcaḳ. şindikini ni gelinnē yapar‿onu. gelinnere dedim ben

yüslerine. dedim, annenizin dedim genşl nde ossun sis bo‿yşam gelin‿olup geldinis sabāsında gidērsinis bubanızın‿evine. yapamazsınız, annadın mı. ezan ḳarannī çöker, keten yolarsın. gelirsin, o ayvannādan‿en‿azından üş Tane manda sayacak. çeşme var şindi, annadın mı. u zmannā musluḳ yoḳ. su sırīnnan iki sefer yapcaḳ‿onnan, annadın mı. bulaşī var, bilmem nesi var. iki sefer yapcaḳ. bu keten yolmayı bıraḳtıḳ. iniyos asfalt‿altın. bu düşTü. urdan ḳavradım bunu. u‿zman gücüm yetiyo. şindi ḳāldıramam bunu. ḳaldırdım bunu. u ḳadın‿uyuyo. uraya gelene ḳadā sızdı, düşTü yere. eve gelcek, bu dediklēmi yapcaḳ bu ḳadın. başḳa yoḳ yapcaḳ bi‿şiy annadın mı. e şindi var ya cennetlik cennet. şindi vali yaşamas benim ded mi. çünkü valinin şindi ḳaç Tane düşün işi vardır, yaşı vardır annadın mı. ya unnā gürüyolā ama éskilēni bilmeslē. atırlarsınıs şindi. rāmetli dedemnen fındıḳlıḳ da ḳırımsı gibi yāmur, ḳarlan ḳarşıḳ. dedi, nayim dedi. bıraḳ da aydi gidelim dedi. artıḳın dedi, er vakit ḳonuşur. ısım da şindi ısımda döndürūsün merdaneyi. şaḳa olaraḳ yani. eve geldikTen sōra bubānnen düvcēmiş gene. düvdürcēn beni érken bıraḳTın. düvdürcēn beni érken bıraḳTın. ne sannā. şindi yaşamak var‿ama genşl de bilen yoḳ. ama ben genclere ḳabāt vermiyom. analarına, bubalarına veriyom. yetiştiremiyolā. çocuḳları yetiştiremiyolā, görüyom telezonda. oçocūn ḳabatı yoḳ‿annadın mı. denizi annatsana,denizi. başlarını artTıḳ boşuna. deniz bi gün bubasīnan geldi, annat. dōt yaşında, bubānne dedi. beni üs ḳata çıḳarīmısın dedi. çıḳarım dedim. ikinci ḳat, burdan mēdivennen. düslük d l‿urası. erazi gibi yani urası. şūle bi baḳındı. bubānne şurayı bi‿şiy yapsanıs dedi. boşluḳ var‿arada. olur bi misavirinis gelirse dedi. dā dōt yaşında. olur bi misavirin gelir dedi. yanında da bi yaramas çocuḳ‿olur, dedi. düşer burdan, dedi. ya ḳolu ḳırılır ya bacā dedi. yazıḳ d l mi o çocā dedi. ama paranız var mı yapmā dedi. dedim çoḳ var deden de para, dedim. şindi cian da divanda yator bubası. dede, seni de çıḳarim üs ḳata. bubānneme gösterdim. cian da yattī yirden bārdı ona. ōlum dedeni de sürükleme üs ḳata. burda tariv‿et dedi. ben‿amelyát oldūmdan da yüreyemiyom. bastonsuz şey yapamorum yani. bi de dedeni çıḳarma üs ḳata dedi. dede, dedi. urayı işle. sālam paranıs vārsa dedi. ulur, dedi. bubanneme bi

misavir gelir, dedi. bi de yaramas çocū olur dedi. şindi onu da der, er gün. yapadıḳ da deyorum. napcān, urası boşluḳ. allā nazardan ḳorusun. o ḳonuşcaḳ, sen de dinneyecen yani. analı, bubalı büyüyün yaşayın.

(askerlik anısı)

askerlik ben‿ilk gitTim bin doḳus yüs‿otus bi. sene bin doḳus yüs‿elli bi. onuncu ayın y mi dōdün de asker‿oldum burdan. üj gün, üj gece de siyā vaġonnarlan, ayvan vaġonnalan birlikTe geldim. sade ben d l. sevk‿etTi. o yāya ḳaptan bojTu, çayırlıḳTan. bizi pindirilē, rabbim seĺamet versin. erzurumdan‿asanḳale var, bi ḳazası. dou tarafında annadın mı. urda çoḳ sevdmm bi muzafer‿ombaşı vārdı. bizden bi devre ilerde yani. altı ay var teris olmasına. bi çavuş da vardı, sivaslı. muzāfernen mektuplaşıyoduḳ. izmirden şiḱayet‿etmişlē. aḳ parti davaları işTe. müdürü demiş ki muzāfer şiḱayet‿ettilē būle būle. istifanı ver, paranı al. al paranı iç‿olmassa demiş. ondan duydūm kelimeyi sölüyom. ondan sōra recep çavuşu ūle elli Tane yabancıya, yüs Tane yabancıya sordum. bi türlü sivaslı ipucu alamadım. m remin‿evinin yanında fındıḳlıḳTan gelorum. baḳtım sen gibi genc. taksiden bi Tanesi de alektirikleri yazor ya annadın mı. yuḳarı çıḳıyom. āşe ananın‿evinin tarafı. dedik, selamün‿aleyḳum. dedi aleyḳum selam. dedik‿oj geldin. dedi, oj bulduḳ. dedim būle būle. dedim nerelisin. ilk‿önce onu sorādıḳ. nerelisin, deye. e sūledi ama nereli şindi bilemecēm. dedi ne sordun. dedim, būleyken būle. ne dedi bā, bi yol gösterdi. dedi, sen şindi git uraya dedi. nüfusa dedi, sūle şindi bā sūlediklerini. gitTim, şindi bi ḳadın bi érkek būle çalışıyolā yani. dedim, būle būle. ben yıllardır‿arorum. bi ipucu alamadım. bu benim çavuşumdu, asker‿āḳadaşımdı. şūle şey yaptı makineye annadın mı. şūle uḳarı dōru baḳtı. o bina yıḳıldı, ozman‿annadım. amca dedi, bin dōkus yüs yetmiş dōtTe işTe vefat‿etmiş, dedi. beyōlunda iḱamet‿eder. o binadan nasī çıḳtīmı ben bilorum. annadın mı ben bilorum. şindi er şeyi asker‿ūrlaması ozman pek yoḳ. alay ḳomutanını bi sefer, iki yüs y mi ikinci alay ḳomutanını bi sefer, altın sarafların bi ḳasaP var. urda tesadüf‿etTim. ḳomutanım dedim, oj geldin viĺayetimize. o dedi,

sen ne arorsun? dedim, bu benim viĺayetim. benim viĺayetim burası. ben dedi buraya, askerlik şubesine tayin‿oldum dedi. beklerim dedi. bis köylü çocūz. biz şeyis utaṅganç deyelim‿annadın mı. gidip‿urda ziyaret‿etmedimdi. alay ḳomutanınnan‿urda ḳarşılaşTım. irecep çavuşu da bi sefer‿ülmeden ‿on‿iki sefer urda baḳım‿evinde ḳaldım. bi élli kere gidērdim‿urda beyōluna. alay ḳomutanını şeyde bulurdum yani. ama asret‿etTim. asker‿ocānda allā razı ōsun başımdaḳı amirlēden. memnunum yani alimden. sabrı murat vārdı bi Tane tabur ḳomutanı. yüzbaşı izin vermedi buna bülükTe vali çavuşun evinde. şiddet geçmiş‿annadın mı arsında. dedim binbaşı, dedim bū̃le bū̃le. ver dedi, izin ḱādını imzal m ben dedi tabur ḳomutanı. yüzbaşı izin vermedi, tabur ḳomutanı getir ḱādı dedi. getir ben‿imzal m dedi. severdilē annadın mı. bu arḳadaşları ben de sevērdim de yani ūlmeden ercep çavuşu annadın mı. allā meḱanını cennet‿eylesin. muzāfer‿ombaşıyı da şeyde tırabzonlu bi Türlü şey yapamadım. yani görüşemedim annadın mı. yani aşā yuḳarı elli üş senesinden beri. ozmandan buraya ḳaç sene oldu? çoḳ sene oldu d l mi ? esaplayın sis, ben‿esaplayamadım. ḳaç, ya çoḳ. ama ba asker āḳadaşı insanın can damarıdır bilene. ben bunnarın‿ikisine nöbetTeyim. éskiden askere gitmeden ḳarnıma bi sancı gelirdi burda. bu on bej y mi daḳḳa bi‿şiy ḳordum bō̃le taş maş faĺan bō̃le annadın mı. undan sōra yatārdım bō̃le. dō̃düncü gün nöbetcisi ūrda, ben de burdayım. o silā bō̃le ḳānıma kendimi ḳaybetmişim. nöbetci ōması almış benim silā. beni de almış. dedim ya bō̃le bō̃le. dedi nöbetci ombaşısı aldı senin silā, dedi. o ded m ercep çavuş, allā razı ōsun. allā cenabı allām, meḱanını cennet‿etsin. duymuş nöbeti sā teslim‿etTikTen sōra demiş nöbetci çavuşuna. sekis sene yatTım, geldim. askerl mi bitirdim demekmiş, annadın mı. bi sekis sene dā. eyer demiş yüzbaşıya bunu bildir, sözüm burdan dışarı annamı, avradımı, bilmem napsın demiş. seni de demiş, ḳıymıḳ ḳıymıḳ yapmayan ercep‿arici demiş. bō̃le āḳadaşlā annatıyo bunu. tüh kimse de annadın mı. eyer şeylik yapaydılā en‿azından ben bi kere bej‿altı ay‿apis yatārdım. çünkü silā çaldırmaḳ‿asker‿ocānda bambaşḳa bi‿şm annadın mı. onun‿

için diyom ya bajḳa Ḳuvetim yoḳ. er ḳuran‿oḳudūmda bāşlıyom ruhuna. ic unutmamaḳ şartıylan duva edorum.

(yöresel yemekler)

a tabi ḳızım şindi sen tanımāsın ḳara āşeyi de sen tanırsın. doḳtora gitmiş. māyane etmiş doḳtor. bilir canım ḳara āşeyi bilir. ondan sōra bıraḳ ni demiş. ni yiyodun sen demiş, doḳtor. elma mı ni dimiş. ḳavurma be çocōm, demiş. doḳtor zānetmiş‿ani et ḳavurması. pek demiş ḳavurma yiyecēsine benzemiyon sen nine demiş. be çocōm suvan ḳavurması, suvan demiş. suvanı ḳavrursun, e birascecik de su dökersin. yemek bu. doḳtor zānetmişi de et ḳavurması. şindi nasī annaTayım yani.

(dızmana)

biras‿unu falarsın bōle. undan sōra su ḳaynarḳan ḳorsun‿onu bōle çorba gibi. biras da süt‿içne yirsin.

(tarhana)

tarana sabā ḳāvaltısında. şindi unu bile bulamayıs. şindi yōrtlan ḳarasın, ḳuruTursun‿ onu. biras tarnayı kavutTurūsun. ondan sōra dökersin süTünü, ūle. tarana assında en ḳıymetli bi nimetTir yani. çünkü süTü içinde, yāsı içinde, er şeyi içinde. er yimekten güçlü olorsun. bu yemek, bu yemē badana yapmā geldi biri. tarana etTim. bajḳa da yemēm vārdı bā tarana yapTım. geçen‿āşam da unutmamış. bi kere dōt sene var bize geleli. sarıldı, elimizi öpTü. o Tanımış bizi genc. ded m gibi Tanıyamadım deye. ōlum dedim, tanıyamadın. tanıyamadım dedim. kimin nesi elimi öptün‿ama dedim. t ze, dedi. sen gecen‿evini badana yaptın da bā tarana vermedin mi dedi. a dedim, çocōm. şindi gene ḳardım, gene gél dedim. gene gél vereyim dedim. annadım‿o oldūnu. çoḳ güsel‿olmuş taranan dedi. ondan sōra tutTum‿onu ben de bi tas‿ona verdim gitTi. unuTmamış bā. dōt sene oldu tā dōt bej sene oldu. şindi nasī annaTayım. şindikinin gencleri yimesler.

(halk hekimliği)

şindi dedem vārdı benim yaşlı. nefise çoḳ başım‿āror ḳızım. git bā bi‿şē. ḳoca yapraḳlā olor bȭle. şindi ap yutorus. doḳtora gidorus. ozman yoḳ bȭle. giderim‿o yapraḳlādan bȭle ḳoparım. yatar dedem gölgeye. o yaprā da ḳor. orda ātıḳ bi sāt mı yatcaḳ. iki mi ḳalḳar bi‿şē yoḳ. şindi bāla bi yapraḳ ḳızım da geçsin bi. o yoḳ‿éski şeylē yoḳ. ozman doḳtor yoḳtu. em ne ḳadā yaşlīdı dedem. annemle bubam tā́laya gidēdilē. bizim de keken derlē sen bilmessin‿onu. nefise ḳızım ben ḳoparim de kökünden. ayaḳta duramor yaşlı. bisden yaşlı. sen de düzeldi mi annenle bubana bi faydan‿ōsun. oturdū yerden sürüklenelek. senin de dedendi o, iç baḳma. mēmet deden vārdı ya, onun dedesi. e yaşlīdı. abdullā dedene bi fayda olsun deyi iş yapārdıḳ. ben küçük, o yaşlı. o oturdū yerden sürüklenelek. éski işlē ōleydi.

(tarım aletleri)

oraḳ, tırpan, ḳasma, düven, kürek, var var. benden‿ biloro. e düven. düven, öküslen dönērsin‿annadın mı. şindi deyorum demin de gelinnē ḳāçar, gidērdi deyi. yani, annadın mı. bi ay‿arman düversin. bȭle yapıyon da evin dışındādı ozman‿arman. lüz ar‿ōmadı mı esmedi mi. āşamleyin bugünki tālayı savuramasdıḳ. o zorlūmus vārdı burda.

(meslekler)

bis de yoḳ tütüncülük. aḳḳaniyede vārdı. yoḳ bisde demircilik. bēki avluburun yapmıştır. bis çifçi.

(tahıllar)

bis bōday deris, āpa deris, yulaf deris. keten deris‿epsinden. epsinden vārdı bisde. burda bōdayın‿aşā yuḳarı ḳīḳ sene vārdı yani. fındıḳın da aynı. ibrām‿aġa rāmetli nirden getird se bu ḳarşıdan. küyün ḳarşısından, annadın mı. ōle şē yapTı. undan sōra millet, annadın mı. bu sene de duyorum yani. bej‿altı ton çıḳarımlā vā fındıḳ. ama onun da parası deymes yani. çoḳ düşük. yedi bin lira, sekis bin lira, annadın mı. ben ver sin yüs bin lira, seksen bin lira, alırsın. ben düs‿esap sȭlorum seksen bin liralıḳ

fındıḳ toplayamassın. ama tā́lada bıraḳcaḳ d l nāpsın mecburen veror paray. sen istemesen de yani.

(sebze-meyve)

misir, yulaf, bōday. ḳapluca şindi yoḳ meseĺa. kapluca éskiden vardı. ḳapluca bōdayın yabanisi gibi yani. bōdayın yabanisi diyim siz‿annayacānıs. yulaf‿ekiliyodu da ḳapluca diyer küylēde de duymadım yani. ayçiçē, ayçiçē o da gitTi. ayçiçē de gitTi, annadın mı. o da éskidendi. éskiden‿eken vardı ayçiçe. şindi eken de yoḳ yani küyümüsde. aududu vā meseĺa. aududu zamanı gelseydi de yimē doyamasdın. aududu yirdik. aududu da ḳapinanın bi deyişeyi. bō̄rtlen ḳapina.

(hıdırellez)

ıdrelesde çıḳāsın‿uraya uvaya. toplālā şindi. buraya yüzū̄, uraya ni atTıysan. toplālā, sen tanırsın ni atTıysan. urdan māni sū̄lēlē. ō̄terlē burayı. urdan ver lē. éski ū̄leydi. şindi yoḳ. unnar da ḳāḳtı. māni yoḳ‿āḳlımda. şindi türkü de yoḳ da. şindi ḳayınpederin ōsa eĺalem‿ojlaşmas. ben gene er vakit‿annaTırım. öküslē alırdım‿elime. o da düvende. bi yemen türküsü sū̄lesin bayılırsın. şindi benim küçük‿ōlan büyükü sū̄lemes. küçū̄ dedesi gibi dinlettir .

(hayvancılık)

manda var, ḳara sīr var. keçi var, ḳoyun vārdı. keçi yavrusu ōlaḳ. ḳoyununkine ḳuzu deris meseĺa. kendi dōrdū zaman. ḳuzu altı aylıḳ‿oldu mu artıḳ ḳoyun‿olur‿o. e anası gibi olur.

(ad koyma)

bisde, bizim sūĺalede şindi atta geçen sene ḳaraḳola géldi, yılmas. benim böyük‿ōlan, annadın mı. o da necmetTinin böyük‿ōlu da yılmas. sūĺalede asan, üseyin, āmet, mēmet. bisde de şindi bisde de ikimisde de vārdı şindi. āşe, fatme, annadın mı. en çoḳ geçen bunna yani.

(akrabalık isimleri)

t ze deris, ala deris. e şindi ḳızan dedin mi annamaslā. şindiki sizin tayfe çünkü. ḳızan kelimesini annamaslā. ala, t ze, inge, emmi tabi amca.

(günlük konuşmalar, deyim, atasözü, kalıp sözler)

e bā kızanım gē buraya. ba sen benden biliyon. ben ḳafam ta etmor‿ātık. şindi ḳaynanan, ḳaynatan‿ōdu mu ḱatiyen ḳızanım da deyemessin, ayıpTı. ḳaynananın yanında nirde oturcān da bacaḳlānı uzatcān. şindi benim torunnā o. şindi o éski işlē yoḳ ḳızım. ben bi kere bubamın yanda ōlum, çocōm kelimesi sūlemiş d lim. ayıpTı yani. ḳucāna bile alamassın. çocōm kelimesini sūleyince bubam bi baḳTı bubam beni işitiyomu deye. bunu er vaḳıt sūlorum ben. şindi gelinnē gélcek. ben bubamın yanda ayāmı bi sefer‿uzatmış ḳul d lim. seksen‿üj yaşında vefat‿étTi. bi sefer‿ ayāmı uzatmış ḳul d lim‿annadın mı. éskiden sufraya oturduḳTan sōra bubam ḳaşıḳ. eveĺa o başlicaḳ bismillā. ondan sōra geri ḳalan devam‿éder. şindi būle er kişi tabā ayrı. bi yere dökersin ḳaşıḳla. şindi tabā dayi epsi ayrı. allā aḳıl fikir vérsin deris. allā acısın deris. allā bin bereket vérsin, allā günā yazmasın. allā likTen‿ayırmasın. bajḳa ni var. ben‿ep derim‿allā ömrünü uzun‿étsin. allā utandırmasın. ep şanslı olännā allā yörü ya ḳulum demiş, denir. ya sen deyorsun‿ōle gelor‿aḳlıma. sen dicen ki gēsin. allā nazardan ḳorusun. e o bisde de var. saḳla samanı gelir zamanı. bal Tutan pāmānı yalar. beş pāmak biri birine uymas. bajḳa ni vārdı. sen de sūle. çaresis ḳalınca allātan ‿umut kesilmes, denir. boşuna üraşma da denilir. ama allā er şeyde nasip verir. bazen boşa ḳoydum dolmadı, doluya ḳoydum‿almadı deris. çaresis ḳaldım deris. ama allā verir. er şeyin zamanı var ḳızım. bis de ni günne geçirdik. şindi alla şükür‿ s.

(eski ev eşyaları)

peçḳa vārdı. soba yani sis‿anlicānıs. eskiden soba da yoḳtu. odunnan, ocaḳnan annıyacānıs yuḳaḳı ev‿ōsa annadın mı ocaḳla. ocaḳTa ḳoca kütū getir sin. bōle ocā

dayarsın. artıḳın bi günde mi bitcek, iki günde mi bitcek. yanındaḳı odunnan ḳısa ḳısa annadın mı. beraber‿annadın mı. gece kündüs yanar durur‿orda. yoḳ‿ōle bi‿şiy arama. yere bōle atarsın, dizilirsin. bōle dōt bej kişi. üleydi yani. e ni sūlim ḳızım.

(eski günler)

éski gelennekleri unutmasınnā ya. gene unutmasınnā. ya éski şiyleri yapamasla be. ojlaşmaslā. éskisi şeyi düşürmesin cenabı allā ya. éski işlere cenabı allā düşürmesin. allā imandan ayırmasın. e yani, kötülük‿işlere düşürmesin yani. bugün, bi dilim ekmek bulamasdıḳ ḳīḳ senesine. ḳīḳ senesine, allā cenabı alla o senelere düşürmesin. ni şindi tereyāsı var, balı var. bilmem nisi var. şunu var, bunu var. bilmem nesi var ama isteycek de yicek. asan dayın belki bi kilodan fazla doudan getirmiş. bana yollamış, annadın mı. em‿acıdım‿em de atTım. allātan bi kilo. bi kilodu atTım‿ama yiyemedim. bisim kendisimis de vārdı bal. Ḳoca Ḳazannā var. samimi olaraḳ sūlüyom bi Ḳazan bal çıḳardīmısı biliyom ben. er sene vārdı. ama o gün yimek‿almā gelirdim ben burayı. yōrt‿ōsun ni olursa ōsun. āç ḳaşīnan bi ḳaşıḳ sızma annadın mı. rāmetli annem çölmē ḳordu. bi ḳaşıḳ‿ondan bi ḳaşıḳ baldan, annadın mı. āmet y‿āllā verim de. ama u‿zmannā yirdim ben de. şindi getir‿önüme yoḳ. eştām yoḳ yeyemorum, yok. ōsa ni yiyemedikTen sōra. en‿acıdimi bi kilodan fazlaydı yani. tāminen sūlorum. atTıḳ şeyi balı, annadın mı. ama şindi ni deyorum. evir çevir. allā imandan‿ayırmasın. başḳa bi‿şiy yoḳ. lik, ojluḳ vérsin. ölene ḳadā aḳıl noḳsannī vérmesin. yani iki seneden beri şindi seni yolda görim tanımam. sis tanırsınıs, sis tanırsınıs. gene bekleris. şindi bıraḳ alcaḳ mayışını. sen‿alcān mayışını. ni bilcēnis saymayı. bi sayarım‿onnarı. al bıraḳ paranı. adın ne. e sude, ercePin torunu gibi. ayırlısı ōsun. yoḳ yoḳ bisim vaḳtımıs. sevindik‿assında. cuma ya şindi aptes‿alcām. yavaş yavaş gidecēm. ama bā bak. al vér‿urdan vārsa şunnara birer Tane. tatlı yisinnē Tatlı konussunnā. yoḳ yoḳ ne zāmeti. benim torunnā da alorum. buba dedi, cianın küçük ḳızı. e benim torun denis. ni ōlum, sen dur dedi. būkleri ōsun kendileri. giderlē, alırlā urdan. birden fasla da kes ḳafasını almas. bi tane. bi bubama, bi anneme, bi bā. üş Tane alır. eyer vermediysen de, annadın mı. o yüsden şeyinnen de

alırım bū̃le. dolaPTa durorlā. ben çay sū̃lecekTim de durmadınıs. sālun, allā razı ōsun. ayde baḳam. alla uzun‿ömür vérsin. ḳapılarmıs sonuna ḳada açıḳ. ben‿iki
390 bacamdan‿amelyát‿oldum. yürüyemorum be ḳızım. yani geld n zaman‿ūra. ben sõlorum, ḳapım‿ep‿açıḳ size. geldmnis‿için teşekkür‿ederis.

23.

Adı Soyadı: Hasan Özden

Yaş: 94

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Sultaniye

Göç Ettiği Bölge: Pravadi / Bulgaristan

(kız isteme)

şindi esKiden‿evlenme durumları dml mi? esKiden, evlenme durumlarında ḳısları ic gürmesdik. anne, baba gider görür. anne baba istiyosa ōluna o ḳızı almaḳ‿ister. ōlu da

ic itiras da bulunmas. iki Tarafın görüşmesmnen everir. everdikTen sūra ḳıs saibi damaT Tarafına ziyarete çārır. gelin, bisde bi yemek yiyin diye. ve Taraflanır da. yani ūlanın‿annelerinin, babalarının yaḳın‿aḳrabalarını da çārırlar. büle on ya da on bej kişi yémek verilir. yémeklerden sūra bi duva iderler. allā ömürler vérsin, sālıḳlı vérsin diye. undan sūra unnar da uzun‿uzun geçim durumnarında ama dediḳodu d l. geçim durumnarında aspāl‿iderler. üle üle undan sūra da ūrlālar. bu davet, āşam yémēnde başlar. günüzleri d l. undan sūra damaT Tarafı da aynen ḳarşı Tarafı davet‿éder. yani ḳıs Tarafını. annesini, babasını veya aḳrabalarını. unnar da unnar bi yemek verir. unnar da aynı mābetleri yaparlar kendi aralarında. unnar da daveT‿éderler. buna dönevi deniyo. döne adı verilmiş. bu işler‿üldü. né bileym. şindi dayrelerde, düün salonnarında yémek veriyolar. vesāre iş‿urda bitiyo. e, Tabi asında bi ısım‿aḳraba olmuş‿oluyu Tabi. bi yabancı da olmuş‿ōsa, dā başKa bi türk dışında da

olmuş‿ōsa da ic‿ice olmuş‿oluyular Tabi. ısım‿aḳraba o şekilde geçiyular. evlenme durumnarı bundan‿ibareT.

(kına)

düünden‿ünce ḳınası olur. işTe var‿o. ḳoymuşlar d şik. anāne bu. üteden beli geleĺek. bu kendil nden‿adeT‿édilen bi durum d l. anane durumu esKiden beli biribirinden göre göre yürüTmüşler. evlenme durumnarı bundan‿ibareT işTe. ḳınadan gidenner düün derler‿una. ḳına düünü, nişan düünü. ellerine ḳına yaparlar gelinin. bi de evlenme diye de yaparlar Tabi. undan sūra bu döneler başlıyı. bunnar dönelerden‿ünce. evlenmeden‿ünce.

(düğün)

düün bi gün. ekseri perşenbe āşamnarı yani cuma gününe ayarlālar. cenabı allāmın assında ayrı bi günü yoḳ. si kötüsü epsi . ama bu bi ḳural gibi gelmiş. cuma günü āşamını uurlu sayıyolar. o baḳımdan düünneri üle yapıyolar. e, sabā olduḳTan sūra şindi biras ḳafa durū ama ḳıs mı dul mu meselesi ortaya çıḳıyo. aldanılmışsa iyadeler ortaya çıḳıyodu eyer‿istēlerse. ḳızı geri iyade édiyolar. ḳapalı geçiyo da u da oluyo. başKa yamıḳlıḳ‿olmas. evlenmelerde büle.

(başlık parası)

vārdı. başlıḳ parası şüle. evlenmeden‿ünce siz dütTükce benim de aḳlıma geliyo. evlenmeden‿ünce giderler ḳızı istēler. ḳızı istedikTen sūra rāzı olūlarsa Tabi niḱāTa ojayı da çārırlar. ojayı da çārır. oja gelir‿eve Tabi. e, sis şindi ilēde ḳız‿ayrılırsa yaut çocuḳ‿ayrılırsa bu ḳız Tarafına né üdersiniz? altın mı, para mı, mal mı, mülk mü gibi annaşmalar‿olur. bu bi liste halinde. liste halinde annaşma olur. er‿iki Tarafta da. bu şekilde yürüTürler. olur, dedim ya para yérine mal da adarlar. nakit para şu‿ḳadā öd cem diyipte de taütTe bulunabilirler. taüt‿édince yeminli annaşma ayrılırlarsa.

yani onnar beraber‿annaşmadıḳTan sūra ḳarı ḳoca beraber yülütürler. ē yani o şekilde ayata devam.

(damat tıraşı)

er‿iki TarafTa da sādıç‿olur. annaşma olur yani. şindi meseĺa gelin‿almā giderler. davılla, zurnayla. erkek‿evinde damaTa bi masa ḳurulur. e belbel gelir ve damaTı bi tıraş‿éder. bütün yaḳınnarı gelir damaT tıraşına. bütün yaḳınnarı gelir‿uraya. em damaTa taḳı taḳarlar em oyun‿oynarlar. meseĺa u yarım gün gibi gider. sabaTan ūlene ḳadā.

(gelin alayı)

undan sūra gelin‿almā giderler. gelini alırlar. oynaya oynaya getir ler. undan sūra bi da ḳoltuḳ dēler. damaT ḳapıda bekler. gelini getir iki sādıç ḳollarına girmiş. damaTa teslim‿éderler. damaT bīday, para, şiker‿atar büle onun‿üzerne. undan sūra gelini teslim‿éderler. damaT ḳapıyı ḳapatır. undan sūra ḳapıyı ḳapatırlar. sūra ya bi çölmek patlatırlar. eline yā ḳoyarlar, yā sürerler. bazılarına göre āzına bi ḳaşıḳ bal verirler. taTlı dilli, taTlı geçinsinner diye. büledir.

(göç)

sizin‿anne ve babalarnızın nérden geld nizi biliyosunuzdur. biz de isḱan‿olaĺaḳ bulġaristandan geldik. bin doḳus yüs y mi doḳusda geldik. pıravadiyeden geldik. pıravadiye bis‿unu araşTırdīmısda pıravadiye bi nehrin kenarındaymış. çoḳ büük bi nehir‿adıymış. pıravadiye o nehrin yanında bi küymüş. ben şindi bej yaşında geldim urdan. şindi gitsek zati kimse ḳalmadı urda. bilmiyorun da. çoḳ‿as durumnarı atırlıyon. bi dā da gitmedik. doḳus yüz y mi doḳusdan sūra. bisden‿ünce gelen mācırlar da var burada. bisden‿ünce yelleşim yapmışlardı buraya. bazıları mübadele olaĺaḳ geldi. bazıları osmanlı rus savaşı sonunda gelmiş. üle işTe. bis sūra geldik. bis isḱan‿olaĺaḳ geldik. urdaki mallarımızı kéndi keyfimise göre müşteri bulursaḳ

satTıḳ. bis de sūradan geldik‿isḱan‿olaĺaḳ buralara. başḴa bi yellerden dolandıḳ da temelli olaĺaḳ d l, gecici olaĺaḳ‿aldıḳ. üc bej gün bi afta gibi. undan sūra geldik buraya yelleşTik. ev yapTıḳ‿artıḳ kéndimis. borcanmayla topraḳ‿aldıḳ. u şekilde ayatımıs gecTi.

(meslekler)

çifçi. çifcilik. tāĺalarımısı bis tāĺalrımısı alıncaya ḳadā tāĺa almış‿olannardan icarla. ücTe bi onnarın tālalarında çalışTıḳ. ikisini unnara vérdik. birini bis‿aldıḳ çıḳan māsüllerin. bis sadece māsülünü aldıḳ. sūlicem. bīday, mısīdan başḳa tütün, keten bunnarı da çalışTıḳ. bunnarı da yapTıḳ da artıḳ siyasi durumnar çoḳ çoḳ d şti. keten şindi ekmeyi yasaḳladılar. tütün‿ekmeyi yasaḳladılar. yasaḳladılar dērken annaşmalara göre yani. bunnara da bis‿uyduḳ. asında şu anda çifcilik dai olmuyo. erkezin‿ōlu veya kéndisi fabriḳalardan‿emekli oldū gibi. çucuḳları da fabriḳalardan emekli oldu. çucuḳları da çalışıyo. unnardan para alıp geçiniyolar. sūra devlet atmış bej yaş māşı da veriyo. çifcilere emeklilik‿aḳḳı tanıdı. bāḳur nesiydi.

(askerlik)

iki bucuḳ sene askellik yapTım. candarmaydım‿uzmannar. bizim‿askelliklerimis bülük bülük. bāriyeler var, üc senelik. piyadeler var, üc buçuḳ senelik. candarmalar var, iki bucuḳ senelik. bu şekildeydi askellikler. şindi topu tüfē bi sene. abim askeldi u ikinci dünya savaşında. bin doḳus yüz‿on bejde, almanyanın savaşında. abisi işTe askel‿ulannarı tecil‿éderlerdi, bi sene iki sene. abim‿askeldi. dōt sene bej sene yapTı o. teskere vérmiyolar tabi arp‿olur diye. netice doḳus yüz ḳīḳ sene ben‿istanbula gitTim tabi candarma olaraḳ mesleim. altı ay orada ḳaldıḳ, maçḳada. maçḳada altı ay ḳaldıḳ‿orda. oḳuduḳ u okulda. undan sūra ḳura çekTik. nérelere gidecēmizi. benim de artvin çıḳTı. nēse uzatmayalım. undan sūra azırlandıḳ. pindik vapıra pindik amman yarabbim. u sırada biT çoḳTu. u sırada da biT çoḳTu. milleTin en sıḳıntı zamanı. pindik vapıra. on bi gün vapırla gitTik. tırabzonda ordu da yani ḳaradenizin büTün viĺayet ve ḳazalarında birer‿āşam ḳaldıḳ. on bi günde opaya vārdıḳ. opaya

vardıḳTan sūra bizi merkes candarma bölümü ḳarşıladı. ve urda da bize opaya, artvine, boçḳaya şavşata vesaire daıtTılar yani. ben de opaya düşTüm. opada iki bucuḳ senem geldi. ḳaldım‿urda. ic bülük yazānesinde ḳaldım. yazıcıydım ben. göreve gitmēdim. ic büle candırmalā gibi etrafTa gezmēdim‿ic. asıl‿urdan tezkeremizi aldıḳ. iki bucuḳ sene sūra. zati bizim‿askell mis ḳaravanada gecTi. ḳaravanada ayvan‿ucaḳlarında etini bulamazdın zati. u şekilde askellik yapTıḳ bis. uzmannar yapTıḳ. şindi loḳantanın en temis yéllerinde yémek yiyiler. nēse u ḳonuyu bıraḳaĺm şindi. assında bi sene ḳadan petrolcülük yapTım. petrolde çıraḳlıḳ yapTım. çam suladım, yemij suladım. bi sene çıraḳlıḳ yapTım‿urda. māşlan Tabi. çoḳ zorluḳ nēse.

(ad koyma)

valla üzel‿adlar ekseri biribirini takip‿édiyodu. ali, veli, āmet, mēmet, āşe, fatme. bu bisim ḳurannarımıza göre büle ava, ḳuzey, bulut ya da durdu, gitTi diye bi isim yoḳTu. isted n‿ismi de ḳoyarsın, serbes. ama gelenekTe anne, baba isimnerini ya da sā olan anne, babasının‿ismini ḳoyuyo. bisde de var‿üle. bisim eskiden‿ülmeden anne baba isimneri ḳonmasdı. ama şindi bu ḳural üle devam‿édiyo. şindi babasının‿ adı ali, dedesinin‿adı ali, çocūn‿adı ali. üle oluyo şindi.

(çocuğun ilk adımı, diş, saç)

işTe bunnar bisde yoḳ. hedik faĺan yaparlar. bunnar yoḳ bisde. bis yapmayıs.

(hıdırellez)

altı mayıs ıdrellez. beşinde ḳocaman‿ateşler yaḳārdılar. gencler köşelerde talaş yaḳarlar dā çoḳ. üssünden‿atlālar. értesi gün de mısī ḳoyarlar ḳazannan. salcaḳlar ḳurarlar. şindi biras dā azaldı ama esKiden dā çoḳTu. aynı bayram geleneyi gibi küyün er Tarafını aşā yuḳarı gezēler. şindi ep telefonnar. önceden yoḳTu. küPün‿ içersine māniler ḳoyālar. bi kişi dabrıḳayla sūler. aman‿u māni benim‿olsun der çıḳan. üle devam‿éder. yımırta boyārdılar sabaleyin. meseĺa annem boyārdı suvan

ķabūnan. sabā da unnarı yirdik. bi de sabā ērkenden ķāķılır. bütün cam, pincere açılır. bi de bazıları ķapılara ısırġan‿asardilar.

(sünnet)

sünnetler, sünneTci geld nde sırasıynan anneler, babalar çucuķlarını evlerinde. evlerinde erkezin kéndi evinde olurdu. üle kirve faĺan yoķTur bisde. meseĺa başĶa yéllede vādır. sünneTcinin geld ni zati üc yaşında bej yaşında oķula gitmeden bile sünnet‿éttir ler. sünneTci gelecēni erkez duyar. u günü sünnet çucūnu azıllar. e işTe sünnet‿éttir . eylence yoķTu esKiden.

(tarlada kullanılan aletler)

valla bis şindi aynı memneketTen burayı eraziye saiP uldūmus zaman bi çif‿üküs aldıķ. uzmannar bu ayvannarı tāĺaları sülmek‿için altı ay baķarsın. aynen dan dan. ic bi yere çıķaramassın. oTunu, samanını ver . tāĺa zamanı, ekin zamanı geld nde gidersin uzman ekersin. ķarnını doyuramas māsül çıķarīsın. bi mal çıķarīsın. bīday‿ olsun, mısī olsun. ķarnımısı doyuramasdıķ. né‿ķadan çalışırsan çalış. yüs kilo, yüs‿ elli kiloyu geçmesdi bīdayın. ama şindi bin kiloya ķadan alınıyo. néden? tıraķtöller var. derin derin bi ķarış, iki ķarış sürüyo. ot bitmes. māsül çoķTur. māsul bol‿oluyo. esKiden büle d ldi. bizim zamanımızın çifcil érkenden sabā namazından‿ünce ķāķarsın. gidērsin tāĺaya. gös görū̃, zor görür. bīday demeTi almaķ‿için yolarsın‿ irilerini. elle yolāsın, elle. çiy vārken‿elle yolāsın. zabānda demeT bālarını balayıP taşıyıP, elle bālarsın. eve getir sin. armanı dizersin bunnarı arman zamanı. ayvannarla dünersin büle dün dün dün düvenne. zabānan çiy yoķsa dā érkenden başlarsın‿armannan düvmeye. ū̃lende arman saman‿olur bīdaylar. on‿üsTüne lüz ar da savurū. üc Teneke bej Teneke bīday‿alīsın sūra. yabaylan savurūsun, oraķlan biçersin. teste deris bis büle sıra sıra dizeris. onun dõT bej Tanesini bi araya toplar, yoldūmus bālālan bi araya bālarıs‿unnarı. demeT deniyo ona da. onu da alır getiriris.

ünce yün yaparıs. sūra yün yaPtīmısda getir sereris‿onu. düvenne düne düne saman‿
olur. bīdayını ayırcās lüz arla. yabayla savura savura. ama saman‿oluncaya ḳadā büle güsel güsel biras ezdimidi aḳtarma deris bis‿una. ḳalıştırırıs yabaynan. u samana düner. sūra tınas deris, uzun. bi kişi, kişi yapar. tınasla büle yaparıs. bīdayı ayırır, samanı ayırır. işTe u şekilde māsulü alır, ḳānımızı doyurmaya çalışırıs.

(tarlada ekilen ürünler)

bīday, mısī, keten, tütün. bunnarı ep‿ekTik. bīday, yulaf.

(tütün ekimi)

o bi yamuḳ şiy var. dikecek, onnan‿ekiyoduḳ. ama tütünü şu ḳadā şiy‿oldū zaman, ucaḳTan çıḳarīdıḳ. ucaḳ büle on bej bi ay içersinde ekilecek gibi büyürdü. ucaḳlarda sulanır‿o. o şekilde bi şiyler yapar. suladıḳTan sūra sıra sıra ekērdik. undan sūra o şu ḳada olur. sūra altı yapraḳlı. sūra biras‿üsTüne göre dünük‿olūrdu. sarımsı olūrdu. unnarı bilel‿ikişel üçer yapraḳ alırdıḳ bi kökTen. unnarı eve getiriris. unnarın şişleri var bu ḳadā. bi de unnarın‿āḳadan delm var. una ip bālar çekilcei zaman. sūra onu çeker. u sırayı da ayna deris. unu dizi dizi yaparıs. sabaleyin‿iplerle çıḳarıs. aşā yuḳara ombej y mi dizi olur bi aynada. ayna deniyo unun‿adı. büle ḳapılardan geniş, çıbıḳ. sabāleyin günejTe çıḳarıs medyana. ḳoca gün günej‿alır‿u. āşamneyin de çiy düşmesin diye ḳurulardıḳ. bu on bej y mi gün‿içersinde ḳurur. undan sūra ipnen aynaladan‿alırıs. bajḴa Taḳarıs‿aynalara. u iplēde aynalara Taḳarıs. ḳışın da ḳazanmış ḳuyu vardır. ḳuyuya da o ḳuru ḳuru tütünneri salar, unu atarlanır. çıḳarıs urdan. pastīma deris. yani, bilel bilel dizeris‿unnarı. undan sūra devlet satın‿alır. bis de satarıs. işTe tütüncülük de üle gider.

(mısır ekimi)

sürmemis‿oluyo ya pulluḳ e. bi başTan bi başa pulluḳ gider. iki üc sıra boş gider. üc sıra sūra da tek tek tek ister, eker‿unnar bittikTen sūra yolāsın. istersen adımnan bi adımnan bilel‿ikişer‿adımnıḳ işlen yolāsın. undan sūra çıḳar. çapānan ḳazarıs

büyünce. undan sūra iki çapa olur. bilinci çapa bu ḳadan boyu varken, ikinci çapayı da boyu insan boyuna geld nen toprakḷarını genişleTiris. undan sūra mısī yapar. esKiden çekmek‿için maḳina yoḳTu. onu bizle yapārdıḳ. biz ded mis şindi şüle bi şindi işTe tātanın‿ ucuna sivri bi demir takınıp‿onu yol yapārdıḳ mısī için. şindi u köklēden ḳırdīmız mısīlara ḳılıf da deniyo. başaḳ da deniyo. isim de iki isim de aynı şiy. bunnarı kırar soyādıḳ‿ikisini de. onu ḳurutūduḳ. ḳışın da unnarı soyup çit deris‿ unnarı doldurdūmus yéle. ḳışın aylaḳ ḳaldıḳ mı getire getire toplādıḳ. undan sūra ister d rmene ister‿olmayan biline satārdık. bazen devleTe satarsın.

(keten ekimi)

keteni Tane olalaḳ çıkarıyoduḳ. düvelek çıḳarTīdıḳ. toḳmaḳnan düvērdik. keten tōmunu üle çıḳartır, keteni de üle işlērdik.

(ayçiçek ekimi)

günebaḳanı da aynı mısī gibi işlērdik. u da aynı tabi çıḳtī zaman ayna gibi yapar. unu da oldū zamanı ḳurudumūdu ünce çiçek yapar. sūra tane yapar. Tanesi ḳurū. undan sūra getir sin‿eve. e tabi kökleni d l ḳafalānı keseris. getir düvērdik, o şekilde. günebaḳanın saplānı da yaḳārdıḳ. unnarı kesip‿eve getirip yaḳārdıḳ. tabi atej yaḳmaḳ için, ucaḳlıḳ yaḳmaḳ‿için.

(şömine)

şindikinin şömineleri uzmanın ucaḳlī deniyodu. peçḳa burda da var. benim‿evimde de var meseĺa burda. esKiden peçḳayı sarı toprakTan yapardık. uzman da odunu kesmē dayi bıçḲı bilen yoḳTu. baltaynan kesērdin yaḳārdın. ya da bis yelli manavlar deris. bu bis gelmeden‿evel yelleşmiş‿olan manavlar. dādan kesT gibi getiri. uzun‿ altTan bacayı yaḳar. u bitince de ayaḳlı u yanar. u bisim‿üle d ldi. bis‿ucā keser‿ atardıḳ. yani günebaḳanın sapını odun gibi yaḳārdıḳ.

(Atasözleri, deyimler)

-ucān sönsün.

-ucāna inc aacı diktin.

-odun‿altı oldun. (bis odun‿altı oldun deris. sopayı aḳ‿étTin, annamında.)

-odun yimek.

-yan geliP yatmaḳ.

-yan yatTı, çamıra batTı.

-yan çismek.

-yandaş yölümek.

-yanıp yıḳılmaḳ.

-yéllede sürünmek.

-yélinde saymaḳ.

-yél yélinden‿uynamaḳ.

(eski kıyafetler)

ēkekler beyas kemel taḳārdı. u em beli tutar em ceketlerin yada pantulların cep bölümünü baḳar. küçū̄ ḳuşaḳlāna koyar. özellikle de yaşantısına da yardım‿édiyo. em beli üşüTmes. em de beli ḳorū. u şekilde ḳadınnar şalvar giyer. şindiki gibi giyme yoḳ. bi dū̄ne gitTiklerinde giydikleri esKi ad fistan denir. ferace vārdı.

(hayvancılık)

esKiden inek, ḳoyun, keçi, öküs, ḳoyun bunnar‿işTe. çoḳ‿as ḳatır vardı. biygir, ḳatır bunnar. ū̄le devedir mevedir bisde yoḳ.

(nazar)

nazar duvası oḳunurdu. ḳurşun dökme de var. bi de ḳor‿atma var. onu ic duymadınıs e? o da aynı ḳurşun gibi nasī büle suyun‿içine ekmek ḳonur. büle ḳurşuna da o şindi ḳonur‿o. bi de süpū̄geden niyet‿édelek ḳonur‿o yedi parça. undan sūra oturūsun‿o

közün başına. e, alırsın‿eline maşayı. oḳursun, atarsın suyun‿içine. atarsın‿uraya. atarsın‿undan sūra üc yudum su içersin. oḳursun‿eline yüzüne büle sürersin. ayaḳlanda çıḳarsın. büle āḳana da sürēsin‿elinen. undan sūra büle ekmeyinen ḳorūnan ācın dibine dükersin. kediler, köpekler yisin diye. ani nazarlar gitsin diye, derler. büüklēden‿aldīm‿ep bu. nazar gitsin diye. tabi deneyin.

(nazarla deyimler)

-nazarı deymek.

-nazar‿olmaḳ.

-nazarı doḳunmaḳ.

-göz ḳoymaḳ.

-gözü ḳalmaḳ.

(halk hekimliği)

valla çareler‿aranırdı. uzmannarda burdan doḳtora gitmek‿için ülmek. yani ülmek‿ uzmannar. izmit, oTuz bej kilometro zaten. burda büle sālıḳ‿ucā feĺan yoḳTu büle. bi yerin kesildi. üsT Tarafından‿emen bi sıḳma mendillen ya da emen bi şiyle ḳanı durdurma. üzerne emen bi tütün de basārdıḳ. en büük‿ilac ḳıyılıḳ tütün. bıçaḳla ḳıyālar. u ḳıydıḳları veya u siġaranın ḱādını yītarsın. tütününü alırsın. yapıltırīsın. u en büük‿ilaç. ḳarın‿ārısı, ḳarnın mı ārıyo. gidersin bi ḳocaḳarıya u ḳarnını uvar. ḱafirun diye bi şiy var. ic duydunus mu. aḳtarlada da satılır. uzmannā erkesin‿evinde olan bi şiy. ḱafirun büle ḳoyarlar suyun‿içersine. ḳarnın mı ārıdı miden mi ārıdı. emen bi loḳma ḱafirun‿içir diler.

(yöresel yemekler)

tarana. sabāleyin bi tarana içersin. ūlenneyin de ya bi fasile, ya da ātıḳ né varsa evinde. utanda né vārsa ātıḳ‿onu pişir . ḳalabalı bi aylede sīf yaşantı için bi iki ḳaşıḳ yir ḳāḳārdı. ḳānını doyar doymas ḳāḳārdı. tabi, ḳaşıḳ‿istifi denir. sufray oturulū. büle

ayrı yok. bi sufra var. sufray on bej y mi kişi oturulur. büük‿olur bazı sufralar. bazısı da küçǖ olur. sufrada da tek ḳap. toplaḳTan o da. ister fasile ḳabı ister tarana. istersen çurba. ḳaşıḳlamıs, āç ḳaşıḳ. dem ḳaşıḳ yoḳ tabi.

(çörek)

mısī unundan, bīday‿unundan yapılī. ekmek yerine yapılī. ekmek pişiren‿erangi bi fırında yoḳTu zati. bis kendimis pişir dik. zati ekmek bi şiyle gider. kiĺacılıḳ da yapTım ben. bi uc bej sene burdan izmite. izmitTen buraya mal get dim baḳallara. u vakitler bi tek‿ekmek‿alīdım. unna da buraya geldmmis vaḳıt bis mısī ekmēni ḳatıḳ yapārdıḳ. o bi ekmē alīdım. o bi ekme bi kişinin yimesi mümkün d ldi. çoḳ‿ alamassın ki. onu ya pāça pāça büle büle pāçalalardı. nüfuzuna dātırsın. ya da u büle yicēn‿ekmē katıḳ yapārdın. yoḳlūn‿alemi bu.

(dızmana)

saclāda yaparlar. çörek derler, dızlama derler, pazlama derler. epsi aynı şiy. un, yımta ḳarıştırī. sacı‿üsTünde pişirm.

(döndürme)

şindikinin ḳatmerini bizdekilē döndū̄me yapārdılar. içi yālı da denir. içi yālı da denir ya çoḳ yaparlar. meseĺa bi misavir gelir çoḳ yapadılā.

(haftalık rutinler)

haftada bi en‿as et alınır. bāçeden bi tavuḳ tutup keserler. içi yālı yaparlar. yanına bi pilav. çorba, tarana ūleymiş. çörek çoḳ‿öneml miş. bi de baḳaldan helva alınırdı. u da çoḳ‿ünemli. er cuma ḳurban kesilir, bunnar yapılırdı. şindiki varlıḳların binde biri yoḳTu uzman. uzmannarın sabāleyin sadece ve sadece bi tarana vardı. çay yoḳTu meseĺa. şindi reçel, piynir, z tin, néler yoḳ ki.

(tarhana)

taranada norun varsa nor ḳoycāsın başḳa yoḳsa nasī nor ḳoycāsın. p nir nérde bulcān. nor ḳonur‿ufalanıp. zati taranalāmıs çoḳ ḳatıḳlı. içinde er şey var taranalāmızın. unun kéndi ḳatıḳları var yapılırḳan.

(karıştırma)

esKi nişastadan tavıḳ gȭsü gibi yapārdılar‿onu. tepsilere koyārdılar. bi de onu büle dā ḳoyu yapıp, tereyāna banıp onu da büle tereyānı dökērdiler. ḳaşıḳ ḳaşıḳ koyārdılar. üle işTe d şik d şik şeyler.

(kış hazırlığı)

ḳışın yimek‿için salçamıs. ilki fasile. fasileden bajḳa né olcaḳ. bulġur, nişasta işTe üle bi‿şiyler. turşunu ḳurarsın, yıfḳanı açarsın. petmesler‿azırlanır.

(batıl inançlar)

inanıyorun tabi. bu bizim kitabi şiyimis zatm. ona inandıḳTan sūra o da zati ḳalıcı d ldir. gelir geçer. cenabı allān emirleri var meseĺa. inancā‿unnara mutlaḳa. sādan ḳāḳmak‿ , soldan kötüdür meseĺa. biri adam da vursa cenabı allā sana emir vérmemişTir‿ama buyur‿étmiştir. yapıyosan‿ona da izin vérmişTir zati cenabı allā.

(çocuk oyunları)

çelik, saḳlanbaç, top yoḳTu. toplanīdıḳ büle mālenin çucuḳları bi. e, bej‿on Tane. ya saḳlanbaç‿oynarıs. ya çelik‿oynarıs iki Taraflı. büle ġuruplar‿olur. bis‿atarıs burdan şiyi. unnar da urdan ḳarşılar. var büle şiyler. ātıḳ kim sonunda ġāliP gelsēdi üle. ḳomşu ḳomşuya gider. büle ḳāve yoḳTu. eylenciler de yoḳTu. ḳomşu ḳomşuya gider. şindi mābet‿édersin‿o géce. masaldı, şuydu buydu u şekilde birbirlēne annatırlar. bu ‿yşam bana, ayrın‿āşam bajḳa birine. üleydi işTe. vakit de üle geçērdi.

(akrabalık isimleri)

bisde ḳadınge d l meseĺa tete deris bis. t ze tetedir. ingedir. m rem‿inge. küfteye küfte deris meseĺa. sen bu isimneri soruyon‿eralde. baḳ‿işTe. ḳocabuba büük dedeye deris. ḳocabuba ded mis büükannemisin ḳādeşlerinden biridir. yani uzmannın yaşlılarına deris.

(ev eşyaları)

asır. asır ve kilim. halı diye bi şiy yoḳ. ḳoltuḳ‿olaraḳ divan vārdı. evlēmisin‿altı toprаḳTı. ācTan düşērmiş. üsTü sıvanmış. duvarlāmıs şu ḳadā şu ḳadā çıtalālan ürülmüş. üzeri sıvanmış toprаḳTı. bi de oturmaḳ‿için sedir vārdı. minder, minderlerin üzerne oturūduḳ. asırı da mısī sapından kéndimis yapārdıḳ. bisde meci olurdu. ḳadınnar toplaşıp mısī saplarīnan‿asırları yapārdılar meseĺa.

(eski okul yılları)

esKiden tabi bugünkü durumnar yoḳTu. bugünkü durumdan‿ayrı olaĺaḳ tar , cūrafya vārdı. sis de bēki şindi yoḳTur. şindi bilgisayādan başlıyolar. yoḳ bilmem né. adan bden başladıḳ bis. ḳaç? doḳus yüz ḳīḳlarda. otus bej ḳīḳlāda. zati bej sene bi oḳuyoduḳ. bej seneden sūra oḳul yoḳ buralāda. yatılı bölge oḳulu vārdı. bizim zamanımısda bi siyā önnük vārdı işTe. beyas yaḳa bi de. tabi, y mi otus kişidik. fazla kişi yoḳTu. āyır bi ūretmen bi oḳulda bilinci sınıvı bi ūretmen. ikincisi bajḳa bi ūretmen. u şekilde yürütülürdü. bi sınıfı çeşintli ūretmen gelsin, yoḳTu. bi baş‿ ūretmen vardı. dierleri sınıf‿ūretmenner vārdı. bis mezun‿olduḳTan sūra bisden bi kişi arfiyeye gitTi. arfiyede oḳudular. undan sūra arfiyede ḳapandı ya. arfiyede şindi u ūretmenner olmuyo. bis şindi oḳula gitTikTen sūra tā bitene ḳadā d l. ūleden sūra ayrı. ūlene ḳadā ayrı. sabāleyin gidēsin‿ayrı. ūlen yimēni yir gidersin gene. u da ayrı.

(çalgı aletleri)

dabrıḳa. şindi bu ḳadā bu ḳadā dabrıḳalar vārdı, çalālardı. davıl, zurna yoḳTu uzmannar. yeni yeni başladı davıl,zurna. dayre vārdı.

(çeyiz)

tülbent, peşkir, basma. yīnnarla basma. undan sūra meseĺa ḳına gécesi oldūnda telĺal diyolādı. ḳadınnar‿arası olū, ēkekler‿olmasdı. onda gelini otūturlamış. meseĺa bu basma komşusu āşeden. bu ismiyeden. şindi basmaların da bi ḳısmı ḳāḳTı. fistannıḳ basma, eteklik basma. sedir‿örtüsü.

(dantel-oya)

ḳanaviçeler‿işlēlerdi. onnarı bajḳa ben de bilemem. tülbent‿oyası vārdı.

(ölüm)

işTe bi mevlüd‿oḳutturuyo. duva yani ḳuran‿oḳutturulur. bi yimek verilir. bajḳa da né olsun. e, baḳ sen güsel‿atırlatTın. güsel, evet. emen dātırlar‿elbiselēni. esKiden de dātılırdı. şindi de dātılıyo. bi de öldū̄ gibi yatTī çarşafda, yatā, yorġanı, er şiyi yıḳanır. atta u gün badana bile yapılır. şindi bi şiy dā sū̄licem sana. bizim bi de baḳırlarımıs vardı esKiden. evlemisde su yoḳTu. baḳırlarımıs vārdı. ḳomşulāmısdan birinde çoḳ yaḳın bi cenaze oldūnda o suyu dökerlēdi. bütün dolu sulā dökülürdü. niye d cen sen şindi. çünkü azrayil bütün‿o dolu sulara ḳılıcını soḳmuşTur. bunu duydunus mu ic bilmiyorun. büüklēmis derlēdi. bis‿unnarı dükērdik. gider yenisini ḳoyar, Tazelerdik. esKiden dō̄t bej yüz dünümnük yéllēden baḳraçlāla su getir dik. ḳışın yusufcuḳ ḳuşu meseĺa çoḳ ḳar yārken‿ütTū̄nde ava açacaḳ dērledi. yazın da ütTū̄nde çoḳ yamur yaar.

(ağaç,çiçek isimleri)

gül, minekşe, māt çiçe denir. bajḳa çiçek yoḳ. āclar işTe urma, armuT, ayva. esKiden de vardı bunnar.

(atasözleri)

-süḱut‿ekrandandır.

-saḳla samanı gel zamanı.

24.

Adı Soyadı: İsmet Ferik

Yaş: 66

Öğrenim Durumu: Lise

Derleme Yeri: Kurtdere

Göç Ettiği Bölge: Şumnu / Bulgaristan

(karısık)

ya bilseydim sizin‿ayaḳḳablarnızı alırdım ben‿içeri. geçin, geçin siz. ben şunnarı topĺayım. bej daḳḳada gitTi sizin pabıçlar, ayaḳḳaplar. bi yerimis güsel de aldıḳ‿afta sonu gelcēs diye. şindi yaz ḳış burdayıs. ḳāve yapıyom size. nasıl‿içersiniz? yoḳ yoḳ zāmet‿etmim. orta mı? tamam ben bi yapıp geleym. e ḳaçıncı sınıfsın? e, sen ḳurtarmışın. sen? size ḳompot açıcām da bunnar sıcaḳ. āḳadan‿alaym. onnar‿işTe bulġardan getirdim. bulġaristandan geldi. bu da bulġaristandan geldi. bu mu? bu geyik buynuzu. biz de av‿astalī var. av sevdasına bırā geldik. bādat cadesinde düḱanım vārdı benim bırda. ḳapatTıḳ bırā geldik‿işTe. kimsi deli der, kimsi ne derse desin. işTe bā bāçe uğraşiys. y mi senedir gelmişl m var‿işTe. diyer şiylermis filcannarımız makinede ḳalmış. bizimKi aftasonu geld için ben tek başıma idare ediym bırda be. bi Tane de ḳompot alaym sōk‿arḳadan. şindi oturdum işTe. evet, torunnar çizdi ya, torunnar. biri üc yaşında, dd̄e girecek şindi. öteki de altıya girecek. benim yaj şindi atmış‿altı. recep amca mı yolladı sizi? e o da doḳsanına

gelmiş‿ama aĺa bizle urmannarda dolaşiyi. güzeldir ya. bırasının‿alķı güzel. demin de biri geldidi.

(göç)

biz deliorman bölgesi şumnu, razġırad oralara deliorman bölgesi denir. esKicuma, omurtaġ vesayre. ben son gelenim. seksen doķus geleni. civkof dönemi. alķ‿olaraķ bınnar pilevne savaşını osmannı ķaybedince alķ‿olaraķ gelip bırā yerleşiyiler. yani esKi taķvime göre ne diyi onnar? seksen‿üc mācırı. ama albuki onnar yetmiş üc, yetmiş dōd mācırı. yani yetmiş sekizlerde fiĺan gelme bırayı. bin sekis yüs yetmiş sekislerde. en son gelen ben. aşā yoķarı aramısda yüz‿on seneyi geçik bi sene var. yüz sene fiĺan. biz‿en son geldik. tabi bizden sōra gelenner de oldu. doķsan‿iki, doķsan, doķsan‿üc dā sōra ķaçannar, göçenner. ordan‿o Tarafa. seneler sōra bırdan‿o Tarafa.

(çocuk oyunları)

ya çocuķ‿oyunnarında o zaman küy küçük Tabi. küyde yetişTim ben de yedi sekis yaşına ķadan. dā sōra o şēre göç‿ettik, bobamın‿işinden dolayı. n‿ōlcaķ. küyde o zaman bi Tane şiy buldun mu tātadan bi Tane ķamyın ya da bi Tane aldanġaç. aldanġaç‿işTe bırda ne diyerler‿ona. baķ‿aķlımda da. he oyoncaķlar. onnar da bi tātadan‿olurdu ozmannar. şindiKi gibi piĺastik‿oyoncaķlar nerde. işTe öle bi oyoncaķ eyer‿oldu mu oynādiķ. kiĺometrolarca yer yürūrdük, oķula gitmē‿çin. yani bin kiĺometroya yaķın. e yani. bi oyoncaķ‿için ķavġa edērdik‿ama. hiç‿atırlamayå benim ķīmızı bi ķamyın vārdı. arķadaşın çaldı. en yaķın‿arķadaşın geldi, çaldı. buldu, gitTi. ben gitTim, onnardan‿aldım geri. benim malım Tabi, benim‿oyoncām. sōra bi ķavġa, dövüşler faĺan‿işTe böle bi şiyler. e gencl miz, küçüklūmüz geçTi. bulġaristanda faĺan otuzlu yaşlara ķadan‿ geçTi işTe. iki çocuķ sābi oldum. iki ķızım var. bi Tanesi doan ķolejinde rēper‿ōretmen şu an. ama küçük bi çocō var. torun‿üc yaşında. işTe onu ķıleşe almadiķları doĺayı bizimKi afta içi ona yardıma

gidiyi. aftasonnarı da cumadan geliyi. bu aftada gelmeycē tutTu. bu afta gelm cem dedi. torunun dovum günü var dedi.

(bulgarların zulumleri)

ya ilk‿etapda yoḳTu tabi. ilk‿etaplarda yoḳTu. eyer bizim yaşadīmız bölgede zaten biz yüz‿atmış ane tṻkTük‿orda. dörd‿ane bulġar vārdı bizim küyde. onnar da düz tṻkce ḳonuşuyålardi mejbur. çünki ordaKi alḳ bulġarcayı bilmesdi. dā sōra işTe seksen, yetmişlerde başladi assında. yetmiş‿ikilerde oranın çingeneleri ded miz romannarın‿isimnerinden başladi. dā sōra pomaḳlara gecTi. bu makedonya bölgesinde yaşayan, dālarda yaşayan. ani bırda şiy diyårıs ya yürükler onnānan başladi. seksennerde, seksen‿ikilerdeydi eralde. åndan sōra seksen bejte de bizimnen patlaḳ vērdi. gereksis bi şiy yapTılar, poletiḳa olaraḳ. işTe poletiḳacılādan kimse bi şiy annayamiyå. şindiKilēden nası annayamiyåsaḳ o zamnnā da onnādan i şiy annaşılmayan‿areketler. yani neymiş? dēştirmiş. dēştirdin de isimneri n‿ōldu? geri iyad‿etTi. toprakları da geri iyad‿etTin. er şeyi geri iyad‿etTin. er şiyini vērdin‿alḳın. o vermedi de devlet‿olaraḳ bulġaristan geri iyad‿etTi epsini. öle bi yolculūmuz‿oldu. memneketimiz güzel. ama işTe yani genşlerin‿işi çoḳ zor. çoḳ zor‿artıḳ. allā yardımcınız‿olsun.

(evlilik)

yingeynen liseden‿arḳadaşTıḳ. lise sonnarda evlendik‿işTe. genj‿evlendik. onun‿ için çocuḳlā da genj geldi. yoḳ bisde. bis dā bi merkezi ḳaldīmız‿için normal biz lise sonda evlendiḳ‿işTe. ḳarar vērdik. dā demoḳratik bi ortam vārdı o zaman. dā esKilerde öleymiş tabi. meseĺa annem, bobam on dd̄od yaşında ḳaçırmış. annem‿on dd̄od yaşındaymış. bobam on yedi yaşında. annem, at‿üsTünde, at sulāken, at ḳoşāmış ‿ozman. dedemin‿iki Tane ḳızı vār. t zemnen‿annem. benim de iki Tane ḳızım vār. allā bāşlasın. amin, öle işTe. annem‿erkeksimiş‿işTe. tabi atları faĺan o ḳoşāmış, o sulāmış, o atın‿üsTünde tabi. e bobam da ḳaçırınca y mi seneyi geçik, ben ḳaç

yaşındaydım. y mi seneyi geçik‿annem o eve basamādı ayaḳ. hic ḳonuşmadı annemle bobası. bobası, annemin dā ġaddar bi adamdı. ḳonuşmadı ama son nefesini bilen vermek‿için annemi yanna çārdi. anca annem gidince işTe son nefesini verebildi. o aḳsızlī unutamadı dedem‿işTe ama iş‿işTen gecTi. yaj‿oldu atmış bej. annem‿oldu ḳīḳ bejlerinde. yani biz bayā deliḳannıĺaşTıḳ‿onnarın çocū olaraḳ. giremesdi annem eve ya. çoḳ ḳati ḳurallar vārmış, esKiden tabi.

(muhacir evleri)

esKi osmannı evleri. nası diyim ben size şindi. iki ḳatlı. altı ahır. bild n hayvan bakiyeler işTe ozmannar. āşapTan yapma bi ev. alçaḳ tavannı. iki üc oda. bi de verandası oldu mu tamam. ḳıralsın‿orda. evet, o zamannar hasır şiyleri vārdi. hasır mecisi dērdiler. meseĺa ben küçüklīmde hatirlıyim. bütün bayannar küyden geliydiler bizim‿eve. böle bi tez ā duvarlara dayaydiler. bi tez ā tabi hasırın boyuna göre. ḳışınnin‿oluyå genelde. åndan sō o hasırın, mısırin ḳabıḳlarından hasır örēdiler. ben get dim atta bi iki Tane. en son ne zaman, bi yere atTıḳ mı, bi yere ḳaldırdıḳ mı nāpTıḳ. baḳ‿orada bi yere ḳaldırdıḳ. şöle bi metroya, iki üc metroya get dim‿oraya. ama işTe o da çürüyi zamanna. siġara ḳullaniysinis mi? en sini yapiysinis. ileş gibi ḳokeys‿ama nāpaĺm. ben giçen bıraḳTım. gene başladim. bugün gitTim gene aldım‿ işTe. duramadim.

(meslekler)

ya meslek genelde orda son zamannarda inşāt meslē çoḳ‿ilerlemişTi. inşāt sektölü şindi. ama dā esKilēden annemi ḳoymayan dedem, bi Tane işlm vārdi. orda arabaları yapārdi. tekelinden, milinden, demirinden, er şiyinden at‿arabasını oldū gibi kendi yapıp, atta devlete dāyi iş yapārdı. o zamannar bırası gibi demoḳrasi yoḳ. erkez devlete çalışıyi. ama oralāda tek‿oldū için devlet‿adına bel bükükTü ozmannar. ḳoparativin arabalānı yapmaḳ zorunda birisi. öbür‿usta da bajḳa usta yoḳ. bi ustaymış dedem. yani san‿olaraḳ biras ters bi adam. öle diyim rāmetli. ölmüşün‿

arḳasından ne diyim şindi. sōk bi adamdı yani. sevērdi de böle sōk. böle gözlerinen sevērdi. alıp da böle ḳucāna otutTurup da oḳşiycaḳ da böle meseĺa kesinnikle yoḳ. esKi adetler‿işTe onnar. şindi benim torunnarım sītımdan‿inmiyi. güleş tutuyis. bıraları dar geliyi bize. bi geldiler mi, o çin dışarde. çin, o yavrilerin gezd yerde. balā gidiyis, sapancaya. o gölün orda. oltalari aliys‿orda bi iki sāt takiliys. onnar‿ için. öle işTe. ayat er yaşTa güsel ya. hah er şiyi yaşamaḳ iĺāzım‿işTe.

(avcılık)

av bol bol. dā yozġate gidiys. anḲara, polatlı tabi, yani. aylece gidiys. on gün ḳaliys. ḳaplicalarda orda. bayannar ḳaplicalarda. biz‿avda. ōlen döndūmüsde bi şiy vārsa yimek‿azırlıḳları fiĺan. dōd bej ayle, çoḳ güzel‿oluyi. av ded n zate bi şiy vurmaḳ d l ki. sipor yapmaḳ. önemli olan sipor yapmaḳ. e bırda domuzun yaptıḳları sebebi de çoḳ zarar veriyi. benim öle böyük‿erazim yoḳ. bırda bi dönüm yerim var‿ama miletin ḳīḳ dönüm, elli dönüm yeri var. pındıḳTır, şudur, budur. bi āşam da mısırıdır, pındīdır taĺan‿ediyi bissürü domuz girince. em mejbur onnar da kendi malını ḳoriycekler. başḲa bi ḳoruma yöntemi yoḳ çünKi. senede bırda yüz domiz vurul y. vurul y ama gene de azalmıyi. o ḳadan çoḳ yani. o ḳadan fazla ki bırası asfalt. yani bırası, bıranın üj kilometro altı asfalt yani. bırada ciddi bi orman da yoḳ‿ama.

(yöresel yemekler)

bize özgü yimekler, ben‿en çoḳ sevd m ḳuzu çev mesi. ḳuzulādan tepsilerde fiĺan. böle güzel ḳaymaḳlı pideler faĺan. ånnar güzel‿olur. åndan sōra pilav‿üstü etler çoḳ güzel olur. böle böyük tepsilerle üsTüne ḳapama dedikleri. ånnar da çoḳ güzel‿olur. bırda ḳapama, orda baḳ ne derler‿ona pirinşli dērler. baḳ‿unutmaya başladiḳ. pilav yimē ama assında et yimē o da pilav yimē diye geçer. başḲa mantılar çoḳ güzel. iri iri olur mantıları. pabıçtopu deris, bu yüsden. şu siġaranın yarsı ḳadan mantıları. böle ḳocaman. annem aĺa çoḳ güsel mantılar yapar. ben bırdan‿oraya gitT m zaman‿

orayı mantı azırdır. etli, bol etli. yani bi kȭtenin dördde birini ḳoyiyir‿içine. ozman da çoḳ güsel‿oluyir. sabāları mekitsalar pişēdi. ḳoḳunu atırlıyårım. unnan yapılī o da.

(tarlada ekilen ürünler)

ya bizim‿orda buyday dimezler. ekin derler. buydayın ismi ekindir‿orda. nāpıcan derler. ya, ekin ekcem derler. ben gidiyim ekin‿ekmē. ekin‿ekicek‿adam ama buyday ekecek assında. bırasının kelimesinnen. e mısır, ḳarpız. ḳarpıza ḳarpız dimezler‿orda. ḳavın, kelekTir. ḳarpız, bostan. e dēşik‿isimner tabiki. ḳapina o bulġarca bi kelime. o bulġarcadan geliyire. şu işTe onu taşımışlar. ḳapina, ḳapinōlları var meseĺa ḳarşı küylerde. atta soyadları ḳapinōllarıdır. onnar‿işTe ḳapina bende var. o siyā yaḳın böle Íaciver‿olannar ḳapina dēler. ötekine malina dēler. meseĺa penbe olan malinadır. öteki ḳapinadır. bulġarca kelime. bu iki kelime de bulġarca kelimedir. ya onnar normal şiyler. domatiz, ziytin, biber. başĶa ordan gelen çoḳ kelime var‿ assında bırda da. şindi öle aḳla gelmiyeri emen. emen sanın‿aḳlına gelmiyeri. meseĺa biz domatize domatiz demeyis. patlacan deris bis. sizde otuz yaḳın bulġar kelimeleri de ḳullaniyeri tūkcede de. yani bizim ḳonuştūmuz‿ortamnarda genelde. salatalıḳ su bostanı dēler. bostan em su bostanı, yüzde doḳsan doḳuzu su oldū için öledir. yani bırda da sannar çoḳ d şmemişler. meseĺa baḳ bizim dayı ḳaç yaşında. şindi köpekleri salcāz, köpekleri sal, demez. ḳuyuvē, der. ḳuyuvē. ḳuyuvē demek, deliormanın kelimesi. orda böle çoḳ. yani ḳuyuvē demek, sal demek. tabi benim bi Tane çırām vārdi yanımda. caddede çalışırḳan. bild n şindi yat ḳaptanı oldu. zorlan ḳovdum‿unu. bıraḳ dedim bu inşātçılī. git dedim, başĶa bi meslek bul dedim. şindi ḳaptan‿oldu. giçen gün hırvatistana uçayım dedi. ordan dedi alicām yatı. ben dā ḳışa dönerim, dedi. a millet er yeri geziyeri. antalyayı geziyeri. bizim yunan sayilleri. yani müşteri nereyi isterse orayi. dā o çocoḳlan geldik. dā on dȭd on bej yaşlarindeydi. bırdan pindik‿arabaya. istanbula ḳadan güldü çocoḳ. ismet‿ābi ḳuyuvē, ḳuyuvē, diye. dedim‿ona. yapişmiş ḳavasına tabi, beynine. o kis kis kis gülüyeri. on bej yaşinde çocoḳ tabi. ismet‿abi ḳuyuvē, ḳuyuvē. on daḳḳa geçmiyi, bej daḳḳa. yol

boyunca güldü istanbula gidene ķadan. yani üle. dāldıķ bi nevi ama olsun. bırda da sannarnan ķarşilaştik. ben bütün tıraķyayı gezdim. tıraķyanin er yöresinde avlandım. bırasının‿ sanı ķadan dürüs‿ san görmedim oralāda. tıraķya biras da böle em işe yatĶın d ller, em‿azıra bekliyiler. çalışan çoķ çalişiyeri tabi ama yüzde sekseni, yüzde doķsanı çalişiyerse diyeri de çalışmiyeri. öle oturdun ķāvede. åndan sō boşver be. çalışsan nōlcaķ ki. çalışTıķ da nōldu. e m tamam, boşver. bıranın ‿msanın‿alķı dā çalışĶan. yani boj yer bırakmiyiler. ama şindiki genşler yetişmiyi işTe. ķīķlareline gitTim. ķızılāş‿orda vize, sergen ep gezdim. bütün tıraķyayı gezdim. çerkezköy, balaban, ķaraburun. ep‿oralāda ava gidēdik. gezēdik. en sonunda bi yer‿almā ķarar vēdik bi bölgeden. bırdan da tesadüf bi yer satılmış. yav, dediler. bırasını bej milyara satTılā geçen de duymadıķ. e , öle bi yer‿olsa ben de alırdım, dedim. bi gün telefon çaldı. çārdılar beni, burayı. tabi bıraya girilmiyi. tabi bu yol da yoķ. bu, bursını biz‿ açTıķ sōradan. bırası meyilli bi yerdi. yav dediler işTe. bırasını on‿iki milyara satiyiler, bu arķadaş. dedim ben de ozman‿alaĺm biz bırayı, dedim. bana bu ķadan yer iĺāzım d l. ama dā başĶa yer olmadī için. nese işTe biz bırayı aldıķ. iki bin sekisde aldım ben bırayı. iki bin‿onda da başladiķ bırayı bi oda yapicēs diye. yoķ yine bu küydeydik de. yoķardaydiķ. bırası dā sessiz, güzel. nese işTe şindi yapTıķ. ama şindiKi aķlım‿olsa da öne yapārdim. biras küçük tutTuķ bis bırayı. dā öne yapādım bırasını bilseydim. bırasını da böle dā boj bıraķīdım. yav dedik bi oda. sōra bizimKi dedi ki:

-ya çocoķlar geld zaman ne yapcās.

- o zaman, bi Tane dā ekleyelim.

bi Tane dā ekledik yanna. oldu üc‿oda. öle yetiyi işTe. ķalabalī da olsa ben diym ben dışerde de yatarım. ķoltuķ takımnarımız vārdi işTe. çocoķlara bıraķmışTıķ. aldılar‿onu da bıraya get diler. bınnar içerdeydi. bınnarı da atacām‿ama ķoyduķ

bırayı. bırası doldu. bi dā diyim bi şiy getirmeyin. çou onnarın‿eşyaları. getirmeyin‿ atın çöpe. bāşlayın bi yere. getirmeyin ben‿istemiyim bırda bi şiy. ya iĺāzım‿olur. küy yeri bırası, iĺāzım. bınnar bıraya dolduruyis. yazın ben bolġaristana gitmē oldū zaman bi araba. gidiyes, orda da aliyes bu sefer. yani, bu halılar feĺan ep gidecek şiyler yani. toplanicek. haziran, tenbuz dedin mi eve. giçen sene gidemedik. bu sene eve mejbur gidicēs kimi işlēmis var‿orda. oraya da gitme zorundayız. e gümrükcü diyi, aç diyi baġajı. diyim, açtıramam. açTıran diyim, ḳapatamas, yani. indir eşyayı, diyi. diyim, anımnan annaşın. ben çekiliyim kenara. ben söylim‿ona bu ḳadan ḳoymasın diye. bu ḳadan eşya ḳoymasın. o ḳoydu. bizimKini diyi tabi. indir‿ eşyaları ben baḳıcēm. bizimKi de bi Tarafa baḳıyi. e, tabi indirsen toplayamaycās. öle iki üc defa söyliy. baḳıy ki baş‿edemēcek, aydi git baḳaĺm. ya yoḳ zate, görcek bi şiy yoḳ. bınnar ep ḳullanımış eşyalar. şindi gelsin, ḳışlıḳları başladi toplamā. ona dedim bu sefer. o dedi, ḳonteynırınna gel. onnan geldim bu küye. şindi arı malzemesi şiyi oldu, deposu. başladi orayı da taşımā. orayı git‿at çöpe. benim ḳonteynır çöplük d l ya. e çöp bidonu var. işine yaraymayan şiyi götür. ya da yiḳa. şindi küyün merkezine, şiyine ḳoymuşlar. öle eşya toplaymışlar. dedim yiḳa, çuvalla onnarı. ben götürüP‿uraya bıraḳayim. bu afta işTe bıralanın kışlıḳlanı ḳaldircek. ama nasiP‿ olmadı. gelemedi. gelseydi bugün, bırda olcaḳTi. atta torunnar da gelicekTi, dōm günü için. damadın‿işi çıḳmış. bo‿yşam çalışma zorundaymış. böle şirketTe bakimcilik yapiyå böle. almanya makinelerini onnarı mejbur. tek şiyi o. o gitmedi mi makineler duruyi. makineler durdū için imaĺāt duruyi. yav, bi gün izin‿al işTe. çocōn dovum günü var. iş, er şiyden‿önde geliyi.

(bitki, çiçek isimleri)

ya şindi aḳbādaḳ dēler bu ḳarda açiyeri ya. gül, menevşe, ḳāma, de ācı, muşḳatu, kavaḳ‿ācı, çinar‿ācı. sīġan‿otu.

(sünnet)

ya tabi esKiden sünnetler toplu olurdu. doḳtor geliyidi bütün çocokları. atıyim şindi ātmış bi, ātmış‿iki, ātmış‿üş dömlular veya iki senenin çocoḳları küyde on Tane vārse on bej Tane toplarler. böyük bāçeli bi evde. orda ondan sōra eylencelē. yimeli, içmeli, güzel eylenceli olūrdu. işTe sāt‿ediye olūrdu erkek çocā. sünnet‿oldū zaman bobasi mutlaḳ sāt‿alırdi o zaman. e dā sōra işTe onu da yasaḳladılar. çoḳ güzel‿ olūrdu. bizim küçüklūmüz çoḳ güzel geçTi yani. bereketli döneme geldik biz‿o zaman tabi orada. bobamgil çoḳ sıḳıntı çekmişlē. bobam diyi, ben‿on dörd yaşındayḳan diyi dā fistannan diy lē ya fistannan. yani bayan‿elbisesmnen gezēlermiş. ḳışın da bi donum yoḳTu benim diyi. bi pantulunum yoḳTu benim diyeri. ayamız da şiy yoḳTu dōru dürüs diyeri. o demeleri elli b lere, elli bejlere geliyeri. o dönemnerde çoḳ‿orası bi de şiymiş. yetmişlēde bi de yetmiş bejlēde bizde televizon‿ oldūnu atirliym yani. sekis doḳus yaşındaydım yoḳ da mı küçükTüm, nese. altı yaşlarında fiĺandım. ātmış‿iki, atmıj sekis o civarlarda. şindi bıraya soriyim ben elentirik ḳaç yıllāda geldi bıraya. çoḳ gerilēden başliyiler. çoḳ geriden bāsediyiler yetmijler sōrasınen ki elettirik ben bildim bileli vārdı.

(lakaplar)

Íāp taḳıydiler. işTe ne vārdi. şapşaḳ‿āzlı dēler. çenesi düşük‿annamında. hunam sıratlı dēler, çirkin‿olannara. böle emen pısannara papin dēler. ḳōḳak‿adam yani. a meseĺa falfala da dēler baḳ şindi aḳlıma gēdi. o da çenesi düşükler‿için. o ne çetregöz dēler, me cāzı ḳarı dēler. he dānıḳ‿olannara paĺaçor dēler, evet. namkō̄, işpiyoncu, huvāda, gezenti vār‿işTe dā çoḳ var da işTe msanın‿aḳlına emen gelmiyeri.

(hayvan adları)

inek, küpek, at, eşşek, ḳūbā, yeşilbaş. ya işTe bu yerde gidiyeri ya neydi onun bırdaki ismi? yeşil‿oluyeri ya işTe. ızlı ızlı gidiyeri. e kētenkele. bıldīcın, ayı, domız, bızā, ḳīlanġıc, lēlek, ō̄dek, ō̄dēn yavrısı meseĺa şıdıḳ. ġāġa, şāyin, saḳsān öle işTe. bunnarı biliyeris bis de nāpaĺm.

25.

Adı Soyadı: Mehmet Deniz

Yaş: 72

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Mecidiye

Göç Ettiği Bölge: Pazarcık / Bulgaristan

(askerlik)

yoḳ. ismine göre. bilinci sırada bulġaryalılar. ikinci sırada tūkler gelirdi orda. zaten nüfuz eşitTi orda yani. çoḳ fazla ḳarışım da yoḳTu orda. işTe pomaḳlar vārdi. bu bires

şindi orda mı bırda mı? orda inşāta veriyilē tūk çucuḳlānı. demir yolları yapmada işTe.

ḳalaycılar, ani şindi de geziyiler ya onnara demirci çingeneler dēlerdi. demirci ustaları dēler. sepetci ustaları dēler. onnar gene onnarın bıranşından. normál tūk çingeneleri ded miz, usta çingeneleri ded miz tabi onnar bize dā yaḳındılar. yani son zamannarda tabi mezallıḳları faĺan ep biraradaydı. tabi ordan bulġar tūk ḳarıştırdilar‿ ama şindi gene ayrıldılar. yani bi tuaf tuaf şiyler‿oldu bulġaristanda zamanında.

(sünnet)

sūradan sünnetleri de yasaḳladılar. benim ḳayinço meseĺā ḳaj doumlu. ātmıj doūmlu ki onu ḳaçaḳ sünnet‿ettiler. demek‿ondan sūraları büle ḳaçaḳ. yasaḳladılar‿o işi. yasaḳlayınca nōldu tabi. ḳac‿ay geceleri apis cezaları faĺan‿oldu. bi sürü şey.

(marteniçka)

marteniçḳa sekis martTa. martTa daḳılī. sekis martTa bende vārdi atta. şindi kimbilir nereye Ḳoymuşusdur. sekis martTa daḳılī. e, öle inanılıyå. şans getir dēler.

(hıdırellez)

idirilezi güzel ḳutlālar‿orda. idirilezde māḳaḳ erkez ḳuzusunu kesē. çıḳar. şiye işTe piknik‿alannarı vādır küy dışında. uralara çıḳar. undan sūra kimsi çev me yapā, kimsi tandır yapā. biz çoḳ yapādıḳ. ḳazādıḳ toprā bi metre derinnikde. onun‿içini közlen doldurūsun. åndan sūra ḳuzu etleri içine. ḳapa üsdünü topraḳnen. åndan sūra yi. ben bırda damadlara annadiydim ep‿onnara. bi gün dediler ki:

-buba, alcāz‿et. şu arḳada ḳazcās. ḳuyuya atacān‿atej. åndan sūra yapacan bize tandır.

-e, . oldu. adi ḳāzın baḳam.

ḳazıler, yapdıḳ. çoḳ mutlu oldular yani. dediler, aḳḳatden annatdīn ḳadan vāmış. bajḳa ōle bizimne ilgili dūnneri çoḳ güzel‿olū. geçiriler dūnneri. evlendimdi ben de.

(düğün)

dūnnēmiz çoḳ güzel‿olū. kōteler, masalar dizil . esKiden benim küşüklūmde bej gün sürēdi. evet, ya. iki gün, üc gün damada o aḳan çeşmelē vādi küy‿içinde. ozmannar nērde mıslıḳ boruları. ozmannarda damadı uraya otutturū, o çeşmenin başına. ḳol gibi sulā aḳar bōle. ayna ḳāşısında belbel gel . tıĺaşlā tek tek. küy gezil tek tek. üj gün dūn devam‿edē. iki gün de azırlī olū. bej günden‿üj güne düşTü. sūra yarı güne düşTü. er şiy eḳonamik‿oldu. ylenceye erkez zaman ayıramas‿oldu.

(çalgı aletleri)

çalġı genelde zurna olū. tıramped ded mis ıfaḳ‿ipli davıl‿olū. aḳardiyon māḳaḳ, olmassa olmas. ōle dōd şiyden‿oluşūdu bi daḳım. iki zurna olū, iki tane de aḳardiyon.

bi de davılcı oldu mu tamam. o iş gidē. baḳ şindi ordaki çoḳ zengin‿ sannā yoḳTu. çoḳ da fıḳara san yoḳTu. çoḳ zengin ōle çoḳ yuḳarı yoḳtu. erkez aşā yoḳari bi sıtatüdeydi. çünKi erkezin işi vārdi. sōra oḳullā bedavaydı. astāneler bedava. işde devletin. astānede devletin. bi nevi devlete çalışiysın‿ama aç da ḳalmiysın. zengin de olamiysın. zengin‿olman‿için ikinci ekstıra bi iş yapman iĺāzım. şindi benim çucuḳlardan biri abıḳat‿oldu işTe. öbū incinā. incina işTe makinelēn başında. o olmadan‿işlemēri. dedem de oḳumuş. āfısmış dedem. görūysün ya onnarı.

(ölüm adetleri)

gene ver lē. temis büle as ḳullanılmış acarlān‿epsini ver lē. ama ūle paĺas pandıras‿olmicek. yītıḳ olmicek yani. tiyarlā tekliv‿edil . isteyen‿alī, istemeyen‿almas. ş‿ānda devam‿etmekTe. ama şey lēde bişi yoḳ. alīsın astāneden direk cenazeni. götürūsün, mezarlīn defn‿edēsin. sanīsın atlı ḳoşturū. ōle işTe erkez‿ölcek bi gün,ōle adetler ḳaḳtı artıḳ. e o var. bu murat ḳuşu ne diye yine aci aci ötē, bōle den . he, murat ḳuşu be. tabıtın üzerne ḳadınsa başōtüsü atılī işTe.

(nazar)

nazālıḳ daḳılī işTe. nazā oḳuntusu da yapılī. başin mi āridi nazādandī. oḳūsun emen bi geçē. bazen torunnā da bi şiy‿ōsun emen‿oḳurus. anası da urdan‿oḳuyeri. tā ıstanbuldan bırayi nazā oḳuyeri.

(lakap)

Ĺāp daḳmaḳ d l de bis daḳmayıs da işTe bazılā daḳarlē ōle. kel dēler. cüce dēler ḳısa boylulā. çotuḳ ḳafalı dēler, āḳılsız işTe. ḳāfasında b n yoḳ. bālama yani. sīnaşıḳ dēler, çoḳ sīnaşma deye. ōle bi şiylē işTe.

(hayvan adları)

inek, manda, kedi, ḳoyun, ḳuzu, keçi. bızā vā. pıtpidik vā o şinde tālede ötē durū. saçaḳ ḳuşu, lēlek. ḳīlanġıc. ḳoç, ōlaḳ, buva. işTe yer‿oburu dēler ne dēler. ōdek, ḳaz öle işTe.

(sebze-meyve isimleri)

elma, armıt, ayve, kirez, fişne, şefteli, domatiz, patatiz, su bostanı, ḳapina, malina öle şiylē işTe. ḳıvīcıḳ, maydonos, sīġan‿otu, ġıra, fasle, ḳayası.

(çiçek, bitki adları)

saldunya, gül, menevşe, popatya, sāmaşıḳ, çinar‿acı, ḳavaḳ‿ācı, gül‿‿ācı. güslük, çorotu, nane, de, alambor.

(tarlada kullanılan aletler)

esKiden işTe düvennē vādi. dön‿allā dön. sabātan‿āşama ḳadā dön. tīpan ḳosa deris bis, vāiı, elik vādi. evet nacaḳ vādi. makine yoḳ‿ozmannā. sabā ezanından‿ünce ḳāḳā da yapersin. ceyennem sıcānda tālelēde çalışTıḳ bis. temin bitTi işTe benim de işim. şindi acıcıḳ‿oturim dedim de siz geldinis. ben de işTe şindi ḳotiḳayla get dim. ḳotiḳa bu işTe. caba vār, emek var.

(mani)

davılımın‿üssü beyas

giceler gündüslēden‿as

ḳāḳsana be alil‿ā

gitmek‿olmas uyanmadan.

sīmalıdī kesesi

soḳaḳtan gel sesi

köselēn kösesi

dayaḳ‿istē ensesi.

urun ḳızın ḳınasını

ālatmayın‿anasını

baḳīcıḳlā susus ḳaldı

analā ḳızsız ḳaldı.

beyas güllē ḳımızı güllē

ḳısdan gelin‿olmuş

güllē gibi gelin güllē.

şekē vā yidirecek

ince belden süzelecek

çoḳ bekletmeyin‿aġalā

ḳapım çoḳTur gezilecek.

(atasözü, deyim, kalıp sözler)

-damnaya damnaya göl‿olū.

-cēri bej para etmemek.

-bāçıvana pırasa satmaḳ.

-atej düştū̄ yiri yaḳā.

- ḳomşu ḳomşuya mūtaçtī.

- tūp gibi maşalā.

-allā māfaza.

(yöresel yemekler)

dızmana, aḳıtma, büreklē meşūrdu bisde. ḳapama vādır bi düşēsin‿işTe pilinçle. kō̄telē, çev melē meşūdū bisde. ben şindi tam bilemerim. cayilis bis. ḳafa da gidik bisde.

(mani)

bizim bāçeye bi ġāġa geldi

ġaḳ dedi ġuḳ dedi

bizim bu dünyada

üş şey yoḳ dedi.

(ad koyma)

evelden büüklermis ḳoyārdı. esKi isimner işTe nōlsun. āşe, fatme, ali. aptıraman, mēmeT. şindi sen annatçan ki benim de aḳlımdan geççek. otur bıray sen de. ben de gitçēdim ama sis‿için durōrum.

26.

Adı Soyadı: Hasan Yılmaz

Yaş: 65

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Tevfikiye

Göç Ettiği Bölge: Tırnova / Bulgaristan

(düğün)

şüle oturaĺm. orda da oturaķ yoķ ya. bis de oturoyus da. burda gördüm. ķomşinin çoc nen buna benzetTim. dédim allā allā. gel sülēman gel. ama ķıyafetlerimis düsgün d l çekcēsen. gelin‿otu sen de böle. dūnnerden bāsedersek, esKi dūn davıl, zurna ile yapılır. gelin‿alma işi de öküs‿arabası veya at‿arabası. at‿arabası yoķTu bisim buralē de ama. onu güsel bi süslēler böle. yani seralā var ya şindi. yani bild n dōt tekelekli onun‿üzerni şöle bi sera şeklinde yapālar. üzerne esKi, esKi dem m de. kilim, onnarı süslēler dā dōrusu. öküsleri ķoşālar. tınġır mınġır gidēler yani. bayraķ‿ellēnde. e, iki çif‿öküs. birine gelin, birine ķızın çiyizleri yani sandıķ. ķuyuyusun sandıķ.

(çeyiz)

ne olsun işte. yataķ mataķ. şalvar, havlı, tellik, şindikinin‿álbiseleri öle şiyler yani. şindiki gibi uzun boylu d l. ondan sōra seccadesi, giyim ķıyafetleri. veriz‿ep bunnar.

(kız isteme)

e, ordan başlāsaķ ben bi bucuķ sene nışannı ķaldım. iki seneye yaķın, áskellik şindi bitmeden‿evel. yingeyi küyün‿içinden zaten. sā sola gitmeye gerek görmēdik. e, öle

dédik. görücü usūlü. yani bis göremēsdik zaten. şurdan geçsin. ferece deris bis. o fereceyi çeker gözünün‿önne. beni görmeme için veya ben‿onu görmeme için. öle kéndini gizlēdi dā dōrusu. e, bunun yanında ic gelini görmēyen damaT da vārdı. görmeden‿alıyådı. e bugün de telezyonnarda görüyos işTe. boşanmalardan dolayı sebePler‿işTe. ya tabiki esKiden. şindi biliyosun, intēnet‿üzerinden bilmem nerden buluP görüşüP, ḳonuşuyo. sōra da evleniyo. altı ay sōra da boşanıyo. zaten‿öle ep var. yani ikisi evli adam. ondan sōra ḳaçıyo ona. anımın‿üzerne. atta geçennerde bizim ġazteye de çıḳTı. gelin kelpede kéndini atTı işTe. evli adama gitmiş. dōt Tane çocoḳ

üzerne gidiyo. e, iki Tane de adamdan‿oluyo. adam zénginmiş de. nēse bis şindi devam‿édelim.

(başlık parası)

esKiden başlıḳ parası vārdı. ḳızın bubasīnan, anasīnan, işi bāladīn zaman seven de bubasının‿isted parayı verir yani. satma meselesi d l yani. o bizim burda başlıḳ parası geçer. o da ḳāḳTı şindi.

(karışık)

sis şindi buray nasī geldinis? e, ḳurtdereye gitTinis démek. e, mūtar bi araba size bi şiy tayin‿étmedi mi? uray gelen‿arabayı diyo. otbüzün şöförü var‿onun. sisler nereli? benim torun da vanda ūretmennik yapıyå. giçen séne atandı normalde ama dōya gidiyo diye istemedi. bu sene müracāTını yapTı. oraya atandı. bi tane ḳısçe de ġıda müyendisl ni oḳuyo. bi Tanesi emşirelik‿oḳuyo sapancada. diyer torunnā da burda. şindi benim ḳıs nére atandı. giçen séne isted iki viĺayet yazdı. onnarı da tutturamadı. bu sene atancās dedi işTe. bu sene güveniyo kéndisine, çalışıyo baḳaĺm. sizin yérinis çoḳ‿ . şindi dou diyince sannar bi ürküyo yani. gelçi orda da şindi bi işTe şindi düzelmeler‿oldu. güsel de para veriyo şindi devlet‿orda. şurda bi iki seneden beli düzeldi. orda şindi meseĺa ek derslere de giriyo. şindi belediye yapTı oraları. giçen telezyonda göster ler. o ĺaleler maleler diyárbaḳırı gösterilē. o ḳalenin‿

içi faĺan çoḳ māzzam‿olmuş. ben doḳsan‿üc sénesinde emekli oldum. te şindi gidiyorun izmiTe. dā sōra y mi gün‿oldu işTe buraya geldim. öle ufaḳ tefek zirāt‿ işler nen‿ūraşıyorun. dōru diyo. ben şindi yétmiş dōtTen yétmiş‿ücTen beri izmiTteyim. sıḳıyo beni oralar. artıḳ‿aydan‿aya gidiyorun. evet, evet. avası güsel buranın. şindi sis‿olmicaḳ. şu küyün başından baḳ. kölfesde gemileri say böle tek tek. gözükür, şu ilēden tepeden baḳTıḳTan sōra. ama sis var şindi. güneşlik‿ava açıḳ ‿olsun var ya kölfesde gemileri tek tek say böle. tabi çoḳ güsel. uḳarda u tepeden gözkür yani. sosyal yaşantımıs burda yoḳ yalnız. yaslicen tabreni baḳcen burda. alcan‿elne çay, ḳāve. evin yanda y cen yani.

(dünürcülük)

şindi dünürcü dēler‿ona. dünürcü ḳonuşur‿éder. tafsiye éder. olur‿olmas sana cevap ver ler veyaut üc gün sōra ben gene gelcem, bi afta sōra gene gelcem. yani kesin cevabı almaḳ‿için. nēse gider. ya uzman‿u adetlēde yoḳTu yani. üle çiçek, çiḳolata faĺan yoḳTu bisde. artıḳ‿isteycēni isterlē. annaşTılar diyelim ki dūn gününü ḳoyarlā yani. faĺan zaman dūn yaparıs. yani üle nışan. bisde nışan yéline ḳına gicesi dēler yani. dūnde var‿ala var da. ḳına gicesini yaptıḳca sōradan artıḳ. üc‿ay sōra üle.

(kına gecesi)

e u da üle. ayrı ayrı ama te şindi bitTi o da yani. şindi iç‿işe. ya bis‿uzman genşlē, deliḳannılā, dūn şu medyandaysa şu araya deliḳannılā soḳulamasdı yani. ayrıydı, soḳmazlādı yani. meseĺa benim‿ablamın dūnü oldu izmitTe. biz dā küçūz. bu yandakine ḳuyuluḳ deris bis. u ḳuyunun‿alTında dūn yapıldı. e tavannara çıḳtıḳ da öle bakiyes yani. saḳlı yani. e, tabi şindi böyürselē zate u yaşlılā görūse bisi sopayla ḳovalāla zatē. nēse geldik ḳınaya. tef çalālar, tūkü sülenir. esKi rumeli tūküleri vārdı uzmannā.

(davetiye)

dūne bi arada eş dos davetiye gönderilir. üle davetliye büle zāf‿usulü d l yani. ekmek, bi tepsi büle ekmek yapılır. üzeri üzümle süslenir. tatlı olur. aşaş sepilir‿ üsTüne. aşaş biliyosun. aşaş bisim buralāda uzmannar kéndimis‿ tiyacımıs yani. ya, ekmeklere sepilir‿işTe. onnarın‿üzerne.

(gelin alayı)

onu yapTıḳ şindi dūn gününe geldik. erkez davetli ya şindi gelicek‿olan dūn bi işTe ēkek‿evine gelir yane. gelin‿alayı nēse üküs‿arabayı ḳoşTu mu üküs‿arabası önden. bayraḳ‿en‿önde. deliḳannınarın, en genc deliḳannı taşıyo şindi. en bū deliḳannı yané. yané u da evlenme çāna gelmişTir. o da sıra bende de démek‿eralde. nēse bu arada bi de dūn‿evine at yarışı yaparlā esKiden. u da bi iki Tane at yané. nédir? u da bi iki Tane havlı alcaḳ yané. dūne geliyos diye abercidir‿o. e bu arada u uraya yaḳlaştī zaman, urda Toplanan‿alḳ yımtalar. yani bozulmuş yımtalar, sālam yımtalar d l. u ata vurabil seler vurūlar yani. maḳsat‿unun‿elbisesini killetmek yané. sen buraya geldin. biz de seni büle yaparıs yané. e, şindi unu da çalıp‿uynanır. arabaya ḳoyālar gelini. sand n‿üzerne oturūlar. artıḳ ḳāḳmas‿ordan. bi ücreT talep‿ediyo. reddetmiyo assında. veriyo şindi damaT Tarafı. bi assa ḳāḳmıyor‿urdan. as diyo, bilmem né diyo. biras dā veriyo. nēse ḳāḳıyo. çiyis‿arbasını sandīnan ḳoyālar‿ arabaya. gelini pindir ler. aydi damad‿evine.

(damat traşı)

damaT tıraşı ben kéndim‿oldum. asan‿abi uzman belbel nérde ya. küy‿uzmannarda. anımının da evi bu uḳulun‿emen ḳāşısındadı. urdan buraya geldi. şindiki damaT tıraşları gibi üle d l yani. e tabi gene bi kendine şekil düzen veriyosun tabi. bi elbise düsgün tabi. adamnıḳ, ya. artıḳ‿unu giyebild n ḳadā giy. benim bubam‿uzmanlāda emanet‿elbisele damaT‿ulmuş yani. esapla, topla baḳ. uzman fakillik vārmış yané.

(gelin adağı)

nēse gelini get dik. aynen‿o şekilde get dik. nēse gelin‿inmes. e bi adaḳ‿ister yani. nēse onu da ḳarşılar. dūn sābi, gelini indir ler, arabadan. şindi ursını şiy‿édemicem. gelin‿eve gird zaman ḳapı üsTüne bi yā sürüyolar. artıḳ‿onun‿amacı nédir. unu bilemicem yané. heĺalde géçimi ossun diyedir. unu bilemicem. bis‿üle yapTıḳ. baḳ geçiniyos yané. sis de büle olursunus.

(geze)

dūnden‿üc gün sōra bi de bunun gezesi olur. dūnü yapTıḳ. gelini get dik. şindi üc gün sōra gezmek yoḳTu. en yaḳın‿aylenin‿élini öpēler yané. oḳḳā yané. bütün şiysi gezme yoḳTu şindiki gibi.

(düğün yemekleri)

dūn yimekleri erkez dūne gelene sufra ḳurādı yané. ama üle ḳānını doyurūlardı yané. bis de o şivelēden ḳāmadı yané. benim didem‿urdan gelmiş. bubam‿urdan dml. bubam burda dūmuş. e dicen şindi üc gün sōra damaT gider ḳız‿evine. geziye çārīlar. geze dēler. damaT gider‿uraya. damaT da bu sefē gelin‿arabadan‿inmiyo ya. u da urada bu sefē urda ic ḳonuşmas yané. çārmaya gidiyo ama ḳonuşmuyo. u da şindi üle yapar. ḳāşılıḳlı. nēse una göle atalar. sādıç dēler bi tane unnarın Tarafından biri ḳāşılar seni. götürür‿unun‿evine üc bej ḲuruşaldıḳTan sōra. ḳonuşmıyi ama u parayı aldıḳTan sōra ḳonuşuyi. nēse işTe undan sōra işTe gelini daveT‿édiyo, çārıyo. ḳonuşuyo sōra. ya bu gezeyi yapTıḳTan sūra bi dā artıḳ‿afta sonu mu gider. gelin damaT ḳayınpederin elini öpmē yané. gidecēdi üle.

(hıdırellez)

şindi idrellez bizim burda olmuyodu. şu bayraḳlā denilen bi yél var. biz‿uraya gidiyoduḳ yané. yoḳ‿üle bi şiy yoḳ.

(bayramlar)

ya esKiden bayramnar dēken, iki dini bayram var yani. onun‿aricinde bi dāki oḳullāda yapılan şiyler yané. dini bayram, bild mis ramazan bayramı önümüsde geliyo, zate. ona şindiden‿azırlıḳları başladıḳ. bayram d l de ramazan, oruc. bayram, bayram‿āşamı başlar. sabā cemāt camiye gider. e, urda bayramnaşırlar. dā sōra mezarlıa ziyareTe gidilir. üc gün burda ej dos bilbilini ziyalet‿eder.

(bayram yemekleri)

yimeklēde şindi esKi yimekleri sayāsam şindi burdan başa çıḳamam. şindi baḳ çorbası var. fasilesi var. sarması var. KeşKek var. pilav var. bürek, bide var. tatlıları büzmesi var. pide deris bis‿una tepside pide. Piriç Tatlısı süTle oluyo ya. şindi süTlac diyosunus. unnarı uzman pirinç dēdik. bunnar ikram‿édilir yané. ḳabaḳ d l de. normal beyas ḳabā dilim‿alinde yimek yaparsın büle. şikernen yaparın‿onu Tatsıs. ḳara çurba, bulġur çurbası u. bulġur çurbası yané buydayın ḳırması. yani şindi yapāken de o bulġuru yapāken de yané. ani bunun yanında da ḳısır deler yani. o Tür şiyler. e başḲa né diyim.

(meslekler)

bizim burda çifçilik. e zirāt da meyvacılıḳ da yoḳTu oḳḳā bizim burda. şindi epsi var. esKi misir, būday, yılaf, arpa. arpada ōmazdı. eken‿ekēdi de. yılaf, arpa, būday bunnar. misir, ayçiçē bunnar. yané misir‿ekeris. ekin zamáni şindi. ben meseĺa dün patatizlerimi ékTim yané. ünce yélini bi toprā ḳarıştıriyis. e bunu tīmıḳ deris. o dişli şiye. taraḳ da dēler. ben ḳullanmorun da şu tekelleyi ḳullanıyon‿unun yéline. çamparadır‿unun‿ismi. e, çampara. pulluḳnan süldükTen sōra bu toḳmā uvalamaḳ için onnan geziyorun‿üsTünde. dā çabıḳ‿incelTiyo bu toprā. dā sōra ġarıḳlama dēler. patatiz‿ékēken. çizer yané. büle angi aralıḳlālan yapacāsan bel ler‿unu. onnar çizersin. patatize ḳoyarsın. gübresini atarsın, patatizin‿oldū yéle. dilek ḳapatīsın yané. bizimkisi bu. o artıḳ, misir da aynı şekilde ékiliyo. üclü puluḳlan‿āḳasına misiri atabiliyosun yané. şindi dā iş basitleşTi. şindi ekin‿üzerine em ḳapayabiliyo

em sülebiliyo. bi anda üc bej‿işi bi yapıyo yani. éskiden‿üküznen. sülelsin, şu dilek‿arsı şu āc. şu dilek arasinan şu dilek‿arsı bi yél sülersin. o āşama ḳadā dön bubam dön. fasileni atā bi çifci. misirini atarsın. ācıḳ gübre büle sepelēsin çoḳ zor. şindi ic bi şiy. şindi anımnar anca ḳazmā gidiyo. ḳarpuz marpuz ḳazmā gidiyola yané. şindi ic. misirini makine ekiyo. sülüyosun. üle çoḳ zamanın tāĺaya gitmiyo. misiri ékTik. misiri artıḳ on bej y mi gün sōra. bi baḳmişsın çıḳmā başlamış büle. o çapa yapāsın yané seylētirsin. çapa ded n ḳazma. ḳazma başḴa annamada geliyo yané. tāĺa işi yoḳ yané esKisi gibi. ēy, üküsnen‿armannar biçil . oraḳla biçērdik. artıḳ‿o bilinci çapa dērdik yané. yétmedi bitir sen bilinci çapayı sen şiyde. āḳadan başlādıḳ‿ikinci çapayı yapmā. yani o būtmüyosun yané şindi. misir ōsun diye. undan sōra misiri kéndi aline bıraḳīsın. o ḳoçannarı yapmā başlar. ḳoçannarı yapar. ḳırma aline geldikTen sōra, ḳoçannar yané. o misirler aşā düner. o talaşlı, talaş deris bis‿ona. undan sōra ḳurur. soyāsın‿onu burda. sōra toplaşırlar. ḳomşulālan böle. e, meci yapālar. dā ünce oraḳlan biçilirdi. oraḳlan būdayı meseĺa oraḳlan biçiyorus. artıḳ‿ellik var. büle bej Tane şiyi var. ell n var. artıḳ oraḳnan biçersin, elinde ell nen. ḳolt nın‿alTına da alırsın o beşl ni. ondan sōra da işTe demet‿aline getir sin. yıarsın büle. āşama ḳadā né yaparsan yaparsın. dā sōra avasının durumuna göle lüz ar yoḳsa o ḳalır. āşam‿ertesi güne de ḳalsa olur yané. sabālāyın demeTi bālaması da olur yané. yımşar. ḳuşaklen dā bālanır. ḳuşaḳ deris bis‿una. u bāye ḳuşaḳ deris. iki sapı büle getiris şu vaziyetTe. unu bi çeviris. bi dūm yaptırıs. unu da demeTin‿alTına. demeTin‿alTına ḳoyduḳTan sōra bicT miz būdayı onun‿içine ḳoyarıs. undan sōra onun‿iki ucunu getirisin bi yéle. bi sıḳarsın. demeT bāları bālanmış‿oluyo yané. tabi tabi sāt‿érkendi atta. ic büle ḳışın‿ōsa da oturaman. şindi būdayı biçersin. ondan sōra bi ay iki ay tālaya būday biçmēyi. ondan sōra bi ay armanda düversin‿unnarı. lüzjar çıḳıcaḳ. savulmasını, ekilmesini bilmem né. undan sōra gübren‿olur. ayvan gübresi.

ayvancılıḳ‿u‿zman çoḳ. erkezde ayvan. işTe bi şindi üküz‿arabasına gübre. tā́laya götū̄cen üküs‿arabası neḳā gelcek. üküz‿arabasinan götürū̄sün tā́laya. undan sō atarsın‿unnarı tā́laya. nadas çıḳar. būday, misir yéline būday çıḳarī. u ḳalır. undan sōra būdayı anca ḳar yārsa dinnenir. ḳar yarsa dinnenir, anca. yāmazsa dā işi bitmez. işi bitmez de. şindi lençbelcilik, üc gün bej gün. e makinadan sannar‿emekli oldu artıḳ.

(hayvancılık)

şindi ayvancılıḳ da ḳalmadı. ayvancılıḳ sürū̄nen ḳoyunnar. şindi nérde bulcan. nérde otlican. erkesin‿evinde sekis‿on Tane manda, inek, ḳoyunnar büle. şindi ayvan yoḳ. burası otuz‿ane olsa. on bej kişi de ayvan ya bi iki Tane vardır ya da yoḳTur. üc bej Tane inek vardır bēki. şindi ic ayvancılıḳ ḳalmādı ya. ben de tavıḳ bile yoḳ. süT işTe ḳomşuda olannardan‿istiyo, alıyolar. esKiden manda vardı. inek, manda, ḳoyun. başḲa bişiy yoḳTu buralāda.

(askerlik anısı)

ben yétmiş‿üc senesinde askere gitTim. o da gelinceye ḳadā bi yedi séne ḳadā askell me var diye esaplardım yané. u dönemde yané. ben ymmi ay yapTım. askellik ded m gibi manisa ḳīḳ‿āca çıḳTı. gitmedim ben‿ama. gitmedim dēken şubede diyiştirdiler benim yélimi. eyridir ḳomando oḳuluna gitTim ben. nēse sülüsü aldıḳ. şübe üc bej Ḳuruş para veriyo diye yané. yani yol parası. nēse gitTim şübeye. a, bizi bi gün‿érteledilē. adi gelisin geriye. ben de bügün geldim. értesi gün gitTim. o da zor oluyo yani şindi. nēse pindik géce yarısı ispartaya indik. ispartaya géce yarısı āḳadaşlar tanışTım işTe urada. dō̄t‿ay eyridirde ḳaldım. iyitimi urda aldıḳ. askere iyne yapālardı. aşı yaparlar. o ispartada görüştū̄m‿āḳadaş. u da çanḳırılıydı. o sıhiye bölümüne gidiyo sıhiye olaraḳ. onnan tabi samimi olduḳ. aşı yapılcāmız gün o levirde ya. isimnen de tanıyo ya. u aşı yapmazdı bana. bana iyne yapmasdı. tentürdiyeti ḳoyārdı buraya. ḳōḳmuyodum‿ama yapmazdı yané. tentürdiyeti buraya ḳoyuyodu. iyne yapılmış gibi. çünkü aşı olmayannar göreve gidiyo. biz de u

gürevden ḳaçmaḳ◡için. gelçi dȭt◡ay urda ḳaldıḳ. sōra ḳayseliye gitTim. ḳayselide iyitim. ava indirmedeydim. unun iytimini gördükTen sōra atleyişe azırlandıḳ. altı sefē uçaḳTan◡atladım. yani benim durumum◡ di. onaltı on yedi sefē atlayannar vārdı. yani ben dȭt◡ay sekis◡ay ḳara ḳomandalī yapTım. undan sōra barışcı oldum yané. yüs doḳsan bej lira atlayiş parası ver diler bize. yani bu da natodan gelen bi paraymış. assında yédi yüz lira geliyomuş. işTe uçaḳ pasımış. cep mastır parasıymış. bize ḳalıyodu yüz doḳsan bej lira para yani. bi metreden, doḳus yüz metreden. üc◡ uçā pindim. c yüs◡atmış, c yüz◡otus, c ḳīḳ yédilere pindim. c ḳīḳ yédi uçā at◡arabası gibi bişiy yané. askeliyenin◡uçā büle ġacır ġucur bişiy. e, c yüz◡otuslar biras dā aşādan◡atlıyos yané. c yüz◡atmışlar unnar biras dā seri oldū için alçaḳTan◡atlıyoduḳ yané. yané alçaḳTan◡atlamaḳ dā tēlikeli. tabi neḳḳā yuḳardan◡atlarsan◡atla. bi dā sen kéndini ayarlayabiliyosun yané. avanın durumuna göle, lüz arın hız durumuna göle. askelde lüz ara nat diye geçiriyoduḳ. nat, alTına bi ateş dā. ḳayseliden n denin ḳara sazlıḳ denilen bi bölgesine ḳadā atlayış yapārdıḳ yané. açıḳ bi alan yané. alTa bi ateş yaḳarlar. alTındaki u ateşin duruma göre paraşütüne sen yön verebiliyosun yané. yani isted n yéle bi yön verebiliyosun yané. isted n noḳtaya da u ḳadā düşemezsin◡ama. bu assında askeri paraşüT bunnar. serbesciler şu noḳtaya düşcem dedmnde düşüyo. uçā şiy◡olmuş. paraşüTü ḳaydırabiliyo yané. y mi sekis metre paraşütün ḳolonnarı var yané. uçaḳTan◡atladın mı boşlua düşüyosun yané. sıltında çanta. paraşüTün çantanda yané. paraşütün ḳolonnarı uçān◡içinde. halat var içinde şu yūsek gelirim gibi. azırlar ḳomudunu verdikTen sōra erkez◡ayā ḳāḳar yani. ḳancası alırlar yané. ḳapının◡āzına ḳadā gel ler. başlālar yané. gelen◡atlıyo. gelen◡atlıyo. at ḳancanı atla aşāya. at ḳancanı atla. sekis metre boşlū düşüyosun yané. ondan sōra y mi sekiz metre sonunda çantandan çıḳar o paraşüTü. seni şöle bi sallıyo yané. sallendikTen sōra açıldını, ipTen ilişkini kesT ni anliyosun. ḳafani ḳaldiriyosün. şurdan bi çelik başlm ḳadā delik vārsa önde bi paraşüt dā var. ya o delik būkse yedek

paraşüTünü aç. talimatTa üledir yané. deliknen şöle yani bi fermārı çekt n zaman burda paraşüt‿açılıyo önünde. bi önceki paraşütTen biras dā küçülüyo. eyer‿ünceki paraşütTe delik yoḳsa onu açmicaḳsın‿uzman. o zatē ünceki unun‿alTında delik vārdı yané. onun‿alTında başlıyo. üsTekinin‿avasını biraz azaltıyo yané. yané öle bişiy başımıza gelmedi. ilk‿atlayışımısda da avada bu şekil bekledim yané. āḳadaşlar da benden‿aşā indi yané. ben böle bekliyorun yané. yani ava boşlū. ava boşlūnda sen böle ḳalıyosun yané. ondan‿iyitim‿aldıḳ. paraşüTü burdan tutuyosun. ḳarın boşlūna ḳadā çekiyosun yané. ayaḳlānın dibinde ḳoy balonu dibine. paraşüT avayı tazeliyo. seni de bu sefē aşā indiriyo. ya aynı şekilde bi bucuḳ dakiḳanın içinde yapıyosun bunnarı. tabi bi bucuk dakiḳanın‿içinde. yéle yatmas. yéle yaḳın yél çekimine raslıyon. yéli takip‿ediceksin mesafeyi. istēsen‿avada bi türkü çīr, ic bişiy olmas. ama aşā yaḳlaştın mı yél çekimi. otus metreye ḳadā yél çekimi. uçaḳTan çıḳmadan‿uçaḳTan yan¸tepesiz düşüyo böle msan. böle uçaḳnan böle boş. valla ben ic bi tēlikenen ḳāşılaşmadım. iyitime önem vérdim. ben bi iki sefē uçaḳTan tutundum. yané ḳapıdan tutundum. bi iki sefe atlayamadın. adam beni ellerini bi ileri iki geri. bi ileri bi geri itekledi. sōra bi tekme düşTüm‿aşā atladım. tabi, urda atlaman iĺāzım. atlayış yapmayanı urda illa atlıcan. bi sefe de ayaḳlarınna şiy yapmim diye uzaTayim diye çekmişim büle. o on bej gün‿oTuramadım. ayāmı uzaTayim diye çekmişim. bi de lüz arda atTılar bi seferinde. lüz ar‿aldı götürüye. bu īlamur gibi aynen. yéllede sülüklüyo böle. paraşüTü durduramam. burdan késTi böle. şiyde çelik nilüfer vārdı ḳafada. burayı yārdı. kimilerini iptal‿étTiler. ya unun da şiyi var. ḳılips dūmeleri var yané. eyer‿onun lüz ara āzını verdiyse onun‿önne geçmek biras zor‿oluyi. buraya ḳılips dūmelerine boşandırabiliyosan ikişkiyi kesiyi paraşüT bi dā senden. sonucta ḳayseli zincirdere. erciyesin‿alTında ḳalıyo.

(mevlid)

yarın burda mövledimiz var. vaktiniz varsa şindi davet‿étmiş‿olalım. eş dos, aḳraba ısım, epsi toplaşıP gelir. yemekli duva oḳutma yapılır. yaḳın çivre küylerde büle

işTe davet‿édilir. vaḳTi müsayiT‿ulan gelir yané. sis de davetlisinis. mıstavanın‿ adına ben davet‿étTim. misavir de éderis.

(akrabalık isimleri)

önceden tete vārdı. şindi t ze oldu. bobānneye böyüke denir. yani bük‿anne. dede, ala, ḳızan üle. mari var. gel mari. bis de ḳızan dēler. ḳıs‿ōsun, érkek‿ōsun ḳızan dēler.

(giyim-kuşam)

meseĺa uzman büle pantul nérde, etek. çocā giydirisin büle başTan‿ayā fistan dēler. érkekler de aynı giyodu. érkekler çāşır giyerdiler. çāşır, evet. çāşır yani şindiki bazı tariḳat mensuPları giyio. bol bol ḳumaşTan. bizde ésKileri aba pantulun deler. aba pantul. e, kendimis. kendimis ḳalın ḳoyun yünnēden yapārdıḳ. şindi nasī diyin yani. pēlivannar giyodu kiylotlu pantulun. benim bubamnarın askel‿ocānda resmi bile var ‿üle, o şekilde yané. kemerimis palasḳa. palasḳa dedikleri deriden. o şiydir yané burayı ḳadā bālarsan‿u arḳaya da gider. burayı ḳadā da gelir. ḳuşaḳ var bi de. sen‿ onna ḳarıştīdın. ḳīmızı diyince sen ben‿annadım şindi. telezonda gösterilen ḳuşaḳ. u da yünden yapılıyo. çufalıḳTan yapılır‿o. çufalıḳ‿ésKiden yapılan makinalar. elle basar, ayaḳnan basar. başparmānı büle çeker. ala o bende duruyo. duruyo o teşkiĺat ben de ala duruyo. yani u üç metre boyunda faĺan yapılır‿o ḳuşaḳ. yani iki metre, üç metre. bi de neḳḳā dolarsan beline oḳḳā dik tutar yané. bel‿ārılarına faĺan. bel‿ ārılarına faĺan gelirmiş. üsTümüze göynek. dümeleri yoḳ. ḳolları normal fereceleri, kolları üle yani. vārdı, ḳasket dērdik. köşek ḳasketler vārdı. şu āḳası köşeli köşelidi. osmannı şiyi yané.

(mani)

ya otus yıl ben buralāda davıl çaldım. ramazanda ayrı ayrı māniler. ama şindi ses faĺan alıyon. bu yaşTan sōra sülemim. ya unu gencler yapıyo işTe ben sülemim. ben de u şiyler yoḳ yalnız. oynamasını da bilmem.

şikerim vā ezilecek

ince besden süzülecek

çoḳ bekletmeyin ālarım

çok yélim var dā gezilecek.

öte uydun beli uydum

ben bu evde misaf duydum

ben bu misaf ādan

bej on lira paracıḳ‿umdum.

(saya)

ya bis de şindi saya var, saya. hazreti ali efendi diye sayası başlar. bu üc gün‿ ünceden büle genclē yapar bunu. azill ni yapar. bi dal urda çeşintli ziller, çannar Taḳılır‿una. gice yapılī bu. bunun yanda iki işi. bili ayı olur. bili dede olur. ayı postunän sararıs unu. adam‿ama ayı postunän sararıs. ayıya üzerne sītına bi çuval ḳoyarıs. dede una artıḳ bi vurur yané. bi Tutar. seni beni yatırī yéllere. yani ḳapı ḳapı gezer büle. yardım‿amaclı būday faĺan ToplanırqişTe. ünceden būdaydı ama şindi para Topluyus. şindiki gencele işTe. caminin né tiyacı varsa onu alıyus. gencle üle Toplanır. icKi miçKi yoḳTur‿üle. tepede Toplanır. ḳola mola, tavıḳ mavıḳ‿alırsın. bi āşam yirsin yani. harman sonu yapılıyo. er ḳapıya gider sayacı, o dallan beĺabē.

sayacı geldi

duydunus mu

seĺam vérdi

aldınıs mı.

şiytan yapılır. şiytan, e misal. béyas şiy giydir sin. sopaları bālarsın büle. Ḳolları acıḳTır büle. uzaTırsın‿uzaTırsın. e tabi Tanınmicaḳ şekilde. ḳafaları da şiydir unnarın. Taninmicaḳ şekilde yapılī.

sayacı geldi

duydunus mu

seĺam vérdi

aldınıs mı

saya kimin saya

hazreti ali saya

hēy.

dedin mi tamam. Íambır lunbır başlālar. ātıḳ‿u hanede ḳaç Tane genc ḳıs veya çocoḳ varsa ātıḳ‿una genc ḳıs bāşlar. ya da damaT bāşlar. ātıḳ‿una da ḳara ḳaşlı, ḳara göslü on Tane damaT bāşlar. yani u hanede ḳac Tane evlenicek varsa gelir. yoḳ urda da yapıyola gene. bi de bi āşamda da bitiremiyolā yani. avluburun bük köv. er haneye gidiliyo. dōt yüz elli hane faĺan var, avluburunda. biz yapıyådıḳ. bis de şu bi iki seneden beli bıraḳTıḳ. bis de er séne yapıyådıḳ‿onu.

(ad koyma)

ya şindi üle bi zollū yoḳ yané. şindi ésKiden ḳulāna oḳursun. şindi astanelēde ḳonuyo çocōn‿adı ama ésKiden o büyükü kimse u hanenin bū kimse biras şiy yapar yani. onun ḳulāna ezan‿oḳur. o yani bi dānın‿adı o yani. o da devam‿édiyo. meseĺa benim Torunumun‿adı abdurāman. dedemin‿adı abdurāmandı. bis de Torunumun‿adına da abdurāman ḳoyduḳ. bırda āşe, fatme. ésKiden meseĺā dolu bırda. āmet, mēmet bırda ep. şindi yeni yeni isimner diyişti ep. şindi mıstafa baḳ. şurda dōt bej hanede mıstava var. şurda mıstava şayin. angi mıstava, dēsin meseĺā. felancı ōlu felancı mıstava. ésKiden ep āşe, mıstava, fatme, ali. u isimner şindi Ḳalıştı. yani haneler bölününce, ayrılınca u isimneri u şekil ḳoyuyo yani. kimsenin bi evin‿alḳına ayit d l u isimner

yani. yani Torunnar, çocoḳlar ayrılmışlar. onnarda çocoḳların‿ismine ḳoyuyo. mıstava ḳoymuş yané. yané genelde piyġamber‿efendimizin ismi ḳoyuluyo. o isimneri taşıyo yani. şindi isimner diyişti. meseĺa çoḳ‿afedersinis de ben şindi sise bi soru sorsam. piyġamber‿efendimizin başḴa ismi vā mıdır? āmeTi muammed mıstafa. āmet yani bi ismi de.

(sünnet)

yoḳ ésKiden hele bisim zamanımısda ic yoḳ. sadece mövlid yapılır. üle davıl, zurna faĺan yoḳ yani. şindi iylence yapılıyo. önceden yoḳTu. bi yimek veriliyodu. sünnetci gelir. unun şiyine né denirdi yav. çocō Tutan ḳucāna alana. hē, kilve, kilve. kilvesi gelir, ḳucāna alır. sünnetci gelir‿işini bitirir. çeker, gider yané.

(çalgı aletleri)

dábrüḳa vardı. tef vārdı. u vardı. u da yoḳsa gene eline bi tepsiyi alır‿unu da çalādı. ésKiden oydu. unnar şindi ḳāḳTı meseĺa. şindi sazlı mazlı. ésKiden udu. vurmn‿onu. ayaḳlānın‿arsına ḳoyar. dımbıdı dımbıdı çalar. çalā, undan sōra ḳıslar sülē tūküyü. meseĺa ramazan dedim davıl çaldım dedin ya. gice meseĺa imsakiye sātine yarım sāt‿ünce başlāsın. davıl çalmaya başlāsın. erkezi er haneyi uyandırīsın yani. çalāsın çalāsın, uyandırīsın. uyandırmadan u haneyi bıraḳmiyısın yané. gecT n zamen zaten davılı duymamış, ḳalacaḳ demekTir‿u. nese bayram zamanı gelir. bayram sabā gelir. namazı ḳıldıḳTan sōra davılcı çıḳar bu sefē. ḳapı ḳapı gezmē başlar.

(kurban)

ḳuban kesicek‿olan bi ay üncesinden ḳurbanı tedalik‿etmē başlar yani burdan. gider, ārlādan, mesānelēden alır. veyaut kéndinde vārsa veya ḳomşularında vārsa gider undan‿alır. bi ay baḳar. bi ay sōra gider‿arafe günü gider‿ordan. e, oraya gelmeden‿önce Ḳurban bayramının‿arfesinin‿āşamı mezallıa gidilir. orda ḳuran‿oḳunur. ondan sōra işTe sabā namazından sōra ḳurbannar, ḳına yaḳılır‿o ḳurbannara. zabā gelinceye dek o ḳurbannar yaḳılır. üc gün‿ünceden ḳurbannar ḳına yaḳılīdı. üc gün varken

meseĺa ḳurbannarı ōsun, ḳoyunnarı ōsun. ésKiden‿üledi. ondan sō işTe sabā namaslarını, bayram namaslarını ḳıldıḳTan sōra ḳılannar ḳına yaḳılır‿o ḳurbannara. sabā gelinceye ḳadā ḳurban yaḳılī yani. meseĺa erkez yéli müsayitse ḳurbannarı kéndi evinin yélinde keser. aarlarda kesiyolar. meseĺa ben giçen séne ayvanı şurda işTe yatırmaḳ‿için ayvan da ḳuvetliydi. ala benim pāmaḳların saḳat şu anda. beni bi düşu̇̄dü. şu bilēm şu vaziyetTe. yani çoḳ belbat vaziyetTe. ala dā giçmedi yané. baḳ bi sesi oluyo dā yané. nēse ayvan ḳalabalıḳ. ayvan düşTü yéle. ayvan düşünce yéle ayaḳlānı da bālamışTıḳ. ḳafası da bālı ama ayvan ḳuvetli ayvan. bu ḳadā san bi çullandı üsTüne. ayvan‿oldū yélde pıçā çaldıḳ yané. undan sōra da onu yüzüys delisini ayvanın. etini asıyis ḳancaya. onu asmayan da vā. yélde yapan da vā. nēse onu temizlettitTen sōra ḳaç kişi ortaḳsa ḳurbana onu ona göle pay‿éderis yané. altı kişise altı kişiye dūrama işini ben yaparım yané. sonucTa o altı kişinin‿eti çoḳ‿ oynasa anca yalımşā kilo oynar yané. sōra ūraşmıyosun yani. er‿etin er yélinden aynı altı kişiye kesmek‿için çalışırım yané. etin yané etin‿ayvanın bazı yélleri diyerlidir yané. onu erkeze taḳsimini yaparım yané. undan sōra taltal‿olur işTe. ded m gibi yalımşā kilo bi fāḳ‿éder. unu da bilbiline yine tamamlıyus‿o sayıyı. hak giçmesin, haḳ giçmesin diye yané. undan sōra bi çöp çekiyos. çöp ded mis bi küçu̇̄ çocoḳ çekeris. düner‿āḳasını. bu kimin diye birsi göster una. bu kimin der. göster u da. bu āmeTin. bu kimin? sülēmanın. üle undan sōra erkez‿etini alır. işine baḳar. gelen misaviline ikram‿éder. e bi de bunun yanında pay deris bis‿una. ḳurbanı olmayannar var. ḳurbanı kesemeyenner var. unnara yedi pay‿ayırıs yané. u yedi payı unnara ayırıs. unu da yapıyos. unu da yapıyolā. cierlerini emen pişiri. urda şindi bazı yéller, cierlerini dūrayıP bazı yéllerini çıḳarTıp yapıyos yani. assında u sālıḳ‿açısından yannış‿ama yapıyus yani. ama etin bi gün dinnenmesi iĺāzım yané. üle getiri.

(halk hekimliği)

tamam. meseĺa idirelez günü idirelez zabāsında günej dūmadan şu süüt dalları var baḳ. şu süüt dalları una inanılmış‿olalaḳ beline dolar. günej dūmadan‿ünce idirelez sabā. yané bel‿ārısına geliyomuş. belin‿ārımazmış. üle dēller. atta giçen sene ben bunu denedim. kéndim yapTım. merák‿edip de yapTım. çocūken yapıyoduḳ‿unu. ḳılıp dallarını idrellez sabā. meseĺa nezle, ġırip‿için ayva yaprānı da ḲaynaTırlāmış yané. īlamuru ḲaynaTıyosun zatē. ḳavlan yaprā meseĺa. ḳavlan yaprā, çınar yaprā da bis una ḳavlan yaprā diyos bis‿una. yani unun iki yaprānı çay gibi ḲaynaTıyosun. iyel romatizma kileçleme vārsa m gelir yani. iyel kileçleme vārsa m gelir yané. ben de bunu denedim yané. faydesini gördüm. ic bıraḳmıcaḳsın. on bej gün‿içiceksin. ben bunun faydesini gördüm yani. meseĺa ben de bel fıtī var. çoḳ yéllere gitTim ben. doḳtorlara da gitTim. iki yélde sıḳışma var. urdaki doḳtorlara sordum. dedim ocam benim dēdim né. bacāmı ben büle tepiştilemiyo. kemik‿ārıyo ama ne ārıyo. nēse raporlā da yingilizce yazılı. yané bis çözemiyus. nēse geldim buraya. doḳtoluma onun doḳtoruna sordum bi. o da doḳtoruna sorcaḳ yané. onu doḳtoluna sorcaḳsın dedi. nēse geldim sordum.. emen dedi amelyát, dedi. senin iki Tarafında sıḳışma var, dedi. bojluḳTan yararlanalım dedi yané. masasına yani beni para ḳāşılında davet‿étTi yané. nēse işTe üle dedi. dedim‿ocam, ben bi eş dosla görüş m bi kere. nese ayrıldıḳ. yav dedim ben buna néden sormadım. amelyát olursam bana né şans vériyosun, o şekilde. gitTim āḳasından yetişTim. dedim ya ocam. uzman ocam kelimesi yoḳTu. doḳtorum, doḳtor bey yané. doḳtor bey sis amelyát dedinis‿ama amelyátTan sōra benim şansım ḳaç? né ḳadā olcām dedim yané. yüsde on dedi m olursun, dedi. başarılı olursa olursun dedi. başarılı olmasa yüzde on şans veriyim sana dedi yané. allā allā şindi yüzde atmış dese tamam. o ārılar ḳāşısında olcām yané. nese ben‿ olmadım, amelyátı. bu çekme işlēni yapannar var yané. bunnara ben çoḳ gitTim yané. nérden başlasam şindi. meseĺa bursa gülsuyunda, ḳara ibrayim denilen birisi vārdı meseĺa. una gitTik. iki sefē gitTik yané. undan sōra iznik yolu üzerinde balaḳfaki küyü var. una da gitTim. undan sōra yalovada vārdı. bi ḳoyuncu asan dede delerdi. una da gitTim, iki sefē. subaşında vārdı bırda. ḳaramürselde vārdı. una da

gitTim. aḳyazı da vārdı. una da iki sefē gitTim. adapazar ḳatlıpazarda vārdı, ona gitTim. en sonunda baḳ en sonunda, epsinden as as fayde gördüm. ama en sonunda orāṅġazi denilen bi yélde yeniselöze gitTim. ermenilēden ḳalma. rampa tepe bi yél büle. bi dayın tepesinde yané. una gitTim allā razı ōsun. sā adamnar. beni şiyitTi yani. baḳ ameĺyatsız işi bitirdi yané. ama una ben çoḳ kişileri günderdim. atta götürdüm de. ama fayde görmēdiler yané. ama demek bana denK geldi. onun da ismi ḳāraman. arabānan zor gitTim. arabanın‿içinde iki sāt boyunca ic tepişmeden büle zor gitTim. kıj avasıydı. böle ḳar vārdı etrafda. tepişmeden büle iki sāt gitTim yané. nese beni ḳucaḳnan ḳoydular. bastun‿elimde ama sidyesi var‿adamın. bej daḳḳa tutmuyo yané tedavisinde yané. üle bin can‿acıması da yoḳ. seni bi yüzüsTü yatırıyo. sōra benġay sülüyo sītına. sülüyo belinin‿üzerine şüle. onu beznen siliyo. eline bi bez bālıyo. sōra bi tutuyo belinin‿üsTünü. o biliyo angi bölge oldūnu. şindi ben de biliyorun nélesi. afif zorlandī zaman acıma yapıyo orası. pāmānı afifdi. bastırdī zaman göçüyo içeri yané. onu şüle tutuyo içeri. tıḳ bu ḳadā. tıḳ‿étti. ben de yüzün telsine yatıyom ya.

27.

Adı Soyadı: Ayşe Toprak

Yaş: 67

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Pazarlı Köyü

Göç Ettiği Bölge: Bulgaristan

(göç)

benim‿anamyin bubamyin mācur. bolġariyadan gelmişler. te dedeler bırda yelleşmişler. öküz‿arabalarınna gelmişler. nası gelmişler bilmiyim. çoḳ fakillikle çoḳ.

(düğün)

esKiden böle kıslar faĺan biyenmesi faĺan yoḳTu. önce gel ler, ḳızı istēler. bobası ver . sō başlıḳ parası istenir. işTe kimi yün‿ister kimi hayvan‿ister. sōra ana ḳınası, ḳız ḳınası, ūl ḳınası. bisde üc ḳına yapılīdı. érkeklē ayrı, ḳadınnar ayrı olcek. şimi ḳarşıḳ. ama önceden öle deildi. sōra işTe ben biygirle geldim. bizim zamanımızda yoḳTu şimi bilemērim‿ama öküs‿arabası. beni bēgire pindirdiler de getirdiler. geştidik bis de.

(kına gecesi türküsü)

yūsek yūsek tepelere

ev ḳurmasınnar

aşrı aşrı memnekete

ḳız vérmessinner

aşrı aşrı memnekete

ķız vérmesinner.

annesinin bi Tanesini

or görmesinner

uçan da kuşlara

mālim‿olsun

ben‿annemi özledim.

em annemi em babamı

ben küyümü öSledim

babamın bi atı olsa

binse de gelse

annemin yeĺkeni olsa

açsa da gelse

ķardeşlerim yollarımı

bilse de gelse

uçan da kuşlara mālim‿olsun

ben‿annemi özledim.

em annemi em babamı

ben küyümü özledim.

ben küyümden‿ayrılalı

ķaç sene oldu

küyümün Tikenneri

bana gül‿oldu.

babamın‿acı sözleri

bana bal‿oldu.

uçan da ḳuşlara mālim‿olsun

ben annemi özledim.

em annemi em babamı

ben küyümü özledim.

(mani)

mani benim sözlerim

ḳan‿ālıyo gözlerim

nazlı yārin yolunu

avşam sabā gözlerim.

ḳaynanamın telleri

çoḳ‿oldu sözleri

çoḳ ḳonuşma ḳaynana

böle olamayıs yan yana.

(çeyiz)

esKiden er şiyi kéndimis yapādıḳ. tülbentlēmis vārdı. oyalādıḳ‿onnarı. ḳanaviçelē işlēdik ḳara Íambalālan. önceden elettirik nérde. ondan sōra çorap‿örüdük, patik. baḳ‿önceden bu renK renK iPlē de yoḳTu. kendimis boyuyoduḳ‿onnarı. cevis ḳab nan, nane yaprānen, bazen ḳınaynen boyārdıḳ. şindi azırı çıḳTı. şindi hala

torunnara yaparım ben. ondan sō yurġan, döşek. ḳoltuḳ‿örtüsü, yastıḳ. basmalā olūdu önceden. hērkez bi basma ediye éderdi. benim on basmam vārdı çmzimde. çurap vārdı, patik, tülbent, öle yani. evet, sōra unnarı böle burdan burā iP gelmdi. serēdik‿ iPin‿üsTüne. ç zimizi öle yani. baḳıyīrsın ep‿aynı.

(kırklama)

ḳīḳ günnük‿oldu mu ḳīḳ‿uçurus bis. götür sın bi yaşlıya. ḳīḳ Taş topluyi. içēsine de kül ḳoyuyi. çocū da ilēnin‿içinde yıḳayler. yıḳadıḳTan sōnra o suyu bo͞le süz. çocū ḳīḳamadan yanna iş yapmadım. ben‿epsini yaptım. bej Tánesini de yaptım. epsini ḳīḳ yaptīdım. ḳīḳ yaptīdın mı ḳızannar serpiP büyū̆müş. ḳīḳını uçurcānmış. ḳīḳ gün‿ oldu mu ḳīḳ ḳaşıḳ su ḳoyarsın suyuna. ileri ḳaşıḳla bo͞le ölçersin, ḳaşıḳ ḳaşıḳla, ḳīḳ ḳaşıḳ su. üsTüne su ḳoycān, ū̆dürcēn bi Táne suyu. ordan bıras‿alcān yanan‿atejden külü, atejden kül ḳoycān‿işTe. o küllü suyla çocūnu yıḳīcān. ondan sōra temis suyla da durulīcān‿işTe. durulaysın, benim ḳīḳ‿uçurdūm ḳadın‿o͞le dedi. emen dedi, Tökeym de gösterim dedi. çocūn ḳīḳını o͞le uçuriyilē. ḳīḳ‿uçurmā gitTik. sana gel ler. sen ver sin, iki yımta, bi yımta. gönnünden ne ḳopāsa. öteki ḳomşuya gider. o ver . yımta ver lē, ḳīḳ‿uçurdu deye. o͞le de yaParlē. uturuysun sūra işTe. götürüy üle.

(ekmek yapımı)

hamırı yorūrus. fırına işTe böle fırına atādıḳ. maya bıraḳīdıḳ‿esKiden‿onu. bires ō̆rū̆dük. un ḳoyārdıḳ‿içine. Ḳabartīdik. e öle yavrum‿işTe. epsi bitTi gitTi zāten.

(tarhana yapımı)

taranayı önce ḳurutūsun. onu bi serēsin‿önce. sō ister süT ḳoyārsın‿içne. ister yūrt ḳoyārsın. üzerne de bi şimik sepersin. ḳāvaltıda biz hep yérdik tarana. mis gibi ıscacıḳ tarana. ondan sālıḳ vārdı. şindi yoḳ kimsede sālıḳ. çārpılırsınız esKi kötü dērseniz.

(akıtma)

aḳıtma var bisde. şindi hamırı sulandırıyōlā. tavayı atejde. tavayı döktῡn zaman‿o su zāten şindi böle kendi kendine. döküyo böle. emen bi daḳḳa olmuyo alıyo onu büle. oluyo böle aḳıtma. ama ḳatḳı yoḳ. yani hamır sadece. ama vala özel yemek‿üle işTe. bajḳa da yoḳ yani.

(kapama)

ḳapama nasī yapılcaḳ. aşlarsın tavī. pirinci de ḳavurūın. aşladīn suyu pirincin‿ üsTüne dökērsin. taḳārsın fırına. pişer işTe. yapıyılar işTe.

(hıdırellez)

hidrelez‿önceden‿olurdu. ıdreles şöle önceden bῡk‿āçlā vārdı. sabā günü hidrelez sabā şu d rmenin‿aşāsında ḳoca bi āç vardı tabi yıḳıldı o d rmen şimi. onun‿altına gidil di. şim‿orda seni pek kesin‿annayiP bilemicem. şindi bi kıS olacaḳ. üle bi çocū olcaḳ. bi yetim midir öle bi çocū olcaḳ. üle bi çocū buluyōlādı. üzerne de bi örtü örtüyōlādı. o suyu bulan şey‿içersinde o şimi bi kişi māni sῡler. onu da herkez bilir de yani annayan bilcek. bi māni sῡler. şindi herkez baḳıyo. o şeysin‿içine herkez dışarda bekler. o çıḳarī bi táne içinden. o māniyi sῡled zaman o māniyi çıḳarır. ama özelikleri de var māninin. hüzünnü, aşḳlı sölenir tabi. tabi kimsine hüzünnü çıḳar, kimsine de o şeye üzülüyo ya seviniyo. şim‿ondan sōra bitti miydi bi ḳarışırdı ortalıḳ. şimcik bunnar inanj diyim ben. o şey suyu var ya ani onu attıḳları su o ḳaldı. şindi o suynan‿elini yüzünü yıḳaybilen güzel‿olūmuş. o en meşūru o. atej bi de o. salcaḳ da öle sallanırlādı.

(arife çöreği)

arefe gününde çörek deris biz o da mayalı. ani şöle ufalaḳ. ona ḳaba çörek deris bis. onu da bayram sabā yapārdıḳ.

(mani)

māni benim‿ezbelim

ḳan‿ālıyå gözlerim

ben‿o yárin yolunu

ölene dek beklerim.

bind m‿at ḳīmızı

cebimde vā altın sāt

ben yárime doyamadım

nasī olayım rāt.

aḳıtmadır‿aḳıtma

başḳa tat vermes‿āzımda

sevd mi görmeden

zaman geçmez önümden.

ālarım gücüm yetmeS

başımdan dētler gitmeS

ben sevdaya tutuldum

hiçbir ilaç fayde etmeS.

ḳāve ḳoydum cezveye

ḳāḳ gidelim gezmē

alışmışım duramam

gelin ḳızı ezmē.

yilana baḳ yilana

nası gider˯urmana

anam beni vericek

isted m˯ōlana.

ḳara ḳara ḳazannar

ḳara yazı yazannar

cennet yüzü görmesin

aramızı bozannar.

28.

Adı Soyadı: Recep Kılıç

Yaş: 72

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Ambarcı

Göç Ettiği Bölge: Yunanistan

(bayramlar)

éskiden né bayramlā vārdı. éskiden cumūriyet bayramında güleşler vārdı. baḳ bi o bāçede. bi de bu bāçede güleşler vārdı. panayīlā vārdı. paniyirciliḳ yapılīrdı o işTe bi zamannā da. şindi nérde ōle şeyler. eylül, ekim zamanı bi ay paniyir‿olūrdu. paniyir ded mis yetiştird n mahsülleri né vārsa onnarı. ayvan‿alım satım şeyleri. öküsleri deiştiriris. ozmnā da öküs var. araba yoḳ. şura ayvan pazarıydı baḳ. şurda ḳoca ḳoca cınarlar vārdı. burda bej altı kişi ḳaplayamas cınarlar var. şu tekellēn ḳalınnında cınarlar vārdı. tabi tabi şindi bordan sabā namazına geld n zaman bayram sabā oca ḳıldırdı mı namasdan başlarıs sıralan bayramlaşmā. ōle bayramlaşırıs. tabi evlerden de bayramlaşırıs. sōra būklēn‿evlene, aḳrabaların‿evlene çoluḳ çocuḳnan gidilir. ōle şeylē işTe. götürüler evlere işTe.

(hıdırellez)

idrellezde salınġaçlar ḳurulūrdu. mezarlī gecTikTen sō ḳoca ḳoca çınarlar vārdı. medyanda toplaşīrdıḳ. şindi bordan çıḳārḳan‿idam‿aacları gibi aaclar var. büük, ḳocaman‿aaçlar. onnā işTe idrellez‿aacları. bayramlarda, ḳurban bayramlarında da salınġaclar ḳurulūrdu. bi kişi oturū burda. iki delikannı da burda. uçurū ḳısları bōle.

(mani)

ḳarşıda otur yārim

gel burada ḳal yārim

çarşıya gidērken

beni de götür yārim.

al mendilim‿allandı

aızlarım ballandı

bōle sevgili olmas

ḳulaḳlarım çınladı

gidiyårın‿ellere

kemer bāla bellere

sen gidērsen‿ellere

ben baḳmam bellere.

ḳaynanam geliverse

şu yemeyi yapıverse

yimeden şu yemei

bi‿anda ölüverse.

mendilimin yeşili

bu aşḳa düşeli.

dā çoḳ vār da düşünmek‿iĺāzım. belki sōra gelir.

(düğün)

ya tabi şindi öküs‿arabas nen‿aynı bürgü yapılır‿öküs‿arabasına. aynı gelin gelir. yāmurlu avalarda, açıḳ‿avalarda ḳac kişi varsa. né ḳadā ḳıs vārsa ḳol ḳola giril . türkü çāra çāra. meseĺa aşā māleden uḳarı māleye gidecek. türkü çāra çāra gider. meseĺa bu yolu, ama iki saatTe gider. ama ōleden sōra āşama ḳadā gider. āşama ḳadā gider. davul, zurna. bāzısında yokTur. yoḳ‿ōle bi‿şey. şindiki zénginner davul, zurna tutmas. āyır, o zamanḳi zénginner de davul, zurna şey yapmas. aynı sade getir ler gelini. unnarda yimek çoḳTur. annıyå mısın?

(yöresel yemekler)

pilavlarımıs, bōreklermis. evet, ḳapama deris. meseĺa birsi dūn yapcaḳ. ya bi ḳuzu keser. ya iki üc Tane keçi, ḳoyun keser, yahut da dana keser. dana deris yani keser. öküs keser yani tosun keser. o vaziyetTe. e tabi bunnar zénginnik şeyleri.

(hayvancılık)

beslemed mis‿ic bi‿şey yoḳTu. erkez‿er şey beslērdi. bi anede en‿as yüs Tane ḳoyun vardı. en‿aşā yüs Tane ḳoyun vardı. e, dōt bej Tane manda varsa, dōt bej Tane de inek vārdı. iki Tane öküs şart zatē. öküssüs‿ev yoḳTu. yani çif sürme, şē yapmā. devamlı o şekilde.

(damat tıraşı)

e damat tıraşı işTe. şindi meseĺa éskiden damat gelini ic göremesdi. gelin gelirdi. ḳoluna girdi mi ozman. bi dā şey yapārdı. atlan gidērdilē. meseĺa ḳarşıki köve. ḳarşı köye alıyorus dimi. arabalar da yoḳ. atlan giderler. gelinden bāşiş‿alırlar. oradan yastıḳ alırlā işaret‿olaraḳ. el süpūrgesi alırlā. işaret‿olaraḳ‿atlan‿alırlā. getir ler damada. damaTdan bāşiş‿alırlā. gelin geliyo diye. aber ver ler yani. éski köyün

mūtarı geliyo. bundan da faydalanabilirsinis. ya éskilēden çoḳ şey duyduḳ da. çou rāmetli oldu onnarın. burası bulġarisTan, yunanisTan mācırı burası.

(ölüm)

bisim burda cenaze oldu mu erkez ḳatılī. epimis toplaşırıs. definden sōra gelennē doyurulū. adetimis‿ōledir. elva da yapılır, petmez de yapılır. pilav vārdır. etli pilav da veril . ōle işTe. vardı vardı bisde de. ölünün giysileri fakillere dātılır. ölü rāt‿etsin deye giyilir. bisde pıçaḳ ḳoyma yoḳtu. bis‿üsTüne suyla tas ḳoyarıs. ayaḳabısını dışarı ḳoyarıs‿ama ani öldü. alabil sinis deye. fakil biri alsın deye atılır. şindi belediyelē yapıyo zatē. artıḳ bir alo. er şeyi onnā yapıyo.

(batıl inançlar)

çarşanba çamaşır yıḳanmas.

géce tırnaḳ kesilmes.

géce dışarı su dökülmes.

idrelezde üzüm suyu saca sürülür ki uzasın.

géce aynaya baḳılmas.

cenazede satıcı geçērse bi aftaya ḳalmas o köyden‿ölü çıḳar.

yeni doan bebē er gün farḳlı yazma ōterlēmiş. er renk yaḳışsın deye.

sarılıḳ‿olmasın deye sarı örtü de örtülür.

(akrabalık isimleri)

t ze, yinge, ala, dayı. çocuḳlara ḳızan deris. yoḳ bisde ḳıs da erkek de ḳızan. t ze, ala çocuḳlarına evet, çıḳan derler. ama onu bulġaristan mācırları ḳullanır. bisde ḳızan var.

(çocuk oyunları)

né oynārdıḳ. çelik çomaḳ vārdı. saḳlanbaç‿oynārdıḳ. ḳıslā ip‿atlarlādı. ebecilik bi oynārdıḳ. tātadan‿oyuncaḳlā yapārdıḳ. eskiden‿oynamā zaman yoḳTu. şindiki gibi arabalā nérde. oyuncaḳlar nérde. şindiki çocuḳlar biyenmiyolar da. şindiki gibi d ldi bis, d l.

(tarım ürünleri)

domatis ekērsin. patatis‿ekersin. misir, būdey, arpa, elma, armıt, ayve, ḳıvīcıḳ, maydanos. er şey‿ekērdik. fındıḳ bisde yoḳ. üzüm vārdı, ayve vārdı.

(hayvan)

eşek, beygir, manda, inek, sıır, keçi, ḳoyun, ḳuzu, ḳoyun, tavşan, kedi, köpek. aynı ayvannā işTe. buzā, inek, keçi, at, k pi.

(ağaç isimleri)

ḳavaḳ, meşe, cınar, īlamur, erik. dā başḳa né diyeyim, bunnā vardı işTe.

(dualar)

-allā razı ōsun.

-allā analı babalı büyüTsün.

-allā bātını açıḳ‿etsin.

-allā gün yüzü göstērsin.

-allā ocāna ateş düşürmesin.

-allā tamamını eylesin.

-allā seni ḳorusun.

-allā nazardan ḳorusun.

-allā rāmet‿eylesin.

-allā günānı afetsin.

-allā evine uzur vérsin.

-allā bereket vérsin.

-allā z nini açsın.

-allā likTen ayırmasın.

(beddualar)

-allā iki yanına düşsün.

-allā gün yüzü göstermesin.

-allāndan bul şallā.

bis beddua etmeyi sevmeyis. ani çoḳ ḳızarsaḳ bm ġavır faĺansa deris. yoḳsa edilmes. demin dedin ya, ıştınma, baban‿uyur dērdi analamıs. ya da kör ḳazannā da ḳoşacasıya dērlēdi. ama kötü sös yoḳTu ōle. şindi erkez biribirine kötü duva ediyo. ama o duva seni bulur, derlē.

(atasözü)

-kötü sös döner dolaşır, yine seni bulur.

-dā daya ḳavuşmas, insan‿insana ḳavuşū.

-söz‿aızdan bi kes çıḳar.

(komşuluk ilişkileri)

eskiden çoḳ‿ di ḳızım. şindi de ama eskisi gibi bi güven yoḳ. eskiden birinin dūnü olsun‿erkez‿ona koşturūdu. meci dērdik, meci. kimin‿ tiyacı olsa meci yapārdıḳ. eskiden şu ḳapılara zéncir vurmasdıḳ. ḳapı açıḳ‿olsa da bi‿şiy olmayacānı bilirdik. şindi nérde. tut baḳalım‿açık da néler‿oluyo gör. şindi gidip gelme pek ḳalmadı ḳızım. modēnneşTik‿artıḳ be. şeyirlerde nāsılsa burda da ōle be ḳızım. eskiden kıtlıḳ çoḳtu. belki de kötü günner yaḳlaştırıyodu biribirine. şindi de ōle ya ḳızım. birinin‿

işi né zaman düşse birine ozman ḳonuşmā başlar da bitiremes. sōra yallā. eskiden sayġı vardı. şindi ic yoḳ‿ōle şeyler.

(eski kıyafetler)

eskiden né olsun be ḳızım. para mı vā sanki. eskiden bu ḳadā çeşint çeşint entariler nérde. bi basma olsun dünya senin. bi pantul olsun. ū, pantul‿ozmannarda zéngin‿işi. yeni yeni çıḳıyodu bi de. tabi, tabi, ḳadınnar ferece taḳar. atta erkek göremes. ani evlilik‿öncesi o fereceden göremesdin. ḳapatırdı er yérini. anca dūn günü görūdün. yemeni derle, çenber derlē onu Taḳarlar ḳafalarna. ġırep dūnnerde taḳıyolar ḳadınnar. gelinner ḳafasına Taḳarlar ġırePi. şalvar giyerlerdi işTe. ḳıslar bi bayram‿oldu mu fistan giyerler. tabi bu sōraları. önceden né vārsa o. atta bazen‿ olmayınca anasının, bubasının, ḳardeşininkini de giyērdi. işTe eskiden küyde yardımlaşma vardı dedik ya. meseĺa bi dūn bi cemiyet‿oldu mu ḳomşudan‿alırdın. adamnıḳ derdik meseĺa. benim babam zéngindi biras dā. küyde adamlī olan bismişis. dedem, ōlum ben‿aric‿erkez giydi de bi ben giyemedim şu adamlī, dedi. yani ona babası almış‿ama. āmet‿ānın çocūnun dūnü var. vérmişlē ona. ōle ōle ōle o giymiş‿ ona. buna iĺāzımmış buna. dedem de ozmannar küçūmüş dā. dedem evelinden‿almış. ya, ḳızım bōle annazTīlar işTe. evelden bōle. şindi nérde olsa da vércek. git t‿ordan aşādan çarşıdan‿al der bā.

(ad koyma)

çocuḳ dōdūmu dedelēmis, büüklermis ḳulāna ezan‿oḳur‿onnar ḳoyardı ḳızım. şindiki gibi ana, baba ḳafalarna göre ben ḳoyuyorun diyemesdi. büüklere ses çıḳaramasdıḳ ḳızım. meseĺa bi büük‿ölmüşse meseĺa dedemis‿ölmüş. onun‿ismi ḳoyulūrdu. ismi yaşasın deye. bm de ölmüş büüklermisden ḳoymaḳ‿onu rātlatırmış da. eskiden bōle dēlerdi ḳızım. şindi ava, güneş, toprak, su d şik d şik isim var.

(isimler)

āşe, fatme, ayriye, anife, emne, mümne bunnar ḳıslarda. érkeklerde āmet, mēmet, üseyin, asan, iricep, alil, sal . bunnar ḳızım. bis de ali, muammed yoḳ. şindi moda olmuş‿ama bisde yoḳ. ḳoymayıs bis. ali bisde ic yoḳTur ḳızım. e mıstava vārdı bi de.

(mani)

āşe fatme ayriye

sevd m başḳa yérde

başḳa olmas bu derde çare

bu bȭle biline.

aḳlıma geldikce işTe. bȭle rasgelsek‿atırlıcām da. tüllü tüllü māniler de at ler işTe. haskellik‿için de vārdı ya. dū baḳam. dū bis devam‿édelim baḳalım. o gelir.

(kış hazırlıkları)

e nāpcaḳlādı be. t‿ȭle ḳutu teneklerde salça, tereyā azırlarlādı. petmezini, yıfḳasını açarlādı. ekmek‿er gün yapılırdı zatē. onda bi‿şiy yoḳ.

(salça yapımı)

şindi domatisi toplārıs, dūrayıp o teneke ḳutular dedik ya uraya ḳoyup sıḳarsın. sūra onu ḳaynatırlā bȭle ḳoca ḳoca ḳazannarda. ȭle pişmiş‿olur. benim‿ep ablam yapārdı. başḳalana da gidēri yardıma.

(yufka)

işTe nāparsın açarsın‿amırı. oḳlalan açarsın. yıfḳayı ḳadınnar toplaşıp yapārdı. küyün tüm ḳadınnarı gelir, meci yapar. erkeze açārdılar.

(tarhana)

e, tarana bisim yimemis. sabā ḳāvaltılarında tarana yérdik bis ḳızım. e, şindi tarana işTe içine süT ḳatārsın. bazıları yourt ḳatıyo. bis südü içersine ḳorus. sōra üzerne de şimik dökTük mü Tadında yénmes ḳızım. o né sālıḳlıdır né. biri geld nde de tarana

ḳoyārdıḳ⌣önüne. biri vērd nde sevinirdik. şindi ḳızanna baḳıyorun da ic biyenmiyolar. yémiyolar. ondan sōra dede asta oldum. anāne asta oldum. bubānne şuram⌣ārıyo. yémessen⌣ōmas tabi sālıḳ. er şeyin başı sālıḳ ḳızım. sālıḳ⌣olmassa gider⌣er şey. ōle yiyosunus sālıḳsız şeyleri. sōra āy buram⌣ārıyo, āy, şuram.

(halk hekimliği)

ḳızım şindiki nesil⌣inanmas bōle şeylere. ḲocaḲarı ilacları der geçer. e, tamam sis canlandırmaḳ⌣istiyonus da tamam. ya īlamur Ḳaanatırıs. cınar yaprā o da gelir ġıriPe. sōra meseĺa bi yerin ḳanarsa tütün basarız. bi yerinde s l çıḳmışsa Ílāna yaprānı ısıTır üzerne ḳoyarsan. üsTünü de bi bes sar. sabā bi⌣şiy ḳalmas. çoḳ⌣öksürük varsa işTe bu vikis var ya. eczanede satılıyo. e, işTe onu al. boazına sür. sar boazını. āşamdan yap bunu. sabā bi⌣şeyin ḳalmas.

(nazar)

bisde oḳuma var. bāzı yerlerde ḳurşun murşun döküyolar. bisde yoḳ⌣o. bis suya oḳurus. sōra içeris. o nazar boncuḳ faĺan yalan⌣onnar. inanmayın ḳızım. şītan⌣işi o. ama çengel⌣ ne var baḳ. çengelli ne Taḳarlardı. kötü şeyler gelmesin deye. ḳorḳā gelmeslēmiş. ōle inanılırdı yani. né bileyim şindi. sis dā bilirsinis. e yiter artıḳ dimi. dā çoḳ⌣iş var. ādi allā razı ōsun. atırlatTınıs, ḳonuşTuḳ. ādi allā ras getire. ādi sis de allā emanet⌣olun.

29.

Adı Soyadı: Hüseyin Karaduman

Yaş: 92

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Akmeşe

Göç Ettiği Bölge: Selanik / Yunanistan

(askerlik)

o ésKi ic‿annaTılcaḳ şē d l‿éski. yaşıyor mu bu millet? çok fakillik çekTik‿önceden çoḳ. çoḳ fakillik. iki bucuk sene askellik yapTım. candırmādım burada bi ḳuluş şindi yoḳTu yéllēde. yüs seksen kişi bi bülük. om bej kişi aydi bilemedin y mi bej kişide para olsun. o da nérden beli oluyo. o yimek çıḳTı mı parası olan‿alıyo tabā ḳantine. orda suyundan, suyundan yiyo. çoḳ şēler çekTik bis ḳızım çoḳ. bi dovuda yaşamadīmıs ḳaldı. bu devir yaşama devri ama ömürlē gitTi. baḳ ben doḳsan‿iki yaşındayın. çoḳ fakillik çekTik, annadın mı.

(meslekler)

esKiden suvanna ekmekle çapa ḳaSdıḳ. oraḳla, çapayla tütün bişdik. burada on‿iki kişi baḳ yılın‿on‿iki ayı çalışıyusun tütünü. yapraḳ yapraḳ topluyåsın. yapraḳ yapraḳ diziyåsın. yapraḳ yapraḳ Ḳurutuyåsın. yapraḳ yapraḳ pastal yapıyåsın. istifliyåsın. götürüyusun satmā. teklifler‿ic‿unutmam‿ic birini yaşadıḳlamızı. izmitTe tek bi yol yoḳTu. tek bi Tane taş yoḳTu izmitTe. bi Tane bile. biygir‿arabaları vārdı. paytun vārdı. paytun, at arabaları. biygir‿arabalānı dolduruP‿atlālar. senin bir gün saydīn tütünü. burda bi ismayil‿aġa vardı. öldü, rāmetli olsun. belbellik yapārdı. senin tütünü demişlē bej Ḳuruş yapıyårım. bi ekmek bej ḲuruşTu. önceden bej Ḳuruş para

veriyålā. bajķa yoķ diyålar‿al sana.ōle günner geçirdik bis. atatürke ne ķadā ayır duvası étsek as. bizi o memleketTen ķurtarmış. ben bōle on dōt on bej yaşlarındayın. yüs parādı çay burada. o yüs para yoķ. dāsı bubam, yaşlı adamdı. namas ķılan‿ adamdı. sabā namasına gider. cam nin‿orda köşede baķ ķāve vārdı. o ķāveye gider. baķ bu ķāve yoķ. o da āların ķāves di. o da bi mābbet dinnemeye gidērdi. vārdı yāyaların ķāvesinde çocū āfıs. o gider‿açārdı ķāveyi. allā razı ōsun‿āfıs dededen. o sormuyo çay mı içicēn, ķāve mi içicēn diyip. o yüs para yoķ ki cebinde. bōle günner yaşayik bis. annadın mı. o devirde lerin gözü kör‿olur.

(komşuluk ilişkileri)

iki ev toplaşī. āşemnin biribirilene gidērlerdi. yalnıs ķomşuluk ķalķTı baķ. ķomşuluķ ķalķTı. né ısım‿aķrabaya baķar né anaya né bubaya. esKiden ķomşu ķomşuya gidērdi. toplaşīrdı tiyarlā. ben‿aķraban on dōt bej yaşında çocūm. bubamın da ismi üseyndi. benim de ismim üseyn ķaraduman. ah üseyn‿aġa. ya ķalan bu memnekete ya ķalır bu memnekete.

(göç)

yunanistandan gelmeydi bis. mübādil mācırı. ben de dērdim ki, bi ömrün‿olsa da yine bubamın memneketini gōrsem. gitTim gōrdüm. onnarın yaşadıķları küyleri gōrdüm. gecTim, gesdim‿allā şükür. āc‿āsan vārdı burda. o memneketTen gelmeydi. evini biliyo. o memneketTen gelmeydi burayı on bej yaşında. gitTik gōrdük. küyler bōle yamac. bōle herelti ep. bōle yama. köv köv taşınamāssın bōle yamac. köv diyemessin. bizim‿ésKi atalarımıs ķonya ķaramandan gelmiş. mulla gelme. ordan selan n işTe arķasından‿urmana. selanik bi yanı, bi iki üc. derenin de dier yanı. bisden sōra gelen türklē orayı ķorumuş. minare var‿ama ezan‿içerde oķunuyå. ōle minareden‿ezanı oķunmirler. annadın mı. atatürke né ķadā hayır, duva étsek‿as. bizi ķurtārmış‿o memneketTen ķızım. sanın gözü kör‿olur bu devirde. yalnıs tāsili olmayan‿adamdan ķafa olmaz bu devirde. bunu bōle bil. ve bunu ķafana ķoy. ve

askerden geldikTen sōra esnaflā atıldım. iki sene çoḳ zāmet çekTim. ondan sōra esnaflīdan‿atıldım. allā bereket vérsin. kendimisi ḳurtārdıḳ‿ama bubam bej sene yatTı. efendim yatalaḳ. gösleri görmēdi. bāk benim de bu gösler görmūyo. bu gösüm seni sansın‿ama. seni net sūretTe görmūyo. bu bōle bi görmūyo. ben doḳsan‿iki yaşındayın. esKiyi ar caḳ ḳayıP d l.annadın mı bu bōle biline. bu zamanın génci de kendini şişeye vérmiş şişeye. annadın mı. çalışiyada ic gösü yoḳ. bu fabriḳadan çıḳıyo, o fabriḳaya. ordan çıḳıyo, bu fabriḳaya. allā bin bereket vérsin. girmed m boya ḳalmadı. ḳāvecilik yapTım. dērmencilik yapTım. efendim girmed m boya ḳalmadı. er‿işe girdim. allā bin bereket vērdi. ḳurtārdıḳ bis‿ama ömrümüs gitTi. burda şindi tiyar‿adamın yanına kimse ic soḳulmuyo. bis‿ésKi mābbeti biliris. ésKiyi de onnā bilmes. onnar da ésKiyi bilmes. onun‿çün ḳızım bu devirden dā bi devir yoḳ. yalnıs‿aḳıl yoḳ. aḳıl yoḳ gencTe. boyna bira. içme, içme. ne bu, nédir bu ya. ben de çalışém de emekli olayın deye bi düşünce yoḳ. al bende de bi‿sürü Torun. epsi aynı. o fabriḳadan çıḳıyo, ona giriyo. ondan çıḳıyo, ona giriyo. e bu fabriḳalar sana mı kötü. şişe var ya bu şişe. bi‿gün‿o da ḳafasına vurceḳ‿ōtadan‿o şişe. vurceḳ‿ama o iş geçecek. allā şükür benim gelir durumum‿ . senede aşā yuḳarı iki iki bucuḳ gelir gel . burdan t‿ōraya t‿buradan t‿ōle ḳāveler benim. çalışiyayla bōle bōle. çalışiyayla bōle. ama gene ḳafayı çalışTıramadıḳ. ḳasaplıḳ yaptım ben coḳ. bana ḳaraduman derlē. bubamın‿ismi de üseyn. allā ona da rāmet‿eylesin. bātiyar vārdı burda. baḳḳal. ḳaraduman, ozman biz bāḳurluyus. senin işin‿ görünüyoda mı para vérmesler. aydi be para vérmesler. zar zor‿emekli oldum. y mi iki yıl‿emek. on‿ ikiye ḳadādı bizim zamanımısda. o günner‿işTe yapıyorun. çoḳ da di benim‿işler. aydi be para vérmesler. y mi iki lirādı aylıḳ‿emekli oldum zar zor. bugün bir milyon ‿üc yüs lira emekli mayışı alıyon ben. aşa yuḳarı bi iş vērdim orda dükene. aşā yuḳarı iki iki bucuḳ lira da aylıḳ‿ordan‿elime geçiyo. ayda iki iki bucuḳ milyon para. ama bu zamanın génci çalışiyas. onun‿çün genc‿aḳılsıs. o fabriḳadan çıḳcan

buraya. bu fabriḳadan‿oraya. bu fabriḳalar sana mı kötü. benim bi evĺadım var. üc Tane de ḳızım var. o bi evĺad da buleykim ḳıs‿olsaydı. annadın mı. baḳ yoḳ. baḳmadı beni. baḳ baḳmadı beni ōle baḳ. gitTi ḳartepeye. orada oturmā ev yapTı. demedi ki bana. buba, ben ḳartepede ev yapacām. gene aldı, demedi. iki bin lira para vérdim. onu soḳTum‿oraya. fürsan fabriḳası vārdı. bil misin? duydūn var mı. baḳ meseĺa emekli oldu. şindi iki milyon lira mayış alıyo. baḳmadı beni. ben de evladlıḳTan reddetTim‿onu. sōra ḳızım, éskiye merak veren‿aḳlı yoḳ. para var şindi çalışana. para var şindi. ésKisi gibi d l.

(düğün)

ésKiden bi‿şiy yoḳ. neneni aldılā, getirdilē. epsi bu. başḳa bi‿şiy yoḳ. para yoḳ. e Tabi öküs‿arabası tabi. şindi sayıyorun burdan bi dūn‿oluyå. elli altmış Tane araba āḳasından. néymiş benzin pālıymış. néresi pālı benzinin. tā gidiyolā tepelere. gelini gezdiriP getiriyolā. bunnā ōle annadın mı. onun‿çün‿ésKiyi ic meraḳ‿itmeyin. yenisinis, çalışınıs. ananıza, bubanıza baḳınıs. ben çoḳ evlendim. ālemin curabıylan gerdē girdim ben. ḳarım da ālemin gelinn nnen. üçüncü ḳarım‿evde. ilk ḳarım ḳīḳ sene bi yastā baş ḳoydūm‿aylem‿öldü. allā rāmet‿eylesin. t‿ondan, üc Tane ḳıs bi Tane erkek‿oldu. çoḳ‿oldu ama öldü. onun‿çün çoḳ meraḳ‿édicek‿āli de yoḳ. çoluḳ çocuḳ da meraḳ‿étmes bu devirde. bi çocuḳ baḳmadı beni. ḳızıma vérdim‿o nātarımı. ḳızım baḳTı beni bej‿ay. bütün varlīmı ḳızıma vérdim. aylemde bi Tane aldım. öldükTen sōra bej Tane baḳTım. başḳası olsa benim gibi tutmasdı. burda āmet ‿aġa vārdı. o da dedi. ama ben gene yapmādım. gene de allā rāmet‿eylesin. aldın geriden bi Tane dā. allā razı olsun. on sene beni çoḳ‿ baḳTı. o da bi astalıḳ ḳavradı. arḳam‿arḳam. geld oldu. gelmed oldu beni baḳmā. şindi o bana baḳıyo. allā razı olsun‿o baḳıyo. ona ayriyetTen de evelden para veriyorun baḳtī için. yoḳ bu devirde. yoḳ‿ayır. sanın ḳarısı ölcēne erkē ölsün. ḳadın kendini baḳar. erkek kendini baḳamas. annadın mı.bi sanın ḳarısı ölcēne erkē ölsün. ben‿annamam başḳa. ḳarı

baḳar kendine. erkek baḳamas. gene aldım. yabancı oldu. seni or görennere. ben doḳsan‿iki yaşındayın. annadın mı.

(türkü)

türkü mü. çalışiyaḳTan türkü oḳumā zaman mı ḳaldı. ic‿aḳlımıza bile gelmiyo. ıscaḳ ḳafamıza urmuş.

(bayramlar)

ésKiden bayramnar salınġac ḳurārdı efendim ḳıslar. toplanırlar. bi ācTan‿āca salınġac ḳurarlar. türkü söylēler‿epsi bu. başḳa bi‿şiy yoḳ. ésKiyi anma. ésKiyi ic‿ açacām gelmiyo. anma, yoḳ. sis gencsinis çalışın. çalışın. ananısa, bubanısa baḳın.

(anı)

para yoḳ bi gün çay‿alcās. para yoḳ‿almā. ālar gidērdi ḳāveye. ḳāvenin dērini bilmesdik. yüs para yoḳ. yüs parādı çay. ben‿evin‿alTında ḳāve acTım. yedi senedir ḳāveciyim. on bej ḲuruşTu benim zamanımda. baḳ şindi bi lira oldu. ya, para var. milletTe para var.

(tütüncülük)

tütüncülük yapTıḳ bis. bizim maddi tütüncülük. on‿iki ay bitmes. tütüncülük yılın tam on‿iki ayı işi bitmes. yazın başlanır. onu Tikmē başlāsın. ondan sōra normálde yapraḳ yapraḳ toplamā başlāsın. yapraḳ yapraḳ dizērsin. balyaları temislemē de yapārsın. sabā çıḳārsın. evelki āşamı gölgeye. ḳuruyunca ondan sōra sandal derlē. sandalda büTün ḳış tütün yaparıs. ḳara ḳandille. sis ḳara ḳandili sis bilmessinis. ġasnan. burunnarmıs is‿olūrdu is. baḳıP bu ḳandile is‿olūrdu. ésKiden‿o Íambalā vardı. esKiden ceryan, alettirik faĺan yoḳ. bu devre kötü diyen gösü kör‿olur.

(tarla aletleri)

epsi vardı bisde. oraḳ vārdı. çapa vārdı. puluḳ vārdı bisde. taraḳ vārdı. ellik vārdı. yaba vārdı. onnā da biliyo. onnara da sor. ah, ḳızım, ah.

(eski araç-gereçler)

tū̃kiyede araba yoḳTu araba. araba denilen bi‿şiy yoḳTu. ben‿askerdim. bu kövde araba yoḳTu. anaradan‿ıstanbola üc günde bi araba geçiyodu. şē de, bi alay ḳomutannarının bi candarmanın vārdı. merkesde dai yoḳTu. araba denilecek bi‿şiy yoḳTu. tüfek desen, balḳaniye arPinden çıḳan tüfekleri almışlar. dedemin bi tüfē vārdı. mermiyi atar, sıḳamasdı. tütün ḳıymışlar şeyinde ḳundānda. ben de ḳıydım çoḳ. para yoḳ né yapalım.

(askerlik anısı)

askerl çanaḳalenin biġa ḳazasında yapTım. ya, biġa ḳazasında yapTım. askerde ḳalıcaḳTım. meraḳlıydım ḳalmā. bubam burda yatalaşTı. seksen‿iki seksen‿üc yaşlarında yatalaşTı. onun‿çün ḳalamadım. askerde de zatē vaḳıt yoḳ. vaḳıt yoḳ yani zaman. candırmanın bugün y mi altı Tane y mi bej Ḳuluş iyaşesi. y mi bej Tane iyaşe, yüs y mi bej Ḳuruş bāşişi vārdı. e nāpıcaḳ? küyden de gelmiyo para. yüs y mi bej Ḳuluşla nāpārsın. başında amir‿ se, allā rāmet‿eylesin. doḳus‿ay ḳaldım bi amirin yanda. üsçavuşTu, edirneli. ölmüşTür‿onnar‿ep. kendi ḳafasına göre yazārdı. ḳoridorda topladı bō̃le:

-benim‿askerim geld zaman, ayır ben. ic‿anlamam. soracāsınıs. ḳānı ac mı toḳ mu deye. sabāleyin‿érken kövlere.

bize dedi. y mi Tane köv var. kövlēde yicēsinis yimekleri. āşamlā buraya. zate bej‿ altı Tane köv veriyå sana. anca āşama gelecēsin. topladı yine ḳoridorda:

-candırmaya soracāsınıs. ḳarınnarı ac mı toḳ mu deye.

ama ō̃le adam var ki tam tatbik‿édiyo, tam tatbik. tatbik‿ediy, o baḳıp getiriyo. bej Ḳuluş para yoḳ. yüs seksen kişiydi bülük. adaPazarı izmit ḳurāsı. istanbol maçḳada dō̃t bucuḳ‿ay sopa yidik, acamılıḳta. bi Ḳuluş gelir yoḳ. annadın mı. kimsi şarḳa kimsi ġarPa gitTi. bej Ḳuluş yoḳ ceplerinde. ālayalak, sızlayalaḳ gitTiler. efendim, çīrdılar:

-ḳaradenis, azır‿olsun. vapır ḳalḳacaḳ.

sopayla millet. bizi oraya götürdüler, çavuşlar, ombaşılar. dōt bucuk‿ay. altına işedi millet ḳorḳudan. ōle günner yaşadıḳ bis ḳızım. allā bereket vērsin, yapTıḳ.

(muhacir evleri)

evlēde mi? iki ḳatlı olūrdu. ama parası olur. kireçden‿ōle. icinde né olsun ki. bi yataḳ bi döşek. asırlar vārdı elle doḳuma. ésKiden telezon faĺan yoḳTu. ceryan yoḳTu. ġas Ílambası. burnun‿is‿olur‿is. ḳoyuylar ki annadın mı.

(yöresel yemekler)

yölesel birinci yimēmis tarna. yine oralar zéngin. yine olmayan suvan‿ekmek. nérde başḳa. benim gibi çoḳ vārdı suvannı ekmek. ḳoca gün‿oroç tutumassın ısıcaḳTan. söhüre ḳāḳarsın yine suvan‿ekmek yirsin. bunnarı sorduḳ bis. bu zamanın genci bi‿şiy görmēdi. er şē makineyle. şindi onnara masal geliyor‿o mābbetler. soḳulmuyolar da benim yanımısa. tiyar diye soḳulmuyolar bile. ama onnara da gelicek bi gün tiyarlıḳ. anneyeceklar‿ama çoḳTan yaş geçmiş‿olceḳ. yapacam şindi annadın mı.

(atasözleri)

-ḳomşu ḳomuşunun ḳıymetine mūtacTır.

-damnaya damnaya göl‿olur.

(eski günlük konuşiyalar)

ésKiden ḳomşu ḳomşuya gidērdi. bugün sabā ḳāḳTīn zaman:

-bā. ḳomşu bugün nére gidiyos. nére gidiyosun?

-tāĺaya oraḳ biçmē.

-ben de oraya gidiyon.

-ayde gidelim baḳam.

ḳomşuya gitmelē bȭle. şindi ḳomşu ḳomşuya gitmē ḳāḳTı. ḳarılar da:

-āşe aba nāparsın?

-dereye çamaşī yummaya gidcēm. sen nāparsın fatme.

- ben de dereye gidiyon.

-ādi baḳalım.

ȭle işTe. ḳomşu ḳomşuya gitme şindi ḳāḳTı.

(kıtlık dönemleri)

ésKiden yoḳluḳ vārdı. bu milleTi yoḳluḳ. para yoḳ. ey, ne çalışiyalar çalışTıḳ. son zamannā da bi Tane yövmiyeyle néler yapTım. ben né işler yapTım. ḳısım sene annaTıverim. çocuḳlara bi lira para vericēm dedim. nāpıcās be üseyn‿aġa dedi. samanı onun gec‿olūrdu samanı. gec‿ayrılırdı. dā şiyden a, armandan. bi çif saman vārdır. onu boşalTıcān. gidecek senden dādan beri bana bi araba ḳuruldu. em sana bi lira em de onu yimē ḳoyucām dedi. tamam, bi lira para. nérde bulurum nérde bulurum. gitTim Tā kervansarayköv vārdı. o kervansaraydan gecTim‿ordan. buldum dizilmişlē bȭle. bi araba geldi. ȭlen gecTi. geldim buraya. aferim aġa dedi. geldi buraya:

-uriye, bu çocua bi tas yourt dōra.

şindi baḳ. yourTun‿arḳasından né çıḳıcaḳ.

-aydi ben bu arabayı boşalTayım. sen yourTunu yi, gel.

aşāda orda bi dönüm yeri vā. ḳavaḳ‿ācları vārmış‿orda. em manda otlaTır‿orda ġayri em de onnarı baḳārdı. āşem‿eve geldik. a, turbaya ḳoydu. dedim, né ḳoydu bu bana. bi turbaya né ḳoycaḳ. ya suvan‿ekmek ya bi şişe ayran ḳoymuş. āşemden ḳalma bi yerim var. bi lirayla eve geldik. allā düşürmesin ḳızım kimseyi. bu zamanın génci çalışiyas. bende var. evde var. bi ḳıs var bende. gitTi bi zibidiye. iki sene

barışiyādıḳ. ondan çıḳannar da ep‿içici. askér‿ocānda Tabi dōt beş‿iş yapTıḳ. fazla d l. ramazan geldi. bizim‿arḳadaşlar:

-ramazan geldi. ben‿oroç tutmayı sevmem‿ic.

dedi. tutTu. yimek yoḳ ki. bi ḲocaḲarı bise yimek yapsın. ōle işTe ḳısım. ésKiyi anma. yeniye baḳ. çalışın ḳıymet bilin. ananısa, bubanısa baḳın.

(ad koyma)

n‿ōlsun işTe ep bilindik‿isimner vārdı eskiden. āşe, fatme, azze, cemne, mümne, uriye, hatce, ibrām, üseyn, alil, nefse, salye, āmet, mēmet. şindiki gibi d şik‿isimner yoḳ‿ōle.

30.

Adı Soyadı: Yusuf Günseçkin, İsmail Tunçay

Yaşı: 82, 77

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Karamürsel- Kızderbent

Göç Ettiği Bölge: Sarışaban / Yunanistan

(karışık)

torunum da bu sene sefte ōretmen‿olacak he. diploması çoḳ‿ miş. ḳaramürselden büşra. sorun baḳalım bize. bize soru sorcāmışınız. sorun baḳalım. ne sorcānıs baḳaĺm.

olabilir, torunumun‿adı da büşra. yānız diploması çoḳ gözelmiş. yedi yüs yetmij poan, şey dört yüz yetmij poan‿almış. dört yüz yetmij poan ya. aferin ḳızım dedim. geldi. saḳaryaya gitTi, diploma almā. diplomasını almā gitTi ama poanı çoḳ gözel çıḳmış. şindi de bi sınavlara gircekmiş ġalbe. bu şindi sınavlara girēyer mi bu. he öyle mi, he tammām. şindi çay iki bureye vē. şindi sorun bakem. bize ne sorusu sorucānıs. bu da duymas, ben de duymam. ben bires duyarım. uldūydım ben de duyarım.

(göç)

bisim yaşlāmıs yunanistandan gelmişlē. bis burada dünyaya gelmişiz. üj sene olmuş. bizim buraları rumlā‿almışlā. ha buralarda rumlā vārmış. bis yunanistan sarıjabandaymışız. atatürk bizi mübadele etmiş. onnarı buraya, burdakilerini oraya, ya. sinopTan buraya gelmişik. dur, senin ḳulaḳların duymuyo, benim de duymuyo ama ben dā duyuyom. yunanistandan gelmişlē. mübadele mācırı atatürk. yunanistan

ordaki türkleri buraya. ama bi ḳısmımıs samsuna, sinoba, bi ḳısmımıs‿efendim bursa taraflarına bir taḳımı, bazılarımıs dālmış. bazılarımıs da buraya gelmişlē, burda oturmuşlar. şurda yuḳarıda bi mālle vā, şu yuḳarda. ufaḳ dārede oturmuşlar bazıları. ne ev ne yataḳ ne yōġan. suriyelilē gibi gelmişiz biz. ama size de çay içuḳ. bārma sen, çay gelcek. sana kimse bārmas pek. ḳulaḳların‿iç‿işitmiyo. ne işitmiyo, tövbe. o ḳadā da d l canım, sen de. ondan sōra bizim bi iki yunanlılā, bizim bi iki türkler tepeden sıḳıştırmışlā. tepeden top‿atmışlā. yuḳāda kilise vādı. yuḳarda kiliseye gitmedinis mi mç. he dā yeni geliyonus. orda bi çinar varmıştı. çınar‿onnarın zamanından ḳalma. ḳoca bi çınar varmış, yaptıranların zamanından ḳalma. orda caminin‿oldū yerde kilise varmıştı. aha han varmıştı. han‿artıḳ burdan burası bādat yoluymuş. iznik tarafından hacca gidiyorlarmıştı develerlen. iznikten‿o tarafa. yenişehir tarafından, ya. bizim türkler‿ordan tepeden top‿atmışlar. burdaki rumlar ḳaçmaḳ mecburiyetinde ḳalmışlar. tam mübadele etmişler de şurdan şu tepenin‿ āḳasından‿orda bi dere vādı. derenin āḳasından şurdan te denize. orhanġaziye, gemliye, gemliye yunanlıların gemliye gelmiş. kendi sannarını almışlar. binebilen binmiş, binemeyen denise atmışlar. denis o zaman böle ḳırmızıyıḳ‿olmuş. denis‿o zaman böle ḳırmızı fes‿olmuş. gemiye yetişebilen binmiş. yetişemeyen ḳatılmış denise. siz‿evli misinis? oḳuyormusunus? ōrenci dedilē ya sana, ne sorarsın sen şindi. aba ne sormorum. ḳulaḳlarım zaten duymuyoro. sen şindi bi sefte veren. ōrencisiniz sis şindi. başḳa şey yaptınıs mı yani ḳazandınız mı davayı. oḳurmusunus? valla bizimkiler de bu sene şeymiş. baḳalım nāpacaḳlar şey vericekler mi. ōretmenlik verecekler mi. ama tā şey yapmadı. sınavlara girmedi tā. bit di şeyini bit di. erkesinkilē öle be. sade seninkilē d l. benim de torunum var. o da üniverstede. şey de izmit‿üniverstesinde oḳuyor. son sınıf‿o da. ḳaçıncı sınıftasınıs. ikinis de mi. o da benim torunum gibi. adı büşraymış. abe bu ḳızannar niye çay‿içmiyo be. nerde bu çaylar. şindi sizin‿amacınız ne. bizden‿ōrenmek‿isted nis ne var. bi şey var mı?

(köyün tarihi)

bis yunanistan mācırıyıs. evet, biras dilimis ḳabadır. ḳabadır şindi ḳabadır, ḳabadır. sadece ben biras sizin yanınızda dilimi deyiştirebilirim. ḳabadır, başḳa dilimis yoḳ zate. her dil türkce, başḳa dil yoḳ. sadece biras ḳaba ḳonuşurus hepsi o ḳadar. işTe bis buraya, burada dünyaya gelmişiz. bilhassa ben yetmiş yedi yaşındayın, yetmij yedi yıldır burdayın.bu da öyle. bu da seksen‿iki senedir burda. sadece ikimis, ikimis‿için ḳonuşorum. dierleri bitirdilē dışarda. fabriḳalarda çalıştılar. aylar, yıllarca. bis burda çıḳmadıḳ bi yere. bis‿aynı derbentTeyis. bizim yetmij yediyse yılımıs, iki yıl, askerl mis geçtiyse yılımıs, dier yetmij beş yılın benim burda geçti. ama dicēksin ki burda mı oturūsun‿ayır. ḳaralarda, dālarda, tālalarda, hayvan peşinde, tālalarda iş pejinde. benim şindi bi ḳızım, bi ōlum var.

(askerlik)

ben‿askerl egede yaptım. ben de askerl üç‿ay menemende yaptım. buraya istanbul çatalcaya geldim. orada çatalcaya geldim. orada dediler ki acamalıḳta diploması olan var mı acaba dediler. var ḳumandanım dedim. yanında mı. yanımda ḳumandanım. telefonla arayıp‿ist m dedim. istemez dedi. bana bi iki soru sordu. o soruları cevabını verdi. seksen‿altıncı piyade alayına gittim. orda çavış ḳursunu, çavış ḳursuna gittim. orada çavışlī ḳazandım. alayıma geldi. tümen‿alayıma geldi. bana çavış terfiyesi taḳtı. terfiyene mübarē ōsun dedi. valla ben de bi ḳorḳu vā bi ḳorḳu vā. abā tümen ḳomutanı geldi, bana çavış terfiyesini taḳtı. çavış terfiyesini taḳtı. ama davayı ḳazandım. bana bi iki soru sordular ḳazandım. o zaman bis tā ḳaçı söylüyos. atmış yedi, elli sekiz, elli iki ,atmış yıllarını ḳonuşuyorus. abe size niye çay getirmedilē dā. o zamannar, bi daḳḳa ya. bi daḳḳa annaTıyorus ḳızlara, Íaf ḳatma araya. o zaman‿ oḳur yazar çoḳ‿az vādı ḳızım. askerlikte bilāssa doğu tarafından gelilēdi. askerin yarısı oḳur yazar deyil. oḳur yazar deyil dou tarafından‿onnara, onnarı böle te bunun bi tarafında bi oḳul gibi bi şey. ō̄retmen bululādı. ali oḳulu derlēdi onnara. bilmem duydunus mu. ali oḳulu derlēdi, yaşlı adamlara. biras şey, biras‿ismini yazabilcek ḳadar, imza atabilcek ḳadar belki bi şeyler‿ō̄retmē isterlēdi. ortaoḳul mezunu,

ortaoḳul mezunu bi şās‿orada o zaman ḳıraldı ḳıral. ortaoḳul mezunu. şindi ortaoḳul mezunları iç yani. ilḳokul mezunu, ortaoḳul mezunu gibi. ortaoḳul mezunu, onnar her zaman yazānede yazıcı olaraḳ yazıcıydı, ya. o zaman yoḳtu yoḳ. o zaman türkyeyin nıfısı otuz milyon, y mi beş milyon civarıydı. şindi ḳaç. seksen milyon. ḳarılā gelmezdi yuḳarda ḳarılā yani iç okumā bilmeslerdi. yaşlılar‿onnar gene ōrendi mi. yoḳ‿onnar gene aynı. buralārda ḳurslar‿açtılar. buralārda, bazı boş binalārda ḳurslar‿açtılar. ḳadın‿ōretmenneri geldi. yaşlıl ḳadınnara geldi. yaşlı ḳadının ḳafası alır mı. ēh‿işTe biras. memneketini bıraḳıyosun. işTe ismini yazabilcek ḳadar, imza atabilcek ḳadar. āla benim‿anımım oḳur yazarlī yoḳ. o zamannar‿oḳur yazarlıḳ‿olmadī, öle bi şey yoḳtu yani. böle bi şey o zaman şindiki gibi olsaydı o zaman ben‿oḳur yazar‿olmasaydı oḳur yazar şindiki gibi olsaydı o olmasaydı almazdım‿ānımı. almazdım‿oḳur yazar‿insan‿olmazsa cayil demektir. ama o zamannar‿öle geçiyodu. oḳuryazarlī soran yoḳtu. tabi, atmış senelerinde. bin dokuz yüz‿atmış. aradan geçmiş bilmem ḳaç yıl geçmiş. ossun büşra anlar bi kere. ḳaramürselde. çay gelcek mi? niye be. niye lan niye. işTe o da soru bu da. ne diyon‿ o soru faĺan d l‿o. ḳarıştırma o işleri. başḳa işleri faĺan be. allā allā be. aynısı işte be. ayır‿aynısı d l. allā allā āyret bi şey ya. insannara zorluḳ çıḳarma. bu mu olor. bunu bilse nolcaḳ. aman be çalışırler be. adamı insannara zorluḳ çıḳarma. zorluḳ çıḳarma. bis burda mābet‿etmē geldik. bis burda senin ḳızının aman şeyini torununu sormā gelmedik. bunnar da ōrenciymiş zaten bisden bi şeylē ōrenmek istiyo. sen, senin ḳızının şeyini mi soracaḳlar. ammā yaptın he. abe bu ḳızan niye getirmedi bu ḳızlara çayı be? bunnarı ōrencilere. istemiyorlarmış.

(mani, türkü)

he māni diyon. öle şeyleri şindi bis‿annatamayıs. sis şindi böle iḱaye, veyahut çocuḳlara annatılan masal‿annatmaḳ‿istiyosunuz. he yoḳ. bulamam ben şindi öle. atarım matarım. bazı insannar ḳomik‿olur. bazı insannar ḳomik, yalan malan bi

şeyler söler‿ama bis şindi öle bi şeyler bilmiyos. bis şindi niye yalan‿atalım. niye yalan‿öle bi şey yoḳ.

(tütüncülük)

tütüncülük. tütün‿ekiyoduḳ. meseĺa ben‿atmış sene tütün‿ektim. o zamannar ki öle zāmetli ki o zamannar böle fener yoḳtu. ortumnan suyu burdan böle diyelim ki ne zaman tā yanına ḳadar götürücen‿ortumnar yoḳtu. burdan sırtınnā veya tenekelerle, baḳırla veya ḳuvayla tālaya omuzla su taşican. köklerin dibine tek tek dökücen. ondan sōra onnar neyse ektikten sōra ḳazmaḳ‿isterdiklerini ḳazacan. o zamannar nüfusumuz vādı. beş‿on kişiyle birlikte üş bej kişi. ondan sōra ḳırma devresine geçilir. tütün ḳırma, yapraḳ yapraḳ, tek tek ḳıracan böle. ondan sōra bu ḳadā neler vādı. şu ḳadā, bi pāmaḳ genişl nde. āḳalarda delik. onnar da ip geçirip‿o tütün yapraḳlān‿ucu tek tek tek tek tek tek‿o neyi geçiricen. böle ipe aynısı o biber geçirimi gibi. biberi asarlā ya ḳurusun diye. bis de öle asarıs. belki bunnar da biberleri görüktū onnarı. görmüşlēdir, onnar‿ama biber şeyini, biber‿asḳısını. ondan sōra ḳurudulā mı onnarı ḳurudular mı bisim‿o zamannar‿evimis genişti. böle apartman d l. āşap‿ev. āşap‿evdi. evin‿üst ḳatı tamamen‿oda moda yoḳ. oda vādı altında. oda da tütünneri asmak‿içindi üstü. ip şeklinde oraya asıyoduḳ‿ama nıfısa göre. beş yüz kilo, bir ton, yedi yüz‿elli kilo. onnar ḳış geldi mi onnar‿artıḳ‿onnar‿ avalar nemlenmeye başladī zaman onnar yumşamā başlar. onnarı evde ḳaralı, ḳara Íamba. ḳızım ḳara Íamba, şey şişeli Íamba d l. şişeli Íamba d l bu. tenekeden yapma, içinde bi fitili var. içinde ġaz var. he burayı ḳoyardıḳ‿orta yere. üstüne de bunu ḳoyardıḳ. bej‿altı kişi tütünleri onun etrafında iplerden sıyırīdıḳ. tek tek pastal diyorus bis‿onnara. tek tek bitinceye ḳadā āta. ondan sōra dönerdik‿onnarı balya yapārdıḳ. balye yaptıḳtan sōra işlemler bitiyo ama bu sefer gene avalar çoḳ nemli giderse balyalarda küf yapıyō. küflenmē başlıyō. küfleniyor. eyer böle mūvaza edemessen ve bazı yerlerde bozup da tekrar silip de bazı yerler de yapıp temis de olur artıḳ‿işimiz bitmiş‿olur. buradan‿alır veya tekel gelir‿alır. oraya malı teslim‿ettin

mi, fiyat baḳımından da alırsın paranı. işin biter gene yenisine başlarsın. olursunuz üle.

(tarla işleri)

onun yanında, mısī var tālada. ḳazmaḳ‿ister. ḳocaman tālayı, on dönüm, y mi dönüm. he mısır var. tālada buyday var. yine tālada buyday var. buydaylar‿öküz‿ arabalarinnan biçilcek tālada oraḳla. oraḳ nedir görmemişinizdir belki. sadece ismini duymuşsunuzdur‿ama. iyi gördün mü bari. he böyle āç sopası vādır. onla biçecen. ondan sōra onu demet yapārdıḳ böle. başḳa bi şeyle bālayıp demet yapardıḳ. böle böle yapārdıḳ. o zaman‿öküz‿arabalarinnen. o zamannar tıraḳtel nerde be ḳızım. o zaman tıraḳtel nerde. tıraḳtelin‿ismini duyardıḳ bis‿o zaman‿anca. evet, vādı vādı ama būk şerlēde, būk çifliklerde bulunurdu. ama bizim bu köyde nerde. ama şindi baḳ. er taraf tıraḳtel ve onnarı getirip‿o arman yerine demetleri buyday, böle geniş yarma yerimis var. burası gibi düs. onnarı oraya o demetleri oraya atıp, dātırıs‿elinle. dātıp düven vādı bisde. altı böle böle taş. altları böle keskin taş, çaḳmaḳ taşı derdik‿ onnara düvenin altında. öküzlerle aḳşama ḳadar dön‿allā dön. dön‿allā dön. onu em samandan‿ayırır. samannar būk ya sazlar. onnar parçalanır. ayvannara saman‿ olacaḳ. buydaylar‿alta dökülecek. āşam‿oldū şu sıralarda arman biter. arman biter‿ ama ḳaç gün. belki bir‿ay belki dā fazla sürer, ḳaç gün. e bi ānenin çıḳardīna göre on günde de biter. om bej günde de biter. bi afta da biter. ondan sōra işlem‿onun samannānı getircen. öküz arabasıyla eve. samanlā atacan. buyday he buyday‿işine de armanlā. armanı öküzlere çıḳardın mı o buydayları, buydayı sapıylan birlikte böle dizelicen. lüz ara ḳāşı, lüz ar nerden esiyo böle o zamannar yabalarımıs vādı. bej pāmaḳlı yaba. geçer birisi o tarafa. geçer biri bu tarafa. atarıs böle avaya. saman‿uçar bi tarafa. buyday düşer‿alta. ār ya. ayıḳladıḳ mı samanı. samanı samanlā götürürüs. buydayı da doldurup çuvallara eve. bizim yed mis‿oydu zaten. kendimis yapıyoduḳ. o zamannar fırından‿ekmē böle nerde görelim. nerde görelim‿o zamannar. fırın‿ ekmē nerde görelim. fırın‿ekmē gördūmüs zaman ḳaramürsele gidiyoduḳ‿o zaman.

böle çocuḳtuḳ sizin gibi. o zamanki şeylē yoḳtu ḳızım. bis‿işte ḳaramürsele gidiyoduḳ. tā ḳaramürsele girmeden o mübarek fırınnardan gelen‿ekmeK ḳoḳusu var ya cennet dersin. o ḳadar gözel ḳoḳardı. şindi iç ḳoḳmuyo. şindi avrıpa gübreleri bilmem neleri. girdi içine şindi. o zamannar bis‿ayvan ḳullanırdıḳ. ayvan keserdik bis kendimis. o zaman sapak yoḳ bi şey yok. asardıḳ‿oraya gövdeyi. dolaplar da yoḳ he. dolap ne dolabı ya. o zaman dolap nerde buzdolabı. tā orda yuḳarı bezlerle sarardıḳ faĺan. e çoḳ durmazdı o gerçi. keserdik‿onnardan birer parça et. er güncecik bulunurdu et. epimis devamnı yerdik‿et o zamannar. e ayvan ḳullanırdıḳ. o zamannar satmaḳ yoḳtu ayvan. son‿olaraḳ‿artıḳ ḳış geldi mi er şey biter. tütün‿ işlemlerine baḳardıḳ‿artıḳ. şindi pastal yapıcas. dērmende buyday ūtces. tālalarda mısır‿ekerdik. mısırı da dērmende ūtürdük. dērmende ūtür‿ondan sōra da ḳaçamaḳ yapardıḳ. ama sis şindiki genşlik yemiyo.

(kaçamak)

ben şindi tepsilere böle ḳaçamā yayardıḳ. üzerine yōrdu atardıḳ. ḳalın d l. şöle bi pāmaḳ. fazla d l. üzerne yōrdu yayardıḳ. ondan sōra bi topaç tereyā eritiP şöle üstüne döktük mü kime sorsan kime sorsan baḳarsın tepsinin‿içinde ḳaybolmuş. şindiki genşlik yapıyos‿öle, şindiki çocuklar bōzlarnı delermiş. mısī ani biras diri olur ya. bōzlarnı delermiş, yemiyolā.

(yöresel yemekler)

nasī şindi eskiden mi. olmas mı olmas mı. bis şindi o devrin‿ sannarıyıs. o zamanḳı devrin sannarıyıs. bizim yemeklerimis‿emen emen‿aynen devam‿eder. zaten‿o zamanki sannar şindiki neslin yaptī yemekleri yapamas. yapamas. bilmiyo çünkü. bi tencere fasile pişirir. bi tencere de patatis yemeyi pişirir. onnarı da bi afta yersin. şindi dolaba ḳoyarsın. şindiki gibi çeşit çeşit börekler, yemekler‿efendim bilmem neler. onnarı yapamasdın. o zamanḳını şindiki yaşlı insannar yapamas. bilmiyolā çünkü. bis aynı. eskiden nasī yaparsaḳ, şindi de öle yaparıs. boşvē şindi onu.

(düğün)

dün̄ner‿o zamannā bizim şindiki devrimis‿arasında çoḳ farḳ var. şindi būda şindi dün̄ olmuyo ki. dün̄‿oldu mu aşāda. gideceksin, dün̄ salonu tutacaḳsın. orda istiyen çalġıyla yapar, istiyen‿oḳumalı faĺan yapar. evelde öle d ldi. evelkiler iĺāzımsa evelkileri bi ḳızı verdilē sana efendicāzım gününü belirledin. o gün‿için ḳız sābinin tarafına aber gönderilir. biliyi onnar zaten. bugün‿almaya gelicez. ḳonu ḳomşu toplanır. efendim bi bayraḳ taḳılır gelinin‿üzerne. ādi dōru, ondan sōra bi ḳaç tane at. dimi bi ḳaç tane at, beygir yani. beygirle oraya gidilir. ḳadının ne ç zi varsa, ḳızın ne ç zi varsa. o zamannar ç z, şindiki ç z gibi d l. yataḳ, yorġan‿evelki baḳır ḳapları faĺan fíĺan. işte o zamanki devre göre onnarı işte kimisi çuvallara ḳoyar. kimisine balyae yapıp böle. atlara bālālar. bi tanesi uyanıḳ‿olur. ama iki tane balyeyi bālar çabıcacıḳ beygirin yannarına. at gözlerine, uçar‿ōlanın‿evine. bāşiş verir çünkü orda. bāşiş‿atma ya. bāşiş‿atar. bāşişi alırlā. ḳızı alırlā, gelirler‿eve. işte ondan sōra işlemler bitmiş‿olur. şindi devir deyişti. şindi dün̄ün‿oldu mu bi yer tutacaḳsın. bi iki milyara. ondan sōra pilav yaparlarsa yaparlar. yapmaslarsa yapmaslā. yaparlarsa bisküvisiyle çayıyla, çalġısıyla vādı o zamannarda. pilavlarımıs da bulġur ḳızım. pirinç d l. bulġur d l. bulġur pirinç‿ ama bol‿etle. bol‿etle pirinç yiyemessin zaten‿o bol‿etle. pirinç pilavını yemessin. bulġur‿işTe tamamen‿etle ḳarışınca çoḳ gözel‿ olur. ḳazannarda böle. ḳocaman ḳocaman ḳazannar da öle tencere faĺan d l. başḳa pişirilen yemek sütlü aş faĺan yaparlardı işte. zerde yaparlardı. zerde tatlı bi şey‿işte. görmedin mi zerdeyi sen‿iç. e onnar şeylerde olur, şeylerde yaparlar ḳasabalarda. ḳasabalarda, aşcılarda fırınna yaparlar zerde. zerde eralde onun bi ācı mı var. tozu mu var. üzerine bi maddesi mi var. aynı sütlü aş gibi ḳarıştıriyorlā. he onun gibi bi şey. pilavla faĺan yemek‿için. tatlı olor‿o.

(çalgı aletleri)

dün̄lerde mi. zaten‿o zamannar ḳızım‿o zamannar burda nōlsun ki. o zaman burda ışık yoḳ. ceryan yok. er taraf gece oldu mu er taraf zindan gibi ḳarannıḳ. ne

yapacaḳsın sen. gece bi şey yapamazsın ki ḳarannıḳ. ḳara Ílambayla birlikte ne yapabilirsin ki sen. ḳara durcaḳ‿işte. ceryan yoḳ. bisim burda bin doḳuz yüz yetmiş‿ ikilēde ceryan geldi. ondan önce yoḳtu. köye geldin mi gece. ben‿askerl yaptım ḳonyada. ḳonyada askerlik. anḳarada mamaḳta ḳaldım‿iki ay. ondan sōra ḳonyaya gittim. konyada mevilananın yanında şēr‿içindeydim. oraları gece gündüz gibi. şērin ‿içi gündüz gibi. iki sene askerlik yaptım ben‿orda. gözlerim‿ışıklara alışmış. gece gidiyosun‿er taraf gündüz. sōra izne geldim buraya. izne geldim bi kere. acayip‿ oldum. bekliyerim ışıḳlā gelcek. sōra dedim ne ışī ya. burda ceryanlar yoḳ bi kere. acayip geldi bana çok. tā iznimin dolmasına bi gün var. bi gün var tā gittim. e tabi gözlerim‿alışmış. ondan sōra geldik gene. burası alçaḳ bi yurtta ḳaldıḳ. öle dizliklerimis vādı. el‿elliklerimis vādı. onnarlan idare ediyōduk. nāpalım idare ediyoduḳ‿işte. ayvannarımıs vādı. dışarlarda geziyor, dışarlarda ḳalıyoduḳ. öle idare ettik‿işte bu zamana ḳadā. şindi de bu zamana ḳadar geldik‿ama bis de ömrümüs tükenmek‿üzere. tükenmiş. bilmim ḳaç yaşına ḳadar yaşarıs bilmem.

(giyim-kuşam)

o zaman ḳızım‿o zaman genellikle şey genellikle ne diyim ben sana şindi bunnar ne derler‿ona. şindi elyaf mıdır. şindi elyaf mıdır nedir bunnar. elyaf melyaf şindi bunnā yoḳ‿idi o zamannar. yoḳtu. bizim‿o zamannar‿ep yündü. yündendi. bizim burada köyün‿içinde doḳuma tezġahları vādı. doḳuma tezġahları da elle ama elle. mekikleri vādı. elle böle doḳurlar ḳadınnar. aba denen bi pantolon yapardıḳ. çeket yapardıḳ. yelek yapardıḳ. ama aba ḳalın mı ḳalın. ömür giyerdik bis genelikle. kendimis yapārdık. tabi, o zamannarda meseĺa patur derlerdi. patur derlerdi ḳalın böle. onnarı buralarda tezġahlarda doḳurlardı ḳadınnar. böle ātta, dērmen gibi. onnarı böle kilim ālinde bilorsunus böle bej‿altı metre kilim‿ālinde çıḳmış. onnarı bi ḳaç çiçekten toplayıp‿oraya giderlerdi. orda suların‿içine girip‿orda onnarı ār toḳmaḳların üstünde düverlerdi. ḳabarırdı onnar böle. yani yāmır yādī zaman bile ḳolay geçirmezdi. he giyimlerimis‿öleydi. sōra sōra sōra sōra deyişti. şindi bi elyaflar geldi. bizim sırtlarımıs‿üşür üşür. üşür şindi. tabi. eski şeyleri bulamassın. bunnar‿ep

‿elyaf. baḳ şindi şuna siġaradan küçücük‿ufaḳ bi ateş düşse şuna düşsün. alıncaya ḳadā şu ḳadar bi delik‿olur. elyaf bunnar. yanıcı madde. nedir‿onnar. taşradan mı yapıyolar bilmem. o zamannar‿öle deyildi. o ateşi bilem ḳabl‿etmiyodu yün. oraya düşse de yanmaz. yanmazdı. nasī saçın da ḳolay ḳolay yazmaz. abe onnar da saç gibiydi ya. yanmazdı yani, öle. evet.

(hıdırellez)

ıdrellezde o zamannar‿ıdrellezde o zamannar‿ama. şindi gene onnar ḳāḳtı. ilēde evelden‿ıdrellezde su kenarlarında, belirli yerlerde ḳadınnā, ḳızlā toplaşıp‿ateş yaḳālardı. üzerinden‿atlālardı. ondan sōra şöle üş dört tane ḳazan. altı taneye ḳadar mısī. mıīsī var ya pişir lerdi böle ḳazanlarda. aḳşamüstü birer‿ikişer tas mısī‿ alırlardı. öle yani. öle pişir dik‿öle yerdik. mısī yani. adetlerimis‿öleydi. yoḳ yoḳ. öle bi şey görmedik biz. salıncaḳlarda yapārlardı. böle āçtan‿āca bālardıḳ. āçtan‿aca bālardı. urġan‿ip, yani ḳalın‿ip. ona bi kilim bālālardı. e āçtan çivilerle böle onnarı iple sabitlerlerdi. çocuḳları onnara sallanır. böle uçarlardı. o modelin şindiki gibi o şeyler nerde. zaten bunun burası baḳ. burası var ya burası baḳ şu duvarı var burda. yuḳardan geliyo. bu duvarın dibinden böle bu çınarın dibinden nurettinin‿ordan‿o bizim restorantın‿ordan‿o tarafa ḳader. böle gidiyodu böle. böle ep bataḳlıḳtı buraları. komşuların çim yerleri vādı buralarda. ekin‿ekiyolardı. dere var ya burda. dere yaḳın çünkü. ondan sōra buraları evelsi sene doldurdular. dereyi bu tarafa aldılar. dere baḳ şurdaydı dere. nurettin var ya başḳan‿ordaydı. orasını kepçeyle ḳazdırdılar. yapıları ḳaldırdılar. dereyi o tarafa verdiler. o aḳşam doldurdular. böle parḳ‿ālini aldı. bisde şindi şuralarda oturuyorus. tabi canım gözel d l mi. olmas mı olmas mı.

(köyün çevresi)

bizim yaşadīmıs devirlerde yollar yoḳ. burdan‿aşā ḳaramürsele gidersin. yollar toprak. topraḳlı yol. o zamannar bizim‿elimisde bi astan‿ossun yandın. yandın. o astayı napıcaḳsın. atla götürceksin. ḳaramürsele, astaneye. astanelerde dōru düzgün

teşkilat yoḳ. e benim‿anımım şurdan ḳulaḳdan‿amelyát‿oldu. ḳulaḳdan‿amelyát‿oldu, ḳaramürsel‿astanesinde. astane o zaman şu ev gibi küçū̄ bi şey yaptılar‿o zaman. astane ḳaramürselin‿içindeydi o zaman. ufaḳ bi astane. ḳadın sūḳtan ḳadın sūḳtan bārıyordu. bārıyor‿üşüdüm. ordan‿ sannardan yataḳ, yorġan‿istedik. astanede ya, o zamanki devirde. ne ḳalorfer var ne soba var. ne bi şey var. astane işte astane sūḳ. devlet‿astanesi. o zamannar yollar yoḳ. yollar‿ossa toprak yollar. avif bi yāmur yādı mı iki tane açıḳ‿araba vādı burda. açıḳ‿arabaydı bizim zamanımızda. onnan da yaşlı adam gidemesdi onnan. gene bi aḳşam babam‿astalandı. gittim, çārdım. astayım, gidemem dedi. birisi ilerde tā merdigöz köyü var. gece beygirlen merdigöze gitti. merdigözden de ufaḳ bi otbüs tutmuş, getirdi. efendim, öyle götürdük. yol yoḳ. yollar bozuḳ. ossa da çoḳ ḳavisli böle. oraya gidene ḳadar sālam‿ san bile asta olur. ne devirler geçti yani. sen şindi git ḳafayı bul şindi. yaḳ bi ciġarayı ḳafayı bul.tam bi meret. sen şindi ḳafayı faĺan bulma. yani siġarayı da atmış bej yıldır içiyorum. iç āḳasını kesmeden. çoḳ böle sıḳı içmem. ondan sōra yollarda böle çabıḳ çabıḳ yollar da giderken siġara içmem. çalışırḳan faĺan siġara içmem. he işte böle oturdūm zaman ‿iki tane peş peşe içerim. yolda ḳoşarken yolda giderken meseĺa nefes‿aldīn zaman, nefes verd n zaman‿o dumanı tā en dipl ne ḳadar gider. şindi nefes hızlı alıp veriyorsun ya. onun‿çün seyrek‿içtim. bu zamana ḳadā şindiye ḳadā bi zararı olmadı. doḳunmadı bana. sadece ḳışın çoḳ sūḳlar‿oldū zaman‿ani böle çoḳ sūḳlar‿ oldū zaman‿ san vücudu sūḳta sıḳılıyor ya böle sıḳılınca da yerden göze daralıyo. daralıncada dumanı ḳabul‿etmiyo. ondan sōra baḳıyosun. yazın gene sıcaḳlādan genişliyo ya vücut. genişliyo ya dumanı ḳabul ediyo o yüzden. şindi ḳışın ben‿içmē pek niyetim yoḳ. ya iç artıḳ ciġarını be. gel be. ya dur. genşler böle ḳonuşmaḳtan. ḳonuşa konuşa ḳonuşmaḳtan da ellendiriyorum yani. fazla içmemek‿için‿ ellendiriyorum.

(akrabalık isimleri)

teyze teyzedir. dayı dayıdır. amca amcadır. abi aġadır. abi aġadır. şindi işin dōrusunu

sōlim. bisde abi geçmez. şindi modēn çocuḳlar, genşler dışardan getirdilē abiye abi derler. biz musfaġa. gel ismāl‿aġa. gel ibrāmġa. būklere aġa. amcalara amca. efendim

başḳaları gibi emmi faĺan demiyorus bis. öle bi şey yoḳ bisde. amca, amcadır. teyze, teyzedir. hala, haladır. yoḳ yoḳ ben‿öle bi şeyi ilk defe senden duyuyorum. yoḳ yoḳ bis de öle bi şey yoḳ. asla bisde öle bi şey yoḳ. ḳardeş, ḳardeştir. būkse abi, küçükse ḳardeşinin‿ismi neyse o. aynı sizin gibi. şindi bazı yerlerde amcalara emmi derler.

(meyve sebze isimleri)

āmut vā işTe. civiz, elma, hayve, inc , ḳovun. eski simner iĺāzım gel dēler. ġızılcıḳ. patatize bisde ḳump dēler. ḳarabuba vādı sōra siyā siyā oluyå. kestene, şefteli ōle.

31.

Adı Soyadı: Havva Uslu

Yaş: 70

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Yeniköy

Göç Ettiği Bölge: Drama / Yunanistan

(karışık)

e işte bis. t zeye tete deris. bū̆klermis tete derlē. ablaya abu derlē. ābiye aġa derler eskiler. burda dōduḳ. burda büüdük. dedelermis yunanistandan gelmişler.

(günlük işler)

ekmek yapārdıḳ. ayran çalḳādıḳ. tarna işlēdik. şindi yoḳ. mısī, bōday, tütün, suvan, er şey. bāça ekerdik. ayvannarmıs vārdı. er‿şeymis vārdı. tavıḳlarmıs, oraslarmıs‿er şeymis. ḳoydūyduḳ şindi onnarı da.

(mani)

bilmiyåm. şindi toparlayamıyåm. vārdı da. bi tane annatıyådılar çocuḳlarda.

şaşım‿uzun tararım

var mı kimselere zararım.

kese astım gül dalına

adadım yáre iki gös‿oda.

biberim‿acı

ocā ḳoydum sacı

şindiki ḳızlar ḳāçıyå

yoḳ mu bunun‿ilacı.

bṻle atışırlardı. ḳıslar‿ēkekler. gelinle ḳaynana için de vārdı da atırlayamadım.

tāĺaya ektim biber

gelen basmasın

ben yárime ḳaçcām

kimse ḳārışmasın.

el‿edersem‿eve

gös‿edersem göse

al bōçanı bise gel.

bṻle şeyler vārdı işte. güsel günnerdi ṻle. şindiki gibi yoḳtu ḳızım. ēkekler, ḳıslar ayrıydı u zamannar.

(düğün)

eskiden ḳızı gidip‿istēdiler. dünürcü yollādıḳ. şindiki gibi ṻle cümbür cemāt d l. oldu olmadı bi ḳaç sefer gidērdi. verildikTen sōra bi nışan götürṻdüler. gidip gelme yoḳtu biribirine. andan sōra dṻnü ḳararlaştırılır. sōra da dṻnü yapılır‿işte. bissürü gelenneklēmis vārdı. şindi ḳalmadı. öküs yoḳtu. ama atlan şeyi götürüyålardı. atlan gelini yürüyelek götürüyålardı. bissürü gelin‿alıcıları olur. andan sōra dṻn günü bi çoḳ yimekler veriliyi. er kesimden gelen misafirlē var. gölenek yemeklēmis meseĺa çorba, et, büreimis vārdı. pirinçten yapārdıḳ. onu muaḳḳaḳ yapārdıḳ. yapcān mı?

(pirinçli börek)

pirinci bi miktar ḳaynatırıs. ondan sōra sōmasına bıraḳırıs. sōrasına gerekt ḳadar bol süt ḳoyarıs. andan sōra bol yımırta ḳırarıs. süTü alıştırdıḳtan sōra tabi ıscaḳlī gidecek ama. yımırta ḳırarıs. içine tusunu, biras da sıvı yā ḳoyarıs. tepsiye yıfḳayı döşeris. yıfḳa altına onu sereris. güsel güsel bıraḳırıs. üzerne de bi yıfḳa. fırına atarıs. önce ateşde pişirédik bū̃le. sac‿ayā üstünde. şindi fırınnara veriyisin.

(kaçamak)

ḳaçamāmıs vārdı. yālı ḳaçamāmıs var. pırasalı ḳaçamāmıs var. işte ḳaçamā da suyu ḳaynar. ununu azā azā ḳoya ḳoya ḳoyarıs. ḳarıştırīsın, ḳarıştırīsın, pişir sin. pişti mi sōra bū̃k bi sāna bū̃le ekşim döşeris‿altına. parça parça ḳaçamaḳları dizeris. teḳrar bi ḳatı eyşimik. teḳrar bi ḳatı ḳaçamak. tekrar bi ḳatı eyşimiş. bi yıvarıs uḳarsına. üzerne tava dolusu tereyā. bol bū̃le üzerne çıḳcaḳ gibi. ona da deris yālı ḳaçamak.

(pırasalı kaçamak)

sōra pırasalı ḳaçamaḳ var. u da aynı gene. suyun‿içine pırasayı atarıs. onu da pişiris. onu dā as pişiris. dā sıvı pişiriris. tepsiye yayarıs‿onu. bol ḳavurmalı domatizli sos. ōh ū̃le işte. ḳavurmalarmıs, sarmalarmıs, epsi var.

(karmaca)

ḳāmacamıs var. u da mısī unuynan pırasa dōrarıs‿içine. unu da tepsiye yayarıs. bū̃le bi tabi. onu da fırına süreris. ḳāmaca dersin bū̃le kesersin. bū̃le bi‿şeyle çayla yérsin. fāri dil fāri. mısafī, mısafī. oj geldin desene. e oj geldin. çaırsana fāriyi de be ya. nāpaym ben taburem‿elimde ḳırıḳ. ona ben baḳarım sūra. baḳacāsın. belim de ḳırıḳ gibi. ārıyå. baḳacāsın tamam.

(gelin alayı)

undan sūra dū̃nlermis, ḳına gecelermis‿olūrdu. sōraḳı günü gelin‿alması olur. işTe gelin‿alması meseĺā bütün ōlan tarafı kendi ısım‿aḳrabasını çaırī. ḳadın‿ēkek ne

ķadāsa. onnara gitmeden bi güsel yemek yedir . ōlan‿evinde. andan sōra sıra dizil ler. gelirler, giderler. gelini alīlar. evinde şindi gelinin yanında avcıları olūrdu. atlan gelini almā geldiler mi gelini ķaçırīlardı yuķarı. o gelen gelin‿avcılā būle sıra dizil . yuķardan gelinin‿āķadaşları güsel gelin türkülēmis vārdı. unnarı sūleyelek birbirimise būle burdan başlālar. būle gelennere görüşmē. andan sōra kendi ķādaşı verince, kendi tarafı gelini giydir . üzerne de ķīmızı şey‿atāller. alırler gelini. ķalabānın‿içine en‿öne alırler gelini. ūle gelin‿evine götürūler.

(türkü)

onnarı ben şindi nasī sūleyim. assında çoķ güsel gelin türküleri var. bu mısafī, mısafī bekle ben sā ver m. benim şu belimi bālaysın. nāpim ben senin belini bālaysın. benim ķuşāmı sıķ. şindi givşek. fazla sıķma. göriysınız siz de. yapārsınıs siz de.

(kırklama)

işte bebek ķīķlanmadan‿evden çıķāmaslarmış. ķīķlanınca annāneye götürūler. ısım, aķrabaya götürūler. onnarın‿eline işte bi‿şeyler ver ler. yımtadır, şikerdir. diş çıķāddī zaman bilmim pek‿adetler yoķtu. sōradan çıķtı. bi beyas‿aklet bi şey‿alīlar. ķırĶ taşla.

(ölüm)

yoķ, yoķtu ūle. öldü mü işte giysilerini fakillere verirler. gel rler, verilir.

(sünnet düğünü)

çoķ‿eskiden sünnet dūnü yoķtu. sünnetci küye geldi mi yoldan erkes tālada. evdeki yaşlı ķadınnar bütün ķomşuların, kimin çocū varsa kesilecek. götürün biribirine kestiriyålarmış. sōradan çıķtı adetler.

(hıdırellez)

yoķ bisde ķutlanmıyådı.

(meslekler)

ep‿aynı meslek çalışıyådıḳ. tütün, mısī, būday, erkesin‿öküzü vārdı. inekleri vārdı. ayvanı vārdı. erkes küyün‿içinde aynı meslekti.

(bayramlar)

bayramlar‿eskiden ḳıslı evlere toplanırdı ḳıslar. türkü sūlēdiler. eylenird ler. ūleydi. şindi ūle d l tabi. ısım‿aḳrabalara gezilir. būklerin‿elleri öpülür. bez mendiller dolādıḳ şikerle. loḳum veril di. nūt ḳavrulup verilirdi. ūle çukulata yoḳ. ḳaverengi şikerler vārdı u zamannar. unnardan veril di.

(bayram yemekleri)

vallā u ded mis bideyi yaparıs. deminki sūled m pirinç bidesi. çorba yaparıs dünde. et yaparıs. şey bayramda o bideyi yaparıs. erkes yapar. baḳlava yapar. ūle. tarnada yapılır.

(tarhana)

e yūrtla. domatiz, biber, salçasını ḳoyarıs. undan sūra biḳaç zaman bekletiris‿er birini. çıḳarırıs çāşaflara. uvalarıs. elekten geçiriris. ūle elde ederis.

(çalgı aletleri)

yoḳ yoḳ. dömbelek çalārdıḳ.

(oya,dantel)

ḳanaviçe vārdı. sarma işi vārdı. papatya oyası, yapraḳ‿oyası, ḳırtıḳlı zümbül‿oyası, mekik‿oyası epsi vārdı işte. eskiden sadē ḳanavçe de. sōradan bisim zamannarımısda çıḳtı. sarmayı da çizik būle çizik çizik‿işliyådıḳ.

(giyim-kuşam)

elbise giyērdik bṻle. üzermisede bṻle sayalıḳları. erkes siyā giyer. ḳıslar da giyer. ṻle ama şindi ḳalmadı tabi. şarpasız dışarı çıḳmasdıḳ. şarpa, baş‿örtüsü. evet, sisde eşarp.

(kış hazırlığı)

ḳusḳus yapılır. turşu, bulġur, yıfḳa yapārdıḳ. kesme yıfḳa, petmez, ireçel. ḳusḳus, onu da kendimis yaparıs.

(kuskus tarifi)

işte teknelermis vārdı āçtan. ḳarşılıḳlı oturūrduḳ. bu bulġurun‿incesi var ya onu bṻle ḳoyarıs‿ortaya. ıslarıs‿onu bezle ḳurularıs. suyla, ḳararana ḳadar bṻle sallarıs. sallaya sallaya undan sūra büyürüyür. o büünü eleris‿elekten. ḳalan gene elek. gene elek. sallaya sallaya ṻle ḳusḳus‿oluyå. ama gene bi de yımtalı yapārdıḳ. yine o da ṻle. ona da su yerine süTle yımta ḳoyārdıḳ. çoḳ da güsel‿olūrdu.

(meyve-sebze)

ayve, kires, elma, bō̈rtlene çalıbabası deris. küçük‿armutlar‿olar. unnara ālaḳ derler. patatise kumpil derdi bṻklermis. şefteli var‿işte biber, suvan bunnarı ekērdik. ḳarpus demeyis, evet bostan deris. cevis koz. fasilenin taze olanına ḳozaḳ deris. yemēne de ḳozaḳ‿aşı deris. ṻleydi. başḳa da pek yoḳ‿aḳlımda. bunnar‿aḳlınısda ḳalır mı?

(mutfak araç-gereç)

iş ḳullanmadıḳ‿onu. tāta ḳaşıḳ. çanaḳ, kepçe unnar vārdı. maḳarna süzgeci ḳullanırıs. tincere, sān, tas. yimek yediklerimise sān denir. çorba ḳoyduḳlarımısa tas deris.

(yöresel oyunlar)

çiftetelli oynanır. ḳıslar‿evlerde oynar. dṻnlerde ēkekler‿oron yapar.

(çocuk oyunları)

ip‿atlārdıḳ. çelik çomaḳ‿oynārdıḳ. dā vārdı oyunnar da. ebecilik‿oynārdıḳ. körebecilik vārdı.

(gün, ay adları)

ōle d şik‿ad yoḳ da bizim mācır dilinde kestirme sūlerler. bazartesi, sali, çāşamba, pēşembe, cuma, cumtesi, bazar. unnar da aynı. ocaḳ, şubat, mart, nisan, mayız, aziran, temuz, austoz, eylül, ekim, ḳasım, aralıḳ.

(coğrafi isimler)

lüz arda d şik bi şey yoḳ. e yel derlerdi lüz ara. dā, tepe, bayır bunnar‿aynı yani.

(hayvan isimleri)

ayvannar çeşint çeşint. şindi ayvannara sürmē gidiyån. aslan deris, pēlivan deris, ayvannara. içimden geldm gibi. kendin būtürsen kendin taḳārsın.

(ad ḳoyma)

isimner būklerden‿alınır. eskiden būklerinin‿isimnerini ḳoyārlar. babasının, annesinin,anānesinin. önceden‿ūleydi şindi d l.

(halk hekimliği)

vallā bi‿şeyler vārdı ya. sūḳ‿alġınnıḳlarına meseĺa īlamur‿içiriris. çoḳ‿öksürük‿oldu mu tos şiker, tos biber, biras su ḳarıştırıp bize onu ver diler‿āşam. öksürük‿oldu mu yatıştırıyå. vārdı bi‿şeyler de tabi unuttuḳ. uçuḳları meseĺa āc ḳaşıḳları ısıtıp yaḳārlardı. ūlece gērdi. eski şeyler şindi dā di de. bis çocuḳlarmısı meseĺa çoḳ sona ḳalınca doḳtora götürūdük. ama şindi ūle d l. sītlarını yālıyådıḳ‿eskiden. çocuḳ deye bi‿şey yapmıyådı. bi terletiyådıḳ‿unnarı. ḳāḳınca bayā geçērdi.

(batıl inanışlar)

vārdı çoḳ. çoḳ fazla yoḳtu assında da taḳılınıyadı biras. köpek‿uluyunca faĺan‿gelmes denirdi. derlerdi bazıları. vārdır da dā gelmiyå aḳlıma. he iki bayram‿arası dūn yapılmas diyilē işte ūle bi‿şeyler.

(efsane, masal)

nasī efsane? annatırlardı tabi de aḳlımda ḳalmadı. eskiden‿ep masal‿annatırlardı. çocuḳları bütün toplayıp da annatırlardı. aḳlımda ḳalıp da annatcām bi‿şey yoḳ.

(asker uğurlama)

ij bi‿şey‿olmasdı eskiden. bi aḳrabalarını gezerdi, gönder diler. şindi u ēlenceler. bilmem niler şindi unnar.

(ekmek yapımı)

epsinden yaparıs. mısī unundan yaparıs. būday‿unundan yaparıs. ikisi ḳarışıḳ yaparıs. ekmekten bi āmır‿ayırırıs bis. bi çölmei vārdır‿ona ḳoyarıs. eyer‿onu ekmek yapcāsan‿ep‿onu d ştirip‿ekmek yapārsın. yarın‿ekmek yapcāsan saba gidersin. mısī unuynan yapcāsan‿eklersin. bi ḳaç ḳaşıḳ ḳarıştırıp. undan sūra ununu elersin. sūra unnarı bi güsel yuvurursun. ondan sōra başlar ḳıvama. ḳabarınca bi güsel tekrar yuvurursun. tepsilere alırsın‿unnarı. tepsilerde yapılırdı. bissürü boy boy tepsiler. tepsileri alırsın. elinne ıslayıp, düzeltirsin. beklersin bi dā ḳabarsın. sōra da onnarı fırına atarsın, pişer. bi de mısī unnusunu yapārdıḳ‿onun‿işte. mısī ununu biras aşlarsın. soyuyunca būday‿ununu içine atıp, ya da eriyip. aynı onu da yōrursun. aynı şekilde u mısīlı. o sade būdaylan.

(bilmece)

bilmece bildirmece

dil‿üstünde ḳaydırmaca **(dondūma)**

sarıdır saplan gibi

oḳunur ḳuran gibi

ya bunu bileceksin

ya bu géce öleceksin. (**altın)**

(komşuluk ilişkileri)

güseldi. yıfḳalarda, ḳusḳuslarda yardımlaşırıs da salçalarda erkes kendi yapar. ama bazılarda meseĺa suvan‿ekinnerimis‿oluyå. kendin‿olmas. ḳonu ḳomşu çārırsın. o sana gelir. sen‿ona gidersin. bi gün de ekeris. suvan bayā ekērdik. işlerine göre d şirdi. suvan‿ekt n‿evde güsel yemekler yapılırdı. ded m bürekten yapılırdı. güsel yemekler olūrdu. tütünümüs vārdı. tütün‿alıp ḳomşuya gidērdik. boş zamanımıs‿ olmadī için. sonbārları boj ḳaldīmıs zaman, sonbārları örgümüsle gidērdik. örgümüsü alır, gidērdik. ūleydi. eskiden ḳomşuluk‿ilişkileri çoḳ‿ di.

(el işi)

er‿şey‿örūdük. ayaḳlarmısa patik‿ürūdük. curap‿örūdük. çocuḳlarımısa ırḳa, ḳazaḳ, pantolon‿ep‿ördük çoḳ çocuḳlara.

(çeyiz)

ç zlere er‿şey ḳonurdu. işte patik‿örūs, curap‿örūs. ēkeklerin‿ayaḳlarına patik, curap. ḳıslara yelek. dā eskiden dā başḳa türlūmüş de uraları çoḳ bilmiyim.

(yer-yön isimleri)

burası ep mācır. başiskelede yeniköy. güsel yer. bis oḳullarda yer‿ismi ūrettiler‿ama eskilerimis ḳarımca yuvalarından, camm minarelerinde bulurlarmış. tabi bise oḳullarla, ḳurslarla ūrendik yön‿adlarını.

(ölçü, ağırlık isimleri)

oḳḳa, terazi, sıvı şey‿ölçmek‿için litra, ḳilo var. ḳomşular‿arasından‿alırsan ḳapla ölçersin. elindeki ḳap var. tabaḳla da ölçērdik. ḳoyūm bunu ölçūm.

32.

Adı Soyadı: Hüseyin Adıberi

Yaş: 75

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Karatepe

Göç Ettiği Bölge: Selanik / Yunanistan

(karışık)

ne iç sinis? çay, orelet bi şeyler‿için. için bi şeyler be. iç‿olmassa çay‿için. souk souḳ bi‿şey de var. vişna de var. gençler sis? ya için birer çay be. bizim bin doḳuz yüs bi

y mi dōtTe atatürk döneminden, mübadil. büüklerimis‿ōle annatırlardı. analarımıs, babānnelerimis‿ōle annatTı. babadan doḳus yaşında ḳaldıḳ bis. babam‿erkenden mefat‿etTi. bunnār‿ilk‿önce geliyiler‿aḳmeşeye gidiyiler. orası aḳmeşe. onnar da ep mācır. oranın suyu çoḳ‿azdı eskiden. bol su yoḳdu. ordan bi ḳısmı geliyi bizim büükler, debrente. bu işTe nise ordan da maşuḳiyeye. bi sene faĺan ḳalıyōlar. o zaman diyi ki ökümet bi yeri seçin size nufus başına yer verecēs. geziyorlar, zata annem de annatıyådu. buranın rumu oraya yerleşiyiler. oradaḳı sannar bires benim sesim bires fazla çıḳıyı, ḳusura baḳmayın. sesimin tonajı biras fazla çıḳıyå, çalıştīm yerden dolayı. he o zaman‿. yoḳsa ḳaratepe küüne gitTik de bi amcanın sesi çoḳ çıḳıyådı demesinner sōra. çay bi‿ şeyciklē için‿ama baḳ bōle olmasın. buraya geldikleri zaman burā geldiklerinde demişler ki ḳaratepe. bu yöreyi seçin demişler. nōlcaḳ bāçecik, körvez, yeniköy, yuvacıḳ. eskiden‿ep mācırdı. ep mācırdı ama sōraları ep göç‿ettiler. işTe geliyilar, yerleşiyilar, baḳıyıler. yerleştikTen sōra burda

işTe tütüncülük, lēncbēlikle attā ilk‿önce izmitTen eykelin‿ordan demişler birer‿ev verelim size demişler. ḳullar uvasından erazi vercek. Ḳullar var ya aşāda. buralarda o zaman çoḳ sivrisinek. orda bis de aynı yetişTik de. yoller yoḳtu o zamanlar. yollar bōle deildi. geliyålar ḳaratepe küyüne. bi ḳısmı burda malcīḳ yapıyorlar. yaylacılıḳ gibi. ondan sōra bis de burda büüdük. yunanistandan bizim‿aḳrabalar geliyådı. bundan genşler, büükler. atta aḳrabalarımısı son zamanda. işte bis gidemedik‿onnar geldi. ne ablalarımısla nedense nasip‿olmadı. ama şindiki genşler bi elinde bi çalışma. avrupa ülkelerine şōle bōle derken gidip gelme ḳāḳtı artıḳ. zata şindi genş nesil gelip gittikce burda da olsa ısım, aḳrabaya gidiyor. bi ḳısım‿ısım bursaya yerleşmiş. bi ḳısım‿amıcam babamın‿ısmı bafrada. annemin‿annattī bize bōle. bisde şindi kēni torunnarımısa diyis evlatlarımısa diyis şindi işTe bōle şeyler çektik bōle şeyler yaşadıḳ deye. bōle yaptıḳ deye. he ava güzel‿avadar. eskiden bōle y mi beş, yirm‿āltıları izmit büükşeirde çalıştıḳ. burada araba yoḳtu. yürüme gidērdik. ya eşeklen ya atlan gidērdik ḳasabalara. sis de bilirsinis. er yer‿ūleydi o zamannar.alūylar ḳızı üle getir yler.

(evlenme adetleri)

mācır milletinde genşler biribirini seversin. çoḳ‿eskiden de görücü yoḳtu. görücü usulü. bizim küvde de ḳaratepenin tüm küylerinde de birbirine bālıdır. ḳız vermiştir, ḳız‿almıştır. düünner‿eskiden şey ver diler. beşibirlik‿istersin veyā şindi altın derler. onnarı yap, gel. para yoḳtu bisde. hani bazı yerlerde şindi alıyolar ya şu ḳadar‿ alcāsın. şu ḳadar vercēsin. o zamannar fakillik. nerde bulcān para. nāsıl getircēn. normál geçinmene göre masraf yapılıyådı. aar şeyler yoḳtu. şindi de ūle. he eskiden tatiller cumā günüydü. ya da bayramnar‿arası düünner‿ōmasdı. iki bayram‿arası düün yapılmasdı. ōle salon malon yoḳtu. mevlütlen, cemiyetlen, bazı adetelere, adetlere göre oluyådı.gelin‿alayı he baḳ. ḳurban zamanı, malcılıḳ var ya bisde. geline ḳurban götürūdü ēkek ḳısmı. ōlan ḳısmı. mal‿ōlan kesiyi. bu adetlerdi ama şindi bi‿

şey yoḳ. bayram da geçse şindi ülе sorun yoḳ. er şe aarlaştı ya o adetelerde ḳalmadı. he şey alırdı. gelini ras‿gelirse elbise. bi ediyesini götürürler. öbürüsü düün şeysi, ḳısımları verirken, anneye, babaya, ḳaynat, ḳaynataya nēse işte ne giyērse o verilir. ya da ediye verilir. veriyisin ḳızı da büle.

(sünnet adetleri)

sünnet‿adetlerimis cemiyetle olur. eskiden beri de ülе. bazıları davıl çalar. eski büükler yunanistandan gelenner davulla, zurna yaptırılar bōle büük. bild mis gibi hani cemiyet oluyå ya. ama şindi saz. eski adetlerimis gitti. şindi salonlarda oluyå. şindi er yöre aynı deil.

(gelin alayı)

bundan sōra dedelermis‿ōle inek minek verme adeti yoḳtu bisde. sade gelin gider. biygirle gider. uzaksa, yaḳınsa alay çekerek gider. cemiyetle bi‿şey çalġı olur. önde olur. bayraḳ‿asılır. ondan sōra avlu mavlu işte bi‿şeyler.bayraḳ şarttı. büük ḳancalı. ondan sōra nasī diyeyim sana ramazannarda, daullar bayramlarda daul çalar. genşler ḳalḳıyå ya bayram sabāsı herkes ya avlu asar ya mintan gibi bi‿şeyler. a o zaman‿ arba yoḳ. çoḳ‿eskiyi annatırsan‿arba yoḳ. arbalar binde bir vardı. biliyåsın ya. ya atla gidesin ya öküzlen. atı süslerler. uzaḳ yer‿olursa at. şey‿olursa uzaḳ, aḳmeşe tarafı yine o taraflar öküz‿arabaları vardı orda. he öküz‿arabalarıyla genşler var. bülе küvden küve.

(akraba)

bizim büükler pomaḳtı eskiden. dil bilirdi. iki dillidir. mācırların da bi‿ḳaç çeşidi var. dilleri bōle ḳonuşurken‿işte bis‿onnarı bilmiyis ya. iş genjlerden ḳalmadı. bi de benim anam da bilmiyå. benim‿ablam da yetmij seksen yaşında ama o da bilmiyi. o da burda doup büyüdü ya o da bilmiyi. annem baḳ bin doḳuz yüs‿ellilerde yunanistandan aḳrabalar geldi. dayılarım geldi. babam‿işlek‿işletir bin dōkuz yüs‿

elli bejde. görmedik sade dayılarım bilir. ķīķ doķuz da mefat‿etti. uzadı. yunanistandan geldi onnar. onnar geldi baķ‿annem bin doķuz yüs yirmi üşte gelmij. õle pomaķça bi dil biliyålardı ki hayret‿ederdik. var izmitin‿er yerinde çoķ balķannı. izmitin meseĺā ķaratepede de vardır‿ama yaşlılar vardır. ama orası da ķarışıķ ya dilleri bozulmuştur. ķalmadı orda da dōru dürüs. sonradan gelenner de yoķ. ani ossa. bisim kendi aķrabalarımıs vardı ama alamın ķızları. onnar da gittiler. aķmeşede vardır. ama oralarda da iskeçeden, ġabravadan gelenner vardır. şindi şeye gitseniz bēki bulabilirsinis. ġabrova küyünden gelenner var. ama onnar da dil bilmesler de eskiden olannarı annatırlar. sana şive iĺāzımsa tamam.

(isimler)

ayşe, fatme, üseyn, asan, ferde, ibrāim, ismayl, dā başķa avva, atçe, āmet, mēmet, azze, cemle, esme, mümne, sal , mıstafa, uriye işte bunnar var. yeter bunnar be ya. yoķsa burda sabā görcēs. sabā olūy.

(dua, beddua, kalıplaşmış sözler)

bisde eskiler ne der bil misi? abe ķızan. he õle işte. büükler‿õle derdi bize.

-abe nerē gidirsin?

-inekleri sādın mı?

-fasileleri biledin mi?

-ıştınma, dur baban‿uyancak. yani boş ķonuşma.

-ekmek‿örsün, yıldırım paralasın. (beddua)

-a gidenin ġara babası.

-aba ġızanım.

-bıraķ‿azġaştīma. yani ķavġayı artırma.

-napāysın bre?

-napāysın mari?

-hu, mari gē bu tarafa.

- allā bāTını açık‿itsin.

. bi de annem‿ep şey derdi ablama bırkalama. kurcalama yani, evet.

(hikaye)

hikáye bilm m‿ama. var da bilmim. ne bilim ni diyim sana be. yeni mi çıktınıs buraya. yoksa önceden başka yerleri gezdinis de mi geldinis? e işte burdan mı başladınıs? nasī şindi başka ne annatayım ki ben size?

(asker uğurlama)

asker‿uurlama mı tamam bu olur‿işte. bisde asker‿uurlama mövlit‿okuturler. bi kısmı zurna, daul çalar. askerlikte bizim zamanımızda biz‿ōle gittik. askerlik bisde nērde? biz tütün tāĺasından hele benim kendi yaşantımı sūleyim. bisde biras yıl‿için ya yazın yaylaya çıkārdık. gel sin‿evin yanda ya lēncbēllik yaparlardı. lēncbēl, tütün sürērken tütün vārdı bizim burda. çok tütüncülük vārdı. tütün tāĺasından dōru askere. bi kaç gün sōra bi kaç kuruş cebe para. izmite yörümē gitcēn ya da atlan. tirennen birl ne, askere. y mi dōt‿ay askerlik yaptık‿işTe. havacıydık. geldik‿askerden. bires çalıştık. küyümüzden nasip‿oldu, evlendik. git gel burdan aşā izmite, yörümē. bazıkere géce on‿ikide çıkarıs. cam başından ukarı geliris. şindi gençler, arabaları evinin yanna kaçırıyī. géce el yok, cin yok, karānık. ōle mücadele ettik‿işTe zorluklarlan. emekli olduk. bak yaş yetmij bej. şindi gene diyålar, gē bi şeyle mücadele et. alektirik‿arızası var. şu işi kes. su tesisatı yaparım. alektirik‿işleri yaparım. işte bāzısı da bōle gelip‿eş doslar çay‿içeris. bōle eskilerden‿işte annatırıs, bāzı gençlere. torunnara annatırıs, bis bōle çile çektik. şōle yaptık, deye. bu aĺe geldik deye. bu zamanın genci de biras‿ōle eskisi gibi şey yapmas.

(meslekler)

a ōle bi‿şey yoḳtu bizim bu küyde. bizim bu küy malcıydı. yazın yayla işi, ḳışın burda gene mal baḳarler. ḳışın bi taraftan ḳadınnar tütün yapar. paspal yaparsın. ḳışın ‿onu yapcāsın. buyday‿işte buyday. yaḳacaktı, ḳalacaḳtı yaparsın. bis‿ep kendisimis ḳarşılardıḳ. ama şindi ḳalmadı işte ōle.

(çalgı aletleri)

bizim burda dışardan gelirdi. bizim burda çalġı adet ōle küyde de yoḳtur. bi cemiyet yapacāsaḳ dışardan getir ler. ya dışardan getir ler. bōle er zaman şey‿olmas.

(batıl inançlar)

bisde yoḳ. bis islama inanırıs. he ōle batıl inanj. yani derler ki meseĺā cemiyetlerinisi iki bayram‿arası yapmayın. ōle tırnaḳ kesme temisliktendir. ōle bi batıl şeysi yoḳ. isted n zaman kes. dierleri aynı şeylē işte.

(hıdırellez)

idirilezlerde mis toplā küyde. şindi yoḳ‿ama. eskiyi annatıyåm. bizim küyde tarii çeşmeler var. onnar yıḳıldılā yerine yaptılar da. macarlardan ḳalma. küyde eskiden çamşır yıḳamā su yoḳtu. ya küylerden tarii çeşmelermis var. urdan‿omuslan baḳıraçlan taşīdıḳ. baḳıraç derlerdi bisde. odundan yapıyån ya. su baḳırları bilisin, su baḳırları. eskiden baḳırlar vardı. omzumuza taḳārdıḳ. e bizim‿ablamlarda büük. bis omzumuslan‿evlere su taşīdıḳ. çamşır büük çeşmeler var. orda yıḳarsın. erkes ḳazannar ḳōr. tekneler vardı bisde. āçtan yapılma ḳusḳus tekneleri derlēdi, bilmem sis bil misiniz. ḳusḳus yapālardı bisde. eskiden büükler yapardı. maḳarna gibi, evet. onnan bōle ḳusḳus. satın‿almā faĺan yoḳ.

(helva yapımı)

bōle nişastalı buydaylan. buydayı nişasta yaparler. ḳazannara ḳōrlar‿işte. onu güsel ellen‿ovarlar. elekden ḳuruturlar. nişasta elvası yaparler. tereyālen yaparler. bis de

küçüüz. güsel‿o zaman. āç ḳaşıḳlar var. şindi yoḳ. tātadan baḳırın yarısı suyu emen dökülürdü. sallanırdı suyu. başḳa ne diyim sana. çoḳ da soru var ya.

(bayram)

bayram gelir, büükler sırayla bekler. büükler‿evde bekler. bi gün‿iki gün bekler. küçükler gelcek. annesine, babasına gelcek. ben de çoḳ fazla bekleyemiyom. işlerim var. bi gün geçti mi. ya torunnar, anım nērdeler. ya bugün gelmediler. bi gün geçti bugün yoḳlar yine. ya dedim‿üj gün mü durcām ben bu evde. zaman geçiyi. dedim üşüncü günü ben gidiyim dedim. ben de gitçem diyim yani. bōle geç‿olur. bāzı ablamısa, büüklēmise deris ki geline sen‿evde ḳal bo‿yşam. işte ablamıs vardır, büüklēmis. bi tane ḳaldı ablamıs da. bi tanesi dolaşır‿al‿atır. gidērken bi boj gitmēsin. bi ediyecik‿alırsın, evcēzlēne gidēken. el‿öpme olur‿işte büüklerde. küçüklerlē sıraylan. o, beri, dieri. ḳomşuların çocuḳları gelir. şeker tutarıs. gezer ḳomşular, tabi. bunnarı sis de biliyonus‿ama şindi er yörenin‿adeti deildir‿ama. bis de işte fiĺancana gitmedin mi derler ki ya baḳ. bana bunu fiĺanca gelmedi bayramlaşmā. e bi de büükler bisde cam den çıḳtı mı cemāt sıray girer. bayram namazından sıraynen bōle bayramlaşır‿erkeslen. erkes cammde sıraynen. bāzı ḳaçan da oluyo da ondan sōra hoca bi duva eder. erkes çıḳar gider‿evine. ḳurban bayramıysa, ḳurban. bazen bāzı bayramnar‿oluyå. ama eskisi gibi ḳalmadı. eskiden bursada bizim‿aḳrabalāmıs vardı. o zaman‿iş yapıyådıḳ da tütüncülük vardı. tüm ḳış, bütün ḳış tütün yapārdıḳ. gene ḳasım‿üzeri büükler bizi götürūdü. gidērdik bursaya aftasonu. bi ḳasım ḳalırdıḳ. unnar gelirlēdi. baḳ şindi bursada çoḳtur. bursaya sōradan gelmelerde çoḳtur. yaşlılar da çoḳtur. oranın yörük şeylerini annatanlar da var.

(civardaki balkan muhacir köyleri)

sis şindi bole bi boydan yönlendirme mi var‿araştırma için? o zaman bursa tarafı bınarbaşı. he sis viĺayat‿için diyonus. o zaman sis bi izmit tarafına da çıḳsanıza. sis

esas‿izmitli d l misinis? çocuḳ parḳının‿ordan. aba merkesde. çocuḳ parḳını bilmiyosunus mu? size o pomaḳçada biliyi şeyce de biliyi. izā edeyim baḳ size. izmit merkesden çıḳın. sorun‿urdan‿adresnen. atatürk‿eykelinden beri gel misin. bēki dā ileride çıḳmamışsınızdır. körvezdesinis‿işTe. orda baḳḳalları da var ama ḳomşular da var‿ama. baḳḳal var, çocuḳ parḳının‿ordan çıḳtın mı tamam‿işte. ha aḳpınar mı hanḳı köv. orası gürcü. aḳpınar şeyden‿öte sapancada bu. onnar gürcüce, abazaca. bizim yunanistan macırı ḳaldı yeniköy, yuvacıḳ. yeniköyde çoḳ var. yuvacıḳ da eski mācır kövüydü. aḳmeşe var. aḳmeşede de vardır. dereköy‿as. ḳandıra ep manav. manav da neden denir? tā osmannı zamanından ḳalma olduḳlar‿için. balaban şurda ama. onnar nusretiye faĺan gürcü. en çoḳ benim saydīm. yerliler‿ep yerleşti. lazlar da geldi.

(lakaplar)

ā valla afacan ḳızannara bıçḲın dēler. çenesini tutamayana gevşek‿aīzlı dēler ne diycekler. ḳalpazan gibi adamsın dēler bo̅̈le dolampirikli işler çevir se.

33.

Adı Soyadı: Fahriye Özatlar

Yaş: 67

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Tepetarla

Göç Ettiği Bölge: Selanik / Yunanistan

(karışık)

sō baḳaym. olmassa başḳa bi arḳadaşa sūleris. zikriye abla bisde dā m yapar gerçi ama baḳaĺm. incēz şindi derinnere. ḳalbeld ydın gel ken gördüm.

(evlenme adetleri)

ben satan buraya gelin geldim. geldiler‿istediler. ḳına gécemiz‿oldu çoḳ güsel. davıllı, zırnalı. e urdan burayı otobüsler tutuldu. ūle gelin‿olaraḳ geldik. on yedi yaşındamıydın neydin geld mde. he he ūleydi. on yedi yajında.

(doğum)

bise özgü çoḳ dişleri şey‿oluyōsa cocua dut şurubu diye bi‿şey vardı. dut şurubu. onnarı sürērdik dişlerine. üle bi‿şey‿oluyōdu.

(kırklama)

ama o ḳīḳlamada. ḳīḳlamada ḳīḳ tene küçücük Taş toplarıs. süpürge sapı keseris‿ incecik. onu süpürürler, süpürüler‿incecik. bi de yımta ḳoyuyōdunus. yımta ḳoyuyōdu babānnelerimis. bis de undan görüyōduḳ. bi de altın ḳoyuyōduḳ. yüsük, küpe, onnarnan yıḳıyōduḳ. sōra bebein‿üzerinden‿o suyu döküp, yıkıyådıḳ. döküp‿ ūle ḳurulayıp, döküyådıḳ yine. suyu alıp, gül dibine döküyådıḳ. ūle yavrım.

(gelin alayı)

ōlan tarafı gelir. davıllan, zurnaylan. gelini alır. urdan gelinir‿ōle. gelin‿amamı şindi ben de onu bi bursada gördüm. bursaya misavir‿olaraḳ gittim. urda gelin hamamını gördüm. burda yoḳ yavrım.

(bayramlar)

bayramnar nasī olurdu yavrım. evlerimisin‿üstü iki ḳatlıdı. çoḳ gelenimis, çoḳ gidenimis‿olurdu. başlan‿evi temizlerdik. temizlmmisi yapārdıḳ. undan sūra e bayrama, arafe günneri, azırlīmızı yapārdıḳ. sarmamızı sarārdıḳ. ḳuru fasülemizi ḳoyārdıḳ. gelen‿oldu mı pílaf, turşumuzu ḳoyārdıḳ. ūle yavrım. ūle çıḳartırdıḳ. çoḳ gelennerimis‿olurdu. būklēmis çoḳtu.

(özel günlere özgü yemekler)

arfe günü ḳolaç yaparıs. māleye dātılır. gelen misavirlere ikram‿edilir. baḳlavanı yapārsın. ḳurban bayramıysa eyer ḳavurmanı keser, dātırsın. ḳavurmanı ḳoyārsın tabaḳlara çıḳarırsın.

(damat boğuldu kurabiyesi)

bu özel yemektir. damat bouldu ḳurabiyesi. ūle bayramnarda yapārdıḳ. çoḳ zāmetliydi. evde nişastayla yapılırdı. üzerne ḳuru ḳaranfil ḳonur. bilmmm be yavrım. undan‿ūle ācıḳ‿ācıḳ‿ısırcan‿ūle.

(kolaç tarifi)

alırsın niye almıcan. o ḳolacı bis nasī yapıyås. şeyine göre. içine süTün vārsa ascıḳ süT ḳoyarsın. tuzunu ḳoyarsın. güzel‿onu ḳararsın. o mayalanıyī. büük tavalara da ḳoyarsın yāyı bolcana. elinde aynı būle annarı aynı būle yuvarlacıḳ. şūle şūle yaparsın. atarsın yāyın‿içine. bi kişi de annarı çevirir, çünki ellerin yālı ya. bi kişi çevirir, çıḳarır. gelene gidene ūle ikram‿ederis. ḳurban keseris. gelenimize, gidenimise dātırıs. son güne ḳurban‿ij ḳalmas. eskiden buzdolabı var mıydı, yoḳtu. dolaplara ḳoymuyådıḳ.

(karmaca)

ķāmaca vārdı bi de. mısır‿unuynen ıspanaķ ķarıştırıp yapıyådıķ. veriyådıķ fırına.

(kapama)

gelenemize ķapama diyådıķ. ķapama yapıyådıķ. misafilerimise, onu illaki yaparıs gelen misafirlerimise. pialaf‿üstüne tavıķ ya da et‿işTe.

(ekmek)

fırın dolusu ekmek yaparıs. şindiki gibi baķķal faĺan yoķtu o zaman. çarşıdan almıyådıķ. fırınnarda ekmek yapıyådıķ. güsel ķarıyådıķ‿onu. ķoyuyådıķ‿üj dōt tepsiye. fırınımızı yaķıyådıķ, çalı çırpıynan. pişiriymdik‿ekmēmizi.

(dızmana)

otlan toplanır. onnarda şūle yuvarlaķ yuvarlaķ‿olur. tepsiye dizilir. şindiki gibi kek feĺan yoķtu evladım. biri geldi mi yémek yapıyådıķ. biri geldi mi emen dızmana, dızmana. ķararsın bi‿şey yaparsın‿onu. pişirmsin‿onu fırında. undan sūra yālı su vardır. ālı suya soķarsın çoķ güsel‿oluyå.

(hıdırellez)

idérlez gelenei de nasī olurdu. çoķ būk‿olurdu. çoķ būk bi çınar‿ācımız vārdı. onu üj dōt tene salıncaķ ķurulur. avşamdan misir toplanır. o misirlar‿urda idérles günü ķazanlardaķaynar. altına odunna bütün dōt bej ķazan er‿kişi uraya çıķar, eylenir salıncaķta. o misirler piştikTen sūra yénir. e yoķ yavrım. ben gittimde çınar‿ācından bile eser ķalmamış. çek s ce avrıpaya.

(mani)

e çişekleri būle toplārdıķ. ķaranfil‿olsun, şebboy‿olsun. menekşe, zümbül‿avşamdan küpün‿içine ķōrduķ. unnarı māniylen çıķarırdıķ. aman yavrım ya. unnarı da t‿büle yaşlı sannar sūleyince bi olur. bisde meraķ‿olūrduķ.

(meslekler)

tālacılıḳ yavrım, çmtci. eskiden ben‿annemin‿evindeyken tütüncülük vārdı. tütün yapıyådıḳ. unnarı ekiymdin, dikiymdin, toplayådın. eve getiriymdin. ḳışın da ḳurulayıp, yazın ḳurutuyåsın. ḳışın da şey yapıp, būle şeylere ḳoyıp, götürüp, şey‿ alıyålādı. zamanı geldi mi. buray geldim. burda tütüncülük yoḳ. burda misir, buyday, pancar vārmış. gündöndü çoḳ‿ekiyådıḳ, ayçiçē. tālalarda ömrümüs geçiyådı yavrım.

(batıl inanışlar)

var var. ātta benim bi görümcem var. bayḳuş‿öttü, biri ölcek der. ama o inanç mı inanj diyålar‿ama ben çocuḳlūmdan beri ep çıḳıyå. a baḳ ḳuş‿öttü. cenāze çıḳcak diyilē, çıḳıyå. tüvbe yārabbim çıḳıyå vallā. o artıḳ‿inanç mı bilmiyåm‿ama çocuḳlūmusdan beri var. ep de çıḳıyå. ūle işTe yavrım. şindi ne ekmekcilik ḳaldı ne bi‿şeycilik ḳaldı. bis de artıḳ‿azır‿olduḳ. ūle vallā.

(ninni)

bis çocuḳlarımısı būtmedik ki yavrım, babānneleri baḳıyådı.

bāçeye ḳurdum salıncaḳ

eline de verdim oyuncaḳ

uyumadı gitti yımırcaḳ

e e derdik yavrım.

(çalgı aleti)

eskiden dūnlerde birer dabrıḳa vardı yavrım. oturūdu senin benim gibileri. çoḳ gülenner çalārdı, millet de oynārdı.

(takı merasimi)

e diyelm ki sen şindi gelin‿oldun. senin başına yaşlılarmıs er‿kişi senin başına bi çaşraf ḳoyar. bu gelin‿ediyeleri. bu dayısından geldi, bu amcasından geldi. a bi bardaḳ da olsun, bim tencere de olsun gelinin‿üstünde bālınırdı. bu ḳaşıḳ taḳımını

ablası almış. bu çatal taḳımını dayısı almış. bi tüp vārdı. eskiden‿ayġazlar sūra çıḳtı. erbirine tüp‿almışlardı. baḳ bu san zengin dedik. tüp‿almışlar ḳıza veriymler diye. vallā üleydi, yoḳtu. bi maḳsudiye yingene üj‿ojaḳ‿almıjlar. u zaman yeni çıḳmıştı. ep‿odun ḳullanırdıḳ. fırın topraḳdan.

(çocuk oyunları)

yavrım‿eskiden taşları üst‿üste yuardıḳ. taşları atārdıḳ. gene yaslı taş. unnarı yıḳārdıḳ‿urdan. tombik, e. undan sōra öbürü yıḳar, şey yapar. zopaylan çelik çomaḳ dērdik‿o vārdı. zopaylan‿oynārdıḳ. ip‿atlārdıḳ. e çizip būle çizgi yapıp, seksek‿ oynārdıḳ.

(hamilelik dönemi)

eskiden de utanıyådıḳ, biliyå mısın? būklerin yanında iç ḳonuşamasdıḳ. bi şey yapmıştıḳ. maḳas mıydı. tus‿atmıştıḳ‿üstüne. ḳıs mı olcaḳ, erkek mi olcaḳ diye. çoḳ da ileriye gitmē gerek yoḳ da. bi şeye baḳmıştıḳ. başına tus‿atmıştıḳ. āzını ḳaşıycaḳ, burnunu mu diye. bi şey denemiştik. undan sōra ātta dedik‿ona ōlun‿olcak diye. ilk torun‿olunca tabi. şūle yaptıḳ, bārdıḳ‿ōlun‿olcaḳ diye. gittiler‿ōrendiler‿ōlan‿oldu. görmeden‿ama. başının şūle arḳasına geçip, tus‿ataysın. sūra çaḳtırmadan‿asumana baḳtıḳ. epimis birden, a ōlumus‿olcaḳ diye bārdıḳ. burnunu ovuşturūsa ōlu olcaḳ. ḳız olması için de çenesini ovuşturcaḳ.

(komşuluk ilişkileri)

esKiden çoḳ çoḳ çok‿ di be yāv. şindi ḳardeşTen dā mdi. evlerimis de yaḳın yaḳınaydı. şindi kimse kimseyi tanımıyå. eskiden sā misavir geldi. yataḳ yorġan da yoḳtu, şindiki gibi. sena misavir gelince ay, azze abla misavir geldi. yorġan verebilir misin? ama ḳaç tane Íazım. iki, üj tane. emē yorġannarı vermsin. çaşrafın var mı, yastn var mı? emen‿iki de yastıḳ ver, çaşraf ver. eskiden būleydi. misavir geldi senin ‿ekmēn yoḳ‿evde. ij sormuyåsın. zatm ḳapı da açıḳ. ḳapımıs‿açıḳ. urdan ni Íazımsa, tel dolaplarımıs vārdı būk. ekmēmis de urda, yūrdumus da urda. südümüs‿urda.

ḳabımıs, ḳacāmıs‿urda. tel dolabı, buzdolabı yoḳtu. sena emen yūrt iĺāzım, emen‿ urdan‿alıyasın. ekmein yoḳ. emen bi tepsi ekmek‿alıyåsın, gidiyåsın. ani ben yaptīm ‿ama verecēm, olmuyådıḳ. teklivsiz biribirimise gidiy dik. meseĺa bulġur Íazım. pilaf yapacām. emen‿alırlar zatm. konu ḳomşu bilirler. küy yeridir. iç ḳapalı bi yerimis yoḳtur yavrım. yā Íazım. emen bi kiloluk‿elimnen şişe olsun, tencere olsun döker. döker, emen bana bu ḳadar Íazım‿oldu aldım de. zaten doḳuz‿on teneke yāmızı kendimis çıḳarıyådıḳ. olmayannar‿ūle Íazım‿oldu mu alıyådıḳ. ani diycēm yavrım‿ ūleydik. ani içbim‿şeymis yoḳtu. şindi telefon‿ediyås. bugün müsaÑit misin? a bugün benim‿işim var. ūle ḳalıyåsın, bi afta sūraya. ama eskiden‿ūle dmldi. çat ḳapı girip, çıḳıyådıḳ biribirimisa. meyva bāçalarımıs vārdı. bütün ḳonu ḳomşu toplārdı, izinsiz. ama yoḳ şindi yoḳ. yoḳ yavrım şindi. eskiden meseĺa bizim ḳayınvalidemler biras tā şeymiş. dūne giTcēk. e azze abla verm misin bana şalvarını? şalvar, etek yoḳtu ya. şalvar giyiliyådı. andan sōra şalvarını ver bā da suvadiyeye dūne gidicēm. verirsin. e sen çocūnu evlendircēn. benimḳı undan‿evel‿evlendi. meseĺa sen diyåmışın ki ay seninki yeni evlendi. damatlıḳ‿elbiselerini verm misin? e benim çocūm kilolu, seninḳı zayıf‿olur mu? aman büzüveriris belini olur. ūleydi. dedim ya būk dedem buranın aÑasıymış. onun da bi tane ōlu olmuş. başḳa yoḳ. ona damatlıḳ‿ almış tabi. ama rāmetli benim kendi dedem diyōdu ki baban bana aldı ama bi kere giymek nasiP‿olmadı. kim‿evlendiyse onun damatlıḳlarını giymiş. ūle devam‿etmiş. ūle,ūleydi. şindi elbiseleri millet dolduruyå. elbiseler, ġardıraplar dolu. ūleymiş yavrım, ūleymiş. uzunsa pantolnun paçalarını ḳıvırıyålarmış. yani o damatlıḳlar‿ūle duvarda eskimiş. ona vere, buna vere, ūle eskimiş. bi giyemedim demiş.

(çeyiz)

ç zlerimis de yavrım eskiden demir ḳaryolalar vārdı. onnara birer etek yapıyådıḳ. yastīnı ḳanaviçeyi işliyådıḳ. yastīnı, yoráanını, dā çoḳ şeyini andan sōra sedirlerimis vārdı şūle tātadan uḳarı dōru, duvar kenarlarını. tabi geliyåsın. ōlanın‿evini görüyåsın. ana göre sedirleri vārmış. sedir taḳımını işleyesin. şindiki gibi ḳapalı dolap mı vārdı. ḳat ḳat ḳat‿ūle. ḳatları da ona dizērdik. anlara da musandıra dērdik.

uḳardan aşā ḳadar ḳat ḳat dizērdik. keten diyådıḳ. ketennerden‿alıp‿işleme yapıyådıḳ. ben kendi çmzimi annatıyım. andan sūra sedir taḳımı, ḳaryola taḳımı, bi de alırlarsa büfe. küçücük bi‿şey. şindiki gibi sūradan‿aldıḳ‿er‿şeyimizi. ben‿ evleneli elli, elli bi sene oluyå. şindi iç yoḳ. eskittik zaten. ḳalabalıḳ dedim ya. evlermis ḳalabadı. gelenimis gidemis çoḳtu. ani bis bunu alaĺm da kenara ḳoyaĺm diyemesdik. ni vārsa sandīmısda, sepetimisde çıḳārīdıḳ. būle gelenimis gidenimis‿ olsun diye altı, yedi tane yorġan verirdi annelermis. mki de gene vermişler. epsi eskidi. yavrım‿ūleydi de. şindi çayır biçtiriyådın. maḳinalā çıḳtı. u zaman dōt bej kişi oluyådıḳ. çayırları tırpanlan biçiyådıḳ. tırpancılar nerden geliyå. boludan geliyå. uzaḳ ‿uzaḳ yerlerden. unnarı yatırıp ḳaldırıyåsın. epsine yataḳ yorġan Ílazım. e onnar ḳalıym. ekinini biştiriyīsın. çayırını biştiriyīsın. burda,burda. benim geldmm seneler. undan sūra o insannarı yatırīyåsın. ḳaldırıyåsın. sabā ḳāvaltısını veriyåsın. ūlenneyin de gene yemēni yapıyåsın. götürüyåsın tırpancılara. ūleydik. ama şindi iç. makinalar var, toplıyås. gündöndüleri bile şindi görüyås, şindi makinelar toplayıveriyī. o biz gündöndüleri elimislen. ayçiçē. bi şu yol vārdı yavrım. evet, edirnede genelde. bisim ‿evimis buraya yapalı yirmi sene oldu. bis bu yoldan aşāda oturuyådıḳ. artık buraları bütün‿ekiliyådı. şuray lojmannar var. uraları bizim yerlerdi. büle büle oluyådı. onnarı ep‿elimizlen kesiymdik. yoḳ yapan yoḳ. misir da ḳalmadı artıḳ.

(köy hakkında bilgiler)

burda iş bi‿şeycik ḳalmadı artıḳ. şindi erkişi buralarda fabriḳalara girdi. erkişi çoclūnu çocūnu küyümüze baḳ‿insan yoḳ. genşler de yaşlılar da. e şindi ep yeşil‿ alana bildirmişler küvümüzü. yoḳ küy ḳalḳacaḳ diyålar. ane tedirgin‿oturuyus. bu küyü ḳaldırıcaḳlarmış. ḳonut yapcaḳlarmış. a ani ōle ḳonuşuluyå. bilmiyoz‿unnarın ni olcānı. yoḳ yoḳ bu küy‿için. ani yerlere bile vergi verilmiym. su paras‿için veriyås. o da altı, yedi lira. ātmış, yetmiş lira su parası veriyådıḳ. şurda bej, ātı seneden beri veriyås. ātı lira, yedi lira su parası. bi de bāçe ekiyon. misir, biber, patcan‿ekiyon. kendimise ḳadar‿ama. unnarı da sulamaḳ‿istiym. yoḳ, sulatmıyålar dml. ātı, yedi lira veriyåsın. su parası, az geliyå demek‿istiyåm. bizim‿ātmıj lira veriyådıḳ. elli lira veriyådıḳ. işte ne bilmm. bu devlet ni düşündü, ni taşındı. şindi ātı,

yedi lira su parası. on lira bile verdmmis yoḳ. ij bilmiyis‿onu. işte bi bu yol vārdı, ekilmedik. ḳarşıları, ertarafı, ekin‿ek. misir‿ek. ayçiçē ek. ūleydi. e ūle bi‿şm olcaḳmış. kentsel dünüşüm. vallā küv de ayaḳlandı da ūle bi‿şm yaptırmayıs diye. erkeş‿imza şey topladı. yapıldı, verildi. bilmmm‿artık nōldu. gene en kötü ḳapımısdan çoluḳ çocuḳ‿alıyå çocū. meseĺa benim gelinim‿alıyå çocūnu. servis ḳapıdan‿alıyå. e yāya ḳaptana gidiyå. e urda oḳuyå. evet, servislen. yüs yetmij lira veriym. ōlan diyodu ayşam. anne iki yüs lira olur mu bu sene diyådı. bu sene de otobüslen gitçek‿eralde. o da ḳapıdan geçiyå. e sun bu sene, urta. yoḳ, yoḳ. būk, būk ‿o. ilḳoḳula da acısuya gitti. anaoḳuluna uraya gitti. bi dā onun babası, bi dā urda oḳutmam dedi. aldılar yāya ḳaptana. servis de gelip‿alıyī. küyden giden çocuḳlar da var. ḳalaba bi minbüse doldurup gidiyelā. yani işte kendimise. bi iki domatiz‿ ekiyåsın. bi iki biber‿ekiyåsın kendine. übür tarafta bāçem var benim da. buraya da anne dedilā, ekelim de oturdūmus yerdan yiyeĺm. oturdūmus yerden ḳoparılıyå, yeris. şey ḳoparayım da yi. yoḳ yavrım‿epsi burda. bu sene olmadı unnar da. yoḳ‿evi uḳarda onun‿ama beraberis. aḳşamları ep burda oturūs. olcaḳ gibi de duruyå yavrım. e toplantılara faĺan‿ep gidiyålā. yani evlermis faĺan şey‿olmasın diye. ḳalmadı yavrım. suvadiye, balaban, aslanbey, ḳaratepe. o üst tarafında da ḳaratepe. var, var. urda tā yaşlılar da çoḳ. evet‿o aslanbey tarafına da gidebilirsinis. onun uḳarsında zaten ḳaratepe. yaḳın ya. ḳaratepede tmzem vārdı benim. aslanbey‿arabalarıynen gidiyådıḳ. ḳaratepede araba yoḳtu. şindi ḳaratepeye de araba çıḳıyå. sis nerde oturūsunus? e avluburun tarafında da çoḳ. sarımeşe de, eşmede de çoḳ. aḳmeşe tarafında pek çoḳ küy var. kiresōlu, ortaburun, avluburun var. merkes‿alıcılıḳ da çalışıyå ḳocası. u m bilir. ḳandıra tarafı nāsıl‿olur‿acaba? yavrım sis ortaburuna gidin, avluburuna gidin. urda dmşik ḳonuşannarı da bulabilirsinis. burda da vārdı bi tmze de üldü meseĺā. baḳ gündōdu da mācır meseĺa. gündōduda da üle şiveli bulursun. ketenci urası çerkes. bunnar‿insannarla görüşüp, ḳonuşuyōlarmış. büle sade mācır küyü olmamış. bi burası pek ḳārışmamış.

(tarla işleri)

toḳmaḳlarmıs vārdı bṻle. unnarı dövērdik. ekinneri yıḳayıp güsel, ḳaynatıyådıḳ. ḳazannarda ḳaynıyå. undan sūra çıḳārıp‿unnarı temis çergelermis vārdı bṻle. ḳalın ḳumaş‿alıyåsın meseĺa unnarın‿üstünde tarna çıḳarıyåsın. bulġur ḳaynatıyåsın. işin bitti mi bṻle çimennerde yapıyådıḳ. işin bitti mi gene unnarı yıḳayıp, paḳlayıp gene yazlıḳ saḳlıyådıḳ. sana Íazım. sen geldin‿aldın, ḳuruttun tarnanı. bulġurunu ḳuruttun. nirde. e unnarı yaptıḳ. düven, armannarı kendimis düvüyōduḳ. öküzlerin peşinde oturuyådıḳ bṻle. altı taş, bṻle öküzler dönüyådı. çeviriyådın‿onu bṻle. çoḳ yoruḳturucuydu be yavrım. sıcaḳtı ekinneri. Íüzġar da çıḳtı mı savırıyåsın. yaba, yabalarmıs vārdı. unnarlan savırıyådıḳ. samandan‿ekinneri ayırıyådıḳ. ani pislemesin diye de kürek‿elinde bekliyåsın. em‿onun‿üstünde geziyåsın. em kürek‿elinde bekliyåsın. öküzler pislerken‿alıp dışarı atmak‿için. içine pisletmiyåsın.

(nazar)

ḳurşun. e şindi çocuḳlar‿asta oooldu nāpcān. ḳomşumuz vārdı şindi. ay nefize abla. gene çocuḳ‿astalandı. a getiriverin‿aġızanım. ben‿ona ḳurşun döküvereyim. ḳurşun döker. ḳorları atej yaḳılıyå ya anadan sūra o ḳorlardan atarsın. ayānla ezersin.rāmetli alnına ḳara sürērdi. ḳurşun ḳoyārdı saçlarına.

(halk hekimliği)

anānem‿öncesinin tıp doḳtoruydu. ḳusḳus yapıyådıḳ. ḳusḳus teknelermis vārdı. andan sūra senin çocūnu ḳīḳ basıy diyålar meseĺā. onu emen ḳazannan tekneyi ḳaparlar‿üstünü. çocuḳ‿ālıyåsa yaşaycaḳ diyålardı. ēr‿ij sesi çıḳmassa bu çocuḳ‿ ülcek diyålardı. e dōruymuş. ama baḳ şindi ben gözümnen görmedikten sōra. bi de çocuḳlarda yara oluyådı aydaşıḳ diyålardı. üj yol‿āzına ḳazan ḳoyuyålardı. çaldar sapı. o çaldar sapını da ḳazanın‿içine oturtuyålar çocū. çaldar sapın‿altını da yaḳıyålar. emen birsi alır. ḳoşa ḳoşa ḳazandan ḳapar çocū. götürṻ. neymiş? astalī urda ḳalırmış. ḳoşabildm yerde. e yani ṻle yapıyålardı. e tamam‿işte sṻledim. tekneynen ḳapıyclar çocū. çocuḳ‿ālaycaḳsa yaşaycaḳ. yoḳsa ülecek. ḳurdeşen yedi tane ayva dibinden çoḳ yara oluyå. ḳaşın ḳaşın ḳıpḳırmızı. çocūn eryer yara oluyå. baḳla baḳla ḳabarıyå. astalıḳ yavrım. yedi tane ayvanın dibinden alıyåsın birascıḳ bi‿

şey. eritiyåsın‿o toprakları. yıkıyåsın çocūnu. u da una birerbir geliym. ebeymiş kendi. unun bütün küylere de ebe alırmış kendi. undan sūra bayramlarda çocuklar. senin çocūn‿oldu. ebe anne, ebe anne. bayramlarda ep çocuklar, ebe annesine
235 giderler‿el öpmē. ebe anne diye. anneleri alır‿ediyesini. e temra olur. o temrayı ilaçlar‿anānem. undan sūra ne bileym‿er‿ilaçlayanı m geliyådı. aman‿allā ayırlı ülümler versin. elemis‿ayāmıs tutārken rabbim kimseciklere mūtaç‿etmesin. en kıymatlın de bıkar yavrım.

34.

Adı Soyadı: Ahmet İnal

Yaşı: 72

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Avcıköy

Göç Ettiği Bölge: Selanik / Yunanistan

(göç)

atalarımıs buraya geldmnde mācır küyüydü burası. sūra o geldi bu geldi. erzurumlusu geldi, ḳarslısı geldi. bizimkiler gitmes‿uraya ev de yapmas. burda mācırlar yaşar. işTe

dedelemis çoḳ fakillik çekmişlē buraya gelirken. epsini ḳoymuşler bi vapura. afedersin‿ama ayvan vapırlān gelmişlē. binnerce kişi aynı vapırda. bis mübadele mācırıyıs. bin doḳus yüz ymmi dōtTe mübadele anlaşmasıyla gelmişiz. burdaki rumlā oraya, ordaki türklē buraya olmuş. bi şiyde alamamışla ordan. kimsi gizliden bi tenekenin‿içine ḳoymuş biras‿altın. kimisi ayvanını getirmiş. ama epsini ya ḳaybetTi ya da satıldı. yani ordakilē orda ḳalmış. meseĺā annaTırdı anamlā. meseĺa şindi bi ananın bebē ölmüş yolda. bi kişi dml çoḳ kişinin‿ölmüş. iki bilemedin‿üc gün çocuḳ‿öldü dememiş. sūlememiş kimseye. yani yavrım‿ic meraḳ‿edilcek gibi d l. çocuḳlā ölmüş. açlıḳ çekmişlē. bitlenmişlē. astalıḳ‿olmuşlā. gelmişlē buraya sūra çadırlāda ḳalmışlā. üle emen‿ev faĺan verme yoḳ yani. ekmek bulamamışla. bi yudum suya asret ḳalmışlā. suvan‿ekmek yémişlē be ḳızım. suvan‿ekmek. şindi annaTıyus da masal gibi geliyo. ama çoḳ‿acıla çekmişlē. çoḳ‿iziyetlē görmüşlē.

(düğün)

ḳız‿isteme yapılır gene üle. üle esKiden görme faĺan yoḳTu yani. nēde görcen. çekēdi ferecesini. bi dā tā düÑün gününe. üle ḳıslā biyēnsinner faĺan yoḳTu yani. şindi intennetTen bile evleniyolar. sōra görüyus. boşanma boşanma üsTüne. nese işTe şindi ünce ḳına gicesi olur. ḳıs‿ayrı ēkek‿ayrı olur. şindiki gibi ḳarışī dml. ḳına yaḳarlā geline. türkü sülē, māni oḳurlā. ḳadınnar toplaşıp‿iylenir yani. sūra işTe dūn günü sabası ünce damaT tıraşı olur. bi meydana toplanırlā. damaTın‿aḳrabası eş dos toplanır. belbel gelir. bi ortaya şiy‿oturtuler. sūra belbel‿urda keser. sūra gelin‿almā gidilcek. şindi gelin‿almā da evelden‿üküs‿arabaları vārdı. üküs‿arabalarının‿ üsTüne bi kilim. üsTüne büle ḳīmızı bi hasır. gelini ona piner. davıl, zurnayla damaT ‿evine gider. bayraḳ tabi, bayraḳsız‿olmas. bi genc deliḳannı bayra tutar‿önde. e bi de şiy var. yoḳ sandıḳ kalḳmadı. yoḳ gelin çıḳmadı. damaT bi de urda bāşiş verir herkeze. sūra işTe eve girēken tatlı dātılır. damaT da gelin de Tatlı yirlē. hane tatlı geçinsinner deye yapıy.

(başlık parası)

esKiden gelini alırken‿istērdilē. kimsi ayvan‿isTer, kimsi para isTer. genelde ayvan‿ istenirdi. ama esKiden fakillik çoḳTu ya ondan‿ona göre istenirdi.

(çeyiz)

bi yataḳ, bi yorġan işTe başḳa né ossun. tülbent, patik, anteri. basmalā olurdu esKiden. unnar‿olurdu yani.

(ad koyma)

esKiden būklemis ḳoyārdı. çocuḳ oldūnda ḳulāna ezan‿oḳurdulā işTe. yoḳ o da var. meseĺa benim adım āmeT. babamın‿adı da āmeT. dedem ḳoymuş. dedemin‿adı da āmeT. şindi deniz, toprak, savaş gibi yeni isimner yoḳTu. şindi çoḳ dmşik‿isimner var. şindi būklē bi şiy diyemes‿oldu. astanede ḳoyuyolā şindi isimneri.

(bebek giysileri)

né olsun be ḳızım. zıbın var‿işTe. ḳundaḳ yapārdı anam ḳādaşlāmı. şindi gibi dmşik dmşik şiylē yoḳ. fakillik var napcan be ḳızım.

(kırklama)

ḳīḳ taşı alırlā denisden. ḳīḳ Tane de taş‿içine. sōra işTe anne de çocuḳ da o suyla yıḳanır. ḳīḳlama hala var. benim torunnā da yapar hala. başḳa şiyleri yapmasla ama onnā da ḳorḳuyo. önemli yani. o yüsden yapılır. tabi işTe bebekle anneye bi şiy‿ olcaḳ ḳorḳusu da var‿işTe. baḳīyler ama ḳorku vā.

(çalgı aletleri)

né olsun‿işTe davıl vārdı. zurna vārdı. dāyre dērlēdi. onu çalādılā.

(bayramlar)

bayramnārda halay çekērdik‿ama büle topāĺaḳ. piknik‿olurdu. teflē çalınır. salcaḳlā ḳurulur. yimeklē yinir.

(hıdırellez)

hidirlezde salcaḳlā ḳurulur. misirlē ḳurutulur. ama ḳazan ḳazan böle. ondan sō ateş yaḳarlā ḳocaman böle. üsTünden‿atlā genclē. mānilē sülenir. ḳıslā erkeklē atışırdı. şindi çoḳ yoḳ‿aḳlımdan. dur baḳaĺm. aḳlıma gelir sōra da atırlayamadım şu an. hidirlezde meseĺa unla ic bişi yapılmas. ev ḳurtlanır derlē. ev süpürülmes hidirelez günü. sabāsında pincerelē açılır. e, yoḳ bisde. gül‿ācı bālamaḳ şindi çıḳTı. önceden yoḳTu öle bi‿şiy. ama şiy vārdı. ḳıslā hidirelezde çiçek toplālādı.

(çiçek isimleri)

popatya vār, gül vār, melekşe, saldunya vār. epsi vār yani. gül‿en‿önemlisi.

(ağaç isimleri)

erik‿ācı, alma ācı, armıt‿ācı, vār. e işTe çınar‿ācı vār. sūT‿ācı var.

(atasözleri)

-ayānı yorġanına göre uzat.

-damlaya damlaya göl‿olur.

-ḳomşu ḳomşunun külüne mūtaçTır.

-atej düştū̄ yéri yaḳar.

(mani)

manici başı mısın

cefail taşı mısın

sana bi māni yazsam

cebin de taşır mısın

mendilim dalda ḳaldı

gözüm yollarda ḳaldı

kör‿olası düşmannar

sevdicēmi elimden‿aldı.

aḳ‿üzüm asmasıyım

fabriḳa basmasıyım

bana doḳtor né Íazım

ben sevda astasıyım.

indim çeşmenin başına

sabun ḳoydum taşına

sevda nédir bilmesdim

sen getirdin başıma.

(deyimler)

huyuna gitmek.

bi taşlan‿iki ḳuş urmaḳ.

ali vaḳTi yérinde olmaḳ.

daldan dala ḳonmaḳ.

ipinnen ḳuyuya inmek.

içTen pazaĺlıḳlı olmaḳ.

em suçlu em güçlü olmaḳ.

hīsını alamamaḳ.

göze batmaḳ.

gözünden düşmek.

göz‿atmaḳ.

gözünden saḳınmaḳ.

göz‿aştīmamaḳ.

göz boyamaḳ.

göz dikmek.

gözü ḳalmaḳ.

gözü tutmamaḳ.

(hayvan isimleri)

at, ḳatır vārdı. kedi, köpek, tavıḳ, oras vār. üle yani. esKiden inek, ḳoyunnāmız vārdı. şindi ḳalmadı. üküs vardı. düvenne döndürūdük.

(renk isimleri)

aynı renKlē işTe. sarı, ḳīmızı, mō, pempe, siyā, beyas, süT mavi, ḳāverengi. başḳa yoḳ.

(ay isimleri)

bisde dil yoḳ kızım. bis de er şiy türkce. aynı bildmmis işTe. ocaḳ, şubat, mart, nisan, aziran, temmız, āstos, eylül, ekim, kasım, aralıḳ. aynı, aynı yani. pomaḳlā dilini vérmiş. ya da bulġaryadan gelennē farḳlı ḳonuşurlē. bis aynı ḳonuşurus.

(meslekler)

tütün bisde, tütün yapılīrdı. tütüncülük yapTıḳ bis. on‿iki ay bitmes. yazın başler tā öbür yaza ḳadā. onu Tikmē başlāsın. ondan sōra yapraḳ yapraḳ toplamā başlāsın. dizērsin. balyaları temislemē de yapārsın. ḳuruyunca ondan sōra sandal derlē. sandalda büTün ḳış tütün yaparıs. ḳara ḳandille.o‿zman elettirik mi vār. nérde, ġasnan. burunnarımız‿is‿olūrdu. ésKiden‿o Ílambalā vardı. esKiden ceryan, alettirik faĺan yoḳ. çoḳ zor işlēdi yani. tabi ayvancılıḳ yapannā da vārdı. hepimizin‿evinde ya koyun vārdı. bisim de ineklēmiz vārdı. hanım‿ölünce satTım ben de. şindi bi bāçem vār işTe üle baḳıyorum‿arada.

(tarım aletleri)

oraḳ, ḳazma, tīpan vardı. düvennēmiz vardı bizim. puluḳ vārdı. boyunduruḳlā vardı büle. aynen yaba vārdı. ama şindi yoḳ. makine geldi şindi. esKiden sabatan‿avşama ḳadā tāladaydın. şindi bi sātTe yapıyo makinalā. şindi ḳolaylaşTı ḳızım. esKisi gibi dml artıḳ. ḳalḳıy ce.

(haftanın günleri)

pazārtesi, saĺı, çārşanba, pēŕşenbe, cuma, cumērtesi, pazar. aynı yani.

(bilmece)

-alçacıḳ boyu var, ḳadifeden donu var.

(patlican)

dal‿üsTünde kilitli sandıḳ.

(koz)

ḳara ḳazan ḳaynar, arap ḳızan‿oynar.

(kahve)

alçacıḳ dallı, yimesi ballı. **(çilek)**

35.

Adı Soyadı: Hüseyin Kozluca

Yaş: 82

Öğrenim Durumu: Lise

Derleme Yeri: Arslanbey

Göç Ettiği Bölge: Kozluca / Yunanistan

(göç)

dedelēmis tā ḳozlucadan gelmişlē. o yüsden dedem kozluca ismini almış. ona şiy‿ōsun diye. şindi būdan mübādil mācırlar gid y, yerleş y oralā. bizim dedelēmisin‿evlēnene

gidiy. üc‿ay, bej‿ay oturiy. aynı evde ḳaliylē. aynı evde oturannā oluyi. sōna tūklē burayı geliy. öle ayrıliylē. meseĺā aḳlıma geldikce söylim. rāmetli anacīm kirbit demesdi de işpirto dērdi. urumcada da işpirto. çeket demesdi saḳo dērdi meseĺā. haĺa da saḳo derlē. öle ḳonuşulur.

(günlük işler)

o zamannar mı? meseĺā ben seksen‿iki yaşındayın şindi. altı yedi yaşına ḳadāki anılāmı hatırlıyim. burada dedelēmin hayvancılıḳ yapılīdı. ḳoyun vārdı. manda vārdı. manda da vārdı ama dā çoḳ ḳoyun vārdı. üç yüs, bej yüs, bine ḳadā ḳoyun vārdı. tarımda būday, mısī, yulaf, arpa ekimi vārdı. patlican, büber, patatiz‿ekērdik. tavıḳlāmıs vārdı. hayvancılıḳla ūraşīdıḳ genelikle. tütün de yapılırdı. yunanistanda özelikle tütün yapılırdı. avrupaya bilen tütün bizim ḳozlu denen‿o küyden gidiy. sōna işte tütün para getirmiy, hayvancılıḳ yapıliy. bizim bi ḳısmımızda meseĺā ḳarşıda yeniköy vārdır. orda da tütüncülük yapādılā. son zamannā da bıraḳtılā onnā da. tütüncülükle gelişTik yani. şindi en yaḳın tūkce bize ayittir. bisde şive pek

yoḳTur. şive için bulġaryadan gelennere baḳcen. bizim bu ḳozluca ded mis yér, dırama iskeçenin, gümülcine bölgesinden geliy. bisimki yaḳın‿istanbul tū̄kcesine. ötekilēde bi ġaĺat bi deyim bulursun. bis dā yaḳınıs yani. meseĺā şindi ḳavalalıla var. ḳozluca ve ḳavalalılā istanbulda var meseĺā. en‿elit āyledirlē. çünki onnar birinci arpTen sōna gelmişlē. sevre ḳadā ülke dālırken gelmişlē. çoḳ mal mülk‿edinmişlē. bizim küyden gidelek ş‿ānda istanbulun‿en zengin‿āylelēnden. bisim yaḳınnarımıs da vār‿ama benim bubacım ū̄retmendi. bis gidemedik ḳaldıḳ burda.

(günlük konuşmalar)

meseĺā ben sana şindi bisim küyün yaşlı ḳadınnarının yingemle ḳonuşmalāndan annatim:

-vay mari yinge. bugün n‿işlē yapTın böle. tā́laya gitTin mi. turbaya nélē ḳoydun böle, gid ylar māmut‿ābime.

-gē burā.

meseĺā ḳāvedeki ḳonuşmalāda:

-vay brā. bugün çoḳ yoruḳtun. bugün belled m bellēlen, ḳīdīm çīpılā, fasiĺelē ḳozaḳlā ḳīdīm‿eliklē iki metreyi geçiyo. ne saltalıḳlā olcāk. dal gibi, dal gibi.

fasiĺeye ḳozaḳ dērdik çünki. gidiy rsin ḳāveye işTe. doymuysun māb̄ete.

(evlilik)

şindi eskilēden benim‿anam fatme. fatme tete. t zeye de tete deris. şindi fatme teteme:

-fatme tete mari. bisim bo‿yşam bisim ḳına gicemis vār. bo‿yşam bise gē de gelin şāḳısını, şaḳılānı çal.

anacīm çoḳ güsel tū̄kü çārīdı. beni de alīdı küçū̄ken. böle yedi sekis yaşlāndayken. şindi böle sandalye yoḳtu o zamannā. böle iki tāne kötük veya taşlā. böle uzun‿uzun

böle ḳalaslā ḳonur. bi sıra būdan. gelin‿ortada. duvaḳlā böle ḳīmızı ḳıreP dedikleri duvaḳ gibi bi şiy yapālā. yneyle kendileri yapar. böle ḳatmer ḳatmer. tataraḳ dēdik bis. tataraḳlı tacı vā dēdik. taç yoḳ. sōna ellili yıllāda oldu taç. benim ded m ḳīḳ‿üc ḳīḳ bej fiĺan. sādıç denir yanna gelin‿oturū. ellē ḳınalanmıştır. dā ziyāde dūn günü pek ōmaz. ḳına gicesinde olū. dā sōna oca gelir. imam niḱā oḳur. gerdē girerlē. bu tarafa dōru bej‿altı ḳız dūn sābinin zenginn ne göre. bu tarafa da bej‿altı ḳız. evli olmayannar oturcaḳ. gelinin sādıcları da duracaḳ. her yérde sādıctır bunnar. ēkeklēnde sādıçlā olur. beḱarsınıs herālde dimi? onun‿çün sādıçlānın öütlēne diḱat‿ et. onnar dā tecrübelidir. sādıçlā tecrübe sābidir. tūkülē çārılır‿ama mācır tūkülē. telezondan duyma yoḳ. o zamannā radyodan duyma. bēki kendileri. böle bi dūn‿olur. annem gibi yaşlı ḳadınnā sesi güsel‿olannā da gelinin‿önne böle bilel kötükTe oturū. sītına da böle halḳa dönē. halḳ da böle sılalā ḳoymuşTur böle. ya önde ya aḳāda. ayaḳta, āḳada. dā aḳāda da ēkeklē, deliḳannılā. cep feneri olannā da iki fil yéline üc fil taḳaĺaḳ yavuḳlusunun yüzüne ışī tutā dā çoḳ. sōna ciġara içd zaman, baḳ ben‿ ēkek‿oldum. içiyom diye püf püf dumannā yollā. lüvē denen bellēne siĺā çekē ki bubam, anam‿orda tūkü çārīken gelillērdi. ḳāve çalışanıydı:

-çek bra, çek. çaḳır‿oldum çek.

anamı sevelek‿almış. bis‿üc çocuḳ. ona rāmen bubam, anamın sesini duydūnda havalā siĺā atan bi ḳabaday faĺan. tūkülē çārī faĺan. sōna gice olur. gelin‿evinde dā. niḱā faĺan ḳıydı. sōna sen de meseĺā bu māledesin. misaĺ veriyån. tes ḳonuşuyåsam müsāde verin. āḳadaşınnan, senin ḳına gicen‿oluyå meseĺa. aşāḳı māleye gidcek. gelin‿avcılā gelir. aşā mālede genc ḳadınnā, yaşlılā yanna. siyā bis manto giymesdik. haĺa da vā ferece. genşlē hiç giymiyi şindi ama anacīmızlān siyā ferece denen. bis‿ ona saya dēdik. sayalā giyer. baş‿ōtü de yoḳ. pişgir böle bālanır böle boynunun‿ altında. onnalā gelinnē böle sıralanī. ḳına gicelēnin. gelin‿avcılālan bi tāne at‿orda bekler. bi tāne at yollamıştır, gelin‿atla gelcek deye. ondan sōna o bi tāne atla gelin‿

avcısı gelir. ēkek‿evinden, sizin evden geliyålā yani burayı. ondan sōna buyur‿étmişlē. ayde buyrun. gelin‿anasıynen vedalaşır, bubasıynen. küçük çocuḳ vārdır‿o evin küçük çocuḳ. o gelinin ç z sandıı vārdır. bu ḳadā böle evin rengine göre. bu ḳadā bi bavıl da olabilir. tātadan da olabilir böle. bi de sandıı vārdır‿onun böle. cevisden yaptırılī. anamın da cevisden vārdı rāmetlinin‿anasından ḳalma böle küçücük. o cevis sandıının‿üsTüne küçū̄ otūturlā. o çocuḳ ḳalḳmas. ona bi bāşiş verir. ama ḳaynanan veya ōlan tarafından gelen. bāşişi o zamana göre ben hatırlarım burda. zengin bi āylenin gelin giden naciye diye bi abanın. bana ortası delik bi yüs paralā vērdi. iki üc tāne yüs Íira verdilē yani. bāşişti o. nese gelin‿avcılā, gelin‿ ortaya durū. ḳafasında o ḳīmızı ḳırep denen şiy bālı. üs manto yoḳ. saya gene. top‿ altı ḳabaralı ayaḳabılā dērdik. ayaḳabılā çamır. bu yollā yoḳtu. ayaḳabılān‿altı da ḳabara. ḳabara böle şiy. nallā çaḳılan çivilē gibi ayaḳlān‿altına çaḳılī. onnar yürū̄ken taşta ġıcır ġıcır yapar. üle gideriz:

-vay mari.āşe gelinin ḳabaraları pek ses çıḳarī.

e ondan sōna gelinin ç zi yüklenir. sandī ḳonur. yükü ḳonur çoḳ. her gelin geld evden iki üc taḳım yastıḳ, yataḳ ve yorġannarıyle. on bej‿on‿altı tāne yorġan yapādilē. dışerde diktirme yoḳ. burda ḳarılā kendileri yapādilē. oca gel . bi niḰā oḳu. ondan sō gelelim gelin sufrasına, damaT sufrasına. damaT sufrasına bu adamadın, ēkeyin tarafı. gelin tarafından çıırmazlā pek. ēkek tarafı dā çoḳ gel . gelin sufrasına da gelin tarafı. ēkek tarafından‿ona da çoḳ çıırmazlā. ēkek sufrasına ēkek, gelin sufrasına gelin‿oturū. beĺabel yimek yirlē. elle yirlē. ben‿ōta ikinci sınıfa ḳadā çatal gō̄medim. yoḳ‿elle yirdik. yoḳ, ekmek ḳoparī, banādıḳ‿aşa. sufrada on bej kişi oturūduḳ sufraya.şindi bi ḳaşıḳ‿istifi dērdik. böle böle bi ayāmız‿önde. böle böle bi ḳucaḳ ḳucā gibi. dedem sānı ḳavırmalı bi yimek vārsa ḳavırma yapādı bizim. o zaman çoḳ‿et yoḳ. arada sīr kesen ḳavırū. ḳavırma yapādı sızma deris, bis‿ona. dedem tam bize bi sıla gel . üç kişi bi ḳaşıḳla yiris. deişerek. bi ben yirim, bi o yir.

dedem tam bize sıra geld zaman çevririver . bize tam‿et sırası geld vakit. bi ḳısmını kendine alī. onun‿çün yā et ḳaşī çabıḳ ver, dedem çevirecek deye. yiyådıḳ yani . bi gün paşa günü deniyådı. gelin gȭmesi olur. önce gelinnen damaT haĺvet‿oluyå. ondan sōna gelin gȭmesi oluyå. gelin süslen y, püslen y. yine ayrı bi elbise giymiştir. gelinin zenginn ne göre beşi b yelde taḳılī. beş b yelde taḳılī ki haĺa dā o beşib yeldelē vārdır. çoḳ‿eskiden anamlā buralana fes. altın fes, giymiş‿olūdu buralāna. sōna dȭnü annatTım. dȭn böle olū. sōna bazen dünürlē gider‿ister. bazen görücü usūlü. bazen de ḳız on sekis yaşını geş mi çocā ḳaçar. ana, buba vémes. alır nüfuzu ḱādını alır, gider. gē sen, ḳaçır der. çocuḳ şanslı olū o zaman. ḳız nasılsa geldi. dȭnde de şart ḳoymas. öbürlēde taḳıda şart ḳoşamas. altın sayısında da ōlan ne ver se onu alırlā. öle ḳaçma şekli de öle oluyådı. yaşı tutmadī zaman ḳızı geri alırlā. başḳa birine verirlē. o başḳa biri de, başḳa birine giden ḳıza damġalı dērlē. dā önce başḳa birine ḳaçtı ya. damġalanmış gibi dērlē, yatsa da yatmasa da. benim‿anacīmla, bubacīm çoḳ ‿ geçinmişlē ama anam bubacīmı aldatmaḳ‿için ḳaçmaḳ‿istemiş bi kere. bubam siĺāla anacīmın bacaḳlānı döndürmüş bi kere. almış nüfuz ḱādını evlenmişlē. anacīm rāmetli:

-ibrām be. ben seni eskiden hiç‿istemesdim. bana popaz gibi gözüküyodun da. ne geçindik bis.

dērdi. atmış bej yaş geçirmişlē sene. hiç bilbillēne bi kötü söz sölememişlē. ve bi enteresan şiy dā söylim mi? tȭkiyenin hemen hemen ilk sezeryenne haseki hastanesinin‿alınan çocuḳlarındanım ben. bin doḳus yüs‿otus‿altı da ḳurulmuş. benden‿önce üç tāne çocū, baytar gelmiş. y mi dȭdte, annem hamile. dūm yapamıyo. çatı şeklinde müsayit d l. baytar böle dut‿ācından, annemin buralāndan ḳolundan‿aşā böle asalaḳ parça parça almışlā benden‿önceki ḳādeşlēmi. sōra bi amelyát‿itmişlē. apandisitmiş annem. yedi aylıḳ bi abam‿olcaḳmış. onu ēken‿almışlā. o zaman tabi izmitte de hastane çoḳ yoḳ. tabi o zamanki çoḳ. bis en‿az çeken‿āyle. ben‿atırlarım.

köyün yarısı o zamannā hayvancılık yaptī halde sirkeye bi tas suya sirke ḳoyārdı. üc ḳaşıḳ da tos şeker. ḳomposta, ayran bilmem ne yerine yapār. tāĺalāda harman düvērken, çapa ḳazārken, tütün ḳırārken, onnarı yirdik yani. eskiden çoḳ fakildik. düşünün bin doḳus yüz y mi dōdte meclis ḳuruluyo. tarsusTan gelen bi oca, acılala ocalāla iş bill yapmış‿ama mecbur ḳalmış.

(atasözü)

açtırma ḳutuyu, söyletme ḳutuyu.

(sünnet)

sünet dūnneri nası yapılıyo. en basit sünet dūnneri. istanbuldan bi sünetci amca gelirdi. adını unutTum şindi. sünetci amca dērdik. elinde bi çantayla gel di. o gelmeden‿evel evde ḳaç tāne sünetlik çocuḳ var‿o beli olūrdu. mūtar‿onnarı toplā. ana, bubama demiş tāĺāda ben mısī ḳazārḳan kes bunnarı. bis yedi çocuḳ taḳ taḳ taḳ. bitTi işlem. dūn mūn haḳ getire. çoḳ küçük bi hediye alıyodu, şöle bi ḱülā sarılmış. yani bisde yoḳtu. diyer köyleri bilemem‿ama bisde yoḳTu. sünet dūnneri olmas yani. hatta bi şiyde giymesdik öle şindiki gibi. bi pantul bi şiy. adam geldi, ben küşede ālıyon. bilmem neyimi kestilē, ana diye. böle yani. bisde sünnet dūnü ōmas.

(bayramlar)

bayramlāmıs, haĺa da devam‿eder‿o ananelē. gücü olan ḳurbanını keser, olmayana yoḳ. bayram namazı cam de ḳılınır. namas ḳılıyomusun. bayram namazından, bayram namazına derlē. bayram namaslana halḳla genşlē de gider, cam nin‿almasına göre. bayram namaslāndan sō ḳurban kesild gün halḳ kendi āylesiyle bile bayramnaşmas. ilk günü ḳurban kesme sevap diye cam den çıḳar çıḳmas ḳurbanı kesmē gider. herkez, ortaḳ girmiştir. hemen böle ciyerinden faĺan bi ḳāvaltılıḳ. o zamana ḳadā ḳāvaltı edilmes. sō yemeK yenir. sōra payına düşeni alır. eskiden bil sinis dinimize göre ḳurbanın‿ücde biri eşe dosa. ücde biri fakillere, ücte biri kendine. e şindi ḳurban kesiyålā yüs‿elli kiĺo. elli kiĺosunu fakile vericek dimi. bej

kiĺosu gidiyo. bene aķrabalarım yollasa ben istemem, diyim. yolluyim geri. esKi adetlēde öledir. dinen de öledir. ücde birini de aķrabanla belabel yicen. zenginn ne fakill ne baķmadan. eş dos diyo çünki. ama şindi yüs‿elli kiĺo ķurban kesdim diyo. etini ķoyuyo yan tarafa. ķavırma yaparıs bis. ķıyarıs‿onu ayşamdan. taķılırım‿ aķrabalāma:

-ya ķaç kiĺo et?

-yüs‿elli kiĺo et.

-beli. on kiĺosunu dātmışsın. yüs kiĺo et giriyo tavaya ķavırma. sevabı neķā oldu bunun? baķ sevabı da yoķ. bu dinen ķurban, yimek‿için‿oldu ķavırma. iynelemeden de duramam. cumūriyet bayramı da ķutlanırdı burda, üc gün. yani dini bayramnarda ķutlanırdı, diyer bayramnarda. neden? atatūke sayġımısdan. salıncaķ ķurārdı burda ķıslā. şöle çam‿ācının‿uzun bi dileyini düşün. zincirlēle ķurulū salıncaķ. sen bindin şiye sevgilinne. senne veya sevgilinin aķadaşıyla , āķadaşın veya ı alī, iplēne. pāt, gōsünü vuraĺaķ‿ittir . sōra salĺāla seni. ķıslā dērdi. ben‿aldım diyelim, gözüm vār sende:

-ay ben sallanmıyåm. ali gēsin, sallasın.

sōra bi ķıslā bi oyun‿oynarlādı. ben ep takip‿edērdim. ķısla böle sıraya olū. bi ķıs burda māni atan ķıs:

eser‿eser

ıstanbulun yelleri

ķıvrışī bu

celĺatın ķolları.

(hıdırellez)

ķoca ķoca ķazannā da mısīlā ķaynatīdıķ. her ķız ķaranfillē işte ıtır yapraķları. tellēle bālar. atar‿o ķazana. o gölle denir. herkez‿alır‿o ķaynamışTır‿artıķ. mısī öle ķuru

halde yirdik ḳaşıḳlāla. o zaman şeker sēpmeslēdi. şindi şeker de sēpiyolā. ḳazandan da her ēkek bi tāne de şiy çekērdi. o attıḳları ḳısların şiylēni. tesadüf bazı ḳızın gerçek sevgilisi bulūdu, ḳızın‿atmış‿oldū o şiyi. veya sölüyodu şindi hatırlamıyårın, çekme eline gelirse diye. böle ḳız ve ēkeklēn bilbiline tanışmalāna vesile olan hidrelez adetleri de heP‿olūdu. salıncaḳlā heP ḳurulūdu.

(gelin türküsü)

çam başında şıra yaḳtım da yanmadı

bey bubama habar saldım da yārim

uzun‿uzun‿evler ıssız ḳaldı

āşe hanım ḳızsız ḳaldı.

sen gidiyåsun burda. āşe hanım, fatme hanım. artıḳ‿adı neyse. bi de:

allanıyoro pullanıyoro

gelin‿evine yollanıyoro.

denir ve yollanırdı.

(tütüncülük)

tütünü éktik, ḳazdıḳ faĺan fiĺan. şindi gēdik tütünü ḳīmasına, asaTına diyelim. asadına gēdik. tütünün ḳīması bi anda olmuyå. şindi mayısTa éktin mi bis her sabā tütünne oluyås. sabā namasından güneş batana ḳadā. şindi sabā namazından güneş geldi mi seriliyå. bṻle serilme cannı cannı dursun deye sabān‿üçünde gidelē. hanımnā dā çoḳ gider tütün ḳırmā. şaḳ şaḳ şaḳ ḳırālā, gelilē, ḳorus buraya. undan sūra şu iş vā. ḳāmadı u iş. sūra unnarı ipe dizeris. ipe sıyırırıs. tikeris güneşe ḳarşı. aynalā vādır, maşinġalā vādır, tikeris. sōna onnarı tütün ḳurutuyåsın. çoḳ zāmetlidi, çoḳ.

36.

Adı Soyadı: Zeynep Küçük

Yaşı: 82

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Yuvacık

Göç Ettiği Bölge: Drama / Yunanistan

(sünnet)

ya işTe ünceden nası ossun. ben de yaptım. bi ülum vā sade. yedi tene de ḳıs. şindi ünce çöcüyümüzü temiscecik giydirdik. yapTıḳ sünnet mevlidini. iki gün‿ünce üj bre ünce başliysın hazıllenmā hazıllıḳlar hēr tarafdan misāfiller çārıl y. mevlit‿okun . āşama ḳadar yimekler veril . yimekler de üle bi iki çeşid d l. bej‿altı çeşid. dātTıḳ bırda hērkeze. işTe gelenner durumuna göre hediyeler getirdiler. üle olur yani bıralarda. tabi o‿zmannar ḳıtlıḳ vādı. ama bizim durumumus‿ di.

(düğün)

şindi üküs‿arabaları evelinde olurdu. sōna biygirlē çıḳTı. bis de öküs‿arabalarınnan geldik. unnarın buynuslarını süsledik büle. peşkirler bālan , çiçekler‿asıl . sūra gelinin ç zi üsTüne. sūra bi hasır ḳon . büle üsTüne gelin pindiril . üsTüne de ḳīmızı bi örtü atıl . bayraḳ‿önde gidil y damaT‿evine. davıllar, zurnalar ep‿üle gidil y.

(çalgı aletleri)

nōsun‿işTe davıl, zurna. dāyreler vārdı ünceden. dabrıḳalar çalınırdı. üle işTe.

(oya, dantel)

çember yapārdıķ. ġırepler yapārdıķ, dün̄nerde taķılırdı unnar. unnara ġoca ġoca popatġa oyaları yapārdıķ, unnarı sōra dün̄nērde bālanırdıķ üle üle işlēlen yapārdıķ e oya yne oyası yapārdıķ. çiçecik, melekşe çiçē yapārdım. melekşe oyası, bi de o zümbül‿oyası yapārdıķ‿ ynelen. oyasız, ġırepsiz‿olmāzdı. tüllü tüllü işTe üle. ķanaveçe işlērdik.

(eski bayramlar)

ülē toplanırdıķ büle ķızlar çöcükler. ķızanķan üle ramazan bayramında toplanīrdılār, küyü gezērdi daðul ķoca küyü. daðul çalīy biz‿ārķadan geziys. sūra doplaşırdık meydana. halaylar çekērdik. māniler sülerdik. hērkez bayramlaşılırdı. bırda panayırlar olūrdu evelinden. evelden her şiyin dadı vārdı. şindi ķalmadı. bisde de baķlava vārdı. ama bisde keşgek dā fazĺadı. keşgek, ilĺa olurdu. etli yimek ilĺā olcek. sūra fasilesi, pilavı. patatiz yimeyi. üle işTe ķızanım. geld ydim ben de onnara.

(kına gecesi)

türkü sülerdik:

yün̄sek yün̄sek tepēlere ev ķurmāsınnār

āşrı āşrı memlikete kız vermēsinner

annesinin bir tānesini hor görmēsinnēr

uçan da kuşĺarā mālim‿olsun

ben‿annemi özlērįm

hēm‿annēmi hem bubāmı

ķardeşimi özlērįm

bubamın bir atı olsa binse de gēse

ķardeşlerim yōlları bilse de gēse

uçan da ḳuşĺara mālim‿olsun

ben‿annemi özlērim.

sülērdim, dabrıḳa da çalārdım, büle çalalaḳ sülerdim ben kendim. ep kendimis çalārdıḳ

(hıdırellez)

idilles āşamdan māni toplārdılar. ḳuyārdıḳ bi çölmecik‿içine. gülün‿āltına ḳuyārdıḳ unnarı. undan sōra sabā. misir toplādıḳ. undan sūra unnarı ġoca ġazannara ḳuyārdıḳ. pişir dik‿unnarı bi güsel. sallancaḳlar ḳurulurdu. ġocaman‿āclara. ne güzel günnērdi. ülen‿alırız gölleri yiriz. alırız mānileri çıḳariyis, māni söyleriz. manilerin de çeşidleri vādı. kimsini aşḳlı māni, kimsine hüzünnü, kimsine asker mānisi. çeşid çeşid çıḳārdı yani. idillesde dilekler dilenir āclara balanırdı. ḳīmızı ipnen bālā ki dileyin emencecik ḳabĺ‿olūrdu. sūra unnarı alıp‿atıys. şindi hāĺa yapiys. tek‿unutulmamış gelenek. sūra idilles günü pincereler‿açılır. ġavanaz ḳapaḳları açılır. bereket vérsin diye.

(ağaç ve çiçek isimleri)

güzel āmıt, incir‿ācı, şefteli, zerdeli var. asmalar, üzümner, kirezler, erikler, elmalar, meyv‿ācları, elmalar, kirezler. popatya, ḳaranfil, şebbō, sardınya, gül, ḳartopu.

(sebze-meyve isimleri)

patatiz, suvan, saltalıḳ, Ílāna, biber, patlican, ḳabaḳ. sūra kirez, elma, armıt, bostan dērdik baḳ ḳarpıza. ḳıvcıḳ, maydonus, elma, üle dirim, üle.

(pekmez yapımı)

bālarda üzümner‿oldu mu toplārdıḳ‿üzümneri. sade üzüm d l, elma, armıt, ayva. tüm meyvalardan yapārdıḳ. eveli bu ḳadar tatlılar yoḳtu. ba ḳızanım küplēlen‿işTe eveli būk küpler vārdı. y mi kiĺo olur, otus kiĺo āyilesine göre. ē bi senelik. küpleri dizēller kenarı. o bizim ḳış hāzillīmısda olūrdu. bi senelik hērkez durumuna göle yapārdı.

(salça yapımı)

şalçayı da dūrardılar, sepetlere ķoyārdılar. suları süzüldü mü güzēlce bi süzekTen geçirip ķaynatTırılırdı. sūra kim neķķā istemişse una oķķā vérilirdi.

(tarhana yapımı)

tārnayı gene şindi işi hamırlan tutārdıķ. hamırdan bi şeyceze ķarīdıķ bi çanān‿içine. undan sora çanā ķārdıķtan sōna unu olūrdu u hamır. āltı gün bej gün durūdu. ķalbırdan geçir dik, süzgünün‿içine doldurūduķ. unu da gene bālārdıķ ülece. u da gene aynı ķışlıķ‿olurdu. sūra yapārdıķ‿isted misde. üzerne tereyā gezdirip, şimik ķoyārdıķ. esKiden‿ep sabā tarana içērdik. şindi üle d l.

(bilmece)

-bilmece bildirmece

el‿üsTünde ķaydırmaca.

(sabın)

-gelen geçer, giden geçer‿üsTünden.

(küprü)

-yer‿alTında küflü dede.

(mezar)

-yer‿alTında yālı ġayış.

(yilan)

-dal‿üsTünde kitli sandıḳ.

(cevis)

-gündüsleri saḳlanır, giceleri gelir.

(ay)

(ninni)

nénni nénni Ḳızanıma

Ḳızanım gitmiş bubānnesine

bubānnesi ona yimek piş miş

içine sıçan düşürmüş.

ē ē ē nénni de nénni.

dandini dandini dandānā

danalar gitmiş bostānā

ḳū bostancį danayī

yimēsin Ĺānāyī

(dualar)

-allā hayırlı étsin.

-allā sīyat vérsin.

-allā lik vérsin.

-allā yoldan‿ayırmasın.

-allā aḳıl vérsin.

-allā bereket versin.

-allā ziyin‿açıḳlī versin.

-allā işini ras getirsin.

-allā p ġammerimize ḳomşu eylesin.

-allā ne muradın vārsa onu vérsin.

-allā geçmişdekileri yaşatmasın.

-allā man vérsin.

-allā açıḳda bıraḳmasın.

-allā kimseye mūtac‿étmesin.

-allā elden‿ayaḳdan düşürmesin.

-allā derslerinise yardım‿etsin.

-allā ḳazanmanızı sālasın.

-allā kötü _sannardan ḳorusun.

(beddualar)

-allā kör yollara soḳsun.

-allā yapdıḳların bedelini ödetsin.

-allā canını alsın.

ne diyim başḳa. ya üle ḳızanım.

(tütüncülük)

tütüncülük yılın‿on‿iki ayı işi bitmes. yazın başlanır. onu Tikmē başlāsın. ondan sūra normálde yapraḳ yapraḳ toplamā başlāsın. yapraḳ yapraḳ dizērsin. balleleri temislemē de yapārsın. sabā çıḳārsın. evelki āşamı gölgeye. ḳuruyunca ondan sūra

sandal derlē. sandalda büTün ķış tütün yaparıs. ķara ķandille. sis ķara ķandili sis bilmessinis. ġasnan esKiden‿o Ílambalā vardı. esKiden ceryan, alettirik faĺan yoķ. çok‿ ziyetlidi tütüncülük. şindi ķalķtı. çünki para yoķ‿artıķ. üle gidiylar, aliylar işTe.

(halk hekimliği)

ayve yaprānı ġaynat. çayı çoķ güzel‿olur. ipe dizēdik. baķādıķ büle. Ķururdu. īlamur da çoķ‿içerdik. bunun båbası da çoķ‿adaçayı içēdi. sūra ķızılcık toplādık. ķızılcıķ bilimisiniz. unnarı topla yapādık. göüm vādı. erkTen yapārdık. ķamıştan yapadıķ. ķayısıdan yapadıķ. kirezden yapārdıķ konserva. āzır yoķtu bizim. ķışın ni vārsa o vardı. ya ep‿āzır.

(çocuk oyunları)

çelik‿oynārdıķ. éskiden‿ōleydi. telezon yoķ, bi‿şiy yoķ. bis de oynarıs. oturmā gideris. telezon yoķ, bi şiy yoķ. ninelerimis, analarımıs masal‿annaTırlar. dinnersin işTe onnarı. ōle şeyler‿annaTırlardı işTe. iќaye kitapları var ya işTe ōle şeyler‿ annaTırlardı. yoķ masal hatırlam m.

(komşuluk ilişkileri)

şindi iç bişi yoķ. eskiden ķapı mapını kitlemek yoķtu ki eskiden. şindi git ķapını kitle. ķapını kitlemek de yetmēri ķırıp giriyolā. bu şindi dōru mu. şindilēde ōle bi şiy ķomşuluķ‿ilişkisi faĺan ķalmadı ķızım. a ķızım aynen‿üleydi. şindi ķalmadı üle. epsi bitTi. epsi bitTi. epsi gitTi. şindi benim ķaldīm‿ev de damadın‿evi bu. ben‿esabının kurūnda d lim‿ama benim‿işTe ānım da üldü. bu ķız da benim‿evde ben de işTe şindi rātsız‿oldum. rātsızım yani. getirdile beni aldılā burda. şindi burda benim şindi nasī annatayım bunnarı da bilm m ki. bizim‿eskiden‿annemlerin babamnarın da ossun veyahut da başķa būklerimisin yanında ayāmızı büle bacaķ bacaķ‿üstüne atıp da oturamazdık. bacaķ‿uzatıP‿oturamazdıķ.

(nazar)

nazara ḳārşı nāpcek‿oḳurduḳ. bi ḳulluva, bi eĺām‿oḳu, düzelirsin. nazara ḳarşı oḳūrduḳ.

160 **(isimler)**

mümne, sal , mıstafa, uriye, ayşe, fatme, üseyn. bo̅le işTe ḳızım. ādi saolun siz de geldinis, ḳonuştuḳ. esKi olan şiyler bu kadā bis de unutTuḳ artıḳ. eer yolunus düşērse ūrayın yine. çāriyler şindi beni de. adi allā razı ōsun. güle güleyin.

37.

Adı Soyadı: Salih Kanat

Yaş: 75

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Döngel

Göç Ettiği Bölge: Drama / Yunanistan

(evlilik)

ya şincik ḳız‿isteme yapılır gene üle. üle esKiden görme faĺan yoḳTu yani. nērde görcen. işTe bazısı da ḳaçırırdı. ben ḳaçırdı deden beni. ozmannar para nérde. e vārdı tabi. kimsi yüs ḳoyun‿istērdi kimsi para. kimsi bilmem né. e para yoḳ. nāPcan. o yüsden ḳaçırdı beni. ama dūnner güsel‿olur. davıllı, zurnalı olur. yaptıḳ tabi bisde. davıl,zurna olur. bi de bayraḳ. bayraḳ‿olmassa olmas bisde. gelini pindir ler‿arbaya. he, ozmannar arba ded m de öküs‿arabası. esKiden öküs‿arbaları vārdı. sō biygirler çıḳtı. sūra işTe şindi arbalar var. ünceden onnarı süslērdik. öküslerin buynuzlarına Taḳārdıḳ havlıları. ḳadınnar çişekler toplā. onnarı birleştir böle. onnarı tac yapıp Taḳārdılar. öküs boynuslāna süslēlerdi. işTe şindi ünce ḳına gicesi olur. ḳıs‿ayrı ēkek de ayrı olū. şindiki gibi ḳarışī d l. ḳına yaḳarlā geline. türkü sülē, māni oḳurlā. ḳadınnar toplaşıp‿ ylenir yani. sūra işTe dūn günü sabası ünce damaT tıraşı olur. bi meydana toplanırlā. damaTın‿aḳrabası eş dos toplanır. belbel gelir. bi ortaya şiy otūtular. sūra belbel‿urda keser. tabi orda da şindi eş dos herkez gelir. bāşişler verilir. bi Takılar Taḳılır. sūra gelin‿almā gidilcek. şindi gelin‿almā da evelden‿öküs arabaları vārdı. öküs‿arabalarının böle üsTüne bi kilim. üsTüne böle ḳīmızı bi hasır. gelin ona piner. davıl, zurnayla damaT‿evine gider. bayraḳ tabi, bayraḳsız‿olmas. bi

genc deliḳannı bayrā tutar‿önde. dedim ya bayraḳsıs‿olmas diye. işTe ç zini faĺan yüklēler. sōra he, ama bi de şiy var. yoḳ sandıḳ ḳalḳmadı. yoḳ ḳapıdan çıḳamadı. yoḳ gelini vermiyis diye şiy. ozmannar da işTe damaT ona buna bāşiş verir. her şiy para ya. sōra işTe gelini aldıḳ. davıl, zurna öle geldik damaT‿evine. şindi eve girmeden damaTla geline Tatlı bi şiyler verilir. Tatlı dātılır ki hani Tatlı dilli olsunnar. Tatlı gibi annaşsınnar diye. ḳapıya yā sürēler. yā gibi annaşsınnar mı artıḳ bilmem. davıl, zurna, üle işTe. yapīylar üle şiyler. ben de görmüşüm bi şiyler ya.

(çalgı aletleri)

davıl, zurna. başḳa yoḳ. o ġırnata bisde yoḳ. o bulġaristannılar da var. bisde sade davıl, zurna oḳḳā.

(çeyiz)

valla ḳızım onu bana d l, bayannara sorcān şincik. ama bi çurap, bi patik. bi tülbenT, bi basma. bunnar vardır yani. başḳa né. para yoḳ ki ozman. başḳa şinciki gibi olmasdı. şindi bi ay ç z‿alışverişi gidiyålar. bi ay ya. oḳḳā ne yapcan. şincik yoḳ evi evlenmem. yoḳ buzdolabı bilmem n‚olcek. şindi üle. ozman yoḳ, yoḳ. fakillik var. eve nası ekmek götürcen bunun derdinde milet‿ozmannar. şindi biyenmiyålar. üle bi şiyler işTe.

(mani)

manici başı mısın

cefail taşı mısın

sana bi māni yazsam

cebin de taşır mısın.

āların gücüm yitmes

başından derdler bitmes

ben sevdaya tutuldum
bana ilaç yitmes.

davılımın asmasına
gül Taḳarım tasmasına
gelsene be alil‿ā
güvercin ḳızardmasına.

soḳaḳlar büklüm büklüm
davıldır sītımda yüküm
dūruldum burā geldim
size selamı aleyküm.

mendilim dalda ḳaldı
gözüm yollarda ḳaldı
kör‿olası düşmannar
sevdicēmi elimden‿aldı.

aḳ‿üzüm asmasıyım
fabriḳa basmasıyım
bana doḳtar né Ílazım
ben sevda astasıyım.

indim çeşmenin başına

sabın ḳoydum taşına

sevda nédir bilmesdim

sen getirdin başıma.

(hıdırellez)

o hidrelez ḳutlanmaz mı. işTe süledi̇klerim hidrelesde sülenirdi bu māniler. remazan için ayrı māniler, hidreles‿için‿ayrı. he bi de ḳına gicesi için vārdı. ḳına gicelerinde de yaḳardıḳ tūküler. sūra mı tamam. şincik bu medyan vā ya. işTe uraya salcaḳlar ḳurulūdu. ḳıslar sallanīdı. erkekler de ḳıslara baḳmaḳ‿için gelélerdi. şindi esKiden buluşmaḳ yoḳ ya. işTe büle zamannar baḳālardı. çoḳ güsel‿olūdu, çoḳ. meseĺa herkez evinden bi şiy getir di. bürekler, Tatlılar, çürekler. davıl olūdu. he, baḳ şindi hidrelesde dabruḳa da olūdu. hatta tespilerle bilen çalınīdı. şindi işTe üle. evet, vardı vārdı. üzüm suyu sürülūdü bisde de. sacların benim de te bırā ḳadādı. uzundu. pelik dēdik. ürērdik onnarı. sūra hidreles günü ev süpürülmesdi. bilmem süpürmek‿ d l dēlerdi. unnu bi şiy yapılmas, evet. evin ḳutlanır dēlerdi. sō hidreles sabā erkenden pincereler açılır, havalandırırılır. baḳ şindi bi çölmek‿içine ḳoyārdıḳ. herkes ḳopçasını, yüzūnü, parasını atārdı içine. māni çekēdiler. bil diler‿onnar kime kim çıḳTı. herkez‿alırdı sūra o yüzūnü, fĺlan ḳopçasını. işTe oralāda çoḳ māni sūlenirdi.

git yārim güle güle

aḳ yazdı bize büle

nāpalım sevd m

alın yazımız büle.

gülün dikeni vā

yārimin eteyi vā

ben yārimi bıraḳıp

ondan ayrı ḳalamam.

pancar‿aralana

girmem sıralana

ḳara göslü yārimi

vermem başḳalarına.

(kına gecesi türküleri)

yūsek yūsek tepelere

ev ḳurmasınnar

aşrı aşrı memnekete

ḳız vérmessinner

aşrı aşrı memnekete

ḳız vérmesinner.

annesinin bi Tanesini

or görmesinner

uçan da kuşlara

mālim‿olsun

ben‿annemi özledim.

em annemi em babamı

ben küyümü özledim.

ālama yar‿ālama anam

ciyerimi dālama

mavi yazma tes‿olur‿anam

yüreyimi dālama.

ben bu gice gidecem‿anam

yüreyimi dālama.

şindi bırā dūn‿olcek sen‿ozman gel. bırda as yaşlı ḳaldıḳ. büle bazıları isterse sūlüyes. artıḳ ḳalmadı ama ben küçūken çoḳ sülēdim. mānicidim ben. dūnnere hep beni çıırırlardı.

(ramazan)

o, esKiden remazannar çoḳ güsel geçērdi. şindi remazanda da benim bubam davılcıdı. büle uyandırīdı geze geze. zate bis‿ondan da ūrendik büle.

gös‿aydın hepimize

mübālek günner bize

on bi ayın sultānı

oj gelmiş‿evimize.

sufrada ac‿olsun

tabā çuḳur‿olsun

ḳarnı doyduḳdan sūra

duvayı oḳur dursun.

davılımın‿içi petmes

çalarım‿ama gitmes

bi bāşiş vérmessenis

şurdan şuraya gitmes.

(bayram)

esKiden bayramnar çoḳ güseldi. esKi bayramnar şindi ḳalmadı. şindi bi geliyålar sūra hemen gidiyålar. torunnar geliyå tabi. ama sūra gidiyå hemen. sanki atej‿almā gelmiş. şindi gelseler de bu va ya bu. işTe bınnar‿ellēnde sülekli çıt çıt bu. esKiden datlılar, çürekler, baḳlavalar‿açılırdı. şindi ep‿azır. şindi üraşmıyzlar eskisi gibi. esKiden er şiymis kéndimis.

(karmakarışık yemeği)

meseĺā mamaliġa derlē. biz‿ona ḳarmaḳarışıḳ derdik. p nir ununu yāda gesdir. tuz‿at. ḳarıştır pişsin. sūra al‿işTe.

(kaçamak)

ḳaçamaḳ da yapılırdı evet. su ḳaynadī zaman‿atāsın bi eti. ḳatılaşana ḳadā un‿atāsın. ḳarıştırīsın. ondan sōra çıḳarttın bi pıçaḳla kesilmez. ipnen kesēsin. pıçaḳ kesmez ki ḳızġınken. iplen kesiyes.

(tikvenik tatlısı)

ḳabaḳları rendeliycen. ifḳanın‿üzerne gezdircen yāyı. sūra onnarı büle sarcan te büle te büle. atcan fırına sūra. üzerne şekernen ceviz sepcen üle oluy.

(akıtma)

aḳıtması un‿atarsın, tuz atārsın, ḳarbonat‿atāsın büle ḳarıştırīsın. ilēden saclar vādı. sac dērdik. sac yanın‿üsTüne ḳoyērdik. sac‿üj ayān‿üsTüne Ḳoyarsın. üsTüne yānın sacın. sūra üsTüne incecik dökērsin. sıvıḳan bıraḳ. aḳıtma dērdik.

38.

Adı Soyadı: Mehmet Tekin

Yaş: 84

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: İslamköy

Göç Ettiği Bölge: Demirtaş Köyü - Drama / Yunanistan

(göç)

şindi sen ascıḳ‿ıslı ḳonuşcan. benim ḳulaḳlā duymuyo. ḳulaḳlıḳ da olmuyo. getir‿ ama zor taḳılıyo. şindi bi duyuyos da bi de duyamıyos da. duyuluyo da olmayabiliyo. sen

yavaj da ḳonuşuyon. tebi, tebi, e ıslı ḳonuş. yunanistandan, çünKü şē ḳāmış be. osmannı zamanında son toprak‿olmuş yayılmış. ama tūklerin‿oldū ḳadā da rumlā vārmış. yani ordan batı tıraḳya rumlālan. atta bulġaller da vārmış. orda bulġaller, urumĺālan‿ic‿işe. orda sınır‿itibar nen tebi. unda sō būklere ḳalmış tebi. būklēden naḳlen sōlüyorun. sōra bulġarı ḳoşūmuşlā. bu birinci dünya savaşında olan d l. bu balḳan savaşında olannā. o bulġarı ḳovmuşlā. sōra köylē gelmiş. küylen bi ḳısmı tūk, bi ḳısmı rum. ūle ic‿işe. bisim küyümüsün‿adı demirtaş köyü. dıramaya bālı da tebi sen ne‿ḳā araştırma yapıyåsın ben‿onu bilmiyim. dırama edirne ḳazası ama tebi o bi arp yıllānda dıramayı alıyo düşiyan. edirneyi alamıyo. edirneyi alamayınca edirne onda ḳalıyo tabi. dırama selanik‿oluyo. oraya bālanıyo yani. selanik‿uzaḳ, dırama dā yaḳın bise. ama dıramayı aradan şē geçt için bulġar mı yunan mı. yunan tebi. yunan geçt ‿çin‿aradan‿o arp yıllānda. yunan‿orayı almış‿ama edirneyi alamamış. edirnenin tamamını alamamış. dıramayı da alcaḳ‿ozman. ḳazaları da alcaḳ. burdan

ḳandırayı almış‿ama meseĺā aḳmeşeyi alamamış. yani ōle bi udud çismiş. önce babam yetişiyiş‿ozman dedemnerin zamanından. ḳaza şē viĺāyet‿edirne o‿zman. il, edirneye bālı dırama. faḳat rum, edirneyle drama arasında at çekince edirne ḳalmış yunanistana. yunanistan da atatürkün dōdū yir‿oluyo selanik. uraya bālanmış‿oluyos bis. te bōle bālanmışıs bis. ozman selanik bālı oldūndan tābi tutuluyo bis. benim babam yanımdādı. selanik tābi olmasaydıḳ‿iskeçe. şē girmedi sen bilirsin. lozana e. mübadeleye girmedi, niden çünkü orsı tamamen ruma ḳalmış d l‿urdan. rumnan, yunanistandan tūkiye arsındaḳı annaşiyaya göre meriç nēri. işTe gümülcine, iskeçe şē ḳarasu nērinin‿uralā. ḳarasūla meriç‿arsı mübadeleye tābi tutulmamış. ḳarasu nērinin batısı batı tıraḳya. yani üssü denis tarafı olan d l. ḳarasu nēri sınır‿ama o ni zebeple olmuş‿orsını bilmiyon. orsı ōle ḳalmış. ded m gibi orsı da oldū gibi mübadeleye tābi tutulmuş. dā dıramadan başḳa yirlē de var. epsini bilmiyon‿ama dırama biliyorun. bi ḳaza dā var‿ama. e, seres ġalbe. seres de mübadeleye tābi dimi? dıramāla selanik arsında seres var. unnā işTe mübaedeleye tābi. tebi bis mübadeleye tābi d l de işTe rumu gitmiş. uranın tūkü burayı gelmiş. al gülüm vér gülüm‿etmişlē işTe. izmitin yarsı yıḳıntılıḳ. arpTen çıḳmışlā ama şindiki arplē gibi d l. alep gibi d l. bilmiyorun‿o sedat gibi d l. sedat‿enver mi ni ? suriye başḳanının yaptī gibi d l. yıḳıntılı gibi. işTe ozmankinin siĺālāna göre ḳonuşuyorun. yıḳmış‿ama epsini yıḳamamış. urda oturma isḱanı olmuş‿ozman. ama urayı ya etme nasiP‿olmamış‿ ozman. mübadeleden çıḳınca erkes kendine göre yapmış. atta bisim mācırlā, mācır d cem ben‿uraya göre. bisim tūklē yapıcı ve çalışḳan‿ sannādır. bi çou yir‿yapmış. benim bubam da sūlüyodu, ḳaynananm da sūlüyodu. būda aşāda o da sūlüyodu. büükmüş. büük‿evlē peşin burdan getirmişlē yunanistana. yunanistana gelince kimsine çadır ḳurmuşlā, kimsine ḳuramamışlā. evleri büük‿olannara altında rumlā, üssünde tūklē. ūle oturmuşlā altı ay. undan sō buralā tamam boşalmış. unnarı bıraḳmışlā urda, gelmişlē. urda evlē yaḳmışlā. burda gidēken yaḳmışlā. yaḳıp

yıḳmışlā yani. ev bulamamışlā. zatē buraya ilk gelennē çadırda ḳalmışlā. tebi, tebi. atta bisde mācırlāda çucuḳlara ḳızan derlē. duydun mu iç bilmiyorun. çadırlāda mācır ḳızanı adlandırılmış. çadırda dünyaya gelmişlē. ölennē de var.

(akrabalık isimleri)

bisim şivemis tebi dıramanın şivesini alıyo. makedonyanın şivesini alıyo ama istanbul şivesine de yaḳın düşüyo. şindi dıramada‿öte olannā dā tebi bajḳa. bubam tebi bu ususta arif‿ojadan ders‿almış. arif‿oja da demirtaşın‿ocasīmış. bu selātmnin ‿ocası. demirtaş kūlü, dıramalı oja. u biras dā batı taravtan gelme. oja olaraḳ gelme. e tebi oca oldū‿çün de mübadeleye girmiş. yoḳsa u mübadeleye giremēcēdi. ya u annatīdı. bis yetişik. buba, gēsene be. uzmannā ama bizi ıslā étTi bayā. cemiyetTe ḳaldıḳ. cemiyete girdik biras. biras dilimis‿oldu. ni diyelim biras törpülendi. ıslā oldu diyelim‿ıslā. ıslā, düseldi yani. ozman‿ōle ḳonuşuluyodu. meseĺā ana vay gēsene. ana vay kelimesini meseĺā bilmiyoduḳ. ana vay ileri git demek mi‿annesine. yani anne beni beklesene demekmiş. ana vay diyip‿ana beklesene diyomuş yani. şindi yanlıs ḳaldım gibilēnden. ben‿aḳlıma geld nen sūlürun. çoḳ türetebilirin bu ḳonuda. tēzeye tete deniyodu, amcaya emmi deniyodu.

(fıkra)

bunu bi fıḳranen ḳarşıḳ sūleyebilirin. gene mācırlāda bu sever mācırlāda yunanistanın şē taravından‿oluyo. ḳuzey taravından ḳaradenisden. bise yaḳın‿olan yirden mācırlā getiriyolā. varnaya, varna ḳīḳlareli ḳazası. bilmiyorun, bulġaristanın limanı. uraya getiriyolā. mācırları, bütün eşēnen, inēnen, zopasīnan getiriyolā. yabasınan getiriyolā. yaba da ni biliyon mu? yaba, éskiden şindiki gibi moden makinelē yoḳ.samanı atılan, yaba. arman şēsi aleti. u būdayı sapīnan, saman ded n būday. sapla samanı ḳarıştırī dedilē ya işTe undan. işTe tutcek ya. o sapla samanı savurcaḳ.tebi aır‿oluyo. saman bu attırıvādı. lüz ar çıḳıcaḳ da savurcaḳ tebi. o yölenin, e ni diyelim ḳafile başḳannāna. u yölenin ḳafiye başḳannā o‿zman cazġır şee diyolādı. pēlivannarın şēne. ozman bi ismi vādı. şindi gelmiyo ismi. pirivaşı ūle

bi‿şiy. e elbet çeribaşı. o çeribaşı o yölenin bütün‿ sannarını topluyo. geliyola iskeleye. o iskele ne‿ḳadāsa. geliyolā o iskeleye bi makina yanaşıyo. bi denis motoru yani. işTe u tarafa gemi. u gemi at tarafa atları, ayvannarı dolduruyo. samannarı dolduruyo. ayvannarın yemi vā onnarı. bazılānın arbası vā. dōt tekelekli arbalā. ḳarayolu gibi arbalā. öküslēn çektikleri arbalā. ḳānı arbası, üsüne de sannā doluyo. işTe çuluḳ çucuḳ geminin. tebi gemi dolup durcaḳ d l. geminin gidecek‿istanbula. işTe tūkiyeye geliyolā. gemi yol‿almış. işTe istanbula dōru açılıyolā. bursı burġas mı bilmiyim‿artık cūrafyayı. bunnā geliyo. uralādan geliyo, bi yire. bi yerden gēmiş başlamış ḳaradenis. urdan dalġa başlamış vurmā. başlamış gemilē būle yapmā. çucuḳlā bilāsa ḳadınnā başlamış istifā etmē. ḳusma başlamışlā. u çeribaşı bilāsa u sözü geçen‿adam çıkmış. ey be ḳaptan‿aġa. ni édiyısın bea sen. şindi geminin adamına sölüyo. ni édiyısın bea sen. şu dālā ni demiş‿una. gemi gidiyeri yamptırı yamptırı. demiş ki:

gemi gidiyere

dalġalara vurayåra

tezeklere ḳayrıyåra

gidiyåra.

demiş ki yani yamptıra yamptıra gidiyeri demek‿istemiş. ḳarılā, ḳadınnā d l, ḳarılā. çocuḳlā d l ḳızannā. u da demiş ki:

ḳadınnā ḳızannā ḳusuyåra

be allān‿adamı

gitsene be patiḳadan

ni gidēsin ḳayadan.

ḳaya dērken dalġadan demek‿istemiş yani. dalġaya ḳaya diyo. gitsene patiḳadan diyo yani. ūle de şiy vā mācırlān yani. tam‿aḳlımda ḳāmamış‿ama.

(köyle ilgili eski hatıralar)

senin‿ismin ni ḳızım. asude, u ni güsel de ismi vāmış. asude ni demek biliyimisin, mānasını. e, aynen sakin demek. ni dicēdim, asude anım. bis‿on yıl sō mübadeleden. mübadeleden‿on yıl sō dünyaya gelmişis. y mi dō̄tTe mübadele olmuş. ben‿otus dō̄tTe dünyaya gelmişim. on yıl‿olmuş. küü de bilmiyorun u yetişti mi. küyde sīrtmaç vādı. kū̄n toplantı yiri sītmaç. sıırları urda toplālā. şindi sītmaç sabāleyin gel , sıırları alī. şindi uralā ḳalıcı ḳonut‿oldu. bilmem ni oldu. asvalt kesildi, bilmem ni. o ‿taravda mira vādı, otlakiye vādı. ayvannarın‿otlamā‿çin. şindi ben de bisde uzman biras medeniyet başlamış. ben‿uzman yedi yaşındayın. bubam da e sītmacın da sabāleyin yimēni evde yiyo. ev geziyo o. sabāleyin bi gün bisde bi gün urda. ḳomşulālan yimē geziyo. sītmacın ḳarnını doyurmaḳla, hoşetini da ḳoyuyo o. ū̄len ve āşamüssü Ílayĺon turbasını ḳoyuyon. şindi sıra bisdēmiş. bilmiyorun‿ama bisdēmiş. bubānnem de ḳasımın‿ilk günneri ya da aralīn‿ilk günneri ava suuk. tarana, bis de una tarana dérlē. ama bisde tarana, u. tarnayı pişirmiş bubānnem. tebi, bise de pişiriyo. bisde sekis on kişi varıs. ismayil‿amca da vā, asan‿aġada. unna da alıyo. dedem vā, bubānnem vā. dedem de gitmiş sītmaç sal aġaya. una da sal diyolā, sal . urda da vā bi arf‿ama sal diyolā. sal‿āġa, sal‿āġa ādi baḳayın. ben de şaşırdım, kime diyo bu. nēse bubannem de diyo. tebi o sal aġa benden y mi bej yaj büük. ya otus yaj büük. bubānnemin‿evladı. ben torunuyum bubannemin, u evladı yaşında. bubamnan yaşıtidi zatē sal aġa. ḳabı veriyo, yimiş taranayı.ḳaşıḳ da demir ḳaşıḳ d l ā, aac ḳāşıḳ. ama āzına uyġun‿ama. nēse onu da bitirmiş, yimiş. ḳanını doyurmuş. o taravdan sabāleyin günej doyuyo görüyorun. o günejin‿altında tarana buarlaşiyis. ıscacıḳ‿o. adamın‿ellēde üşümüş. bā ḳadınge dedi. önce ḳadınġa sōra ḳadınge dedi. bisde yaşlılara ḳadınge diyolā. onu yas bi kenara. ḳadınge be, ni yemek yapmışın be bū̄le. ben bū̄le yemiyon. ū̄süne şē de ḳoymuş, lor lor. şimik, ama u sıvı olur, bu

teneli. tereyānda süzdürülmüş. ṻsüne biras da tereyā gesdirmiş mi. bṻle tereyannan çizdirik yapālā tavada, çizdirik denir bisde. onu da yapmış mı, ṻsüne de ḳoymuş mu. şindi aḳlıma gelennne bunna yani. tēzeye tete, kadi, ḳadinge. buraya ḳadā yetiştik. ben bubamdan damaT‿oldum. burayı ferat abimi sen bilmsin. ferat‿abim diyo ki şindi. tetem vā, gidiyon, diyo. ya misav vā gidelim diyo. tete kim mıstava. ya tetem, āşe anamın tetesi. tete diyolā, bis de tēzeye. ḳadınge diyola bis de işTe bubanneye ya da yaşlı ḳadınnara. ḳadi diyolā işTe ḳısaltılmış‿ismi. o gelennē bunnā. bajḳa bi‿şiy ōsa yine aḳlıma gel . amcaya emmi, ala, dayı ama aba. anesine aba. z nep‿aba. z nepba.

(ad koyma)

şindi o küyün‿içinde gelenek vā. ben y mi y mi bes seneden sūra ṻrendim. bi de dedem ya da bubam, āa ḳulāna ezan, sol ḳulāna ḱāmet getir di. bütün‿ayleden zatē en büük ḳarar vermiş‿adını vermē. adını ni ḳoycaḳlāsa. meseĺā bunun‿adı mēmet‿ōsun. meseĺā benim‿adım mēmet. benim mēmet, dedemin‿adı. annemin bubasının‿adı. arpTe ḳāmış‿o. bis‿onu görmedik. otus dō̄t yaşı yaşında arpte ḳāmış‿o. anamın‿em anası em bubasīdı. o en büük‿isim ḳoyar‿ama aylede ana buba ben çocūna bu ismi ḳoymaḳ istiyorun dēse dedeye. çünkü er‿evde dede bulunur. dede de sālıḳlı. benim dedemin dedesi doḳsan‿üj yaşında öldü o orda epsi yatıyo. allā yapınca yapıyo işte bi.

meḱannarın‿epsini cennet‿éylesin‿allā, āmin. ondan sōra ḳoyārdı. köy mūtarı da yazardı. bi dünya evel işTe adını ni ḳoydunus. meseĺā ṻle örnek verim. bi de aḳlıma gēmişken nufus ḱādı yerine ḳafa ḱādı diyolādı. atta benim‿ḳādeşim de adliyeden emekli. şindi biri ceza işlemiş. polis gitmiş nüfus ḱādını istemē. yoḳ demişlē. bilmiyo nüfus ḱādının ni oldūnu dā uzmannā. u cumūriyetin ḳurulmasından y mi üş y mi dō̄tTe ḳurulmuş. bu olay elli dō̄tlēde oluyo. otus sene otus dō̄t sene geçmesine rāmen adam ṻrenememiş. ākim biliyo ama yaşlısı. ḳafa ḱādın nirde diyince annamış. a, o

burda demiş, çıḳarmış.u zabıta bilen, zabıta ded m bu candarma. ani küylēde oluyo ya. candarma ni bilsin, ḳafa ḱādı nidir. būle yaşamışlā işTe. sen şindi bi‿şiy sūlecēdin.

(bayramlar)

şindi o evin‿ordaḳı. belkin ḳural yönünden d şiklik yani yapılan yimeklēn belkin bayram‿için. azırlanan yimeklē de bi ḳısmı aylenin telaşına göre. yani büüklēnde aldīna göre yapılī. bazısı da yandan bajḳa yirlēden ḳapma olū. onu dā olū. o şekilde olū. ama şu gelenek‿erkesde vā. bayram baḳlavası mutlaḳa yapılī, mutlaḳa. son zamannada bis‿alan‿olduḳ yani ev baḳlavası. undan sōra cier vādı meseĺā. er bayram bi eylenti tertiP‿edil di. ilk gün‿āşamı veya ikinci günü āşamı çalġı tutulū. bayram eylencesi medyannāda toplaşılī. büük medyannāda. ḳıslı, ēkekli olū. meseĺā çalġı ekibi tutulū. işTe davul, zurna veya una benzer. ikindiden‿āşama ḳadā eylence yapılī. ōle bi gelennektir yani. dā evveli şindi davul tutacaḳ ḳudret yoḳ. para yoḳ kimsede. şindi ūle zamanna deyindiki ben şindi ḳulla diye bi küydeyin. duymuşundur ḳullā. umuttepenin uḳarısında. ḳullā d rmeni vā orda, su d rmeni. urda un yapılī, er türlü yimek de olū ondan. çoḳ güsel de un yapılī. nēse amcamnan gittik‿oraya. burdan‿ eşeklēlē dōt sāt de sürer‿ordan gitmesi. eşekle gelmede dōt sahat desen‿etti mi sekis vakit. bi gün büük büük bi un getirces. şindi uraya gidēken burdan‿üş kişi beş kişi burdan gidiyos. bisim enişte misdi öldü tabi. abamıs da öldü. ekremdi tebi, ekrem. ekremne de em uraya gidēdik, em de ḳomşumusdu. gidiyorus, gel ken ya o da kenarda, ḳum yol. topraḳ ḳumu ama. bild mis denis ḳumundan d l, dere ḳumundan d l. çamūmuş, ḳurumuş, topraḳ ḳumu olmuş. gidiyorus, ḳumun kenarında iplik gördük bis. ip deris ip. ḳırnat deris duydun mu bilmiyorun. kefen‿ipl . ekenle ipi ben gördün diyos ya. şindi ipi o da tuttu ben de tuttun. sālam‿ipmiş ḳopmuyo. ne ona geliyo ip ne de bā. bi iki ḳarıştıḳ ipe. şindi buralada nilē sayayın, göremiyon da.

şindi iki ḳarışlıḳ‿ipe mūtaç‿olduḳ. bunnarı yazarsan yas. bā fakill n derecesini sōlüyorun‿orda. d rmenin‿uraya gidēken çuvalını āzını bālamaḳ zorundādın‿ uzmannā. gel ken de un‿aḳā. bi‿şē yaramas. onu mutlaḳa balicān. mısī ḳoçanının ḳabū sālamdır. o büük ḳoçannādan. o mısī koçannādan āşamdan suya ḳoyarlā. ıslatīlā, atta ḳısa gelmse o ikisini bālālā. o ip olū yani. memneketTe ip yoḳ. yokluḳta vādı geçti. işTe bu da otursun beyne. bi‿şē da var. bilmiyorun senin bu yaptīn çalışiya içersine girer mi. bisim yunanistandan gelennē bilāsa dıramadanın‿o taravlandan gelennē, oja vā. onnā būle ic‿işe köylēmiş. ordan buraya gelmişlē. dōt köy bi köy‿olmuş‿er nēse. ordan geldikTen sōra sivrilemēcen şindi ni bileyim. tarivini bilemicen şindi. tarivimi māzur görün şindi üs‿aḳıllılā diyolāki burda ev yoḳ. çadır kurucān. nisanda gelmişlē. nisanda avala suuḳ‿oluyo ıscaḳ. nisanın sonnarında gelmişlē. birisi çıḳmış‿üs‿aḳıllı. bi reḱabetci çıḳmış. diyo ki ḳartalda bilmem ni yerde rumla tēk‿étmiş, cannarını ḳurtarmış. evlē boş. aşap‿evlē ama boş. dōdü rumnarın. o, seninkilē de mi gitmişlē. yoḳ bisimkile gitmemişle. samsuna gidennē olmuş. şeriv‿aġa izmirde. onu biliyos, alil deden de izmir. şerif‿āyı biliyorun ben. yani demek‿isted m ḳartala gitmişlē. deden, iki amcam, bubānnelē ḳarıları faĺan. ozmannā çucuk yoḳ. dā yeni evlenmişlē, bubamla. on doḳus yaşında gēmişlē. y mi yaşında evlenmişlē. gemişlē yunanistandan buraya. küçük yoḳ‿ama kendilene bi‿ şiyle azırlamışlā. gidicen, dourucan, kendilene yir vericek. erkese randevu almışla. ni ‿ḳā yirin vāsa yunanistanda beyanname vérmiş‿āyle reyisi. oḳā yir alcaḳ. ama oḳā yir véreememişlē burda. o da ayrı bi‿şiy. sen beyninde, afızanda yir‿ét. demişlē ki bis bunun‿altından çıḳamayıs. ni yaparıs. erkese sekiser dönüm yir veriris. nufuz başına sekizer dönüm yir. fazla olan gitsin demiş, fiĺan yirden‿istesin demiş. osman‿aġa demiş ki, benim çiflik var‿ama yunanistanda. benim getird m bu on‿altı dönümlük yere. otus dönümlük yirden bu on‿altı dönümlük yire, demiş. dava mı açmış, bilmiyorun‿ama urdan gidēken de yola çıḳıyo. yılmas marketin‿urdan‿on dönümlük

sazlıḳ vérmişlē. sazlıḳ, bataḳlıḳ‿ōsun demiş‿osman‿aġa. urdan‿on dönümnük yir‿ almış‿osman‿aġa. ama tebi adamın yaşı gelmiş geçmiş. bu adam‿öleli bēki ḳīḳ sene. bēki de ḳīḳī geçik sene oluyo. şindi daldıḳ da lafımıs yarım ḳaldı. erkes kendine göre yir‿alıyo. osman‿aġa devletle ḳapışiyayı bilir‿o. çoḳ kapışır. yani buraya gelen‿ sannara ep sekiser dönüm yir veriyo. ūle isḱan‿éttiriyo. aḳḳını arayannā er ya da geç ‿almış. benim dedemin de yiri çokmuş. sorun demişlē. e, nirde gitcek. para yoḳ, pul yoḳ. ḳalmış‿ūle. o sekis dönümnük yire tav‿olmuş yani. sekis dönümnük yirleri vādı. şindi demek‿isted m sivri aḳıllılā gitmişlē ya ḳartala. ḳartalda erkes ḳapıyo. ḳapan ḳapana. o éskiden dēlēdi. a be nāpaysın be ḳızanım. selden tütün mü ḳapāysın. selden, sel‿olmuş. dadan kütükleri sel‿almış, götürüyomuş. gene mācırın birsi topluyo. birsi odun yapıcaḳ. biri diyo, napāysın? öbürüne selden kütük mü toplāysın, diyo. yani bōle bi aptallıḳ. mācırlān birilē de būle işTe. dırama da oturannā esnaflā. taḳımları da vā. dıramalı o şē tanır mısın sen ya. yaḳında öldü. uḳarda oturuyo. doḳtorun ḳādeşi, avoḳat. neydi ya. çoḳ bild m‿adamnarın‿isimnerini unutuyom ben de. nēse ismayilin şēsi. oranın bubası d l ya. düsgün ni düsgün. nēse onun bubası da diyelim işTe dıramada ayaḳabıcı. dedemnen bereber bisi bir‿araya getirince ona gidēdik. ayaḳabı almā ondan bajḳasına gitmesdik. bunnā dā dıramadan tanışıyolā. yani dıramanın‿içinden gelennē izmitin‿içinde isḱan‿édilmiş. köy yirinden gelennē de ūle işTe. bizimkilē yine aḳıllıḳ étmiş. izmite yaḳın düşiy ler yani. ic‿ayaḳabısı olmayan nine ne diyo sekis dayre bana düştü diyo. gēmiş, on‿altı dayre bana düştü. ben bunnarı bilmiyon‿işTe. mimara falan‿açılmış. istimĺat falan‿oldu. ḳaybetirmişin işTe.

(isimler)

osman, üseyn, ekrem, āmet, mēmet, mıstava, ismayil, oran, sal , bekir, şeriv, ayri, anife, āşe, fatme, ediye, mümne ūle işTe. bajḳa bilm rim.

(çocuk oyunları)

cevis, bi kere ḳuḳo oynuyoduḳ bis. taşla oynanıyodu o. şindi ḳuḳo şō̄le taşlālan‿on, ombej tenesi üs‿üse dizil . burdan‿atārsın yıḳmā. yıḳāsan‿ebelik‿ona geçiyodu. şindi sen‿ebesin. ḳuḳo oynuyosun. iki üş taşı üs‿üsse ḳoyuyon. şindi erkes‿elinde bi taş vā. o biras yassı bi taş‿olur bō̄le. bō̄le atarsan şē olur, suyun‿üssünde ḳayar bō̄le. o çizgiden bu atırıvā geçmicen. tam çizgiynen yaḳın‿olcan bu taravda. o öbek‿üj dō̄t tene taşlan yıḳmā gidicen. şindi onu yıḳtīn zaman senin yıḳmaḳ‿çin‿attīn taş‿o tarava gidē. atılannāda etrava dālır. sen‿ebe olan senin taşını ḳaparsa, sen‿attıḳtan sōra gidiyon tebi. bi de isabet‿edemessen taşın boşuna gidēse gene ebeden‿evvel taşını alman iĺāzım. alamassan sen‿ebe olūsun. ebe de dönüşümlü bi‿şiy. şē vadı çelik çomaḳ. o çelik çomaḳ da şē. elimisde zopa oluyodu. küçücük bi‿şē o çıta gibi. ondan sōra onu bō̄le atāsın‿o şē, taḳ. attıḳtan sōra vururun. sōra o bi gidē. bi yere ḳadā gidē. gitt yire ḳadā gidē. ordan soḳabil se dayrenin‿içine soḳā. soḳamassa gidē. yani bi şindi çelik çomaḳ‿oyunu vā. saḳlanbaç‿oynuyolādı çoḳ. dō̄t bej kişi. sūra uzun‿eşek, güvelcin taḳlama ep‿aynı oyun. bayā ciddi bi oyun, kilolu oldu mu. yani o uzun‿eşek, ḳuḳo, çelik çomaḳ, bi de kös vādı kös. bilmem sen duydun mu. a cevis‿ oyunu da milye oyunu da vādı. şindi gēdi aḳlıma. kös, ātı tene fındıḳ çıbīnan. bu ni güsel yaşarın bubası bize tütün yapmayı bit dinen kös‿oynayalım dēdi. ō̄retirdi bize. köste üş tene çıbıḳ elimisde. bi tene çıbıḳ yirde. onu bū̄le ḳoydūn zaman ḳayādı bū̄le. onun‿ilēsini atırlayamadım. nēse kös‿oyunu oynādıḳ‿işTe. bu sizin bilmiyorun vā mıdır leptoplānısda şēlenisde. tombik vā, taşlālan.

(vücut kusurları)

şişḳo deris. saçı yōsa keltoş deris. eli ḳolu şēse çolaḳ. ayā aḳsaḳsa topal deris. onun soyadını alannā da vā. meseĺā topalōlu. somurtuḳsa mendebur deris. somurtḳan‿onun bajḳa ismi neydi ya. asıḳ suratlı d l. saçı olmayana meseĺa ḳabaḳ da genelde deris. ḳabaḳ ḳafalı, dē. iki yaşından‿altı yaşına, altı yaşından‿on yaşına ḳada olan çocuḳlara şopar denir. ḳaradenizlilē uşaḳ diyo ya bisde de şopar denilir.

(roman halkı)

cingenelēle ortaḳ zatē. çingene ded n‿edirnede yaşıyo. edirnede dıramayla ḳomşūdu zatē. arada geçişlē olmuş. kültür yaḳınlī vā. meseĺa cingenelē de çoḳ‿oynaḳtır, mācırlā da. davul, zurna çaldı mı mācırlā oynar. ortaḳ kültür yaḳınnī vā yani. bisde ic ‿ūle bi kötü görme yoḳtur. meseĺā şurda bi roman mālesi de vādı. atta bi ḳısmı demirci, bi ḳısmı da bōçacıdı. sepetci de vādı. berabē ya şindi unnāla meseĺā bis‿ep‿ aynı arbayla gittik gēdik. meseĺā ic kimse birbirini akir görmedi. meseĺa bu köyde erkes‿onnara yardım‿éderdi. ekmekti, būdaydı, mısīdı. alışveriş‿oluyodu yani. bis cingene demesdik. manġo dēdik. bisim mācır çucuḳları cingeneye manġo dēledi. sōra roman mı oldu o. ba cingene dēsen küçük düşūmüş‿olūsun. cingene dēsen ḳızar. denmemesi de iĺāzım yani. bıraḳ şu cingeneyi, çıfıtı bıraḳ. çıfıt da diyolā bazen cingene için. çıfıtın annamı da nere geliyo, suç‿işlemeye meyilli eral. ben de ūle annadım. akir görme yani.

(atasözleri, deyimler)

çoban‿istese tekeden süt çıḳarī . ani olmuyo, yapmıyo, abi yapamıyorun dese bilen devreye soḳsan da yapmācaḳ. ama soḳmuyo veya üşeniyo. parayı as buluyo, yapmıyo. ā ulan diyo manġo. çoban‿istese tekeden süt çıḳarī. sen niden yapmıyosun diyo. valla bajḳa eşşā örükledim, geldim denir. ni demek, eşşā örüklemek. boş getireceyin‿ot vā. eşek merkeb demek. merkebi almış‿oraya gitmiş‿o medyana. çaḳmış ḳazī toprā. bi güsel‿onu bālamış. eşek‿orda geziyo veya otluyo. mana altına girdim. tosun dayının‿oraya örükledim. tosun dayı da tāsin dayı. ōle dediklēne baḳma. o taḳma isim.

(izmit muhacir köyleri)

ya bizim de bilmed mis mācır köyleri çıḳıyo. geçen nireye gitmiştik ya. dedi ki müyezzin bis mācır köyüyüs. dā önce ic duymamıştıḳ. şindi yetmiş yedide gelennē va, seksen doḳus vā, doḳsan‿iki vā. ep bölük bölük, parça parça gēmişle. ani sonradan gelennē de vā ordan buralara.

(lakaplar)

küy‿içindeki Íaḳabladan bize mūtüle diyolāmış. mūtü ōluyus ya bis. ama meseĺa ben oḳuldayın. bana bi‿şiy ōmuş. mūtülü mēmet diyolādı. imamla vā, ḳarāli vā, ramazan
280 ālā üle yani. cinōlları şindi erkesin bi Íaḳabı vā dıramadan gelennerin. meseĺa mēmet desen bilmeslē. ama mūtü ōlu mēmetle desen‿erkes bilir. ama şindi ḳarıştı ātıḳ. bilen de bilmeyen de ḳarıştı. çolaḳ, solaḳ bunna ep sülale şēsi. meseĺa canbazdır çoḳ kesiyodur keskin demişlēdir. ya da sürgün‿olmuştur sürgünōlları denir.

(komşuluk ilişkileri)

285 git‿iste ip‿iste, urġan‿iste. çapa iste, ni istēsen‿iste. alıp veriris bis birbirimise. veya git bi tas‿un. bulamaç yapacaḳ git bi un‿iste.

(bulamaç)

bulamaç vādı o tarna gibi. bisimkile çoḳ sevē onu. bulamaç mısī ununnan ḳavurma etin ḳarışımından. būle ḳıvamı sıcaḳ yenir‿ama çoḳ güseldi ya.

290 **(cevizli ekmek)**

bazı yirlēde cevisli ekmek yapılī. bu genelde bayram‿önlerinde yapılī. bayram, arife günnerinde ikram‿édil .

(höşmer)

küçük tavaya ekmē bōle ufalāsın. biras da pekmeslen‿onu ḳarıştırīsın. ekmeklen‿onu
295 ascıḳ ḳavurūsun. o olū, höşmer. ekmekli tatlı yani. tatlı ekmek‿olū. ascıḳ da tereyā ḳoyarsın.

(gölle)

gölle mısīdan yapılī. ıdrellezde yapılī. ḳış‿āşamnarında mısī ḳaynatılī. cevisle de yenir. odun külü de ḳonur, ḳaynatırken göllenin‿içine. āşe aba üle yapıyo, āşe yinge.
300 onu ḳaynatırsın būle. o yımşar. ḳabuḳ‿artıḳ kendil nden soyulur. ūtülmüş cevislen şāne olur valla.

(mani)

ozman ḳıslā iki gurup‿oluyo, köyün genc ḳısları. iki ġurup‿olunca bi ġurup o tarav atta iki mālle gibi. birbirine mani atıcaḳlā ya, atışiya oluyodu yani. ni güsel atışiyala vādı. şindi aḳlıma gēse. şindi onnarın müzik‿avasını yaratamam‿ama deyimini sōlim sana.

yabana gitmecēm

kendi köyümden‿ōsun

bilmed m yire gitmektense

kendi küyümden‿ōsun da

sıtması çoḳ‿ōsun.

ama tebi onun tekellemesi vādı da aḳlımda ḳalmadı. ya ne manilē va ne manilē. bi de érkeklerin‿attıḳları vā. filört‿éderle ya şindi unnā. onnara şe ōsun deye azırlıklı gelennē vā. ey, nelē sōlüyoladı be. keşke gēse aḳlıma da sana doyurucu bilgi vérsem. ama gemiyo aḳlıma. işTe bi yirden‿esinnensem gel de şindi gelmiyo. işTe o tekellemelēde manilēde, alayla da yölesel şive vā. ya davulcu faĺan gel di ıramazandāken sūlēdi. ānın‿eli tutulmas, dumbada dumbada. ya keşke o mānileri yazsaydıḳ ya.

(hıdırellez)

ıdrelezde de bi ḳazanın‿içine erkes mani atārdı. bi demet de çiçek yapādılā. papatya, ḳasımpatı, ḳaranfil, ona benzer çiçeklē. ḳaditete dedmmis çiçein‿ismi ni ya. ani renK renK‿açıyo ya. onnādan demet yapıyo ḳıslā. o su dolu ḳazanın‿içine atıyolā. doluyo ḳazanın‿içi suyla berabē. bi örtü çekiyolā üssüne. sōra ḳıslā toplanıyolā. başlıyolā māni sūlemē. ā o mānilēden bi‿şiylē aḳlıma gēse. bazı fıḳrala aḳlıma geliyo da.

(batıl inançlar)

-géce tīnaḳ kesilmes.

-géce dışarıya su dökme yapılmas.

-kül‿üssünden‿atlanmas.

-çāşamba günü çamaşī yıḳanmas.

-meseĺa siil çıktı. ona sol‿elinin ters nen :

ḳarıncanın ḳanı yoḳ

örümcenin‿ödü yoḳ

bu yaranın burda yiri yoḳ

gitsin dālara taşlara.

benim bubam bununla bizi çoḳ sivilcelēden ḳurtarmıştı. yaşamışım ben bunu. ama şindi baḳıyorun bunun gerçek māna da ic yiri yoḳ. ḳuran başTan başa şiva zatē ama bu ḳolayına gēmiş sanki. ama benim diḳatimi çeken, ḳarıncanın‿aḳḳaten ḳanı yoḳ. örümcenin‿aḳḳaten ödü yoḳ. ödünü nirde bulcān. bu yaranın burda yiri yoḳ diyo. git diyo, dālara taşlara git diyo. o batıl‿inanc bana göre.

ayān‿üssünden‿atlanmas.

evin‿önünden tavşan geçēse günü kötü geçer. avcının‿önünden geçse bi‿şiy d l. geçsin de vurayım der. kendi önünden geçti mi vay be bugün ni çif sürebilirim ni de demet toplayabilirim, der.

(ölüm adetleri)

şindi ic bi‿şi yapmıyolā. belediyeye bi alo. ölü bi géce evde misav olur. çāşaf‿ ōterlē, üssüne de bıçaḳ bi de maşa ḳoyarlā. o sabāsı gömülür. mutlaḳa etli pilaf bi de ayran verilir. yedisinde, ḳīḳında, ellisinde oḳuması yapılır. cenaze ve düüne erkes ḳatılır. dinimisde de üc kişi gēdi mi cenazeye ḱafi denir. gitmişsem sevap‿alırım. gitmessem yoḳ. ama ücTen ikiye, dōtten‿üce düşerse farz gitmek‿oraya.

39.

Adı Soyadı: Halil Birol, Mümine Birol

Yaşı: 86, 82

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Gündoğdu

Göç Ettiği Bölge: Küçükköy- Drama / Yunanistan

(karışık)

şindi yüs bilmem ḳaç sene gelmişlē. uralānı nasī bil m ben. ben bubamdan duydūnu, anandan duydūnu annaTacām. e, ben burda dōmayım. ya şindi müftüōluna gidilebilir aşāki küyden. şindi başġa da yok derken ḳalmadı. savcımıs burda ōsaydı di o. er şē bil di. savcı amcan buralāda ōsa di. şindi ibrām‿amcaya gitsen ḳonuşamas. şindi üseyn‿amca da yaşlı ḳonuşamas. onun‿çün nēse. nēse geliriz sōra.

(göç)

yunanistan dıramadan gelmişis. bis d l, dedelē gelmiş‿urdan. şindi söyleycēm, küçükküy. anımın da ḳozluca küyü. ya şindi göç‿işi bubam bin doḳus yüs yetmij dōtTe üldü. bunnā da ḳayda geçer‿eralde. bin doḳus yétmiş dōtTe üldü. memneket deye deye. urdan gēmiş, on‿üş yaşında gēmiş, memneket deye deye. bi gün bubama ḳısdım. dedim buba. mādem bu memneket bu‿ḳa di, uzman niye gēdin? ūlum bis

k fTen gēmedik. zurdan gēdik, dedi. basḳı uldu. şu uldu, bu uldu dedi. undan sūra allā razı ōsun‿annaşma uldu, dedi. e mübadil nidir? burdaḳı rumnā uraya, urdaḳı türklē burayı. bu şekilde geliyos bis, bin doḳus yüs y mi dō̄tlēde. ancaḳ tabiki urdaki balḳannāda yapılan iş kū̄cülük. ayvancılıḳ, tütüncülük. üle şē erazi yoḳ. bi ekip‿ oluşturuluyå. urdan burayı gel ken‿ani nasī burda nirde yerleşiris. ādi izmit nire ulursa. türkiyenin er yerine nasī yerleşiris deye. şindi izmitTe telfon binasının‿uldū yer vā. urda sen atırlāsın bēki. éskiden şē vādı. sıtma mücadele şeyi. bizi uraya yerleştiriyilē. uzman zamanda bis ḳara vadiye göre bis‿urayı sevmiyårıs. bis ni yapcās‿urda. sivrisinek‿er taraf. işTe şē de uzman, rāmetli recep amcalā, tāsin bey vādı. tāsin‿amcalā. unnā dündülē şindi, burayı geliyilē. em basḳın‿ōmasın‿em de yaptī işe göre. sel basḳını ōmasın, su basḳını ōmasın deye biliyilē una göre geliyi. şindi meseĺa benim‿alil‿aġam da urdan geliyi. burdan d l. ben‿ij Tanımam‿ama alil ‿aġan‿urdan gel dedilē. alil‿aġa dedi meseĺa alil‿aġa burda erkesin bi Ĺābı vā. meseĺa ben‿ālı araşTırdım. urda aḳmeşeli biri vā. avoḳat ni isimlēdi u? e, u işTe. bu bi kitaP yazmış sēle ilgili. üseyin‿övütcen yasmış şindi. şindi ben nirde ḳādım be ep‿ unuTuyåm. şindi ālıḳ rasgele d l. ā ġaribi doyuran, yidiren‿içiren. seĺam‿eden‿üle bi ā. bizim dedelēlē. şindi bubam‿on‿üj yaşında gēmiş. bubamın sū̄led ni sū̄leyin. bū̄kbaş, küçükbaş‿ayvanın sayısı beli d l. gemilēlē geTirmişlē. gemilēlē götürū̄ken‿ ayvanı urda satmışlā. bazı teref‿ulmuş, urda. sirkeci ġarında gemilēlē getir ken. ya şindi ū̄le annāTıyå dēken düşün ki ayvannā gēdin buraya. bā şindi şū̄le. benim sıınmaya yerim yoḳ. ayvanı nireye sīdırcām. o yüsden bū̄klē getirilmemiş. bazı satmış küçük, büyük. o yüsden‿urda satmış ni yapmışsa yapmış. anca getirebildik‿üj teneke altın. unnā getirebilmiş burayı. bubam da sū̄lēdi. amcam da unun dā büüsü. u da sū̄lēdi, faket buraya gēdiklēn de şū̄le mi yapaĺm, bū̄le mi yapaĺm dēken‿üj teneke altın‿erimiş, gitmiş. tabi bi de uzmannā būda çoḳ çetecilik vāmış. atta bizim şu

izmitin‿ünü şu askeriye vā şindi. şeir astānesi ḳuruluyå. éskiden şeir‿astānesi ursı bej yüs dölümnük şēdi. éskiden cepāne vēmişlē. u çetelēni kesmek‿çin yapıyålā. çetecilē atta şindi gēmişlē, çadır ḳurmuşlā. atta dedelēmisin çadırda yaşıyålā. bi de yanna tütün yapıyålā. bu şē bil misinis bilmem. şē bū̆le tütün‿aynala bū̆le itēsin. tütünne sabā itēsin, āşam tuplāsın. sabā yayāsın, āşam tuplāsın. uzun şēlē vādır bū̆le raylı sistem. āşamneyin de em‿ev‿içi em‿evde tuplāsın. ama şindi u sistem yoḳ. atta bi teneke altını da u aynalan‿içine saḳlamışlā. eşkiyalādan korumā için. bizimkinde de bū̆le mi yapaĺm şū̆le mi yapaĺm deken para suyunu çekmiş. biras şindi sizin sülēman ānın anānesi, alil‿ānın gelini büük dedelēmin büük dedelēni alil‿anın büük tētit‿ etmiş‿unu. alil‿ānın gelini, u baldızı oluyå. alil‿ā dedenin baldızı oluyå. alil‿ā dedenin gelini oluyå. dū şindi siz de ḳarıştırıyānıs. bu anım ḳıs da şaşīcaḳ ni yapcānı. şaşıtTınıs beni de. şindi alil‿ā dedelēnin‿en büük gelini. üş külçe altın‿una veriyå. dū̆nü ulunca da istiym. istiyi ama buba bitTi altınnā diyi. bitTi gitTi işTe. evel sene nēse geçelim. sen de şiy yapmıştın ya getir bi.

(köyün tarihi)

şindi demin dedim ya bizi nireye yerleştirmişlē. zamanın ḳara vadiye, vali tabi diyo. bizimkilē de diyo ki bis gündōduya yerleşcēs. burayı diyo, buraya yerleşcēs. bura da ünceden gündōdu d l mālıç. éski ismi mālıç. éski rumca ismi yāni. şindi uzmannā bizimkilē geliye işTe uzman ḳaç‿ane bilemēcēm. valimis de bizimkilēlē birlikTe burayı misafil uluyå. güsel yerleşiyålā. güsel toprak saibi yapılceklē. vali sabāleyin érken ḳalḳıyo. aydi ḳalḳın, gün dōdu diyo. uzman gündōdu ismi ḳalıyå. şindi bu ḳadānı ben biliyim. u kitabı bulabilsek‿urda vādır‿ama çucuḳlā nāptılā ben bilemēcēm. er Taraf yıḳıldı şindi kitap mı ḳalcek. e o kitap. o kitabı uḳundun mu? urda gündōdu da geçer. as da ōsa geçer. urda alil‿ālā geçē. imamlā diye işTe buna benzer şeylē. uzman sūra ni oluyå. alk biyeniyo, alk ḳāḳıyå. vali memnun, vali izmitTe. yoḳ yoḳ taḳsimat sūra yapılcaḳ şindi. u sıralā vā ya şindi bā ilk gece erkes çadırda. vali yerleştiriyi, çadırda erkes. çadırda, undan sūra vali érken ḳāḳmış. vali érken ḳāḳmasa daa valinin sözü geçē. ey, āli diyo. ḳāḳın, gün dōdu. urdan gündōdu

oluyå. undan sūra taḳsim yapılıyå. undan sūra tabi ni dedik bis. urda ni ḳadā tupraḳ bıraḳtıḳ, burdan‿o‿ḳā alcās. tabi bizim beklenti bu. ancaḳ‿işTe gündōduda yaşayan rumlā çou esnafmış. bi ḳısmı da satmışlā. tepeküy‿almış, semetlē almış, sarnılā, sepetlē. satmışlā. şindi nōlcak? dōt zare gelmiş. dōt zare gelmiş şindi toprаḳ vercēs‿ ama bisde giden toprаḳ yoḳ. gene vali una getiriyo. vali una diyo ki, eer diyo. toprаḳ ‿istemessenis sizi gündōduya uzman iskán‿éderis diyo. toprаḳ‿istersenis bi‿şē vādı şindi douda nerēdi ura şindi ya. sizi işTe uraya sevk‿éderis. bizimkile de burayı bēniyolā, şāp ler. sınırlı toprаḳmış. erkese sekizer dölüm‿ane yer‿olmadīndan. yoḳ yoḳ‿āle başına d l. nüfus başına sekizer dölüm yer vermişlē. er nēse şindi bıraḳTīmıs tuprā urdan‿alamamışıs. urda ḳaldı tabi ḳızım‿urda ḳaldı. şindi mübadelenin‿annamı urda bıraḳtīn mallā dēken taşınmazı, burda alacāsın. ancaḳ gündōdunun şeyi, rumlā esnafmış burda. esnaf‿olunca yeterli toprаḳ yoḳ. yeterli toprаḳ yoḳ. e şindi rametli dedem, benim‿alil‿ādı dedem. çoḳ oluyo. urda bıraḳmış meseĺā bin dölüm toprаḳ burda yoḳ.burda almış ḳīḳ dölüm toprаḳ. burdan meseĺā dōt yüs‿elli bin rum gidiyo. urdan buraya yunanistandan yüs elli bin türk geliyo. atta o ḳarasu nērinin bu denis tarafı d l de ḳırsal tarafını zorlamışlā. basḳıyla yāni buraya göçe. meseĺā urda ḳarasu nēri geçiyo. yunanistanda bis‿iki sefer gitTik‿uraya. ḳarasunun‿altı denis tarafı. üstü ḳırsal taraf. u üs tarafı yāni denis tarafı zorlamışlā göçe. ya şindi çetecilik dedin ya demin, yalnıs‿una diḳat‿ét. sesi alıyå mı, sesi? urda dā çoḳ bis yunannādan d l, bu bulġar çetecilēnden çekmişis. zulüm görmüşüs. āşam şē gelmiş bulġar. senden‿ ūrenmiş. demiş, gündōdunun zengini kim? alil‿ā, mēmet‿abi, āmet‿amca. kim bunnā, buluyo. e yoḳ diyosun‿ama çekmiş siĺā dayıyo. napıyåsın, veriyisın mejbur. bizim dā çoḳ çekmişi bulġarlādan çekmişis. şindi diceklē bis‿ūle būle. yunanisTandan buraya göçmüşüs. e şindi dicēn burda nāpıyårıs. e ḳızannā şindi, ḳızannā deniliyodu urda. mācırca ḳızan demek, çucuḳ demek.

(köy işleri)

e ben ḳızan diyeyim. ḳızanna acıḳtıla şindi napaĺm. tütündü, pamuḳtu, şuydu, buydu yapıyås‿ama yeterli toprak yoḳ. yetmiyi, eksik ḳalıyå. da çoḳ tütün‿oluyå. e bāçe yoḳ. e o da olmuyå. yeterli toprak yoḳ. bizi ancaḳ burda ḳurtaran şēle yaḳın‿ oluşumus. bugün sanayinin baş şēsi diyorus. ḳocaeli, sanayinin baş şēsi. bis‿urdan ḳurtarmışıs. şindi gündōdunun‿üc yüs tane emeklisi vādır. eer bugün yaşasa bugün‿ emeklilik yoḳsa boynu bükük ḳalī. siġara param yoḳ, çay param yok. ḳāveye gitTim‿ işTe şindi bū̄le ḳonuşuyorun. ya cici ḳızım bizi burda ḳurtaran sanayi oldu. em sanayide çalışmış em de ufak tefek de tarım yapmış. bis‿em çalıştık sanayide em de tāle işleri yapTıḳ. nēse şindi ḳonuyu deiştirelim. şindi geçen bekir dayının‿ūlunun sünneti vamış. u geldi. unnān mūtarı şeyin dēnek başḳanı. ama şēle ilgisi yoḳ, camiyle. şindi mevzu sana geldi. çetin dedim bū̄le bū̄le. alil‿ā ba dedi ki çetinne bis berabē gitTik. çetin bā dedi ki alil‿abi ben camiye gitmeden sā geldim dedi, dedi. alil ‿abi ben camiye gitmeden size geldim. niye? kendi şeyinen d l‿anasını get di uraya. e, çetin dedim ben‿ikinciye geliyim. benim yaptīm‿ataya düşme. burda da benim‿iş boş vaḳtim yoḳ dedim. iş boş vaḳtini de görmicēm dedim. atırlıyåsın demi? adamda keyifTen. çetin şindi anası, çetin ic gelmemiş‿eve otelden. demişlē çetin ḳayboldu. undan sūra berabē aynı odadayıs. anası ālıyå, géce géce. ya diyos ḳosḳoca adam burayı gelmiş. niye ḳaybolsun. ben bilen gitsem géce géce oturum. evet, evet, biliyos. aynen‿aynen. o da sivr‿ākıllı. ḳızım şu suyu içeyim mi. saol‿allā ḳabul‿ étsin. ya dédim, niye ālaysın dédim. ben bile géce yarsına ḳadā gidip‿oturum, dedim. ḳosḳoca adam niye ḳaybolsun dédim. niye ḳaybolsun? ben‿urda mekkede tek başıma duruyåm, niye ḳaybolsun dédim. çetini kim ḳaçırcaḳ, niye ḳaçırsın, diyårım. ay, üldürmesinnē ḳızanım, vay ḳızanım. bi‿şē ōmasın ḳızanım. gülē misin‿ālā mısın. yoḳ dédim ben de millete. çetin‿için d l, analī ülmüş. onun‿çün‿ālāy dédim millete. undan sūra u yüsden‿ālāy dédim‿ūle başḳasına. e yāni şindi ūle şeylē. ben şindi ḳızımın sordū soruyu cevaplmm. ni dedik, urdan burayı gēdik dedik. gēdik dēken kendimis d l, bubalāmıs ḳastediyis. bin doḳus yüs y mi dō̄tTe gelinmiş buraya. ben

ḳīḳ‿iki duumluyum. e evden su isterim, ekmek‿isterim. atta ḳıtlıḳ‿uluştu bi ara. annec m beni dünyaya getirmemek‿için çeşitli yollā başvurmuş. dünyaya gēmesin diye, açlıḳ çekcek deye. bunun‿için bubalā nāpmış? bizim‿için ūle bi‿şēlē yapmā çalışmış. dedik ya tütüncülük. ikinci dünya savaşının‿oldū sıralā işTe ḳıtlıḳ‿olmuş. atta rāmetli bubam‿annatī. u mısī ḳoçannarını ḳaynatıP yirlēmiş. unu bubānnem de annaTırdı. u ḳobaḳ ded mis boş şeyi içmişlē. sen küy ḳızımısın? edirnennin neresinden sen? ayrıḳ‿otunu bil misin? ayrıḳ‿otunu üütmüşlē de içmişlē. dērmen vā burda. dērmen vā ama er yer‿asat. şindi ilaca atıyås‿uzmannā yimişlē. bubānnem de ūle annaTıyå. ben‿ij‿ūle bi‿şē yidirmedim dédi. ni ḳobaḳ yidirdim, ni ayrıḳ‿otu yidirdim dédi. unnā izmiTe geld zaman bej Tene ḳıs, iki ūlan. undan sūra unnā ānın ḳonāna yérleşmişlē. askē gēcekmiş. démişlē, çıḳın. geliyi askēlē, namlu çıḳarmā. tūla atıyå, soḳmuyo buraya iş kimseye. soḳmam, gelemessinis. atatürkün emri vā. gidin‿o atatürke sūleyin. bej Tene yétim vā, unnara yollasın‿iki çuval. gidiyi, atamıyålā. diyålā burda bi ḳadın vā, çıḳmıyo. çıḳaramassınıs bize tūla atıyå bizim ḳafamısdan‿aşā, çıḳaramassınıs, démişlē. bubānnem de démiş, işTe ben bu da usmannı ḳadını bu démiş. alın‿una da iki çuval‿un verin dimiş, ḳonānı da una verin dimiş. ama bizim bi ālıyålā, veriyil çucuḳlā küçük. aydi aḳmeşeye. urayı biyenmiyålā, urda su yoḳtur deye. urdan‿endē gidiyålā. urdan biyenmiyålā dālıḳ, şeir‿uzaḳ diyalā. aydi urdan yeniküye yerleşiyålā. yeniküy‿er yere yaḳın diyålā. yeniküy de bizim. benim yingemnē de uralı. bizim bi ḳısım‿urda bi ḳısım burda. aynı gelenneklē vā. başiskele tarafı evet. bāçec n‿altında. aḳmeşe mācır küyü, arslanbey mācır küyü. ḳaramürselde tepeküy vā, merdigöz vā. şindi geliyårıs şē. benim bi toruncūm vā. ūle ḳapıda görünce seni, ona benzetTim. şu an rusyada. eskişeirde önüversiteyi bitirdi. rusya oḳuyo işTe mastır mı diyelim, rusça mı işTe şindi rusyada. on gün‿oldu göndērdim de. bi sene urda ḳalcaḳ. ḳapıda seni görünce birden‿unu şē yapTım.

(tütüncülük)

e şindi gelelim tütün‿ekimine. tütün nedir diye sorcāsan bizim baş‿ekim‿ ürünümüsdü. tütün bi sös vārdı bilm m burda yerini bulcā mı? e, annaTmaḳ d l, yaşamaḳ‿iĺāzım. ben ni‿ḳā annatsam da sen‿annayamāycān tütünü. e, éski zifir‿ içinde giyiyåsın ḳıyafet, tāĺa ḳıyafeti. ya tütün, bugün‿içt mis siġaranın maddesi. bild mis siġaranın maddesi. e, tütünnē yapma için pulluḳ diyelim. pulluḳ‿öküslēlen yaptīmıs‿o şē vā ya. şindi tıraḳtör vā gerçi. tālayı sürüyåsın. güsel nadas yapıyåsın. undan sūra e çapa şēmis dikmek‿için vā. e, tütün‿ekmek çivilēmis vādı bizim. şindi nasī diyim‿unnara. şindi makinalaştı. bis çivi deris, çivi. bildin mi, annatabildim mi. şindi sā bi çivi göstersem de görsen. e ġaġalı çivi, görmüşTür. e, aĺa ḳullanıyås‿onu. biber‿ekiyås, mısī ekiyås, domatis‿ekiyås‿unna. éskiden‿unna dikēydiḳ. ama ātıḳ makinalaşTı er şey. makinayla dikiliyi. tütün‿ekmenin‿ūle aleti maleti yoḳ. normál tütün‿ekmek. şindi nasī annaTayım ben sā. önce süreysin tāĺayı. sūra geliysın, sıra çekiysın. şindi nasī göstereyim sā bilmem ki. yoḳ yoḳ bil dir, görmüştür. sıra çekiysın. āḳadan yingennē geliy. şindi ava çoḳ ḳuraḳsa çekt n sıraya su dökeysın. ḳazıdīn yire su. e, can suyu dökēysın. āḳadan geliyi yingennē ekmē. sıra onnā. tıḳ tıḳ tıḳ diziyålā. undan sūra bi kişi tekrar suluyå unu. emekli bi iş. u ni zaman oluyå, mayıs‿aylānda oluyå. tabi tütünü éktik, ḳazdıḳ faĺan fiĺan. şindi gēdik tütünü ḳīmasına, asaTına diyelim. asadına gēdik. tütünün ḳīması bi anda olmuyå. şindi mayısTa éktin mi bis‿er sabā tütünne oluyås. sabā namasından güneş batana ḳadā. şindi sabā namazından güneş geldi mi seriliyå. būle serilme cannı cannı dursun deye sabān‿üçünde gidelē. anımnā dā çoḳ gider tütün ḳırmā. şaḳ şaḳ şaḳ ḳırālā, gelilē, ḳorus buraya. undan sūra şu iş vā. ḳāmadı u iş. sūra unnarı ipe dizeris. ipe sıyırırıs. ipl bubamıs deris aynalā vādı, tikeris güneşe ḳarşı. aynalā vādır, maşinġalā vādır, tikeris. aynaya bis de bubamıs dēdik. u aynalā burda tikilik derlē dā çoḳ. bisim yeniküyde de tikilik d l‿ep yolluḳTu. şindi yāmur yādında bunnarı taşıyamıyådı bi kişi. iki kişi iĺāzım. aynayı da al bi kişi eline. aynalā küçük. şindi burda uzmanna arba marba yoḳ. éski zamannā arba yoḳ. er yer bāçe. tütün ḳurutuyåsın. şindi bizim‿

ev de ḳalbalıḳ. yāmur yādı mı tıḳ tıḳ tıḳ toplayıverin. rāmetli dedem şerif‿ā. sen tanın mı? tanıman. dōru. şēle çoḳ şāp rlerdi, üseyin‿amca. dēdi, nōldu be ḳızanım, ba vā éderdi, dēdi. çünkü yas yāmırı. bi açıyå, bi yāyå. nāpsın ıslandı mı çürüycek, gidecek. bozuluyådı emen. onun‿çün, ayna ḳullanılādı. bisim yolluḳ da diyilē. bis‿unu da şē yapādıḳ. e şindi nireye gēdik. tütünü éktik. çapasını ḳasdıḳ. ve tütün ātıḳ ḳıvama geldi. ḳıracās yapraḳlānı. dip ded mis yapraḳlā vā, en‿alt yapraḳlā. unnarı bi kere yana sıyırırıs. unnā tütün d l. undan sō yavaş yavaş dip açarsın. undan sūra dip ‿altı ded mis ḳırarıs. unnarı alır, getiriris‿eve. undan sō dizeris. u iplē, bubannā faĺan ded mis. bu er gün devam‿édē būle. dip‿urta, ayaḳ,uc būledir. undan sūra o dip ded mis yiri ḳırıḳ mı geliris‿urta dedmmis yire. yāni üçer dōder yapraḳ. e şindi undan sō zirveye ḳadā yaparıs. undan sō ḳırarıs, ḳuruturus, dizeris. ḳışa ḳada ḳuruturus‿unnarı. sōra ni yaparıs pastal yaparıs. pastal ded m‿üs‿üste. bi kişi basar‿üs‿üsTe. bazı yirlēde ipinnen basā. ya bis gündōduyu ḳonuşuyås. yāni denk olaraḳ. bis pastal deris‿una, pastal yaparıs. e u da iki büklüm. uzman elettirik yoḳ. ḳarannıḳta. bi yandan çucuḳlā. Íamba, ġas Íambası. fener vārdı, ġas Íambası dışarlā giderken. dışarı gidēken ġas Íambasını alırsan, söner. ama fener dışarı gidēken sönmes. alır‿eline feneri dışarı gidēsin. ḳomşuya gidēken, fener. uzmannā elettirik yoḳ. e bi de unu bilemiyårım. ḳarpit Íambası vādı. ḳarpit Íambası, unun bi şē vārdı. ūle bi şavḳ verirdi ki. fallı būle, güçlü şavḳ yāni. e tabi bis‿uzmannā yeni yeni oḳumā başlamışıs. bubamna işTe bāsett m‿ellili yıllāda bis‿ūlēdik. ben buraya gēd mde elettirik yoḳtu. nēse işte pastal yaparıs. pastaldan sūra denk‿aline getiriris şeyi. şūle bi metre boyunda. şūle ḳalınlī vārdır. denk ded mis‿aline getiriris. gideris sobaya, pazar‿alınsın‿ātıḳ. satacās. niden, çünkü çoluḳ çocūn bütün rızḳı urda. şindi bi de kūcülük. tütün işTe alinin tütünü ḳoçan derlē. koçan diye tabir‿étt mis. götürüle tütünü tekele. fiat veril , tütün satılır. bis de sevinir. b‿ayşam tütünü sattıḳ, bo‿yşam, s deye. ama ya üküsün bi ş‿ōmuş. ya uraya ver sin. sūra bi sene idare étcen. āşam

bubam bise bi kilo elva getir di. alın çocuḳlā elva getirdim deye. tütünden ḳalan para bu. başḳa bi‿şiy yoḳ. şindi yeniköyde de bisim ḳoyunnāmıs, sürülemis vādı. yāni deerinin çoḳ‿altı. yoḳtu. uzmanna fabriḳa da yoḳtu. elli bejli yıllādan sūra açıldı fabriḳalā. undan sūra birascıḳ para gördük. ya şindi burdan yürüyelek, yaya. éski seḳa parḳın‿urası fabriḳaydı. uraya yürüyelek gidēdik‿er gün. şu köprü meseĺā ursı su yolūdu. şindi tam éser‿assında, küprü. eskiden ḳalma. rumlādan ḳalma. annatcās yeri geld nde de alla ij kimseye mācırl yaşatmasın. mācırlık çoḳ zor bi‿şē. yaşayanna çekmiş. bis‿ic bi‿şē. e, mācırlıḳ çoḳ zor bi‿şē. bis mācırlī yaşamadıḳ‿ ama bis mācırlī depremde yaşadıḳ.

(doğum)

adım çūrē vā. dişi, būdayı vā. götürüysün bires‿evlere dātiysın.

(adım çöreği)

adım çürēne tay çürē denir. rāmetli amcası vārdı. çoḳ düşērdi ūlanın biri. gelin, küstek keselim bu çocā. tay çürē yapmadıḳdı undan düşē būle. yimē de çoḳ sevērdi rāmetli. bi tay çürē yapmadın da undan düşer būle diyādı.

(kırklama)

ama en başta ḳīḳ‿uçurması denir. ḳīḳ günnük‿olmadan soḳā çıḳmas. çocuḳ‿ij bi yirden götürülmes. soḳā çıḳarılmasdı. şindi ne anana bubana. şindi doar dōmas dışarda. şindikilē direk dışarı. bā ama bis de aĺa dā vārdır. meseĺā bisim cem ḳīḳ gün ‿olmadan dışarı çıḳmadı. yoḳ ben‿astānede dourdum‿üçünü de. yine de ḳīḳ gün‿olmadan çıḳarmadım. zatē iş güc‿elin demēcek bi yere. evdesin‿ūle yatıyån. anca bi dūn, bayram‿olcaḳ bi‿şē ūle. anca bi bayram‿olcaḳ bi seyran. éskiden lençbellik‿ūle. şindi bi‿şē oldu mu mejbur çıḳıyådın yāni. ya valla bis ic ḳīḳ‿ uçurması yapmadıḳ. bi yerlere çıḳıyåsın. gezmē götürüyåsın. sana şindi kim geld se unnara gidiyåsın, bebee göstermē. sana kimi būday ver , kimi altın ver . kimi yımırta

ver . yımırta verme aba, dediḳoducu olū, aman denir. kimsi cevis ver , çoḳ ḳonuşsun deye. kimsi şeker ver tatlı dilli ōsun deye. bṻle bi‿şēlē işte. geçmiş zamanna işte unnā da unutuldu. şindi yapılmıyå da ṻle şēlē. undan‿unutuluyå. ben şē üzülüyån. bis de unutuyås. şindi nelē unutturuyå. şindi evlēde bṻle telezyonlā, internetlē bṻle. bis kültürümüsü unutuyås. en bṻk şeylē bu tabletlē. bu tabletlē bṻklere sayġıyı, evlere gezmeyi er‿şē unutturuyålā. erkes vay‿aman ḳonuşma. telezona tikiliyålā. benim dizim va, ḳonuşma. şindi bitti. şindi iki daḳḳa ḳomşuya muabete gidemiyåsın. ḳonuşmā gidemiyåsın. şindi bu dōru mu, sis şē yapın. bi milleti yoḳ‿étmek‿için, onun kültürünü yoḳ‿étmek gerekir, derlē. öldür kültürünü. yāni ṻle bajḳa bi‿şē yoḳ. nūsalıḳ fiĺan öle.

(tay çöreği)

şindi ben‿üc çocūm vā benim. yedi tane torun. em torunnara, em çocuḳlara yaptıḳ. şindi nidir? benim‿ilk çocūm‿olduḳtan sōra ben buba olduḳTan sūra unuttum. ep çocuḳlālā şē yaptım. ev yapayım, dam yapayım. şu ōsun, bu ōsun. şindi en bṻk‿ōlum anḳarada, assubay. assubay‿ama elli yaşında. atmış yedi yaşında yāni. u tay tay tay yürüdü. şu oldu, bu oldu derken baştan bisim tay çürē ded mis tay çürē. tay çürē ded mis, döndürme. amurlu bideden yaptīmıs, amurlu bide. kimsi döndürme yapar, kimsi tepsiye atar. kimsi amurlu bidēnen yapar. undan sō çocuḳlā dātılır. çocuḳlā denir ki ḳoşaraḳ yiyin. düşmesin, ḳoşsun‿o da ḳoşsun. benim‿üc‿evladım vā. üçünde de bunu yaptıḳ. torunnāda da yaptıḳ. ama şindi modernneştik. u amurlu bideleri unuttuḳ şindi. u döndürmeleri unuttuḳ. a ōsa da yisek şindi. albuki pekmeze bastırsan da yisen.

(ilk diş)

yoḳ bis diş budaı yapmadıḳ da. kim gördṻse dişini a, görmüş‿ōsam da anne olaraḳ görmemeişlikten geliyåsın. sen gördün‿ilk, ben‿onu görmemişsem sen‿ona gölmek alcān. e, ṻle bi‿şē yapılıyådı. gölenek‿olaraḳ yāni.

(bebek giysileri)

zıbın vardı. zıbın‿önce dikiliyådı. şindi azır‿epsi. önce ince tülbentTen bū̃le. şindi önce bebee göremiyådıḳ ya. incesini alıyådıḳ. tüllüsünü alıyådıḳ, zıbın dikiyådıḳ. evet sarı tutmasın deye sarı giydirmeyen vārdı. ama ben sarı da giydirdim‿er renk de giydirdim. ama ic‿ū̃le bi‿şē de olmadı. a bū̃le, sarı, yeşil, pembe. ḳıza göre de deişiyidi. sarılıḳ‿ōsaydı sarılıḳ, bazısı douşTan‿oluyådı. şindi bā ellili, altmışlı yıllā ḳadā zatē bebee giydirilmesdi ki. bebē belenirdi. gene vardı canım. gölmek vardı, zıbın vārdı. bebek belenirdi bisde. şē ōsun kemikleri gelişsin deye belenirdi, sarılırdı yāni. sūra bis modernneşTik. doḳtorlā dedi ki açın bunnarı ya nāparsınıs. ama epsi de ep sālıḳlı. ama şindi yoḳ. una giydiriyå zıbın, er şē açıḳ bū̃le. bis bebēleri sarādıḳ. e uzman tülbent de yoḳ. tülbent nidir bilirsin. tülbentin‿içine ḳorsun dō̃t tane ḳuru üzüm. verirsin‿una. yalancı meme, deye. e süt yoḳ, para yoḳ. nāpıcan bajḳa? ana tālada çalışıyå. tülbentin‿içine ḳuru üzüm. āzında emiyå. cıḳ cıḳ deye. e yāni. tabi canım emzikTen dā . şindi tülbent dedim ya ilk çocā meraḳlıyıs.

(tarhana)

allā rāmet‿éylesin. bi çocū doḳtoru vārdı adı rıdvan bey. una götürüyådım çocūları ep. çünkü bülbül‿ōsun, ş‿ōlsun, b‿ōlsun deye. bisim tarnamıs meşūrdur. tarna milli yimek. er yerinde, izmitin de. tarna varsa bıraḳ bajḳa yimek de istemes. bisim rıdvan bey de dērdi tarna yi. tarna yi, bi‿şē ōmas. doḳtor yāni. yāni, işte bu ḳadā.

(evlilik)

yoḳ ben ḳaçaraḳ gēdim. yoḳ bi‿şē. ben nişánnīken geldi, ḳaçırdı bu beni. kestirmeden benimki. u yüsden dūnsüs‿oldūm‿için‿o annatsın. aceleci, o. şindi tabiki evĺat‿oldu, dūn‿olcaḳ. şindi ben gēdim‿evlenme çāna. anacīm, bubacīm yalvarī bā. ūlum‿évlen, évlen deye. e bis de uzman dōru dürüs bi işimis yoḳ. bi‿ şēmis yoḳ. bi işimis‿ōsun, paramıs‿ōsun. una göre şē yapaĺm. ben terziyim. terzi dükḱanım vā. para gēsin faĺan fiĺan deye ayal ḳuruyås. ben yeniköye gitTim.

yeniköyde bi dūn vā. yeniköyde yingenizi gördüm. biyendim, vuruldum. bi bardaḳ‿ ayran‿ikram‿étti bā. benim‿işim bitTi. ayran‿içti, ayran‿oldu. ben ḳādeşime dedim ki, m rem sen bilirsin. ḳızım dedim bubana sūle, ben buldum yingeni. nirden faĺan yaptı. rāmetli bubamın da rāmetli bubasīnan çoḳ dosmuştulā. nēse bubamnā gitti istemē. ūlum, veriyåla kızı da. iki sene sen nişánnı ḳalıcān. ḳabl‿éttik. alil‿iki sene durū mu? bej‿altı ay nişannı ḳaldıḳ. bej, altı ay sūra bi āşam, uzmannā da tütünde şē vā. astalıḳ vā tabi. bubam da uzmannā fide ekiyi. işte u āşam bi memur götürcēs şē. işte o fide alcāmıs yire, o fide için. nēse selim abiyi bıraḳcas. işte ḳayınpedernen de görüşemiyis. ḳorḳu vā. bi de baldıs vā bisim bi de. ḳıs dedim, ben‿abanı ḳaçırıyårım. u ḳıyamet ḳoptu. nāpalım şindi yapcā bi‿şē yoḳ. şindi d l. yarım sāt sūra bubana aber ver. yarım sāt sūra aber vercēn, yapcaḳ bi‿şē yoḳ, dédim. ben de şindi assında sevilen bi damadım. bubası seviyi beni. undan sūra, nerde mümine. baldıs diyå ki, erkesin gönnü vārdır zatē yapmayın. nēse aldıḳ, gēdik. undan sūra tabi ḳayınpederin‿ abisi vā. uraya vārdı faĺan. bubamı gördü. bubam dedi, ūlum beni rezil‿éttin. buba, senin suçun yoḳ. ben sa sös vērdim. faḳat dédim sen şindi désen ki benim ḳayınpedere benim‿ūlum bi eşeklik yaptı. buba sen de unnara dé. bis‿iki sene sös vērdik. bis de yoḳtu esapTa ḳaçırma. şindi sis ni dersenis ben‿onu yapıcām. ḳayınpeder de diyå ki aldı mādem, ayrı yatıcaḳ diyo. bu da iki sene deye sös veriyå ama. ḳıs ḳādeşi var bunun da. bundan küçük. ane onna da önce evlensin deye yapıyå. uzman benim kavġalā faĺan fiĺan gündōdu da geç. ben dedim ki ben döy dūnü yapmācam. bisim köy dūnneri davullu, zurnalı olur. zurna çalar, davullu olur. ben dédim köy dūnü yapmācam. gündōduda ilk defa ben yapTım, salon dūnü. ilk defa ben, salon dūnü. davullā, zurnalā, köy dūnü oluyå, uzmannā. ben şindi genctim ya. çetin, abinne ḳavġalıyım, bubanna ḳavġalıyım. unnā būle ır gül çıḳartacaḳ. u yüsden, ben dédim dūnümü salonda yapacām. ḳaç parādı uzmanna. rāmetli tāsin çetin‿abi vārdı. uḳarḳı māleden, dayısı. u yardımcı oldu. tutTu salonu. e, salonda yapTıḳ bis. yāni bizim‿o meşūr köy dūnünü yapamadıḳ bis, salonda. ōmas mı. bizim dūnnerimis dā çoḳ asat zamanında. asat bitmiş, būdayını toplamışın, mısīnı toplamışın. tütünü toplamışın‿işTe. üzümünü, pekmezini yapmışın. sūna da ḳızı evlendircēs‿işte.

(kına gecesi)

ḳıs‿evinde işte önce ḳına gecesi yapılır. bi ḳıs sufrası verilir. kime? ḳızın‿ āḳadaşlāna. e, sen şindi evleniyosan, senin bi ḳıs‿aḳādaş ġurubun vardır mālende. gelin sufrası işte. e ḳızı evlenirken bubası der. e ādi gelin b‿āşam gelin sufrasına. ḳıs sufrası olū, gelin sufrası. ḳīḳ kişi olū, elli kişi er nēse. ēkek‿evinde damat sufrası. bütün köy çārılī. davullā tutulū. ḳazannāda yimeklē pişer.

(düğün yemekleri)

şindi pilava düşürdük‿işi de. çurbası vā, pilavı vā, et yemē vā. baḳlavası, tatlısı var. undan sūra şindi tek pilava düşürdük. bizim yeniköyde . bizim yeni köyde aynen devam‿ediyå. mācır bürei deris, pirinçnen yapılır. o yapılır, et yapıllır, süt yapılır. bū̄le dū̄n çurbası diyålā u da çoḳ güsel yapılır. yok, gene pirinçTen yapılıyå da u da çok güsel yımtalı, pirinçli çoḳ güsel. şindi bisim‿urda dā farḳlı, burda dā farḳlı.

(gelin alayı)

şindi evlenen bensen yingeni bu küyden‿alıyåsam pazar günü ū̄leden sūra gideris gelini almā. mūtarın‿evini biliyåmısın? ani caminin‿ura da ḳıs‿evi. aydi davıllā, dömbeleklē uynanır. ayde güm güm ḳısı almā. güle oynaya gidilir. tabi bayraḳ da var. bayrā kū̄n ḳorucusu tutar. una bis basmalā sarar, bāşişlē atarıs. işte gölmekti, şuydu, buydu ayde gideris. ḳorucunun‿ediyesidir yāni unnā. tabi urda şeylē vā. yoḳ sandıḳ ḳalḳmıyo, yoḳ ḳapı açılımıyo ū̄le bāşişlē veriris. e şindi gideris meseĺā yingeni almā. şindi ḳādeşleri vardır. ḳapıyı tutarlā. ep‿işte bunnā işin tuzu biberi. alırıs gelini. ayde, güle oynaya geliris. işTe sūra gelin‿eve girer. u ḳorucu da bālāy bayraḳ da:

-ey, ḳomşulā. evi olan evine. evi olmayan sıçan del ne.

der.

(damat traşı)

e b de meşūr damat tıraşı vārdır şindi. gelin‿almadan‿evel damat tıraşı olūdu. tabi kendi damat tıraşı olmadī için‿unu bilmiyodur. gelin gelmeden‿ünce m di sūra mıydı. unutTum unnarı be. gelin‿almadan‿evel damat tıraşı olur. şindi damat tıraşı nasī olur? bu bāçe boydan boya boşTur. bu bāçeye ķurulū. masalā ķurulur. bi Tane berber gelir. bütün‿alķ davıllā çalar. undan sūra da oynar geclē. berber de beni tıraş‿éder. u bayā sürer. undan sūra gelir‿eş dos bāşiş taķar. kim altın taķar, kimi para taķar, kimi dolar taķar. undan sō tıraş biter. damadı da oynaTırlā. undan sūra gelin‿alınır. e, gelin‿aldıķ bea. nēse undan sūra damadı içeri. damada sırtından yumruķlā. ayde içeri.

(mani)

ay bana māni sorma. bislēde māni yoķ. başķa küylēde vār‿ama bisde yoķ.ya şindi varda şūle. şindi gelini almā davıllā, zurnalālā gidiliyå ya. urda işTe davıllā:

tus küplē tuzsus ķaldı

angi devlet ķızsıs ķaldı

işte bu ķadā biliyom. undan sūra da gelin başlā ālamaya. ķınası yapılır, şeyi yapılır.

(çalgı aletleri)

davıl, zurna. dūnlēde iki davıl, bi zurna. sayısında dā gül çıķar‿undan yāni. biri çalınca dieri milleti coşturuyå işte.

(yöresel oyunlar)

meseĺā bizim‿uzmannā oyunnāmıs çoķ meşūr. valla ben ķasap bilirim. ben ķasapTan bajķa oyun‿oynayamasdım. bizim‿aar ded mis, üş‿ayaķ‿oyunnāmıs var. meseĺā debreli asan. undan sūra bu telġırafın telleri ded mis. bi de éskilerin bıçaķ‿oyunu olur. ama uzman arman dalı ded mis bıçaķlālan müz n ritmine uyaraķ‿oynar. sen şindi baķmassın da una. kişi sandalyesine yatırī. işTe onu kesiyåmış gibi yapar. e sen de meseĺa bilmiyåsın ya ūle ķorķardı millet. ama o çoķ‿éski meşūrdu. emen‿emen

éskiden‿er yerde olurdu. ama yavaş yavaş ḳāḳtı o. şindi ḳalmadı. oynayabilen de yoḳ, yapabilen de. ya şindi oynayabilen de dērken, burda davıl çaldırdı burda. çaldırdī davıl da neydi biliyo musun? éskiden çalḳo diye davılcılā vārdı burda. unun torunu. iki de zurna peşinden. ama tarıḳTan başḳa oyunu bilen yoḳ ki. davılı zaten‿ oyuncuya verdiysen, davılı zatē dalġa geçiyån. ama saat geçt vaḳıt, ā, vur baḳaĺm toḳmā. telġırafın tellēne sūle. debreli asanı sūle. demin de dedik ya, bis yavaş yavaş bu kültürleri ḳaybetTik. bā sis ḳaybetmedinis meseĺa. kemençe aĺa ḳoruyo. görüyos telezondan. telezona çıḳıyålā. yaylaya çıḳıyålā. oynıcan mı tmze diyolā. oynaycām ama düşüyåm‿oynamācam diyolā. çoḳ güsel.

(akraba evliliği)

şindi şūle bisde genelde ep mācır mācırla evlenir. u şekilde. dışardan ḳıs‿alınıp verilmes. ama bu ded m éskidendi. şindi ūlebi‿şē yoḳ. yāni benim‿ūlum biyend olsa alırım. ben de başḳa millet‿olmuş önemli d l. ama şēden‿annaşamayıs, ş‿ōlur, būle olur deye. kültürlē farḳlı. annaşma ōmas yāni. ben‿onu sevmem. o beni sevmes faĺan. ama şindi u ḳırıldı. bubaya, anneye çoḳ sös bıraḳmıyos. meseĺa bizim‿ aḳrabalādan yingem tam lazdır. batum lazı. amcam da mācır. nerden bulmuş lazı d mi? ama ḳadıköy yarısı mācır, yarısı laz ḳarışıḳ. meseĺa yeniköyde ūle. yarısı macır yarısı ḳarışıḳ. şindi er köy‿ūle ep ḳarıştı.

(akrabalık isimleri)

éskiden‿ūlēmiş. éskiden şindi alaya faĺan farḳlı adlā vardı da unnarı bis‿atırlamayıs. ama şu var. meseĺa éskiden ḳomşulā bizi ḳısḳanırlādı. emne ana, benim‿annemin‿ ismi emneydi. emne ana, senin bu ūlannā anneye ana, babaya neden buba derlē, diye sūlēlēdi. yadırġıyolādı. tmzeye tete diyenne de var‿ama bis tmze deris. meseĺa sizin gibi ḳıslā: gē, mari derlē. ḳızanım gē buraya. çocuḳ ḳızan‿işTe. mari ḳızlara denir. bire érkeklere denir. gē bire buraya. gē mari buraya. éskiden çoḳ sūlenirdi. gē, bire alil‿abi falan diye çīrılır.

(hıdırellez)

şindi sizin gibi genc ḳızla gelilēdi. mālede mısī toplalā. undan sūra ḳazannā ḳurulū, mısī pişirilir. ıdrelez‿āşamı işte. mısī bisde gölle demek. gölle deris bis. mısırı ḳaynatıyåsın‿una gölle diyosun. bi yandan da érkeklē bi yanda suyun‿üstüne ḳorlā. mānileri yāni. ḳısla māni çeker.

manici başım mısın

cevair taşım mısın

bi mektubi versem

cebinde taşır mısın.

kimmiş bu? ā, alil‿abinin çiçēmiş. urdan devamını da sen sūlesene. yoḳ muydu sizin urda?

aḳ‿üzüm asmasıyım

fabriḳada basmasıyım

bana dōktor ni Ílāzım

ben sevda astasıyım.

ūle şeylē işte.

ḳāvenin telvesine

ḳapılma hevesine

ḳara ḳara ḳazannā

ḳara yazı yazannā

yüsleri ic gülmesin

aramızı bozannā.

acı biberim‿acı

ocā ḳoydum sacı

şindiki ḳızlā baḳmıyo

yoḳ mu bunun‿ilacı.

biber‿éktim tālaya

gelen gecen ḳasmasın

ben yárime ḳaççām

kimse beni bozmasın.

başḳa nē bileym ḳızım‿işTe bunnā. çoḳ vardı çoḳ da ep‿unutuldu.

(bilmece)

şindi telezon yoḳ bi‿şē yoḳ ḳış gécelerinde. sūlenirdi sorulurdu işTe. benim torun‿ōsa da sūlese. o dā çoḳ bilir. benim‿aḳlımda çoḳ bi‿şē ḳalmadı ki.

dal‿üsTünde kilitli sandıḳ.

(kos)

yer‿altında yālı ḳayış.

(yilan)

(çocuk oyunları)

doḳus taş, bej taş, körebe, çelik çomaḳ, saḳlanbaç. dā çoḳ şindi yas günneri. ebegümeci, köşe ḳapmaca. dā çoḳ yaz günneri. şindi yedi sekis yaşlānda saḳlanbaç

oynarıs. undan sūra āşam‿ezanı oḳundu. bis saḳlanırıs sā sola. undan sūra ceryan ded mis bi oyun vardı. nasī oldūnu ben şindi bilemiyom da. ḳısla çoḳ‿oynārdı onu. ceryan, şindi sen bana vurū, ben sā. ūle devam‿éderdi. ben şindi torunnā çoḳ küçük. şindi şē yapıyårım‿unnālan. ḳoyuyålā şindi cannarı sıḳılıyå. ben de yapıyarım ceryan. ben ona, sen‿ona, sen‿ona. anānesine de yeniköye gidiyo. ātıḳ‿urda da bi‿şē yapmıyo. anānesi de dikiş dikiyo. canı sıḳılıyo. bu da anānesine bu bi toḳat vuruyo. nōldu be diyo, anānesi. u da diyo, ben bubānnemden‿ūrendim, oyun bu anāne oyun. u benimle oynuyodu. sen‿ic‿oynamıyåsın. benim de canım sıḳılıyo. ben‿urdum sā şindi sen de bā urcān. git dedene vur demiş. ben‿oynamācam. git bubānnenle oyna, demiş. bubānne diyo, anānem‿ic bi‿şm bilmiyo, diyo. sen‿oynuyosun ni güsel. sen bizimle oyna diyo. bi de ıdrelezde bis de salcaḳlā ḳurulū. bizim meşe ācı vārdır būk. urda ḳısla piner. érkeklē ḳıslā sallā. mānilē oḳunur. piknik‿alannarı ḳurulū. atta erkes yimēni alır. piknik‿alanı gibi ḳurulū. atta bazen kimi zaman davıl, zurna olur. bajḳa şeirden de gelen‿olū. ama bis‿onu dā çoḳ şēden sūra yapTıḳ. tuzumuzu ḳurutTuk‿ uzmannā. yoḳsa éskiden nerde kim ḳarşılā davılı, zurnayı. zatē biras da bize belediye ūretTi. belediye ḳarşıladı yāni davılı. ama şūle bi‿şē vardı. éski geleneklēde genşlē arasında o on ver, bu y mi ver . būle toplanırdı. u parayla ortak şē yapılır. sis de bis de göleneklēmizi unutuyås şindi. şindi meseĺa nasī dūn yapıyåsın, iki çıbıḳ bi ḳıraker. bitti, bu ḳadā yāni. şindi geriden gelen nesil ḳaldıramıyo, yapamıyo.

(kurban)

ya şindi éskiden kendimis ni güsel kesērdik. şindi erkes bi‿yere kestiriyi. meseĺ derneklē vā. ne‿ḳā güven‿olur ben bilmiyim de. türk‿ava yolları faĺan baış yapıyålā. ama şindi ḳanını görmüyosun. ḳanı kendin‿aḳıtmıyåsın. nasī güven‿olū ben annamam. gerçi ben güvenmiyom da ic‿ūle şē. acaba alıyå da cebe mi dolduruyå. ic beli d l. burda iki üc‿alan var. rāt‿oluyå da. başḳa yirlēde yoḳ ya, yapamıyålā. erkes azır sūra. bis burda yıllādır bi gurubumus vārdır. ic tartmayıs bilen. gös ḳararı taḳ‿al ver, al ver.

(kaçamak)

unun tarifi, e işte sizin tırabzonluların mamaliġa dediklerine ḳaçamaḳ deris. unu, suyu ḳoyarsın. ḳarıştıra ḳarıştıra ḳaçamaḳ yapılī. ünceden geld ni sūleseydinis ḳaçamaḳ da yapādıḳ. yapādıḳ be güsel ḳızım. bej daḳḳalıḳ‿iş.

(karmaca)

ḳarmaca vā. pırasaları dōrarsın. ce ḳavurusun. mısī ununnan yapılī u da. sūra tespiye ḳor, fırına ver sin.

(muhacir böreği)

esas mācır būrēmis de va. işte u da pirinçnen‿oluyo. ep yapılır mācır būrē.

(bulamaç)

bulamaç da vā. u da ḳavurmaynan‿oluyå. o da etli ḳavurmalı olū. evet, aynen‿u da ded n gibi olur.

(sütlaç)

yalancı sütlü die bi‿ş duymadım‿ama bisde de sütlaç vā. sütlaç‿olur. sütlen, pirinçlen. erkese ayrı sufralana ḳonulū.

(kabak kıvırma)

ḳabaḳ ḳıvīma vā bi de, ḳabak bidesi de deris. ḳabaḳları rendeleyip, yıfḳayla sarıp, üzerne ceviz, şeker. u da çoḳ güsel‿olur. ḳabaḳ bis mācırlāda ep vārdır. ep de yapılır.

(karışık)

éskiden küyde ürett ni alırdı. çarşıdan ni alırdıḳ bis. yāmızı kendimis üretirdik. bugün çiçek yānı yimesdik, üretirdik bis. çiçek yānı ziytin yānnān d ştir dik. durumu olmayan yirdi anca. ama bizim‿ep‿ūle.

(giyim-kuşam)

aba poturu diyålādı, abadan. abadan bū̆le bū̆le yapıyådılā. bū̆le bū̆le. aḳmeşeden duyman iĺāzım poturu. keçe gibi bi‿şēden‿altı dar. bis giymedik de dedemlē, bubamlā giymişlēdi, éskiden. bisim yeniköyde de yapādılā éskiden. benim bubam giygil di. ben bires atırlıyom. çenber vādı. anteri vādı uzun bū̆le. érkeklē pantul, soḳa giyē, çıḳar. ayaḳabı sōra çıḳtı. çarıḳ‿atta bulamaslāmış bilen. ḳara lastik giyēlēmiş. ḳadınnā başlāna çenber, yemeni de vā, evet. ferecesini giyē.

40.

Adı Soyadı: Hayriye Çetin

Yaşı: 89

Öğrenim Durumu: -

Derleme Yeri: Oluklu

Göç Ettiği Bölge: Bosna- Hersek

(hıdırellez)

a, ḳızlar, çocuḳler, gencler. gezērdiler. baḳışleri var. åndan sūra oyuncaḳ yapārdiler. türkü söylerdiler. var, var yapārdiler. biliyus, biliyus türkü. ama boşnaḳçe. sene şindi annaTamam ki şiysini, türkcesini. annamassın ki sen. türkce bilmiyårıs türkü. ep boşnaḳçe söyleris. avazin vārdiyı ḳadar. türkce bilmiyådıḳ. ep boşnaḳçe. māniler de atārdıḳ. ama ep boşnaḳçe. ben de unuttum artıḳ. ama ḳızlar sūra yetişince ne türkü ne eylence. eylenceli bi şē. salincaḳ yapērdi. né de o tabeĺa yūsek bi şē yapērdik. tüm gün sallandiḳ. sallerdik. sabāleyin kimsi ḳoşuyi, kimsi bāçeye suanı bakiyå. aşşamdan baḳārdıḳ. ḳarıncaler gelirse ekmek‿uvārdıḳ. eyer ḳarince gelirse yār, esmer gözlü gelicek. eyer sarı gelirse sarı göslü gelicek. eyer mavi gelirse, mavi göslü gelicek. epsini yaptik. onnarin‿epsini yaptik. biz‿ayşamdan süpürür, temizleris. bütün pislikleri né vārse bıralarda toplerdik. süpürürdük. götürürdük‿aşāye yaḳardik. ıdrelezin‿ayşaminda yapērdik. ani ıdrelezin sabāsında süpürülmesin diye. onu yapērdik. onu, üsTüne gübre ḳoyērdik. Íāne ekini, toumu. Íāne, besin. üle sabāleyin sā sola su dökērdik. ayvannarı tuzlārdıḳ, ayvannarımızı. birer‿avıç tuz ḳoyārdik yimlerimizin‿üsTüne. senesi tuzlu geçsin. ayvannarın senesi tuzlu geçinsin, diye. şindi kimse etmiyå. ben‿edērdim‿ep. ama süpürmesi, ayşamdan‿epsi süpürülürdü. bi gün‿ünce camler silinirdi. tüller ḳaldırılır.

camler‿açılır. temiz hava girsin, diye. üle ep yapērdik. aha, epsi. kilit faĺen‿açılır. ḳaper‿onu sūra. e unnan bi şē yapilmes. bi gün‿ünceden yapılır. ekmekse ekmek, bürekse bürek. poġaçayse poġaçe. né istiyåsın. sen‿ama bi gün‿ünce yapicān. ele ıdrelez gününde ellerin‿una gelmicek. işte büceklenir. işte üle yapiyådıḳ. her‿adet vārdı. her‿adet. söyüt āci, he. gidērdik‿o TaraFe. söyüt‿āci. dā bi táne dā vārdi bu āctan da toplerdik. sırġan‿otu büle. takērdik sırtımıze. ḳapilara, kilitlere dizērdik. görünsün‿ıdrelez sabāyi. herkezin ḳapi kitli. şiy çiçek‿asıli. åndan sūra ayvannari düvērdik, sırġan‿otinen. söyüt‿ācinen sālam‿olsun ḳadinnerimiz, çocüklerimiz diye. ḳaldirirdik sırġan‿otinen. onnar bāriyler, kükriyler ḳapilara. biz, uyuyis diye. açiyes ḳapileri biz, camleri. ava gelsin, diye. e, saclerine üzüm suyu da sürülür. büyüyåmış sac. gözlerine sür. işTe çapaḳlenmes‿açılır. saçleri sürüyådıḳ. büyüsün sacleri diye. bizim bālerimiz vārdi. gidērdik, kesiyådiler. gider, kesērdik. budārdilar. gider, on gün sūra ep‿o sobanin‿altina şişeyi ḳoyērdik. bi dā ertesi gün git, epsi dolu. suyla doldu. sapsari saçlerimis‿upuzun‿oldi. benim baḳ saclerim tā bıreye ḳaderdi. ama tabi şindi ḳalmadi. a benim rāmetli anānem‿örērdi. saç te bıraya ḳadar. büle büle tam bıraya ḳadar. kendi saclerimi öremesdim. o ḳadar‿uzundu. ama git gide git gide, a hastaliyi de ḳazandım, sactan. her záman, islaḳ islaḳ. rutübetli sac tabi. e işte şindi istemiyem ic. şindi banbaşḳa. yapsak da başḳa.

(nazar)

nazara ḳarşi oḳurduḳ. bildiyimiz duvalarımizi oḳurduḳ. nazara gel . temre kimde vārse temreyi ben‿oḳurım. temreden duvasini biliyåm. duvasini oḳurum. üc seFer geçer‿üle, kimi vārse. siyilden, üle işTe. üle, üle. kimi onu bilir. birinden bis de üle ǖrendik.

(yağmur duası)

yapārdik, yapārdik. ya merdigöz ya başḳa bi küy çārirlerdi. gidērdik‿oraya. yāmur duvasini oḳurduler. åndan sūra ojalar toplanırdıler. pilavlar dātılırdı. yimekler, tatlilar falan. gid yler üle.

(akrabalık isimleri)

yinge, bbåbānne. båbānneye evelde neyno dērdik. båbāne isim yoḳtu. benim båbānem vārdı. båbānne demiyådıḳ. anne diyådıḳ‿ona. ama bisden sūra ep neyno, neyno, neyno diye gitti. kimi māma, kimi nāno diye çārırler. ḳaynanamı mayḳa çārırler. çocuḳlara unuçe dērdik.

(düğün)

evelden düyün nasī ben pek bilmem. ben çocuḳ‿idim. on‿altı yaşinda evlendim ben. on‿altı yaşinda né görcem ki. ben güzeldim evelden. benim gencliyi gören‿unutmuyi. sen‿ünceden nasıldın şindi nasī diyå. çoḳ çektik bis. çoḳ fakillik gördük. ombej táne çocuḳ yaptım. ombej. damaT yaptım. gelin yaptım. torunnarım vār. ama gene şükür‿allayıma. işte o om bej temmuz darbe ayşamı da sekada hastanedeydim ben. o gice hastanede seḳadaydım. orda ben herkez çıḳtı dışari. yalınız ben, tabi ben deyil. diyer hastalar da vārdı. ben‿amelyátlıydı işte. ben‿amelyát‿oldum o gün. işte åndan beridir aḳlım da gidiyå. aḳlımı da ġaybediyåm. yatıyåm, yaşliliktan. gene buna da şükür. kimi benim yaşımda. bilmiyålar ḳonuşmā. annaTamay ic bi şē. ben gene allāma bin kere şükür. ben gene . ya şükür‿annaTiyim. evelki zámāni üle. çoḳ çektik yani.

(misafirperverlik)

a, güsel‿olur. ic bi aberimiz yoḳ. geliyå misaFirin biri. bis nasī ḳarşiliys‿onu. hemen yimek ḳoyuys. oturmadan yimek, tatlisini vérmeden, çayini içirmeden, ḳāvesini ḳoymadan, suyuni içirmeden ḳaldırmayıs. göndermeyis bi yere. ḳāve önemli. ḳāveyi ille yapārdilar. ḳāveyi içir diler. zaten evelden çay yoḳ. ama ḳāvesiz gitmes misaFir. ama ayaḳüstü olsun ama oturmaḳ. ille ḳāve olcek. görmecēdi bisde üle ilgisizlik.

(kalıp sözler,dualar)

-oj geldin, sefa geldin.

-oj bulduḳ.

- sefalar getirdin.

-allā tamamını erdirsin.

-allā şükür.

-allā tāsiĺatını afetsin.

-allā yardım‿étsin.

-allā düşürmesin.

-allā utandırmasın.

-allā acılarını yaşatmasin.

-allā ḳabul‿etsin.

-allā yola getirsin.

-çay kenarında ḳuyu ḳazmaḳ

-gözden düşmek.

-hayırli günner.

-hayırli ayşamlar.

-hayırli müşteriler vérsin.

-allāya emanet.

-allā razı olsun.

-allā şifa vérsin.

-allā aḳıl vérsin.

(tarla işleri)

üküs‿arabasi, o zamán vārdı.. şindi makinalar çıḳtı ya. ama bis üküs‿arabası ḳullanıyådıḳ. çapalar, ḳazmalar, oraḳlar, onnarı kimse artıḳ başına gelmes. çoḳ zordu, çoḳ. her‿allān günü sabā erkenden ḳalḳar, gidērdik. tütün‿ekiyådıḳ.

domatiz‿ekiyådıḳ. patatiz‿ekiyådıḳ. suvan‿ekiyådıḳ. hala dā ekiyås. en çoḳ tütüncülük vārdı. ayçiçek‿ekersin, misir‿ekersin. arpa, er şiy‿ekiyås. ama bi tütün ḳalḳTı. yoḳ‿artıḳ getirmiyå. yas ḳış çoḳ‿üraştırırdı. ic ic tā yoḳ. a, o çoḳ pis. e şindi māyista, nisanda çim‿ekiliyå. tāta yapıyåsın, ekiyåsın. derelerde ekiyådı baḳ, tālalarda. bırda olmuyå, bıralarda. sulamiyå. er sabā gitçēsin‿onu sulaycāsın. büyüyå baya böle büyüyå. åndan sōra domatizcilik nasī biliyåsın. ekiyåsın, götürüyåsın tālaya bi ḳaş kişi. çizgi çek. ek‿onu. sūra sula. o büyüyå işTe. büyünce ḳırıyus. başlıyåsın ḳırmā. çap‿alıyåsın. çoḳ‿iş var‿onna. yapraḳları ḳır ḳır. doldur bōçalara, küfelere getir. elini simsiyā oluyå büle. çamır gibi acı. āzına Ḳoyārsan zeyirlenirsin‿o direce. oḳḳadā acı ki annaTamam sana. ozman‿onu diz. tütünü ipe diz. ünce ipi yneye géçir. yneyi tütüne. doldur, doldur, doldur, as dıvara. sergennere as Ḳurut. ḲuruduḳTan sūra ipi bāla. yılbaşından sūra evin‿içine ser bōçayı. onu büle sıyır. o Ḳurudu ya. ozman‿onu tek tek‿ayır. iriler bi TaraF. incelere bi TaraF. köt‿olan TaraFlar bi TaraF. onnarı ayır, ayır,,ayır, diz. sūra unnarı pastal yap, diz. sırala ayşama onnarı denK yap. bekle, bekle artıḳ piyhasa né záman‿açılcek. piyhasa né záman? bi sene sūra. bi sene geçcek. bi sene geçTikTen sūra piyhasa açilıyå. ya tüccar geliyå, alıyå, ya tekele götüriyısın. tekele götürdün‿onu, tarttın, sattın‿onu. fiyat né ver se devlet‿işi,. né vér se tekel. o zamán parayı alıyåsın. da ikinciyi ektin. dā o bitmedi. dā onun parasını almadın. üle yani ama şindi yoḳ. kimse ekmiyi bıralarda. ekmiyi çoḳ zor. ḳaştıydım ben de.

41.

Adı Soyadı: Ahmet Akın

Yaş: 72

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Taşağıl

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(karışık)

ayde gidiyå mısın? bunnar da benim misafiller. e, torunnar, torunnar. ne Íāzım. bi o mu? ben‿alcān, sen sür. taze, taze. yeni bitirmedik dā. åndan‿üle şindi bi yapayım bi annaTıyåm. baḳ‿orey yaptırdım. dā olmadı, yapcek. ben sana né annaTacān, ayde söyle baḳaÍm. ben de ḳactım. küççüktüm. ne annaTicān. esKileri, ne. ben de ḳactım. esKileri né‿annaTicān. annelerimis, båbalarımıs, ḳaçtıḳ, ettik, yaptıḳ. aynı, davıllı, çalġılı. esKi çalġı yoḳ. Ḱıyafetler de işTe aynı. gelinnikleri ḳiralıḳ‿alıyådın. kimsi alıyå, kimsi alıyå. kimsi giydi, kimsi giymedi. ḳına gicesi ic yoḳ. né büle varse onunnen yaşārdıḳ. åndan sūra düyün yaptıḳ. kimsi işTe, bazısı on táne. kimsi bej táne ḳoyun kesērdi. dāna, ḳoç. ḳoccaman ḳazannarı sürüyådılā. yimekleri yapiyådılā. dātiyådılā. yimekleri dişarda, falan davetlileri. üle işte düyünner, üle. ben dā yetmiş‿iki yaşindayın. ben ḳonuştum. dedim ben dā oḳadar deyilim. dedim, ābim, o yetmiş‿iki yaşindasin. üle der. her taraFım gidiyå, çatliyå. ayaḳların bülece gidiyå. amin, amin. aha, bekle. ij bi şiy yapamiyåm. zora gelemiyå. bel ḳaymasi var. bel sıḳışmasi var. ep doḳtorlara gidiyåm. ep‿ilaçlar‿içiyåm. ep, ep. çuvallı ilac içiyåm, çuvallı. çuvallı içiyåm‿ama o da ic fayde yoḳ. ic fayde etmiyå, yannız térletiyå. ama geçmiyå. ḳāyḳın ārılar geçmiyå. uyusaḳ da geçmiyå.

(halk hekimliği)

valla ben şindi bi aydır çinar yaprāni ḳaynatiyåm, içiyåm. işTe kileçlemeye geliyå. ben de kileçleme var. aman. né diyålar dā. onu ḳaynetiyålar, çaydanlıḳta. onu sabā āyşem, iki defa. ayşem bi táne onu içiyå. güyā kileçlenme eriyåmış, güyā. ısırġan‿evimin‿alTında dolu. ama ic bi záman birsini dā ḳaynatmadim, içmedim. bi sene yaptım da bu sene ic yapmadım. bilmiyim, hangisini içeym. hangini içym, bilmiym. çekeriz büle.

(meslekler)

o neler‿esKiden. tütün yapiyådıḳ. bi ton çıḳariyådıḳ. küçük çocuḳlardı. ep küçük, küçük. boy boydu. gice üçde dörtTe tāĺeye gidiyådıḳ ḳızım. sabā, ezandan‿ünce. sabā ya. ezandan‿ünce. sūra sabānen ayşem. yatsidan sūra geliyådı, ḳarannıḳta. ozman ne Íamba, ne ceryan, ne su ne bi şiy. ic bi şiy evde yoḳ. ne ceryan vārdı, ne su vardı. dereden taşırdıḳ. dereyi bilmiyåsın. çoḳ‿uzaḳ. ordan taşırdıḳ, ḳafalarımıznan. biz bırda geçen sene arabeynan geldik, ep‿annattım. ḳocalar‿öldü, ḳocalar. ki gittiler. şindi parelerini yiyås. ep süledim, esKileri. yimek yapiyådıḳ. ḳocları kesiyådıḳ. tāĺaya gidiyådıḳ. dā ne diyişik.

(hıdırellez)

ıdrelez. biliyån mı ıdrelezin ne oldūnu. bırda ayşemneyin atej yaḳıyådıḳ. onun‿üsTünden‿atliyådıḳ. ḳızlā, ısırġan bālıyådıḳ. kimner‿evlenecek. o ani samannarı kesiyådıḳ. angisi büyücek. bı da ḳaçtı. on dört yaşinda ḳactı. bu da bunun‿ōlu, benim torun. deminki giden. o işte nışánnı yeni. benim torunun sevgilisi. hēy, néler yaptıḳ. néler yaptıḳ. duyuyåm bissürü.

(köyde günlük işler)

meseĺā bu çobandı. çobannıḳ yapārdı. bırda zurna vārdı. zurnayı çalaraḳ gidērdi ḳoyunnarnan beraber. bırda yanġın çıḳtı. ünceden dā güzeld‿ama bıralar. şindi küçük, basıḳ. ama tā evelden. ozman tātalıydı bıralar ep. ozman beton yoḳtu. bi anda yanġından çıḳtı, gitti. bunnarı sūradan yaptırdıḳ. güzel deyil‿ama oturuyås, napaĺm. esKi ev gibi deyil. o böyüktü, yūsek. bunun gibi deyil. ama işTe bu da var. allā şükür

bu da var. küy güzel‿ama küyde kimse yoḳ. her‿evde bi táne, iki táne. diyerleri ep‿öldü. gencler gidiyå ḳaramürsele. bis ḳalıyås bırda. sen kimne geldin. he, o da ḳız mı. he, geçen sene de bu şekilde geldi aynı. o erkek ḳāvede sordu. ḳız da bıralara geldi. evet gecen sene bırda oturdu iki ḳadın. sūra ḳaramürsele gidērken‿aşā indik. bırda ben‿araba bekliyådım. gel tiyze dediler. beĺaber‿ineris‿aşā.

(düğün)

bırda düyünner‿esKiden düyünner, üc gün düyün‿olūrdu. cumā, cumārtesi, pazar. yani ḳına gicesi, davıllar zurnalar. yimekler ḳurulurdu. şindi meseĺā ḳaramürselde düyün var diyelim. şindi pastane var. şindi üle. esKiden üle deyil. dana kesiliyå. çadır yapılırdı. bırdan herkeze pilav‿et. ozman deyildi. bej‿altı çeşit yapıliyådı bürekler. baḳlavalar, o ḳalburbastılar nasī. hurmasitler nasī ozman. bu çurbayı deyil. et yimeyi deyil. patatizli. bütün gelen misafil ayri ayri epsinden. ayri ayri epsine yimekler verilirdi. ḳoca ḳoca masaler, sandalyaler. her çeşit yimek‿oluyådı. şindi yoḳ. çadır ḳurulurdu esKiden. şindi onnar yoḳ. bi çeşit yimek, ayde. verilerdi esKiden.

(temizlik)

esKiden yıḳanma ileyenin‿içinde yıḳanılırdı bi. ünceden yoḳtu ki. herkez‿üle yıḳanırdı. ileyen, ḳazandan getiriyådıḳ. şindi her şiy var baḳ. ileyennen, getirip. şindi her şiy var. makinaları da var. esKiden yoḳtu. he, tā dereden getiriyådıḳ suyu. ne zorluḳlar çektik. ā o ḳoy‿oküs‿arabalarinen, fıçilarinen. su getiriyådik. uraya duriyådıḳ. ordan su ḳovayi alıyådıḳ, güyünnere aydi. yoḳ nérden‿alcēn başḳa. yoḳtu ki küyümüzde. né ceryan vārdı, ne su. ic bi şiy. üle Ĺambaylan oturuyådık. dereden taşiyådıḳ. bunnar‿anlamiyi bi şiy. ben yaptım, ben yaptım. né olduyse bize oldu. bunnar da bi şiy yoḳ. salıylar şindi sırayı.

(tütün)

bisde bütün gice pastal yapılırdı. ceryan yoḳ. ġas Ĺambası var ya onunnen. tüm gice tütün ḳır, yap. né çektik.

(hayvacılık)

inekler, keçi, ḳoyunnar. o ben sabā ayşem sādım‿elimne. ḳīḳ kiĺo süT sādım‿elimne. çıḳardım sütçiye. o ḳīḳ kiĺo süTü o‿zman üc yüz dört yüz. bilmiyåm vallā çoḳ‿az. aydan‿aya aliyådım. iki yüz miliyon, üc yüz miliyon. çoḳ deyil. şindi de süTci alıyå bi miliyar bi şiy. birez dā fazle. şindi alırsan‿onnardan‿üc miliyon, ozman çoḳ‿ucuz. er şiy bol bol vār. baḳ şindi piynir, e ne ḳadan yā yapıyådın. makinen vārdı. bu ḳadā büle. sıtap deris. ani büle vuruyådın. tātadan büle, uzun. bi ona vuruyådın. bi de şiyler. ama né güzel yā. büle sapsari. né de güzel çıḳariyådım. er gün‿ama yapārdım. sıtaplan yapērdim. bēki gördün. türkcesini bis de bilmiyås. sıtap bu boşnaḳcası. onunnen tereyā yapiliyådı. sūra makinalar çıḳtı. ḳoyuyådım, iki üc tincere süt. yōrt‿içine. süt deyil, yōrt. ep büle ḳaymaḳli. bi de baḳiyem‿o maḳina dönmüyå. ne ḳadan yālı. çıḳariyådım iki üc kilo. büle yā kéndimizin. ot büle otluyådı. bāliyådıḳ‿inek. bütün gün‿otluyådı. bu ḳadan tereyā. satiydim tereyā. şindi meseĺā bizim kū̄n yuḳarsinde bālar vārdı. herkezin bai vārdı. meseĺā bırası elli ane mi. elli anenin‿epsinin de bai vārdı. unda yapıncaḳ‿üzüm vārdı. ep yapıncaḳ yapıyådıḳ. üzümü toplarken meseĺā üzüm topleycāmız záman, her aneden‿iki üc kişi. bay, bayan. herkez sepeti Taḳārdı ḳoluna. herkez gidērdi üzüm toplamā. ḳız, erkek. gencler tabi bu. hemmen‿üzüm toplamā. şindi ic bi şiy yoḳ‿orda. ic bi şiy ḳalmadı artıḳ. epsi orman‿oldu. bu dediyim sāt bejten sūra ama. sāt bejten sūra. bırası bu yol. ya dērsin ki bu milet néreye gidiyå. herkez bālara gidiyå. ḳolunda sepetlerle gidiyå. üzüm, yapincaḳ‿üzümü biliyåsun dimi? işTe o üzüm, çoḳ güzeldi. esKisi güzeldi. şindi bitti. o üzüm yoḳ bırada. ic bi yerde yoḳ. gencler yoḳ bi kere bırda. ne deliḳannı ne ḳız. epsi evlenen‿aşāya gidiyå. benim bej táne çocük var. bi táne bırda yoḳ. ep ḳaramürselde. epsi aşāda. yannız ben bırda. bu meseĺā baḳ sor buna. bıraya ḳalmaḳ‿istemiyå. o, gezmek‿için geliyå, gezmek. git‿ısırġan topla. ısırġan faydeli bi şiy. ben‿onu içiyårın. idrar yollarına, şiye geliyå. yapın, yapın. şindi de yimeyini yapiyålar. onu yaşli ḳadinnar yapıyå. onu aşliyålar. vuruyålar, yiyålar. ben yapmim‿onu. ama çoḳ faydeli. ic yapmadım‿ama çoḳ faydeli yapiyålar. müjver yapiyålar‿ondan. bırada ḳuyu vardı meseĺā şurda. o ḳuyu da kéndi suyunu şiy

yapiyådı. o ḳufalarla suyu çekiyådın. ḳufayı sallandırırdıḳ, ḳuyunun‿içine. ḳufadan su çekērdik‿ama tuzlu su. onu içmek‿için ḳullanmasdıḳ. bırda erangi bi şiyde, bi işte ḳullanmaḳ‿için. üle getirirdik yani. içmek‿için dereden. başımıza ḳoyuyådıḳ ḳufayı. getiriyådıḳ. ḳar, ḳar bu ḳadar. tepe büle açiyådı. ḳoyunnar büle keçiler. oradan bis büle büle basa basa gidiyådıḳ. büle Ístiklerimis de yoḳtu. büle yirtıḳ pirtıḳ takineler biliyåsınız. onnarnan gidiyån. yannız batmasın bi şiy‿ayāmıza. ney‿içeceksin ḳızım. dādan tā dereden getirceksin. yoḳ ki bi şiy. yoḳ. şindi bırda herkez ḳaramürsele gidiyi. ayni ḳaramürsele gitmek gibi şindi.

(ulaşım)

esKiden‿araç yoḳ. neyle gidicen. atlarnan gidērlerdi meseĺā. ḳarapınara gittinis mi bırdan ḳarapınara. meseĺa ordan deniz gözüküyå. eşeklerlen gidiliyå, atlarlan. bi amca vārdı atta bırda. geçen gün‿öldü. o küçūken, bunun båbası ḳaramürseli küçūken‿ic bilmiyålardı. oraya işte ḳarapınara götürüyå. ḳarapınara çıḳıyå:

-båba. hava aşā indi.

demiş. ilk defa denizi görüyå ya şaşırıyå. ani diyå, bu nasī bi şiy ki büle aşāya. ilk defa denizi görüyå yani. benim dediyim bu yüz sene üncesinde oluyå yani. nasī dedi sabriya. gördü o ḳayıḳları denizde.

-a, bütün mandalar düştü denize.

mandaları biliyån, duydun? ḳayıḳlara manda dērmiş yani. biz kimbilir nezman gidiyådıḳ, o‿zman. araba yoḳtu. neyle gitcēn? eşeklerle, atlarla gitcēn. atta yülüyerek. yaş da gidiyådı. biz bekliyådıḳ tuz getirsinner. orası senesinde tuzuynan şekerinen bi şiy. orası çoḳ‿ di. harman, saman, tütün. işTe zelzevat‿ekiyådıḳ. o dediyim ḳoza. yani iş, ic bitmiyådı bırda. ama bereket vārdı. ben‿o‿zmanı dā çoḳ seviyådım.

(domates çorbası)

meseĺā annem domate suyu çurbası yapārdı. bi tipsinin‿içine. işTe üsTüne ekmek dōrardı. üsTüne tereyā. bej kişi aynı yerden yirdik. bazı herkeze ḳaşıḳ bile yoḳ.

nérden bulcān ḳaşıḳ. dörd bej kişi oturuys. ya on kişi. üc dörd táne ḳaşıḳ. bi kere biz‿ikimis bi táne ḳaşıḳnan. dörd tipsi ekmek. bi táne de domatiz çurba. azcıḳ tereyā da döküyådıḳ. çoḳ güzeldi ama. şindi ic bi şiy güzel deyil. kimse çalışmiyå artıḳ. epsi paraynen‿alıyås artıḳ. ne ineklē var. ne tavıḳlar. er şiy paraynen. şindi meseĺā ōlum ḳaramürselden geldi. dedim‿ona ki bana piynir‿al. küyde oturuys. ama yımırtayı paraynen, piyniri paraynen‿alıys. ama esKiden satiyådıḳ. ama şindi yapmiym. şindi ben‿ōsam. şindi bırda güsel bi aır‿ōsa. yemin‿éderim. gene bi táne inek. büle oturdūm yerde sārdım. yapārdım kéndi piynirimi. biliyå mısın‿ama niçin satTim. ozman‿aır güsel deyildi. o sayilen‿inekler sattik. dā ölmeden‿ünce sattik. oteki vérdim. sana vérdim sıyır sattin. ötekinnen ḳoyunnari satti. zati sal amca dedi. ben‿artıḳ baḳamam, dedi. şindi ben ḳoyunnarı mı beklicēn. néreye gitcēn. néreye beklicēm. o yüsden sattik. şindi bi táne ineyi bakērdim.istērdim şindi baḳmayı. kéndim‿istērdim şindi. esKiden mēdiven dayārdılā ḳızın pinceresine. sāt gice dördde bejde yapārdılā. suvuḳ da, ḳarda, ḳışta. gice kim görcek. haber verirdi ḳıza. şu sātTe gelcem diye. o sātde gelirdi. ḳonuşūrduḳ, mābet‿édērdik. bıraya ḳadar ḳarlar. ama biz camda ḳonuşuyås. bi de herkez ḳonuşiyi. ceryan mı vārdı. herkez, kimse kimseyi görmüyå ki māllede. bis esKi evde o yenilenen‿evde ep ceryan geldi küyümüze. işTe ozman geldi. ben şindi sana şiy‿annaTayım.

(yöresel yemekler)

né söylim. bürek mi? ne annaTaym şindi.

(boşnak böreği)

işTe açiyån yıFḳayi. seriyån tipsilere. ḳat ḳat‿üsTüne. patatizli yapcēn, ḳıymali mi. epsinden yapiyådıḳ. en çoḳ ḳıymali yapārdıḳ. herkez biliyå zaten darifini.

(düğün çorbası)

düyün çurba yapiys. kemikleri ḳaynatiys. sūra o suyunu süzüyås. sūra yımırta ḳırıyås. ani Küçük tincereye. ani herkezin‿evinde olan. bi táne, iki táne yımırta ḳırıyås. sūra

iĺimon faĺan epsini. yōrt faĺan çırpıyås. düyün çurbasını ḳarıştıra ḳarıştıra içiyås. sūra onun‿üsTünü yāliys. oluyå düyün çurba. aha, evlilikte düyün çurba. ama evde de yapiys. kemik ḳaynatiys. pişiriys. ama çocükler de biyeniyå. ep yapiys. yapiys. alıyås‿ayni. bu ḳurbannarda faĺan ḳalırse yapiys. yine devam yani.

(etli patates)

işTe üle yapiys. åndan sūra patatiz yimeyi etli.istersen tas kebab, istersen patatiz yimeyi. işTe ayni üle. herkez biliyå şindi. patatizleri dōra. at‿içine. etleri de ḳarıştır, yi. onu da yapiys. sūra patatiz yimeyi istersen patatiz de yapiys. etli onu da yapiys yani.

(erişte)

yıFḳa açiys. kesiyis‿unnarı büle. erişte yapiys. onu da yapiyes. kéndimis yımırtaynen.

(pura)

sadece ḳışın yapiliyå. ama onu sen bilmēsin. ḳoçano da deniyå. misir‿ununnen yapiliyå. a yoḳ. mīlama sis yapiyåsınıs. ama bis purasını ḳaynatiys suyun. atiys, un‿içine. pişiriys. üsTünü yāliys. tereyā bi de yōrtla yeri. onu ḳışın, ḳışın. yazın yapmiys. o mīlama er záman. bırda bi tırabzanlı gelin de var. o da yapiyå er záman mīlama. bi de ordu da var iki üc táne. işTe üle ep‿ayni yimekler. herkezde ayni.

(baklava)

bis de baḳlave yapiys. māḳḳaḳ yapiys. māḳaḳ bayramda olcek. ḳat ḳat düşersin. cevizini sepersin. fırına atarsin. şeribetini dökersin.

(bayram tatlıları)

ḳalburbastı da mıtlaḳa olurdu bayram yimeklerinde. sütlac. onu iki üc táne ilĺa oluyå.

(bayram yemekleri)

bayram yimeklerinde ḳurbanda zaten etler‿oluyå. etli bürek‿açiyes. etli yimek. işTe baḳlave māḳaḳ‿oluyå. şindi ep‿ayni yimekler.

(kış hazırlıkları)

salçe, darana, fasile. yoḳsa bile biz başḳa bi yerden‿aliyas. azırlıyas ḳışımızı. kéndimiz yapiyes. salçe, ḳonserva. domatiz suyu. fasiĺe vārse yapiyasın. ben‿esKiden yapārdım da şindi yapmiyåm. incir, ayve, erik reçeli yapiys. kujburnu topliys. reçel yapiys. ḳırmızı biber közlüyås. ḳonserva şişelerine koyuyas. şindi dā çoḳ vārdı da şindi yapan yoḳ. ama o daranayı, domatiz suyunu yapiyåm. eriknen, erikleri ḳışın, yazın topliys. ḳoyuyis ḳavanazlara. onnarı, o ḳavanazları ḳaynatıys. ḳışın, yazın boşaltıys. āzır hoşaf. ḳomposta. işTe üle. başḳa bi şiy yoḳ. işte erikTen yapiys biz hoşaflari. vişna, erik, çilek né vārse. üle ḳavanazlara dolduriys. pētmez, şindi yapmiyes. esKiden yapiyådik. herkez yapiyådi.

(ramazan hazırlıkları)

o yıFḳayi ramazanda şindi başleycaḳ‿işTe. bi ḳac kişi toplaniyå. bıraya bi şiy‿atiyå. şindi açiyålar. dörd bej kişi. kimsi üc táne. kimsi bej táne. artıḳ ne ḳadar‿istiyåsalar. kimsi yüz táne. néḳā istersen yapiyålar. yapiyes ḳışın. ama ramazanda üc dörd táne yıFḳa. ḳāc táne vārsa. ıslatiyes, ḳoyiys. aralāna piynir, yörT, yımırta, sıpanaḳ. artıḳ né istiyåsan. åndan sūra pişiriyås. dilimnērdik büle kesiyås. onu sever milet, yiyå. şindi onu başilcek yapmaye.

(nazar)

nazara né yapcēn. oḳurus suya. nazar duvasi oḳurus o boncuḳ Taḳan da vār‿ama genelikle inanmays. nazara duva oḳunur.

(yöresel oyunlar)

ḳolo var, ḳasap var. ḳasap genelikle oynanır bırda. üle işTe.

(çalgı aletleri)

muziḳa. muziḳasıs‿olmaz. dabruḳa çalārıs. davıl, zurna üle. ama muziḳa olcek. o olmadan, olmas.

42.

Adı Soyadı: Ayşe Sancak

Yaşı: 75

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Tahtalı

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(doğum)

yoḳ bisde üle. ḳıs da ōsa érkek de ōsa çocuḳtur. bis baḳmayıs. allā né vérdiyse artıḳ. allā bilir. ozmannar da né ultroson var né bi şiy. nasī bilcēn bebeyin ḳıs mı érkek mi olduyunu. dounca anliyådıḳ işTe. şindi esgiden kéndimis doyuruyådıḳ. sūra emen tāĺeye çalışmaya. üle şindikiler gibi nérde. şindi al bebek, gül bebek. baḳ benim om bej táne doyurdum ben. ama ep kéndim. bi yer buluyådım. aman çocuḳ gelcek diye her şiyi kéndim‿azirliyådım. bezi kéndim, suyu kéndim. her şiyi. tabi, onu da ben kesiyådım. e, nérden‿ūrencēm. baḳa baḳa ūrendik. tabi, tabi. benimkileri ben yaptım. yirmiden fazle de çocuḳ doyurtTum ben. ah, be ḳızım. néler çektik, néler bis. né zorluḳlar. yine de allāma şükrediyim.

(hamilelikle ilgili batıl inanışlar)

bi yerde birine sormadan bi şiy‿alırsa izinsiz‿olur. ya da bi şiy yaparsa çocükTe leke çıḳar. ani oluyå ya bāzı çöcüklerde büle ḳocaman leke. işTe o anası sebebiyledir. amileyken yanda bulunduyun‿ sannara diḱat‿edicēn. ani sevmediyin biriyse durmicēn‿onun yanda. yoḳsa çocük‿ona benzer. işTe bunnar var. başḳā aḳlıma gelmiyå. ama şindikiler gibi deyildik. bis çalışırdıḳ tāĺālarda. şindi bütün

gün‿oturuyå. üle yani. ah, ḳızım. néler çektik bis. sabā ezanıynen ḳalḳarsın. gidersin tāleye. çalışır, gelirsin‿eve. ozmannar İamba yoḳ, su yoḳ. suyu kendimis, ceryan yoḳ. kimse kimseyi görmesdi o‿zman‿o sātte. eve gelirdin. ayde yimek yapmā. ozmannar ḳaşıḳ bile bulamazdın. almadīydılar nérden‿alcekler.

(ad koyma)

esgiden çocūn‿ismini böyükler verirdi. ezan‿oḳurdu ḳulayine. üc kez söylērdi ismini. şindiki gibi nérde. şindi astanede veriliyå emen‿isim. deyişik deyişik‿isimner veriliyå. ana, båbalar da verirdi. dedelerimis de ḳoyārdılar.

(batıl inanışlar)

yeni doum yapmış ḳadın baḳmasin‿aynaya. baḳmasin, derler. yeni üsTünü topraḳ‿örter, dērler. érkek ceketini asārdi, baş‿ucuna. cinner gelip bebei çalmasin diye. ep‿o. ep‿o var. eski yaşlilar bizde dā bilir. tabi benim‿annelermis faĺān. tabi bis sūra sūra böyüye böyüye unutTuḳ. deyişti, unutuldu. yapilmiyå şindi artıḳ.

(asker uğurlama)

esgiden düyünner ḳoca ḳoca evde oluyådı. oynamasi, toplanmasi. şindi ic bi şiy yoḳ. o ayşam, askere gidcek. baḳTıḳ gidiyå. çıḳıyås, sariliyås. tamam, bitti. toplanti yapiyålar. a şindi gecti. şindi ij bi şiy yoḳ. asker geldiyi zamán, er‿afte biri toplaniyådı. oyniyådı. seviniyådı, asker geldi diye. şindi ic bilmiyåsın. asker né zamán geldi, ne zamán gitti. epsi deyişti. ayni, ayni. ayni üle.

(sünnet)

sünnet güzel‿işTe. ayni o da. ilĺa düyün yapılcek. düyün, düyün. istersen dana, istersen koc. istersen ḳoyun kes ḳac táne. düyün yapilıyådı. yimekler yapiliyådı. ayni büle dātiliyådı. çocükler dişārda ḳapıyın‿önünde yatiyådi. millet geliyådı. çocūnü ziyaret‿édiyådu. ziyaret de yimekleri yiyådı, gidiyådı. hediye tabiki ilĺā. çocüklere båbasi sāt‿alırdı. üle oluyådı. ḳapıyın‿önünde üle. ben‿iki seFer sünneT düyünü yaptim. bunnar böyüktü. sūra bunnar büyüdü. iki táne bunnar. bunnar‿ayni büle

yatērken bırda ḳapıyın‿önünde bunnar. bi uyandi. ḳapıyın‿önünde yatiyålar büle, balḳonda. ozman ben hamiledim. öteki ōlana. sūra doyurdum. o, on sene sūra çocük gitti istanbula. imamatip‿oḳumā yolladıḳ‿onu. sünet‿olmadan. sūra oja ūrendi. yolladı onu bıraya. ozman ḳocaman çocük. on yaşinda nérdeyse on bir yaşinda. getirdik bıraya. gene kestirdik. dana, ḳoyun kestirdik. ḳaramürselden ahçı getirdik. şindiki pilav dāt. yimekler yoḳ. yaptik‿ondan sūra sünet‿éttik. iki sever yaptim işTe bırda.

(evlilik)

ḳıslar ḳactı. bu ōlan ḳaçırdı. ḳına gicesi yaptıḳ. dāttıḳ. davıl getirdik. oynadılā. sūra ertesi gün, salona. ya né güzel yaptik. em de néḳā ḳar vārdı. tabi, erkekler dişārde, ḳızlar‿içerde. bıraları ep ḳardı. gene ayri deliḳannılā oynuyålar. ḳıslar‿içērdeler. ama şindi ep ḳarişik deyil mi salonda. ama ozman deyil. ḳıslar‿içērde. érkekler dişērde. bisde ep ḳaçirma. ep ḳactı. ya işTe ḳaçērdi. ama sūra şindi söz faĺan‿oluyå yani. şindi söz kesilcei ayşam ḳāveler‿içilir. kayınbåba ve yanda gelen erkekler kāveye para atar. kız evinde de gelennere havlu ve gölmek verilir. havluyu almak demek sözün kesild kızın verild annamına gelir. bizim zamánimizda şirbet verilir, ilimonata verilirdi. ama şindi ep ḳāve oldu.

(çalgı aletleri)

dāvıl. dāvıl esas‿olan. sūra sūra çalġılar geldi. e bi de mızıḳa vārdı. haĺa dā yaşlı adamnarda mızıḳa duruyå.

(mani)

o, çoḳ söylērdik. ama ben şindi sana boşnaḳca annaTsam sen bilemēsin. boşnaḳca aydi sen‿annaTın mı yoḳ. sūleseydiler de annamācaḳTın.

(yöresel oyunlar)

yölesel‿oyun‿işTe ḳadınnar toplaniyådı. üle hurunnar‿oynuyålardı. ya bisde şindi ḳasap, çifteli var. hurun bisde yapiyås‿ama ad‿olaraḳ bisde yoḳ. meseĺā şindi sis

hurun adı vār ya biz de yoḳ‿o. esgiden müziḳa vārdı. çalārdı, ḳıslar‿oynarlardı. üle bi isim yoḳ yani. müziḳa gelirdi ilĺa o ḳapıyın‿önne. ortasina sandalye otururdu. orda çalār. ḳarılar bırda oynarlardı.

(boşnak evleri)

boşnaḳ‿evleri işTe büle. iki ḳatlı. şindi nasīdı biliyå mısın. iki ḳatlıydı. şindi yıḳtı bu milet. bu esKi ḳatlı binaları. herkez‿ep tek ḳatli yaptı. haĺa var iki ḳatlı ama ekseri ep‿iki ḳatlı. mavi yapiyådı esgiden milet‿ama şindi her bi renK. isteyen mavi, yeşil. kim nasī istiyåsan.

(hıdırellez)

dişērisi de ıdreleze yaḳın badana yapārdi. bi de sıvārdi. bi de evin‿önne güzelce yıḳārdi. idrelezde yapilmas. o gün, bütün gün salincaḳ yapērdiler. ḳızlar sallanırdı. deliḳannılar gezērdi. māniler, türküler‿atarlardı. şarḳılar söylerlerdi. şindi o da yoḳ. şindi bilmiyås ıdrelez vār mı yoḳ mu. ḳıslar yoḳ. deliḳannı yoḳ. onnar yaşli nāpeym ıdrelezi. yaşli ḳadınnar da büle der. ben‿en si otur m ḳapıyın‿önne. yaḳıym, ısınaym. türkce bilmiyårıs türkü. ep boşnaḳçe söyleris. māniler de atārdıḳ. ama ep boşnaḳçe. ben de unuttum artıḳ.. tüm gün sallandiḳ. sallerdik. sabāleyin kimsi ḳoşuyi, kimsi bāçeye suvani bakiyå. ayşamdan baḳārdıḳ. ḳarıncalar gelirse ekmek‿uvalardıḳ. eyer ḳarince gelirse esmer gözlü gelicek. eyer mavi gelirse, mavi göslü gelicek. epsini yaptik. onnarin‿epsini yaptik. biz‿ayşamdan süpürür, temizleris. bütün pislikleri né vārse bıralarda toplērdik. süpürürdük. götürürdük‿aşāye yaḳardik. ıdrelezin‿ayşaminda yapērdik. ani ıdrelezin sabāsında süpürülmesin diye. onu yapērdik. onu, ayvannarı tuzlārdıḳ, ayvannarımızı. birer‿avıç tuz ḳoyārdik yimlerimizin‿üsTüne. senesi tuzlu geçsin. bi gün‿ünce camlar silinirdi. tüller ḳaldırılır. camlar‿açılır. temiz hava girsin, diye. una doḳunulmas. bi gün‿ünceden yapılır. ekmekse ekmek, bürekse bürek. poġaçayse poġaçe. né istiyåsan. sen‿ama bi gün‿ünce yapicān. ele ıdrelez gününde ellerin‿una gelmicek.

işte büceklenir. işte üle yapiyådıḳ. her‿adet vārdı. her‿adet. sırġan‿otu büle. takērdik sırtımıze. ḳapilara, kilitlere dizērdik. görünsün‿ıdrelez sabāyi. herkezin ḳapi kitli. şiy çiçek‿asıli. åndan sūra ayvannari düvērdik, sırġan‿otinen. söyüt‿ācinen sālam‿olsun ḳadinnerimiz, çocüklerimiz diye. ḳaldirirdik sırġan‿otinen. onnar bār yler, kükr yler ḳapilara. biz, uyuyis diye. açiyes ḳapileri biz, camleri. ava gelsin, diye. e, saclarine üzüm suyu da sürülür. büyüyåmuş sac. gözlerine sür. işTe çapaḳlenmes‿açılır. saçlari sürüyåduḳ. büyüsün sacleri diye.

(köy toplantısı)

ozman cumā günü. şindi pazar günü. yapılıyå. var tabi haĺa. şindi tün küyde kimsi torun geliyå. kimsi çocük geliyå ya. tüm epsi toplandı. yarın gel kimse yoḳ. herkez gidiyå aşāya. bi yaşlilar ḳālıyå. ozman cuma günü. şindi pazar günü. gelen geliyå. gelmeyen gelmiyå. bi gice geldi yå. tamam, åndan sūra bi afta ic kimse yoḳ. yannıs ben. ep‿aşā iniyålar. ben de iniyåm, iniyåm. ḳışın‿ep ḳaramürselde ḳaldım. bazı gene özlüyåm buırayı. ywmi gün ḳalıyån. geliyån sūra bırayı. özlüyåm tabi ya. özlenmes mi. ben bıraya alışmışım. geliyåm, gene gidiyåm. şindi baḳ meseĺā om bej gün. gene gitti, geldim.

(kına gecesi kıyafeti)

sade ḳırmızı renKte giyinir. başḳa renK yoḳ. sade ḳırmızı.

(düğün kıyafeti)

gelin? a, ozman ic bi şiy giyilmiyådı esgiden. şindi bilmiyåsın, hanġısı gelin. yannıs büle ḳırmızı bi şiy bāliyådıḳ. onnan‿anlıyådın. normál ḱiyafet. ama dā güzel bizimkilerden. şindi ḳaramürselden yastanbuldan nérden‿olursa ōsun.nasī gelinner giyiyå. bırda da üle giyiyå o ḱiyafetleri. ḱiyafetler‿alıyålar. şalvarlar faĺan‿epsini.

(gelin süsleme)

yoḳ bisde pullama yoḳ. yoḳ bisde. gelin süsleme vār da herkez de şindi nasīsa ayni. bırda da ḳudurdu milet. şindi nasī şeyirlerde giyiyåsalar bırda da ayni giyiyålar. şeyirde nasīsa bırda ayni aliyålar‿o takimleri giyiyålar. o elbiseleri aliyålar. bi de

arḳadaşini giydiriyålar. üc dörd táne. bej táne arḳadaş. gelin né giyiyåsa o da aynisini giyiyå. ḳınasini yapiyålar. bēki gördünüs telezonnarda. telezonda nasī yapiliyå. gördünüs ḳına gicesi. o pıraġramnarda faĺān.

(dualar)

-allā razı ōsun.

-allā né muradın vārse vérsin.

,-allā şifa vérsin.

-allā ziyin‿açıḳlıyi vérsin.

-allā analı båbalı büyütsün.

-allā rāmet‿eylesin.

-allā muaFaza étsin.

-allā nazardan ḳorusun.

(beddua)

yoḳ bis de yoḳ‿o. étmeyis bis. bazıları der, evet. atta beddua aldı, ondan büle denilir.

-ḳaralar‿içinde yanasin.

-gözlerin kör‿ola.

ama dediyim gibi bis kötü söz söylemeyis. sinirlenince bazıları söyler‿ama üle. beddua etmeyis bis. kötüdür, kötü.

(atasözü)

a, atalar sözü. vār, varda. bis yaşlandıḳ‿artıḳ. bildiklerimi de unuttum bu ḳadar yani. bajḳa bi şiy bilmiyåm.

(kırklama)

ya işte esgiden yapiliyådı üle bi şiyler. çocük‿evden çıḳartilmiyå, derler de nasī olcek. meseĺa ben çocū̄ doyurduḳTan sūra emen tāĺaya çalışmā gitTim. e çocük baḳcek kimse de yoḳ. kime vercēn. sararıs bi ḳundaa bi şiy‿olmas. he, babino var, tabi. ya işte doan bebeye ediyeler verilirdi. bu bütün küy‿alḳı gezēr bi şiyler verirdi. aḳrebalar faĺān. bis tüm küyde yapmā çalışiyis. ḳadınnar‿içērde, erkekler de dişārda.

(ölüm)

işTe öldüyünen‿üsTüne bi beyas çarşef‿atarıs. üsTüne pıçaḳ ḳoyarıs. yanna bi tas. emen bi helvasini ḳavırursun. ḳoḳusu yuḳari gidiyå ya. kefaret niteliyinde. üle dērler né biliyim. aha, bisde de var‿o. ölünün ḱıyafetleri fakillere verilir. ayaḳabı önne, ḳapıyın‿önne ḳonur. sūra işTe gömülür. herkez gelir‿ilĺa küyde. ayıptır bisde.

43.

Adı Soyadı: Salih Aygün

Yaşı: 67

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: İnebeyli

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(genel)

biz boşnaḳ mācırıyıs. ya şindi gelenekler yoḳ, ḳalmadı artıḳ. bitti, gitti yani. artıḳ herkez baḳallar. ij bi şiy küy‿adına yoḳ. başta patatiz yoḳ. başta domatiz yoḳ. başta bi

suvan yoḳ. bunnarın‿epsini bis kéndimis, üretiyådıḳ. epsini üretiyådıḳ yani, epsini. bu anḲarada da büle. tıraḳyada da büle. er yerde büle. memneket nére? he, orda da büle. tırabzanda deyişmes baḳ. içinden mi, néresinden? sürmeni. pıçān bol‿oldū yer. nese yani oralar deyişmes. üle deyil mi. dūru mu söylüyåm. bizim bıralar deyişti. biz‿artıḳ küylü deyilis. sülūler üle ama deyilis. yapmacāmış küylü de artıḳın.

(tarım ürünleri)

patatiz, suvan, misir, fasille, biber. şindi ic biri yoḳ. şindi marketlerde tırabzan misiri arıys. marketlerde alıyås. otuz bej ḳīḳ sene üncesi bütün bu māsülü kendimis‿üretiyådıḳ. etimizi, tavīmızı, yımırtamızı satıp yapārdıḳ. şu anda git küye bi táne küy yımırtası bulamasdıḳ. yoḳ. ama tırabzanda bulursun. uralar ḳırsal‿alan. fazle sosyetik yoḳ. bis sosyetiyis. meseĺa şindi baḳannıḳ‿onu da belirteyim‿istiyåsanıs. baḳan diyå ki, üc yüz ḳoyun vercēs çifçiye, küylüye. peki sorarım. bırda zaten küy yoḳ. küy yoḳ‿artıḳ. bırda né var, mālle. mālle var‿artıḳ.

ķaramürsel māllesinde baķabilir misinis baķamassınıs. bırda da baķamassınıs. bis‿o hale gelmişis. ben zaten‿üzülüyåm. gerçekTen‿üzülüyåm. benim meseĺā bırda evim var. aşādan gidērken gözüküyå. ne götürürsen. domatiz götürüyådım. ķabaķ götürüyådım. patatiz götürüyådım. yani bi şiy getiriyådım. şindi küydeyken getiriyås‿azır. ya küy bırası ya. ama azır getiriyås, görüyån mu, ya. şindi ij bi şiy yoķ. küy nüfuzu da ōs‿ōsa ya üc yüs kişi ya iki yüz kişi. ya var ya yoķ yani. ama er taraF‿üle. sade bırası deyil ki. bis misirimizi bırda öyütüyådık. ve kesinnikle bırda bi şiye para vermiyådıķ. her şiyi kéndimis‿üretiyådıķ. ama şindi üle deyil ķardeşim. şindi her şiy azır. ep‿azır. ama sen şindi bi ķütāyaya git. şindi kütāya üle deyildir. biliyårın ben de kütāyaya gitTim. benim abamda ķaldı kütāyada, simavda. dumlupınar da oķudu. sūra ordan tırabzana gecti. avrasya ünüversitesini oķudu. oray gitTim. dörd gün ķaldım ben‿orda. uzungöle gitTim, aķçabaTa gittim. ülece gesdim yani. şindi ordaki sannar haĺa üretiyålar yani. üretebiliyålar yani. ben şindi meseĺa markete gidiyårın. yazıyårım liseye. baķıyårım ķaradeniz misir‿unu. alıyårım‿onu. alıyåm da beki de deyildir‿o. bilmiyårım. ama o niyetle alıyårım. o hale gelmişiz.

(hayvancılık)

şu ķarşıki ķomşu meseĺa inek baķıyå. ben şindi şiķayet‿étsem, ineyi ķaldricekler. bırası mālle çünki. küy deyil yani.

(düğün)

bis şindi meseĺā düyünnerimizi bırda yapmiys. esKiden bırda yapıliyådı. ben şindi meseĺā üc gün bırda. bi gün küylüye yimek veriyådım. bi gün küylüye yimek verilirdi. dana kesilirdi. ikinci gün dişērden gelen misaFirlere yimek verilirdi. işTe büleydi. şindi deyişti o şiy. şindi küylüsü de salonda yapıyå. herkez salonda. cumārtesi ayşamı düyün. bazārtesi āşamına, bazārtesi ikindede düyün biter. cumārtesi, bazar, bazārtesi. baķ‿üc gün. herkez gelir‿oynar. çalġı da olur. er şiyde olur.

(çalgı aletleri)

davıl, zurna, muziķa bi de. arniķo yani, muziķa. atta esKiden‿üleydi yani. haķķat‿eskiden büle muziķasız‿ōmasdı yani.

(köy halkı)

baķ şindi ben sana şüle gösteriyim. bak şindi şu dolabı görüyån mı. süT var. piynir var. yōrt var. tereyāyı da var. er‿afta ķīķ‿elli kiĺo satiliyå. küy‿ama. küy, ya. ama herkez‿azır‿azır‿aliyå. şindi né ekmek var ne üretmek. üretmek yoķ bitTi. küy‿oldū halde büle. esKiden bu büle yoķtu. angi küy gezsen mümkün bulamassın. esKiden herkez kéndi ekmeyini her gün pişirirdi ya. her gün yapārdılar. şindi herkez‿azır. herkez‿azır baķaldan. kéndi ij bi şiy yapmiyå. her‿evde doķus, on civarinda yayıķ‿ayran vārdı. şindi nérde. benim yayik‿ayrani çocüklerim bile bilmesler. yani yayī görseler, båba bu né derler. gürmemiş tabi çocük. meseĺa şurdaki araziler‿ep boş. tāĺada meseĺā başina bi hal gelse üle ķalırsın. kimse yok çünki. ķalmadı artıķ kimse. bırda sabā onla on‿iki arasinda yimeye gidērdi saba çalışannarı. bi de üyleden sūra gidērdik. başķa yoķ. çalışan yoķ başķa. kimi götürcēn. herkez, azır. ķandırma kéndini ķardeşim, ķandırma. sen bitmişin‿artıķ. senin haberin yoķ ķardeşim. ben‿ülle diyårım, bilmiyårım. ben zaten‿emekliyim. ben çalışanım bırda. bırası da zaten gidenim yoķ. ama küylü yapmasi Íazım. küylünün geliri bu. yoķ yapmeycek‿ama. valĺā néreye gidiyålar büle ben bilmiym. başlarina bi hal gelse kimsenin de umrunda ōmaz. allā zeval vérmesin de. bu gidişat‿üle yani.

(dualar, beddular)

-allā zeval vérmesin.

-allā yazdiysa bozsun.

-allā güc, ķudret vérsin.

-allā işini ras getirsin.

-allā kötülükTen ķorusın.

-allā yoldan‿ayirmasın.

-allā dā lerini vérsin.

-allā senden razı ōsun.

-allā başımısdan‿eksik‿étmesin.

-allā analı båbalı büyütsün.

-allā ziyin‿açıḳlī vérsin.

-allāTan‿umut kesilmes.

-allā muradını vérsin.

-allā işlerini térsinden getirsin.

(meslekler)

bırada tütüncülük vārdı meseĺā aarlıḳlı. tütün, misir, arpa, buyday, ayçiçē. herkez kéndini yapiyådı. kimseye de saḳmıyådı. şindi saman bile yoḳ. memneketTe nasī bolluḳ var, er şiy vār. bis‿onu görmüşüs. şindiki nesil de bunu. tüketmē alışmışıs. çünki şindiki nesil‿onu görmüş. dersāne båba, oḳut båba, oḳul båba. şu båba, bu båba. e néreye ḳadar.

(misafirperverlik)

ya esKiden hannar vārdı. oralarda da ḳalırlardı. şindi ben gitsem meseĺā bi yere nérde ḳalcām. üle herkeze de güvenilmiyå ki. şindi sannıḳ‿öldü. ḳalmadı o esKi gelennekler. ḳalmadı o esKi işler. şindi hayat sanı oyuna getirmiş şindi. zor yani çoḳ. benim çocük meseĺā sınavı ḳazandı. oraya gitTi. bi afta ḳampTa ḳaldı. üle diyelim, eyridalda. sabā oldu. aydi dedik çarşida bi ḳāvaltı yapaĺm. simit falan bi şiy‿alces. gitTik‿adamin baḳalina. iki táne simit var. ya dedik, simit‿alcās. ya dedi ben de iki táne simit ḳaldı. ben sizi falanca yere götüreyim falan. tutu bizi, götürdü. izmitte, bu ḳaramürselde kimse kimseyi bi yere götürmez. orası ḳırsal‿alan götürür. eskişeyirlilerde götürür. bırda götürmes. git şindi meseĺa kütāyaya git. afyona git. eskişeyire git. ḳarsa git. sarıḳamışa git. orası götürür. oraya da gitti. tabi, tabi.

eskişeyir, tıraḳya, adana her yerde boşnaḳ var. néreye gidersen‿ilĺa ki bi táne iki táne boşnaḳ küyleri var. çanaḳale var, kütāya var, adana var. antep var. ḳonya var. néreye gidersen. ya ıstanbulu boşver. ıstanbul sādan soldan gelenner. onnar bayrampaşada. evet, onnar haĺa örf ve ādetlerini sürdürüyålar. ama sādan soldan gelenner‿onnar. ama anası, bbåbası haĺa biliyådır. tabi bisde de bazı ādetler ḳaḳmadı meseĺa.

(yöresel yemekler)

bisde boşnaḳ büreyi diyårıs. åndan sūra neydi onun‿adı ya. ben‿ismini bilmiyårın. tūkcesi neydi onun‿adı ya. lezbåba. ya petmezle üsdüne sürülüyå. bi hamır‿işi yimeyi işTe. arasına atılıyå. onu bulamassın‿ama çoḳ güsel bi yimek. artıḳ ḳāḳti yıFḳalar. açmaḳla kimse ūraşan yoḳ. epsi, epsi genelde. yani ḳalmadı artıḳ. eski şiy yoḳ ya. meseĺā şu küyde. şurdan sayarsak bi, iki, üc, dörd, bej. bej táne deyirmen var, benim saydīm ḳadariynen. benim yaşım atmış yedi. bej‿altı deyirmen vārdı. şindi bi táne yoḳ. şu alabalıḳ tesislerini beki duymuşsunuzdur. oranın‿esas‿ismi baj deyirmen. orda esas bi deyirmen vārdı. yani şindi gidiyås demenin bi yannışı mı olur. bilimiyårın yani. vallayi bis ye gidiyås, diyemiyårın yani. yani bilmiyårın da baḳaĺm. şindi néymiş‿efendim esKiye dönüyåmuşus. esKi gitmiş gideli. sen şindi nasī dönüyån. dönmüşün batıya. nasī esKi gelsin. ayde gidelim baḳaĺm yolumuza. aydi dön baḳaĺm nasī döncēn. ḳomşuluḳ bitmiş. aḳrabalıḳ bitmiş. nasī döncēn. o deyilde şindi herkez menfāt peşinde. dēcēdim ben de onu işTe durum bundan‿ibaret.

(anı)

şiye gittim ḳarsa asker‿ocāna. oraya gittim. ḳapalı çarşi gibi baḳallar falan. ozman yoḳ. ūradım baḳala, bi adres sordum. gitti baḳalını ḳapatti. baḳ kapatti. baḳ unu kéndim gördüm ben. duyma deyil. kéndim yaşadım. bırda izmitte, ḳaramürselde kimse bunu yapmas. umrunda bile ōmas. ama nasī yapar. bırda bi yabanci adam meseĺā bi yer sorar. şurda meseĺā bizim küyün‿alTinda birsinin‿evini sorar. ozman adamlari evine götürürüm‿icābında. ama bırda bizim şiyler yapsa kimse umursamas. ama meseĺā bunun dediyi gibi ben bej táne simit‿almaḳ‿istiyårım dese kimse seni

götürmes. bende iki táne ḳaldı. işTe falan yere gidin, ordan‿alın. ben götüreym sizi falan beklemeyin. üle bişi yoḳ. ōmas bıralarda. meseĺā bende de bırda pōça var. adam geldi şindi. yabancı on táne pōça. e şindi bende yoḳ‿oḳā pōça. altı táne var. e, napcās. e yoḳ ki bırda bajḳa pōça. umursamaslar bırda. ama orda umursaylar yani. ordakiler götürür. ama bırdakiler götürmes. yani bizim bazı şiyler haĺa devam‿ediyi. boşnaḳca ḳonuşma dili haĺa devam‿édiyå. a tabiki yeni nesil, ij biri bilmiyå dūru dürüs. ama bu esKilermis, ḳīḳ, ḳīḳ bejTen sūra olma erkek‿olsun, ḳadın‿olsun. herkez bisde bilir. bizde meseĺā bırda yirmi bej táne ordudan gelen gelin var. oḳadā gelin var. bizden dā m boşnakce ḳonuşuyå. evet bizden dā m. tırabzannı var mı bırda, var. benim yingem de tırabzanlı meseĺa o da ḳonuşur. né dersen‿ona çeviremiyå ama annıyå. epsini annar. boşnaḳce né dersen de. epsini annar. çeviremiyå ama annar. annıyå yani. bisden da annar yani. çeviremiyå ama annıyå. bırda yaşadī için bilmek zorunda yani bıraya geldiyinde bilen yoḳ. napcek. ūrencek mejbur. ūrenmiş. türkce ünceden bilen çoḳ yoḳtu ki bu küyde. şindi şindi mejbur‿ūrendik. çay, meseĺa bana bi çay ver. dönesi mi çay, meseĺa bu boşnaḳca bana bi çay getir demek. emen getiriyå bi táne çay. var haĺa o adetler ḳalḳmadı. var yani o adetler haĺa. ama bu yeni nesil‿epsi o ādetleri unutuyå. ūrenemiyz, evde ḳonuşulmuyå. evde ḳonuşulmadında noluyå ozman. ūrenemiyå. he, ama gel bıraya, git bıraya. nasīsın, misin. tabi bunu sen de bırda om bej gün ḳal. sen de ūrenirsin. sende bunu ūreniceksin. ḳaḳo si, dobro, ḳaḳo si. sen de ūrendin baḳ. nāssın, misin, yani. ama şindi boşnaḳ büreyi, sütlaçı, åndan sūra lezbåba, hamırı büle tipsinin‿içine ince ince açiyåsın. atıyåsın sovaya, fırına. o pişiyå. çıḳardīn zamán dōriyåsın parçe parçe. üsdüne yōrtla, sarımsaḳlı yōrtla. bi de yā üsdüne büle serpiyåsun. çal ḳaşiyi yumul. biri senin‿ellerini bālēysin. biri de benim. şindi yapincaḳ da ḳalmadı meseĺā. yapincaḳ biliyånıs mı. he, üzüm‿ama yapincaḳ onun tadi benzemes başḳa bi şiye. şindi petmezimiz var. şindi yapan yoḳ da esKiden er şiy doaldı. yoḳ şindi yoḳ. üle akiki yoḳ. bizim yaptīmıs gibi ḳalmadı yani. bulamiys ki. şurda bi ḳaç sene üncesi. evimizin yaḳınında bi şiy yaniyå. eralde evi falan yaniyå, dedim. ben de bırda oturuyårın. bi baḳmaḳ‿istedim.

nese evin reyisi ḳoştu, geldi yanıma. bırda bi şiy pişiyå, ḳazan. bu ne, dedim. ayırdır, dedim. sus şindi, dedi. nēse dā sūra tekrar çārdı beni. gittik, ḳāvede seĺamlaşdıḳ‿işTe. o elini ḳaldırdı. al, al dedi. iki bucuḳ lira ḳola şişesi içine doldurmuş petmezi. bana vérdi. dur, dur. bırda deyil, açama dedi. açma, milet görmesin, dedi. ya yoḳ. oḳadā ḳıymatlı. şindi benden görseler onnar da isteycekler ya. e zaten kéndine yapmış‿ascıḳ bi şiy. ben de yardıma gitTim diye vérmiş bana da. ben şindi gördüm ya. ayıp‿olurdu vérmese, o yüsden yani. herkez görse şindi, bana da vé, bana da diycekler. zaten‿adam as bi şiy yapmiş. anca kéndine göre yapmiş.

(eski giyim-kuşam)

yoḳ bis duva, deris. gölmek bisde duva. sūra işTe ḳına gicesi oluyå. orda giyålar. bisde erkek ḳınasi yoḳ. şalvar giyērler bis‿ona dimiya deris. üle yani.

(kız kaçırma)

bisde ep ḳız ḳaçırma var. ḳaçırma oldū záman, damadın‿evinde üle eylence oluyå. damadın‿evinde ḳına oluyå. gene damadı gelinin yanna soḳmuyålar. bisde o vārdı. damad gelinin yanna giremes. meseĺa şindi ḳıs‿istemelerde de ayni. damad giremiyå eve. tā ki düyün gününe ḳadar sādıç teslim‿edene ḳadar. kesinnikle yoḳ.

(başlık parası)

yoḳ vallayi bisde başlıḳ parasi. üle ḱıyafet falan da giyilmiyå. ama şindi giyilmeye başlandı. şindi meseĺā bejyüz‿evlere git. onnar bunu sürdürüyå haĺa. benim şindi bi aḳrebam var, bejyüz‿evlerde. ōlunun düyünü oldu. ilĺa bana gelin, gel, gel. aydi gitTik. ama nasī meseĺa bosnada ādet‿oluyå. onnarda da aynisi oluyå. aynen, orda deyiştiriyzlar sekis, on ḱıyafet. ama bırda yoḳ‿onnar‿işTe.

(kız isteme)

ya şindi damadın, yani damad taraFindan bi kişi sādıç‿olur. o teslim‿éder damadı. yoḳ damad dişērde bekler. evin‿içine girmes. gelini görmeye gelindiyinde basma atarlar yoluna. gelin‿onu toplar. sūra gider ḳāve yapmaya. ḳız taraFı ḳāveleri

verirken havlı getirir şindi. damad taraFı bāşiş‿atar. eyer havlıyı alırsa ḳızı aldıḳ demek. åndan sūra nasıldı né derlerdi türkcesi. bu yüzū̄ dakıyå ya. he, yüzük ḳaynı, aynen de bisqona boşnaḳce bajḳa bi şiy, deris. nese işTe o gelini getirir. üsdüne ḳırmızı bi örtü örter. sūra üc kere parmāna yüzüyü dakıp çıḳarır. üc kere sādan döndürür. sūra da tēlik ya da ayaḳabı verir. tabi bunnarı yapārken yine başiş de veriyå. damad ep bāşiş veriyå. damad taraFı yani. nēse işTe. ama bunnarı sādıç yapiyå işTe. damad gene dişērde bekler. düyün günü işTe sādıç getirir damada ḳızı verir. anca ozman yanda durur, gelinin. esKiden şen şaḳrat‿olurdu düyünner. ama şindi yoḳ. ep‿ayni.

(bayramlar)

meseĺā bisde bi āmet‿ābi vārdı rāmetli, öldü. bayram sabā alırdı eline sepeti, davılını. bi de eline bayraḳ. ramazan davılcıydı esKiden. üle ev‿eve gezērdi. işTe ozman bis de çocük. bis de gezērdik, peşinden‿o‿zman. anamıs, nenemis yımırta verirdi. mendil verirdi ama mendil çoḳ güctü o‿zmannar. mendil bayrayi sallardı. üle şiyler‿işTe. şindi bayram né, seyran né.

(bayram yemekleri)

yani bayram yimekleri özelikle baḳlava yapılır yani. bajḳa bi şiy yoḳ‿üle. bayram yimekleri şindi, özelikle ramazan bayramnarında. ramazan bayramı sabā bürek‿olur. yani ōmazsa ōmazlarımısdan biri. bürek, etli bürek yapılır veya ḳıymali bürek. adamnar camiden gezd záman bırda bayramnaşır. bırda herkez el‿öper. kimi mezarlıḳTan gider‿eve. sufra ḳurulur‿azaır. sūra yimekler yenir. ama kesinnikne ij bi evde baḳlavasiz bayram gecmes. iki tipsi, bi tipsi ilĺa ki yapılır. yani bu kesin. bu ev baḳlavasiz‿ōmas. sūra etsis‿ōmaz. meseĺa bırda bi dana kesilir. arfeden bi gün‿ünce bi dana. herkez‿alır. üc kilo, bej kilo. işde misaFir gelcek diye. etsis‿ōmaz. bürekler her gün. günde bēki üc seFer bürek‿açiliyå. bürek yapiliyå. yani işde ādetler bu.

(kahve kültürü)

aynen, aynen bi de o var. boşnaḳ ḳāvesi dūru diyåsın. ama o ḳāveler çoḳ‿esKi. bizim dedelermis zamáninda o tadda vārdı. şindi bisde gidērdik meseĺā baḳallara almaya. ozmanda ocaḳ yoḳ. ayġas da yoḳ. közde yapārdiler. şindi ḳalmadı üle. şindi bi táne cezve var. urda küşede. içerde, içerde. ḳaḳ, baḳ. bi táne cezve. boşnaḳ cezvesi. baḳ bunu da çek‿istersen. nērdeydi o. he aynen. bu işde bosnadan geldi. bosnadan getitdim bunu. bu bosnadan geldi. bi arḳadaşım vārdı benim de bosnada. ya dedim bana bi táne cezve getir. ḳāve yapicās, ḳave içices dedim. bi seFer geldi, unutTu. ikinciye gelmedi geri. cezve de gelmedi. åndan sūra aldı bunu getirdi. ama güsel bi şiy deyil mi? üc ġuruşluḳ bi şiy‿ama maneviyatı yūsek. dabi bundaki ḳāve tadı gibi yoḳ. bi de ḳorda pişircen bunu asıl. şindi bu ḳāveciler bile dūru dürüs ḳāve yapmiyålar. ama bugün git. inegöle git. adana, kütāya, ıstanbul‿işde pendiye git ya. ḳāvesis ij bi sabā geçirmesler. şurda bi táne var pendiKten gelen. dā ben‿onu bi kere görmedim çay‿içer. ya ḳāve ya nesḳāve. ani amerikan diyålar ya amerikan. sabā ayşam ḳāve. yani demek‿istediyim bunnar. boşnaḳların‿adetleri bunnar. yimekler düyünnerde üc dörd çeşit. et, pilav, patatiz, etli patatiz bi de zerde. bunnar yapılır.

(batıl inanışlar)

yoḳ. bizim bırda yoḳ. bēki bajḳa yerlerde vārdır‿ama bizim bırda yoḳ. esKiden vārdı tamam. sabān‿altısında günej çıḳmadan ḳızılcıḳla. o ḳızılcıḳ sopasını ḳapiya asarlar. ḳızılcıḳla herkezi ḳaldırırlar. o dalĺa, sopayla. yani ḳızılcıḳ gibi serd‿olmasi‿çin. ḳızılcik gibi olman iĺāzım. onun‿çin dırelez sabā vururdu ḳāḳın diye. o bi inanç. bi de dā eveli büle yapraḳli, geniş yapraḳli bi ot. nasi diyeyim sana. neye benziyå. bu geniş çiçekler‿oluyå ya büle. onun gibi geniş‿uzun büle yapraḳli. onnā asarlar. ama şindi yoḳ. üle bi ādet ḳalmadı. meseĺā bizim bıranın‿esKiden gecim ḳaynayı tütüncülük. şindi ḳalmadı tabi. esKiden sabannar vārdı. şindi tıraḳtölle her şiy. yani küylü demek‿için bin şayit iĺāzım. bırda üc táne inek vār. epsi yetiyå süT‿için. günde üc kere ekmek geliyå. bizim bıranın‿ādetleri buḳadā. ḳomşulālle de bi görüşün‿istēysinis.

44.

Adı Soyadı: Ayşe Yıldız

Yaş: 68

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Dereköy

Göç Ettiği Bölge: Bosna- Hersek

(yöresel yemekler)

boşnaḳ böreyi. darif? sünnet, dūnner darifleri epsi éskide ḳaldı. şindi epsi bu yéni nesil epsi yéniye uyuyå. uymuyålar ki bize. uymuyå yoḳ. şallā yaparsınız da biraz zor yani.

ḳalmadı ki éski gelennekler. şindi en meşūru boşnaḳ böreyi. bi de tipside tavıḳ var. tavī kesiyıs. tavıḳ pilinçli. ünce biras şiy yapiyıs. bi ḳat suda, onu biliyånıs heralde. sūra atiyıs pırına. ḳoyuyip, pişiŕip, boşnaḳ pilavıdır yimek‿o. meşūr, güsel. dūn‿olsun, sōbet‿olsun, cemiyet‿olsun. tavıḳ, küy tavī tabi. tavıḳlı pilav, ama tipside. etleri büle yayacān. büle pişiricēn. güzel‿oluyå o. çoḳ güzel‿oluyå. ama yālı tavıḳ‿olcaḳ‿o, küy tavī. būle desen‿üle. kimi patatiz, piynirli, yımırtalı yıvarlaḳ. bu yōrt yımırta. er yıfḳaya bi yımırta. ḳaş táne tipsinen yımırta vārsa yōrt. içine de yā. sıvı yā ve yımırta. ḳarıştırıP, ortasına da piynir. düşe, pişirimlik, luP luP yé. dūnnerde de ded m gibi hazır yıfḳadan büle saç yıfḳası. ıramazan yıfḳası yapıyålar ya. dūnnerde ünceden bu yıfḳadan yapılıyådı bu börekler. piynirli börekler. aslı ḳıymalı, ḳıymalı börek. çoḳ güzel‿oluyådı ḳıymalı börekler. dūnnerde onu veriyådıḳ bis. ama şindi yoḳ. şindi kimse yapmıyi. kimse yapmıyi. herkez salonda. pilaF‿üstü vişna kim verecek. sallama meyva suyu, iki táne unlu ġurabiye. yidin, yidin. yimedin ḳaldın. al, iç bi bardaḳ sovuḳ su. aydi sūra eve. şindi üle. éskiler üleydi yani. éskiden‿üle. kaş

çeşit yimek yapılırdı. ḳalbırabastı olmassa olmaz. pilaF olmassa olmaz. üle yani. tavıḳlı. but, but, but. tavıḳlar luP luP. ıramazan yıfḳaları , üle unnar. tabi çurba, çurbasız da olmaz. genelikle şēriye çurbası yapılır, ḳıymalı. ḳaçırıllardı büle güsel yimekleri. aldıydılar şindi.

(kına gecesi)

ḳına gicesi yine aynı. şindi telezonnarda gösteriyålar ya aynısı. telezon gösteriyå ya ep‿aynı. ḳadınnar‿arası oluyå ḳına giceleri. şiy normál, normál giyinilirdi. genelikle ḳırmızı yaparlar. bāzı deyişik yer. ama genelikle ḳırmızı. gelinn giyērlerdi. şalvar faĺan giyerlerdi. üsTü de şindi gösteriyå telezon, gösteriyå. işte aynı üle işte. ne diyim ki şindi, aynı. deyişti,bis‿üncekiler üle yapıyådıḳ. ama şindikiler deyişti. hic bişi yoḳ. e işte er sanın ḳudretine göre ḳıyafet‿alınır. ḳına yapTıḳları zamán gelini oturturdular, urtaya. üstüne tutarlar ḳadınnar. bi bo‿yandan bi bo‿yandan. bi yandan şarḳı söylerler. bi yandan bāşiş‿atarlar. o taraFtan‿alıyålar işte. senin ded n gelinin‿elini açmaması sūra. o işte diyer yandan ḳaynanası ḳına pittikTen sūra ḳoyuyå büle onun‿üsTüne. gene aynı büle çadır gibi. üsTüne de etraF dolanıyålar. büle tutuyålar, atıyålar şiyleri ediye. para atıyålar, genelikle para. para atarlar‿işTe. aḳrebalardan, amıcası. amıcayı söylüyålar. yingeyi söylüyålar. ābeyi söylüyålar. şindi boşnaḳca şarḳısını ben biliyåm da tūkcesini annTamam. annamasın ki. annaTamam ki tūkcesini. şindi boşnaḳca bizim yuġoslav dilinden biras dā deyişik. urdan buraya biz geldmmizde çou deyişti. unnar bizi annamiyå, bis‿unnarı annamiyıs. u da boşnaḳ‿ama annamiyıs. annamıyås. nasī şindi Ízce, gürce deyişik. a bizim de üle. ḳoyuyler deyişik deyişik. yaptīydılar üle.

(düğün)

dūn gün perşenbe ḳına yapılır, gündüs. o zamán yimek verilir. cuma āşamı gerdek‿olur. gelinne, damaTı ḳapatırlar. értesi gün gene ızaḳtan gelen misavir‿olur. yimek yir. ḳomşularda ḳalır, bi iki gün. yani mıtlaḳa iki gün, komşularda uyur.

yaterlar yani, yir‿olmasa bile yirde. értesi gün gene yimek yiyilir. cumārtesi günü bitti.

(gelin alayı)

gelin‿alayı işte né zaman gelini getir seler. genelikle dūnden‿önce bazı gelin ḳaçiyı, geliyi. evlenmeden‿ünce genelikle ḳız ḳaçıyå yani, adetTen. adetleri vārdı. şindi baya ḳalḳtı. valla benim zamanımda ilērden atla. atla ben bi gelini gördüm. gelinnik ve at‿arabaları çıḳTı. ben tek bi gelini gördüm. aĺa da yaşıyå, ḳocası öldü. onu bi geld mde atnan getirdiler. e, süslüyålar tabi atı. ḳırdele vārdı. büle genij genij bu ḳadan ḳırdeleler. bāĺālardı. ama benim yaşımdan sūra yoḳ‿artıḳ‿arabalar. ama ben tek bi gelini gördüm. bizim küyde atırliyåm. diyerleri benden‿ünceydi ep.

(makyaj malzemeleri)

pudra vārdı pudra. bi de sürme. bizim‿u dudaḳ boyasına baḳḳan dērdik. bi de şiy ḳoyārlardı allıḳ bırasına. bıraları parlasın gelinnerin diye. süslēlerdi, süsler gelini.

(düğün kıyafetleri)

gelinnik ḳıyafeti beyasdı. ama ḳına gicesi genelikle ḳırmızı yaperlar. ḳırmızı, bodro yaperlar. isted n çeşitli unnar‿işTe. ded m gibi ben tek bi gelini atırliyåm. onu da atla getirdiler. genelikle ep sūra arabayla getirdiler. benden būk‿olannar unnar atnan gelmişler. alırdılar ep‿atlan.

(çeyiz)

vārdı ya vārdı. er şiy vārdı. aynı şindiki gibi. tülbentler. ünceden yoḳtu bu havlı tülbentleri. şindi dantel mantel yapıyålar. ünceden yōdu bizde, normál. iĺāzım‿olan şiyler. ḳullancān şiyler. fantazi fazla yoḳtu. e fakillik vārdı. fakillik vārdı uzmannar. bi ḳız bi yére gidecek de, üsTünü başını o yir‿için giycek de. yoḳtu ki. fakillik vārdı, arpten .çıḳma. benim båbam bej yaşındaydı ki bıraya geld nde. e yunan yaḳıyå. arpTen çıḳmış. el‿ayā açıḳ. nérde, nērden bulcaḳ. ḳızları iki şayit bi oja aydi tamam,

aydi. niḱā yapiyım. aydi sūra. zātin bıraz tā toplanınca başlarsın dūn yapmā. ama dūn çoḳ sürērdi. şindi getir ler ḳızı. uzaḳtan, çoḳ‿uzaḳTan diyelim. dūne on gün var ya da on bej gün var. yani hazıllıḳ deyil. o ayşamı, er ayşamı gelirler toplantı yapmā, küylüler. er‿ayşam urda davıl, zurna.dūn dabriḳa mabriḳa. tincere mincere er‿ayşam. çalarlar dūne ḳadar.

(çalgı aletleri)

dabriḳa, dūn günü davıl gelir. sūra ḳırnata çıḳtı. ünceden yoḳtu. musiḳa, musiḳa. musiḳa olmazsa olmaz. yuġoslavlarda hala var. erkekler musiḳa çalārdı. ḳadınnar da dabriḳa çalārdı.

(eski giyim-kuşam)

genelikle elbise. bu salvarlar sūra çıḳtı. elbise büle uzun. tā buraya yire ḳadar. urda bācik bālarlardı. ayān takilacaḳ diye büle yapārlardı. yani genelikle elbise. sūradan çıḳtı bu pinyeler, bilızlar. adet yoḳtu. yoḳtu bi kere. fakillik vārdı. yoḳtu, sadece elbise giyērlerdi. ama benim bilen ben atirliyım o ḳıyafetleri. ben giymedim. çünki bizim zámanımızda çıḳtı. bilızlar çıḳtı. şindi etek, bilız çıḳınca sanki kim bilir né çıḳtı. u ḳadar şiy. şindi genelikle baḳıyårın. ḳadınnar, giyērlerdi. elbise giyērlerdi.

(eskiden komşuluk)

bi çoḳ şiy vārdı. dosluḳ çoḳ vārdı. çoḳ dosluḳ vārdı. bi ev yicek‿olsun, içecek‿olsun, erkeze dātır yani. ic tek başına kimse yimezdi yani. erkez dātırdı. nāpican‿işTe üle.

(hıdırellez)

ḳutlārdıḳ. toplanır ḳıslar. şiye ip bā́lālar. salıncaḳ yaparlar. erkez, bütün ḳızlar giyinir, süslenir, püslenir. şarḳı süler, sallarlar birbirlerini. bütün küe yabancıları da, diyer küylerden de gelir, gezerlerdi. şaḳalaşirdı işte. telefon melefon yoḳtu. ep‿āz. ep Íaf. ep mābet. hele ki idrelez bayram gibi.

(cuma muhabbetleri)

cuma günneri her‿evde illā ki toplantı olcek. ḳızlar toplanicaḳ. şarḳı söylenicek. erkekler de yoldan geçicekler. birbirini şıp şıp şıp. telefon yoḳtu t‿ozmán. telefonna ḳonuşan yoḳ. her cuma o bi kere adetti. güzel tabi. e, u zaman kimse çarşiya gitmiyåki. gitmediki kimse. ḳaramürsel çarşida né oldūnu kimse bilmedi ki. her cumā günü ḳıslar bi evde toplanırdı. şindi nērde. dūn döndūnen gidiyålar, iki sāt. ḳalḳtı, ḳalḳtı. yoḳ, yoḳ, yoḳ. adet ḳalḳtı. bi de gitseler Íaf‿işitiyiler. néydi o? gülürtü yapiyåsın diye vérmesler şindi. né né toplaniyåsın. bilmem né, bilmem né. şindi vérmesler. vérseler de gitmesler. çünki şindi epsi ḳaramürsele gidiyålar, çarşiya. çarşida geziyålar. şindi kimse istemiyå. şindi bizim küyde genş yoḳ ki. dāldı herkez. epsi terk‿étmiş. istemiyålar. nāpceklar bırda. çarşi var ya dimi. aman neyse işTe.

(kış hazırlıkları)

yimeknen‿işTe. tarana, turşu. işTe ḳudrete göre, evdeki sannara göre. ḳonserve de yapiyıs. yapiyålar yani. ben yapmiyım da ama yapan var. yapiyılar ḳonserve. bisde Ḳurutmiyålar. ep ḳonservede. şindi ep ḳavanus. bizim bırda Ḳurutma olmas. bırası sinek baḳ, Ḳurımas. Ḳurıtsan da olmas. Ḳuritmays bis. ḳavanuslara dolduriys. çeşit çeşit doluyi işTe. şindi yoḳ ki san. san da ḳalmadı şindi. şindi ben bırda tek başımayım. gelin de damaT da gidcek. napim ben ḳonserveyi.

(köyde günlük hayat)

çıḳıyåm işte. ḳomşilarım var. yienim var. ḳardeşim var. aşā iniyårım çocuḳlarım var. çocuḳlarimnan bi iki gün ḳaliyåm. üle geçiyå yani. tabi bırası benim‿için tā . şindi ḳaramürselde ḳaldīm zamán‿evin‿içinde nāpcān. bırda üle deyil. illā giy bişiy de üsTüne çarşiya git. e bırda şalvarla git bırda. gerek yoḳ başḳa şiye. git‿urda otur. ḳomşuda iki sāt‿otur bi sāt. ayşam‿oluyå zatın. ezan‿oḳununca da geçiyå zamán. ayşam‿oluyå. zatın ya biri gelcek ya biri gitçek. bu küy de gene deyişik.

(çocuk oyunları)

hā işTe seksek. seksek çizgi çek, uyna. top‿uyna, valeybol. hep üle. çelik üle. ḳurtarma, eşek‿uyunu. ala var‿eşek‿oyunu. mālelerde var.

(tarla işleri)

éskilerden bis tütün‿ekiyådıḳ. domatiz‿ekiyådıḳ. patatiz‿ekiyådıḳ. hala dā ekiyådıḳ. en çoḳ tütüncülük vārdı. ayçiçek‿ekersin, misir‿ekersin. arpa, er şiy‿ekiyås. ama bi tütün ḳalḳTı. yoḳ‿artıḳ getirmiyå. yas ḳış çoḳ‿üraştırırdı. ic ic tā yoḳ. a, o çoḳ pis. e şindi mayista, nisanda çim‿ekiliyå. tāta yapıyåsın, ekiyåsın. derelerde ekiyådı baḳ, tā́larda. bırda olmuyå, bıralarda. sulamiyå. er sabā gitçēsin‿onu sulaycāsın. büyüyå baya büle büyüyå. åndan sōra domatizcilik nasī biliyåsın. ekiyåsın, götürü tā́laya bi ḳaş kişi. çizgi çek. ek‿onu. sūra sula. o büyüyå işTe. büyünce ḳırıyus. başlıyåsın ḳırmā. çap‿alıyåsın. çoḳ‿iş var‿onna. yapraḳları ḳır ḳır. doldur bōçalara, küfelere getir. elini simsiyā oluyå büle. çamır gibi acı. āzına Ḳoyārsan zeyirlenirsin‿o direce. oḳḳadā acı ki annaTamam sana. ozmán‿onu diz. tütünü ipe diz. ünce ipi neye géçir. neyi tütüne. doldur, doldur, doldur, as dıvara. sergennere as Ḳurut. ḲuruduḳTan sūra ipi bāla. yılbaşından sūra evin‿içine ser bōçayı. onu büle sıyır. o Ḳurudu ya. ozmán‿onu tek tek‿ayır. iriler bi TaraF. incelere bi TaraF. köt‿olan TaraFlar bi TaraF. onnarı ayır, ayır,,ayır, diz. sūra unnarı pastal yap, diz. sırala ayşama onnarı denK yap. bekle, bekle artıḳ piyhasa né zamán‿açılcek. piyhasa né zamán? bi sene sūra. bi sene geçcek. bi sene geçTikTen sūra piyhasa açilıyå. ya tüccar geliyå, alıyå, ya tekele götüriyısın. tekele götürdün‿onu, tarttın, sattın‿onu. fiyat né ver se devlet‿işi,. né vér se tekel. o‿zmán parayı alıyåsın. da ikinciyi ektin. dā o bitmedi. dā onun parasını almadın. üle yani ama şindi yoḳ. kimse ekmiyi bıralarda. ekmiyi çoḳ zor. sürüyüs üle.

(tarlada kullanılan aletler)

üküs‿arabası, ozmán vārdı. şindi ḳalḳtı üküs‿arabası. şindi makinalar çıḳtı ya. ama bis üküs‿arabası ḳullanıyådıḳ. ep‿ellik, ep üküs‿arabası. üküs‿arabaları, ep‿ellik.

çapalar, ḳazmalar, oraḳlar, onnarı kimse artıḳ başına gelmes. çoḳ zor. ama samsunda alen yapan‿oluyå. telezon gösteriyå. samsunda alen yapan var.

(boşnak evleri)

boşnaḳ‿evi işTe nās‿olur. emen bi gelen misavire hizmet‿étcēn. şindi meseĺā sen bırda otuyån, ben‿üzülüyåm. ben bişi yapamıyåm diye, üzülüyåm. tamam‿işTe ama üle. gelen misavir, geldi mi çoḳ‿ünem véricek. hemen o misaviri ḳarşil cān gidiP. yani yidiricen, mıtlaḳa yidiricen. üle olmas. ac‿ac gidilmes. mıtlaḳa bişi yidircen. üle susus‿olmas. ḳarşilicān‿işTe. güleryüz, tatlı dil. yani işTe üle. elinde né vārsa yidiricen. ḳarşilican, vericen. tiyacı né vārsa, ilĺā ki yapmaḳ iĺāzım. ayiptır yani. ünceden ep‿iki ḳatlı olurdu. ama şindi epsini yiktılar tek, tek. benim de vardı yıḳtılar. yıḳtım, esKi evi. tek ḳatlı yaptım‿işte. badanası ünceden ep kiraçti. kiraç, kiraça ünceden bires çivit ḳoyārlardı. dā mavilensin, oḳadā. boya yoḳTu. sūradan boya çıḳtı. vārdı ben de ḳullandım. mıtfaḳta asır ḳullandım. mıtfaḳta vārdı asır. baḳsana gene balḳonda var. soba işTe. bırda sūḳtan gebermemek‿için bi soba. on kişi faĺan bi evde bu ḳadācıḳ soba. ozmán ocaḳta pişr dik yimeyi, mıtfaḳta. odada pişirmezdik. dere var. dereyi götür. alcān bi Ḳoca ḳazan bi de ilēn. odun topliycan‿orda. yakican‿ateşi. ısıtcen suyu. dereden suyu alicān‿işTe, yıkiycan. başḳa yolu yoḳtu. bazen çoḳ‿olmadī zmán bitiremiyådıḳ. çoḳ‿oluyådı meseĺā işin, ayşam‿ezanına ḳadar. ozmán sıḳ sıḳ gidiP, on günde bi gidiP de o‿zman çabıḳ bitērdi. e, suyu da taşiyådıḳ‿ep‿işTe. ḳobayla taşiyådıḳ. tenkeler, kimi gücüne göre. kim bū̄k erkekler tenkelerle, ḳadınnar ben taşimadım‿ancaḳ benim ḳafama ḳoyārdıḳ ḳobayı. dereden getird m zamán ozmán başıma ḳoyārdım‿işTe. benim taşidıḳlarım‿ep‿üleydi. bis taşidıḳ içme suyu arḳadaşlarla ama sulamaḳ‿için ḳuyular vārdı. çekērdik bi ḳuyulardan. o da tuzlu. banyo olmıyå. çoḳ‿ızdıraP çekērdik. aman onnarı atırlatma boşver. onnarın kitabını nāpcan. çok zor, onnar çoḳ zor.

(batıl inançlar)

var, var, aĺa da var. ic sevmem. e salı günü ev‿ic süpürülmez. salı günü banya yapılmas. né bileyim‿işTe. ala bişiler uyduriyiler. ben‿onnara ḳızıyårım, söylüyårın. ādi, ādi, batıllar. oja bu ḳadā söylüyå, batıla inanmayın. haĺa dā inanıyåsın. haĺa dā var. bitmiyå bu batıl inanç, bitmiyå.

(nazar)

ic bi şiy. ben bi şiy yapmam‿ama ḳurşun döken var. nazar boncū daḳan var. ben de üle bi adetim yoḳ çoḳ şükür. inanmıyım ki. né nazarı. kéndi de yapabilirsin. kéndi sanını da yapabilirsin. ama on un‿üzerne yapma işTe. ḳuran‿oḳu. ben‿üc ḳullüvallā oḳu. bi fatiha tamam. ne yaPcen nazarı. ama millet hala, hala. nazar var diye. birsinin‿ineyi hast‿olsun. nazar var diyi. nazar diymiş diyå. dedim get ojayı. ic ḳulüvallā bilmeyen‿adamı getirtmiş. né yaptın. nazar‿oḳutTum. e nābaĺm. allā ḳabul‿étsin. allā fikir vérsin. ic‿ic bayḳış‿öter‿ama hala var. aydi baḳaĺm ḳuş‿öttü. ay, birsinin başina bi iş gelcek. ya bıraḳ‿onu ḳuş bu tabi öter. ötcek ḳuş, görevi o. gicede üter. gündüsde üter. ona kéndini bālama. bālayannar var. vallā ben‿ic bi zamán‿inanmadım.

(kırklama)

e, benim çocūmu da yaptılar‿ama ben nasī yaptilar vallayi bilmiyåm. götürdüm‿ama bilmiyårım bile nasī yapTīnı.

(al bastı)

he var‿o, var. haĺa var. erkek ceketi ḳonur‿aynen. ya var‿ama ben‿onnara inanmiyım ki. yazma bunnarı. bunnar yalan. büle şiyler gerçek deyil. onnar hep batil inanc. batıl‿inancını yazmana gerek yoḳ ki. batıl‿inanc‿işTe.

(boşnaklara özgü günler)

işTe biz cuma günü ḳutluyådıḳ. şindi yoḳ. ederlezde vārdı er şiy. idrelez‿olcek ya bu‿yşamı giderler bi sıvan. yeşil suvan sapları bi ḳırdele bālarlar. bıraya né diyålar‿onnara tel, tel. parlaḳ tel bāleycāk. bilmiyåm tam né diyålar. ḳırdele büyürse

evlenmicek mi diyådı tam bilmiyårım. yani tel büyürse evlenecek. e, sanki aynı izada kesiyålar. yalan söylüyålar. ben‿inanmıyårım ki. onnar, o tel büyüsün diye dā uzun keserler. ḳırdele bük‿anca kesilir. sūra sabān köründe gidiyålar. a, benim tel büyüdü. ben, evlencem diyålar. git diyårım, sen beni ḳandıramazsın. sūra ederlez günü ḳızlar, çoḳ vārdı yani büle. sōbetler çoḳ vārdı yani. ederlez günü büle ḳızlar bakerler. ip‿atliyålar yolda. yolda ip‿atliyålar. sūra bakerler kim geliyå yolda. eyer yaḳışikli geliyåsa ip dursun. ipTen geçsin. eşi güsel‿olacaḳ. yoḳ‿eyer çirkinse hemen saḳliyålardı ipi. onun gibi Ḳoca istemem. emen saḳliyim‿ipi. allā aḳıl fikir vérsin. resmen delilik.

(dualar)

-allā aḳıl fikir vérsin.

-allā razı olsun.

-allā ḳorusun.

-alla beterinden saḳlasın.

-allā mutlu etsin.

-allā analı båbalı büyütsün.

45.

Adı Soyadı: Halil Kanat

Yaşı: 76

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: İhsaniye Köyü

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(düğün)

adet mi ḳaldı ḳızım. şindiki nesil gidiyo, niḱā basıyo. āyilesinin‿aberi bile yoḳ. ananın båbanın‿aberi bile yoḳ. sen‿ister rāzı ol, ister‿olma. zātan‿o eskisinden dā kötü şindi

gidiyo ḳıs. resmi niḱālıyı yapıyå kıs. isted ni yapıyå. ama senin‿aberin yoḳ. sen şindi adamın‿aberi yoḳ yani. vār tabiki çoḳ bunnar şindi. bis ḳaçırdīydıḳ geneli.

(sünnet)

ayrı ayrı erkezin‿ayrı ayrı. erkez kéndi çocūnu ayrı ayrı yapar. yimekli faĺan‿işTe. aynı evlenme dūnüsünü nasī yapıyåsa aynısı işte. cemiyet çīrılıyå. bi piĺafın üsTü bi ayran gibi deyil yani. bele altı yedi çeşit yimek verilir. böreyi, çöreyi, tatlısı. bele tespilerle gelir. eski çoḳ‿eski. bēki bunnar yoḳtu. bınnarın båbası, mītarın båbasının dūnünde ben‿uynadım. çaldım‿urda. atırlıyårım. şindi bele yullar mı vārdı. arabalar mı vārdı. sen né diyåsın. yol yoḳ. ij bişi yoḳ. ama morál, er şi o‿zman. sevgi, sayġı, ābi, ḳardeşlik u‿zmanda. şindi yoḳ. ḳavġalı faĺan da d liz‿ama. né ikmetse şindi yoḳ. bi dünya teĺaşesine ḳaptırdıḳ, gidiyus. bizim burası çoḳ şükür‿ . konuşmayan bēki bi kişi yoḳ. iş‿işe giriyås. ḳonuşuyås bis de. o eski gibi yoḳ. yapamıyås, beceremiyis.

yannızca bi şiḱayetlermis yoḳ. bis‿aynı. ama geneli d l. ḳalmadi yani gelenek ḳalmadi. ya bo̅rek, ço̅rek, boşnān bo̅reyi olcekti esKiden. tespilerle esKiden gelirdi. bi de ben şindi sana şöle bişi söyl m. bi de bu tayyiP‿olmasaydı ülkenin‿işi bitmişti. bunu da yazın yani. biz bugün burda rāt rāt‿oturamasdıḳ yani. vallā işimiz zordu yani. ben öyle görüyåm. bi de tekrar o ḳonuya gelicek‿olursaḳ tayyip‿olmasaydı bēki bis şindi beĺadan ḳurtulamas‿olurduḳ. tamam siyasete girmeyelim de dōruyu söylüyim ben. dōru ḳonuşuyus bis. yalan bişi ḳonuşmiyıs ki. neyse o.

(düğün yemekleri)

içKi tek tük esKiden bāzen. çoḳ‿esKiden vārdı. ordakilerde vār‿ama. bizim sabeyattinin dūnünde vārdı. ordan geldiler. ḳaramürselden geldiler. atej yaḳtılar. sabeyattin çekt nde bele atej ḳocaman‿oluyådı. o şiyin şiyi geldi. sadri abinin‿abasının ḳocası. ircep, ircep, uzun boylu. bej‿altı kiji içmişler. onnarı ḳatılmışlar. şiyine, dūnüne. çayıra, gice. onnar bele yaptī zaman alev‿alıyådı bele. o şiyi içt zaman ateje alev yapıyådı vallayi. ḳarmürselde şiy yaptında unnarı içiyådı ya. gitme be, dedik dinnemedi. onnara ḳarışıyålar, ḳavġa ediyålar. baḳ bunda da var bütün yitenekler. gel‿abi gel. bunnar‿ünüversiteden geliyålar. boşnaḳ kültürünü araştırıyålar.

(köyün kuruluşu)

benim båbam bin sekis yüz eksen‿üc mü seksen‿iki mi, ne. bırenin yuġoslavyadan gelmiş burayı. benim dedem, sultan‿amiTin yanında silāşördü. ne‿zman süḱut‿olmuş tūkiye, dünya, savaş olmuj bitmij. sultan‿amit demij gidin. néreyi ḳurarsanıs ḳurun. gelmij, ḳaramürsele. hersē. duydun mu herseyi, biliyå mısın? şindi orda küprü vār. orsı da bataḳlıḳ, sivrisinek yatāymış. osmanġazi kürüsünün‿oldū yér, burdaki. åndan sōra sivrisinek yatā. o yüsden bekliyå. millet ozmán sıtma, sivrisinek‿astalī faĺan, fakil. sōra gelmiş buraya, tepeye. bi táne dere bırda var. bej yüz metre ilerde. bi táne de bırda var. onnar‿o taraFtayken, bosnadayken‿öle annatıldı bize. dört sātlik yola gidiyålarmış. ayvannarnan, sītınnan, eseklen,

biygirnen. afedersin, ozmán araç geleç yoḳ. tiyac‿için su getiriyålarmış, dört sātlik yol. demij, burası susuz ḳālmasın. bi dere ordan, bi dere bırdan. şindi umuttepede bırda. a işte bıraya ḳurulmuş. manzara onu çīrır, bunu çīrır dērken ādi gittiler, geldiler. bi küy‿oluşmuş. küyün‿āsı da o. mezara yazar. alil‿ā. ismi alil. mezarı yazar, alil‿ā. bütün bu küy‿onun. bütün‿o küye gelennerde izmetçidi. çalışıyådılar. vessāre, vessāre. åndan sōra ikinci dünya savaşında tabi bu tiyar. şindi nasī desem. şurda iki ev var bizim. üc táne ev bele. üc táne de izmetci. er‿evde de birer táne izmetci. yimektir memektir şunnar bunnar. ḳoyun, keçi, sīr, vessāre çif . otus, elli. üc çif, dört çif. çalışıyålar. millet çalışıyå, ekmek parasına. annadın mı. bu ḳaçiyi bi yére. urmana saḳlanıyå veya bi yére. bi baḳıyo, bu küy yanıyå. yaḳmışlar küyü. onun‿evi küle, yekün‿olmuş. mal mülk‿epsi gitmij. geliyå bıraya. ḱārından‿ölüyå. āndan sōra geliyå amcam, båbam vessāre. bele bele gidiyå. gide gide bıraya ḳadar geldik. bırda şiy d liz yani. orda lisede boşnaḳların şiyi. nérden gelmiş, kimden gelmiş fiĺanı. orda vār ḳāveden. bizim bıranın istanbuldan bi afız vārdı, öldü. geçende öldü. ama dünyada gitmed ülke yoḳ. bilmed dil de yoḳ. almanyada fort fabriḳasında tercümandı. tūkiyede tercümannıḳ yapmış. ameriḳaya gitmiş, uzaya gitmij. ne diyålar bu şindi gidiyålar ya. füzeye, e. istanbulda ḳapalıda, dükánı vārdı. bu el‿alı işi, ipek. biliyån mı. küçük, el‿alıları. o alıları gidiyådı, avrupaya satıyådı, ḳapalıda. ve ḳapalıya düşen angi gün‿olursa düjen turis‿olursa olsun, onun bilmed dil yoḳ. onu ḳapatıyådı. emen rēperlik yapıyådı. turisleri getiriyådı. ameriḳalı, polanyalı, bilmem néli. konuşirdı onnarnan. aynı bizle ḳonuşur gibi. tūkçe ḳonuşur gibi. üle adamdı. åndan sōra bizim ceddini çıḳārdı. nérden gelmişiz. nérden gittik. uraya astı. bi táne de camiye astı. bütün‿ordan evĺadından. şindi soy‿ācı var, yeni çıḳmış. nérden gelmiş, kimden gitmij. nérden gelmiş, kime gitmiş. bütün şiysini çıḳārdı. urda yazıyå. bi tánede camide var. camiyi de o yaptı. çeşmeyi de o yaptı. bu küye faydası çoḳ‿oldu. allā rāmet‿eylesin. adamdı. bırda, evin şudaydı. néydi babasının‿ismi. şindi bu küy dā enüz bi ḳarışım yoḳ. ḳarışī dērken, ic bi yabancı yoḳ. dā gelmedi. dā yoḳ. bırası dā gerçi bırası sade d l. tūkiyenin‿er yéri satıldı. satılıyå

yani. bırdan‿alannar‿oldu. aşādan da oldu. ama şükür ki dā ev ḳuran yoḳ. bırası ep boşnaḳ. bi tek dērsen çerkezmiş, Íazmış, pumaḳmış. ic biri yoḳ, sade. ki küyümüz yelleşim‿olaraḳ . sanki büle pilannı. pilannımış zātan bu dedemin. yullar büle, girişli çıḳışlı. ic‿üle şiy d l yani. çoḳ güsel. suyumuz da var yeni. bu zātan bu ḳaç senedir. bū̃k şiyler yapıyålar yani. küylerde çoḳ yardımcı oluyålar. devlet taraFından çoḳ yardım. mītarlarımıs zamanında çalışmışlar. suyumuz faĺan ic. erkezin‿evinde şaḳır şaḳır aḳıyå. elett miz vār. suyumuz vār. yullarımız güsel. küy ḳāvesi bu. camiler falan. bi tek‿olmayan düḱan yoḳ. düḱannar‿açıldı. iki táne. bi táne orda, bi táne de tā urda baḳ. arabanın‿oldū yérde baḳ. ḳapattı, çekti, gitti. bizim buralılar‿ama yürütemedi. bi tek‿eks miz‿olan‿o. geri ḳalan‿epsi bu. atırlayem bāzen. üle yaptıydım diye. ḳuvaladıydı giçen bizi de.

(çocukluk yılları)

çocuḳlūmuzda bırası, ben yetmiş‿altı yaşındayın. ve ḳīḳ‿iki doumluyun. bin doḳus yüz ḳīḳ‿iki doumluyun. şindi esKiden bırası er yér‿öleydi. o şindi ben sana söyliyeyim. siyaset gibi geçcek‿ama siyaset gibi geçmēcek. atatū̃k , otus sekizde öldü. ismet paşa onun yérine geçti mi. alḳ parti ismet paşa. elliye ḳadar, otus sekisden‿elliye ḳadar on‿iki sene mi oluyå? on‿iki sene milleti sümürdüler de sümürdüler. zatı millet savajtan çıḳmış. savajtan çıḳmış. bin doḳus yüz‿on bejte savaş. çanaḳale savaşı, yapıldı bitti, gitti. alman‿arPimi bilmem nési. åndan sōra elliye ḳadar, bin doḳus yüz‿elliye ḳadar biz çocuḳtuḳ. suyu sītımıznan getirirdik. tā aşādan getirirdik. analarmıs, ḳardeşlermis, bābalarmız nēse. dereden mejbur getirirdik, dere suyu. o tuāleti de, çamaşırı da, içmeyi de, banyayı de epsini yapārdı. ev ḳalabalıḳ. ben doḳus ḳardeşim. dört ḳız, bej erkek. bi táne de bābam. etti mi on bir. e urda gelin de var. e turunu da var. ev ḳalabalıḳ. suyu urdan çekiyåsın. sade biz d l, erkez. suyu sītımıznan. tenkeyi ḳoyuyån ḳafaya, ḳıslāmıs. yitenekli ḳıslāmıs ḳoyuyå. analarmıs, bacılarmıs getiriyå. suyu ḳaFasına ḳoyuyå. ḳaFaya ḳoyuyå bele

ķocaman desti. destiyi ķoyuyå, getiriyå. sītımıznan yavrum. araba mümkünātı yoķ. yol zātan yoķ. yoķ da gidemez de. o gün‿araba giremiyå. çamır, tā buraya ķadā. tüp müp yoķ, odun. allātan ķāvemiz vārdı. öle isli misli ķāve yapārdılar. ellerini meseĺā su birikinti yérlerde yıkicāsın öle giricēsin. öle yullar, öle şiyler. åndan sōra geliyo yullar, devlet taraFından. he onu unutTum. ezan demiş:

-tanrı uludū. tanrı uludū.

duydun mu sen. bilmem neydi unuttum gerisini. vallā aberi yoķ. minarede yoķ. kötü bi cami var. dud‿ācına çıķārdı bi oja. bunu oķurdu.

-tanrı ulu, tanrı uludū.

davıllarla o nasī bārıyolar. åndan sōra inērdi camiye yoķ. ojayı topluyålar. ocayı topluyıP, götürüyålar candırma. oķumaķ yoķ. ezan yoķ. ķuran yoķ. ben şu ķadācıķtım. anam beni ojaya göndercekti. oja diyo oķuyamıcās, napcās. biz diyo dinimizi ķaybedicēs. yol, su, elettirik gelen yoķ. oķuma gelince ojayı alıyålar. bi urdan bi bırdan baķınıyås. evleri sıraladıķ. bu sabā bizim. bi dāki sabā sizin. öle öle diye. ezan vessāre oķunurdu bele bele sıralan. zorāki yani devlet vérmiyå. istemiyå da inönü zamanında. nezman geldi bu vuķāt. şindi diyelim ki arman. būday vessāre arman. urdan geliyå. sen‿arman‿açıyåsın. ayıķlıyåsın şiyi. bekliyå başında. néler çıķtı bırdan. atıyårım. yüz kilo, yüz‿elli kilo. çıvalları tutarlar. néreye diyemezsin. yoķ yani diyemezsin. yarı yarıya. aşāda bizim zirātlıķ bele erkezin bāçesi var. su‿altı bi yér. bele iki ķatı. bıranın iki ķatı perseli. zerzavat merzavat, patatiz matatiz. uraya gidiyå. dedi:

-bana bırdan bi tinke vericēsin.

zātan çıķmış bi tinke. diyo bu benim. yarım tineke mi çıķmış. uzman o yarım tinkeyi tamamlicāsın. åndan sōra ayşamnar bi baķmışın sayim gelmiş. sayim, ne sayimi. ayvan sayimi. bi de bıraķıyå bi táne küy‿evi. bu benim samannī gibi. erkez çalişıyå. ne ekiyå. bıyday‿ekiyå, misir‿ekiyå. yicē azırlıyå, şiy yapıyå. ķara saban derler ya bu. ķaçiriyå şiyleri yuķari. çünki vergisini véremes bütün‿ayvannarın. kimse

bütün‿ayvannarın véremes. illā bi ayvanını satması iĺāzım. bişi satması iĺāzım. ṻle ṻle bu millet çekti. åndan sōra çoluḳ çocuḳ ozman askeriyede vārdı da. küylerde de vārdı. ḳasabalar da vārdı. urda yoḳ diye bişi yoḳ. bi bit vārdı. bṻle bṻle topluyådıḳ, erkezde. yannız sende, bende d l. bırda birsi oturuyå, bırda bele geziniyå. öle geziniyålar. ḳarıncalar gibi geziniyålar, bit. åndan sōra idam‿edilen menderes geldi. bin doḳus yüz‿elli senesinde menderes geldi. reylen, inönü gitti. aynı ameriḳadaki gibi aynı beyas ayran. ama pis bi ḳoḳusu var. öle bi ilaç. ama bit denilen bişi ḳalmadı. makineleşiyålar, açıyålar, döküyålar. dozeriydi vessāre vessāre. ben çocuḳtum. evde annemis, båbamıs bele taşı çevirse şurdan para çıḳar. ameriḳa ozman‿onu ayarlıyå, ibe. ibe tabi ozman devlet de tupŕā alıyå. açlıḳ var, fakillik var.

(türkü)

ne güzelsin né güzel

maçḳanın deresinden

birazdan‿evindeyim

başıma gelenneri oy.

maçḳayı térk‿ yledim

sevd m vārdır dedim

sevd m vārdır dedim, oy.

aşkımın‿ançerini

işTe o zaman yidim.

işte o zaman yidim oy.

maçḳanın deresine

küprü yaptıracaım

küprü yaptıracaım oy.

bu da bizdenmiş ya. şurdaki gelin bizim tırabzannı. şurda, şu bük‿ev var ya bizimkinnen‿o. åndan sōra vaḳıfkebirli. benim‿ep ḳaradeniz vār. biri pitiyo, diyeri. ama seviyåm da ḳaradenizlileri. erḳan‿ocaḳlının şiyleri. åndan sōra buraya gelenner yuġoslavlar gelir bıraya. dizileri getirirler, boşnaḳ parti başḳannarını faĺan getirirler. burası bele ful. mītar‿ārlıyå bunnarı. şeftalimiş, ḳirazmış. boşnaḳ börēmiş. baḳ bizim bırda fırın var. bu fırın tandır. elde yapılıyå bük şiyi. atıyås börekleri, pişiriyis. åndan sōra bırsı ful bele. yime, içme. ben çıḳiyım‿uraya. belediye başḳanı bile geliyå. ḳayımḳan faĺan epsi. bırda diyå boşnaḳca bilen vār mı? beni gösteriyålar. bu yuġoslav şiysi. şindi oḳudūm. ben bıranın tükücüsüyüm. şurda güller‿açmış. ḳīmızı ḳīmızı güller, bu mevsim. ben götürmedim. a, osmanı taniyın mı? avanın‿ismayli vārdı ya onun ḳardeşi. afızın dayısı, amcası. o yeni evliydi. nese işte āşeye dedim ki :

-ayşama gelim mi biras ḳonuşalım.

-gel, ama bi şartla.

-néymiş‿o şart?

- ayaḳlarnın‿üzerinde büle büle geliceksin.

- tamam, yaparım bilirsin.

b‿ācın üsTünden geççēn bele düşmeden. aşā düşmēcen. gectim gectim, geldim‿ucuna geldim. åndan sōra dedi:

-bi táne tükü söyle.

ozmannar tabi ben tū̄kücüyüm bırda. bi ḳuble süledim:

abidik ġubidik

tivist tivist

Íaḳ luḳ Íaḳadaḳ

tivist tivist.

ama sen sor şindi. nasī yapmim ḳıs‿istiyå, ḳıs. ya sen taḳılsana bizim bırayı be.

vay benim cerāpaşa

içmem suyundan‿içmem

içmem suyundan‿içmem

oy.

bi daaki seneye

yolcu da gelir geçmem

yolcuda gelir, geçmem

oy.

yaş‿aḳar gözüm sızlar

né ḳalır gerisine

erkezin bi derdi var

durur‿içērisinde

durur‿içērisinde

oy.

195

rumeli tūküsü mü. ama sen boşnaķca bilmiyåsın. meseĺā angisini söylesem bilemedin şindi. dinnēcēdin sen bizim◡eski şarķıları. esKiden ne güseldi bea.

46.

Adı Soyadı: Fatma Akkanat

Yaşı: 71

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Semetler

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(batıl inançlar)

boyu ḳısa olannar giderler idrelezde. yāmır yāsın deye boyu uzasın. ıslansın saçın, boyun‿uzasın. eger çoḳ‿uzun boyli ise:

-ay çoḳ‿uzun boyum. boyum‿uziyi. biras dā uzamasin.

çıḳar ḳapının‿önüne. yimek sufrasını alaraḳ, tātayı hur büyümesin. allā seni, diyårın. ya bekle. allā ver se uzar. vérmesse uzamas. vallayi ben sōlüyüm, inanmayın diye. ama inanıyålar haĺā. cuma günü çalışılmazdı. salı günü ev süpürülmesdi. bilmiyim ki üle diyålar. he, bayḳuş bırda da vār. neymiş, üttūnde kötü bi şiy‿olcekmiş. yalan bunnar, inanmayın. oja da inanmayın diye söylüyå da haĺa devam‿édiyålar. idrelezde örgü örülmez. yilan ısırcek diyålar. sūra ev süpürülmes. idrelez sabāsı ısırġanna uyandırılır. çünki ḳudret sayibi olsun diye. ḳuvatlı oluyålar. üle yapārmışıḳ.

(ağaç, çiçek isimleri)

işTe ḳarayimiş bi, kestane iki, incir üc, fındıḳ dört, tırabzan‿urması bej. bende var. işTe dā né var bende. gelin tacı çiçei, işTe zambaḳ var. sardunya var. şeyboy vār. vār da vār. suvan var, mārul var, pırsa var. dā néydi onun‿adı yeşil ortanca var. bende var. işTe dā n‿isterim. pırsa var, Íāna var, ḳara Íāna da var. buj çiçeyi de var. buj çiçeyi bāk yarın‿oldū zaman bunu bālēyceksin. leşiyi yara. çiban‿olsun bunu bālāy

altTaki bunu unutmadan söylim geline. bi táne alTtaki ḳadın bi ḳaza geçirdi de bunu ḳoysun. ergivan var, nane var, maydonos var, dere otu var. dā né sayayım.

(yöresel oyunlar)

ḳasap var haĺa da var. dūnnerde çāçaḳ‿oynanır. ḳolo vār. ḳasap var‿işTe üle.

(çalgı aletleri)

muziḳa var. muziḳasız olmas. dabrüke var. davıl, zurna. ḳırnaata sūradan çıḳtı. ama hep muziḳa.

(evlilik)

bisde ḳız‿isteme çoḳ yoḳ. bisde genelikle ḳaçırma. ḳız ḳaçıyå işTe. üle åndan sūra dūne ḳadar herkez gelip gider. iylence olur. alırlar dabrüḳaları, tipsileri çalarlar. dūnde işte şeribetler dātılır. siĺālar‿atılır. bisde aḳreba evliliyi yoḳ. ḳomşi çocū bile olmas yani. ayıptır. yoḳ yani bisde özelikle bi başlıḳ parası yoḳ. zaten meseĺā gelin şeribeti dātmadan‿ünce damaTın‿aḳrebası para verir. gelin şeribeti daTır‿içerler. sūra gene para veriyiler. boççaları verilirken yine bāşiş, assında bāşiş vérir. ḳıymet vériyås‿annamında. şindi bisde ünceden şeribet verilirdi. sūra şindi damaT da eve giriyå. ama ünceden girmesdi. damaT dışārda bekler. sade bi kere gelini ortaya alır. üzerne bi ḳīmızı örtü örter. sūra sādıç gelir. he, ünce basma atılır geline. gelin‿onu Toplar. sūra şerbet dātır. şerbeti iştiklerinde gelin havlı ḳoyar tipsiye. havlıları dātır. havlıları dāttıḳtan sūra gene bi bāşiş verir. yüzük ḳaynı geline parmā üc kere daḳar, çıḳarır. sūra onu üc kere döndürür. yoḳ daḳıyå. üc kere yaptıḳTan sūra daḳar. nese işTe beline bi ḳırmızı ḳırdele. sūra gelir, dışarda damaTa teslim‿éder. bizim düyünner perşenbe gicesi ḳına, cuma sabā düyün başlar. cumārtesi de devam‿éderdi. ama artıḳ salonda, artıḳ bitTi.

(atasözü, deyimler)

-çabıḳ ḳarar véren, çabıḳ pişman‿olur.

-gün dōmadan néler doar.

-iyilik yap, iyilik bul.

-atej düştüyü yeri yaḳar.

-nērde duman varsa, urada atej vārdır.

-iyi dos kötü gününde çıḳar.

(ölüm)

işTe öldünde tüm ḳıyafetleri hemen dātılır. ani çoḳ‿ésKiyse yaḳılır. ayaḳabısı dışarı ḳonur. helvası Ḳavrılır. o ḳoku güe yükselip günāları afolsun diye, derler. ama batıl inanç. oja inanmayın diyå. ama adet yapılırdı. sūra ḳuran‿oḳunur. ḳıymalı boşnaḳ böreyi, fasilesi, pilaFı yapılır. dātılır.

(halk hekimliği)

bizim ḳullandīmıs limon. limon sürerdik çocuḳlara. ılhamur pişirirdik. en çoḳ da ılhamur öksürüe ḳarşı ılhamur pişir dik. kuj burnu toplārdıḳ. gelirdi çocuḳlara. bi de ilimon. néydi onun‿adı baḳ söyledim. ılhamurun‿içine ayve yaprā. åndan pişiriver dik çocuḳlara. bis onu şiy‿için, öksürük‿için ılhamurla beraber. bi de içine de ḳujburnu. geliyådı o. bal, ilimon. en çoḳ da bal sürērdik. öksürdümü çocuḳ, bal sürerdik göysüne. bi de bıraya. üsTüne de bi bez ḳoyārdıḳ. ce ce çekiyådı o boronşiti faĺan. bi de yıḳanmamış ḳoyun yünü. ince ince büle. çocuḳ yedi yaşına ḳadar boronşiti vārsa onu büle tara, tara, tara. o killi yün biras‿ama o tarayinca pislikleri dökülüyå. bi tülbentin‿içine ḳoyuyå. alt‿üsT o tülbenTi göysünün‿üzerine ḳoy. ḳoyārdıḳ, onu ḳullanırdıḳ yani. çocuḳ leşene ḳadar ḳullanırdıḳ. inan ki leşirdi. çekērdi onu. yap , yapıyå. bū̄klerde yapıyå, yapabilir. boronşit‿oldu mu bū̄klere de faydesi var. ḳoyārdıḳ‿onu. bél‿ārısına en çoḳ ḳuşaḳ, yün. en çoḳ ḳuşaḳ. ḳuşayi ḳullandın mı né bél‿ārısı ḳalır né bi şiy. zaten esKiden né ḳadar çalışirsan‿olmasdı. ḳuşaḳ, en güzeli. ben sana söylim mi yandın mı ben né gördüm. ben de yandım bi ara. eger bi faydası olan şiy çişli bez. kéndin çişini yapcen. on dakke tutucen biras.

ilk ḳoydūn‿an biras sicek‿oluyå ya. yandın ya. o çişli bezi birescik tut‿orda. bi on daḳke. emen‿alıyå onu. alıyå, alıyå sūra sicek bi banya yaptın mı gidiyå. bi şiy ḳalmıyå. ic bi şi ḳalmıyå. üle onun da faydesini gördüm. bizim dünürler vārdı. yuġoslavdan bıraye geldiler. gele gele, ben‿oray gittim. üle bi Íaf‿açıldı. büle büle yap, yapın diyå. sūra benim bi táne gelinime şiy ḳoydum. çay ḳoyacam. büle tabaḳayı ḳoydum‿eline. çanta var. üsTüne ḳoyārken bu çatlemiyå mi. bu yanıyi. dedim büle büle. biras kéndini. dedim bıraḳ be. sūra yıḳeris dedim. nese gitti yaptı. üzerini çişledi faĺen. sūra inen ki geçti. ayni geçen gün yolde bi ḳadın üzerine çayı döktü. mērem‿alcaḳtı. git dedim büle büle. git çişini yap üzerine bi beze dedim. ḳoy‿üsTüne n‿olcaḳ sūra yıkersin. geçti, inan ki geçti. bi işTe ben‿onu gördüm. bi de kestiyin zaman, bi yeri kesiyåsın, geliyå ḳan. yine tuālette çişini üzerine yap, tamam. hemen kesiyå. bisde de ünceden tütün ḳoyardilar. kest n zaman, bisim‿ünceden rāmetli anam ḳurban kesērdik bis. genelikle kesērdi elini. o söylesene sen. aman yiyås ya hep çalılārdan. dud deyil de diyeri. onun siyāyı, küçüyü. aududu deyil, diyeri. pıtpidik de derler ya. he, böürtlen. böürtlen‿işTe onun yaprānı yıḳa. hemen biras‿ezine ḳoy, çiyne. sūra o kestiyin yeri bāla. iki üc gün bāla. o yaran hemen geçer. o ḳadar faydeli. elimis‿ezildiyinde nāpacek‿işTe bāliyådıḳ. gidiyådıḳ ḳırıḳçıya. ḳırıḳçı né dērse artıḳ. ziytin yapılır. ziytin de ḳoyar yapılır. ama en güzeli ziytin bisde ḳoyårıs‿ama haĺa da ḳoyulur. ama şindi pek ḳonulmiyi. şindi hemen doḳtora gidiliyi. o ārı kesici yapıyå, uyuştuyå hemen. şindi uyuşturuyålar hemen. bis de ziytin ḳoyārdıḳ. haĺa da ḳonuluyå. haĺa da ḳullanan var‿ama. faydesi var mi yoḳ mi ben bilmiyåm. vārdı ama. bis de ziytin ḳırıp, ḳoyidik.

(göç)

dedem rāmetli, bi de båbānnem ben bildiyim ḳaderiyle yenipazar. bosna yenipazardan gelme. rāmetli dedem şiydeydi o zaman. anḳarada, o zaman paşalar vārdı. dedem de onun şiyiydi, postasiydi. paşalarin hangisi vallayi bilmiyåm şindi. silāşör diyålardı. o postaci diyårıs ya bis şindi. onnar da silāşör diyålardı. benim dedem orda çalışıyådı. ve selanikTen evlendi. båbānnem‿ordan, selanikTen. o

selanikTen‿işTe aldıḳ ḳızı. işte ben bej aylıḳken de rāmetli båbānnem‿öldü. ama atırlamıyårım tabi ki. dedemi de atırlamıyårım. zaten o dā ünce ölmüş. nasī öldün̄ü de atırlamıyåm. båbam da rāmetli o da atırlamıyådı. çünkü dā ünce ölmüş. küçün̄ken‿ölmüş. o şiyde o hep atlan gidiyådı. geliyådı buray, atlan. ozman araba yoḳtu anḳaradan. siĺāşördü o.

(yardımlaşma)

esKiden imice yapılırdı hep. bu küyü de hep imice olaraḳ yapTıḳ. ḳuyular, deyirmenler hep imice yoluyla. bu camiyi de bis yaptıḳ. ama şindi imice ḳalḳtı. şindi hep belediyeye başvırıyålar. o zaman hep imice.

(yöresel yemekler)

boşnaḳ böreyi. . bu yörtyımırta. er yıfḳaya bi yımırta. ḳaş táne tipsinen yımırta vārsa yörtiçine de yā şindi epsi bu yéni nesil epsi yéniye uyuyå. uymuyålar ki bize. uymuyå yoḳ. şallā yaparsınız da biraz zor. ḳalmadı ki éski gelennekler. şindi en meşūru boşnaḳ böreyi. bi de tipside tavıḳ var. tavī kesiyıs. tavıḳ pilinçli. ünce biras şiy yapiyıs. bi ḳat suda, onu biliyånıs heralde. sūra atiyıs fırına. ḳoyuyip, pişirip, boşnaḳ pilavıdır yimek‿o. meşūr, güsel. dün̄‿olsun, sōbet‿olsun, cemiyet‿olsun. tavıḳ, küy tavī tabi. tavıḳlı pilav, ama tipside. etleri büle yayacān. böle pişiricēn. güzel‿oluyå o. çoḳ güzel‿oluyå. ama yālı tavıḳ‿olcaḳ‿o, küy tavī. būle desen‿öle. kimi patatiz, piynirli, yımırtalı yıvarlaḳ. bu yörtyımırta. er yıfḳaya bi yımırta. ḳaş táne tipsinen yımırta vārsa yörtiçine de yā. sıvı yā ve yımırta. ḳarıştırıP, ortasına da piynir. düşe, pişir.

(nazar)

ic bi şiy. ben bi şiy yapmam‿ama ḳurşun döken var. nazar boncū daḳan var. kéndi de yapabilirsin. ḳuran‿oḳu. ben‿üc ḳullüvallā oḳu. üc eyuzu oḳu. bi fatiha tamam.

(erkek isimleri)

āmet, mēmet, abdulā vār. sali var. işTe süleyman, ibrām hasan, alil, recep, şaban, ıramazan, fat , mıstaFa, ömer, şeref, ġalib.

(kız isimleri)

fatme, ayşe, z nep, hatce, mevlide, emine, rukiye. bunnar genelikle.

(kırklama)

bis de babina vārdı. ḳırḳ birinci gün evine gidilir. bebē ve anasına, båbasına ayrı ayrı bōça hazırlanır. bebek için kiyafet, havlu, çorap, battaniye gibi tiyaçlar bulunur. bebek◡için duvalar okunur. babinaya gelenner bebē ediye getirir. işTe ḳırḳ táne taj toplayıP suyun◡içine atılır. sūra altın da atılır. aynı suyun◡içine. tus sepilir. bebek de anne de bu suyla yıḳanır.

47.

Adı Soyadı: Hatice Özfidan

Yaşı: 82

Öğrenim Durumu: Yok

Derleme Yeri: Karapınar

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(kıtlık)

şindi çoḳ‿ yis, çoḳ rātıs. ayni ḳasaba usulü. ḳasaba sanı nas‿oturū aynen ben de üle oturur. eskiden çoḳ çékTik. ama doḳus tene, on tene çücüḳ duurduḳ. unnarın yiyecekleri, unnarın giyecekleri yoḳ. fakillikti. bi şiyimis yoḳtu. ama şindi allāma bin kere şükür. adam‿ülmüş. çücüḳler‿ülmüş. sekis tene çücüḳten bi táne üldü. åndan sōra burayı işte üle. sizi né annamaḳ‿istiyısınız? çaırmışınız da ne annataĺm?

(evlilik)

şüle bi ḳıyafet‿üstüme giydirdiler. ḳınamızı yaptılar. büle hazır bi şiy. beyas patisḳadan. gelin‿oldum. ic bi şiy. sandalye bile, sandalye oturmadım. ḳaşdım, ḳaşdım. n‿araba gördüm. büle yayan, yayan. yanayaḳ büle ḳaramürsele gittim. bi çif‿ayaḳab‿almışlar, bi de üzerine büle çarşav gibi bi şiy. ic bi şiy görmedim ḳaynatam. kéndisinden‿ic bi şiy görmedim. bu zevk şindi dünyada yoḳ. benim torun yeni evlendi şindi. on gün, om bej gün‿olmujtur. hayat bu hayat. ümür boyu bitirimēsin. onnar da aldıḳlarını. ben de yoḳtu ij bi şiy. büle biras ḳıvır yataḳ, işte bu yastıḳ‿olsun. yataḳ yoḳ biras‿altında. yani çoḳ fakillik çektik. çoḳ fakillik gördük. atmıj sene ünce. atmış bej sene ünce ya. üle işte. ya, şindi hērkez , hērkez normál. şindi ḳasaba da ayni küy de ayni. şindi fakil de yoḳ. epsi gerilemij. epsi gerilemij

şindi. ama benim zemanımda çoḳ kötüydü. ij bi şiy yoḳtu. düyün, biri bi bürek yapiye. diyeri bi bürek yapiye. biri poaça yapiye. biri bi şiy yapiye. biri bi şiy getiriye. geliyålar, düyün derneyini yapiyeler. üleydi. ḳāyı bende üleydi.

(düğün yemekleri)

e, işte ḳuru fasile, patatiz yimeyi. işte et vārsa et yimeyi. yoḳsa üle. bi bürek, işte bi sütlac. åndan sōra ne bileym hurmasitsa üle bi şiyler yapiyediler. valla şindi boşnaḳların meşūr bürekleri, hurmasit. åndan sōra tatli, baḳlafa. yapiyis şindi, yapiyis. valla hamırı yapiyålar. şindi pek darifi bilemēcem‿unutmuşum‿ama gene darifi annaTabilirim. onu yapiyålar, hamırını. yıvarliyilar‿işte şu ḳadācıḳ şu ḳadācıḳ ḳoyuyilar, pişiriyålar. üsTüne şerbet ḳoyiyelar, tatlı oluye işte. bugün bana ḳıslar geliyålar, yapiceklar‿işte. ḳuran‿oḳuticēm. yarın sabā sā olursem. neydi o ya? he, mevlüdüm var. beyimis ölmüş sekis senedir. işte onun‿için okitices. işte üle. tatli o. sütleç yapıyis. baḳlafa yapıyis. şindi yapuyıs. evelden yoḳtu o. şimi şimi unnarnan meşġul‿oluyes. illa tatli sütleç, baḳlafa yapıyis. hurmasitsa, åndan sōra helva da. helva da yapiyes. un helvasi, irmik helvasi. n‿istersen yap.

(bayramlar)

eski bayramnar yoḳtu. anneler büle eski parçe parçe elbiseleri dikērdi. giyērdik, bayram. e, biras da şiy. el‿öpmeye gidērdik‿evden‿eve. üle yoḳtu ki bi şiy. yoḳtu ki fakilik. fakilik vārdı. atmış bej sene ünce. ama şindi üle deyil. şindi süper‿epsi.

(meslekler)

çifçi. tütün‿ekērdik. çifçi, inekimi vārsa valla da bi keçiyi sārdıḳ. ḳoyun‿işt‿o. üle işte. tütün, buydā, tütün, misir. åndan sōra keçi, kimin ḳudreti vārsa bir‿iki ḳoyun, inek. işte üle. ayatımız‿o‿idi. kimi varsa oküs. oküs vārsa bi dā işte sabanı mı né biniliyå. tāĺayı sülüyådın. tıĺaḳtöl yoḳtu o zamán. üküslerle, biz‿inek‿iki táne. ḳoyārdıḳ‿inek. tutārdıḳ. adam da sülērdi. ḳıs da arḳasindan‿aterdi. misir‿ekērdik. buydā ekērdik. o tāta yaperdi. tütün‿ekērdik. işt‿o. ay, şallā ij bi zamán gelmesin. ḳoza bücek tutārdıḳ. o da çoḳ pisti. bırayı ḳapatīrdıḳ tellerle. bu oda ḳomple bu

odanın‿içinde ḳozalar. onnar‿orda şiy yapardı işte. bu yapraḳlari kesērdik. ḳozaya atārdik. unnar em‿em diye yiyåler. ses çıḳariyålardı. pislik yapiyålar. süpürüyån, atiyån. demet bāĺādık. büle büle oraḳ vārdı. biçērdik. bütün gün biçiyis‿oraḳ. koyuyås. biri bitiyå, biri bāliyå. birileri biçiyålar. çay yoḳtu. yapērdik büle hamır. büle cıvıḳ. tipsilerde yapērdik büle sacın‿altına. bi dōrērdik parçe parçe. üsTüne de bi yūrt, tereyā. tāleye götürüyåsın. işTe üle. ben ḳabaḳ būrēni de yaparim. bi kere tāleye götürdüm. bu yimem dedi. bi yi, dedim. åndan sūra ep yimē başladı. e ben şindi seksen‿iki yaşındayın. bitmişim. seksen‿iki yaşindayın. ben bitmişim ba, bitmiş. ḳaş tene çücüḳlerim da söylüyåm. en‿az, aftada iki kere on tipsi bürek yapıyådım. sabā, ūlene, āşamnēn. biri geliyådı ona. ver bana iki tipsi bürek. bej daḳke yapmā. şindi yapamiyåm. em de ḳırīm. pıratezim vār. düjtüm. bıraya baḳ. tam bi sene olcek, iki sene olcek. pıratez Taḳmışlar. e, o geçmiyå. geçmez, ben‿oturaraḳ onnara emir veriyåm. onnar nasī yapaceklerse ben söyliyåm. amin. yalnız diyårın sana. eski şiy, eski zamán, şallā bi dā kimseye yaşatmas. yoḳ, yoḳ. derede küllen çamaşır yıḳārdıḳ. sabın yoḳ, küllen. deterjan yoḳ, bişi yoḳ. şu ḳadā sabın getir dik dereye. derede ellēmizi, yüslerimizi yıḳayaĺm. bi dā küllen sabınlayaĺm. ḳoyērdik bi sandıa. kül, bi tenke getir dik normál kül. ḳoyērdıḳ‿üsTüne. vur sıcak suyu, vur. aşā aḳıyå. durulana ḳadar. o zamán vuruyes sopaynen. e yıḳanmiş mi yıḳanmiş. ayşama ḳadar onnarı yapērdik. n‿ozman şiyde işTe Ḳuruturduḳ dişērde. ip bāleydik. büle azir yer yoḳtu. büle ipnen bazen o tikennere, sergennere. işTe üle. çoḳ zorluḳ çekTik çoḳ. benim‿ilk ḳız. on yedi yaşında ḳucāma aldım. on yedi yaşında ilkin ḳızımı aldım ḳucāma. şindi kendisi atmış‿üc yaşında. ya, ḳucāma aldım. ertesi günü iki gün üc gün oturmuşum‿evde. oturamamışım‿evde tāleye gitcem. bırdan bēki yalaḳdereye ḳadar. küfeye ḳoyar çocuyu. başıma ḳoyārdım. ādi tāĺa. bütün gün oraḳ biç. pareynen, iki bucuḳ lira. lira, lira. iki bucuḳ lira ozman. çücük de şiyin‿altına yatiye büle ayacin‿altina. şindi yoḳ küfenin‿içinde. gidiyårın, o şiyini çıḳariyeler. aydi hērkez gidcek. kimsi su, kimsi sigara. paraynen gidiyås. ben de gidiyåm, baḳıyem çocuyuma. emziriyem. baḳyårım islaḳ mi. bi de baḳyåm‿islaḳ. indriyåm, o

parçe bezi n se. bi parçe büle bi paçavre altina ḳoyuyådım. bāleydım büle. otun‿üstüne ḳurusın. başḳasını ḳoyārdım. yoḳ ki yoḳ. yoḳ, yoḳ. o ḳadan fakilik vārdı. ayşama ḳadan üle. sūra ayşam‿üzeri giriyås‿eve. indiriyåm başimdan küfeyi. un‿ifaḳ‿olannari yıḳıyåm, ḳoyuyåm çocuyin yanna. getiriyåm, ḳurusın, ertesi güne ḳadar. né çektim ben. allā bilebilir, başḳa ij kimse. bi de bi táne çücük‿olsa bi şiy diyemem. on tene çücük doyurdim. on tene. her‿iki yaj. işte sade bu. bu, bū̄k ḳıs. ötekini doyurinca bu üc yaşindeydi. båbaleri askerdeydi. ozmán geldi. her sene o adamden bebē yine doyurmiş. bi de felç‿olmuş. benim şindi gitti. oja paytar kendisi. ḳaçıncıya, dedi. valla dedim her afta doyuriyå. her‿afta. demiyårın ki her sene bi doyuriyå. adam da güldü. nasī tiyze her gün doyurulur mu? vallā doyuruyi. çektik de çektik. bizim‿o záman çektiyimizi allā kimseye çektirmesin. bugün de baḳ. bazı ūlannar üle deyildi. ya, diyişik. biz çoḳ fakildik. ben‿adamin yanina gitti. sūra ḳaynanam dedi. götür, nereye götürisen. benim yanimda durmeycek, dedi. on‿altı yaşinda geldim. on‿altı yaşında. üle dediyim gibi düyün görmes‿olsun kimse üle düyün. görmes‿olasın üle düyün. gelecēdiler de nérde.

(çeyiz)

yoḳtu, yoḳtu. bi kiĺot, bi faline, yoḳ faline deyil büle bi gölmek. bi kiĺot, bi tülbenT. büle bōçe da yoḳtu.ḳaynanamda bi şiy yoḳ. damaTın‿üsTünde né vārse o. ertesi gün, üsTünü diyiştirise yoḳ. üle çektik. şindi né bilim, ne söylim. seksen‿iki yaşindayın. her şiy başimdan geçti. ama diyårın yine allayıma bin kere şükür. bu ev yoḳtu. a, hepsini kendimis. saman çıḳarttiler. hep bıraya ḳoydu. geldim né oda, né tuālet né bişi. né salon, mıtfaḳ. bey, bi demet sap‿açtık. bi de yerden bi parçe. yatayimis o idi. ḳaryolemis‿o idi. mobilemis o idi. annaTabildin mi? vārse sen‿annaTma, de. ayşama ḳadar bitiremeyis. vallayi günner vārdi açliktan‿ölüyådım. bi Íoḳme ekmek yoḳ. var ḳaynanam çoḳ térs‿idi. titiz‿idi. nāletidi. titiriyådı. evamli. görmüyådı. devamlı kimse bi şiy ellemesin. pişiriyå ayşam‿üzeri ekmek. çücüklere veriyå, yisinner. ben‿ic bi şiy yimiyim. ta adam da üleydi. ic bi aḳısızidi. sormasızidi. genelde sormas

beni, yatmaya yedin mi diye. yimedim. sabāleyin gene yoḳ yimek. gene ekmek yoḳ. çay yoḳ. bi şiy yoḳ. gene ḳaçamaḳ yaparsen yirler. ya bi fasile çurbası yaparsen yirler. bi patatiz yimeyi yaparsen yirler. bi Íāna. işTe o. bürek de yapamiyådı kendisi. bilmiyådı yapmaya. bana da misāde vermiyådı. ben yapārdim. ben yapārdım misāde vérse. sūra açtim göslerimi bıraya geldim. kéndisi ḳurucudu. küyün ḳurucusu. tāleleri, çücūleri baḳiyådıḳ. bu evi yapiyådıḳ. ama her şiyi yapiyådık. allā vérdi aḳıl. birden başladım, bildiyim her şiyi yapmaya. her şiyi kendi elimnen. evi, e tuāleti, e çücükleri. bi irkek, bi ḳız, e bi torun. her şiy yaptım. işTe büleydi. yordum da tam yordum. yüzümü de tam‿açtım. yedi ḳız‿iki ōlan var bende. geliyålar bıraya. sūra aydi ḳaramürsele. ben çoḳ çektim. bēki çoḳ çekmedim başḳasına göre ama ekseri çekTim ben, çoḳ.

(bayramlar)

a bayramnar şindi olunca düyün. benim‿evim de düyün. ḳırḳ tene torun. ḳızannar geliyå. ḳizlar geliyå. damadin dametleri. düyün gibi. baḳlaveli, yimekli, bürekli işTe.

(bayram yemekleri)

bayram yimeklerinden işTe ḳurban keseris. ḳurban bayramına da girilmişse keseris ḳurban. onu şiy yapiyårıs. ḳavırma da yapiyårıs. bürek de yapiyårıs. küy büreyi, etli büreyi. ille oluyi. ille olcek. baḳlave ille olcek. bizim çurbalar. er şiy olcek. bizim tavıḳ kesiliyå. bizim her şiy, her şiy. ramazende ille baḳleve yapilcek. bürekler açilcek. kaş kişi vārse doyurilcek. yimekler çoḳ güsel‿olurdi. ayni ḳasabada gibi. ḳasabada bin tene çeşit yoḳ. bisde eyer vārse tavıḳ kestiysen pilaF yapiyån. çurba yapiyån. patatizini yapiyån. büreyini açiyån. tatlini yapiyån. yōrdunu ḳoyiyån. herkezin‿o onu dōru sufra. masada né vārse onu yiyålar. o ḳadar üraşmek‿istemiyålar. bis üraşiyådıḳ. ben bazı günner on tipsi bürek yapiyådım. on tipsi. şindi ḳızlere diyårın. né zorlaniyåsiniz? bana verin. ben soyim, dōrim, kesim. açin tipsiyi. bi tene, iki tene. e, napicām onnari. yisin, herkez yisin. kimse doysin. a, evelden né zorluḳ. görümcemin ḳocasi gelirdi. ḳaynanama gelirdi. beni istemesdi. te şindi işTe üle. ben‿aliştiyim gibi her ziman‿istiyårım. he, e görümcemin‿işini annatiyådım. ḳaynanam de beni ic‿istemiyådı. ic, çoḳ. ama nasī söyliyim. allā günā

yazmasin. gene diyårın, allā günā yazmasin. allā afetsin. çoḳ çektim. ondan çoḳ çektim. ic‿istemedi:

-ana dedim. ne istiyısın benden?

-istiyåm, gözüm görmesin.

a ḳoca istiyå beni. dünya güzeli, dērdi beni. dünya güzelisin, sen benim. benden‿ayrılmıyå. benden ār, ār, düşe düşe. åndan sūra kene ben yine dedim, afettim. görümcem‿evlendi. her‿ay gelirdi ḳocasinen beraber bıraya. annesine gidērdi. çantasini bıraḳırdi. eşyasini, bıraya gelirdi. né Ílazımsa giceye bıraya gelirdi. ḳalker, yapārdim. emen bürek, tatli. hemen başḳa bürek. hemen dērdi:

-ya atice yingemin ḳac günü ḳaldi. her gün tavıḳ kesti.

napayim. ozmán yoḳtu ki et getireyim. o getirirdi allā için. bi büreklik et getiridi. bürek yaperdim, o‿yşam. ertesi gün kene tavıḳ kesērdim. gene tavıḳ keser. bürek, tavıḳ, tatli. ani çoḳ‿ ḳarşilerdim. çoḳ‿ ḳarşilardim. ep dērdi damet:

-senin gibi ḳaynanem‿istemedi. ama sen çoḳ‿ sin.

nāpim, nāpim ben‿onun gibi olamam. bi de ep dērdi, çücükler bıraya gelince:

-söyleyin‿ananiza, söylesin. ben‿oraya gelm m. ben bırda ōlumun yanindayım. bıra benim yerim. onun‿evi d l.

a benne né oturip, yicek. ille onnarnen yicek. sufra tutumiyi yimekler. üle yapiyådı. ama şindi artik bitmişin. seksen‿alti yaşinda. otuz‿alti duumluyum. şallā. allā benim vallā şallā. ayāmi da ḳırdım. sen benim gördün mü. sana gösteremem şindi. yoḳ sandelyeden düştüm. bu ḳolum bırdan bıraya mosmō. gelmiş banyacı, banyamı yapmaya. yapamiyåm. bu elimi ḳaldiremiyåm. bırasını da ḳırdım. bırası da pıratez‿oldu. arḳasi beller ḳırıldi, aptes‿alırken. arḳa üssü düştüm. kemik çatlemiş. omurġamın kemiyi çatlemiş. ḳorse taşiyårum. vérdi. mēlem veriyå. ama yoḳ ḳızım yoḳ. bi fayde yoḳ.

(atasözleri, deyimler)

-al bebek gül bebek‿olmaḳ.

-né oldum deyil, nōlcām diceksin.

-derdi çekmeyen bilemes.

-ebe çoḳ‿olunca çücük saḳat doar.

-yalan çiçek‿açer‿ama meyva vérmes.

-yalanla yatan, yalanla ḳalḳar.

- yalancinin mumu yatsıye.

- misaFili oj tutan, sufrasının bereketini artırī.

- üküzü boynuzundan, sanı sözünden tanırlar.

(halk hekimliği)

şindi kimse inanmiyi onnarı. kimse ḳullanmiyi. şindi sade doḳtora inanıyi. albuki ic fayde yoḳ. valla billa ic bi fayde yoḳ, doḳtorlardan. zeyirleniyis ilaçlanan. devamli ilac, devamli ava. gice iki sefe ḳalḳıyim. ava çekiyim. boronşiTim var, astımım. er şiyim var. ta ne diyim sana. ne annaTiym. iki üc gün baḳ sana gösteriyim. baḳ‿ deyilim. deyilim. görüyån mı. a baḳ‿işTe bunnarı vérdi. ic baḳaĺm diye. bütün gice buz ḳoydum. bütün gice buz. sūra mēlemi de sürdüm. ḳız geldi, beni yıḳamā. ādi anne, dedi. ādi dedim ben de. ser bi şiyi. yani oturmiyim şindi. ser, eski bi şiy dedim. bu ayām taḳılmas mı eşiye. ayde. dombala aşāya. ḳaldıramiyåm. küĺom da var. ic düşmiyåm, küĺomdan‿aşāye. ya, iki küĺo üc küĺo. ep‿aynıyim. nasi doyuruyåm çücüyi üle. baḳtırdım. şikerime de baḳtırdım. ḳalbim var, ḳalp yitmezliyi. ritim bozuḳluyi, büyüme. åndan sūra idrar tıḳanme, yaniyå. idrar‿er‿allayın günü idrar‿api içerim. ḳansızlıḳ‿api içerim. epsi var, epsi. olmasa bunnar zati ḳomaya

giriyim. ama ozmán ben ḳızım çoḳ çekmişim. ben bugün çücük doyurdiysem bütün gün yalniz doyuruyim. tālede ben‿evin‿içinde. ayvan baḳiyåm. baḳiyåm, ediyåm. azirliyåm. néreye doyuricām, edicēm. néreyi kirletm m diye. kimse yoḳ‿evde. ayşama ḳadar, ayşam‿ezanına ḳadar çocuḳ yoḳ. su hazırliyåm. ip ḳoyiyåm. bezini açiyåm. ep kendim yapiyåm, ep. ayşam‿oluyå yoḳ. ayşam‿ezanına en bū̄k ḳıs ayvannari getiriyå. göreyåm, bırdan geçiyålar. ben de geziniyåm. git, hemen dedim. üsTeki ḳomşiyi çār, gelsin dedim. o hemen‿annamış‿en bū̄k ḳıs. hemen çārmış gelmeye. maşallā, maşallā. ne maşallāsı dedim. bütün gün maşallāsı ic yoḳ‿idi. çoḳ yordun beni, dedim. ayşam‿allāma çücük dünyaya geldi. şimi gelen ḳız. şimi gene gelcek. ḳırḳ yaşında ḳız. en küçū̄ ḳıs. oran‿işTe ondan dā küçū̄. bu ōlan‿işTe altıncı ōlumuz. bej ḳıs, ōlan‿altincı. vār da vār. ertesi gün ḳalḳtım. tāleye gittim ben‿epsini. inek sādım. en‿ünce toparlendim. ordan‿aşāye yıḳandim. üsTümü, başimi. aynı gün yapiyes. yoḳ ki başḳa gün. o yoḳtu. parçe bez ḳoyuyısin. düşüyå. hemen gidiyåm iş yapmā. ya bālıyim, bācikli yapıyåm. başliyåm‿iş yapmā. ekmēnden, yimēne epsini yapiyådım. ic‿ata yapmiyådım. a şindi dōriyålar. al bebek gül bebek. ḳırḳ bin táne resim, ḳırḳ bin tene videyo. bi táne, bi tene resmim yoḳ. ne bibekle, ne hamileli, ne ultroson ne mutroson. doyurdum on ḳıs. e, adem de ōlan‿istiyå. adi bi tene dā. altıncı ōlan‿oldu. onun‿arḳasindan gene ḳız. né çektim né çektim. bi ārı geliyå. bej daḳa geçiyå. aydi ārı gelmeden şunu da yapiyåm. aydi kene sanci geliyå. ḳoşiyåm tuālete. gene geçiyå. kene bi şiy yapmā gidiyåm. kendim‿ep kendim. ebe mebe yoḳ. bu dizlerimi kimse allātan başḳası görmedi. kendim bi de allā. üle üle ayatımı geçirdim. elli sene üle. yoḳ, yoḳ. epsi kendim. bebeyi bāliyådım. kesiyådım. ḳundaḳliyådım. yatiriyådım. e, baḳa baḳa ḳac defe. åndan sūra hemen bastiyåm ḳarnımı. çekiyåsun‿onu. temizleniyå. bāliyåm. geçiyåm‿üsTümü. deyiştiriyåm. ey néler yapTım ben. şindi yapamem bi şiy.

48.

Adı Soyadı: Cahit Soydan

Yaş: 72

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: İhsaniye Köyü

Göç Ettiği Bölge: Bosna-Hersek

(düğün)

huzur vardı, neşe vārdı ünceden. şindi ic bişi yoḳ. esKi dūn bi haftaydı. ben çāldım. yingeni istemedim, ḳaçirdım. normálde bizim bu ḳıs TaraFı bizim burda ḳaçirma var.

normálde de vār. esKiden de vārdı, şindi de ara ara oluyå. kime nasiP nasī ne nasiP‿oluyåsa. şindi biS üyle ded m gibi bis evlendik. gürücü faĺan yoḳ. dūn‿esKiden küy‿evinde bırda olurdu. cum‿āşamı başlārdı. yoḳ be né cum‿āşamı. salı günü başlādı. pėrşenbeye uzaTırdıḳ. şindi ben size şöle söliyim. esKiden vasıta yoḳtu. üyle araba maraba yoḳtu. atĺālan, yayan küylerde geziliyidi. sabādan bitin gün çalış tāĺada. āşam‿oldu mu bırdan gider diyelim. bej kilometre mi on kilometre mi gider. oraya yayan gider. orda manitasını ayarlamışTır. o küyde gezmiştir. gidiyi, ayarlıyi. birleşiyålar. camdan cama ḳonuşuyå. åndan sōra dūnner‿oluyådı meseĺå. işte gidiyi, ayarlıyå öle. dūn‿olsun‿olmasın. olsa da devam‿ediyo. o küye gidiyo. bi tene ayarlıyå. başḳa küye gidiyi. o küyden‿ayarlıyå. öteki küye gidiyå. ordan‿ayarlıyå. artıḳ hangisiyle ḳanı bādaşıyåsa. onna devam‿ediyo. istetiyi. anne tarafına diyoki ḳasaba taraFı vārken küyde ne‿yşin vār, bilmem ne. bilmem zat zut. ne ḳasabası ya. ḳız ne ḳasabayı görüyü ne ōlan görüyü. eyer‿annaşırsalar veriio

istiyåsa. vermiyåsa zaten vermeme timali yoḳ. bıranın da yüsde seksen doḳuzu ḳaçırma. alıyå, ḳaçırıyå. yani öle bırda güsellikle isteme misteme yoḳ. ḳınadan‿önce ḲıS ḳaçTıḳtan sōra bi afta ylence oluyådı o evde. ḳızı ḳaçırıyı. ben sana bişi diyim mi? ḳızı ḳaçırdıḳtan sōra da ḳomşular her‿afta gider, ylenir. ḳına gicesi yani ylenceler ḲıSlar bi taraFtan‿oynuyo. erkekler bi taraFtan geliyi. yabancı küylerden de ḲıSlar geliyi. e küylerde de dolaşıyå erkekler. kim kimi ayarlıyabiliyåsa, ūraşıyå yani. öle öle seyir‿ediyi.

(çalgı aletleri)

muziḳa vārdı muziḳa. şindi bırda esKiden. benim te vārdı. almanyadan getittirmiştik. ben çal m. biĺader de bizim çal di. esKi muziḳacılardan bu ḱazım‿abi bırda. şarḳı, tūkü şu bu çalıyåm da ḳasap masap, oranı moron çalam m. tam şimi en‿ yérde elim durū böle. ḳırılmadı vesseĺam. şimi o yapıyådı da beceremiyådı. şim bunun ḳardeşi yapıyå o‿yşi. båbam, båbamın båbası rāmetli hepisi yapārdı bu‿yşi. fayik‿amca, salimin båbası. sen şimi bunu allā günā yazmasın. yasin‿oḳunūrdu. alırdı çalārdı rāmetli. bizim‿epsi çalārdı. artıḳ ḳaramürselin de epsi çalıyå. bi de ismini unuttum. biri vārdı doḳtordu ḳarısı. o da çalārdı. esKiden cuma günneri yabancı küylerden genşler gelirdi. bizimkiler gidērdi. onnar gelirdi. meseĺa māllerde ḲıSlar faĺan geziyodu. şimi hiç bi küylerde onnar yoḳ. şimi lükse mi giriyos, napıyos. şimi erşi terk‿ediliyo faĺan. adetler terk‿edildi. erşi orḳa bāĺandı. ne arniḳa ḳaldı. ne davıl ḳaldı. ne zurna ḳāldı. ne ic bişi. erşi ḳılasik. geneli nēse yunanistan, bu batı hayrannī. yani genelde istanbul, anḳara ne ḳonuşuyosa bırası da onu ḳonuşuyo. farḳlı bişi yoḳ. ya esKisi Íazım. yani esKisi bırda ḳır dūnü yapıyå ḳardeşim. gelennere tosını yatırıyå. gelen giden bi afta yiyo. davıl, zurna, darbıḳa oynanıyo bisde bi şiy. geld ydiler darbıḳayla oynamā.

(kına gecesi)

meseĺā ḳına gicesi ertesi sabā damaTın‿evinde bitērdi. nērde yattı. nērde sızdı, ḳaldı. belli deyildi yani. yani öle bi şiy. şimi erşi ḳılasik. istanbul, anḳara ne yapıyosa o adetler. yani esKi o adetler yavaş yavaş terk‿edilmiş vaziyetTe. esKi o adetler bırda ḳalmadı yani. sade bırda deyil ic bi küyde yoḳTur, ḳalmamışTır.

(gelin alayı)

valla esKiden kim ḳıSı vermişse biygirlernen, almā gidiliyodu. tabiki biygirler süslenirdi. orası da ayrı bi tatlıydı. gelin valla şimi bırda dūnünde. ben meseĺā ozman ilḳokūla gidiyodum. gelin bıraya biygirnen gelmişti. atnan kim bıraya gelicek bininci bıraya mücde vericek. yarış da vārdı. at yarışları vārdı. yarış dedikleri atnan gelin‿evine gitme yarışı. taş‿alırlardı meseĺā. taş, bu yerdeki taş yani. bırdan şimi buraya. o caminin‿oldū yere. bi böle ölesine atma vārdı. bi de omzundan böle üc kiĺoluḳ, bej kiĺoluḳ taş. meseĺā şindi şiy‿atılıyo ya ne diyolar‿ona. yoḳ sektirme deyil. gülle, gülle. bi bu çeşiT, en fazla kim‿atar. bi de omzundan böle yani tek‿areketTe. bakın yani şöle. bi būk taşı alıyodu. omzundan böle en‿uzā kim‿atacaḳ yapılıyādı. o bizim‿için bi sipordu meseĺā. ayşam, erkez bā, bāçeden geld nde yapıyādıḳ. şu caminin‿orda genşler toplaşīrdı. o sıḳ sıḳ yapılan bişiy. tabi meseĺa şu fırının‿oldū yérde veleybol sāmız vārdı. meseĺā baḳ bu da vārdı. meseĺā küyler‿arası fıtbol turnuvaları yapılıyādı. esKiden güyleşler yapılıyādı, o da vārdı. ama şimi mālesef bu telefonnar çıḳtı. bu şiyler çıḳtı. o esKi adetler ḳalḳtı yani. sosyal medya geldi. yani bi anḳarada nasī sosyal medyaysa, küyünde de aynı. bırdaki küyde de aynı. esKiden yardımnaşma da dā di. meseĺa sis şimi bi dūn yapıyåsınıs ya da bi cenazeniz vār. bişiyniz‿olur bişiy yapārsınız bitin ḳonu ḳomşu yardıma gelir. şimi de vār da esKiye nazaran yoḳ. meseĺā sis bırda ev yapıyåsınıs. bu da bırda kilemit yapıyå. bi çatıcı geldi. bitin ḳomşiler gelir sana yardım‿etmē. şimi o yoḳ. şimi yardım‿için paran vārsa. deyirmenner vārdı bırda. bej altı tene deyirmen vārdı. götürüyåsın, afedersin eşeknen, biygirnen, üküsnen. deyirmene götürüyon. orda ununu ūtüyoduḳ, geliyådıḳ. esKiden bırada dayım vārdı. bununnan‿annemler dayı çocuḳları. bizim deyirmen vārdı. bırda aşāda vārdı. o zaman ben ıfacıḳtım. oḳula

gidiyomuydum, gitmiyomuydum atırlamıyom. vallayi bilmiyåm. o zaman deyirmenci vārdı, deyirmende. böle yaz günüydü ama. şim‿ic‿unutmam. belki inanmāsın‿ama şimi bāsedeceyim‿olayı. şimi dayım dedi ki:

-al sana bi lira. git deyirmenciye yémek götür.

ayşam yémeyi. ayşam‿ezanı oḳundu ama yaz günü. ava böle aydınnıḳ biliyåmısın? ben hem gitmek‿istiyårım hem ḳorḳuyorun. ayşam yannız ben bırdan nereye gitçem. deyirmenciye yémek götürcēm. çıḳārttı bana bi lira para vérdi. e, o zaman bi Íira para ama. em ḳorkuyorun em gitmek‿istiyorun. bi lira var ya şimi. o bi lirayı alcam ya. nese şindi ben bi yimek götürdün. ama aşā gitTim o ḳorḳu gitti. baḳ‿inanırmısınız, o ḳorḳu gitti. ben de şimi deyirmenciyi bekliyårın. yimekleri yicek. ḳapları alcam, geri döncem diye. nese deyirmenci yimekleri yidi. ben de döndüm. yoldan böle geliyorun. orda bi yol dā var böle. derenin bu taraFından yoldan geliyorun. baḳtım ḳı davıl, zurna sesi. ayıtıyo böle. ya dedim bu sātte bizim küyden kim geldi de böle dūn yapıyå dedim. meraḳ‿ediyårın. o ḳadan‿aḳlım çalışıyå. inanır mısın, bırdan geldim yol bu. elli metre aramısda ya var ya yoḳ. böle bi ḳuyu var‿orda. ḳuyunun‿etraFında hani bu foḳlör‿ekibinde elbiseler giyiliyo ya aynı o şekilde. oran‿oynuyålar. bu ḳuyu, ḳuyunun‿etraFını alḳa yapmışlar. bu oran tepiyålar. arḳasında davıl, zurna ekibi. bunnar da oynuyolar. ben de düşündüm. alla allā bizim küyde kim böle bu sātte oynar. kim bu sātte dūn yapıyo. dedim, onnarın yanına gideyim. götūrdüm‿ayāmı. şöle bi tel‿örgü vārdı. bi ayāmı atTım ki o orannar çözüldü. bana gelmā başladı. ya aynı böle. eskiler‿annatırdı böle önceden cinner, periler çıḳıyo. vallayi aynen böle. dedim bunnar, cinnerdir. bunnar cinnerdir dedim, kendi kendime. ayaḳabıları elim‿aldım. esKiden bırda bi ḳāve vārdı. çoḳ‿esKi bi ḳāve. ya bıraya nası geld mi ben‿atırlamıyårım. direkmen ben ḳāveye daldım. aynen‿ocaḳlıydı. ben de oraya oturdum. şindi yaşlı adamnar, yatsı namazı oḳunacaḳ ya ben şim‿esap‿ediyårın. ben şim‿esap‿ediyårın. onnar ne zaman ḳāveye dalcaḳ. ben şimi bırda bunnar ḳāveye dalcaḳ. ben öle esap‿ediyårın. bunnar benim peşimde ḳāveye dalcaḳlar. yaşlı adamnarı alcaḳlar. ben de dışarı çıḳıcam. vallayi aynen böle.

ben şimi baḳıyårın. gelen giden yoḳ. baḳtım şimi ezan‿oḳunmā başladı. bizim ḳāve de yaḳın camiye. ben de yaşlılarnan ḳaçtım böle. åndan sōra bi dāda gitmedim. bana göründü yani. ben gördüm. sisi nasī gördüysem‿onu da gördüm. san gibi. aynı san gibiler ya. bu sātte kim gelcek de dūn yapcaḳ. ya ben çocūm yani. öle düşünüyårın. baḳ, oḳadan‿aḳlım‿eriyådı yani. esKiden görülüyådı. ama şimi cinner, periler bis‿olduḳ yani. valla valla öle yani. gerçekTen‿öle oldu yani. ben şaşırdım yabi. bana diyålardı korḳudan. tamam korḳu vardı yani şimi. deyirmenciye yimek götürdüm. ya şimi annatıyåm. bazıları diyo dū ḳorkuyom‿annatma diyo. ya diyorun ne ḳorḳcān. onnar da vār yani. baḳ ne güsel bi çay‿içelim. mābet de güsel gidiyo ama. åndan sōra işte o ḳorḳu faĺan da yoḳ yani. onnar da gitti yani. valla o ḳorḳu gitti. şimi ḳoyunnarı daya faĺan götürüyon ama yok ḳalmadı. ben şimi‿ystiyorun‿ama gelmiyolar. onnar bisden ḳorḳuyolar. vallayi ya ben şim‿istiyorun‿ama gelmiyolar. bunda esKilerin‿epsi vār. er şiy vār. baḳ şimi aylaḳ dede mi neymiş. yalaḳdereden çıḳıyå biygirnen. baḳ şim bunnar yaşanmış şiyler. yalaḳdere bırdan üc dört kilometre. o mu başḳa biri mi. şimi bunu burda çözemicem. arḳasına bi ōlaḳ‿atlıyo. biygirin‿arḳasına bi ōlaḳ atlıyo. ama tabi bu fark‿etmiyo. birdenbire bu yavaşlıyo. bi dönüyo arḳaya. arḳasında bi ōlaḳ vār. allā allā. baḳ bu dönüyå arḳasını. bişi yoḳsa bu ōlaḳ ḳıs mıdır, erkek midir demiş. ayşamdan sabā ezanına ḳadan zorla varıyå küyüne. baḳ bıraya küye varıyå. küyün‿altına geliyå. ezan‿oḳunmā başladı. orazlar‿ötmē başladı. åndan sōra o demiş:

-ezana duva et. yoḳsa biterdi işin. yoḳsa ben göster dim. ḳıS mıyım erkek miyim diye.

demiş. ama biygir ter‿içinde ḳalmış baḳ‿esap‿et. üc günü bitirmiş yolu. bi de ter‿içinde dönmüş. bu yaşanmış yani. nēse şimi yoḳ‿işte. şim bi destur dicen. bi elam, bi ḳulluva oḳicān. bişi oḳuycān tamam. yoḳ ya şimi msannar‿olmuş ş tan. vallayi öle ya. yani şimi ded mis gibi bizim‿adetler böleydi. mūtar ḳaçırdı. yaşı tutmuyådı, māşı tutmuyådı. allem‿etTiler, ġullem‿ettiler, işi bāladılar. esKiden ūledi.

benim‿ anım on yedi yaşındaydı ben‿onu ḳaçırdīmda. şimi şu ḳaramürselde oteli var. tabi genclik‿işTe. askerden yeni geldik. bizim‿anımı ḳafaladıḳ. ḳaramürselde oturuyo. onu allem‿etTik. otelde işTe bi telefon vārdı. ḳayınpederin rāmetli evinde de bi telefon vārdı. biz‿işi bāladıḳ. ona diyorun ki şimi işTe bi işleri bāĺa. ya işte bis ḳaramürselde yaşıyås. onnar küyde yaşıyå. açtım telefonu dedim ki:

-anım, sana bo‿yşam müsāde. eer ḳararını ver. yoḳsa ben vazgeçiyon. ben‿evlenmekTen seni almaḳTan vazgeçiyon. ona göre, ben bo‿yşam gelcem. seni ḳaçırcam. gelmesen bi dā beni unut. vallayi bi dā da benim yüzümü göremēsin.

-tamam, gel de al.

dedi. gittim, aldım,geldim. rāmetli båbam diyo ben de seninnen geleyim. dedim yoḳ. aynen‿öle. geneli ep ḳaçırma.

(giyim kuşam)

onnarı bayannar dā bilir. şimi şöle söylim. gene böle aynı gelinnik‿élbise. damatlı elbise. aynı o şekilde yani. şindi tam bilem cem. farace vārdı. şu tüllü ḳapatan neydi ya. he tesētür vārdı. şimi dā biras dā açıḳ. şimi dā moden. dā sosyete oldu. genelde ep ḳapalı. başḳa ne vārdı. yoḳ bisde normál taḳım ‿elbise. o bi tene alırlādı. eskiyene ḳadan giyērdin. bi de şu vār. bi de şu vār meseĺa. erkeze taḳım‿elbise yoḳtu. benim‿elbiseyle benim durum biraz‿ diyelim. benim‿elbiseyle , taḳım‿elbise vār. belki bej on , on bej kiji evleniyådı. ben‿atırlıyårın. benim båbam bi Ístastik‿ayaḳabısı aldı. onnarı ben belki bi afta yastīn‿altında saḳladım. yani killenmesinner diye. iki ay evin‿içinde gezdim. yoḳtu yani. fakillik vārdı esKiden. ama şimi yoḳ yani.

(atasözleri, deyimler)

-zorluḳ yoḳsa ḳazanc da yoḳTur.

-fakillik var, mutluluḳ vār.

-zenginnik çoḳ‿olursa yoldan dönen çoḳ‿olur.

-sālıḳ yoḳsa zenginnik de yoḳ.

-çoḳ ırpalanan çoḳ sevilir.

-şafaḳtan‿önce gün‿ışımaz.

-yalanın‿ayā ḳısadır.

-er parlayan‿altın deyildir.

-boşnaḳtan ḳız‿alan cennetten gül koparır.

-köpek küyü için deyil, kendi için havlar.

- bi köpekTen geriye ḳorḳu olur.

-güvenme dosTuna, saman doldurur postuna.

-körü körüne inanmaḳ

-düşmanını er zaman‿ekmeknen doyur.

-gözlerine inanamaḳ

-geld gibi gitmek

-yér yérinden‿oynamaḳ

(eski aletler)

esKiden bi ḳara Ílambalar vārdı. atta onnarnan tütün ekiliyådı. kimse kimsenin yüzünü görmüyå. gice yoḳ. e şimi onnan pastal yapılıyådı. yoḳ ormana gidiliyådı. ic bişi yoḳ. esKiden nerde o telefonnar ya. esKiden bi radyo atırlıyorun. o radyolar vār ya bitin ḳomşiler geliyå. kimin‿evinde var, mītarın‿evinde. bitin‿erkez geliyå mītarın‿evine. gidiyålar veya ben şiyi de atırlıyårım. ilk telezyon mītarın‿evinde vārdı gene. bitin küylüyler mīttarın‿evinde. büttün ḳıslar ḳadınnar‿orda. aşḳ ve mavi filmi. bitin‿epsi ordalar. cumārtesi günneri sāde o zaman türk filimneri vardı. cumārtesi günüydü sāde. ya aġa baḳ ben şimi şöle söylim. şimi inanır mısın. bi afta ya da om bej gün. belki o bitin küy bi araya girsin. ḳadın der, bıḳtım vallā. esKiden

rāmetli bunun‿anası, er‿afta ya. er‿afta bitin ḳomşular‿orada. çoluḳ çocuḳ yani. esKiden‿o şiy vārdı yani ḳatlanma. ama şimi mālesef. meseĺā esKiden bi misaFir gelirdi. benim bābam da dērdi meseĺā rāmetli. ōlum, sen düşmanını er zaman‿ekmeknen doyur diye. dedik ya atalardan ḳalma söz diye. öle denilir, öle baḳılırdı. esKiden böleydi ya. esKi sannar bence dā di yani. bu ḳonuda yardımnaşma ḳonularında dā di meseĺa. sisin meneket nere? a, tırabzanı severim. benim‿anım da rizeli. ama tā dedeler, bābalar ḳaramürsele yerleşmiş. bırdan bi çiflik‿almışlar. yerleştiler bıraya. ḳayınpeder dil faĺan bilmesler. bilmiyårın bisde Íazlarnan‿evlendik. şimi bilmiyårın Íazlarnan‿evlenenler direk cennete gidiyåmış, diyålar. neden? bırda cēnnem‿azabı yaşıyålarmış. bis ḳurtārdıḳ yani ḳısacası. valla seni bilmiyårın. ben küşeyi döndün vallā. sen cennete mi girersin, cēnneme mi bilmiyårın. ama öbür taraFta ben ġarantiledim‿işi. vallā ben nisem‿oyum. sis ḳusura baḳmayın. bis çoban‿adamıyıs. e idare edicēniz. bis ḳasabadan gelemedik. küyde ḳaldıḳ. onun‿için böle şmler normaldir yani. o bambaşḳa ya. toḳalışıyolardı birsiyle. var vidyolarda o da var. bisim millet bana göre sayılır. boşnaḳlar évliyā deyildir‿ama genelde dir.

(yöresel oyunlar)

valla bisim bırda ḳasaplar meşūr. ḳasap‿oyunu meşūr bırda.

(asker uğurlama)

aynı telezyonda göster ler ya. aynı o şekilde ūrlama. ben‿askerden geld den sōra bitin küy‿evin‿içinde. evin‿içi almadı beni bilem. şimi öle yoḳ. bāzen ḳāveye geliyå. ādi eyvallā. esKiden gerçekten de öleydi. toplanırlardı evin‿içinde önce. sōra küy çıḳışına ḳadan‿ūrlanırdı. ordan taḳsiye pinip, ordan gidērdi. esKiden, ūrlama ne güseldi. yer yerinden‿oynuyådı.benim şiyde yaptım. édremit, ıstanbul, izmirde yaptım. vallā benim bābam rāmetli sā‿olsun. o zamannar bişi yaptı. şimi askerlik dedinis de aḳlıma bişi geldi. şimi bunun bābası rāmetli, ıspartaya gelirdi askerlik

yaptım. şim bunun bâbası râmetli, benim bâbam da râmetli. bi táne albay‿emeklisi gölcükTe vârmış. en‿ yérde de ıspartadaki yérde de bizim ḳomıtanın ḳayınpederiymiş. gidiyâlar, râmetli bâbasınan benim bâbam. gölcüye gidiyâlar. ḳomıtana diyâlar bi torpil yapalım gibilerinden. o da bi mektuP yazıyâ. tabır ḳomıtanına yazıyâ. baḳ tabır ḳomıtanı da onun damadı. şindi râmetli bâbam geldi, dedi:

-ōlum, ben şimi giderim tabır ḳomıtanına. mektup getiririm.

gittik‿işte. nejati bey onun tabır ḳomıtanı. öteki ḳomıtanın damadımış.

-bis götüylelek seni ord‿evine yerleştircēs. ben de seni alcam, götürcēm. izin ḳullanalaḳ bırda rāt‿édersin.

-yoḳ. ben torpil morpil istemiyârın.

baḳ şimi. ne ḳadan cāyillik ya. āndan sōra bis bunu râmetli bâbama ḳabul‿ettiremedik. ben dedim:

-ben istemiyorun. ben şimi gidicem küye dicekler bana. o, torpil askerlik yaptın sen, diye. istemem. yoḳ torpilli askerlik yaptın da. yoḳ ḳıs duyacaḳ da. yoḳ yapamadı da. ben dedim, istemiyârın.

- ōlum. sen bilirsin.

dedi. ama bâbam ḳorḳtu. o daya baḳınca, ind miz yérlere faĺan ḳorḳtu yani. allā ḳorusun. ordan düşersen parçalanırsın. halen öle meseĺā. minare yüksekl nde, iki táne dā arasında. şiy yapmışlar, gelmişler. aynı böle füze gibi ḳayıyos, iniyos meseĺā. aynı bu şekilde askerlik yaptıḳ. tabi bis bâbamızı dinnemedik. bâbam gitti. biz‿askerde. sivelek, sivelek‿ama kimse sivelek nérde bilimiyâ. esKiden kimse bilmiyâ. sivelek nérde. tabi şimi esKiden oraya gittik. şimi sivelē gidiyârın. soruyālar:

-nere gidiyâsın?

-urfa sivelē.

-allā ḳurtarsın.

-neden allā ḳurtarsın?

-oraya gidenner‿ordan çıḳmıyå.

pekaka bölgeleri o zaman da. çocuḳları ḳatlediyålar. yolları faĺan kesiyålardı. ama meseĺā biz eyridiri de aradıḳ. eyridir de çoḳ fenaydı. ama sivelē gittik. eyridire nazaran cēnnem. né diyåsın sivelek cēnnemdi. biz sivelekteydik. ama gezmed miz douda yér ḳalmadı. biz geziye gittik deriz meseĺā. oraya bi elikopter‿atıyå. bi aftada bırda ne ḳadan küy var. o ḳadan‿atlayışını yapıyårıs. onu bırdan‿alıyå. tā istanbula atıyå. ben teskereyi dādan‿aldım. ben‿askerl elimde peksimet aldım. ben‿on yedi ay‿askellik yaptım. biras da izin‿almadım. vermēdiler. gelemēdik dā dōrusu. bi ayda izin var. on sekiz‿ay. ben bu on sekiz‿ayda çekt mi bırda çekmemişimdir. bunu ben‿er zaman söylüyårın. elli sene çekt mi bırda on sekiz‿ayda çekt m ḳadan çekmedim. esabını sen yap. aç, susuz. beni dāya gönderiyåsın, peksimet püskīt diye. ya yorġan yüzü bile görmedik. ben şim‿iki táne üc táne ekmek yiyorun. ben küy çocūm ya. bana iki táne üc táne ekmek vız geliyå. şimi anım benden bıḳtı ya. e bi de askerlik de nāpim şimi. düşünebiliyå mısın yani. afedersin bis de şimi ḳoyun da var. et de var bisde. diyårım bana ayarla bi ş ler. ḳarnım‿acıḳıyoya o zaman. yine bana bi ekmek ḳoyuyå. geliyårım gene bi dā yiyorun. gice yatārken de yimesem‿uyuyamıyorun. vallayi ya. bis çoḳ çektik yani asker‿ocānda. şimi baḳıyårım bi sene adam gidiyå. bi afta sōra baḳıyåsın adam yine geliyå faĺan fĺan. öle yani. esKi gelennekler bizim bild mis bu.

49.

Adı Soyadı: Selahattin Güneş

Yaş: 75

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Yalakdere

Göç Ettiği Bölge: Karacaova / Yunanistan

(karışık)

geçen sene yine geldi beyle ünüversiteden. izmit ünüversitesinden. nēse urda ḳunuştuḳ. dedilē sizi çārcaz, çārmadılā. siz, edirneden geliyåsınıs? bis de gidecēmişik.

(güç)

baḳ şindicek bizimkilē boray bin duḳus yüz ymmi dürdde gelmişler. ḳasım‿ayında babalamıs. mübadele, mübadeleylen gelmişler. mübadele ularaḳ gelmişilē. benim bubam un‿altı yaşında gelmiş boray. bubam selan çuḳ‿ biliyåmış. dedem‿uranın surumlusumuş. şindi küylē ismi deyişti ama mübadeleden geldiler. biz de burda dünyaya geldik. bizim dilimiz sılav dili. assında pumaḳ dili, pumaḳca d l, sılav dili assında. yannız bizim şindi alfabe yuḳ. şindi buşnaḳların vār. bulġarların vār. faḳat bizim yuḳ. bizim‿alfabe yuḳ. u zamannar tabi bizim‿usmannı imayesinde uldūiçin. hatta bubam da biras tūkce uḳumuş. urumca da biliyådı. bi de usmannıca biliyådı. çünki urda hem usmannıca uḳumuş hem tūkce uḳumuş. bi de şey isĺām yazısı geliyå, bi de rum. urda şindi ursı nasī bilimiyårın‿ama uvada bizimkilē ḳalıyåmuş. rumlā tepelēde. tabi burda şindi aḳçat küyü vār. unnar manav yerlisi bi. bunnar uvada ḳalıyımuş. rumlā dāda yani. unnar işte unnarla berabē yaşamışlā burda. işte tarım bu yani. tabi urda bi zuĺüm gürmüşler yani. bizimkiler‿urda mālesef. dedem ḳaçmış.

gizli ḳaçmış. çünki yunnanlılar tarafından‿üldürülcekmiş yani. übür‿amcam, ülü ularaḳ bıraḳmışlā şeye. āca asılı bıraḳmışlā. çünki urda yünetim şeydemiş dedemin. urda biras bubam da gürmüş, amcam da gürmüş işkence. undan sōna bajḳa küyün mūtarı bubalarım, yani dedem ḳaçıyı tabi, ḳaybuluyå. zaten ḳaybulmasaydı yicekti. yannız dedemin bize bıraḳtī küy ḳaravadi diyålardı da d şmiş ismi. bizim yēn biliyådır. bizim yēnner gittiler‿uray. atta beyle şeye alıyå. beyle dedemin ḳalmış‿uldū bubamın‿evitabi bi rum yani bunu diyen. yaşlı bir rum demiş. tabi beyle atta dā yaşlı birsine süyliyi. burda yalova elmalı var. yalova elmalıda da dā evel rumlar yaşıyåmışlar. undan sōra iki sene bizimkilerle birlikte ḳalmışlar. dedemle yani. dedem‿uranın surumlusu. bizim şindi urdan gelennerin hepsinin bi Íāḳabı vārdı şindi. bizimkilerin Íāḳabı direnḳa. direnḳa demek ḳızılcıḳ tūkcesi. yaz‿istersen. direnḳa, ḳızılcıḳ. unun tūkcesi ḳızılcıḳ. unun‿annamı ne biliyu musun? benim bubam bi ceket, çuraP bulabiliyådı ama giymiyådı. yani urdan yani. Íāḳab‿ularaḳ urdan geliyå. işte unnar berabē çuḳ memnün‿imişler bizimkilerle yani. tabi dedem uranın surumlusu. u yaşlı da sūradan annattı işte. demiş, iki sene biz berāber ḳaldıḳ. u direnḳolarla berabē. yani u çiflik sābiymiş. atta aĺa urada bi uvanın, mera diyårıs bis şindi. urda aĺa isim geçiyåmış, yani. direnḳoların merası yani, mera. sūra beyle yani. tabi boray geldiklerinden sūra üj dōd sene vāpırla geliyålar. izmitden sōra dālıyålar işte. birsi bıraya geliyå. birsi izmir. dabi dā çoḳ‿izmir. bi de şiy bursa. dabi çanaḳġale de vār. yōnnuḳ‿ama bıralar. bi de dabi ḳırḳlareli vār. gelibuluda da vār. bi de sivasda. ama yōnnuḳ burda. başġa gölenek siz dilimi ūrenmek‿istiyåsınız. ne isteysiniz? assında şindi baḳ pumaḳ biz‿annaşamayıs pumaḳlarla. Íāḳab‿ularaḳ‿eyle ḳalmış. baḳ meseĺa şindi bulġar şeyleri var. ben turizimde de çalışdım iki sene. alanyada, ruslar geliyålardı. pulunyadan geliyålardı. baḳ şindi bis rusları yüzde atmış yétmişi annayabiliyåruz. ama unnara alfabesi vār. faḳat biz ḳunuştūmuz zaman unnar annayamıyådı. ben çünki urda bi ḳafeteryada çalışdırdım. yani annıyålar. pulunyalılar çuḳ‿uzun buylu beyle. sesli ḳunuşuyular çoḳ pulunyalılar. unnarın ḳunuşması sesli. atta bi ara ben‿otelden çarşıya gitdi. bizim otel şiyde beyle. alanya,

u taraflara gitdiniz mi? he, alan tur var mersine dūru gidērken. he, otel zaten yuḳardaydı. urdan biz alanyaya gideyådıḳ. baḳdım beyle üj dȭd tane pulunyalı. yeni gelmişler. baḳdım more. more ne demek biliyå mısın? more, deniz demek. more deniz tṻkcesi. biz moreye deniz deris. ben de güldüm dabi. yanımda da bi talebe vārdı. yā dayı, dedi niye? yā dedim bunnar bizde. nese ben de surdum. nerelisiniz, dedim. biz dedi pulunyalıyıs, dedi. unnarın da sılav dili yani. nese biras ḳunuşduḳ. ya ne diyårum şindi baḳ. bizim yüzde atmış yetmişini annayabiliyårus. pulunyalılar vār. bulġaristan da as çuḳ annayabiliyårus. yunanca da as çoḳ annayabiliyårus. ḳarışıḳ bi dil yani. meseĺā baḳ ruslar ḳunuştū zaman ben dinnesem meseĺā annarım. ama ne var. şindi d şik bi şiy bu. şindi unnar bubaya uba diyålar. bis uba diyårıs. e, arv ularaḳ. şive ularaḳ yani ürnek çoḳ. meseĺā şindi bi tānesi benim‿otelde market bi arḳadaşım vārdı, nese. sabāl n gitdim beyle. arḳadaşım da d ldi assında. arḳadaşımdı da dabi ben dā yuḳarda ḳafeterya işletdim. baḳdım zayıf bi bayan. boyu bu ḳadā. biras da esmer. şindi marketci rusça biliyå. mejbur dabi. zaten market çalıştırıyån. zaten alanyada dā fazla rus asıl. şindi marketciye diyå ki ol ḳupari? ḳac para yani. marketci şaşırdı. rusçaya da benzemiyå. ben dedim marketciye. yav dedim, esap suruyå.

-e, dur seĺātin‿abi. sen nerden biliyåsın?

- ā. ben de sekis‿un tane dil vār.

bunnar ḳunuşuldu yani. ben de yardımcı ulūdum da ben de meşġuldüm. unun‿çün giçen seneden beĺidi. bi de dedim:

-ḳac paradır, suruyå.

aynı bizim gibi ḳunuşuyå. ul ḳupari, esap. sōra ben biras ḳunuştum‿ununnā. valla şindi aḳlımda. ya pulunyalı dedi ya rusyalı dedi. bayā bi mābet‿etdik. u aynı bizim dil gibi. yani deyişen bi şiy yuḳ. eyle benziyå ki ruslarla da biras ġunuşduḳ. şindiki gencler, ünüversite urda sıtaj yapmā geliyålar, biliyå mısın. meseĺā kiminin‿annesi, bubası busnaḳ kiminin. bizim busnaḳca dilimiz uyuyz meseĺā. ḳaḳ si, meseĺā nasılsın. busnaḳca ḳaḳu si, nasılsın diyålar. yani ḳaḳ si, ḳaku si, beyle. ama bizim dil

dā ḳulay baḳ. bizim dil küyde yüzde yetmişi gencler‿işte busnaḳca bilmiyådı. faḳat‿unnar epsi biliyå. bizim çōnnuḳda uldū için. meseĺā bizim dilde dā ḳulay meseĺā. bizim dili kestirme meseĺā. uzatmalı d l yani. busnaḳların dili biras‿uzatmalı. bizimki kestirmeli yani. şindi bazı gencler biliyålar meseĺā beni şindi:

-ya dayı. bu ne demek?

şindi meseĺā ḳızlar da diyålar, erkekler de urda şindi sıtaj gürmē. üj dürd‿ay Íojmanda ḳalıyå. ben de Íojmanın ḳafeteryasında çalışıyåm. dedim niye ӣrenmedin.

-ya dayı. keşke ӣrenseydim.

-ya baḳ‿işde ӣrenmezsen beyle ulur. yapıyısın büle sūra olmuyå.

şindi genşlere diyårım ki baḳın‿ōlum, ӣrenin. gelir zaman, iĺāzım‿ulur. baḳın şindi iĺāzım‿uldu. undan sūra dersinis işde dayı bu ne demek, diye. keşke diyu, ӣrenseydim. baḳ şindi bizim yēnner yüzde sekseni bizim dili bilmiyå. assında atalı. bak şindi bizim dil, bugün altı yedi tāne ülkeye gitsen. yulunu bulabilirsin. avantaj bu. ben‿unnara annadıyurum. baḳın diyårım. bu benim yēn de vardı meseĺā teymen. baḳ mekedonya aynı bizim gibi ġunuşur. başġa bi şiyi yoḳ. e dabi urdan ӧrenciler geliyå. anne diyå, buba diyå neden‿ӣrenmedin. baḳ ḳızım diyåm‿ӧren. baḳ şindi bu da bi dil yani. bu da sana avantaj. yani şindi mālesef tuplum‿ularaḳ, aşalıḳ ḳompleks var. yani bu dili birez şey gürüyus, annadın mı. yeni yetişen nesil yani. ama bi yere gitt zaman, u zaman annayabiliyå. hayat bu. bēki rusyaya gidebilirsin. bēkinde pulunyaya gidebilirsin. bēki de bulġaristana gidebilirsin. şindi bu 8 dil ḳac yerde geçerli. tӣkce fazla yerde geçerli d l. bizim dil dā geçerli. ama şindi sizin gibi gencler baya bu gibi şiye baya bi şiy‿uldu yani. bu dile de baya rābet‿uldu yani. meseĺa bak şindi biz ruşcayı bēki de bi ayda ḳavrayabiliris. siz beki de bi sene iki senede. çünki niye. sılav dili yani biraz benziyå, yani. keyfi ġunuştūn zaman benziyå yani. meseĺā şindi arabada bazen piniyålar meseĺā. bazı sufüre bi şiy diyålar. ben cevabını

verebiliyårım şufüre. ben şindi bi ōrenci gelmiş rusyadan, alanyaya. alanyada urda bizim alantur var. mersinden beyle beri gelirken, ġazi paşaya gelirken alantur var. urda gelirken uraya otelde yuḳardaydı. yuḳarda beyle. e şindi er‿otelin denizde beyle bi yer kiralamış. urda kendi müşterisini yükleyip, götürüyu yani. baḳdım bi ḳız şindi arabadan pindi. şindi ruşca şofüre diyå ki, ben diyå şindi bırada incem. tamam dedim, şufüre. çalıştīmız‿otele gitdi şindi. dedim bizi duraḳda indir, dedim. alanyada beyle duraḳ var. zaten yul‿urdan denize gidiyå. ben şindi ḳızla arabayı bekliyårus. baya uzaḳ. şindi baḳsan bēki de bırdan bi kiĺumetru var. hava da sıcaḳ. alanyanın nemi çuḳ yūsek ya. uturacaḳ yer d l ya, zatē. nese urda şindi kölgede bekliyuruḳ. şindi ḳıza suruyårım. bizle mi incek. u ġunuşuyå, ben‿annıyårım. ama çat pat dabi. eyle yani şindisi. genclere diyårım hani bırdaki yēnnerime diyårım. hani diyårım, baḳın. ōrenin ayat bu. gelir zaman Ĺāzım‿ulur baḳ. baḳ meseĺā ben ḳīḳ bejde turizime gitdim. ḳīḳ bej meseĺā ben‿ayatımda turizm nedir, bilmiyådım. bu yani zaman neyi getirceyi beli d l. bēki rusyaya işin düşer. ama bild n zaman nolur. bi ayda iki ayda ḳavrarsın‿unu. dabi ḳavrarsın. ben sana ne diyårım. ben şindi meseĺā otelde eyle müdürler vārdı. ep‿arḳadaşlar işte. benim ḳonumum başġaydı. ben ḳafeteryada çalışdım. bilgisayara bi uturur beyle başımı bi gümērdim. şindi bi arḳada birsi bıralıydı. urda müdür, u bıralı. u da buşnak‿idi. u da ūrenmiş dabi işi bu. çünki otele meseĺā firmalarla ilişkisi var. müşteri doplamak‿için. bi uturuyıs şindi. biz bu müdürle beraberis. u da şindi odasında. şindi baḳ bālantı yapıyå. ġonuşuyus işde. bis gülüyus yani. baḳ meseĺā yüsde atmışı rāt rāt annıyıs. ama dabi bis şindi bālantı yapamayıs meseĺā. u şiyi yapamayıs. peki niye? çünki baya demin ded m gibi yani. uba, uba. ani beyle biri ġonuştū zaman beyle biri ġonuştū zaman bi rus. yani ne demek‿isted ni as çoḳ ḳavrayabiliyårus. çünki iki üc tane dil uldu mu as çoḳ ḳavrayabiliyårıs yani. ne demek‿istiyå annayabiliyårıs. şindi meseĺā bis şindi ḳıza muma diyårıs. evli ulana jiyena. a işde dabi. ve şiye meseĺā deliḳannıya momçe diyårıs bis. meseĺā liçin momçe. liçin ne deme? liçin, güzel demek. ḳıza ubala. ubala demek güzel, demek yani. erkē meseĺa liçin diyårıs, deliḳannıya. ḳıza da ubala moma diyårıs. yani güzel

ḳız, diyårıs. em ḳarakder baḳımından, em yüz baḳımından yani ubala moma, yani. yani bizde bu meseĺā. unnar da, unnar da ḳıza şiy diyålar meseĺā ubala meseĺā.

(akrabalık isimleri)

yuḳ bizim şindi eyle d l. bizim şindi meseĺā müslüman‿isimner yani eyle d l. bis şindi meseĺā nanḳa deris, anneye. ama şindi ana diyålar. kimsi anne diyå. ama bis nanḳa dērdik. nanḳa moye. benim‿annem yani. bubaya bis uba. unnar‿uba. ama şeyle de bi şiy var. bizim de dilimize çoḳ tūkce girdi yani. çoḳ kelime tūkce girdi. assında bisde anne yoḳ yani. nanḳu var. şiye meseĺā, annemin ḳardeşine t za. t ze d l yani. t za, deris. ingilişce meseĺā burna ne diyålar. bis de nuz diyårıs. duplama işde ne diyårım. sılav dili işde. doplama bi dil yani. yani macarisdan, mekedonya, bulġarisdan, rumanya, pulunya, rusya. bütün dilleri aldıḳ yani. yuġuslavya, pulunya. yani bilsen bunu avantaj ne? şindi uraya gitd n zaman ne diyårım yani. yulunu bulabilirsin, diyårım. avantaj bu yani. meseĺā unnar şiye baḳ ukrayna. benim yēn gitdi meseĺā. unnar da beyle. uḳraynaya gitdi. u şiyde aveya şiyde çalışıyå. unnarı günderdiler de gitdi. işde üj dȭd gün. amca diyå baḳ. keşKe diyå bilseydik, diyå. urda eyle rāt rāt yapabilirsin, diyå. pulunyada beyle. yani diyå bis bilmed mis‿için diyå. assında diyå, ani yulunu, şiysini bulabilirim, diyå. baḳ şindi bizim dili meseĺā bıraya yabancı geliyå. gelin geliyå veya bi yabancı geliyå. giresundan, urdudan. bi sene ȭreniyu. ne diyårım, bizim dil dā ḳulay. bi senede ȭreniyå. bizim dil biras dā kesdirme. çabıḳ, ḳulay ȭreniliyå yani. biz istedikden sōra yani. baḳ meseĺā dā zuru bizim çerkeşce. çerkeşce ȭrenmek çoḳ mesele bi iş yani. ȭrenemessin. unnarın dili beyle yani. ama bizim dil ne diyårım şindi bi sene meseĺā merak‿etsen ulur. atta baḳ şindi aḳlıma geldi. bizim yen var. u da çuḳ meraḳlı. u atta bi kitab yazdı. pumaḳca, tūkce. bana vērdi bi tāne. ben şindi eve bi baḳayım şindi. unu bulabilirsem unu size vereyim. tūkce, pumaḳca. yuḳ yēnim beyle yazdı bi tane. bıraḳtı yani. dātdı yani herkeze. bana da bi tāne vērdi. ben şindi unu bulabilirsem vereyim size. bi kitapların‿arasına bi baḳayım. vermediysem birsine, dur baḳaĺım ben yēnime bi surayım. unda vār mı, ḳaldı mı acaba. ḳaldıysa siz bugün gidiyåsınıs, d l mi? sis

şiyde. ben mi eve baḳayım. bulabilirsem verecem. bulamazsam, u zaman ben yēnime bi telefon edeyim. size meseĺā ünüversite adresinizi verirsiniz. size günderir. işde unu bi eve baḳmam iĺāzım. baḳmadan bi şiy diyemēcem. vercēdik bis de işler‿ep.

(evlilik)

dūn şindi cuma ayşamı ōleden sōra başlıyådı. pietuḳ ,cumaya biz pietuḳ diyådıḳ. he başlıyådı. undan sōracīma cumarsi, pazar. undan sōra pazar günü sun ikindiye ḳadā sun. ayşam cemāte yemē veriliyådı. pazarsi günü geline leblebi, ḳuru üzüm bi de ifaḳ para. yannız meseĺā gelin geld zaman meseĺā u zaman herkez urda uturuyådı. salun desen, evler geniş. u zaman testi. gelin geldm zaman u zaman testiyi ḳırıyålardı. gelin geld zaman, testiyi. undan sōra pazarsi şiy işde leblebi. ama şindi ḳāḳtı unnar. şindi cumarsi günner meseĺā genşler uynuyålardı. ḳadın, ḳızlar tabi şiylerde, evlerde. cumarsi dabi genşlere yemek veriliyådı. pazar günneri de yemek ḳaldī zaman tabi ḳaldıysa. çucuḳları çārıyålardı. bisde yiyådıḳ. ama u zaman tespide yemek. beyle şindiki gibi d l. ḳuru fasile, pilav. u zamanda udun ḳaşī. bi dalıyåsın. yani uyanıḳ çıḳārsan duyārsın. yuḳsa uymadın mı aç ḳalırsın yani. şindi tespide su, zerde, ḳuru fasile bi de yanında dadlı işde. bi de şiy yapıyålardı işde. patatizden bi yemek. durumu ulan, undan etli yapıyådı meseĺā. durumu ulan etli yani. çurbası ulcaḳ. sōra elvası ama elva ḳazanda ulcaḳ. mısır‿ununda ḳazanda elva da meşūr‿idi yani. u yapılıyådu. undan sōra genşler işde vercek, çucuḳlar. undan sōra bis işde bekliyådık. tabi u zamannar altı yedi yaşlarımısdaydıḳ. sōra bizi dupluyålardı. ekmek‿ama biras‿ekmek parçaları. ama ekmē kendileri yapıyålardı. atta meseĺā şindi ḳumşularda, unnarda getiriyålardı. esKiden yıfḳa faĺan da yapıyålardı. yani unnar da getiriyālardı esKiden. bi de şiy yapıyådıḳ baḳlava. sizin dilje baḳlava. bizim dilje baḳlavia. baḳ şindi selanikde küyler‿arasında yine biras d şiklik vārdı. bizim küy meseĺā bajḳa bi şiy süylüyådı. biz bajḳa bi şiy. biz şindi meseĺā u saluna puĺadu diyådıḳ. baḳ bunnar da meseĺā şaşin diyålardı. baḳ bis puĺadu diyårıs, bunnar şaşin. baḳ aynı salon. meseĺā kibrit tūkce dimi? kibrite bis bi çaĺkarto diyådıḳ. bi de ne diyådıḳ. bi de kibrit yani u şiyden‿alma kibritḳo. tūkcesi kibrit. bizimkisi kibritḳo,

kibritḳa yani. ama selanikden gelen yaşlılar‿unnar çalḳārto diyålardı. meseĺā şindi şomine vārdı. er‿evde var şindi u. una bis ucaḳ diyådıḳ. er bacanın‿üssünde bi ucaḳ uraya. ama altta napıyådıḳ bis biliyå mısın. tespide sac, sac. sacın‿ātında tespi ḳuruyåsın. unun‿ātında bürekler yapılıyådı. urda şindi bi de şiy vārdı. kiremitden vārdı bütün tincereler. bi de tupraḳdan vārdı. unda misir‿ekmei yapıyådıḳ. unda işde beyle tutacaḳ yeri vārdı beyle. nōluyur‿u meseĺā. sabātan ayşama ḳadā aşlıyıs. çünki ḳuru fasiĺe bizim mayamız. yani busnaḳların da büreyi. biz de meseĺa fasiĺe. yannız yaşasaḳ da yani aftada bi iki sefer mākḳaḳ yani. çünki ḳuru fasiĺe uldū zaman duyuyus yani. üle yirlēdi yani ne annaT m.

(genel)

şindi assında buşnakların gibi bizde de ḳuru fasiĺe uldū zaman tamam. bi de şiy küzde biber yapıyådıḳ. bi de şiy vārdı. tuz rū diyårıs. yani kesKin ya. una tuz rū diyårıs. bis şindi una maya diyårıs. u tuz rū, sirke başḲa. şindi u küzdeki undan kuymadan közdeki biberlere düşün tad vermiyå. ne sirkeyle ne unnā. yani u tuz rū ded m, ben fabriḳalarda çalışdım. unun şiyi buyayı sükmek‿için. atta bana dedi ki, şef bana dedi ki:

-git, aşādaki buyayı sük de gel. tuz rū al.

dedi. allā allā. şindi uraya baḳ. bıraya baḳ. ayatımda duymamışım zatē. nese baḳdım uraya. unnar da şiylerde beyle, bidonnarda. bunun gibi bitiyå, dulduruyån. baḳdım tabi yazıya, açdım. ana, ulan dedim bu bizim maya ya dedim. urdan yani. bi de ḳuru fasiĺemiz meşūrdur. şu ḳadācıḳ. üzelikle iki üc damla dükecen şiye. bu baḳal satıyå, baḳ. şindi epsi satıyå. baḳ şindi bundan üncesinde yuḳdu. şindi epsi alışdı. istanbulda da çō alıyå. küylerde, marketlerde, ḳavanazlarda azır mısır, biber var yani. unnar mayalı. bundan yani işde. bundan‿işde bi ḳuyuyålar. bi de samsaḳ. bu bi tad veriyå yani. şindi sirke istedmn ḳuy. buşnaḳ küyleri dā çuḳ bilmiyålardı. bunu biz biliyådıḳ. baḳ şindi çuu alışdı. ḳīmızı biberi alıyå, geliyå. bēkide bi çuval, iki çuval. biberleri pişiriyåsın. samsaḳla düvüyåsın. bi de undan ḳuyuyåsın. sōra da dulaplara. içine de u mayadan ḳuyuyåsın. ḳuru fasilenin yanda da ḳuyārdın. çuḳ satılmā başladı u niye?

assında tamam, m de bi şiy d l ama. bi tad vermiyå artıḳ. e şindi bizim şiyimiz buydu yaşlılā şindi. poġaçe diyarıs. bayramın‿un bejinden yapıyåsın. beyle beyle çamır şiyinden yapıyådıḳ, ḳuyuyådıḳ içine de biras kül. ne diyim şindi mısır‿ekmē de yapiyådıḳ şiyin‿içinde. şindi baḳ şindi ben‿annadım ki turun çalıştdīm zaman. baḳ şindi turizler ijbirisi bu beyas‿ekmē yemiyå. baḳ yani. bizim yed miz dā evelden puġaça. baḳ şindi poġaçe da beyas‿unnan yapiyå. e şindi demin ne dedim. şindi urdan genel bi turisler geliyå şindi. bi zamannar, avrupa usmannıya ḳarşı aşālıḳ bi ḳompleks vārdı. ani burdan ḳaç ani şiy‿uldu. şindi burdan n‿ōldu biliyå mısın? şindi mālesev şindi tersi yani. baḳ şindi biz‿atmıj, yetmiş senesi eveli bunu yemişiz. meseĺā dērmen beyle unu bi de kepek. baḳ şindi unnar bunu yemē başladı. biz tersi uldu. yannız biz beyas‿ekmē üzendik. dā faydalı meseĺā bu. kepē mepē içērde. em nedir‿u meseĺā. biz çucūken ne diyådıḳ meseĺā. meseĺā bırada tütün‿ekiliyådı. babalāmız biras tütün sattī zaman ya ĺoḳum, biras‿elva bi de beyas‿ekmek. ulan diyårıs bugün beyas‿ekmek var. baḳ samon diyårıs bis. atta ḳīmızı elva imāĺātenemiz bırdaydı. meseĺā bu adam urda yapmış. bi tāne bozacı vārdı. urda yapmış devam‿ediyå. e,bis şindi nāpdıḳ meseĺā, u ekmē ḳaldırdıḳ. bis de yavaş yavaş diyårıs, tam buyday ekmē vār mı. albiki bisde tam‿idi. kepēn‿içinde her şey şindi. biz dabi u zaman deliḳannıyken dā sālamdıḳ‿u zaman. baḳ meseĺā deliḳannıyken‿u tepside meseĺā bēkinde altı kiĺoydu, un kiĺoydu u ekmek. çünkü bu ḳadan tespideydi. ama u zamannar inekler vardı. baḳ tereyā, ama u ziytin, u çişek yā gibisi yuḳ şindi. çünki şindi u çişek yā bembeyas. şindiki d l yani u çişek yā. kendin‿için güdōsun‿urda, alıyåsın. şindiki ayçiçekle bi baḳıyåsın su gibi bu. u zaman eyle d ldi. şindi dā fazla tereyā. baḳ şindi biz yetmiş yılına ḳadan tereyå, tespiyi beyle yapmaḳ‿için sürmek, epsinde biz dā fazla tereyå. bu tereyåla meseĺā ḳuru fasileyle tereyå yaptında yāsız dā fazla yani. biber, yå, suvan bi de unu tereyā yapdıḳdan sōra ḳuyuyåsun meseĺā. bu ḳadan beyle ḳaymaḳ tutuyådı. arman şiysi düvüyådıḳ meseĺā. undan çıḳma tereyā. yani eyle yani. şindi mālesef biz asretiz. yani şindi u dērmendeki ekmē biz asretiz. ben şindi urdan gürdüm baḳ‿adamlar yemiyå. ama bize nāptılar u

zaman bi beyas‿ekmek. ya şindi biras da suçu kendinde araycan. şindi bi ülke ya ḳumpludur der, ya bi şiy. āyır ya āyır. suçu kendinde araycaḳsın. meseĺā baḳ şindi bıralarda dērmenner ep ḳapatıldı. meseĺā avrıpa gübresi bilmem ne. yav mübarek ḳuyma u zaman. sana zurla ḳuy diyen mi vār. efendim ne var. saĺta biras yamıḳ‿imiş. ya yamıḳ‿ulsa ne, ulmasa ne. ya bizim kendi tūmumuzu ḳaybetdik. baḳ geçen sene burda fulacıḳ vār. unnar da bulġar mācırı. benim urda bi tanıdīm var. bi amcam vārdı rāmetli uldu. u dumatiz tūmunu bulġaristandan getirdi, tabi. duḳsan seneleri. nēse bana vērdi. şindi geçen sene ekdim. ama evdeki bāçede benim ayvan gübresi. başḲa da bi şiy ḳullanmadım. ne suni ne bi şiy, ḳullanmadım. baḳ şindi bi tadı vār. sannara diyårsın ki tutdurdular, israyil dumatizi. baḳ‿u dumatiz ḳupardīm zaman şindi sannar buna, beyne yerleşmiş bazı şiyler, atamıyå. ya dedim baḳ. buna biras dumatiz vērdi. dedi bana bi tāne dumatiz ver. baḳ bi tartı dürd yüs ġıram geliyå. un bej gün dumatiz‿ekdim. kükde bēkin un bej un‿altı kiĺu. israyil dumatizi vereceyi bu ḳadan. bu iç‿ulmassa urġanik. baḳ şindi bizim satılannar bırda urġanik d l. urġanik‿ulan ne demek biliyå mısın? tūmuda urġanik‿ulması iĺāzım. her şiyi. adam gidiyå meseĺā bırda tōm‿alıyå. gidiyå, bıraḳıyå. ḳardeşim u da urġanik d l. urġanik sōra urġanik, şindi yutdurdular urġanik diye. yuḳ‿eyle bi şiy. baḳ şindi u dumatizlerden ben de yiyårım. yed n zaman tadı yuḳ, belli. belli tabi. baḳ şindi biz‿esKiden dumatiz saltası yaptīmız zaman baḳ‿u suyu ḳīmızı. e şindi dumatiz kesiyåsın, suyu bembeyas. e ünceden d ldi tabi. ama küyde bizim babalāmıs, meseĺā bırda ḳuru fasile, biber miber. ya şindi suçu kendinde ar can. ben kimsede aramıyårım. ya arḳadaş, bu tōmdan bıraḳsana. ya y mi kiĺo alcāna, satmācan ki un bej kiĺo al. kendin yi, ya. sen kendi kendine yapdın. e şindi niye tōmnarı tupluyåsın. e şindi suçu başḲasında aramaḳ ulmas. e ḳārdeşim senin vārdı. senin‿er şeyin vārdı. e lençber yapārdın. niye bana israyil tōm vericek. ya ulacaḳ bi şiy mi ya. ya sen ne yapdın. uyudun. e uyursan‿alin beyle ulur. e niye bu ale geldin. baḳ şindi niye. bizim şindi lojmanna otel‿arası bayā mesaFe vārdı. şindi ḳalḳıyålar genşler. dayı, tus. yuḳ diyårım, yemē

gidin. şindi meseĺā bazen bi bucuḳ sāt sürüyå. ben gidiyårım. çünki ben yemēmi yiyårım, iniyårım. geliyårım, şiye. sōra şindi diyålar. dayı ne var, diye. yav, diyårım tas kebabı vār. u vār, bu vār. şindi desem nōt ḳuru fasile geriye düncekler. dedim tas kebabı vār. çuḳ güsel dedim. ya şindi müdürler bana diyå. ya abi sen nasī adamsın diyå. niye nasī adam. gitsin, yemēni yesin. e şindi baḳ. bazen tusun yarını atıyålar, ya. unun yarısı atılır mı ya. şindi baḳ ben bārıyådım bazen. yav, ne parasını veriyåm. tamam, ōlum, ḳızım baḳ. mademki bunu yemiyåsın, atma. meseĺā sen bu ḳadā yiyåsan bu ḳadā al. yuḳsa ben bırda para ḳazanmaḳ‿için bırdayım. ama d l‿u. niye, yazıḳ.

50.

Adı Suyadı: Hasan Buzacı

Yaş: 77

Öğrenim Durumu: İlkokul

Derleme Yeri: Valideköprü

Etnik köken: Karacaova / Yunanistan

(göç)

baḳ şindik ünceden çuḳ fakilik çekmişler‿ama biz zengindik. bubamın durumu di. ne diyim şindi urda bubam, uranın‿āsıydı. üc sene diyu. baḳ şindi çay‿içērsinis mi? çay

ver‿urdan tamam. istersenis burdan gülgeye de geçebiliris. şindi bubam bana diyå ki:

-ūlum baḳ. biz üle bi durumdaydıḳ ki. duymadıydıḳ üle bi şiy.

zengin‿ama şindi er şiyinin urda bıraḳmış da gelmiş.

-baḳ bi yumta, annen‿içine un ḳuyuyudu. dā fazla ulması için.

baḳ şindi u zaman fakilik var tabi. baḳ şindi yaşlılar üc barmaḳla bilem yiyodu. bilem üc barmaḳla. una bis maḳalama diyårıs. niye u şiy biliyåmısın? çünki ḳuru fasile ancaḳ iki tāne ḳapabilirsin‿unna. niye? çünki çekmişler. bu ḳadana bi tincereynen duymamıs iĺāzım. undan sōra bubam meseĺā, tabi sōradan durumu m uldu. e şindi baḳ. bubam diyådı, bunu yi. ben‿u zaman baḳ.

-buba, e er şiy var.

-ūlum yapmayın. israF‿etmeyin.

baḳ durumu çuḳ di. zengin‿idi.

-aman, ūlum baḳ şindi. bi çeşid vār, iki çeşid vār. üc çeşide ne gerek var. ben‿otelde de çalışdım. yüsde yetmişi atılıyå ya. e yazıḳ, d l mi? e, yazıḳ şindi. şindi baḳ. unnar bunnarı bildikler‿için uḳḳā parası uldū alde. çünki çekmişler. israF yuḳ‿idi. yuḳ diyi ya, tamam. baḳ şindi bizim‿analarmıs, baḳ şindi. bi miliyon bēki de ekmek‿atılıyu. baḳ bizim‿analarmıs nāpıyudu biliyå mısın? ḳuru ekmek, bisde ne demek, pupari. pupari, yani unu ıslatıyådı. üzerne bi şiy. baḳ ḳuru ekmek iç israF‿edilmiyådı. baḳ çuḳ ḳuru uldū zaman‿unu yapıyålardı. haĺbuki evde bi bucuḳ tundan buyday bēkinde ama amac u d ldi. baḳ, ekmek‿atılmıyådı. baḳ ḳuru uldū zaman ya ayvanına veri ya da ne diyårım. unu ḳuru uldū zaman üsdünde bi su yumşatırdı. tincerede biras ısıcaḳ su. tamam‿işde. bi damla, bi iki damla üsdüne biras yā ḳuyuyåsın. e al‿işde tamam. dūruyusun, ḳuru ekmē. ḳuru ekmē dōruyåsın. sūra ḳaşıḳla yiyåsın. bazı süd meseĺā içine bazı şiy ḳatar. una da tarna diyådıḳ. sōra şindi u zamannar, ekmek yapmaḳ‿için şiyler vārdı. ya ne diyålar‿una şindi ekmek‿içini yōrmaḳ‿için yani. ya ḳazan gibi işde, tātadan büle şiy. baḳ şindi napıyålardı. baḳ şindi unu meseĺā ḳaldī zaman demirden büle şiy vārdı. kesKin bi şiy. unu nāpıyålardı? suyuyålardı büle. unu sūra tarana yapıyålardı. ḳuru ekmekle meseĺā, südle. baḳ şindi ḳuru ekmek de d rlendiriliyå yani. çünki üle alışmış. zengini de büle yapıyådı. fakili de büle yapıyådı. çünki üle alışd‿için üle yapıyådı. yuḳsa parasızlıḳdan, şiyden d l. u zaman bizde meseĺā bizde ekmek şiy‿idi. niye? şiker bilmiyå. şiy faĺan bilmiyå. baḳ meseĺā bis şindi hepimis bis çekmedik baḳ. ben sekis‿un yajımdan sōra annem, bubam tabi ḳazandılar. aḳḳaten baḳ. annem yimek baḳımından dā bunkür‿idi. faḳat bubam biras dā pintidi. çünkü annem de baḳ seĺānikde urda evi duruyå haĺa. u biras buluḳda yetişmiş. bubam faḳat biras dā pinti tarafı. bubam şindi, annem şindi dā buldu. ayvannarı vārı. üküsü vārdı. şindi kepek, işde undan ḳalan kepek. şiy şindi bubam zatan rāmetli, elleri ifaḳ‿idi. bu ḳadā ḳuyuyådı zatan. undan sōra annem gidiyådı üşüncüye. yav, diyådı. bu ne zaman bitmiş, diyådı. bubam ḳışın bile çuraP giymesdi.

bi de ceket, umzunda idi. nērde yatıyådı biliyåmısın? salun, salun u zamanki şindiki gibi d l. tütün‿asılıyådı. zatan ķar yādī zaman gürünüyådı. urda ķavaķlar büle dışardaydı. urda yatar. yazın zatan, yazın yatsan dunarsın. u işler üle. yuķ sālıķlı idi. baķ şindi sālıķlı. sālıķlı ama niye? baķ şindi. ķışın ķīķ bej‿elli daķķa, bi sāt uyurdu. baķ bize diyådı meseĺā. ķīķ bej daķķa uyurdu. şindi baķ bu bizim şiyde sünetdir. şindi avrıpalılar baķ, yüzde yetmişi unnar da yapmā başladı. çünki bi san‿uyurmuş‿u sātlerde. ama ķīķ bej daķķa sōra baķ şindi. ķīķ bej daķķa, yarım sāt‿uyu ķaķdīn zaman meseĺā demek bi şiy vār yani. avrıpalılar yapmā başlamış bunu. çünki şiy ya yararlı yani. çünki biz baķ şindi epimiz uraķ. baķ şindi u zamannar biz‿epimiz uraķ biçiyådıķ. uraķ, tütün. ōlende māķaķ bi sāt yatārdıķ. ama ķāķtīn zaman üle bi zinde ķalķıyåsın ki. sanki meseĺā ic çalışmamış. unun‿için denilmiş zatan. duķus ķarar,unu zarar. evelden haraba da yoķ, nāpcan.

(günlük işler)

yedi sekis sāt uyuyålar. bi sāt de ōlen. etti mi sana duķus sāt. u zamannar sāt de yuķdu küyde. yedi, sekis kişi de mi ne vārdı u zamannar, u cep sātlerinden. sabā ezanı dürdde mi bejde mi ne bi uçaķ geçiyådı. bütün yaşlılar, annelermis u uçaķ geçtd zaman ķalķıyålardı. çünki demek sabā namazının‿ulaşmasına bi sāt var. u uçā bakıyålardı. e sāt yuķ. Íamba vārdı zatan. bi Íamba zatan. u uçaķ geçd zaman‿istanbuldan u sātde uyanırlarmış‿işde. inē sācaķsın. ekmek yapacaķsın. işde unnardan sōra bizi ķaldıracaķsın. subayı yaķacaķlar. azırlaycaķlar er şiyi. sekize ķadā, duķusa ķadā ekmek‿ep pişiriyå. em‿inē sāyå. u zaman udunna, yuķdu ayġas. udun keseceksin. udunu da yaķacaķ. üle kesecēdik ya ķızım.

(atasüzü, deyim)

-duķus ķarar, unu zarar.

-üsdüne günej dōmamaķ.

-mızraķ çuvala sīmaz.

-dikenden ḳaçan ḳazıa saplanır.

(insanlık ilişkileri)

u zaman baḳ‿ sannar dā dinc‿idi. ve baḳ dā huzurluydu. şindi ep tüketim. baḳ şindi bi de benim bu dünyada bēkinde bi miĺyar param‿ulsun. ben şindi dürd bej binnik telfon‿için verememem. çucūm‿ulsa, vār şindi ḳızım. çucūmnan gider, eline veririm. ben‿elimnen verememem. çünki niye. ac yuḳ. çünki bisde alışdıḳ‿una. şindi ac yuḳ‿alışdıḳ. çünki gezd m‿alde. ama aĺa u var. aĺa u var. şindi baḳ ben gezd m‿alde. veremem çünki niye? nurmáldir. yav ben demiyårın, normál d ldir, diye. ama veremem. çünki üle alışmışım veremem. ama şindi yetişen‿için normáldir. ama bizim‿için d l nurmal. tamam‿ama büle para arcarım. şiy yapārım‿ama büle geld zaman yuḳ. ya, şindi bubam‿aḳlıma geliyå. ya diyårım‿u adam şindi niye büle? demek ki u zaman üleymiş. ya şindi u zaman fakillik vārdı. bis şindi d liz. bis şindi duḳus ḳardeş‿idik. üc ḳız, altı erkek. ayşamdan sōra, yimekden sōra uturuys para yuḳ. ḳāveye çıḳıcas un bej ġuruş çay yuḳ. bubamda rāmetli un ġuruş vercek. un ġuruşluḳ çıḳacaḳ bi şiy, bi çay. ve baḳ sannarda uzur vār, mābbet vārdı. şiy vārdı. şindi tabi. baḳ madde san hayatını idāme ettirmeḳ‿için madde iĺāzım. ama biz zannetdik ki er şiy maddeyle çüzeceyiz. demiyårım madde iĺāzım d l diye. emen‿er şiyi madde çüzmüyå. baḳ şindi meseĺā bi utele gidiyåsın. ḳīḳ çeşid yimek. baḳ şindi siz de ḳalmışınısdır büle bi yerde. baḳ şindi inanmāsın şindi. adama para veriyålar ne diyålar‿unnara ya. animesun mu? ani güldürmek‿için ya. baḳ şindi müdür vārdı bi tāne bırdan. baḳ‿aynı. u hemşeri uldūmuzdan, u müdürdü. işde ben de hemşeriyim tabi. e bazen u ıççacıḳ‿oluyu yetmij direce. şindi diyå ki baḳ şindi. adama para vermek‿için uynatıyålar. ama baḳ er şiy var. ama baḳ. u mutluḳ, u uzur yuḳ. u şiy yuḳ yani. niye biliyå mısın? demek ulmuyåmış. genşler bırda bi çıḳıyå şindi. bi bārıyå. bi mābbet bi gülüş. sanKi nasī biliyå mısın? sanKi epsi bi fabriḳatür. işde mālleden. u zaman mālleden dulaşıyålardı. ḳızlar da urda cınar çeşmesi vārdı. ḳızlar

gidiyålardı meseĺā sevgilisi ulan işde erkez māleden. erkez māleden sevgilisi gürmek‿için yane. çünki ķızlar da u sātde geliyå. meseĺā erkeklerde. meseĺā tabi şindi küy şindi senin bu māleden sevgilin vārsa sen bu māleye. senin‿üteki māleden sevgilin vārsa tabi sen‿üteki māleye gitmek‿istiyåsın. arķadaşın bu māleden sevgilisi var. u da u māleye gitmek‿istiyå. gürmek‿için. çünki bütün gün taĺāda zatan. u zaman ceşmeden dulduruyådıķ.. suvuķ suydu u zaman. tabi u da bi de kendi sevgilisini gürmek‿için. duruyådı meseĺā sōra tekrar geliyådı. e sen de bēki evin‿içinde iş vār. bēki meseĺā çünki iş. yimek yapcāk meseĺā ayşama çünki. u da meseĺā fırsat bulamıyå bēkin. sen de bēkin un sefe evin‿ünden geçiyåsın meseĺā bulamıyåsın. gür m yavuķlumu yani. dıramalılar yavuķlu deris bis. sevgili deris yani. gür m iki Tur‿aTaym. e ķız da gürmek‿için bi bāne arıyå Tabi. işde su düküldü şiye gidiyå. işde u zamannar büleydi. ama vārdı yani. yaşlılar da uturdū zaman bırda. bi uturuyådı yani bi mābbeti vārdı bi şiyi vārdı. meseĺā ķızlar da duplanıyå meseĺā. albuki bütün gün tāĺada çalışiyi. bi neşe, bi şiy genşler de büle. māle dulu Tabi. bütün küyler de dulu. bütün küyler‿aynıydı. yani baķ şindi. ben bundan ķīķ sene evelsi, deliķannı. yaşlılar gelirdi dērlerdi:

-para uldū zaman, mutluķ‿ulmas.

ya dērdim bunnar ne demek‿istiyå. nasī para vārken mutluķ‿ulmas. ya dērdim para er şiy. er şiy‿ama er şiy d l. yani er şiy d l. iĺāzım Tabi ama er şiy d l yani. unun‿için yani biras da ayatın, acı şiylerini de biras da datmak iĺāzım. e yani, bi yandan şindi di. a şindi meseĺā çucū şindi meseĺā baķ şindi ben‿urdayken‿annadım. çucuķlūndan meseĺā biras sāda sulda çalışan beli. annesinden, bubasından‿alan beli. şindi meseĺā bi süz vār:

-neydim, ne uldum, ne ulacām.

yani nice zenginner bis‿üle bi duruma geldik ki gitdi yani şiyde çalışdı. yani üle d l. yani bırda da zenginner diyå, nasīsa var. e var‿ama azıra dalar dayanmas.

baḳ‿unun‿için meseĺā çucū da büle şiylere birez vermek gerek. çünki senin‿için. ama anne diyå ki meseĺā ya ūlum‿eziliyå. e aynı. ama bu ayatı ӣrensin. sōra ayā ḳalḳamas ki. ayat bu. bu ayat nulcā belli d l. bēki bi iki sene sōra sıfıra düşebilirsin. beli d l. ama bunu bild n zaman ayata atılırsın. bilmed n zaman d l. bilmed n zaman da nōluyå? intār‿idiyå, şunu yapıyå, bunu yapıyå. unun‿için ayatı bilmelisin. ayatı ӣreneceksin. şindi bi atasüzü vār:

-bil yapma ama gelir zaman iĺāzım‿ulur.

baḳ bu süz çuḳ şiy. sakin ḳafayla biras düşündükden sōra diceksin ki e, tamam. urda diyåsın ki ben‿aḳlıyım çünki. åndan sōra git‿eve. sakin ḳafayla biras düşün. misaĺ sen gitdin bi yere. urda münasebetsiz bi tartışma yapdın. sōra gitdin‿eve. sakin ḳafayla düşündün. işde u zaman‿annıyåsın, senin suçun. bazen ben kendimden pay biçiyårım. bi gidiyårım‿eve benim suçum. işde ayat bu. şindi mālesef ben‿urdādım. tabi bizi genşler üle gürüyå tabi. bizi ama tabi biz yaşlılar‿arasına giriyådıḳ. yani nezaketliydik. baḳ tāsil yuḳdu ama nezaketliydik. yaşlılara ḳarşı bi ürmetimiz vārdı ya. ama büle ulmasaydı bunu annayamazdın. şindi urdaḳı genşler‿arasında ben‿annıyårım şindi. çünki genşler‿arasında ben çuḳ‿ diyaluḳ ḳurabilirim çünki biliyåmısın. em yaşlılarla em genşlerle yani. üle bi yapım var yani. şindi annıyårım ben bāzen biliyåmısın. ama ne var zatan biliyå mısın? seviyålar bazen. bazen atalar yapıyålar‿ama annıyålar bazen. bazen geliyålar. dayı, büle büle bi şiy yapalım, ne diyåsın? abe ōlum diyårım. siz zatan diyårım. dayı be nerden biliyåsın, diyålar. abe ōlum diyårım, bilirim ben diyårım. unu da yapamıyåsın, yaḳalanıyåsın. şindi bazı da ḳurnaz vārdır. ya ḳurnaz ded m bazı şiyleri gürebiliyåsın yani u annamda. şindi bi çucuḳ var‿imiş. bubası belbel‿imiş. bazı şiyleri almış, yaşlılardan. şindi dürd bej tāne genş vārdı. şindi bi ulay‿uldu. bana ḳızdılar. nese yanıma gelmiyålar. baḳ şindi. şindi u şiy ulan demiş:

-baḳ, ḳavġa etmeyin. düşdūmüs zaman yine una gidicez.

şindi u ḳızan biras da uzun buylu idi. bi iki metre buyu var‿idi. şindi evden çārıyålar, para yuḳ.

-e ben size annatmadın mı? baḳ şindi nereye gitcēniz?

demiş. baḳdım şindi dürdü de aşā indi. ama ben ḳızmadım yani. ata yapabilir. genşliK‿işde. şindi ama übürü süyledi. baḳ büle büle. nese dedi şindi:

-ya dayı. benim memnekeTe gitmem iĺāzım. e ama param yuḳ.

- a ōlum. tamam ya.

-e sen‿aḳlıymışın dayı.

-a ōlum. tamam‿annıyåm ben de sizi.

şindi yaşlı biri bi şiy ded zaman çünki sizin yaşca büyük‿ulan‿ tiyaca. faḳat benim neye tiyacım‿ulcaḳ. çünki fayd‿olur sizin. genşlerin yani. çünki ben bazen diyådım:

-ōlum, baḳ. benim sizden bi menfātim var mı, yuḳ.

-ya dayı, be. valla dayı baḳ dūru. biz ulsaydıḳ vermezdik.

-ya ōlum baḳ, dōru. şindi tecrübe işi undan bi yandan dir, diyårım ya size.

çünki niye genş‿işi. genşleri de ben‿urda aḳlı gürüyårım yani. e genş tabi. un sekis y mi yaşında. er Taraf da duzaḳlar Tabi. ḳulay d l Tabi. yani ben zur gürmüyårım. fazla gürmüyårım Tabi. genş Tabi. uynamaḳ‿ister. genş Tabi. şindi Tabi bazıları küyden geliyå ic gürmemiş. işde gürmeyen de çuḳ zur. Tabi genşlerin de sevd iş. genş niçin gidiyå? ylenmek‿için Tabi. zatan şindi unnar un‿ikide çıḳıyålar:

-dayı, nereye?

-ben yatmā gidiyårım valla.

-dayı valla ayat turizimde un‿ikiden sōra başlar.

şindi sāt ikide geliyå bazen. bam güm. sāt gelmiş zatan‿üjde. åndan sōra sabāl n işe. kimi pantulununu giyememiş. kimi zar zur ḳalḳmış‿işe:

-e nōluyå ōlum. e ani sāt un‿ikiden sōra başlıyådı ayat?

yani ulmuyå. ama genşsin Tabi, ulmuyå. şindi aylıḳ verildm zaman kimse. şindi müdürler geliyå bazen mābet‿itmeye:

-ya nerde bu milet?

-e siz‿aylıḳ vermediler? şindi, bi afta kimseyi arama.

nese bi afta kimse yuḳ. åndan sōra yavaj yavaj başlar. åndan sōra ḳaldımı zatan bi afta. åndan sūra ne çay parası ne siġara parası, ne çay parası, ne tos parası. şindi:

-dayı, ben samsun‿içemiyårım.

şindi gitdim bi dulap‿aldım. yeni ḳuyuyådım. atta versiye. kendisi yazıyådı. şindi üc dūd gün ḳāldı mı yul parası da veriyådım. şindi versiye Tabi uyanıḳdır Tabi. e şindi beni yaşlı gürüyålar Tabi:

-e dayı.

-ne var dayım?

-e bana bi yul parası versena?

-ḳaç para?

nese bi lira gidiş, bi lira gidiş. şindi unun‿elinde telfon vārdı. benim‿elimde de telfun vārdı. unun telfunu benim telfunumun‿iki ḳatıydı. baḳdım yeni telfunna geliyå:

-nōldu?

-a be dayı. telfun parası vārdır. yul parası yuḳdur.

- , al. u zaman verme.

dedim. ya u da aḳlıdır. telfon parası vārdır. yul parası yuḳdur. ya unnara diyårım:

-ya ōlum. biras kenara ḳuyun.

çünki baḳ. bazı urdaki yüzde yetmişi meteliksiz. baḳ bütün paraları gidiyå. zatan‿ōlum baḳ. bugün neyse iki senelik‿ulan zatan bugün zengin çucū d l. zatan normál‿āylenin çucū. çünki zengin‿āyle çucū zatan u işi yapmas. ya u yüsden ḳız‿ulsun, erkek‿ulsun san bi acıyå ya. ḳulay d l ki. bubası nası uḳutsun bu üj çucū. bizim de şiyimizden geçdi. ani fazla da bāramıyåsın Tabi. ayat, unun‿ayatı. ama şindi Tabi ayatı da unun‿için bazen zurluḳ çekmek iĺāzım. u yüsden u ded m ḳurnaz çucuḳ, çucuḳlūnda yaşadī için parası var er zaman cebinde. çünki ben yaşadım diyå. u çuḳ güsel bi şiydir baḳ. genşler biras da sıḳıntı çekmeli ki annasın. baḳ sizin‿için. ayatı annaman‿için çekmen iĺāzım. baḳ meseĺā yüzde yetmişi neden buşanma var? işde ic çekmemiş ki zurluḳ. emen bi zurluḳ gürüyå, emen buşan. ben demiyårım ḳulay. ḳulay d l‿ama bi yandan da şiy yapman iĺāzım yani. çünki biras parasızlıḳ yaşaman iĺāzım. çünki senin‿için m. e şindi büle alışdın mı. åndan sōra bi evleniyåsın, ulmuyå. ama u da ayatı biraz bilsen, sen de bilsen Tabi. şindi:

(atasüzleri)

-evin‿aynası ḳadındır.

-evde ḳan‿içiyårım. dışarı çıḳdın mı diyeceksin ki şerbet‿içiyårım.

baḳ şindi bunu da açıḳlayaym. meseĺā biz pastal da yapıyådıḳ. u zaman babam bafra içiyådı, uzun. şindi diyådı ki:

-ōlum al bi paket. evde sar tütünü. kuy paketin‿içine. çıḳ dışarı.

yani annamı budur yani. ve ḳan dışarda annamasınnar. baḳ bu çuḳ‿annamlı bi şiy. dışardaki annamasın, düşman.

-aḳar‿aḳar, gelir zaman kesilir.

-ayatta bir‿iki kez fırsat geçer, dērlendiremedin mi de gider.

(tarlaya ekilen ürünler)

ne ekersin işde. buyday ekdim. tāze fasile ekdim. mısır‿ekdim. Íāna ekdim. ayçiçē ekdim. unumuzu yaparıs. un teneke yā. bi de turşumuzu yaparıs. şindi allā güstermēsin. bi ükümet başlarımızı kezse bil ki açız. furunnar bi gün iki gün çalışmasın baḳ‿açız‿işde. baḳ şindi bubam ep:

-baḳ‿ōlum. ambarı buşalTmadan ḳuyacaḳsın. kese, u zaman keseydi. keseyi buşalTmadan ḳuyacaḳsın. ulan diyådım, niye bu adam büle diyå. demek dōrumuş. e neden buydayı buşaltmadan? e işde bi afat bi şiy vurūsa diye. ac ḳalmayaÍm diye. sōradan‿annadım. esKiden vurulardı ambara:

-ambarı buşalTmadan ḳuyacāsın. keseyi buşalTmadan ḳuyacāsın.

baḳ meseÍa u zaman maḳarnayı bis yapıyådıḳ. ḳusḳusu biz yapıyådıḳ. bulġuŕu biz yapıyådıḳ. er şiyi biz yapıyådıḳ.

(fıkra)

şindi nasretdin uca yaşlı üküs, bi de genc‿üküs. yaşlı üküz çizgide, genc‿üküze güre da çuḳ zurlanıyå. nese gen‿üküs ep çiftinden çıḳıyå. uca da bazı yaşlı üküze şiy yapıyå:

-ucam niye büle?

una işaret yapıyå yani. aynı benim Turun da bi şiy‿alcā zaman‿aynı tutduruyå, gidiyå, alıyå. e şindi alma da diyemiyåsın. şindi serbes bıraḳınca da büle uluyå yani. nese işde avrıpalıların bi süzü vārdır:

-avrıpalılar yaşlandī zaman küpek baḳar. türkler yaşlandī zaman turun baḳar. e işde bizdeKiler bınnar. şindi aptezimizi alıp, camiye gidelim. saolun, mābet‿için. yolunuz düşērse ūrayın yine.

SÖZ VARLIĞI

(IV. BÖLÜM)

a

aa Ağa. (33/132)

aac Ağaç. (23/194)

aaç Ağaç. (28/16)

aarlamak Ağarlamak. (16/136)

aba Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. (30/220)

aba Ünlem. (30/34)

aba potur Geniş, kısa erkek pantolonu. (3/215)

aba Abla. (14/155)

abba Dede. (8/215)

abdes Abdest. (10/70)

abdulā Abdullah. (46/120)

abdurāman Abdurrahman. (26/312)

abe Bir ünlem. (21/11)

abē Haber. (10/164)

aber Haber. (1/174)

abıḳat Avukat. (25/43)

abu Abla. (8/221)

ac Tok karşıtı, aç. (3/97)

acamalıḳ Acemi erlerden oluşan birlik. (30/56)

acar Tamamen, tamamı. (25/46)

accıḳ Azıcık. (3/173)

aceba Acaba. (20/274)

acıcıḳ Azıcık. (25/73)

acılıḳ Hacılık. (10/115)

açıḳōretim Açıköğretim. (3/160)

adabazarı Adapazarı, Sakarya ilçesi. (5/53)

adamnıḳ Düğün veya bayramlarda giyilen elbise. (26/89)

adım çörē Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek. (14/103)

afat Afet. (50/220)

aferim Aferin. (29/183)

afif Hafif. (26/408)

afiv Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni, ağır karşıtı. (2/231)

afta Hafta. (1/49)

aftasonu Hafta sonu. (24/12)

afıza Hafıza. (38/187)

aġa Ağabey. (3/219)

aġıl Akıl. (3/31)

ahçı Aşçı. (42/48)

aır Ağır. (38/67)

aır Ahır. (12/111)

aız Ağız. (28/25)

aj Aç. (12/36)

aḳ Hak. (11/89)

aḳardiyon Akordiyon, üstündeki düğmelere veya tuşlara basarak metal dilcikleri titretme yolu ile çalınan körüklü, elde taşınabilir bir çalgı. (25/36)

aḳbādaḳ Kardelen çiçeği. (24/190)

aḳciyer Akciğer. (8/199)

aḳıtma Sütle un karıştırılarak yapılan ince bir hamur aşı. (1/433)

akiki Hakiki (8/252)

akim Hakim. (7/267)

aḳḳaniye Hakkaniye, izmite bağlı bir köy. (8/13)

aḳḳaten Hakikaten. (20/17)

aḳsızlıḳ Haksızlık. (24/69)

al dabaḳ, gül dabaḳ Kırmızı beyazlı işlemelere verilen isim. (14/48)

ala Hala. (2/97)

alambor Ihlamur. (15/116)

aĺambur Ihlamur. (5/129)

aḳılsıs Akılsız. (29/69)

ākim Hakim. (38/143)

akir Aşağı görülen, değersiz. (38/250)

aḳlet Atlet. (31/79)

aḳlı Haklı. (50/151)

aḳreba Akraba. (43/168)

alat Halat. (12/21)

albiki Halbuki. (49/222)

albuki Halbuki. (24/20)

aldanġac: Oyuncaḳ. (24/29)

alde: Halde, rağmen. (50/74)

alemyon: Aluminyum. (14/289)

alep Halep. (38/33)

alettirik Elektrik. (21/204)

alı Halı. (14/226)

ali oḳulu Genellikle askerlikte okuma yazma bilmeyen askerlere okuma yazma öğretilen okul. (30/68)

alil Halil. (10/107)

alḳ parti Halk parti. (12/30)

alḳa Halka. (7/60)

allā Allah. (3/6)

allā‿smāladıḳ Allaha ısmarladık. (18/42)

alleyisseĺātı vesselam Aleyhissalatu vesselam, Allahın selamı üzerine olsun. (18/55)

amam Hamam. (33/19)

amarat Hamarat. (16/59)

ambar Genellikle tahıl saklanan yer (50/218)

amce Amca. (4/58)

amelyát Ameliyat. (1/216)

amıca Amca. (4/135)

amır Hamur. (1/99)

amile Hamile. (42/15)

amit Hamit. (45/36)

amur Hamur. (2/135)

āmut Armut. (30/288)

analıḳ Anne yerini tutan veya anne kadar yakınlık gösteren kadın. (39/113)

anāli Belirli yaşlar arasında kadınların ayda bir döl yatağından kan gelmesi durumu, ay hâli, âdet. (21/20)

anamil Annemler. (18/3)

anāne Annenin annesi. (1/400)

ançer Hançer (45/142)

andan sōra Ondan sora. (31/35)

ane Hane. (22/102)

anġareli Uğraştırıcı, zorlu iş. (5/31)

anġı Hangi. (10/84)

anım Hanım. (16/62)

ani Hani. (1/165)

anife Hanife. (18/173)

animeson Animasyon. (50/86)

anna- Anlamak. (4/449)

annaşma Anlaşma eylemi. (23/38)

antari Entari, giysi (2/222)

anteri ġunteri Elbise melbise anlamında kullanılan ikilime. (4/250)

aududu Ahududu (22/310)

austoz Ağustos. (1/156)

apis Hapis. (22/250)

april Bulg. Yılın üçüncü ayı. (4/364)

aptes Abdest. (22/375)

arabe Araba. (4/98)

arafe Arife günü. (33/24)

arba Araba. (9/22)

arca- Harcamak. (21/186)

areket Hareket. (14/445)

arf Harf. (38/110)

arfe Arife. (4/42)

aric Hariç. (22/248)

ariç Hariç. (20/193)

arman dalı Harman dalı, bir oyun çeşidi. (6/18)

arman Harman. (1/278)

armıt Armut. (25/64)

arniḳa Boşnaklara özgü çalgı aleti. (48/35)

arniḳo Muzika çalgı aletinin diğer adı. (43/44)

arsı Arası. (38/25)

arşı Aşrı, uzak. (19/20)

arşin Eski ölçü birimi. (3/263)

artıḳın Artık. (9/73)

arv Harf. (49/56)

as Az. (3/236)

as Has. (23/261)

asan Hasan (22/63)

asancıḳ Hasancık, Kocaeli'nde bir köy adı. (2/68)

asanḳale Hasankale. (22/205)

asat Hasat. (1/571)

askel Asker. (23/82)

askellik Askerlik (3/61)

aspāl‿ed- Söyleşi, sohbet etmek. (23/10)

asret Hasret. (22/79)

assında Aslında. (2/156)

asta Hasta. (1/25)

astalı̣k Hastalık. (29/91)

astane Hastane. (4/141)

asteymen Astteğmen. (8/157)

asvalt Asfalt. (15/18)

aşālı̣k ḳompleks Kendini diğer insanlardan daha yetersiz olarak algılaması. (49/90)

aşaş Haşhaş. (1/122)

aşere Haşere, böcek. (8/268)

aşla- Haşlamak. (1/104)

aşşam Akşam (40/9)

at Hat. (8/153)

ata Hata. (39/104)

atalı Hatalı. (49/85)

atatū̱k Atatürk. (45/84)

atej Ateş. (16/211)

atır Hatır. (21/9)

atıra Hatıra. (6/138)

atırla- Hatırlamak. (1/14)

atice Hatice. (6/85)

atmıj Altmış. (1/83)

atole Atolye. (4/278)

ava Hava. (5/9)

avaḳat Avukat. (12/9)

avıç Avuç. (11/121)

avılçi Avlu içi, bahçe. (18/21)

avif Hafif. (30/260)

avlu Havlu. (4/383)

avoḳat Avukat. (38/206)

avrıpa Avrupa. (30/151)

avrıpalı Avrupalı. (50/47)

avşam Akşam. (3/46)

avşám Akşam (5/56)

avşem Akşam. (4/47)

avustoz Ağustos. (9/154)

avuztoz Ağustos ayı. (4/364)

ayac Ağaç. (47/72)

ayaḳab Ayakkabı (24/3)

ayal Hayal (39/268)

ayat Hayat (23/41)

ayçiçē Ayçiçeği (7/137)

ayda- Hayvanları, arabayı sürmek, sevketmek. (7/139)

ayda- Traktör sürmek. (15/120)

aydarpaşa Haydarpaşa. (6/106)

aydaşık Zayıf, cılız. (33/222)

ayde Haydi. (4/159)

aydınnı̣k Aydınlık. (48/73)

ayġas Aygaz. (18/23)

ayır Hayır. (2/71)

ayırlı Hayırlı. (16/15)

ayī Hayır. (10/17)

ayit Ait. (2/115)

ayize Ahize. (8/148)

ayḳır- Haykırmak. (7/270)

ayle Aile. (29/85)

ayret Ahiret. (18/72)

ayret Hayret. (21/80)

ayrıḳ◡otu Buğdaygiller familyasından bir bitki türü. (39/123)

ayrım ġayrım Ayrı gayrı. (3/82)

ayri Hayri. (38/215)

ayriye Hayriye. (28/157)

ayşam Akşam. (17/125)

ayvan Hayvan. (1/229)

ayve Ayva (2/17)

azā azā Azar azar. (31/48)

azġaştī- Kavgayı körüklemek (32/90)

azıḳ Gereken yiyecek ve içecek şeyler, nevale. (17/235)

azırlan- Hazırlanma eylemi. (1/97)

aziran Haziran. (6/118)

azrayil Azrail. (23/329)

azze Azize (29/198)

ā

ā- Almak. (2/204)

ā Ağ. (10/93)

ā Ağa. (4/54)

ābi Ağabey. (3/216)

āc Hāc. (3/95)

ācıḳ Azıcık. (11/10)

ācılıḳ Hacılık. (3/96)

āç Ağaç. (1/319)

āçacıḳ *zf.* Çok alçak. (1/451)

ādat- Aldatmak. (14/463)

ādi *ünl.* Haydi. (1/90)

āfıs Hafız. (25/44)

āḳ Hak. (3/128)

āḳa Arka. (1/120)

āḳadaş Arkadaş. (14/106)

āḳan Hakan, erkek ismi. (4/265)

ākiki Hakiki. (3/198)

aĺ Sebze, meyve, bakliyat vb.nin satıldığı yer. (2/166)

āla- Ağlamak. (27/47)

āĺa *zf.* Şimdiye kadar. (1/423)

ālaḳ Küçük armutlara verilen isim. (31/121)

ālaḳlı Duygusal. (8/53)

ālat- Ağlatmak (10/226)

ālim Hālim, erkek ismi (10/23)

āmet Ahmet. (6/142)

āne Anne. (30/139)

āpa Arpa. (22/297)

ār Ağır. (8/4)

āra- Ağrımak. (10/120)

āretlik Yaşıt ve dost kızların birbirine verdiği anlam. (15/154)

ārī- Ağrımak. (1/219)

āstos Ağustos. (8/180)

aşā Aşağı. (1/74)

āşam Akşam. (1/35)

āşap Ahşap. (24/74)

āşe Ayşe. (21/25)

āşem Akşam. (29/28)

āt Alt. (8/46)

ātıḳ *zf.* Bundan böyle, bundan sonra. (1/11)

ātıḳın *zf.* Artık (2/191)

ātmıj‿üş Altmış üç. (11/157)

ātmış Altmış. (2/243)

āttır- Arttırmak. (13/73)

āz Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ. (1/13)

á

áskellik Askerlik. (26/15)

álma Elma. (10/33)

áḳreba Akraba. (6/49)

álbise Elbise. (26/12)

å

åndan sō Ondan sonra. (24/148)

åndan sōra Ondan sonra. (24/111)

ånnar Onlar. (24/111)

ånnarı Onları. (33/40)

b

b‿āşam Bu akşam. (10/167)

b‿ūvşam Bu akşam. (18/74)

bā Bağ. (9/35)

bā- Bakmak. (22/154)

ba Seslenme edatı. (4/323)

båbānne Babaanne. (40/46)

babı Bulgaristanda Müslüman olmayan bulgar kadınlarına verilen ad. (10/82)

babino Boşnaklarda yeni doğan bebeğe hediye verilme geleneği. (42/148)

bābünya Barbunya. (13/200)

bābür Barbunya. (13/200)

bacalıḳ Eskiden köy evlerinde bulunan ocak. (7/188)

bāce Bahçe (3/80)

bācılıḳ Bağcılık. (14/329)

bācikli Bağcıklı. (47/191)

bāça Bahçe. (21/38)

bāçe Bahçe. (1/161)

bāçıvan Bahçıvan. (25/104)

bādaḳ Bardak. (1/268)

bādaḳ Bardak (10/115)

bādaşıḳ Birbirlerine benzer karakterlere veya yapıya sahip parça. (3/166)

bādat caddesi Bağdat caddesi, İstanbulda bir semt .(24/9)

baġzartesi Pazartesi. (7/201)

baışla- Bağışlamak, affetmek. (1/123)

baj Baş. (43/107)

bajḳa Başka. (8/61)

bāḳal Bakkal. (12/56)

baḳannıḳ Bakanlık. (43/15)

baḳırcıḳ Küçük bakraç. (2/52)

baḳırġaç Su taşıma kabı. (9/90)

baḳīdaḳ Su taşımaya yardımcı kova (1/265)

baḳḳan Boşn. Dudak boyası. **(**44/53**)**

baḳlafa Baklava. (47/27)

baḳlave Baklava. (47/118)

baḳlavia Baklava. (49/175)

bāḳur Bağ-kur. (29/63)

bāla- Bağlamak. (1/129)

bālama Aptal. (25/58)

baldıs Baldız. (39/280)

baley *ünl.* Keşke (18/131)

bali *zf.* Bari. (22/93)

bālle Balya. (18/11)

balle Balya, bağlanmış saman demeti. (18/10)

balye Balya. (30/118)

bāmaḳ Parmak. (3/426)

banbaşḳa Bambaşka. (18/29)

baır- Bağırmak. (33/105)

baış Bağış. (39/439)

banya Banyo. (44/167)

bār- Bağırmak. (8/20)

bāra Bu ara. (10/142)

baraba Beraber. (2/116)

barāber Beraber (3/167)

bārat Baharat. (1/484)

barça Parça. (16/70)

bārı- Bağırmak. (1/92)

bārış- Bağrışmak (17/250)

bāriye Bahriye. (6/102)

barmaḳ Parmak. (10/169)

bārsaḳ Bağırsak. (4/383)

bāsed- Bahsetmek. (2/81)

bāset- Bahsetmek. (8/135)

basma Üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş. (28/136)

bastun Baston. (26/404)

baş͡ed- Baş etmek, anlamına gelen deyimsel bir kullanım (2/155)

başġa Başka. (39/5)

bāşiş Bahşiş. (19/10)

bāşla- Bağışlamak. (22/251)

başȫtü Başörtüsü. (25/51)

bāt Baht. (28/102)

bāt Baht, şans. (18/33)

bātiyar Bahtiyar (29/63)

batlıcan: Domates (3/31)

batlican: Patlıcan (6/43)

bayā *zf.* Oldukça, epey. (2/68)

bāz Boğaz. (15/75)

bazar Pazar günü. (4/47)

bazar Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. (14/437)

bazartesi Pazartesi. (31/134)

bazē Bazen. (9/11)

be Bir ünlem. (4/144)

beber Biber. (3/49)

bedil‿arbi Bedir harbi. (18/162)

bēgir Beygir. (27/10)

bej Beş. (1/53)

bej‿üz Beş yüz. (8/157)

bēki Belki. (1/83)

beĺabē Beraber. (26/287)

belbat Berbat. (26/349)

belbel Berber. (23/45)

belbellik Berberlik. (29/17)

belen- Bebek kundaklamak. (39/250)

beli Beri. (26/40)

belkin Belki. (38/147)

belle- Kazmak. (15/120)

bēn- Beğenmek. (4/298)

benzinnik Benzinlik. (4/511)

berabā Beraber. (11/38)

berabē Beraber. (5/39)

bes Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput. (22/145)

beten Beton. (12/85)

beyas Beyaz. (1/48)

beyne Sürekli. (38/172)

beynir Peynir (4/8)

beyōlu Beyoğlu, İstanbul semti. (22/221)

bı Bu. (41/38)

bıbarda- Biriyle hoş vakit geçirmek. (18/190)

bıçĶın Afacan çocuklara verilen lakap. (32/177)

bıldır sene Geçen sene. (15/116)

bıldīcın Bıldırcın. (24/216)

bınarbaşı Pınarbaşı. (32/165)

bırā Buraya. (24/9)

bıraķ Burak, erkek ismi. (22/372)

bıranş Branş. (25/7)

bıras Biraz. (5/64)

bırda Burada. (4/394)

bırķala- Kurcalamak. (32/95)

bıyday Buğday. (4/444)

bıyḳım bıyḳım Gevşek anlamında bir ikileme. (14/127)

bızā Buzağı. (18/148)

bızıṅġa Bir böcek türü. (5/135)

bi kerem Bir kere. (4/103)

bi şiy Bir şey. (2/169)

bi Bir. (1/17)

bīday Buğday. (23/52)

bide Börek, pide. (4/14)

biḳaç Birkaç. (16/167)

biĺader Erkek kardeş, birader. (48/26)

bilbili Birbiri. (26/120)

bilel Birer. (23/154)

bilem Bile. (50/9)

bilen Bile. (4/214)

bilgisār Bilgisayar. (4/277)

bilgisayā Bilgisayar. (23/302)

bilız Vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi. (44/78)

bilinci Birinci. (23/168)

biluz Vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi. (19/151)

biara Bir ara. (5/13)

binnik Binlik. (50/71)

birada Bir arada (3/28)

biras Bir parça, azıcık. (1/3)

bire Seslenme edatı. (7/207)

bires Biraz. (30/10)

birez Biraz. (49/90)

bis Biz (1/175)

bismillā Bismillah. (3/397)

biş- Biçmek. (29/11)

bişē Bir şey. (3/34)

biyen- Beğenmek. (1/385)

biygir Beygir. (11/29)

bo͞le Böyle. (14/6)

b Bir. (14/424)

b n Beyin. (25/58)

b rada Bir arada. (19/12)

bo‿yşam Bu akşam. (11/37)

boba Baba. (49/89)

bobāne Babaanne. (11/53)

bōç Borç. (20/243)

bōça otu Mart-eylül ayları arasında sarımsı-beyaz renkte çiçek açan 30-50 cm yüksekliğinde, çok senelik bitki. (17/139)

bōça Bohça. (1/50)

boçça Bohça. (46/32)

bōday Buğday. (12/45)

bodro Bordo. (44/56)

boj Boş. (22/204)

bōl- Boğulmak. (6/137)

bole *zf*. Böyle. (3/50)

bolġaristan Bulgaristan. (24/170)

bolġariya Bulgaristan. (27/3)

boas Boğaz. (12/66)

boaz Boğaz. (33/105)

bouşma Boğuşma. (20/30)

boronşit Bronşit. (46/60)

bostan Karpuz. (24/123)

boşça otu Dağlarda yetişen beyaz çiçekli ve hayvanlara ilâç yapmakta kullanılan ot. (9/75)

boşnaḳce Boşnakça. (40/4)

boşvē Boşver. (30/173)

boyna *zf*. Sürekli. (29/55)

bōz Boğaz. (30/164)

böbek Bebek. (3/249)

böber Biber. (21/5)

böcük Böcek. (14/223)

böürtlen Böğürtlen. (46/83)

böyük Büyük. (42/23)

böyüke Babaanne. (26/248)

böyün Bugün. (18/11)

böyüt- Büyütmek. (18/148)

bo̅rtlen Böğürtlen. (5/139)

bu yüsden Bu yüzden. (24/115)

buba Baba. (1/86)

bubāne Bababanne. (22/79)

bubanġa Bulg. Dut. (8/229)

bubānne Babanın annesi. (1/422)

bubucuḳ Böğürtlen. (5/138)

bucuḳ Buçuk. (23/93)

būday Buğday (1/277)

buj çiçeyi Etli yaprakları üzerlerinde buz kırıntıları varmış gibi parlayan bir çiçek türü, buz çiçeği. (46/17)

bū̅k Büyük. (12/74)

bṻkbaş Sığır, manda vb. kasaplık hayvanlara verilen genel ad. (39/30)

bulamaç Mısır unuyla yapılan bir yemek. (38/280)

buleykim *ünl.* Keşke. (29/71)

bulġariya Bulgaristan. (18/133)

bulġarstan Bulgaristan. (3/3)

bunar Pınar. (15/10)

buarlaş- Buharlaşmak. (38/112)

buşalt- Boşaltmak. (50/218)

buşnaḳ Boşnak. (49/11)

bṻt- Büyütmek. (21/24)

buva Boğa. (25/62)

buyday Buğday. (11/29)

buydey Buyday. (4/195)

buynus Boynuz. (19/33)

buzā Buzağı. (20/21)

büber Biber. (14/302)

bübrek Böbrek. (3/227)

büceklen- Böceklenmek. (40/23)

büle Bunun gibi, buna benzer. (1/12)

bülük Bölük. (22/231)

büük Büyük. (19/107)

c

caba Çaba. (25/74)

cacıḳ Salatalık. (11/25)

cambas Kasap. (15/115)

candarma Jandarma. (12/31)

candırma Jandarma. (22/13)

capon Gözleri çekik olanlara verilen isim. (14/281)

cayil Cahil. (25/110)

cayillik Cahillik. (12/74)

cāyillik Cahillik. (48/206)

cāzı ḳarı Cadı karı. (24/212)

ced Ata. (45/64)

cemāt Cemaat. (4/42)

cemle Cemile. (32/79)

cemne Cemile. (29/198)

cēnnem Cehennem. (21/68)

cepāne Ateşli silahlarla atılmak için hazırlanan her türlü patlayıcı madde, mühimmat. (39/39)

cēr Ciğer. (25/102)

ceryan Bir çocuk oyunu. (39/418)

ceryan Bir yöne doğru akma, akış, akıntı. (7/12)

ceryan Elektirik. (29/115)

ceryatlı İltihaplı. (21/328)

cevayir Elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher. (18/83)

cevis Ceviz. (10/35)

ceyennem Cehennem. (25/72)

ceze Düğünden sonra oğlan ve kız tarafının verdikleri karşılıklı ziyafet. (4/109)

cınar Çınar. (17/118)

cızlama Bir yemek türü. (3/411)

cızlamak Eskiden ayakkabıya verilen isim. (14/147)

cice Yaş olarak büyük kadınlara hitap edilen isim. (3/186)

ciġara Sigara. (30/266)

cije Teyze. (10/79)

cian Cihan, erkek ismi. (22/194)

cier Ciğer. (26/365)

cingene Çingene. (4/448)

civis Ceviz. (3/26)

civiz Ceviz. (30/288)

civkof Todor Hristov Jivkov, 1954-1989 arasında Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri ve 1971-1989 arasında Bulgaristan başbakanı. (24/19)

ciyaz Cihaz. (10/254)

ciyer Yürek, iç.(1/19)

cömēt Cömert. (20/203)

cumarsi Cumartesi. (49/158)

cumētesi Cumartesi. (10/29)

cumtesi Cumartesi. (31/135)

cumurbaşḳanı Cumhurbaşkanı (14/457)

cumūriyet Cumhuriyet. (28/3)

cūrafya Coğrafya. (23/300)

curap Çorap. (29/83)

cuval Çuval. (20/195)

cüce Kısa boylu insanalara verilen lakap. (21/229)

cünbüş Eğlence. (19/59)

ç

çā Çağ. (26/75)

çā Çay. (20/110)

çabıcacıḳ *zf.* Çabucak. (1/451)

çabıḳ *zf.* Çabuk. (46/43)

çāçaḳ Genellikle düğünlerde oynanan yöresel bir oyun. (46/22)

çaḳo Şişmanlara verilen lakap. (14/282)

çalacaḳ Yoğurt. (7/98)

çalıbabası Böğürtlen. (31/121)

çalḳarto Pomakça. Kibrit

çamaşī Çamaşır. (1/332)

çamır- Çamur. (4/355)

çampara Araba dingilinin ucuna geçirilen yassı halka. (26/136)

çamşır Çamaşır. (32/131)

çanaḳale Çanakkale. (22/27)

çanaḳġale Çanakkale (49/37)

çaır- Çağırmak. (31/64)

çapar Sarışın (14/280)

çarıḳ İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı. (14/147)

çārıl- Çağırılmak. (1/118)

çār- Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek. (2/189)

çār- Türkü okumak, yakmak. (28/45)

çarpas Çapraz. (14/128)

çarşav Çarşaf. (47/14)

çarşef Çarşaf. (42/152)

çāşaf Çarşaf. (31/101)

çāşamba Çarşamba günü. (1/331)

çāşanba Çarşamba günü. (1/332)

çāşır Geniş pantolon, şalvar. (26/252)

çāşī Paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı, çakşır. (14/143)

çaşraf Çarşaf. (33/90)

çavış Çavuş. (30/59)

çeket Ceket. (35/7)

çek ge Küçük çocuklara nazara karşı yapılan muska. (14/493)

çelik çomaḳ Bir çocuk oyunu. (38/227)

çemberi Başörtü. (3/247)

çenber Başörtü. (14/127)

çerge Derme çatma çadır, göçebe çadırı. (19/31)

çeribaşı Alay beyi. (38/70)

çerkeşce Çerkezce. (49/145)

çeşid Çeşit. (36/6)

çeşinT Çeşit. (15/148)

çeşint Çeşit. (7/256)

çetregöz Açıkgözlü kimse. (24/211)

çevre İşlemeli mendil. (17/12)

çıbıḳ Çubuk. (1/454)

çıfıt Çingene. (38/254)

çıḳan Teyze, hala çocuklarına verilen isim. (28/85)

çılpaḳ Çıplak. (14/204)

çır- Çağırmak. (35/85)

çıval Çuval. (45/113)

çiban Çıban. (46/18)

çif Çift. (3/45)

çifci Çiftçi. (33/68)

çiflik Çiftlik. (2/146)

çin Çim. (24/95)

çinar‿ācı Çınar ağacı. (24/191)

çīp- Çırpmak. (1/436)

çis- Çizmek. (38/18)

çişek Çiçek. (10/166)

çit Çift. (4/311)

çive Çivi. (9/92)

çivre Çevre. (26/244)

çiy Pişmemiş, az pişmiş. (1/402)

çiyis Çeyiz. (3/144)

çiyiz Çeyiz. (15/96)

ç Havada buğu durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, şebnem, jale. (7/126)

ç ne- Ayağı veya tekerleği altına alarak ezmek, çiğnemek. (1/146)

ç t Çift. (10/27)

ç z Çeyiz. (1/44)

çocoḳ Erkek çocuk. (10/88)

çocük Çocuk (41/95)

çolaḳ Eli, kolu olmayan, sakat (38/239),

çōnnuḳ Çoğunluk. (49/75)

çou Çoğu. (24/168)

çorotu Çörek otu. (25/68)

çotuḳ ḳafa Boş kafalı insanlara verilen lakap. (25/58)

çöcük Çocuk. (1/55)

çöcük Erkek çocuk. (2/53)

çölmecik Bir çocuk oyunu. (14/188)

çölmek Çömlek. (1/500)

çöreg Çörek. (3/350)

çörōdu Çörek otu. (1/116)

çubıḳ Çubuk. (17/120)

çucuḳ Çocuk. (23/77)

çukulata Çikolata. (31/94)

çurap Çorap. (11/20)

çurba Çorba. (44/21)

çuvallık Dokuma tezgahı. (3/238)

çuvıl Çuval. (1/415)

çuvul Çuval. (1/415)

çücük Çocuk. (47/6)

d

dā Dağ. (1/170)

dā zf. Daha. (1/84)

dabi *zf.* Tabii. (43/208)

dabrıḳa Darbuka. (23/115)

dabriḳa Darbuka. (13/18)

dabruḳa Toprak veya madenden yapılan, bir yanı açık, vurmalı çalgı. (2/236)

dábrüḳa Dabruka. (26/329)

dabrüke Darbuka. (46/24)

dad Tat (36/26)

dadlı Tatlı. (49/168)

daḳ- Takmak. (3/146)

daḳım Takım. (25/37)

dāl- Dağılmak. (14/72)

dāla- Acısı yüreğine işlemek. (1/19)

damat bouldu Bayramlarda yapılan bir çeşit kurabiye. (33/33)

dambıra Vurmalı bir müzik aleti. (10/153)

damcan Damacana. (11/107)

damna Damla. (25/101)

dānıḳ Dağınık. (15/137)

daıt- Dağıtmak. (33/30)

dai *bağ.* Dahi, dahası. (29/123)

daul Davul. (32/56)

darana Tarahana. (41/178)

dāre Bir müzik aleti. (9/13)

dargınnıḳ Dargın olma durumu. (21/311)

darif Tarif. (41/149)

dāriye Bir müzik aleti. (2/237)

dāsı Dahası. (29/21)

daş Taş. (10/181)

daşı- Taşımak. (10/125)

dāt- Dağıtmak. (7/63)

dātım Dağıtım. (17/201)

davıl Davul. (1/37)

dayi Dahi. (23/188)

dayi Dayı. (4/82)

dayre Daire. (1/191)

dȭd Dört. (10/59)

debirem Deprem. (19/114)

def Zilli bir kasnağa geçirilmiş kursak zarından oluşan çalgı. (2/238)

defn◡ed- Defnetmek. (25/49)

dēl Değil (4/59)

deme Değil mi? (4/19)

dem ḳaşıḳ Demir kaşık. (23/245)

dēnek Dernek. (39/100)

deng Tütün balyası. (3/168)

deil Değil. (27/9)

denis Deniz. (30/31)

deiştir- Değiştirmek. (28/7)

depsi: Tepsi. (17/161)

derinnik Derinlik. (25/21)

dērmencilik Değirmencilik. (29/52)

deskere Askerlik görevinin bittiğini bildiren belge. (3/66)

desti Testi. (45/95)

dēş- Değişmek. (8/10)

dēşik Değişik. (3/305)

dēştir- Değiştirmek. (4/217)

dēt Dert. (27/123)

devamli Devamlı. (47/168)

devamnı Devamlı. (30/155)

devrent Derbent. (12/87)

dey- Değmek. (23/224)

deydir- Değdirmek. (8/249)

deye zf. Diye. (3/19)

deyil Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil. (1/97)

deyirmen Değirmen. (43/105)

deyiştir- Değiştirmek. (10/228)

dıj Dış. (10/19)

dıvar Duvar. (40/103)

dızmana Bir yemek türü. (11/114)

di- Söylemek. (22/35)

dide Dede. (26/103)

didekle- Çekiştirerek parçalamak, yünü ayırmak. (2/187)

didme Dikme eylemi. (2/188)

dier Diğer. (29/40)

dilek Direkt. (26/139)

dimiya Boşnakça, şalvar. (43/159)

dinne- Dinlemek. (4/404)

direce Derece. (44/127)

direk Direkt. (25/49)

direkmen Direkt. (48/92)

direm Dirhem. (12/122)

direnḳa Pomakça. Kızılcık. (49/28)

dirmen Değirmen (7/108)

dit- Gitmek. (4/282)

divlet Devlet. (10/231)

diyaloḳ Diyalog. (50/134)

diyer Diğer. (15/88)

diyişik Değişik. (41/34)

diyiştir- Değiştir- (26/183)

d nek Değnek. (3/380)

d ren Harmanda sapları yaymaya yarayan demirden, çatallı bir tarım aracı. (12/92)

d rlendiril- Değerlendirilmek. (50/32)

d ş- Değişmek. (49/23)

d şik Alışılmışın dışında bir özelliği bulunan. (2/208)

doal Doğal. (3/168)

doan koleji Doğan Koleji. (24/38)

dō- Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak. (1/378)

dobro Boşnakça. İyi. (43/140)

doḳ Aç karşıtı, tok. (3/449)

doḳtar Doktor. (37/63)

doḳuzūz Dokuz yüz. (4/287)

dolampirikli Hileli. (32/178)

domata Domates. (10/198)

domatis Domates. (1/2)

domatiz Domates. (11/96)

domız Domuz. (14/215)

don‿anteri Altlı üstlü kadın giysisi. (1/68)

dondūma Dondurma. (14/270)

dopalla- Topallamak. (10/127)

dopla- Toplamak. (49/172)

doplaş- Toplaşmak. (36/24)

dōru düzgün Doğru düzgün. (1/281)

dōru Doğru. (26/19)

dorun Torun. (3/166)

dos Dost. (9/3)

dosluḳ Dostluk (44/83)

dou Doğu. (22/205)

doum Doğum. (11/12)

dour- Doğurmak. (38/185)

dōtor Doktor (4/140)

dovu Doğu. (29/7)

dovum günü Doğum günü. (24/40)

dölüm Dönüm. (39/74)

dömbeke Darbuka. (20/190)

döndm̄e Akıtma yemeğinin diğer adı. (14/69)

döne Karşı ziyarette bulunma. (23/14)

dörd Dört. (3/147)

dōtken Dörtgen. (12/100)

dū- Doğramak. (50/27)

dū- Durmak. (1/14)

dūd Dört. (50/1777)

dūdülü Bir şeyi kıvırıp silindir biçiminde kendi üzerine sarılı olan. (4/203)

duḳus Dokuz. (50/53)

dulap Dolap. (50/176)

dūm Doğum. (1/209)

dm̄m Düğüm (26/160)

dumatiz Domates (49/245)

dm̄me Düğme (2/53)

dun- Donmak. (50/45)

dn̄: Evlenmek için yapılan tören, eğlence, cemiyet.(1/13)

duum: Doğum. (39/117)

duur- Doğurmak. (47/6)

dūr- Doğurmak. (4/172)

dūra- Doğramak. (26/366)

dūru Doğru. (49/46)

dut- Tutmak. (17/213)

duva Dua. (13/54)

duvu‿et- Dua etmek. (22/19)

duzaḳ Tuzak. (50/159)

düj- Düşmek. (1/170)

düken Dükkan. (29/68)

dün- Dönmek. (23/136)

dünüşüm Dönüşüm. (33/173)

dürme Bir yemek çeşidi. (3/356)

dürüs Dürüst. (24/145)

düs Düz. (22/189)

düsgün Düzgün. (26/4)

düşe- Döşemek. (46/115)

düşek Yatak. (4/89)

düt- Dürtmek. (23/34)

düün Düğün. (19/5)

düv- Dövmek (7/254)

düv- Ezmek, çırpmak (1/535)

düven Harmanda ekinlerin sapı ve tanelerini ayırmak için kullanılan, önüne koşulan hayvanlarla çekilen, alt yüzünde keskin çakmak taşları dikine çakılı bulunan, kızak biçiminde araç. (4/309)

düyün Düğün (40/51)

e

ebegümeci Bir çocuk oyunu. (39/417)

ebu anife Hanefî mezhebinin imamı. (18/63)

ederlez Yaz günlerinin başlangıcı. 6 Mayıs tarihi. (44/195)

ediye Hediye. (4/83)

eger *bağ.* Eğer. (17/123)

ehl-i sünnet Peygamberimizle sahabelerine itikatta uyanlar. (18/60)

ej Eş. (8/102)

ekin Buğday. (3/147)

eḳonamik Ekonomik. (25/34)

ekseriet Çoğunluk, çokluk. (6/50)

ekstıra Ekstra. (25/42)

eĺal‿et- Helal etmek. (18/156)

eĺalĺáş- Helalleşmek. (11/181)

elāmdüllilā Elhamdüllillah. (18/68)

ele Hele. (1/160)

elentirik Elektrik. (24/205)

elettirit Elektrik. (27/58)

elik Eldiven. (11/52)

elikopter Helikopter. (48/226)

ellik Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç. (29/118)

elti patlatan‿oyası Bir oya ismi. (14/37)

elva Helva. (15/150)

elyaf Genellikle iplik durumuna getirilebilir lifli madde. (30/217)

em…em *bağ.* Hem…hem (10/86)

emcek Emzik. (15/34)

eme *bağ.* Ama. (3/6)

emen *zf.* Hemen. (1//176)

emma Ama. (4/492)

emmi Amca. (22/330)

emne Emine. (20/99)

emşire Hemşire. (1/411)

emşirelik Hemşirelik. (26/36)

encik Kedi, köpek yavrusu. (21/338)

encir İncir. (13/84)

entari Elbise. (28/136)

entere Entari, elbise. (4/87)

enüz Henüz. (45/69)

epimis Hepimiz. (22/41)

epsi Hepsi. (1/63)

er Her. (1/7)

eral Heralde. (4/239)

erangi Herhangi. (3/169)

erazi Arazi. (1/201)

ercep Recep. (22/235)

ergivan Erguvan. (46/20)

erif Herif. (22/49)

erk Erik. (4/28)

erkeş Herkes. (19/122)

erkez Herkes. (1/78)

ertūrul Ertuğrul. (20/14)

esap◡et- Hesap etmek. (11/84)

esapla- Hesaplamak. (22/238)

eses Esas (3/298)

esme Esma (32/79)

eşşā Eşya (38/260)

eştah İştah (22/368)

eter Fr. étagère. Raflı, taşınabilir, küçük dolap (1/45)

etimesut Etimesgut, Ankara ilçesi. (17/200)

evamlı Kuruntulu. (47/99)

evel Evvel. (4/78)

eves Heves. (19/100)

evladlıḳ Evlatlık. (29/76)

eyer Eğer. (11/164)

eykel Heykel. (32/18)

eylen- Eğlenmek. (13/18)

eylence: Eğlence (1/166)

eylenti Eğlence. (5/22)

eyridir Eğirdir, Isparta ilçesi. (26/183)

eyşi- Ekşimek. (10/140)

eyşi Ekşi. (1/340)

eyşimik Yağı alınmış sütten yapılan peynir, kesmik, çökelek, ekşimik. (8/91)

eyvā Eyvah. (13/103)

ē

ēkek Erkek. (13/32)

ēken Erken. (17/21)

ēkez Herkes. (10/133)

ēlence Eğlence. (31/160)

ēmniyet Ehemmiyet, önem. (21/46)

ēşi Ekşi. (11/118)

ēten Öğretmen. (8/269)

ētim Eğitim. (3/53)

é

éj Hiç (10/16)

f

fabriğa Fabrika. (3/80)

fāḳ͡ed- Fark etmek. (26/359)

faket *bağ.* Fakat. (39/36)

fakil Fakir. (11/45)

fāḳlı Farklı. (14/69)

fak lik Fakirlik. (1/87)

fala- Ufalamak. (22/261)

falfala Farfara, boşboğaz. (24/211)

faline Fanila. (47/91)

farace Ferace. (48/135)

fāri Fahri. (31/59)

fasiĺa Fasulye (8/226)

fasile Fasulye. (30/170)

fasille Fasulye. (43/11)

fasla *zf.* Fazla. (22/378)

fasle Fasulye. (1/99)

fasule Fasulye. (4/358)

fatıra Fatura. (13/194)

fat Fatih. (46/121)

fatme Fatma. (17/197)

fayde Yarar. (1/220)

fayik Faik. (48/29)

fene Fena. (20/201)

ferat Ferhat. (38/122)

ferde Feride. (22/85)

ferece Kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi. (1/310)

fermār Fermuar. (26/219)

fevruari Bulg. Yılın ikinci ayı, şubat (4/364)

fez Eskiden şapka yerine kullanılan kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık. (22/143)

fıḳara Fukara. (25/39)

fıstan Fistan. (15/4)

fıtbol Futbol. (48/57)

fıtfıt Yerinde sakin duramayan, hareketli.(18/190)

fıtraf Fotoğraf. (19/33)

filcan Kahve fincanı. (24/11)

filis Filiz. (14/482)

filkete Firkete oyası. (16/40)

filört Flört, kadınla erkek arasındaki duygusal ilişki. (38/304)

fistan Tek parça kadın giysisi. (24/199)

fişne Vişne. (25/64)

foḳlör Folklor. (48/84)

furun Fırın. (4/348)

g

ġaḳın *zf.* Artık. (10/61)

gavır Müslüman olmayan halk. (18/153)

gē- Gelmek. (3/7)

geçmij Geçmiş. (7/97)

gege Kanca. (15/114)

gelçi *zf.* Gerçi. (26/39)

gena *zf.* Gene. (10/118)

genij Geniş. (8/69)

genj Genç. (24/59)

genş Genç. (1/13)

genşlik Gençlik. (22/40)

gevır Müslüman olmayan halk. (14/325)

geze Düğünden sonra oğlan ve kız tarafının verdikleri karşılıklı ziyafet. (26/104)

gezenti Çok gezen, evde durmayan. (24/213)

gice Gece. (10/184)

giçen *sf.* Geçen. (24/82)

giycē Giyecek. (14/171)

gȳnek Gömlek. (10/60)

göc- Göçmek. (3/9)

göḳan Gökhan. (12/15)

göktū Göktuğ. (17/106)

gölüş- Görüşmek. (19/177)

gȭ- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. (1/142)

gȳnek Gömlek. (10/60)

gös Bölüm, hane. (11/50)

gȳs Göğüs. (6/84)

gösel Güzel. (16/49)

gösleme Gözleme. (13/172)

göya zf.Güya. (20/122)

göynek Gömlek. (13/107)

göynüm Gönlüm. (4/132)

gȳs Göğüs. (6/84)

gözel Güzel (3/162)

gübür Çöp. (14/216)

gücük Küçük. (12/154)

gül bubusu Kuşburnu. (19/111)

gülbāçe Gülbahçe, Kocaeli'ne bağlı bir köy. (21/98)

güleryüslü Güleryüzlü. (16/5)

güleş Güreş. (24/94)

gümlek Gömlek. (4/87)

gümük Gümüş. (14/117)

günā Günah. (2/168)

gündöndü Ayçiçek. (19/132)

gündüs Gündüz. (15/39)

günej Güneş. (4/256)

günnük Günlük. (3/161)

gür- Görmek. (22/135)

gürenek Görenek. (22/147)

gürev Görev. (26/192)

güselik Güzellik. (20/17)

güslük Güz mevsiminde kültür bitkilerinin ortak adı. (25/67)

güvē Damat. (11/10)

güye *zf.* Güya. (5/46)

güyüm Yandan kulplu, boynu uzun, genellikle bakırdan su kabı. (4/475)

gec Geç. (29/179)

gölenek Görenek. (31/38)

givşek Gevşek, sıkı olmayan. (31/75)

göüm Yandan kulplu, boynu uzun, genellikle bakırdan su kabı (36/137)

güvelcin taḳlama Bir çocuk oyunu. (38/231)

güyün Güğüm. (41/66)

gülürtü Gürültü. (44/96)

geleç Gereç. (45/43)

gürücü Görücü. (48/6)

güsellik Güzellik. (48/19)

günüz Gündüz. (23/11)

güm- Gömmek. (49/114)

ġ

ġabaḳ Kabak. (3/424)

ġabar- Kabarmak. (3/230)

ġadam Küçük kardeş. (10/81)

ġāġa Karga (24/217)

ġaḳ- Kalkmak. (3/15)

ġaḳın *zf.* Artık. (10/61)

ġal- Kalmak. (20/262)

ġala *zf.* Kala. (3/128)

ġalba *zf.* Galiba. (9/135)

ġalbe *zf.* Galiba. (30/8)

ġalmanḳo Bul. Amcanın eşi. (3/190)

ġaĺoş Tabanı tahtadan yapılmış deri ayakkabı. (4/83)

ġalp Kalp. (3/336)

ġan Kan. (20/262)

ġapalı Kapalı. (3/117)

ġapama Bir yemek türü. (3/420)

ġapat- Kapatmak. (3/375)

ġara Kara. (3/258)

ġaradenizli Karadenizli. (3/184)

ġaraman Karaman, Konyanın bir ilçesi. (3/108)

ġarġa Karga. (14/256)

ġarı Kadın. (3/356)

ġarıḳla- Patatez ekerken hangi aralıklarla ekeceğini çizerek ayarlamaya verilen isim. (26/137)

ġarın Karın. (20/100)

ġarışım Karışım. (3/169)

ġarışTır- Karıştırmak. (3/92)

ġarP Batı. (29/144)

ġaste Gazete. (10/215)

ġaşıḳ Kaşık. (3/168)

ġat Kat. (3/56)

ġāve Kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane. (3/167)

ġavır Müslüman olmayan halk. (18/153)

ġavır- Kavurmak (10/147)

ġaybed- Kaybetmek (40/58)

ġaybel- Kaybolmak (20/90)

ġayış Kayış. (36/84)

ġayinça Kayinço. (20/275)

ġaynana Kayınanne. (10/238)

ġaynat- Kaynatmak (36/135)

ġayri *zf. (ga'yri)* Gayrı. (1/17)

ġaz- Kazmak (20/248)

ġazasız Kazasız. (20/120)

ġazeta Gazete. (10/13)

ġazte Gazete. (26/24)

ġıdā *zf.* Kadar. (3/10)

ġıra Bezelye. (25/65)

ġıram Gram. (4/385)

ġıraynet Klarnet. (5/82)

ġır Kır, bahçe. (3/180)

ġırep Kadınların kullandığı bir başörtüsü. (1/70)

ġırip Grip. (26/373)

ġırnata Bir müzik aleti. (12/95)

ġıs Kız. (3/4)

ġısım Kısım. (3/162)

ġış Kış. (3/163)

ġız Kız. (20/121)

ġızan- Kazanmak (20/259)

ġızan Kızan. (3/199)

ġızart- Kızartmak (20/110)

ġızılcıḳ Kızılcık. (3/368)

ġocaġarı Kocakarı. (20/194)

ġocaman Kocaman. (10/164)

ġocuḳ Bulg. ek parça hayvan postundan yapılan ceket. (15/4)

ġomşu Komşu. (20/251)

ġonuş- Konuşmak (49/70)

ġonya Konya. (3/108)

ġort Yoğurt. (10/139)

ġos Koz, ceviz. (3/30)

ġoy- Koymak (20/252)

ġoyun Kollar arası, kucak. (20/253)

ġoyun Koyun. (3/80)

ġū Baykuş. (7/277)

ġucaḳ Kucak. (3/167)

ġuġucuḳ Cennetkuşu. (15/114)

ġurabiye Kurabiye. (44/17)

ġuran Kuran. (3/396)

ġuruş Kuruş. (12/32)

ġuşaḳ Kuşak. (3/214)

ġuşan- Beline kuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak. (3/250)

ġuzum Kuzum, sevgi sözü. (3/77)

h

habar Haber. (35/175)

hamır Hamur. (3/412)

hanımeli Bir oya çeşidi. (14/38)

haraba Araba. (50/53)

haskellik Askerlik. (28/166)

haspirin Aspirin. (7/252)

hatce Hatice. (29/199)

havlı Havlu. (26/12)

hayve Ayva. (30/288)

hazıllıḳ Hazırlık. (36/5)

heĺalde *zf.* Herhalde. (26/95)

hepsimis Hepimiz. (2/28)

herelti Eğrelti. (29/38)

hıdrılez Yaz günlerinin başlangıcı. 6 Mayıs tarihi. (3/319)

hic *zf.* Hiç (24/66)

hilāç İlaç. (2/168)

holluḳ Tavuğun yumurtadığı yer. (3/254)

hopis Hapis. (12/47)

hörs Biçimleri yapılacak işe göre değişen, üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç. (1/250)

hunam Çirkin. (24/209)

hur- Vurmak. (46/7)

hurmasit Boşanklara özgü bir yemek çeşidi. (41/57)

hurun Horon. (42/68)

huvāda Hovarda, çapkınlık yapan. (24/212)

hücüt Vücut. (14/285).

ı

ıççacıḳ Sıcak. (50/88)

ıdırelez Hıdırellez. (9/10)

ıdırellez Hıdırellez. (20/107)

ıdlez Hıdırellez. (17/117)

ıdrelez Hıdırellez. (1/227)

ıfaḳ Ufak. (25/36)

ılhamur Ihlamur. (46/56)

ınzır Hınzır. (14/271)

ırgül Hırgür, geçimsizlik. (39/291)

ıramazan Ramazan. (18/87)

ırasla- Rastlamak. (20/13)

ırıszlıḳ Hırsızlık. (1/576)

ırḳa Hırka. (2/222)

ıscaḳ Sıcak. (14/126)

ısım Hısım. (12/131)

ıslā İyi, güzel. (38/54)

ıslı Hızlı. (38/3)

ıstanbul İstanbul. (18/10)

ıştın- Konuşmak. (1/387)

ıştır‿aşı Bulg. Pancargillerden, 30-70 santimetre yüksekliğinde, yapraklı dalları pişirilerek yenen bir yıllık otsu bitki, yaban pazısı yemeği. (1/387)

ızaḳ Uzak. (44/41)

ızlı Hızlı. (4/205)

ī

īlambur Ihlamur. (14/338)

īlamū Ihlamur. (1/268)

īrḳa Hırka. (2/224)

īrsızlıḳ Hırsızlık. (1/577)

i

ibe Bağış, hibe. (45/130)

ibe Heybe. (11/49)

ibrām İbrahim. (15/133)

ibrāmġa İbrahim abi. (30/28)

iç Hiç. (1/8)

içgi İçki. (20/122)

içi yālı Akıtmanın diğer bir adı. (23/258)

idérlez Hıdırellez. (33/58)

idilez Hıdırellez. (9/10)

idilles Hıdırellez. (36/44)

idirilez Hıdırellez. (32/129)

idrelez Hıdırellez. (19/68)

idrellez Hıdırellez. (5/43)

ifaḳ Ufak. (3/101)

ifḳa Yufka. (37/154)

ij *zf.* Hiç. (10/13)

ijbajı İş yerlerinde işe başlama. (22/4)

ijbi şey Hiçbir şey. (10/214)

iḱaye Hikaye. (5/76)

ikişel İkişer. (23/154)

ikmet Hikmet. (4/228)

imaye Himaye. (49/12)

imice İmece. (46/102)

imtān İmtihan, sınav. (4/332)

inaj İnanç. (8/55)

inanj İnanç. (27/102)

inanş İnanış. (14/113)

incinā Bulg. injener Mühenis. (25/43)

ibraim İbrahim. (21/278)

ibrayim İbrahim. (26/393)

ic Hiç. (2/89)

icar Kira. (23/70)

ilac İlaç. (23/231)

iĺāyat İlahiyat. (11/169)

ilaye İlahi. (18/71)

ilayi İlahi. (11/170)

iĺāzım Lazım. (3/106)

ilēden Eskiden. (7/27)

ilēn Leğen. (14/80)

ileş Leş, kötü koku. (24/81)

ileyen Leğen. (41/62)

ilginş İlginç. (14/370)

ilimon Limon. (11/120)

ilimonata Limonata. (42/59)

ilkbaar: İlkbahar. (7/262)

illem İlla. (3/196)

ilmi Hilmi. (15/133)

iltāp İltihap. (1/215)

imaĺāt İmalaat. (24/188)

imaĺātāne Yapımevi. (49/220)

inc İncir. (30/288)

inge Yenge. (10/80)

ingilişce İngilizce. (49/134)

inişte: Enişte. (4/59)

inşallā İnşallah. (3/188)

inşāt İnşaat. (24/85)

intār İntihar. (50/123)

irecep Recep. (22/227)

ireçel Reçel. (31/112).

irezil Rezil. (11/166)

iricep Recep. (28/158)

irkek Erkek. (47/108)

isparta Isparta. (26/186)

israyil İsrail. (49/243)

istanbol İstanbul, (29/122)

istifā et- Kusmak. (38/79)

istimĺat Kamulaştırma. (38/213)

iş: Hiç. (11/45)

iş‿işe İç içe. (45/16)

işey Şey. (5/51).

işpiyoncu İspiyoncu. (24/212)

itibā it- İtibar etmek. (18/161)

itiras İtiraz. (23/5)

ittiḳadı mesēb İttikadi mezhep, inanç mezhebi. (18/59)

izmet‿it- Hizmet etmek. (11/36)

izmetçi Hizmetçi. (45/48)

intēnet İnternet (1/81)

isāl İshal. (15/54)

isĺa İyi, güzel. (5 /124)

islaiye Gaziantep ilçesi. (17/201)

ismayl İsmail. (29/17)

iyad‿et- İade etmek. (24/53)

iyade İade. (23/30)

iyaşe Yedirip içirme, besleme, bakma. (29/131)

iyel Eğer. (26/374)

iyēlemek Kesici aletlerin ağzını çark, zımpara, eğe, bileği taşı vb.nde keskinleştirmek. (1/252)

iyitim Eğitim. (26/187)

iyne İğne. (5/94)

iyşi Ekşi. (14/67)

izā it- İzah etmek. (9/20)

iza Hiza. (44/192)

iziyet Eziyet. (12/121)

de İğde. (24/190)

timal: İhtimal. (48/18)

be Heybe. (1/119)

ce İyice. (1/177)

len- Eğlenmek. (20/112)

leş- İyileşmek. (46/18)

lik İyilik. (17/7)

ne İğne. (1/308)

r- Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek. (3/272)

sannıḳ İnsanlık. (22/39)

şallā İnşallah. (16/49)

şimik Ekşi peynir. (27/82)

tiyac İhtiyaç. (26/69)

tiyaç İhtiyaç. (12/133)

tiyar İhtiyar. (4/448)

ya Yeniden canlandırma, diriltme. (38/36)

ylence Eğlence. (25/34)

yne İğne. (36/19)

j

jiyena: Pomakça. Evli bayan (49/123)

joḳoḳo: Saçı olmayan (4/488)

ķ

ķabaķ ķafalı Kel. (38/242)

ķabāt Kabahat. (22/185)

ķabātma tozu Kabartma tozu. (1/359)

ķabıķ Kabuk. (17/126)

ķabl‿et- Kabul etmek. (22/87)

ķaçamaķ Bir yemek türü. (5/111)

ķadā *e.* Ölçüsünde,derecesinde. (1/37)

ķadan *e.* Kadar. (24/28)

ķader *e.* Kadar. (30/245)

ķādeş Kardeş. (1/292)

ķadınge Yaşı kadınlara verilen isim. (38/117)

ķadi Teyze. (38/122)

ķafa ḱādı Nüfus cüzdanı. (38/139)

ķafala- Kandırmak. (48/123)

ķahurmalıķ Kavurmalık. (3/442)

ķaķ- Güncelliğini yitirmek. (2/182)

ķaķ- Oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak. (11/216)

ķaķ si Nasılsın? (49/72)

ķaķ- Uyanmak. (4/6)

ķake Toprak tencere. (14/287)

ķaķo si Boşnakça. Nasılsın (43/140)

ķaķoşķa Bir yemek türü (5/119)

ķal sālıcaķla Kal sağlıcakla (16/205)

ķalabā Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu. (1/142)

ķalabalı Kalabalık. (19/169)

ķalabalī Kalabalık. (24/165)

ķalış- Karışmak. (26/316)

ķalıştır- Karıştırmak. (23/144)

ķalina Nar. (5/142)

ķalorfer Kalorifer. (3/255)

ķalpazan Yalan ve hile ile iş gören kimse. (32/178)

ķalva Kalfa. (4/121)

ķāma Şakayık çiçeği. (24/190)

ķamıj Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler. (7/140)

ķamış Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler. (4/476)

ķamyın Kamyon. (24/29)

ķan tālili Kan tahlili. (14/310)

ķān Karın, mide. (26/102)

ķanavaz Kavanoz. (4/478)

ķanavçe Kanaviçe. (31/106)

ķanevçe El işleri için kullanılan seyrek dokunmuş keten bezi üzerine yapılan işleme. (1/288)

ķanı bādaş- Birine ısınmak, anlaşmak ,anlamına gelen deyimsel bir kullanım. (48/15)

ķānı İki veya dört tekerlekli, dingili tekerlekle birlikte dönen öküz arabası. (38/75)

ķap Kabuk. (4/481)

ķapi Kırmızı biber. (10/142)

ķapina Böğürtlen. (22/311)

ķapine Böğürtlen. (8/225)

ķapķarannıķ Kapkaranlık. (1/61)

ķapluca Buğdayın yabanisine verilen isim. (22/306)

ķara çurba Kara çorba, bir tür yemek. (11/114)

ķara yemeni Ayakkabı. (14/146)

ķarabuba Böğürtlen. (30/289)

ķaradenis Karadeniz. (29/146)

ķaramıķ Böğürtlen. (4/476)

ķarānıķ Karanlık. (32/110)

ķarayimiş Karayemiş. (46/14)

ķardaş Kardeş. (4/53)

ķāred- Kahretmek. (18/153)

ķarımca Karınca. (31/197).

ķarpız Karpuz. (13/184)

ķarpit İambası Eskiden kullanılan bir aydınlanma aracı. (39/186)

ķarpus Karpuz. (31/122)

ķarşıķ Karışık. (27/8)

ķasma Kazma. (22/20)

ķaş Kaç. (44/18)

ķāşı Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi. (2/176)

ķāşılā- Karşılaşmak. (26/107)

ķāşılıķlı Karşılıklı. (26/107)

ķati: Katı. (24/71)

ķava Kafa. (3/17)

ķāvaltı Kahvaltı. (4/8)

ķavanos Kavanoz. (3/371)

ķavanus Kavanoz. (44/104)

ḳāve Kahve. (24/5)

ḳāve Kahvehane. (1/176)

ḳāverengi Kahverengi. (11/59)

ḳavın Kavun. (14/220)

ḳavil‿ekmē Düğün ekmeği. (13/97)

ḳavlan Çınar ağacı. (26/374)

ḳavĺan‿ācı Çınar ağacı. (17/149)

ḳayası Kayısı. (25/65)

ḳayde Kural, kaide. (8/163)

ḳayımḳan Kamakam. (45/157)

ḳayḳıl- Arkaya eğilmek. (14/129)

ḳayna Kocaya veya kadına göre birbirlerinin annesi, kayınvalide. (1/268)

ḳayne Kaynana. (4/86)

ḳayrı *zarf* Gayrı. (18/18)

ḳayseli Kayseri. (26/193)

ḳaza İlçe (29/128)

ḳıj Kış. (21/4)

ḳıḳ Kırk. (8/188)

ḳıḳbastı Kırkbastı. (1/235)

ḳıḳla- Lohusa veya yeni doğmuş bebek için kırk günü doldurmak. (1/234)

ḳıl- Kırmak. (26/372)

ḳılasik Klasik. (48/36)

ḳıleş Kreş. (24/39)

ḳılips Yaylı bir pensle tutturulmuş küpe, iğne vb. (26/238)

ḳınalı yapıncaḳ Siyah üzüm. (14/325)

ḳıral Kral. (24/75)

ḳıramp Kramp. (6/135)

ḳırdele Kurdele. (44/49)

ḳıredi Kredi. (4/219)

ḳıriz Kriz. (3/336)

ḳırnat Kefen ipliği. (38/164)

ḳırnata Müzik aleti. (44/72)

ḳıs- Kızmak. (39/12)

ḳısçe Kız çocuklarına hitap biçimi. (26/35)

ḳısḳıç Kıskaçları olan küçük bir böcek. (20/253)

ḳıtāya Kütahya. (12/5)

ḳıvcıḳ Kıvırcık. (36/57)

ḳıvīcıḳ Kıvırcık. (2/159)

ḳıvīma Bir yemek türü. (13/141)

ḳıymatlı Kıymetli. (43/153)

ķīķ Kırk. (10/115)

ķīĶ Kırk. (4/160)

ķīlanġıc Kırlangıç. (24/217)

ķīmızı Kırmızı. (1/462)

ķīrcalı Bulgaristanda bir şehir, Kırcaali. (3/3)

ķo- Koyma işi. (2/35)

ķoba Kova. (44/160)

ķobaķ Mısır koçanı. (39/122)

ķoc Koç. (42/39)

ķocabuba Babaannenin kardeşlerine verilen isim. (23/292)

Ķocādam Koca adam. (18/112)

ķocaġarı Kocakarı. (20/15)

ķocēli Kocaeli. (4/140)

ķoçano Mısır unuyla yapılan Boşnaklara özgü bir yemek. (41/164)

ķofa Kova. (10/167)

ķōfer Kuaför. (19/37)

ķōķ- Korkmak. (14/360)

ķōķaķ Korkak. (24/210)

ķoķomaķ Baykuş. (4/460)

ķōķunç Korkunç. (14/205)

ķolaç Bir yemek çeşidi. (33/29)

ķolo Boşnaklara özgü yöresel oyun, halay. (41/198)

ķolonyā Kolonya. (21/268)

ķombayn Bulg. Biçerdöver. (4/315)

ķombil Patates. (3/30)

ķomıtan Komutan. (48/197)

ķompısta Komposta. (17/236)

ķompil Patates. (12/137)

ķomposta Bütün veya dilimler hâlindeki yaş meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tatlı türü. (3/57)

ķompot Bulg. Komposta. (24/7)

ķompusto Komposta. (9/65)

ķomşi Komşu. (26/3)

ķomünis Komünizm yanlısı olan kimse (3/38)

ķonserva Konserve. (4/477)

ķonteynır Taşımalık. (24/180)

ķoparativ Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan ortaklık. (24/89)

ķōparativ Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde

etmelerini sağlamak amacıyla kurulan birlik. (3/44)

ķopil Yaramaz çok. (5/124)

ķopķoru Kupkuru. (11/89)

ķopriva Bulg. Isırgan otu. (8/224)

ķosa Tırpan. (25/70)

ķotiķa El arabası. (25/73)

ķovalaķ Kendini beğenmiş olan insanlara söylenen bir lakap. (15/136)

ķovun Kavun. (30/288)

ķoz Ceviz. (31/123)

ķozaķ Taze fasulye. (31/123)

ķulay Kolay. (49/75)

ķuluş Kuruş. (29/4)

ķumpil Patates. (5/138)

ķump Patates. (30/289)

ķumşu Komşu. (49/173)

ķundura Kaba işlenmiş, bağsız, konçsuz ayakkabı. (14/148)

ķunuş- Konuşmak. (49/65)

ķurdeşen Alerji döküntüleri. (33/226)

ķusķus Un, süt, yumurta, bulgur ile yapılan ufak ve yuvarlak taneler biçiminde kurutulmuş hamur. (31/112)

ķūt Kurt. (14/204)

ķuvatlı Kuvvetli. (46/12)

ķuy- Koymak. (36/45)

ķuyuvē- Salmak. (24/134)

ķuzu çev me Kuzu çevirme. (24/110)

ķū- Kovmak. (36/101)

ķūbā Kurbağa. (24/215)

ķujburnu Kuşburnu. (41/180)

ķuķo Taşla oynanan bir çocuk oyunu. (38/218)

ķuķumav Baykuş. (15/131)

ķulaç Bir yemek çeşidi. (4/35

k

keçe Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş. (3/252)

kelek Kavun. (24/123)

keleş Kel. (4/487)

kelpe Kerpe, Kocaeline bağlı bir tatil beldesi. (26/24)

keltoş Saçı olmayan, kel. (38/239)

kemel: Kemer. (23/206)

kene *zf*. Yine. (47/196)

kes Kez, defa. (28/125)

kestene Kestane. (30/289)

keşgek Bir tatlı çeşidi. (36/27)

keşKek Bir yemek çeşidi. (4/31)

kētenkele Kertenkele. (24/216)

ketere Ormanlarda yetişen bir bitki. (4/478)

kibritḳo Kibrit. (49/180)

kiji Kişi. (22/16)

kiĺacılıḳ Kiracılık. (23/248)

kileçleme Kireçleme. (26/376)

kilemit Kiremit. (48/63)

killen- Kirlenmek. (48/141)

killet- Kirletmek. (26/79)

kiĺometro Kilometre. (4/225)

Kilve Kirve. (26/326)

kiraç Kireç. (44/151)

kirbit Kibrit. (16/219)

kirez Kiraz. (1/5)

kirnap Kuyuyla su çekme ipi. (15/119)

k f: Keyif. (39/13)

k pi Kirpi. (2/167)

kölfes Körfez. (26/46)

kölge Gölge. (49/107)

köre Demirci körüğünün, kömürlerin yandığı bölüme açılan deliği. (4/388)

kös Bir çocuk oyunu. (38/232)

köS Görme organı. (4/317)

köse Kısa boylu adam. (25/83)

köstek kesmek Yürümeye başlayan çocuğun ayaklarına bağlanan ipin kesilmesi. (14/101)

köv Köy. (29/121)

kȭte Köfte. (24/117)

kū̄ Köy. (38/51)

küççüK Küçük. (4/97)

küfe Kova. (7/127)

küfte Köfte. (1/481)

külā Külah. (10/202)

kündüs Gündüz. (22/354)

küprü Köprü. (4/510)

küstek kesmek Yürümeye başlayan çocuğun ayaklarına bağlanan ipin kesilmesi. (39/206)

küşüklük Küçüklük. (25/29)

kütāya Kütahya. (43/26)

küv Köy. (3/66)

küvür Küfür. (7/130)

küy Köy. (11/25)

ḱ

ḱābı şerif Kabe-i şerif. (18/58)

ḱafirun Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde. (23/235)

ḱāmet Farz olan namazdan önce okunan iç ezan. (38/130)

ḱamir Gök bilimi, ay, kamer. (8/179)

ḱāre Kahire. (10/114)

ḱāt Kâğıt. (5/46)

l

lāmacun Lahmacun. (8/98)

lēlek Leylek. (24/217)

lençbēk Rençberlik, çiftçilik. (17/44)

lençbēlik Rençberlik, çiftçilik. (17/220)

léva Bulgaristan para birimi. (4/498)

leyle Leyla, bayan ismi. (4/49)

lezbåba Boşnaklara özgü bir hamurişi yemeği. (43/102)

liçin Pomakça. Erkek için güzel. (49/124)

litra Litre. (31/200)

lousalıḳ Lohusalık (13/125)

lüz ar Rüzgar. (23/138)

Í

Íaciver Lacivert. (24/126)

Íāna Lahana. (1/223)

Íāp Lakap. (24/209)

ÍayÍon Naylon (38/105)

Íazce Lazca. (44/38)

Íojman Bir kuruluş veya iş yerindeki çalışanlara parasız veya az bir kira karşılığında verilen konut (49/79)

Íokme Lokma. (47/98)

m

mābet Muhabbet. (16/213)

mācır Muhacir. (4/4)

mācī Muhacir. (10/36)

mācir Muhacir. (2/3)

madaĺon Madalyon. (3/154)

māfaza Muhafaza. (25/107)

māfetmek Yok etmek. (11/80)

māḳaḳ Muhakkak. (25/19)

maḳalama Yemeği elle yemek. (50/10)

maḳāna: Makarna. (1/272)

makina Bir alet veya taşıtın hareket etmesini sağlayan mekanizması. (2/143)

maḳtor Para miktarı. (21/376)

māle Mahalle. (1/85)

mālesev Maalesef. (49/214)

mālıç Mihaliç. (39/55)

mālim Bilinen, belli. (27/20)

malina Ahududu. (24/126)

māma Boşnakça. Anne. (40/48)

mamaliġa Rum. Kaynar suda haşlanıp üzerine yağ gezdirilen mısır unu yemeği. (1/475)

māmet Muhammet. (14/355)

mamışḳa Bir yemek türü. (5/106)

māmut Mahmut. (20/243)

māna Mani. (14/249)

manaf Manav. (3/89)

manda Kayık. (41/119)

manġo Çingene. (38/252)

manita Sevgili. (48/11)

māpus Hapishane. (20/51)

mārem Muharrem. (16/125)

mari Kadınlara seslenme için kullanılan bir ünlem. (15/155)

marḳaş Makyaj. (14/382)

marketci Marketçi. (49/59)

marḳuç Hortum. (9/91)

marteniçḳa Çok eskilere dayanan bir bulgar geleneğinin ürünü olan kırmızı beyaz renklere sahip el yapımı bilekliklere verilen isim. (25/16)

masrav Masraf (22/108)

māsus Mahsus (14/454)

māsül Mahsül. (23/72)

maşallā Maşallah. (3/256)

māt çiçē Mart çiçeği. (23/334)

mavzer Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan ve orduda kullanılan bir tüfek tipi. (20/45)

maydonos Maydonoz. (2/166)

maydonus Maydonoz. (36/57)

māyene Bir kimsenin hasta olup olmadığını veya hastalığın ne olduğunu araştırma, sağlık muayenesi (22/254)

mayış Maaş. (22/27)

mayız Mayıs. (31/135)

mayis Mayıs. (44/122)

mayḳa Boşnakça Kadın. (40/48)

māza Mağaza. (12/48)

mazreti Mazeret. (12/47)

māzzam Muazzam. (26/43)

meci İmece. (2/188)

mēcimek Mercimek. (14/334)

mēdiven Merdiven. (14/262)

medyan Meydan. (28/15)

mefat‿ét- Vefat etmek. (3/218)

mejbur Mecbur. (4/407)

mejur Meşhur. (8/88)

mekedonya Makedonya. (49/87)

mekitsa Bulg. Mayalı hamurdan yapılıp yağda pişen hamur aşı. (24/118)

melekşe Menekşe. (36/19)

mēlem Merhem. (47/152)

melyem Merhem. (21/280)

mēmet Mehmet. (32/78)

memliket Memleket. (36/32)

mendebur Asık suratlı. (38/240)

menevşe Menekşe. (24/190)

menfāt Çıkar. (50/155)

mengene Rum. Onarma, işleme, düzeltme vb. işlemlerin uygulanacağı nesneyi sıkıştırıp istenildiği gibi tutturmaya yarayan bir çeşit alet. (1/489)

meraba Merhaba. (17/181)

merdifen Merdiven. (10/19)

mērem Merhem. (46/77)

meret İşe yaramaz. (30/267)

merkeb Eşya. (38/261)

merkes Merkez. (23/92)

merḳo Marka. (14/227)

mesele Mesela. (4/100)

mesūdie Orduya bağlı bir ilçe. (3/184)

meşūr Meşhur. (9/60)

met‿et- Övmek. (22/153)

metro Metre. (4/77)

mevilana Mevlana. (30/205)

mevlüt Mevlit. (4/160)

meyer Meğer. (8/137)

meyva suyu Meyve suyu. (19/129)

meyva Meyve. (20/20)

mezallıḳ Mezarlık. (25/9)

mısafī Misafir. (31/59)

mısī Mısır. (16/211)

mısir Mısır. (5/43)

mıslıḳ Musluk. (25/31)

mıstava Mustafa. (14/280)

mıtfaḳ Mutfak. (44/153)

mıtlaḳa Mutlaka. (41/173)

mızıḳa Çalgı aleti. (42/62)

mīlama Mısır unuyla yapılan Karadenizlilere özgü bir yemek. (41/167)

mile Bir çocuk oyunu. (6/65)

miliyon Milyon. (50/20)

milye Bir çocuk oyunu. (38/232)

minbüse Minibüs. (33/183)

mindil Mendil. (12/40)

minekşe Menekşe. (23/334)

mintan Gömlek. (15/5)

mira Mera. (38/102)

misāde Müsaaade. (47/105)

misāfil Misafir. (33/20)

misavir Misafir. (1/108)

misir Mısır. (1/90)

mis Mısır. (4/447)

mītar Muhtar. (45/11)

m let Millet. (3/19)

m met Mehmet. (6/142)

m rem Meryem. (6/142)

mo Mor. (1/215)

modēn Modern. (30/281)

modenneş- Modernleşmek. (28/131)

moma Bulg. Kız. (3/225)

moma Pomakça. Kız (49/122)

momçe Pomakça Delikanlı. (49/123)

moiçe Bulg. Kız çocuḳ (3/225)

more Pomakca. Deniz. (49/48)

moye Pomakça Benim. (49/131)

mövled Mevlid. (26/243)

mulla Molla. (29/39)

muabere Muharebe. (8/112)

muabet Muhabbet. (39/225)

muammādien *zarf* Ara vermeden, sürekli olarak. (3/61)

muammed Muhammet. (18/65)

muarem: Muharrem. (14/353)

murat ḳuşu Baykuş (25/51)

musandıra Rum. Evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük. (33/144)

musfaġa Mustafa abi. (30/282)

musiḳa Çalgı aleti (44/72)

mustāḳ Hak etmiş, hak kazanmış, layık, müstehak. (18/40)

muşḳatu Sardunya. (24/190)

mūtar Muhtar. (1/136)

mutlaḳ Mutlaka. (24/197)

mutluḳ Mutluluk. (50/90)

mūtü Müftü. (38/270)

mutvaḳ Mutfak. (4/345)

mūvaza Muhafaza. (30/120)

muzāfer Muzaffer, erkek ismi. (22/207)

muziḳa Çalgı aleti. (41/200)

mübādil Lozan Antlaşması'na göre, İstanbul dışında oturan Rumlarla değiştirilmek üzere Batı Trakya dışındaki Yunanistan'dan getirilen Türkler. (29/34)

mübālek Mübarek. (37/126)

mücde Müjde. (48/49)

müjver Rendelenmiş kabağa un, yumurta, peynir, dereotu, tuz, karabiber, taze soğan katılmasıyla yapılan bir köfte türü, mücver. (41/100)

mükavatlandırıl- mükāfatlandırılmak (3/153)

mükemel Mükemmel. (3/439)

mümne Mümine. (28/157)

müendis Mühendis. (3/89)

müim Mühim. (16/87)

mürvet Mürüvvet. (1/85)

müsāt Müsait. (8/36)

müsayit Müsait. (2/144)

müsmannıḳ Müslümanlık. (14/423)

mütevvid Para dağıtan kişi. (22/17)

müyendislik Mühendislik. (26/36)

müyezzin Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı (38/266)

n

n‿ōlcaḳ Ne olacak. (24/28)

nacaḳ Balta. (15/122)

nālet Kötü, lanet. (47/99)

namas Namaz. (13/89)

namkȭ Nankör. (24/212)

nanḳa Pomakça. Anne. (49/130)

nāno Boşnakca. Anne. (40/48)

nāsı *zf. (na'sıl)* Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz. (1/14)

nassın Nasılsın. (17/182)

naştarapa Su kabı. (15/123)

nātar Anahtar. (29/87)

nayim Naim, erkek ismi. (22/181)

nazālıḳ Nazar boncuğu. (25/53)

nazfe Nazife. (11/167)

nefize Nefise. (33/213)

nefse Nefise. (29/199)

nejati Necati. (48/202)

neḳā Ne kadar. (16/141)

nene Nine. (4/55)

neye Niye. (4/66)

neyno Boşnakca. Babaanne. (40/46)

nezman Ne zaman. (21/117)

nıfıs Nüfus. (30/73)

nışannı Nişanlı. (26/15)

ni Ne. (5/25)

niḱā Nikah. (14/115)

nine Anne. (15/25)

nişánnıḳ Nişanlık. (1/67)

n de: Niğde. (26/205)

nout: Nohut. (11/124)

nor: Lor peyniri. (23/267)

normál: Normal. (3/173)

nōsun Ne olsun. (36/15)

nōt Nohut. (4/16)

noz Pomakça. Burun. (49/134)

numra Numara. (21/335)

nūsalıḳ Lohusalık. (39/227)

nūt Nohut. (8/252)

nüfüs ḱādı Nüfus kağıdı. (12/10)

o

ō- Olmak. (25/54)

oca Hoca. (3/302)

ocaḳlıḳ Ateş yakılan yer, ocak. (21/115)

oj Hoş. (1/305)

oja Hoca. (10/119)

ojaḳ Ocak. (33/94)

oḳḳa 1,282 kilogram veya 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi, kıyye. (31/200)

oḳḳalı Evin tek oğluna verilen isim. (14/284)

oklā Oklava. (1/103)

ol ḳupari Pomakça. Fiyatı nedir. (49/60)

ombaşı Onbaşı. (22/206)

ombej On beş. (3/157)

ool Oğul. (21/192)

op Hop. (10/169)

opa Hopa. (23/91)

or Hor. (3/203)

oran Horon (48/88)

oran Orhan. (38/215)

orāṅġazi Orhangazi, Bursa. (26/398)

oraz Horoz. (48/115)

orlen Yapay dokuma ipliği. (14/123)

oroç Oruç. (29/155)

oron Horon. (31/129)

oros Horoz. (7/215)

orsını Orasını. (38/28)

ortla- Yanlış bir inanışa göre ölü mezardan çıkmak. (2/230)

ortlaḳ Hortlak. (14/211)

ortum Hortum. (30/100)

osmannı Osmanlı. (3/126)

osmannıca Osmanlı Türkçesi. (49/13)

oş Hoş. (6/44)

oşçaḳal Hoşça kal. (16/205)

otbüz Otobüs. (26/33)

oyoncaḳ Oyuncak. (24/30)

ozman O zaman. (18/138)

ō

ōl Oğul. (1/330)

ōlaḳ Keçi yavrusu. (22/320)

ōlambī Ihlamur. (10/35)

ōsun Olsun. (1/14)

ōta Orta. (29/59)

ö

ögür- Öğütmek. (7/109)

öreke Eğrilmekte olan yün, keten vb. şeylerin tutturulduğu, bir ucu çatal değnek. (11/52)

öküs‿ünü Bir tatlı çeşidi. (13/146)

öşmerim Bir tatlı türü. (15/158)

öksüs Öksüz. (20/19)

ökümet Hükümet. (20/237)

önnük Önlük. (23/305)

örükle- Dikmek. (38/260)

örümce Örümcek. (38/329)

önüversite Üniversite. (39/139)

öüt- Öğütmek. (11/30)

ȫ

ȫ- Örmek. (3/240)

ȫdek Ördek. (24/217)

ȫle Öğle vakti. (10/193)

ȫle Öyle. (10/47)

ȫlen Gün ortası, öğlen, öğle vakti. (2/131)

ȫnek Benzeri yapılacak olan, benzetilmek istenen şey, model. (2/206)

p

pabıç Pabuç, ayakkabı. (4/81)

pabıçtopu Mantı yemeğine verilen isim. (24/115)

pabıj Pabuç. (10/122)

pāça Parça. (23/252)

paçavre Paçavra. (47/75)

padişā Padişah. (18/8)

pala mala Para mara ikilmesi. (20/242)

paĺaçor Düzensiz adam. (24/212)

paĺās pandıras Yırtık pırtık. (25/46)

pālı Pahalı. (10/256)

pamıḳ Pamuk. (3/200)

paniyir Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük pazar. (28/4)

paniyircilik̦ Panayır işini yapan. (28/4)

pantol Pantolon. (4/252)

pantul Pantolon. (15/6)

papır Papirüs. (19/94)

papin Korkak. (24/210)

parçe Parça. (1/529)

pastal Kuru tütün yapraklarını üst üste düzgün olarak koyma. (29/13)

pastīma Tütüncülükte, tütünlerin üst üste dizilmesine verilen isim. (23/162)

paşalı Bir bebek giysisi. (4/250)

pat Koltuk. (15/112)

patatiz Patates. (12/136)

patcan Patlıcan. (33/170)

patisḳa Çoğu pamuktan dokunmuş sık ve düzgün bez. (19/80)

patlacan Domateze verilen isim. (24/130)

patur Arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir pantolon türü,potur. (30/222)

paytar Baytar. (47/83)

paytun Fayton, tek körüklü, dört tekerlekli, genellikle çift atlı binek arabası. (29/15)

pazarsi Pazartesi. (49/162)

pazortesi Pazartesi. (4/268)

pejinde Peşinde. (30/53)

peksimet Pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek. (48/228)

pelik Saç örgüsü. (7/52)

pēlivan Pehlivan. (7/59)

pempe Pembe. (34/114)

persel Parsel. (45/115)

perşenbe Perşembe. (19/8)

pēşenbe Perşembe. (11/150)

peşḳa Soba. (7/152)

peşkir Havlu. (1/58)

peşmet Pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek, peksimet. (7/201)

peşşimbe Perşembe. (8/8)

petmes Pekmez. (13/158)

peyne Penye. (5/55)

pıçaḳ Bıçak. (1/377)

pındıḳ Fındık. (24/104)

pıratez Protez. (47/58)

pırın Fırın. (44/7)

pırsa Pırasa. (46/16)

pırtı Eşya. (15/90)

pıs- Korkudan sinmek. (24/210)

pıtpıdik Böğürtlen. (46/83)

pıtpıdik Tarla kuşu. (25/61)

pıtrafcı Fotoğrafçı. (3/135)

picama Pijama. (12/146)

piceme Pijama. (3/246)

piçaḳ Bıçak. (5/113)

piçerdöver Ekin biçen, döven, taneleri ayıran, samanı deste veya balya durumuna getiren makine. (3/127)

piĺaf Pilav. (1/229)

piĺaḳa Eskiden mutfaklarda çamurdan yapılan yemek kapları. (7/189)

piĺaḳa Metal yaprak. (20/46)

pilan Plan. (45/73)

pilannı Planlı. (45/73)

piĺastik Plastik. (24/31)

pilevne savaşı Plevne savaşı. (24/20)

pilinç Pirinç. (25/109)

pilinç Pirinç. (3/421)

pilinçli Bir yemek çeşidi. (44/6)

pin- Binmek. (1/42)

pincere Pencere. (23/117)

pindir- Bindirmek. (17/79)

pietuḳ Cuma günü. (49/157)

pinti Cimri. (50/37)

pinye Dokumacılıkta özel araçla apresi yapılmış bir tür ince kumaşla yapılmış üst giysi. (44/78)

pirinşli Kapama yemeğinin diğer adı. (24/113)

pisiklet Bisiklet. (20/264)

pişgir Peşkir. (35/65)

pişirikli Sinirli insan (18/29)

pit- Bitmek. (3/57)

piyġamber Peygamber. (18/54)

piyhasa Piyasa. (40/107)

piynir Peynir. (1/564)

p ġamber Peygamber. (36/112)

p nir Peynir. (11/107)

poan Puan. (30/5)

pōça Poğaça. (43/123)

poġaça Poğaça. (40/21)

poġoçe Poğaça. (49/208)

poletiḳa Politika. (24/50)

poletiḳacı Politikacı. (24/50)

poaça Poğaça. (47/21)

popatġa oyaları Papatya oyası. (36/18)

popatya Papatya. (25/67)

porsuḳ Kurban derisinden yapılmış namazlık. (14/97)

potin Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı. (3/245)

pöskūt Bisküvi. (13/165)

puĺado Salon. (49/177)

puluḳ Pulluk. (29/118)

pulunya Polonya. (49/41)

pumaḳ Pomak. (45/71)

pumaḳça Pomakça. (49/149)

pupari Yoğurtlu kuru ekmek yemeği. (50/21)

puroġram Program. (11/153)

purostat Prostat. (8/201)

püskūt Bisküvi. (5/47)

r

rābet‿ol- Rağbet olmak. (49/95)

rāmen *zf.* Karşın. (2/102)

rāmetli Rahmetli. (1/483)

ras Rast. (17/208)

rasgel- Rastlaşmak (28/165)

rasla- Rastlamak. (26/228)

rāt Rahat. (2/126)

rātsız Rahatsız. (2/95)

rayime Rahime. (16/19)

razġad Razgrad. (22/75)

razġırad Bulgaristanda bir şehir, razgrad. (3/345)

razġırad Razgrad. (24/18)

rēber Rehber. (3/288)

remezan Ramazan. (37/71)

rengareng Rengarenk. (13/25)

rengli Renkli. (13/178)

renşberlik Rençberlik, çiftçilik. (6/3)

rēper‿ōretmen Rehber öğretmen. (24/38)

rey Oy. (45/127)

roba diz- Çeyiz düzmek. (15/98)

ruba Elbise. (11/69)

rumanya Romanya. (3/113)

s

sā Sağ olmak. (3/205)

sā Saha. (48/57)

sā Sol karışıtı. (2/66)

sabā Sabah. (1/38)

sabeyattin Sabahattin. (45/26)

sabın Sabun. (7/240)

sābi Sahibi. (19/58)

saçaḳ ḳuşu Serçe. (25/61)

sādetTin Saadettin. (22/76)

sādıç Sağdıç. (13/35)

sahat Saat. (38/159)

saḳıs Sakız. (21/269)

saḳlanbacıḳ Oyunculardan birinin ebe olması ve saklanan arkadaşlarını bulması temeline dayanan bir çocuk oyunu. (4/373)

saḳlanbaç Saklanbaç, çocuk oyunu. (9/45)

saḳsān Saksağan kuşu. (24/217)

sāla- Sağlama, temin etme işlemi. (1/6)

sālam Sağlam. (22/197)

sālamlıḳ Sağlam olma durumu. (22/159)

salcaḳ Salıncak. (23/112)

salçe Salça. (7/145)

saldunya Sardunya. (25/67)

salġaç Salıncak. (5/134)

salġancıḳ Salıncak. (21/237)

sālıḳ‿ucā Sağlık ocağı. (23/231)

sālıḳsız Sağlıksız. (28/184)

salınġaç Salıncak. (7/49)

sallancaḳ Salıncak. (36/46)

sal Salihi. (4/247)

salta Eskiden gelinlik yerine giyilen giysi. (14/17)

salun Salon. (50/43)

salye Saliha. (29/199)

sāmaşıḳ Sarmaşık. (25/67)

samıt Kulakları iyi duymayan. (5/124)

samon Somon ekmek. (49/220)

samsaḳ Sarımsak. (12/117)

samut Kulakları duymayan kişi. (9/113)

sān Sağan. (7/121)

sancaḳ Salıncak. (4/259)

sanci Sancı. (47/196)

sandal Tütün dizelerinin kuruması için bir araya getirilmesi. (29/113)

sandalya Sandalye. (8/158)

sāne Sahne. (10/68)

sanġaç Salıncak. (20/107)

saip Sahip. (16/221)

saraylı Bir tatlı çeşidi. (8/88)

sardınya Sardunya. (36/54)

sarıca Sarı kantaron. (14/342)

sarma Bir oya çeşidi. (14/38)

saS Saz. (19/10)

sāt Saat. (12/125)

satan *zf.* Zaten. (33/6)

sāte Sahte. (1/77)

satın *zf.* Zaten. (3/50)

savaj Savaş. (45/87)

savan Yemek kabı. (9/86)

savculuk Savcılık. (22/71)

saya Kadın giysisi. (31/109)

sayil: Sahil. (24/139)

sayim Sayma işi. (45/118)

sayip Sahip. (17/223)

sē Sana. (3/50)

sedir Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası, divan. (17/9)

sefte Defa, kere. (1/408)

sekis Sekiz. (24/23)

sektöl Sektör. (24/85)

seĺātin Selahattin. (49/63)

seniya Seniha. (10/116)

sep- Serpmek (26/70)

sepil- Serpmek. (1/116)

serbes Serbest. (2/126)

sērek Seyrek. (9/134)

seres Serez, Yunanistanda bir şehir. (38/30)

sergen Raf. (44/129)

sever Sefer. (42/49)

seyans Bir işin yapılmasına ayrılan çalışma süresi, seans. (8/203)

sī- Sığmak. (7/150)

sıhatlı: Sıhhatli, sağlıklı. (22/151)

sılav Slav. (49/10)

sıın- Sığınmak. (39/33)

sıır Sığır. (22/161)

sınıv Sınıf. (3/73)

sırat Surat, yüz. (24/209)

sırġan‿otu Isırgan otu. (40/24)

sırıḳ Uzun boylulara verilen lakap. (21/229)

sıtaj Staj. (49/71)

sıtap Boşnakça. Eskiden tereyağ çıkarmak için kullanılan tahta alet. (41/79)

sıtara Değer. (4/497)

sıtatü Statü. (25/39)

sıyır Sığır. (41/136)

sızma Bir tür yemek. (11/114)

sicek Sıcak. (46/70)

sidye Sedye. (26/404)

sīf *zf.* Sırf. (23/241)

sīġan‿otu Isırgan otu. (24/181)

siĺā: Silah. (3/61)

siĺāşör: Eskiden postacıya verilen isim. (45/36)

simsiyā Simsiyah. (44/127)

sinama Sinema. (10/83)

sīnaşıḳ Sırnaşık. (25/58)

sini Sofra. (15/103)

sipor Spor. (24/102)

sīr Sığır. (22/320)

sīt Sırt. (1/262)

sītmaç Büyükbaş hayvan güden kimse, sığır çobanı. (38/100)

sitriḳo Bulg. Dayı. (3/223)

sitrino Bulg. Dayının eşi. (3/224)

sivelek Siverek, Urfa ilçesi. (48/216)

siyā Siyah. (3/39)

sīyat Sağlık. (36/105)

s l Siğil. (28/188)

s rt Siirt. (8/112)

sō *zf.* Sonra. (11/9)

sō- Sormak. (2/4)

sō- Soğuma işlemi. (31/41)

sōbet Sohbet. (3/28)

sōḳ Soğuk. (24/13)

somāt- Somurtmak. (14/285)

somun Yuvarlak ve şişkin ekmek. (20/200)

sōna *zf.* Sonra. (2/11)

sonbār Sonbahar. (31/187)

sonbaar Sonbahar. (7/262)

sonḳa En sonuncu kişi. (15/36)

souḳ Soğuk. (19/134)

sōra *zf.* Sonra. (1/53)

sova Soba. (43/142)

söhür Sahur. (29/156)

sös Söz. (28/120)

söyüt Söğüt ağacı. (40/23)

su bostanı Salatalık. (24/131)

suba Soba. (50/61)

sufra Sofra. (12/113)

sūḳ Soğuk. (1/398)

sūḳ‿alġınnıḳ Soğuk algınlığı, grip,nezle. (31/146)

sūle- Söylemek. (3/220)

sundurma Salon. (15/124)

suuḳ Soğuk. (38/107)

surmak: Sormak .(49/62)

sūra *zf.* Sonra. (4/7)

surumlu Sorumlu. (49/9)

susaḳ‿āzlı Çok konuşan kişilere verilen ad. (15/137)

suvācı Su taşıma aracı. (7/122)

suval Sual. (16/195)

suvan Soğan. (1/374)

süd Süt. (9/60)

sül- Sürmek. (23/127)

sülēman Süleyman. (39/46)

sümek Eğirilmek için temizlenmiş, taranmış yumak biçiminde yün. (11/55)

sümür- Sömürmek. (45/86)

sünepe Uyuşuk olan kimse. (15/138)

sünnetci Sünnetçi. (1/182)

süüt Söğüt. (26/369)

süpüge Süpürge. (20/248)

sütçi Sütçü. (41/65)

sütlaş Sütlaç. (13/143)

sütleç Sütlaç. (47/33)

sütlü aş Sütlaç. (30/192)

süvali Süvari. (20/40)

Ş

ş‿ānda *zf.* Şu anda. (25/48)

şalça Salça. (36/64)

şalvā Şalvar. (3/232)

şalver Şalvar, kadın giysisi. (4/87)

şāne Şahane. (38/293)

şapġa Şapka. (4/254)

şapşaḳ Açık, kapanmayan. (24/209)

şarḳ Doğu. (29/143)

şarpa Eşarp. (31/110)

şās Şahıs. (30/70)

şaş Saç. (31/11)

şaşin Pomakça. Salon. (49/177)

şavḳ Işık. (12/39)

şāyin Şahin. (24/217)

şayit Şahit. (44/66)

şayḳa Çivi. (9/93)

şē Şey. (20/49)

şebbō Şebboy. (36/54)

şefteli Şeftali. (25/64)

şek- Çekmek. (1/117)

şeir Şehir. (3/154)

şeir Şehir. (39/38)

şennik Şenlik. (1/96)

şēr Şehir. (4/451)

şeribet Şerbet. (10/207)

şeriv Şerif. (38/181)

şēriye çorbası Şehriye çorbası. (1/272)

şeyboy Şebboy. (46/15)

şeyir Şehir. (1/308)

şeyirli Şehirli. (4/31)

şıdıḳ Ördek yavrusu. (24/217)

şımarīlıḳ Şımarıklık. (1/149)

şıytan Şeytan. (20/192)

şiker Şeker. (19/38)

şim *zf.* Şimdi. (27/95)

şīma- Şımarmak. (7/254)

şimcik *zf.* Şimdi. (27/101)

şimi *zf.* Şimdi. (27/8)

şimşir Kocaman. (21/295)

şincik *zf.* Şimdi. (37/30)

şindi *zf. (şi'mdi)* Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. (1/14)

şindik *zf.* Şimdi. (3/296)

şini *zf.* Şimdi. (3/175)

şītan Şeytan. (28/194)

şiva Şifa. (38/327)

şiy Şey. (1/77)

şiytan Şeytan. (26/292)

şōle *zf.* Şöyle. (8/7)

ş tan Şeytan. (48/119)

şopar Altı yaşından, on yaşına kadar olan çocuḳlara verilen isim. (38/243)

şömüne Şömine. (7/188)

şte İşte. (3/17)

şūle *zf.* Şöyle. (22/190)

t

t‿ōle İşte öyle. (29/60)

t‿ōraya İşte oraya. (29/60)

t‿orda İşte orada. (18/26)

t‿ozmán İşte o zaman. (44/92)

tā Daha. (11/42)

tabır Tabur. (48/200)

tabıt Tabut. (25/51)

tabre Tabure. (26/50)

tafĺan yaprā Gülgillerden, 2-6 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, çiçekleri salkım durumunda, beyaz veya yeşil olan, süs bitkisi olarak bahçelerde yetiştirilen küçük bir ağaç, karayemiş ağacı, karayemiş. (17/146)

tafsiye Tavsiye. (26/52)

taj Taş. (46/127)

taḳsimat Bölme, bölüştürme. (39/62)

tāĺa Tarla. (1/4)

taliġa At arabası. (8/231)

talt- Tartmak. (26/358)

tāmin Tahmin. (22/369)

taüt Bir şey yapmayı üstüne alma, üstlenme. (23/40)

tapansıra Büyük servis tabağı. (7/148)

tapḳo Bulg. Baba. (3/225)

taraF Taraf. (4/74)

tarana çorbası Tarhana çorbası. (1/374)

tarana Tarhana. (23/240)

tarator Salatalık. (3/33)

tariv‿et- Tarif etmek. (22/196)

tar Tarih. (7/69)

tarna Tarhana. (5/29)

tāsil Tahsil. (29/43)

tāsiĺat Kusurlar, suçlar, taksirat. (40/73)

tāsin Tahsin. (38/263)

tāta ḳurusu Tahta kurusu. (8/264)

tāta Tahta. (3/179)

tatbik Uygulama. (29/141)

tatli Tatlı. (47/140)

tav‿ol- Kanmak. (38/199)

tavıḳ Tavuk. (3/94)

tay çürē Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek. (39/206)

tayfe Tayfa. (22/329)

tazikli Tazyiki olan. (3/425)

te bu İşte bu. (4/146)

te burā Te buraya. (4/327)

tebi *zf.* Tabii. (7/103)

tebl Tebliğ, bildirme. (8/104)

tedalik‿et- Tedarik etmek. (26/338)

tēk‿ét- Terk etmek. (38/179)

tekēlek Tekerlek. (1/220)

tekellek Tekerlek. (19/30)

tekelleme Tekerleme. (38/303)

tekliv‿et- Teklif etmek. (25/47)

televizon Televizyon. (1/164)

televze Televizyon. (10/83)

telezon Televizyon. (9/15)

telezyon Televizyon. (4/411)

telfon Telefon. (22/68)

telifon Telefon. (19/34)

tēlik Terlik (43/178)

tēlikeli Tehlikeli. (3/3)

tellik Terlik. (26/12)

tememm Tamam. (4/413)

temin *zf.* Demin. (25/72)

temis Temiz. (14/73)

temizlikci Temizlikçi. (21/212)

temra Bir cilt hastalığı. (33/232)

temre Cilt hastalığı. (40/38)

temus Temmuz. (8/180)

tenbel Tembel. (13/82)

tenbuz Temmuz. (24/172)

tene Tane. (47/6)

teneki Teneke. (3/179)

tenke Teneke. (44/160)

tentürdiyet Mikrop kapmasını önlemek için bir kesik veya sıyrığa sürülen iyot tentürü. (26/190)

tercümannıḳ Tercümanlık (45/58)

teref Hayvanı yok etme, öldürme, telef. (39/31)

tereyā Tereyağı. (1/445)

teris Terhis. (12/8)

tes Süratli, Çabuk olan. (1/20)

tesētür Tesettür. (48/136)

teste Deste. (23/139)

tete Teyze. (14/411)

tētit‿et- Tehtit etmek. (39/47)

teyip Teyp. (1/12)

teymen Teğmen. (49/87)

teyzi Arılama, kusur kondurmama,tenzih. (8/83)

tēze Teyze. (14/411)

tez ā Tezgah. (24/77)

tıĺaşla- Tıraşlamak. (25/32)

tınas Dövülerek savrulmaya hazırlanan ekin yığını. (23/144)

tıne Tane. (7/105)

tırabzan Trabzon. (43/11)

tırabzonlu Trabzonlu. (22/236)

tıraḳtel Traktör. (30/130)

tıraḳtöl Traktör. (23/131)

tıraḳya Trakya. (3/10)

tıramped İki değnek ile çalınan küçük davul. (25/36)

tī Dantel veya yün örmekte kullanılan, ucu çengelli kısa şiş. (14/39)

tik- Dikmek. (4/165)

tikel Tütün koymaya yarayan alet. (12/98)

tiken Diken. (4/317)

tikilik Tütün ekmeye yarayan tahtadan alet. (39/166)

tikiş Dikiş. (4/528)

tikvenik Bir tatlı çeşidi. (5/115)

tīmıḳ Tırmık. (26/134)

tincere Tencere. (13/120)

tinke Teneke. (45/116)

tipsi Tepsi. (41/125)

tirbiyisislik Terbiyesizlik. (22/51)

tiren Tren .(8/114)

tiyza Teyze. (8/215)

tiyze Teyze. (4/82)

t za Teyze. (49/133)

t ze Teyze. (10/34)

toḳ- Dökme eylemi. (4/25)

tōm Tohum. (10/262)

tomatiS Domates. (4/323)

tombik Taşlarla oynanan bir çocuk oyunu. (33/98)

toum Tohum. (40/15)

topa ūrat- Topa tutmak. (4/228)

topālaḳ Toparlak. (1/371)

tos şiker Toz şeker. (31/147)

tos Tost. (50/174)

töböle İşte böyle. (7/104)

töbüle İşte böyle. (4/161)

tūbe Türbe. (14/366)

tūçe Tuğçe. (4/130)

tūk Türk. (3/19)

tūkiye Türkiye. (3/4)

tūkü Türkü. (20/152)

tūla Tuğla. (1/346)

Tūm Tohum. (3/39)

tuaf tuaf Tuhaf tuhaf. (25/10)

tuālet Tuvalet. (45/94)

tūp Turp. (25/106)

tupla- Toplamak. (39/42)

tupraḳ Toprak. (39/66)

turba Torba. (29/188)

turis Turist. (21/165)

turun Torun. (45/93)

tus Tuz. (15/143)

tuvlet Tuvalet. (10/261)

tuz rū Közlenmiş biber. (49/191)

tūkce Türkçe (3/193)

tūkiyeli Türkiyeli. (3/120)

tüllü *sf.* Türlü. (3/194)

tür- Araba sürmek. (4/230)

türkce Türkçe. (4/221)

tüvbe Tövbe. (33/76)

u

u O. (38/52)

uba Pomakça. Baba. (49/56)

ubala Pomakça. Kız için güzel. (49/124)

ucaḳ Ocak. (23/193)

ucaḳlıḳ Baca altı, ateşlik. (23/184)

uçḳur Şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ. (1/42)

udud Sınır. (38/18)

ufarlaḳ Yuvarlak. (3/409)

uj Uç. (1/48)

uḳarı Yukarı. (22/219)

uḳu- Okumak. (39/60)

uḳul Okul. (26/87)

ul- Olmak. (49/12)

ūl Oğul. (36/3)

uluş- Oluşmak. (39/118)

unuçe Boşnakça Çocuk. (40/50)

uurlama Uğurlama. (/32/101)

uurlu Uğurlu. (23/29)

ur- Vurmak. (7/213)

ur İp. (7/7)

ura Oraya. (25/31)

uraḳ Orak. (50/51)

urba Giysi. (4/73)

urda Orada. (3/4)

urdacı Hurdacı. (2/225)

urġanik Organik. (49/248)

uriye Huriye. (1/217)

urma Hurma. (2/83)

urman Orman. (3/258)

urumca Rumca. (49/13)

usmannı Osmanlı. (39/132)

usus Husus. (38/50)

uşaḳ Çocuk. (7/99)

utur- Oturmak. (49/114)

uva Ova. (22/94)

uvaḳ Ufak. (7/98)

uvala- Ufalamak. (42/87)

uyna- Oynamak. (23/204)

uyun Oyun. (44/117)

uzman O zaman. (3/236)

uzū Huzur. (20/178)

uzur Huzur. (3/155)

ū

ūl Oğul. (22/10)

ūr Uğur. (20/285)

ūraş- Uğraşmak. (2/191)

ūrdacı Hurdacı. (2/227)

ūriye Huriye. (1/216)

ūrla- Uğurlamak (8/102)

ūsusi Özel. (1/155)

ü

übür Öbür, öteki. (33/184)

üc Üç. (1/35)

üde- Ödemek. (23/37)

üksüS Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan. (4/172)

üküs Öküz. (26/73)

üküz Öküz. (3/38)

ül- Ölmek. (22/228)

üldürül- Öldürülmek. (49/19)

üle Onun gibi olan, ona benzer. (1/11)

ülü Ölü. (49/19)

ülüm Ölüm. (6/20)

ümür Ömür. (47/16)

ünce Önce. (4/522)

ünemli Önemli. (23/263)

üniverste Üniversite. (30/39)

ünüverste Üniversite. (3/166)

ür Hür. (18/151)

ürmet Hürmet. (16/17)

ürnek Örnek. (49/56)

üs Üst. (10/42)

üsçavuş Orduda astsubaylığın ikinci aşaması olan, çavuşla başçavuş arasındaki görevli. (29/134)

üseyn Hüseyin. (7/271)

üsük Yüzük. (15/29)

üsyn Hüseyin. (29/30)

üş Üç. (2/6)

üşüz Üç yüz. (4/38)

üte Öte. (23/20)

üteki Öteki. (22/119)

üt- Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak. (19/116)

üzel Özel. (23/102)

üzellik Özellik. (8/53)

üzen- Özenmek. (4/516)

üzük Yüzük. (17/118)

ǖ

ǖle *sf.* Onun gibi olan, ona benzer. (1/31)

ǖren- Öğrenmek. (2/13)

ǖret- Öğretmek. (31/196)

ǖretmen Öğretmen. (4/146)

ǖsüz Öksüz. (4/241)

ǖt- Öğütmek. (7/120)

v

vā Var. (1/77)

vaḳıt Vakit. (3/175)

valeybal Voleybol. (44/116)

vālıḳ Var olma durumu, mevcudiyet. (3/43)

vapır Vapur. (23/88)

vatandaj Vatandaş. (10/27)

vē- Vermek. (1/55)

veĺasıl Velhasıl. (12/21)

veleybol Voleybol. (48/57)

vér- Vermek. (3/86)

vesāre Ve benzeri. (23/15)

vesayir Diğer, vesair. (8/255)

vesayit Araçlar, vasıtalar. (8/117)

vesayre Ve benzeri. (24/19)

veterner Veteriner. (3/261)

vevat‿et- Vefat etmek. (9/115)

veyāt Veyahut. (12/117)

vidyo Video. (48/184)

vijdan Vicdan. (16/27)

vikis Viks krem. (28/190)

viĺāyet İl. (38/19)

vir- Vermek. (21/141)

vişna: Vişne. (41/184)

y

yā Yağ. (1/442)

yā- Yağmur, kar, dolunun gökten düşmesi. (1/7)

yaba Ot toplamaya ve harman savurmaya yarayan bir alet. (29/118)

yādım‿et- Yardım etmek. (3/6)

yaj Yaş. (1/14)

yalımşā Yarımşar. (26/356)

yalnayaḳ Yalınayak. (10/124)

yalnıs *zf.* Yalnız. (29/28)

yalnız *zf.* Yalnız. (21/12)

yamıḳ Yamuk. (49/238)

yamıḳlıḳ Yamukluk. (23/32)

yāmır Yağmur. (1/7)

yāmor duvasi Yağmur duası. (15/50)

yamptırı yamptırı Eğik eğik anlamında bir ikileme grubu. (38/82)

yāmur Yağmur. (2/160)

yannış Yanlış. (26/366)

yanuari Bulg. Ocak. (4/364)

yaut Yahut. (23/36)

yapıncaḳ Bir üzüm çeşidi. (41/87)

yarı Yarım. (25/33)

yars‿āşamı Yarın akşam. (17/65)

yasilda- Yaymak (14/63)

yassı Yatsı (20/12)

yastāc Üstünde hamur açılan, yemek yenilen tahta. (5/17)

yastāç Sofra (1/342)

yastanbul İstanbul. (42/118)

yaş‿al- Yaşlanmak (2/237)

yavaj Yavaş. (38/5)

yavrı Yavru. (11/99)

yavuḳlu Sevgili. (4/274)

yāya ḳaptan Yahya Kaptan, İzmitte bir semt. (22/94)

yāya Yahya. (29/23)

yazāne Yazı ve danışma işlerinin yürütüldüğü iş yeri, büro. (23/94)

yekün‿ol- Yok olmak. (45/53)

yel Yer. (20/91)

yél Yer. (26/113)

yelleşim Yerleşim. (23/63)

yemeni Kalıpla basılıp elle boyanan, kadınların başlarına bağladıkları tülbent. (28/140)

yēn Yeğen. (49/23)

yer‿oburu Köstebek. (25/62)

yerkek Erkek. (3/171)

yeşilbaş Kertenkele. (24/215)

yetişgin Yetişkin. (18/139)

yetmij‿üş Yetmiş üç. (11/157)

yıfḳa Yufka. (13/100)

yılmas Yılmaz. (22/324)

yımırta Yumurta. (1/408)

yımırtla- Yumurtalamak. (2/152)

yımīta Yumurta. (14/385)

yımşa- Yumuşamak. (1/397)

yımşe- Yumuşamak. (7/127)

yımta Yumurta. (14/92)

yıvarlaḳ Yuvarlak. (44/10)

yıvıl- Yığılmak (18/166)

yi- Yeme eylemi. (1/91)

yīl- Yığma işine konu olmak veya yığma işi yapılmak. (2/199)

yiĺaf Yulaf. (17/42)

yilek Ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi. (16/66)

yim Yem. (42/93)

yimek Yiyecek, yemek. (28/49)

yinge Yenge. (1/326)

yingilizce İngilizce. (26/381)

yini *zf.* Yine. (3/40)

yir Yer. (3/44)

yitenek Yetenek. (45/32)

yītıḳ Yırtık. (25/47)

yitmezlik Yetmezlik. (47/145)

y cek Yiyecek. (12/123)

y n Birine göre, kardeş, amca, hala, dayı veya teyzenin çocuğu. (1/347)

yō Yok. (9/8)

yōġan Yorgan. (14/123)

yoḳarı Yukarı. (4/499)

yoḳsusluḳ Yoksuzluk. (11/42)

yolluḳ Tütün ekmeye yarayan tahtadan alet. (39/166)

yonġa Bulg. Ağaç parçası. (8/231)

yōnnuḳ Yoğunluk. (49/37)

yourt Yoğurt. (18/176)

yōr- Yoğurmak. (4/15)

yōrd Yoğurt. (30/161)

yōrt Yoğurt. (10/137)

yoruḳ- Yorulmak (18/190)

yoruḳturucu Yorucu. (33/208)

yovur- Katı veya toz durumundaki bir maddeyi herhangi bir sıvı ile karıştırarak hamur durumuna getirmek. (1/307)

yölesel Yöresel. (29/154)

yör- Örmek. (21/16)

yörme Örme. (21/11)

yörnek Örnek. (21/34)

yörü- Yürümek. (7/25)

yövmiye Yevmiye. (29/176)

yū taşı Yuğ taşı, harman dövmeye yarayan bir alet. (12/81)

yuḳā Yukarı (23/30)

yul Yol. (45/72)

yulav Yulaf (14/335)

yuma- Yıkamak. (29/171)

yumt‿ākı Yumurta akı. (17/89)

yumta Yumurta. (11/118)

yūn Yığın. (23/141)

yuni Bulg. Yılın altıncı ayı. (4/364)

yurġan Yorgan. (4/88)

yūrt Yoğurt. (1/361)

yūrtla- Yoğurt katmak. (1/309)

yūsek Yüksek. (7/22)

yuvḳa Yufka. (2/139)

yuvur- Yoğurmak. (31/167)

yürük Yörük. (24/48)

yüs Yüz. (14/392)

yüsük Yüzük. (10/169)

yüz görümnū Damadın düğün günü geline verdiği armağan. (7/31)

z

zabā Sabah (23/135)

zāf Zarf. (26/67)

zamen Zaman. (26/334)

zámen Zaman. (3/54)

zāmet Zahmet. (3/3)

zānet- Zannetmek, sanmak. (22/256)

zarāsız Zararsız. (1/201)

zatan Zaten. (32/25)

zatē Zaten. (4/343)

zatı Zaten. (10/53)

zati Zaten. (19/84)

zebep Sebep. (38/27)

zekzek Bir çocuk oyunu. (11/146)

zelzevat Sebze. (41/122)

zéncir Zincir. (28/129)

zendir- Ezdirmek. (6/81)

zenginnik Zenginlik. (28/53)

zerde Safranla renk ve koku verilen bir çeşit şekerli pirinç peltesi. (30/193)

zerdeli Kayısı. (36/53)

zērle- Zehirlemek. (4/220)

zeyir Zehir. (2/172)

zeyirlenmek: Zehirlenmek. (44/127)

zilli maşa Uçlarına zil takılmış maşa biçiminde bir çalgı. (20/84)

ziman Zaman. (47/128)

zirāt Ziraat. (3/76)

zirātlıḳ Tarımcılık. (45/114)

ziyalet‿et- Ziyaret etmek. (26/120)

ziyin Zihin. (36/110)

z n Zihin. (28/112)

z nep Zeynep. (11/152)

z nepba Zeynep abla. (38/127)

z ret‿it- Ziyaret etmek. (6/49)

z tin Zeytin. (8/115)

zoba Soba. (10/13)

zopa Sopa. (1/37)

zotġa Şapka. (20/123)

zur Zor. (39/14)

zümbül Sümbül. (33/64)

zümbül‿oyası Sümbül oyası. (31/105)

züriyet Döl, soy sop (18/64)

SONUÇ

1. Kocaeli İli Balkan Muhacir Ağızları çalışmamızda vokallerin çeşitli ses hadiseleriyle uzun şekilleri de görülmüştür.

dā < daha, getirdilē < getirdiler, oldū < olduğu, öttū̄ < öttüğü, verd < verdiği, yaptī < yaptığı

2. "a" ile "o" arası yuvarlakmış "å" sesine rastlanmıştır.

båbam < babam, åndan sō < ondan sora

3. "iken" zarf fiil eki ünlü uyumuna girer.

ḳonuşurḳan < konuşurken, baḳarḳan < bakarken

4. Aitlik eki ünlü uyumuna girer.

ondaḳı < ondaki

5. Derlediğimiz metinlerde "ğ" ile "h" ünsüzü hemen hemen hiç kullanılmamıştır.

yā < yağ, tāta < tahta

6. Ünsüz tekleşmesi sıkça karşımıza çıkmıştır.

māle < mahalle, sünet < sünnet, baḳal < bakkal

7. Derlediğimiz metinlerde çokça ünsüz benzeşmesi görülmüştür.

bunnar < bunlar, nişánnı < nişanlı, onnā < onlar

8. Kendisini Pomak olarak adlandıran Yunanistan-Karacaova'dan gelen mübadil ağızlarında, düzleşme olayı sıkça görülmüştür.

küpri < köprü, buyun < boyun, düvdū̄n < dövdüğün

9. Kocaeli'ndeki Bulgaristan ağzında şimdiki zaman eki çeşitlilik göstermektedir.

geliyoro < geliyor , baḳor < bakıyor, alıyı < alıyor, baḳıyarı < bakıyor

10. Bosna ve Sancak bölgesinden gelenlerde özellikle ilk hecelerde yuvarlaklaşma hadisesi sıkça rastlanmıştır.

bobam < babam, båbanne < babaanne, böyük < büyük

11. Geniş zaman eklerinde "r" sesi genellikle düşmektedir.

baḳā < bakar, gel < gelir, bulū < bulur

12. Çokluk eki –la/-le/-na/-ne biçiminde görülür.

gelennē < gelenler, arbalā < arabalar, gönüllē

13. Derlediğimiz metinler 4 ağız grubuna ayrılmıştır. Bulgaristan ağzı çeşitliliği fazla olmakla birlikte en canlı ağızdır. Özelliklerinin pek çoğunu hala daha korumaktadırlar. Yunanistan ağzı İstanbul Türkçesine en yakın konuşan ağız grubudur. Kültürleri devam ettirme noktasında da parçalanma görülmektedir. Bunun sebepleri olarak eğitim seviyeleri ve ekonomik durumları Bulgaristan'dan gelenlere nazaran daha yüksek olmasıdır.1878'lerde Bosna ve Sancak bölgesinden gelenler Boşnakça bilmelerine rağmen, kendilerine has Rumeli Türkçesiyle de konuşmaktadırlar. Son alt ağız bölgemiz olan Yunanistan-Karacaova mübadillerimiz olan Pomaklar da Pomakça bilmelerine rağmen düzleşme olayının sıkça görüldüğü bir Türkçe ile konuşmaktadır.

14. Arapça ve Farsça kökenli kelimeler her ağız grubunda da sıkça kullanılmaktadır.

KAYNAKÇA

ACAROĞLU, Türker, *Bulgaristan Türkleri Üzerine Araştırmalar*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007

AĞANOĞLU, Yıldırım, *Osmanlıdan Cumhuriyete Balkanların Makûs Talihi: Göç*, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2001

AKIN, Hatice, "Göç Olgusu içerisinde İzmit Muhacirlerine Dair Kısa Bir Değerlendirme", *Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu,* Kocaeli, 2015, s.1367- 1374

AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim,* TDK yayınları, Cilt 3, Ankara, 2007

ALİ, Nigar, "*Bulgaristan Kırcaali Bölgesi Türk Ağızları*", (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), C.1-2, Kayseri, 2004

ARSLAN, Sezer, "*Balkan Savaşları Sonrası Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları"*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2008

ATEŞ, Ayhan, "*Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Sonucu Kocaeli'ne İskân Edilen Göçmenler*", (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu, 2008

AYGİL, Yakup, ÖZKAN, Yakup, *Bithynia Tümlüğü İçinde Akmeşe (Armaş)*, İstanbul, 2012

BANGUOĞLU, Tahsin, "Anadolu ve Rumeli Ağızları", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt:1, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977

_____, *Türkçenin Grameri,* Baha Matbaası, İstanbul, 1974

BİLGİN, Muhittin, *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz* , T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002

BURAN, Ahmet, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim Hal Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara, 1996

_____, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 1997

BOEV, Emil, "Bulgaristan- Türk Ağızlarında İçses Konson Benzeşmesi" , *I. Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler (Ankara 27-29 Eylül 1972)* , TDK Yayınları, Ankara, 1975

CEBECİ, İsa, *Örneklerle Deliorman Türk Ağzı ve Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2010

ÇETİN, Atilla, *Kocaeli Tarihinden Sayfalar*, İzmit Rotary Kulübü Yayınları, İzmit, 2000

CAFEROĞLU, Ahmet**,** *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I,* İstanbul 1940 *II, İstanbul 1941. –ADÜM. I-II*

_____, *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar,* TDK Yayınları, Ankara 1942. ---DİAT.

_____, *Anadolu Ağızlarından Toplamalar,* TDK Yayınları, Ankara, 1943. --- AAT.

_____, *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Derlemeler,* TDK Yayınları, Ankara , 1944.-STİAD

_____, *Güney-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar,* TDK Yayınları, , İstanbul, 1945.-GDİAT.

_____, *Kuzey – Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar,* TDK Yayınları, İstanbul, 1946, KDİAT

_____, *Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler,* TDK Yayınları, İstanbul, 1948.-OAAD.

_____, "*Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler",* TDK Yayınları, İstanbul, 1951.-AİAD.

_____, "Anadolu ağızlarında metathése gelişmesi", *TDAY- Belleten,* Sayı 3, 1955, s. 1-7.

_____, "Anadolu ağızlarında içses ünsüz benzeşmesi" *TDAY- Belleten,* Sayı 6, 1958, s.1-11

_____, "Anadolu Ağızlarında Konson Değişmeleri", *TDAY-Belleten,* Sayı11, 1963, s.1-32

_____, "Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Ünlü Değişmeleri", *TDAY-Belleten,* Sayı 12, 1964, s. 1-33

_____, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü,* TDK Yayınları, İstanbul, 1968.-EUTS.

_____, "*Türkçede (v) Morfemi*", *TM XVI (1971), 27,38*

_____, "*Konya İlinin Ermenek Ağzı*", *TDAY-Belleten, 1972, 1-16*

CUİNET, Vital, *Seyahatnamelerde Kocaeli ve Çevresi,* (çev. F. Yavuz Ulugün), İzmit, 2008

DALLI, Hüseyin, *Kuzeydoğu-Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmaları*, TDK Yayınları, Ankara, 1991

DEMİR, Necati, *Ordu İli ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 2001

_____, '*Trabzon Yöresi ve Ağızları* , Gazi Kitabevi, Ankara, 2006

_____, Tokat İli ve Yöresi Ağızları , Gazi Kitabevi, Ankara, 2006

DEVELİ, Hayati, "Türkiye Türkçesinde İç Seste Ünsüz Benzeşmesi ve Yansızlaşması", *3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı*, 1996, s.298-302

DÖNMEZ Yusuf, GÜNGÖRDÜ Mutlu, "İzmit Körfezi Çevresinin İklim ve Bitki Örtüsü Özellikleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, S 1, 1995, s. 143-152

ECKMANN, J İanos, ''Edirne Ağzı'' çev., Oğuzhan Durmuş , *İlmi Araştırmalar,* Sayı 18, Gökkube Yayınları, İstanbul, 2004, s.135-150

EKER, Süer, *Çağdaş Türk Dili*, Ofset Yayınları, Ankara, 2011

ERCİLASUN, Ahmet B., *Kars İli Ağızları ve Ses Bilgisi* , Ankara, Gazi Üni. Yayınları, 1983

EREN, M. Emin, *Zonguldak- Bartın- Karabük İlleri Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 1997

ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi,* Bayrak Yayınları, İstanbul, 2009

ERTEN, Münir, *Diyarbakır Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara, 1994

GÜLENSOY, Tuncer, "Rumeli Ağızlarının Ses Bilgisi Üzerine Bir Deneme (İnceleme-Bibliyografya- Metinler)*", Erciyes Üniversitesi Yayınları*, Kayseri, 1993

_____, "Türk Fonetik Transkripsiyonu Üzerine", *Türkoloji Dergisi*, S 8, 1979

_____, *Kütahya Yöresi ve Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 1988

_____, *Türkçenin El Kitabı* , Bizim Gençlik Yayınları, Ankara, 1994

GÜLSEVİN, Gürer, *Uşak İli Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 2002

_____, "Türkçede -sA Şart Gerundiumu (zarf-fiil) Üzerine", *Türk Dili* , S. 467, Ankara, Kasım 1990, s. 276-279

_____, "Türkiye Türkçesinde Zaman ve Kip Çekiminde Birleşik Yapılar Üzerine", *TDAY - Belleten*, Ankara, 1997, s. 215-224

GÜLENSOY, Tuncer- ALKAYA, Ercan, *Türkiye Türkçesi Ağızları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003

GÜNAY, Turgut, *Rize İli Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 2003

GÜNŞEN, Ahmet, '' Doğu Trakya Ağızlarının Şekil Bilgisini Belirleyen Temel Özellikler'', *Turkish Studies International Perdiodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S 3/3, 2008

_____, ''Balkan Türk Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme'', *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S 7/4, Fall, 2012

_____, ‘’Edirne Yöresi Ağızlarında Aile ve Topluluk İsimleri Yapan Ekler Üzerine’’, *Türk Dili*, Sayı:626, TDK yayınları, Ankara, 2004

_____, *Kırşehir Yöresi ve Ağızları Sözlüğü,* Ocak Yayınları, Ankara, 2001

_____,*”Kırşehir ve Yöresi Ağızları,* TDK Yayınları, Ankara, 2000

HACIEMİNOĞLU, Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992

_____, *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller,,* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991

_____, “Anadolu Ağızlarında Farklı Bir Gelecek Zaman Eki ve Çekimi”, -ıcı/-ici; -ucu/-ücü”, *Turkish Studies*, V. 1/2, Ankara, 2006, s. 55-80

_____, “Göster- ve Görset-/körset- Fiillerinin Yapısı Üzerine”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 20, Kırşehir, 2006, s. 35-49

HALAÇOLU, Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli’den Türk Göçleri (19121913)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994

HAMZAOĞLU, Yusuf, *Balkan Türklüğü*, Kaknüs Yayınları, 2011

HAZAİ, G. , ‘’Rumeli Ağızlarının Tarihi Üzerine’’, *TDAY Belleten 1960*, TDK Yayınları, Ankara, 1998

HOŞGÖREN, M. Yıldız, “İzmit Körfezi Havzasının Jeomorfolojisi”, *Kocaeli Valiliği Çevre Koruma Vakfı*, Deniz Harp Okulu Komutanlığı Basımevi İstanbul, 1996 , s.343-348

HÜNERLİ, Bülent, “*Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi*”, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2006

İLBAŞ, Songül, “Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları”, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2015

İPEK, Nedim, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994

_____, "Kocaeli'nde Göç ve İskan", *Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu,* Kocaeli, 2015 , s.1259-1265

_____, *Selanik'ten Samsun'a Mübadiller,* Samsun Büyükşehir Belediyesi, Samsun, 2012

KALAY, Emin, *Edirne İli Ağızları*, TDK, Ankara, 1998

KARAHAN, Leyla, "-sa/-se Eki Hakkında", *Türk Dili*, S. 516, , Ankara, 1994, s. 471-474

_____, "Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri, *Türk Kültürü Araştırmaları*, S. XXXII/1-2 1994, Ankara, 1996, s. 205-236

_____, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011

Kocaeli Zaman Aynasında, Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi, Matsis Matbaa, 2016

KOCACIK, Faruk, "Balkanlardan Anadolu'ya Yönelik Göçler (1878-1890)", *Osmanlı Araştırmaları I*, s.137-190, İstanbul, 1980

Kocaeli Valiliği, *Turizm Kenti Kocaeli*, http//www.kocaeli.gov.tr/turiz, 04.09.2018, s.1

KORKMAZ, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2010

_____, *Güney-Batı Anadolu Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 1956

_____, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 1963

_____, "Batı Anadolu ağızlarında aslî vokal uzunlukları hakkında", *TDAY-Belleten,* 1953, 197-203

_____, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.

_____, "Türkçe –acaḳ / -ecek gelecek zaman (futurum) ekinin yapısı üzerine", *DTCFD* XVII / 1-2 , 1959, s.159-168

_____, "Türk Dilinde –ça eki ve bu ekle yapılan isim teşkilleri üzerine bir deneme" *DTCFD XVII / 3-4* ,1960, s. 275-358.

_____, "*Türkçede eklerin kullanış şekilleri ve ek kalıplaşması olayları", DTCFD* 124, Ankara 1962

_____, "XI-XIII. yüzyıllar arasında Oğuzca", *TDAY- Belleten,* 1973-1974, s.41-48

_____, "Anadolu ağızları üzerinde araştırmaların bugünkü durumu ve karşılaştığı sorunlar", *TDAY 1975-1976, s.143-172.*

_____, "Bartın ve yöresi ağızları üzerine", *Türkoloji Derg., I / I (1964),103-141.*

_____, "Anadolu ağızlarının etnik yapı ile ilişkisi sorunu", *TDAY 1971,21-46*

_____, "Eski Anadolu Türkçesi'ndeki –van / -ven , -vüz / -vuz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları", *TDAY Belleten,* 1964, s. 43-65

LİGETİ, Lajos, "Türkçede Uzun Vokaller", çev., Tayyip Gökbilgin, *Türkiyat Mecmuası,* VII-VIII, , İstanbul, 1942, s. 82-94

MANSUROĞLU, Mecdut, "Edirne Ağzında Yapı, Anlam, Deyim ve Söz Dizimi Özellikleri" *TDAY Belleten 1960*, TDK Yayınları, Ankara, 1988

MOLLOVA, Mefkure, "Balkanlardaki Türk Ağızlarının Tasnifi", *TDAY Belleten,* 1996, Ankara: TDK Yayınları, 1999

OLCAY, Selahattin, *Doğu Trakya Yerli Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 1995

ÖĞÜTÇEN, Kevser- ÖĞÜTÇEN, Hüseyin, *Kocaeli'ne Yerleştirilen Mübadil Muhacirler ve Akmeşe Tarihi*, Bahar Yayınları, İstanbul, 2006

ÖNER, Mustafa, *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, TDK Yayınları, Ankara, 1998

ÖZBAY F., BALPINAR H., ‘’Türkiye’ye Yapılan Göçler ve Göçmen Olayı Üzerine Araştırma’’, Öğrenci Çalışması, ODTÜ Mimarlık Fak, Ankara, 1982. Aktaran Filiz Doğanay, www.balgoc.org.tr/gocmenyerlesim.html , 04.09.2018

ÖZÇELİK, Saadettin, *Urfa Merkez Ağzı* , TDK Yayınları, Ankara, 1997

ÖZDEN, Muharrem, ”Gümülcine Ağzında Görülen Deyimler Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi*, Cilt:5, Sayı:11, Aralık 2016

_____, “ Trakya Ağızlarında Bulunan Akrabalık Adları Üzerine Bir Tasnif Çalışması”, *The Journal of Social Science*, Sayı:10, Mart 2017

_____, *Batı Trakya Gümülcine Ağzı*, Trakya Üniversitesi Yayınları, 2016

_____, *Bilecik İli Ağız İncelemesi Ses ve Şekil Bilgisi Metinler Söz Varlığı*, Paradigma Akademi Yayınları, Çanakkale, 2016

_____, ‘’İnsanlar İçin Kullanılan Niteleyiciler Bakımından Trakya Ağızlarına Genel Bir Bakış’’, *TÜRÜK Uluslarası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı:9, 2017

_____, ‘’Şekil Bilgisini Belirleyen Temel Özellikler Bakımından Batı Trakya-Gümülcine Ağzı’’, *Journal of International Social Research*, Cilt:9, Sayı:44, 2016

_____, “ Trakya Ağızlaında Kullanılan Yemek Adları”, *The Jurnal of Academic Social Science Studies*, S 59, 2017, s. 113-131

_____, “ Trakya Ağızlarında Yer Alan Alet ve Eşyalar”, *Uluslarası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt 10, S 50, 2017 s.110-142

_____,”Trakya Ağızlarında Kullanılan Bitki Ağızları Üzerine Bir İnceleme”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S 47, Haziran 2017, S.131-160

_____, “Bilecik Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar”, *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, S 11, Temmuz 2017, s. 273-315

ÖZDEN, Muharrem, DOĞAN, Levent, *"Deyim Kullanımı Bakımından Bulgaristan Türk Ağızlarına Genel Bir Bakış", Sosyal Bilimler Dergisi, S 11*, Haziran 2017, s. 501-552

ÖZDEN, Muharrem, DOĞAN, Levent, "Doğu Trakya Ağızlarında Kullanılan İkilemeler", *İdil,* Cilt 6, S 32, 2017, s.1173-1206

ÖZGÜR, Havva Pehlivan, *Ezerçe'den Çıktım Yola*, Akademi Bain Yayın Org. Matbaacılık, Kocaeli, 2011

PEKMEZCİ, Mehmet, "Kocaeli ve Çevresinde Dil Çeşitleri", *Sesim Dergisi*, S 27, 5 Ekim 1969, s. 13-21

SAĞIR, Mukim, *Erzincan ve Yöresi Ağızları* , TDK Yayınları, Ankara, 1995

ŞANLI, Cevdet "*Kırklareli İli Merkez İlçe Köyleri Ağızları*", (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 1990.

TEKİN, Talat, "Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi", *Türk Dilleri Araştırmaları 4*, Ankara, 1994, s. 51-66

TOPARLI, Recep, ÇÖĞENLİ, M.Sadi, YANIK, Nevzat H. , *El- Kavânînü'l Külliye Li- Zapti'l- Lügati't – Türkiye*, TDK Yayınları, Ankara, 1999

Türk Dil Kurumu, *"Tarama Sözlüğü"*, C.I-VII, TDK Yayınları, Ankara, 1963-1977

_____, *"Derleme Sözlüğü"*, C.I-XII, TDK Yayınları, Ankara, 1963-1982

_____, *"Türkçe Sözlük I-II"*, TDK Yayınları 8.Baskı, Ankara, 1998

_____, *"Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II"*, TDK Yayınları 3. Baskı, Ankara, 2004

_____, *"Yazım Klavuzu"*, TDK Yayınları 24. Baskı, Ankara, 2005

ULUGÜN, F. Yavuz, *Kocaeli Tarihi: Osmanlı ve Kurtuluş Döneminde Kocaeli*, KYOD Yayınları, Kocaeli, 2002

_____, *''*Kocaeli'de Tarihsel Göçler''*, Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu,* Kocaeli, 2015, s.1274-1317

YÜCE, Rıfat, *Kocaeli Tarih ve Rehberi*, Kocaeli, 1945

RESİMLER

Tarlada kullanılan araç-gereç

Muhacir evinden bir görüntü

Avluburun köyü geleneksel sayacı oyunundan bir görüntü

Karamürsel'de geleneksel Pita Şenliği

Geleneksel Kocaeli Balkan muhacirlerine özgü "Helva Şenliği" etkinliğinden

Avluburun köyünde çekilmiş Balkan muhacirleri

Bir mübadil köyü olan Gündoğdu'dan çekilmiş eski ev eşyaları